T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

GAZİPAŞA İLÇESİ'NİN (ANTALYA) COĞRAFİ ETÜDÜ

DOKTORA TEZİ

Şenay GÜNGÖR

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT

Konya- 2010

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Şenay GÜNGÖR
	Numarası	045115021001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ☒
	Tezin Adı	Gazipaşa İlçesi'nin (Antalya) Coğrafi Etüdü

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Şenay GÜNGÖR

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Doktora Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	Şenay GÜNGÖR
	Numarası	045115021001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ☒
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT
	Tezin Adı	Gazipaşa İlçesi'nin (Antalya) Coğrafi Etüdü

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan …… başlıklı bu çalışma ……../……../…….. tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı Danışman ve Üyeler İmza

Önsöz

"Gazipaşa İlçesi'nin Coğrafi Etüdü" adlı bu çalışma, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Programı çerçevesinde hazırlanmıştır.

Araştırma, giriş, sonuç ve öneriler dışında, üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde: Araştırma sahasının konumu, genel coğrafi özellikleri, araştırmanın amacı, materyal ve metot ile önceki çalışmalar yer almaktadır. Araştırmanın birinci bölümünde, sahanın fiziki (jeolojik, jeomorfolojik, iklim, hidrografya, toprak örtüsü, bitki örtüsü özellikleri); ikinci bölümünde, beşeri (nüfus ve yerleşme özellikleri) ve üçüncü bölümünde, ekonomik coğrafya özelliklerine (arazi kullanımı, tarım, hayvancılık, ormancılık, madencilik, sanayi, ulaşım, ticaret ve turizm özellikleri) yer verilmiştir.

Çalışmanın seçiminden, çalışmanın yürütülmesine ve tamamlanmasına kadar, yardım ve önerilerinden istifade ettiğim, Danışman Hocam Yrd. Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT'e, Tez İzleme Komitesindeki Yrd. Doç. Dr. Nuri İNAN ve Yrd. Doç. Dr. Kemal GÜVEN hocalarıma; doktora derslerimde ve tez çalışmalarımda yardımlarını esirgemeyen hocalarım: Yrd. Doç. Dr. Adnan PINAR'a, Yrd. Doç. Dr. Adnan Doğan BULDUR'a, Dr. Caner ALADAĞ'a ve Dr. Tahsin TAPUR'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Çalışmamdaki haritaların, MapInfo yazılımı ile hazırlanması konusunda beni cesaretlendiren ve farklı konularda bilgilerine başvurduğum Yrd. Doç. Dr. Ayhan AKIŞ'a; MapInfo yazılımını bana tanıtan ve öğreten GIS uzmanı Mete BAŞ'a teşekkürü bir borç bilirim.

Arazi çalışmalarım sırasında, yardımlarını benden esirgemeyen, bütün ilçe halkına,; her türlü doküman ve verilerin temininde bana yardımcı olan kamu kurum ve kuruluşlarının yönetici ve personeline, özellikle Orman İşletme Şefi Mustafa BÜLBÜL'e, İlçe Tarım Müdürlüğü'nden Ziraat Mühendisi Hülya ÜTKÜN'e ve Veteriner Vural TAŞ'a teşekkür ederim.

Tüm çalışma boyunca beni destekleyen sevgili eşim Müjdat GÜNGÖR'e, oğlum Kayra'ya ve aileme içten teşekkür ederim.

Konya-2010
Şenay GÜNGÖR

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Şenay GÜNGÖR	Numarası	045115021001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı		
	Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT		
Tezin Adı		Gazipaşa İlçesi'nin (Antalya) Coğrafi Etüdü		

Özet

Gazipaşa İlçesi, Akdeniz Bölgesi'nin Adana Bölümü'nde yer almaktadır. İlçe, 36º 13'-36º 34' kuzey enlemleri ile 32º 15'-32º 38' doğu boylamları arasında bulunur. Gazipaşa batıdan Alanya, doğudan Anamur, kuzeyden Sarıveliler ve güneyden Akdeniz ile çevrilmiştir. İlçenin yüzölçümü 921 km²'dir.

Gazipaşa İlçesi'ni oluşturan arazide, Paleozoik, Mesozoik, Tersier ve Kuaterner'e ait formasyonlar yer almaktadır. Araştırma sahasının ana morfolojik ünitelerini: dağlık ve tepelik sahalar, ovalık sahalar, aşınım yüzeyleri (alçak ve yüksek platolar) ve kıyı bölgesi oluşturur. Etüt sahasında Akdeniz İklimi'nin genel özellikleri görülmekle birlikte, sahanın kuzeyinde, Akdeniz ikliminin karakteristik özelliklerinden uzaklaşılmaktadır. Devamlı akan akarsuyun yok denecek kadar az olduğu sahada, Delice, Bıçkıcı ve Hacımusa dereleri en önemli hidrolojik unsurlardır. Gazipaşa İlçesi'ni oluşturan sahada büyük toprak gruplarından, kireçsiz kahverengi orman, kahverengi orman ve kırmızı Akdeniz, alüvyal, kolüvyal, regosol ve yüksek dağ çayır toprakları yer almaktadır. İnceleme alanındaki bitki toplulukları; orman, çalı ve alpin formasyonlar olmak üzere üç ana gruba ayrılır.

Araştırma sahasının 2008 yılı itibariyle nüfusu 48 675 kişidir. Bu nüfusun % 50,7'si (24 680 kişi) erkeklerden, % 49,3'ü (23 995 kişi) kadınlardan oluşmaktadır.

Nüfusun büyük bir bölümü, ilçe merkezinde ve merkeze yakın verimli tarım arazilerinin bulunduğu yerleşmelerde toplanmıştır. Gazipaşa'da yerleşmenin tarihi MÖ 3000'lere, Sümer egemenliğine kadar uzanmaktadır. Saha Hitit, Fenike, Pers, Helen, Mısır, Roma, Bizans, Selçuklu, Teke ve Karamanoğulları beylikleri ile Osmanlı hâkimiyetinde kalmıştır. Sahada 1 ilçe merkezi, 1 kasaba ve 41 köy bulunmaktadır.

Gazipaşa'da ekonomik yapının tarıma dayalı olduğu görülür. İlçe merkezinde, idari fonksiyona bağlı olarak, hizmet sektörü ve ticaret gelişmiştir. Sanayi faaliyetlerinin gelişmediği sahada, zeytinyağı fabrikaları ile küçük imalathaneler ve tamir atölyeleri öne çıkan kuruluşlardır.

Anahtar Kelimeler: Gazipaşa İlçesi, Coğrafi Etüt, Fiziki Coğrafya, Beşeri Coğrafya, Ekonomik Coğrafya

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Şenay GÜNGÖR	Numarası 045115021001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı	
	Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT	
Tezin İngilizce Adı		Geographical Study of Gazipasa Town (Antalya)	

Summary

Gazipaşa Town is in Adana District of Mediterranean Region. The town is on 36º 13'-36º 34'' north latitudes and 32º 15'-32º 38' east longitudes. Anamur is on the east of Gazipasa, Sariveliler on the north, Alanya on the west and Mediterranean Sea is on the south. Its area is 921 km².

There are Paleozoic, Mesozoic, Tersier and Kuarterner formations in the area of Gazipasa. Main morphological units of study area are mountainside and hillside fields, lowlands, aşınım surfaces (low and high plateaus) and coastlines. General characteristics of Mediterranean climate is seen in the study area but around north of the area is far from Mediterranean climate characteristics. Delice, Bıçkıcı and Hacımusa brooks are the most important hydrological parts in the area because there are a few continuously rivers. In the area of Gazipasa, there are lime-less brown forest, brown forest and red Mediterranean, alluvial, collusive, regosol and high mountain grass soil. Plant groups in the study area are divided into three groups: forest, bush and alpine formations.

The population of the study area in 2008 is 48 675 people. This women and men range of the population is % 50,7 (24 680 people) men, % 49,3 (23 995 people) women. The big part of the population is in the city center and abundant agriculture

parts near center. The history of habitation in Gazipasa go over to BC 3000s, Sumerians. Area was governed by Hittite, Phoenicia, Persian, Hellene, Byzantine, Egypt, Rome, Seljuk, Teke Beylic, Karamanogullari Beylic and Ottomans. There are 1 town center, 1 town and 41 villages in the study area.

It is seen that economical structure in Gazipasa is related to agriculture. Service sector and trade depending on management function are developed in the town center. Industry activities are not developed in the area but there are some olive oil factories, small factories and repair shops.

Key Words: Gazipasa Town, Geographical Studies, Pyhsical Geography, Human Geography, Economic Geography

İçindekiler

Bilimsel Etik Sayfası i
Doktora Tezi Kabul Formu ii
Önsöz iii
Özet iv
Summary vi
İçindekiler viii
Tablolar Listesi xiv
Şekiller Listesi xx
Fotoğraflar Listesi xxiii
GİRİŞ 1
1. Araştırma Sahasının Yeri, Sınırları ve Başlıca Coğrafi Özellikleri 1
2. Çalışmanın Amacı 6
3. Materyal ve Metot 6
4. Çalışma Sahası ile İlgili Araştırmalar 7
I. BÖLÜM 11
1. FİZİKİ COĞRAYA ÖZELLİKLERİ 11
1.1. JEOLOJİK ÖZELLİKLERİ 11
1.1.1. Paleozoik 11
1.1.2. Mesozoik 15
1.1.3. Tersier 18
1.1.4. Kuaterner 19
1.1.5. Tektonizma 20
1.2. JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLER 21
1.2.1. Dağlık ve Tepelik Sahalar 22
1.2.2. Plato Sahaları 26
1.2.2.1. Yüksek Plato Sahası 26
1.2.2.2. Alçak Plato Sahası 28
1.2.3. Ovalık Sahalar 30
1.2.3.1. Gazipaşa Ovası 30
1.2.3.2. Tarhana Ovası 32
1.2.3.3. Murtlin Ovası 33
1.2.4. Kıyı Bölgesi 33

l.2.4.1. Yüksek Kıyılar....33
l.2.4.2. Alçak Kıyılar....35
1.3. İKLİM ÖZELLİKLERİ....38
1.3.1. İklime Etki Eden Faktörler....38
1.3.1.1. Planeter Faktörler....38
l.3.1.2. Coğrafi Faktörler....40
1.3.2. İklim Elemanları....41
1.3.2.1. Sıcaklık....41
1.3.2.1.1. Ortalama Sıcaklık Miktarları....41
1.3.2.1.2. Ortalama Yüksek ve Düşük Sıcaklıklar....44
1.3.2.1.3. Mutlak Ekstremler....46
1.3.2.1.4. Toprak Sıcaklıkları....48
1.3.2.1.5. Deniz Suyu Sıcaklıkları....49
1.3.2.1.6. Sıcaklık Yönünden Sayılı Günler ve Don Olayı....50
1.3.2.2. Basınç ve Rüzgârlar....52
1.3.2.2.1. Basınç....52
1.3.2.2.2. Rüzgârlar....53
1.3.2.3. Nem ve Yağışlar....59
1.3.2.3.1. Nispi Nem....59
1.3.2.3.1.1. Buharlaşma....60
1.3.2.3.1.2. Bulutluluk ve Kapalı Günler Sayısı....61
1.3.2.3.1.3. Sisli Günler....63
1.3.2.3.2. Yağış....64
1.3.2.3.2.1. Ortalama Yağış Miktarları....64
1.3.2.3.2.2. Yağış Yönünden Belirli Günler....67
1.3.2.3.2.3.Yağış Etkinliği ve İklim Tipi....68
1.4. HİDROGRAFİK ÖZELLİKLER....75
1.4.1. Yerüstü Suları....75
1.4.1.1. Akarsular....75
1.4.1.2. Kaynaklar....82
1.4.1.2.1. Ilıca Kaynağı....82
1.4.1.2.2. Sarısu Madensuyu Kaynağı:....83
1.4.1.2.3. Diğer Kaynaklar:....83

1.4.2. Yeraltı Suları....84
1.5. TOPRAK ÖZELLİKLERİ....85
1.5.1. Zonal Topraklar....85
1.5.1.1. Kireçsiz Kahverengi Orman Toprakları....85
1.5.1.2. Kahverengi Orman Toprakları....87
1.5.1.3. Kırmızı Akdeniz Toprakları....88
1.5.2. Azonal Topraklar....89
1.5.2.1. Alüvyal Topraklar....89
1.5.2.2. Kolüvyal Topraklar....90
1.5.2.3. Regosol Topraklar....90
1.5.3. İntrazonal Topraklar....91
1.5.3.1. Yüksek Dağ Çayırı Toprakları....91
1.5.4. Çıplak Kaya ve Molozlar....91
1.6. BİTKİ ÖRTÜSÜ ÖZELLİKLERİ....94
1.6.1. Orman Formasyonu....94
1.6.1.1. Asıl Akdeniz Ormanları....94
1.6.1.2. Yarı Nemli Yüksek Dağ Ormanları....97
1.6.2. Çalı Formasyonu....99
1.6.3. Alpin Bitkiler Sahası....100
II. BÖLÜM....102
2. BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ....102
2.1. NÜFUS....102
2.1.1. Sayım Yıllarına Göre Nüfus Miktarı ve Artışı....102
2.1.2. Nüfusun Özellikleri....105
2.1.2.1. Kentsel Nüfus ve Kırsal Nüfus....105
2.1.2.2. Nüfusun Cinsiyet ve Yaş Yapısı....111
2.1.2.3. Aile Büyüklükleri....122
2.1.2.4. Nüfusun Eğitim Durumu....124
2.1.2.5. Nüfusun Sağlık Durumu....133
2.1.2.6. Nüfusun İşgücü Durumu....135
2.1.3. Nüfus Hareketleri....140
2.1.3.1. Doğum ve Ölüm Oranları....140
2.1.3.2. Göçler....141

2.1.4. Nüfusun Dağılışı ve Nüfus Yoğunlukları 144
2.1.4.1. Aritmetik Nüfus Yoğunluğu 148
2.1.4.2. Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu 152
2.1.4.3. Tarımsal Nüfus Yoğunluğu 156
2.2. YERLEŞME 159
2.2.1. Sahanın Yerleşme Tarihi 160
2.2.2. Yerleşme Şekilleri.....163
2.2.2.1. Kır Yerleşmeleri 164
2.2.2.1.1. Devamlı Kır Yerleşmeleri.....164
2.2.2.1.1.1. Köy Yerleşmeleri.....164
2.2.2.1.1.1.1 Adlarına Göre Köyler 165
2.2.2.1.1.1.2. Kuruluş Yerlerine Göre Köyler 169
2.2.2.1.1.1.3. Ormana Göre Köyler 171
2.2.2.1.1.1.4. Yükselti Basamaklarına Göre Köyler.....172
2.2.2.1.1.1.5. Yüzölçümü Büyüklüklerine Göre Köyler.....174
2.2.2.1.1.1.6. Yerleşme Dokularına Göre Köyler.....176
2.2.2.1.1.1.7. Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Köyler.....177
2.2.2.1.1.1.8. Tarım Arazisine Göre Köyler 180
2.2.2.1.1.2. Mahalle Yerleşmeleri.....181
2.2.2.1.2. Geçici Kır Yerleşmeleri.....183
2.2.2.2. Kasaba Yerleşmeleri.....187
2.2.2.3. Şehir Yerleşmeleri 188
2.2.2.3.1.Gazipaşa Şehri ve Şehirsel Fonksiyonlar.....189
2.2.2.3.1.1. Hizmet Fonksiyonu.....189
2.2.2.3.1.2. Yönetim Fonksiyonu.....189
2.2.2.3.1.3. Ticaret Fonksiyonu 190
2.2.2.3.1.4. Sağlık Fonksiyonu 191
2.2.2.3.1.5. Kültürel Fonksiyonu 192
2.2.2.3.1.6. Tarım Fonksiyonu.....193
2.2.2.3.1.7. Sanayi Fonksiyonu.....194
2.2.2.3.2. Gazipaşa Şehri'nin Adı.....195
2.2.3. Yerleşmelerde Mesken Tipleri.....196
2.2.3.1. Köy Meskenleri.....196

2.2.3.2. Yayla Meskenleri 199
2.2.3.3. Şehir Meskenleri 200
III. BÖLÜM 202
3. EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ 202
3.1. TARIM 202
3.1.1. Arazi Varlığı 203
3.1.1.1. Arazi Sınıfları ve Özellikleri 205
3.1.1.2. Arazi Kullanımı 208
3.1.2. Tarımsal Üretim 210
3.1.2.1. Tahıllar 214
3.1.2.2. Endüstri Bitkileri 215
3.1.2.3. Yumrulu Bitkiler 216
3.1.2.4. Baklagiller 217
3.1.2.5. Sebzecilik 217
3.1.2.6. Meyvecilik 222
3.1.3 Gazipaşa Tarım Fuarı ve Çekirdeksiz Nar Festivali 231
3.2. HAYVANCILIK 232
3.2.1. Küçükbaş Hayvancılık 233
3.1.2. Büyükbaş Hayvancılık 236
3.2.3. Yük ve Çeki Hayvanları 238
3.2.4. Kümes Hayvancılığı 239
3.2.5. Arıcılık 240
3.2.6. İpek Böcekçiliği 241
3.2.7. Balıkçılık 242
3.3. ORMANCILIK 244
3.4. MADENCİLİK 250
3.5. SANAYİ 251
3.6. ULAŞIM 252
3.7. TİCARET 257
3.8. TURİZM 259
3.8.1. Doğal Çekicilikler 259
3.8.2. Tarihi ve Kültürel Çekicilikler 265
3.8.2.1. Tarihi Değeri Olan Yerler 265

3.8.2.2. Kültürel Çekicilikler 268
3.8.3. Ulaşım ve Konaklama İmkanları 270
SONUÇ ve ÖNERİLER 272
KAYNAKÇA.....282
Ek 317
Özgeçmiş 318

Tablolar Listesi

Tablo 1. Gazipaşa ve Anamur'da Günlük Ortalama Güneşlenme Sürelerinin Yıl İçindeki Dağılışı (1975-2007) 40

Tablo 2. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Sıcaklıkların Aylara Dağılışı (˚C)..... 42

Tablo 3. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Sıcaklıkların Mevsimlere Göre Dağılışı (˚C)..... 43

Tablo 4. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Yüksek Sıcaklıkların Aylara Dağılışı (˚C)..... 44

Tablo 5. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Düşük Sıcaklıkların Aylara Dağılışı (˚C)..... 45

Tablo 6. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Mutlak Maksimum Sıcaklıkların Aylara Dağılışı (˚C)..... 46

Tablo 7. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Mutlak Minimum Sıcaklıkların Aylara Dağılışı (˚C)..... 47

Tablo 8. Gazipaşa'da Ortalama Toprak Sıcaklıkların Aylara Göre Dağılışı (˚C)..... 48

Tablo 9. Anamur'da Ortalama Toprak Sıcaklıkların Aylara Göre Dağılışı (˚C)..... 49

Tablo 10. Anamur'da Deniz Suyu Sıcaklıkları ve Ortalama Sıcaklıkların Aylara Dağılışı (˚C)..... 49

Tablo 11. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te, Sıcaklık Yönünden Sayılı Günlerin Aylara Dağılışı 50

Tablo 12. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Don Olaylı Günler Sayısının Aylara Dağılışı..... 51

Tablo 13. Gazipaşa'da (1975-2007) Ortalama Maksimum ve Minimum Hava Basıncının Aylara Dağılışı (mb)..... 52

Tablo 14. Anamur'da (1975-2007) Ortalama Maksimum ve Minimum Hava Basıncının Aylara Dağılışı (mb)..... 53

Tablo 15. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Rüzgâr Hızlarının Aylara Dağılışı (m/s) 53

Tablo 16. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te (1975-2007) En Hızlı Esen Rüzgâr Yön ve Hızlarının Aylara Dağılışı (m/sn)..... 54

Tablo 17. Gazipaşa'da Rüzgârların Aylık Esme Sayıları Toplamı (1975-2007)..... 56

Tablo 18. Anamur'da Rüzgârların Aylık Esme Sayıları Toplamı (1975-2007) 57

Tablo 19. Ermenek'te Rüzgârların Aylık Esme Sayıları Toplamı (1975-2004)..... 58

Tablo 20. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Nispi Nemin Aylara Dağılışı (%)..... 59

Tablo 21. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Buhar Basıncının Aylara Dağılışı (mb) 60

Tablo 22. Gazipaşa, Anamur (1975-2007) ve Ermenek'te (1975-2004) Aylık Ortalama Bulutluluk ve Ortalama Bulutlu Günler Sayısı..... 62

Tablo 23. Gazipaşa, Anamur (1975-2007) ve Ermenek'te (1975-2004) Ortalama Açık ve Kapalı Günler Sayısının Aylara Dağılışı.....62

Tablo 24. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Sisli Günlerin Aylara Dağılışı..... 63

Tablo 25. Gazipaşa, Anamur (1975-2007) ve Ermenek'te (1975-2004) Yıllık Ortalama Yağışın Aylara Dağılışı (mm) 64

Tablo 26. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Yıllık OrtalamaYağışın Mevsimlere Göre Dağılışı (mm) ve Yüzdeleri 65

Tablo 27. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Yağışlı Belirli Günlerin Aylara Göre Sayısı 67

Tablo 28. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te De Martonne (1923) Formülüne Göre Kuraklık İndisi ve Yağış Etkinliği..... 69

Tablo 29. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Erinç (1965) Formülüne Göre Kuraklık İndisi ve Yağış Etkinliği..... 69

Tablo 30. Gazipaşa'nın Thornthwaite (1948) Metoduna Göre Su Bilançosu..... 70

Tablo 31. Anamur'un Thornthwaite (1948) Metoduna Göre Su Bilançosu 71

Tablo 32. Ermenek'in Thornthwaite (1948) Metoduna Göre Su Bilançosu..... 73

Tablo 33. Gökçeler Deresi (Gazipaşa AGİ) Ortalama Akım Değerleri (1991-2007) 78

Tablo 34. Bıçkıcı Deresi (İnceğiz AGİ) Ortalama Akım Değerleri (1960-2007) 80

Tablo 35. Gazipaşa'da Toprak Gruplarının Yüzölçümleri ve Oranları 87

Tablo 36. Gazipaşa'da Görülen Erozyonun Derecelerine Göre Alansal Dağılışı ve Oranları 92

Tablo 37. Sayım Yıllarına Göre Gazipaşa'nın Nüfus Değişimi (1935-2008) 103

Tablo 38. Gazipaşa'da Şehirsel ve Kırsal Nüfusun Sayım Yıllarına Göre Durumu (1935-2008)..... 106

Tablo 39. Gazipaşa'da Şehir ve Köy Nüfusunun Toplam Nüfusa Göre Yüzdelik Dağılımı (1935-2008) 108

Tablo 40. Gazipaşa'da Yerleşmelerin Nüfus Değişimleri (1965-2008) 110

Tablo 41. Gazipaşa'da Sayım Dönemlerine Göre Genel Cinsiyet Oranları (1935-2008) 111

Tablo 42. Gazipaşa'da Şehir ve Köy Nüfusunun Cinsiyete Göre Dağılımı (1935-2008) 113

Tablo 43. Gazipaşa İlçe Merkezinde Şehirsel Nüfusun Dar Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı 114

Tablo 44. Gazipaşa İlçesinde Nüfusun Dar Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2008)..... 115

Tablo 45. Beyobası Köyü Nüfusunun Dar Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2008)..... 117

Tablo 46. Sugözü Köyü Nüfusunun Dar Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2008)..... 118

Tablo 47. Araştırma Sahasında Nüfusunun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2008) 119

Tablo 48. Gazipaşa Yerleşmelerinde Nüfusun Bağımlılık Oranları ve Çocuk Sayısı (2008)..... 122

Tablo 49. Gazipaşa'da Hane Halkı Büyüklüklerinin Yerleşmelere Göre Dağılışı (2007)..... 123

Tablo 50. Gazipaşa'da Hane Halkı Büyüklüğüne Göre Hane Halkı Sayısı (2000)..... 124

Tablo 51. Gazipaşa'da Nüfusun Cinsiyete Göre Öğrenim Durumu (2008)..... 125

Tablo 52. Gazipaşa'da Kentsel ve Kırsal Nüfusun Cinsiyete Göre Öğrenim Durumu (2008) 126

Tablo 53. Gazipaşa'da Okul-Öğretmen ve Öğrenci Sayısının Yıllara Göre Değişimi (2004-2010)..... 128

Tablo 54. Gazipaşa'da İlköğretim Okulları, Sınıflara Göre Öğrenci Sayıları, Derslik Sayıları ve Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayıları (2009) 129

Tablo 55. Gazipaşa'da Taşımalı Eğitim İstatistikleri (1997-2006)..... 130

Tablo 56. Gazipaşa'da Orta Öğretim Okulları, Öğrenci Sayıları, Derslik Sayıları, Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayıları ve Personel Durumu (2009) 131

Tablo 57. Gazipaşa'da Yaygın Eğitim Kurumları ve Personel Sayısı..... 131

Tablo 58. Gazipaşa'da Halk Kütüphanesinden Yararlanan Okuyucu Sayısı (2005-2009) 132

Tablo 59. Gazipaşa Devlet Hastanesi'nde İstihdam Edilen Personel Sayısı (2004-2009) 134

Tablo 60. Gazipaşa İlçe Merkezinde Bulunan Sağlık Ocaklarının 2009 Yılı Personel Sayısı..... 134

Tablo 61. İlçe Merkezi Dışında Bulunan Sağlık Ocaklarının 2009 Yılı Personel İstatistikleri 135

Tablo 62. Gazipaşa İlçe Merkezinde Faal Olan ve Olmayan Nüfus Miktarı (12-64+Yaş arası) (2000) 136
Tablo 63. Gazipaşa İlçe Merkezinde Nüfusun İşgücü Durumuna Göre Dağılımı (2000) 136
Tablo 64. Gazipaşa İlçe Merkezinde Faal Olmayan Nüfusun Gruplandırılması (12-64+ Yaş Arası), (2000) 137
Tablo 65. Gazipaşa'da Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı (2000)..... 139
Tablo 66. Gazipaşa'da Genel Doğum ve Doğurganlık Oranları (2007) 140
Tablo 67. Gazipaşa İlçesi'nin Diğer İllere Verdiği Göç Miktarı.....142
Tablo 68. Gazipaşa İlçesi'nin Diğer İllerden Aldığı Göç Miktarı.....142
Tablo 69. Gazipaşa'da Yerleşmelerin Nüfus Büyüklüklerine Göre Dağılışı (2008)..... 146
Tablo 70. Gazipaşa'da Yerleşmelerin ve Nüfusun Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı (2008)..... 146
Tablo 71. Türkiye'nin ve Gazipaşa'nın Sayım Yıllarına Göre Aritmetik Nüfus Yoğunlukları..... 148
Tablo 72. Gazipaşa İlçesi'ne Bağlı Yerleşmelerin Aritmetik Nüfus Yoğunlukları (2008) 150
Tablo 73. Gazipaşa İlçesi'ne Bağlı Yerleşmelerin Aritmetik Nüfus Yoğunluklarına Göre Dağılımı ve Oranları (2008) 152
Tablo 74. Gazipaşa İlçesi'ne Bağlı Yerleşmelerin Fizyolojik Nüfus Yoğunlukları (2008) 153
Tablo 75. Gazipaşa İlçesi'ne Bağlı Yerleşmelerin Fizyolojik Nüfus Yoğunluklarına Göre Dağılımı ve Oranları (2008) 155
Tablo 76. Gazipaşa İlçesi'ne Bağlı Yerleşmelerin Tarımsal Nüfus Yoğunlukları (2008) 157
Tablo 77. Gazipaşa İlçesi'ne Bağlı Yerleşmelerin Tarımsal Nüfus Yoğunluklarına Göre Dağılımı ve Oranları (2008) 159
Tablo 78. Gazipaşa'da Köylerin Adlarına Göre Sınıflandırılması..... 165
Tablo 79. Gazipaşa'da Adlarına Göre Köy Yerleşmelerinin Grupları ve Sayısı.... 167
Tablo 80. Gazipaşa'da Adı Değiştirilen Köy Yerleşmeleri 168
Tablo 81. Gazipaşa'da Köy Yerleşmelerinin Kuruluş Yerlerine Göre Sınıflandırılması 170
Tablo 82. Gazipaşa'da Köy Yerleşmelerinin Ormana Göre Konumları..... 171
Tablo 83. Gazipaşa'da Köy Yerleşmelerinin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı..... 173
Tablo 84. Gazipaşa Köy Yerleşmelerinin Yüzölçümü Büyüklüklerine Göre Dağılışı..... 175
Tablo 85. Gazipaşa Köy Yerleşmelerinin Yerleşme Dokularına Göre Dağılışı 177

Tablo 86. Gazipaşa Köy Yerleşmelerinin Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılışı 179
Tablo 87. Gazipaşa Köy Yerleşmelerinin Tarım Arazisine Göre Konumları 180
Tablo 88. Gazipaşa'daki Yerleşmeler ve Bu Yerleşmelere Bağlı Mahalleler 182
Tablo 89. Gazipaşa'da Yayla Yerleşmelerinin Bağlı Olduğu Köyler (2010) 184
Tablo 90. Gazipaşa'da Konut Sayıları (2008) 199
Tablo 91. Gazipaşa'da Sulanan Tarım Alanlarının Dağılımı (2008) 203
Tablo 92. Gazipaşa'da (2008) Arazi Dağılımı (Dekar) 203
Tablo 93. Gazipaşa'da (2005-2008) Kullanılan Tarımsal Araç ve Gereçler (Adet) 204
Tablo 94. Gazipaşa'da Arazinin Verimlilik Sınıflarına Göre Dağılımı 205
Tablo 95. Gazipaşa'da Arazinin Kullanım Şekli 208
Tablo 96. Gazipaşa'da 2008 Yılına Ait Tarım Arazisinin Dağılımı (Dekar) 211
Tablo 97. Gazipaşa'da Tarım Arazisinin Yerleşmelere Göre Dağılımı (2008) 213
Tablo 98. Gazipaşa'da (2006-2008) Tahıl Ürünlerinin Ekiliş Alanı (Da), Verim ve Üretim Miktarı (Ton) 215
Tablo 99. Gazipaşa'da (2006-2008) Endüstri Bitkilerinin Ekiliş Alanı (Dekar), Verim ve Üretim Miktarı (Ton) 216
Tablo 100. Gazipaşa'da (2006-2008) Yumrulu Bitkilerin Ekiliş Alanı (Dekar), Verim (Ton/Da) ve Üretim Miktarı (Ton) 216
Tablo 101. Gazipaşa'da (2006-2008) Baklagil Ekim Alanı (Dekar), Verim (Ton/Da) ve Üretim Miktarı (Ton) 217
Tablo 102. Gazipaşa'da (2006-2008) Açıkta Üretilen Sebzelerin Ekiliş Alanı (Dekar), Verim (kg/da) ve Üretim Miktarı (Ton) 218
Tablo 103. Gazipaşa'da (2005-2008) Sera Alanları (Dekar) 219
Tablo 104. Gazipaşa'da (2006-2008) Örtü Altında Üretilen Sebzelerin Ekiliş Alanı (Dekar), Verim (kg/da) ve Üretim Miktarı (Ton) 220
Tablo 105. Gazipaşa'da (2007-2008) Meyvelik Alanlar (Dekar) ve Üretim Miktarı (Ton) 224
Tablo 106. Gazipaşa'da (2006-2008) Meyvelik Alanlardaki Ağaç Sayısı (Adet) ve Alınan Verim 228
Tablo 107. Araştırma Sahasında Hayvan Varlığı (2008) 233
Tablo 108. Gazipaşa'da (2000-2008) Küçükbaş Hayvan Varlığının Türlere Göre Dağılımı (Baş) 233
Tablo 109. Gazipaşa'da (2000-2008) Sağılan Küçükbaş Hayvan Sayısı (Baş) ve Süt Üretim Miktarı (Ton) 234

Tablo 110. Gazipaşa'da (2000-2008) Kesilen Küçükbaş Hayvan Sayısı (Baş) ve Et Üretim Miktarı (Ton) 235

Tablo 111. Gazipaşa'da (2000-2008) Büyükbaş Hayvan Varlığının Türlere Göre Dağılımı (Baş) 236

Tablo 112. Gazipaşa'da (2000-2008) Sağılan Büyükbaş Hayvan Sayısı (Baş) ve Süt Üretim Miktarı (Ton)..... 237

Tablo 113. Gazipaşa'da (2000-2008) Kesilen Büyükbaş Hayvan Sayısı (Baş) ve Et Üretim Miktarı (Ton) 238

Tablo 114. Gazipaşa'da (2000-2008) Yük ve Çeki Hayvan Varlığının Türlere Göre Dağılımı (Baş) 239

Tablo 115. Gazipaşa'da (2000-2008) Kümes Hayvanların Türlere Göre Dağılımı (2000-2008)..... 239

Tablo 116. Gazipaşa'da Arıcılık Faaliyeti Yapan Köy Sayısı, Kovan Sayısı, Bal ve Bal Mumu Üretimi (2005-2008) 240

Tablo 117. Gazipaşa'da İpek Böcekçiliği Faaliyeti Yapan Köy Sayısı, Hane Sayısı ve Yaş Koza Üretimi (2005-2008)..... 241

Tablo 118. Gazipaşa'da Su Ürünleri Üretim Miktarı (2005-2008)..... 242

Tablo 119. Gazipaşa'da Orman Varlığı (Hektar), (2008) 244

Tablo 120. Gazipaşa'da Ormanlık ve Ormansız Alanlar Toplamı (Ha), (2008) 245

Tablo 121. Gazipaşa'da Orman Alanının Ağaç Türlerine Göre Dağılımı (Ha), (2008)..... 246

Tablo 122. Gazipaşa'da Orman Ürünleri Üretim İstatistikleri (m^3), (2007-2008)..... 247

Tablo 123. Gazipaşa'da Orman Ürünleri Üretim ve Satış İstatistikleri (2006-2008)..... 247

Tablo 124. Gazipaşa (1999-2008) Ormanlarındaki Ağaçlandırma İstatistikleri (Hektar)..... 247

Tablo 125. Gazipaşa Ormanlarındaki Yapılanma İstatistikleri (Km), (2008) 248

Tablo 126. Gazipaşa Ormanlarına Verilen Zarar İstatistikleri (1999-2008)..... 248

Tablo 127. Gazipaşa'da Yanan Alan, Ağaçlandırma ve Söndürme Bedeli (2002-2007) 249

Tablo 128. Gazipaşa'da Yol Tipleri Uzunlukları ve Oranları (2009)..... 253

Tablo 129. Gazipaşa'da Yerleşmelerin Antalya'ya ve İlçe Merkezine Olan Uzaklıkları (Km)..... 256

Tablo 130. Gazipaşa'da Yer Alan Mesleki Kuruluşlar ve Üye Sayıları (2007-2008) 259

Tablo 131. Gazipaşa'da Düzenlenen Festival ve Şenlikler..... 270

Şekiller Listesi

Şekil 1. Gazipaşa İlçesi'nin Lokasyon Haritası 3
Şekil 2. Gazipaşa İlçesi'nin Topografya Haritası 5
Şekil 3. Gazipaşa İlçesi'nin Jeoloji Haritası 12
Şekil 4. Gazipaşa İlçesi'nin Paleozoik Araziler Haritası 14
Şekil 5. Gazipaşa İlçesi'nin Mesozoik Araziler Haritası 16
Şekil 6. Gazipaşa İlçesi'nin Jeomorfoloji Haritası 23
Şekil 7. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Belli Tarihlerde Güneşin Ufuk Düzlemindeki Maksimum Yükselme Dereceleri 40
Şekil 8. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Sıcaklıkların Aylara Dağılışı. 42
Şekil 9. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Sıcaklıkların Mevsimlere Göre Dağılışı 44
Şekil 10. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Yüksek Sıcaklıkların Aylara Dağılışı 45
Şekil 11. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Düşük Sıcaklıkların Aylara Dağılışı 46
Şekil 12. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Mutlak Maksimum Sıcaklıkların Aylara Dağılışı 47
Şekil 13. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Mutlak Minimum Sıcaklıkların Aylara Dağılışı 48
Şekil 14. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Don Olaylı Günler Sayısının Aylara Dağılışı 51
Şekil 15. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ort. Rüzgâr Hızlarının Aylara Dağılışı 54
Şekil 16. Ermenek, Anamur ve Gazipaşa'da Hâkim Rüzgâr Yönü ve Frekansı 55
Şekil 17. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'in Rüzgâr Gülü Grafikleri 58
Şekil 18. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Nispi Nemin Aylara Dağılışı 60
Şekil 19. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ort. Buhar Basıncının Aylara Dağılışı 61
Şekil 20. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Açık ve Kapalı Günler Sayısının Aylara Dağılışı 63
Şekil 21. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Sisli Günlerin Aylara Dağılışı 64
Şekil 22. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Yıllık Ortalama Yağışın Aylara Dağılışı 65
Şekil 23. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Yıllık OrtalamaYağışın Mevsimlere Göre Dağılışı 66

Şekil 24. Gazipaşa'nın Thornthwaite (1948) Yöntemine Göre Su Bilançosu Diyagramı 70

Şekil 25. Anamur'un Thornthwaite (1948) Yöntemine Göre Su Bilançosu Diyagramı 72

Şekil 26. Ermenek'in Thornthwaite (1948) Yöntemine Göre Su Bilançosu Diyagramı 73

Şekil 27. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek' in Klimogram 74

Şekil 28. Gazipaşa İlçesi'nin Hidrografya Haritası 76

Şekil 29. Gökçeler Deresi (Gazipaşa AGİ) Ortalama Akım Değerleri (1991-2007) 79

Şekil 30. Bıçkıcı Deresi (Bıçkıcı Kanal AGİ) Ortalama Akım Değerleri (1988-2007) 80

Şekil 31. Gazipaşa İlçesi'nin Toprak Haritası 86

Şekil 32. Gazipaşa İlçesi'nin Erozyon Haritası. 93

Şekil 33. Gazipaşa İlçesi'nin Bitki Örtüsü Haritası 95

Şekil 34. Gazipaşa'da Sayım Yıllarına Göre Nüfus Değişimi (1935-2008) 104

Şekil 35. Gazipaşa'da Sayım Yıllarına Göre Nüfus Artış Oranları (1935-2008) ... 104

Şekil 36. Gazipaşa'da Şehirsel ve Kırsal Nüfusun Sayım Yıllarına Dağılımı (1935-2008) 107

Şekil 37. Gazipaşa'da Sayım Yıllarına Göre Şehirsel ve Kırsal Nüfus Artış Oranları 107

Şekil 38. Gazipaşa İlçe Merkezinin Nüfus Piramidi (2000) 116

Şekil 39. Gazipaşa İlçesi'nin Nüfus Piramidi (2008) 116

Şekil 40. Gazipaşa'da Şehirsel Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2000) 119

Şekil 41. Gazipaşa'da Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2008) 120

Şekil 42. Beyobası Köyü'nde Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2008) 120

Şekil 43. Sugözü Köyü'nde Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2008) 121

Şekil 44. Gazipaşa'da Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı (2000) 138

Şekil 45. Gazipaşa İlçesi'nin Nüfus Dağılış Haritası 145

Şekil 46. Gazipaşa İlçesi'nde Yerleşmelerin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı Haritası 147

Şekil 47. Gazipaşa'da Sayım Yıllarına Göre Aritmetik Nüfus Yoğunlukları 149

Şekil 48. Gazipaşa İlçesi'ne Bağlı Yerleşmelerin Aritmetik Nüfus Yoğunlukları Haritası 151

Şekil 49. Yerleşmelerin Aritmetik Nüfus Yoğunluklarına Göre Dağılımı (2008).. 152
Şekil 50. Gazipaşa İlçesi'ne Bağlı Yerleşmelerin Fizyolojik Nüfus Yoğunlukları Haritası 154
Şekil 51. Yerleşmelerin Fizyolojik Nüfus Yoğunluklarına Göre Dağılımı (2008). 155
Şekil 52. Gazipaşa İlçesi'ne Bağlı Yerleşmelerin Tarımsal Nüfus Yoğunlukları Haritası 158
Şekil 53. Yerleşmelerin Tarımsal Nüfus Yoğunluklarına Göre Dağılımı (2008) ... 159
Şekil 54. Gazipaşa İlçesi'ndeki Yerleşmelerin Dağılış Haritası 161
Şekil 55. Gazipaşa'da Adlarına Göre Köy Yerleşme Grupları 167
Şekil 56. Gazipaşa'da Köy Yerleşmelerinin Kuruluş Yerlerine Göre Sınıflandırılması 170
Şekil 57. Gazipaşa'da Köy Yerleşmelerinin Ormana Göre Konumları 171
Şekil 58. Gazipaşa'da Köy Yerleşmelerinin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı 173
Şekil 59. Gazipaşa'da Köy Yerleşmelerinin Yüzölçümü Büyüklüklerine Göre Dağılışı 175
Şekil 60. Gazipaşa Köy Yerleşmelerinin Yerleşme Dokularına Göre Dağılışı..... 177
Şekil 61. Gazipaşa Köy Yerleşmelerinin Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılışı 179
Şekil 62. Gazipaşa Köy Yerleşmelerinin Tarım Arazisine Göre Konumları 181
Şekil 63. Yeşilyurt Köyü'den Mesken Planı 197
Şekil 64. Gazipaşa'da Arazi Dağılımı 204
Şekil 65. Gazipaşa'da Arazinin Verimlilik Sınıflarına Göre Dağılımı 205
Şekil 66. Gazipaşa İlçesi'nin Arazi Sınıfları Haritası 207
Şekil 67. Gazipaşa İlçesi'nin Arazi Kullanım Haritası 209
Şekil 68. Gazipaşa'da Arazinin Kullanım Şekli..... 210
Şekil 69. Gazipaşa'da Tarım Arazisinin Dağılımı (2008)..... 211
Şekil 70. Gazipaşa'da Orman Varlığı..... 245
Şekil 71. Gazipaşa'da Ormanlık ve Ormansız Alanlar Toplamı..... 245
Şekil 72. Gazipaşa'da Yol Tipleri ve Uzunlukları (2009)..... 253
Şekil 73. Gazipaşa İlçesi'nin Ulaşım Haritası..... 254
Şekil 74. Gazipaşa İlçesi'nin Turizm Değerleri Haritası 260

Fotoğraflar Listesi

Foto 1. Çakmak Köyü Çaltık Mevkiindeki Kıvrımlanmış Şist Tabakalarından Bir Görünüş. 291
Foto 2. Gazipaşa İlçesi'nin Birçok Kesiminde Parçalar Halinde Bulunan Paleozoik Yaşlı Mermerlerden Bir Görünüş (Muzkent Köyü-Dere Yatağı Mevkii). 291
Foto 3. Yüzeysel Suların İçerisindeki Kalsiyum Karbonata Bağlı Olarak Breş Haline Dönüşmüş Yamaç Molozlarından Bir Görünüş (Gazipaşa-Anamur Yolu 20. km)....292
Foto 4. Çığlık Köyü ile Çörüş Köyü Arasında Gedik Mevkiindeki Heyelanlı Saha.292
Foto 5. Gökkuzluk Yaylası'nın Batısındaki Sacayak Düdeni. 293
Foto 6. Yalandünya Mağarası İçinde Oluşmuş Bir Sarkıt ve Dikit....293
Foto 7. Asar Tepe'den Gazipaşa Ovası'nın Görünüşü (Doğu-Batı). 294
Foto 8. Jura-Kretase Kalkerleri Üzerinde Oluşmuş Bir Polye (Örücüoluk Yaylası Kuzeyi). 294
Foto 9. Kale Tepe'nin Batı ve Güney Yamaçlarında Yer Alan Falezler. 295
Foto 10. Plaj Hilalleri (Pazarcı (Kâhyalar) Plajı). 295
Foto 11. Koçaş Tepe'den gelen yamaç enkazının içinde oluşmuş Kızılin Mağarası. 296
Foto 12. Koru Plajı'nda Çakıl, Kumlu Çakıl ve Kum Boyutundaki Malzemelerden Oluşmuş Birbirine Paralel ve Tabakalar Halindeki Yalıtaşlarından Bir Görünüş. 296
Foto 13. Koru Plajı'nda Denize Doğru Eğimli Yalıtaşlarından Bir Görünüş. 297
Foto 14. Gazipaşa İlçesi'nin Ovalık Kesiminde Doğu-Batı Yönünde Akan Hacımusa Deresi'nin Kale Tepe'den Görünüşü. 297
Foto 15. Beyobası Köyü Kuzeyinden Ovaya Açılan Bıçkıcı Dere Vadisi. 298
Foto 16. Ilıca Kaynağı (Ilıca Köy). 298
Foto 17. Yöre Halkı Tarafından Üzerine Çeşme Yapılan, Şistli Araziden Doğan, Debisi Az Bir Kaynak. 299
Foto 18. Selinus Plajı Kuzeyinde Görülen Alüvyal Topraklardan Bir Kesit. 299
Foto 19. Gazipaşa-Anamur Yolu Üzerinde, Kırahmetler Köyü Güneyinde, Kalker ve Şistlerden Oluşmuş Kolüvyal Topraklardan Bir Görünüş. 300
Foto 20. Zeytinada Köyü'nün Güneybatısında Tahrip Edilmiş Kızılçam Ormanları. 300
Foto 21. Gazipaşa İlçesi'nde Çalı Formasyonunun Karakteristik Bitki Topluluğu Makiler (Çalıpınar Köyü-Sakızlı Mevkii). 301
Foto 22. Vadi Yamacında Kurulmuş Esenpınar Köyü'nün Kuzeydoğudan Görünüşü. 301
Foto 23. Dağınık Yerleşme Özelliği Gösteren Akoluk Köyü'nden Bir Görünüş. 302
Foto 24. Yarıcakpınar Yaylası'ndan Bir Görünüş. 302
Foto 25. Hayvancılık Fonksiyonu Belirli Ölçülerde Devam Eden Yaylardan Günnercik Yaylası'ndan Bir Görünüş. 303
Foto 26. Atatürk Caddesi'nin Güneyden Görünüşü (Gazipaşa İlçe Merkezi). 303

Foto 27. Gazipaşa İlçe Merkezindeki Pazar Yerinden Bir Görünüş. 304
Foto 28. Gazipaşa İlçesi'nde Taş, Ahşap, Toprak Gibi Yapı Gereçlerinin Kullanıldığı Geleneksel ve Biriket, Tuğla, Çimento Gibi Yapı Gereçlerinin Kullanıldığı Çağdaş Meskenlere Birer Örnek (Hasdere Köyü).....304
Foto 29. Araştırma Sahasındaki Geleneksel Evlerden Bir Görünüş (Çile Köyü). 305
Foto 30. Mesken Eklentisi Şeklinde Kullanılan Hayvan Barınağı (Zeytinada Köyü).....305
Foto 31. Üzerinde Kışlık Yiyecekler Kurutulan Damlardan Bir Görünüş (Çörüş Köyü).....306
Foto 32. Çoğunlukla Meskenlerin Önünde Yer Alan Çardak (Çile Köyü).....306
Foto 33. Genellikle Tek Oda, Mutfak, Banyo ve Tuvaletten Oluşan Yayla Evlerinden Bir Görünüş (Belbaşı Yaylası). 307
Foto 34. Modern Yapı Gereçlerinin Kullanıldığı, "Manar" Denilen Çatı Sistemi ile Yapılan, Betonarme Yayla Meskenlerinden Bir Görünüş (Topsekisi Yaylası). 307
Foto 35. Koru Dağı Sırtlarında Bulunan Dubleks ve Tripleks Villalar.....308
Foto 36. Seracılık Faaliyetlerinin En Fazla Geliştiği Yerleşmelerden Kâhyalar Beldesi'nden Bir Görünüş.....308
Foto 37. Salatalık Serasından Bir Görünüş (Macar Köyü). 309
Foto 38. Gazipaşa'da Denize Bakan Yamaçlarda Bulunan Muz Bahçelerinden Bir Görünüş (Muzkent Köyü). 309
Foto 39. Soğuk Hava Deposu (Muzkent Köyü). 310
Foto 40. Çilek Bahçesi (Gazipaşa Ovası).....310
Foto 41. Yanlış Arazi Kullanımı Sonucunda İnşa Edilmiş Konutlar (Koru Mahallesi).....311
Foto 42. Çamlıca Köyü Güneyinde Bir Kıl Keçisi Sürüsü. 311
Foto 43. Arı Kovanları (Göçük Köyü). 312
Foto 44. Kıyı Balıkçılığı Yapan Bir Balıkçı ve Teknesi. 312
Foto 45. Macar Köyü Açıklarındaki Orkinos Balık Çiftliğinin Doğudan Görünüşü.....313
Foto 46. Akdeniz Zeytinyağı Fabrikası (Ekmel Mahallesi). 313
Foto 47. Gazipaşa Havaalanı (Kahyalar Mahallesi).....314
Foto 48. Kral Koyu (Güney Köy). 314
Foto 49. Selinus Plajı'nın Batıdan Görünüşü.....315
Foto 50. Koru Doğal Havuzu. 315
Foto 51. Selinus Antik Kenti Su İhtiyacını Karşılamak İçin İnşa Edilmiş Su Kemeri Kalıntılarından Bir Görünüş (Anamur-Gazipaşa Yolu 10. Km). ...316
Foto 52. Aydap (İotape) Antik Kenti Kalıntıları ve Halil Limanı.....316

GİRİŞ

1. Araştırma Sahasının Yeri, Sınırları ve Başlıca Coğrafi Özellikleri

Gazipaşa İlçesi, Akdeniz Bölgesi'nin Adana Bölümü'nde yer alır. İlçe, 36º 13'-36º 34' kuzey enlemleri ile 32º 15'-32º 38' doğu boylamları arasındadır. Yüzölçümü 921 km²'dir. Gazipaşa'nın doğusunda Anamur, kuzeyinde Sarıveliler, batısında Alanya ilçeleri, güneyinde Akdeniz bulunmaktadır (Şekil 1). Akdeniz'in iki önemli kenti Antalya ile Mersin arasında sınır oluşturan Kaledran Çayı, aynı zamanda Anamur ve Gazipaşa ilçelerini birbirinden ayırmaktadır.

Gazipaşa İlçesi'nin idari sınırları yer yer doğal sınırla örtüşür. Özellikle ilçenin kuzeybatı, güneydoğu ve batı sınırları akarsu talveg hatları, doğu sınırı ise su bölüm çizgisi ile uyum halindedir. Etüt sahası, kuzeyde Çiğdem Dağı (1 927 m); kuzeydoğuda Yund Dağı (2 327 m); doğuda Gökdağ (2 232 m) ve Kızıldağ (2 184 m); güneydoğuda Pınar Dağı (1 210 m); güneyde Akdeniz; kuzeybatıda Yumru Dağı (1 850 m) ile çevrelenmektedir (Şekil 2).

Araştırma sahasında Berem Çayı, kuzeybatıdan doğal sınır oluşturmaktadır. Sahanın kuzeybatı kesiminde Karasay T. (1 857 m) ve Karyağdı T. (1 782 m) önemli yükseltilerdir. Maya Yaylası mevkiinden kuzeydoğu-güneybatı istikametinde ilerleyen ilçe sınırı, buradan Akçal Dağı'na (1 893 m) doğru bir girinti yapar. Sedireli ile Kızılgüney yaylaları arasında, kuzey-güney doğrultusunda ilerledikten sonra, Yüğük Tepe'nin (2 042 m) kuzeyinde bir kavis çizerek güneye yönelir. İlikaya Tepe'nin (2 026 m) güneyinden, Küllin Yaylası'nın güneyine kadar, kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanır. Buradan güneye uzanan sınır, ortalama yükseltileri 2000 m'yi geçen Kanlıkaya, Bahadır, Karain, Sarıtaş ve Mamardı tepelerinin su bölüm çizgilerini takip ederek Tozlu Sırtı'na ulaşır. Önce güneybatıya, daha sonra güneydoğuyu yönelir ve Karacabelen Tepe'nin batısında tekrar küçük bir kavis yaparak Kaledran Çayı'na ulaşır. Kaledran Çayı, ilçenin güneydoğusunda doğal sınır oluşturmuştur.

Gazipaşa'nın güneybatısında, Domuz Burnu'ndan başlayan ilçe sınırı, batıya doğru bir çıkıntı yapar. Daha sonra Nergis Dağı'nın (473 m) doğusunda bir kavis

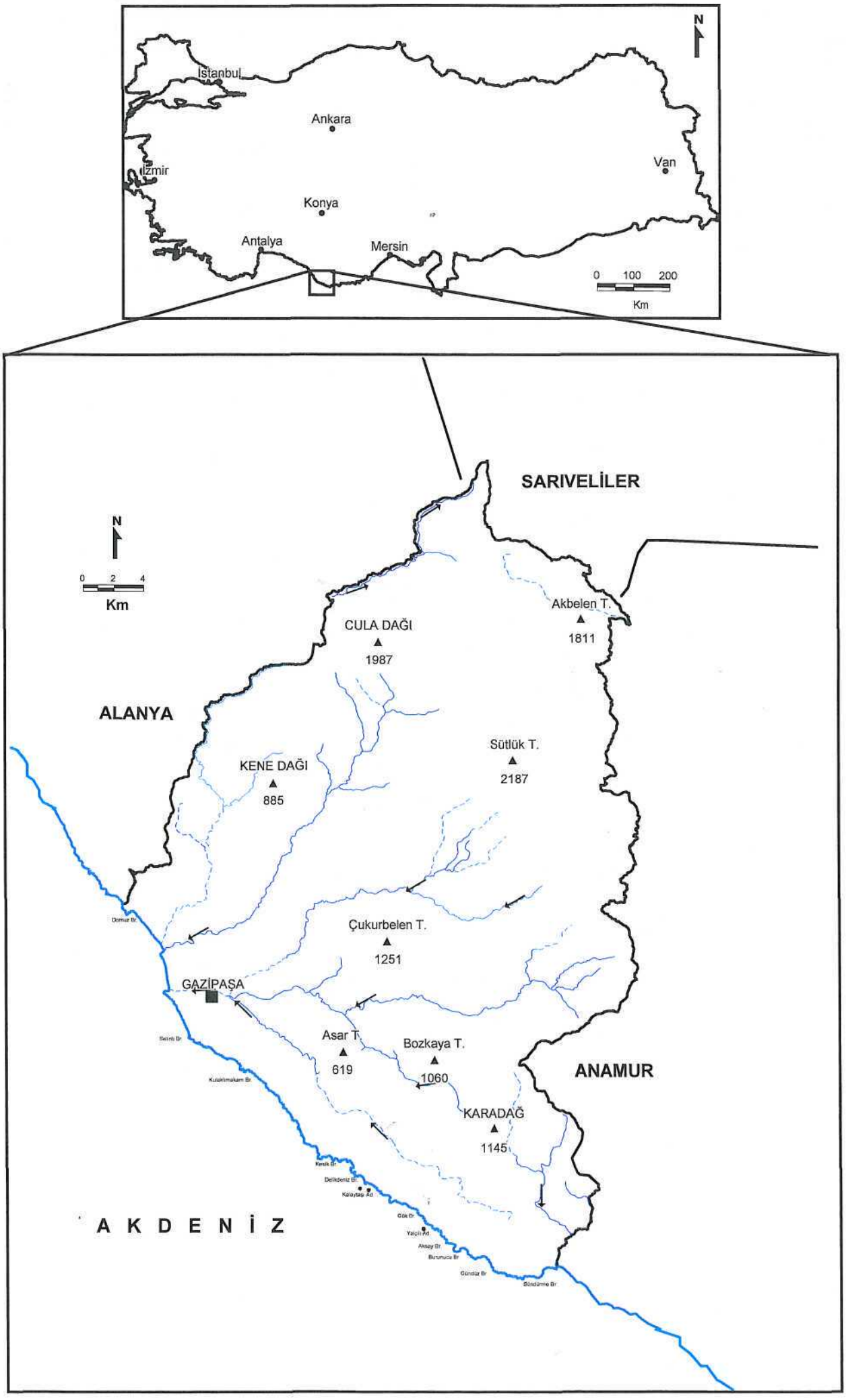
çizer ve Tufan Dağı'nı (779 m) ilçe içinde bırakacak şekilde kuzeye yönelir. Tufan Dağı ile Pınarlıkır Dağı arasında Cirbat Dere doğal sınır oluşturmaktadır (Şekil 2).

Gazipaşa İlçesi'ni oluşturan arazide, Paleozoik, Mesozoik, Tersier ve Kuaterner'e ait formasyonların aflörmanlarına rastlanmaktadır. Sahada, Paleozoik 375,8 km² (% 40,8), Mesozoik 331,0 km² (% 35,9), Tersier 52,1 km² (% 5,7) ve Kuaterner 162,0 km² (% 17,6) alan kaplamaktadır. Sahada önemli tektonik olaylar, Üst Kretase'deki bindirme ile başlamıştır. Daha sonra, Alp Orojenezi'nin çeşitli fazlarında gelişen değişik yönlü kuvvetler ve Neo Tektonik dönemde meydana gelen hareketler, sahanın faylı ve ekaylı bir yapı kazanmasına neden olmuştur.

Araştırma sahası oldukça sarp ve engebeli bir yapıya sahiptir. Sahanın şekillenmesinde tektonizma, karstlaşma, erozyonal ve flüvyal faaliyetler etkili olmuştur ve bunların bir sonucu olarak dağlık ve tepelik sahalar, alçak ve yüksek plato sahaları, ovalık sahalar ve kıyı bölümü olmak üzere faklı morfolojik üniteler ortaya çıkmıştır.

Gazipaşa İlçesi, ülkemizin en önemli karst alanı içinde yer almaktadır. Özellikle alçak ve yüksek plato sahası, yoğun bir karstlaşmaya uğramıştır. Söz konusu plato sahalarında, karst topografyasına ait çözünme ve çökelme şekillerinin en güzel örneklerine rastlanmaktadır.

Etüt sahasında Akdeniz İklimi'nin genel özellikleri görülmekle birlikte, sahanın kuzeyinde Akdeniz ikliminin karakteristik özelliklerinden uzaklaşılmaktadır. Yıllık ortalama sıcaklık 18,2 °C'dir. Gazipaşa'da aylık ortalama sıcaklıklar, yıl boyunca 10 °C'nin altına düşmemektedir. Yıllık ortalama hava basıncı 1010,9 mb olan sahada, kış mevsiminde İç Anadolu Bölgesi'nden gelen, Toroslar'daki vadilerden geçen polar hava akımları etkili olur. Yaz mevsiminde ortaya çıkan, güney ve batı sektörlü rüzgârlardaki artış, büyük ölçüde denizler ve karaların farklı ısınma özelliğinden kaynaklanmaktadır. Gazipaşa'da yıllık toplam yağış ortalaması 849 mm'dir. Thornthwaite iklim tasnifine göre, Gazipaşa'da, (C_2 B'$_3$ s_2 b'$_4$) yarı nemli, mezotermal, su noksanı yaz mevsiminde ve çok kuvvetli olan, tam deniz etkisine yakın iklim tipi görülmektedir.

Şekil 1. Gazipaşa İlçesi'nin Lokasyon Haritası

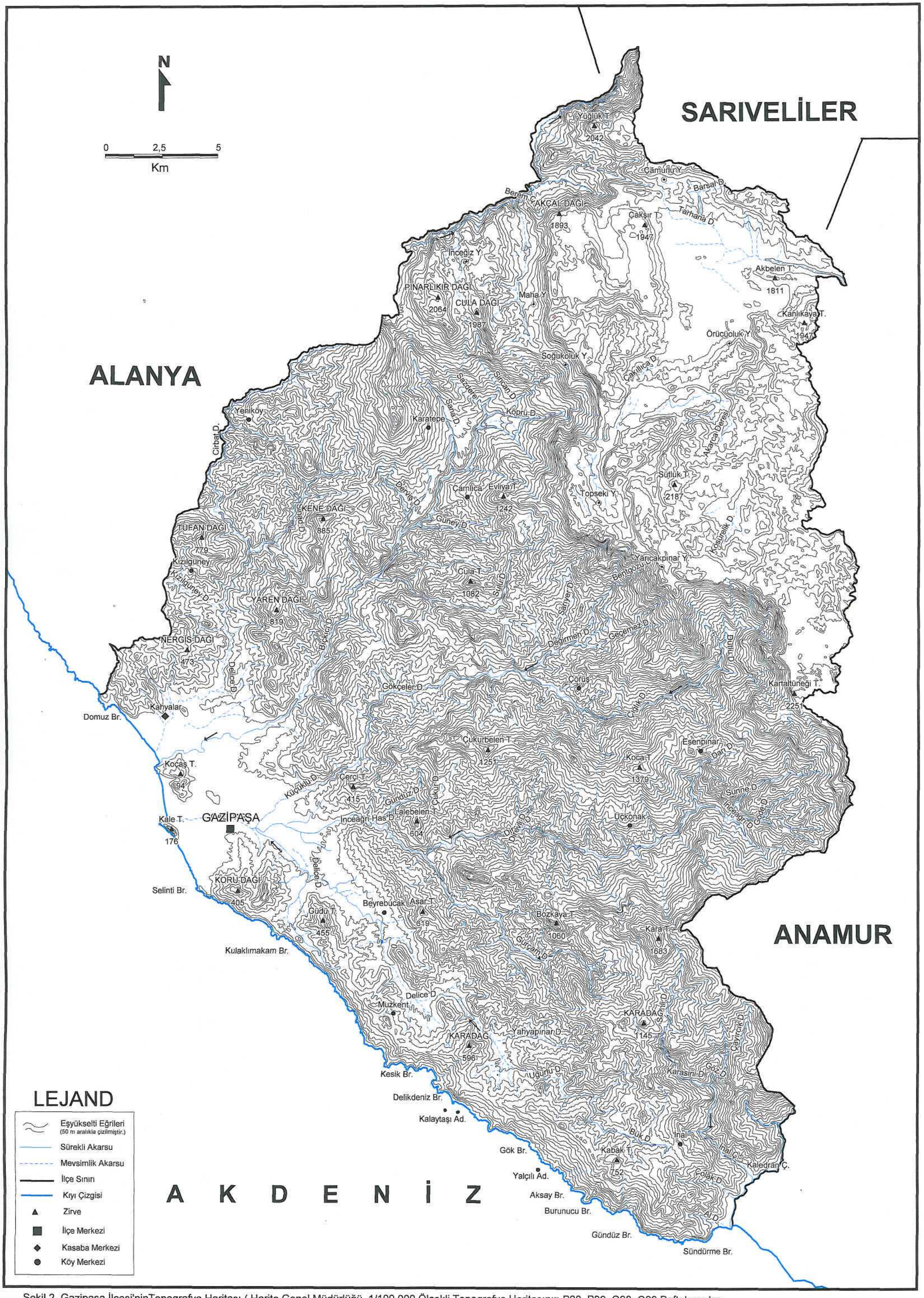
Araştırma sahasının genellikle kuzey-kuzeybatı ve doğu kesiminden kaynağını alan akarsular, oldukça yüksek ve eğimli alanlardan geçtikten sonra, denize ulaşmaktadır. Yaz mevsiminin çok sıcak ve kurak geçmesi, aşırı buharlaşmaya sebep olmakta, böylece birçok akarsu bu mevsimde kurumaktadır. Yağışlı kış mevsiminde ise mevsimlik karakterde dereler oluşmaktadır. Delice, Bıçkıcı ve Hacımusa dereleri, sahanın öne çıkan akarsularıdır.

Araştırma sahasında, büyük toprak gruplarından, kireçsiz kahverengi orman, kahverengi orman, kırmızı Akdeniz, alüvyal, kolüvyal, regosol ve yüksek dağ çayır toprakları yer almaktadır.

İnceleme alanındaki bitki toplulukları: orman, çalı ve alpin formasyonlar olmak üzere üç ana gruba ayrılmaktadır. Kıyı kesimlerde kızılçam ve maki türleri hâkimken, yükseklere doğru karaçam, göknar, sedir, ardıç türlerinin oluşturduğu ormanlar yer alır.

1935-2008 yılları arasında, Gazipaşa İlçesi'nin nüfusu, % 430 artarak, 11 303 kişiden 48 675 kişiye ulaşmıştır. Saha nüfusunun % 44,0'ı (21 415 kişi) şehir, % 56,0'ı (27 260 kişi) kırsal yerleşmelerde yaşamaktadır. Araştırma sahasının yüksek kesimlerdeki yerleşmelerde, geçim kaynaklarının sınırlı olması sebebiyle göçler meydana gelmektedir. İlçede nüfus dengesiz dağılmıştır. Bununla birlikte, ilçe merkezi ile ova tabanlarını çevreleyen yamaçlarda nüfusun yoğunlaştığı görülür.

Gazipaşa'da yerleşmenin tarihi MÖ 3000'lerde Sümer egemenliğine kadar uzanmaktadır. Bu dönemden, MÖ I. yüzyıla kadar geçen süreçte Hitit, Fenike, Pers, Helen ve Mısır hâkimiyetlerinde kalan bölge, bu tarihten MS VI. yüzyıla kadar Roma egemenliğine, daha sonra da Bizans idaresi altına girmiştir. Sultan I. Alâeddin Keykubat 1221 yılında bölgede hâkimiyeti ele geçirmiş ve sahanın adını "Selinti" olarak değiştirmiştir. Selçuklular'ın yıkılışı ile 1472 yılları arasında, önce Teke Beyliği, ardından da Karamanoğulları'nın hâkimiyetinde kalmıştır. 1472 yılında Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Günümüzde araştırma sahasında Gazipaşa Belediyesi ve Kâhyalar Belediyesi olmak üzere 2 belediye, 41 köy ve 211 mahalle yerleşmesi bulunmaktadır.

Şekil 2. Gazipaşa İlçesi'ninTopografya Haritası (Harita Genel Müdürlüğü, 1/100 000 Ölçekli Topografya Haritasının P28, P29, O28, O29 Paftalarından Faydalanılarak Hazırlanmıştır.)

İlçede ekonomik faaliyetler, güney ve kuzey kesimlerde farklılık gösterir. Güneyde tarım ve ticaret, kuzeyde tarım, hayvancılık ve ormancılık ön plana çıkar. Verimli tarım alanlarının daha geniş yer tuttuğu güney kesimde, ekonomik değeri yüksek sera ürünleri üretimi, kuzeydeki dağlık ve engebeli sahada ise tahıllarla, soğuklara daha dayanıklı meyve ve sebze üretimi yaygındır. Sanayi faaliyetlerinin gelişmediği sahada, gelişen sanayi kolları da, tarıma dayalı sanayi kuruluşlarıdır.

Saha turizm açısından, değer taşıyacak potansiyellere sahip olmasına karşın, Gazipaşa'da turizm faaliyetleri istenilen düzeyde değildir.

2. Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı, araştırma sahası ile ilgili günümüze kadar yapılan çalışmalar ve tespit edilen veriler eşliğinde, Gazipaşa'nın doğal, beşeri ve ekonomik coğrafya özelliklerini, coğrafya biliminin ilkeleri doğrultusunda ortaya çıkarmaktır. Ayrıca sahanın doğal, beşeri ve ekonomik sorunlarını tespit ederek, çözüm önerileri geliştirmek; araştırma sahası ile ilgili gerçekleştirilecek, kalkınma plan ve modellerine katkı sağlamak hedeflenmiştir.

3. Materyal ve Metot

"Gazipaşa İlçesi'nin Coğrafi Etüdü" konulu bu çalışmada, öncelikle araştırma sahası ve yakın çevresi ile ilgili çeşitli alanlarda hazırlanmış, kitap, rapor, istatistik, bülten gibi yazılı kaynaklar ile akademik çalışmalar ve yayınlar taranmıştır. Bu çerçevede, Harita Genel Komutanlığı'nın 1/100 000 ve 1/25 000 ölçekli topografya haritalarının inceleme alanımız ile ilgili paftaları, MTA Enstitüsü'nün yine etüt sahası ile ilgili jeoloji ve hidrojeoloji haritaları, raporları ve yayınları, Devlet Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün araştırma sahası ve yakın çevresindeki istasyonlara ait iklim verileri, DSİ ve EİEİ'nin yöredeki yer üstü ve yer altı sularına ait akım gözlem istasyonları verileri, çeşitli proje ve planları, Tarım Bakanlığı'nın toprak ve arazi kullanım haritaları, Antalya Orman Bölge Müdürlüğü'nün 1/100 000 ölçekli orman amenajman haritası, Antalya İl Özel İdaresi'nin 1/100 000 ölçekli ulaşım haritası ile TÜİK'in istatistik bültenlerinden faydalanılmıştır. Ayrıca tarım,

turizm, eğitim, sağlık, orman, il ve ilçe müdürlüklerinin araştırma sahası ile ilgili verilerinden yararlanılmıştır.

Çalışmalarımızın ikinci aşamasında, arazide gerçekleştirilen mülakat* ve gözlem yöntemleri ile bilgi edinme yoluna gidilmiştir. Sahaya yönelik dokümanter bilgi ve belgeler oldukça sınırlı olduğundan, araştırma ile ilgili verilerin büyük bir çoğunluğu bu metotlar ile elde edilmiştir. Araştırma sahasına, periyodik gözlem gezileri yapılmış, anket ve mülakatlar uygulanmıştır. Ayrıca bu gezilerde alınan çeşitli numuneler, ilgili uzmanlara teşhis ettirilerek somut bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Dokümanter veriler, yukarıda açıklanan yollarla sağlandıktan sonra coğrafya ilminin temel düşünce ilkeleri ile açıklama tekniklerine bağlı kalınarak araştırmanın metni kaleme alınmıştır. Tablo, grafik ve haritalar hazırlanmış, bunlar ilgili bölümlerde kullanılmıştır. Haritalar, MapInfo programının 8,5 versiyonuna göre çizilmiştir. Ayrıca araştırma sahası ile ilgili alan ve mesafe ölçümleri de MapInfo programında yapılmıştır.

4. Çalışma Sahası ile İlgili Araştırmalar

Gazipaşa İlçesi ve yakın çevresi ile ilgili çalışmalar daha çok yörenin jeolojik oluşumu ve hidrojeolojisi üzerinde yoğunluk kazanmaktadır. Bu çalışmalar genelde araştırma sahasının belli bölümlerini kapsamakta ve aşağıdaki gibi sıralanmaktadır.

Blumenthal'in (1951), "Batı Toroslarda Alanya Ard Ülkesinde Jeolojik Araştırmalar" adlı çalışması, bölgede yapılan ilk çalışmalardan olması nedeniyle önem taşımaktadır. Ayrıca Blumenthal sahanın bindirmeli bir yapıya sahip olduğunu ilk kez dile getiren araştırmacıdır.

---

* Ek: Mülakat Formu

Petrascheck (1966), “Gazipaşa ve Anamur Çevresi Kurşun ve Barit Yatakları” adlı çalışmasında, sahanın jeolojisi yanında cevher durumu ve özellikleri ile ilgili bilgiler vermiş, cevher rezervlerini belirtmiştir.

Peyronnet (1971), “Alanya Bölgesi’nin (Güney Toroslar) Jeolojisi, Metamorfik Boksitin Kökeni” adlı çalışmasında, Alanya Masifi’nde stratigrafik olarak üç seri olduğunu belirtmiş ve cevherin kökenini ortaya koymaya çalışmıştır.

Bener (1974), “Antalya-Gazipaşa Kıyı Kesiminde Yalıtaşı Oluşumu” adlı çalışmasında, bu kesimde oluşmuş yalıtaşlarının özelliklerini ve oluşumunu etkileyen faktörleri ele almıştır.

Özgül (1976), “Toroslar’ın Bazı Temel Jeoloji Özellikleri” adlı çalışmasında, altı ana birlik belirlemiştir. Bunlardan biri olan ve havza sınırları içerisinde tespit edilen Alanya Birliği’nin, karbonat ve kırıntılı kayaçları kapsadığını belirtmiştir.

Sür (1977), “Alanya’nın İklimi” adlı çalışmasında, Alanya’nın iklim özelliklerini ayrıntılı bir şekilde ortaya koymuştur.

Şengün ve vd. (1978), “Alanya Masifinin Yapısal Sorunu” adlı çalışmalarında, Alanya Birliğine ilişkin petrografik ve yapısal sorunları belirtmiştir.

Güvenç (1980), “Alanya Gazipaşa Bölgesinin Jeolojisi ve Kıyı Şeridi Deniz Tabanıyla Yapısal İlişkileri” adlı çalışmasında, Alanya-Gazipaşa-Hadim üçgeni içindeki yapısal birlikleri ayrıntılı olarak belirtmiş ve kıyı şeridi ile deniz tabanı arasındaki yapısal ilişkileri ortaya koymuştur.

Dalkılıç (1982), Gazipaşa İlçesi civarının jeoloji özelliklerinin belirlenmesi amacı ile çalışma yapmıştır. İnceleme alanındaki kaya birimlerini değişik stratigrafi ve ortam koşullarını yansıtan üç birliğe ayırmıştır. Antalya Birliği, Alanya Birliği ve Aladağ Birliği olarak adlandırılan bu istiflerin, birbiri ile tektonik dokanaklı ve üst üste binmiş, yapısal bir konum gösterdiğini belirtmiştir.

Ayhan (1982), Gazipaşa, Burhan Mahallesi-Yuları Köyü arasında, Permien yaşlı kayaçlar içinde bulunan, galenit içerikli barit zuhurlarının kökeni hakkında ayrıntılı araştırmalar yapmıştır.

Gülseren (1987), “Gazipaşa ve Civarı Barit Zuhurlarının Maden Jeolojisi Raporu” adlı çalışmasında, önceki çalışmaları baz alarak, sahanın 1/25 000 ölçekli jeoloji haritasını derlemiş; çalışma sahasındaki barit yataklarının durumu ve potansiyelini belirtmeye çalışmıştır.

Akay ve Uysal (1988), “Orta Torosların Post Eosen Tektoniği” adlı çalışmada, Orta Toroslar’ın Post-Eosen tektonik özellikleri tanıtılmıştır. Orta Toroslar’ın önce doğudan batıya, sonra da kuzeyden güneye doğru hareketi değerlendirilerek, Orta Toroslar’ın K-G doğrultulu sıkışma etkisinde olduğu sonucuna varılmıştır.

Ulu (1989), “Gazipaşa Bölgesinin Jeolojisi” adlı çalışmasında, Alanya, Antalya ve Aladağ olmak üzere üç birlik belirlemiştir. Ayrıca, örtü kayalarını, Paleo-otoktan ve Neo-otoktan örtü kayaları olarak ikiye ayırmıştır.

Erzenoğlu (1991), “Antalya Gazipaşa Ilıcaköy (Gevinde) Ilıcası ve Sarısu Madensuyunun Hidrojeoloji Etüdü” adlı çalışmasında, Ilıca Kaynağı ile Sarısu Madensuyu Kaynağı’nın lokalitesi, oluşumu, kimyasal ve fiziksel özellikleri ayrıntılı olarak ele alınmış ve turizm potansiyeli değerlendirilmiştir.

Işık (1992), “Alanya Metamorfitlerinin Doğu Kesiminin Yapısı, Stratigrafisi ve Petrografisi (Anamur)” adlı çalışmasında, inceleme alanının 1/25 000 ölçekli jeoloji haritasını hazırlamış ve sahanın temelini oluşturan metamorfik ve sedimenter kayaların stratigrafisi, yapısı ve petrografisi ile sahanın tektonik özellikleri belirtilmiştir.

Çopuroğlu (1994), “Karalar-Gazipaşa (Antalya) Galenit-Barit Yatağının Mineralojik, Petrografik ve Jenetik İncelenmesi” adlı çalışmasında, yatak hakkında ayrıntılı inceleme yapmıştır.

Ardos (1995), “Türkiye Ovaları’nın Jeomorfolojisi (Cilt 2)” adlı çalışmasında, araştırma sahasında yer alan Gazipaşa ovasının jeolojik ve jeomorfolojik özelliklerine genel hatlarıyla değinmiştir.

Sertdemir (1996), “Akdeniz Bölgesi Kıyı Şeridi İllerinin Turizm Potansiyeli Açısından Arkeolojik Değerleri” adlı çalışmasında, Muğla, Antalya, İçel, Adana ve Hatay illerinin tarihçelerini ve arkeolojik değerlerini, diğer turizm potansiyellerini, ulaşım ve konaklama imkânlarını değerlendirmiştir.

Akış (1997), "Gazipaşa'nın İklimi" adlı çalışmasında, Gazipaşa İlçesi'nin iklim özelliklerini ayrıntılı olarak ortaya koymuştur.

Avşarcan (1997), "Yalıtaşı Oluşumu İle İlgili Kuramlar ve Türkiye Kıyılarındaki Yalıtaşlarının Bazı Özellikleri" adlı çalışmasında, yalıtaşlarının oluşumları ve yapı ilişkisi üzerinde durmuştur.

Erbay (1998), "Demirtaş-Gazipaşa Civarının Jeolojik, Mineralojik ve Petrografik Özellikleri" adlı çalışmasında, sahanın 1/25 000 ölçekli jeoloji haritasını hazırlamış ve yaklaşık 20 kaya birimi ayırtlamıştır. Alanya Masifi'nin minerolojik ve petrografik özelliklerini irdelemiş; çalışma sahasında gözlenen Antalya, Alanya ve Bolkar birliklerinin stratigrafik ve yapısal özelliklerini ortaya koymaya çalışmıştır.

Nazik vd. (2001), "Yalandünya ve Korsanini Mağaraları (Gazipaşa-Antalya) Araştırma Raporu, Mimari ve Elektrifikasyon Uygulama Projesi" adlı çalışmada, Yalandünya ve Korsanini mağaralarının yeri, jeolojik ve jeomorfolojik gelişimleri ile turizm potansiyelleri değerlendirilmiştir.

Baç (2006), "Gazipaşa (Antalya) Florası Üzerine Bir Araştırma" adlı çalışmasında, sahada yayılış gösteren bitki türleri belirtilmiştir. Endemik ve tehlike altında bulunan türler tespit edilmiş ve bu türlerin korunması için çözüm önerileri sunulmuştur.

Tapur (2008), "Barcın Yaylası (Karaman/Sarıveliler)" adlı çalışmasında eskiden göçebe kültürü ve hayvancılık alanında önemli bir yere sahip olan yaylanın, bugün bu özelliğini giderek kaybetmesi, bu durumun sebepleri ve çözüm önerileri vurgulanmıştır.

Güçlü (2008), "Alanya-Samandağ Kıyı Kuşağında Konforlu Olma Süresi ve Deniz Turizmi Mevsiminin İklim Koşullarına Göre Belirlenmesi" adlı çalışmasında Alanya-Samandağ kıyı kuşağının deniz turizmi yönünden oldukça elverişli güneşlenme şartları gösterdiğini belirtmiştir. Bu durumun, özellikle denizden ve güneş ışınlarından sağlık için yaralanma açısından büyük potansiyel arz ettiğini vurgulamıştır.

I. BÖLÜM

1. FİZİKİ COĞRAYA ÖZELLİKLERİ

Araştırma sahasının fiziki özellikleri başlığı altında sahanın jeolojik, jeomorfolojik, iklim, hidrografik, toprak ve bitki örtüsü özelliklerine yer verilmiştir.

1.1. JEOLOJİK ÖZELLİKLERİ

Araştırma sahası, Orta Toroslar'ın güneyinde yer almaktadır. Saha, Ordovisien'den Üst Permien'e kadar genellikle sakin bir şelf ortamı halindeyken, Üst Permien'den Trias sonuna kadar hareketli bir ortama dönüşmüştür. Bu evreden itibaren Alanya ve Antalya Birlikleri, farklı sedimantasyon havzası haline gelmişlerdir (Gülseren, 1987).

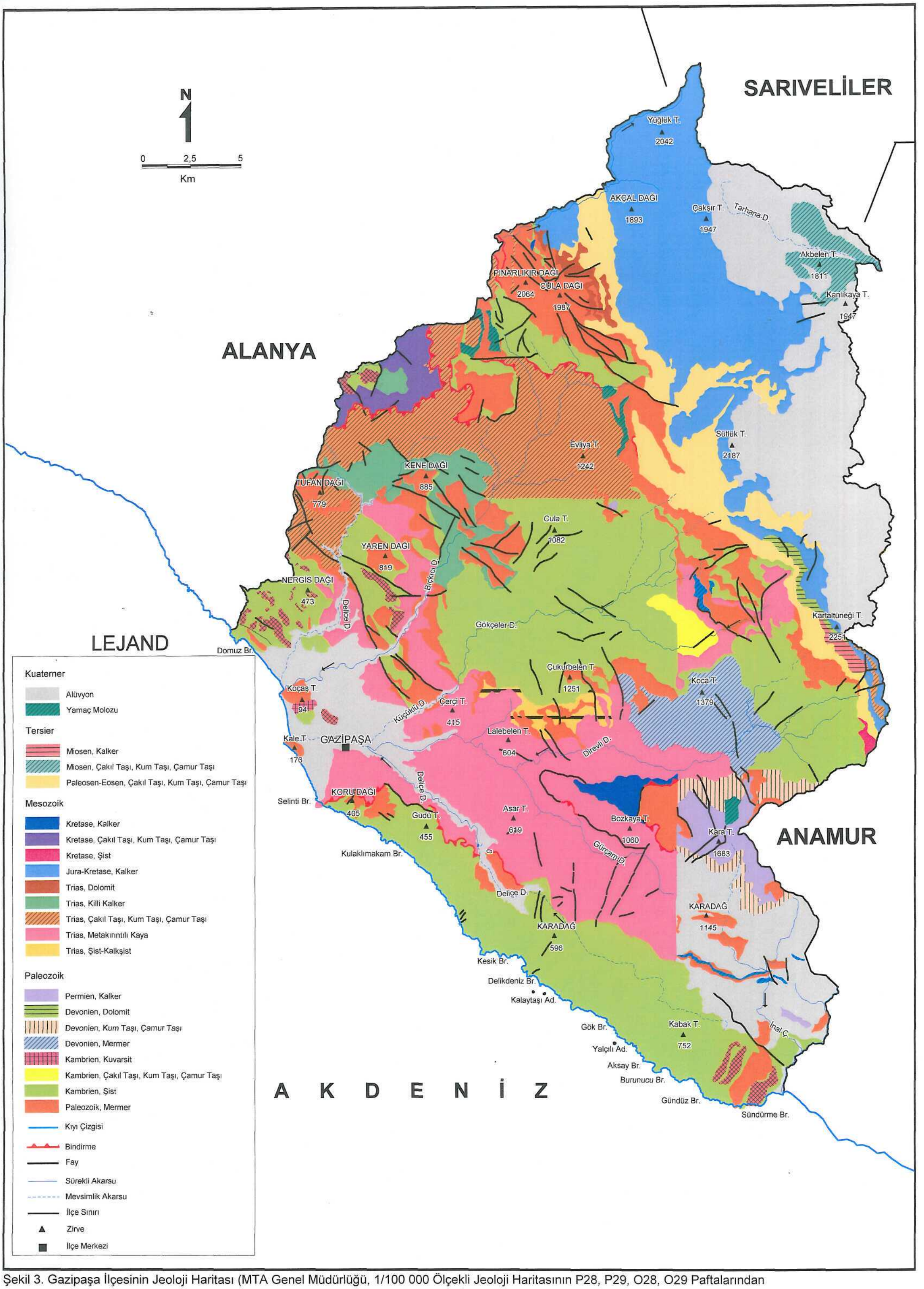
Gazipaşa İlçesi'ni oluşturan arazide, Paleozoik, Mesozoik, Tersier ve Kuaterner'e ait formasyonların aflörmanlarına rastlanmaktadır (Şekil 3). Toplam alanı, 921,0 km² olan sahada, Paleozoik (375,8 km²) ve Mesozoik (331,0 km²) araziler geniş yer kaplamaktadır.

1.1.1. Paleozoik

Araştırma sahasında Paleozoik'e ait araziler; Kambrien, Devonien ve Permien yaşlı birimler tarafından temsil edilmektedir.

Kambrien

Gazipaşa'da Kambrien araziler, 233,1 km² alanı ile araştırma sahasında görülen en yaygın arazi türüdür. Kambrien araziler şist, kuvarsit, mermer, çakıl taşı, kum taşı ve çamur taşı ile temsil edilir (Şekil 4).

Şekil 3. Gazipaşa İlçesinin Jeoloji Haritası (MTA Genel Müdürlüğü, 1/100 000 Ölçekli Jeoloji Haritasının P28, P29, O28, O29 Paftalarından Faydalanılarak Hazırlanmıştır.)

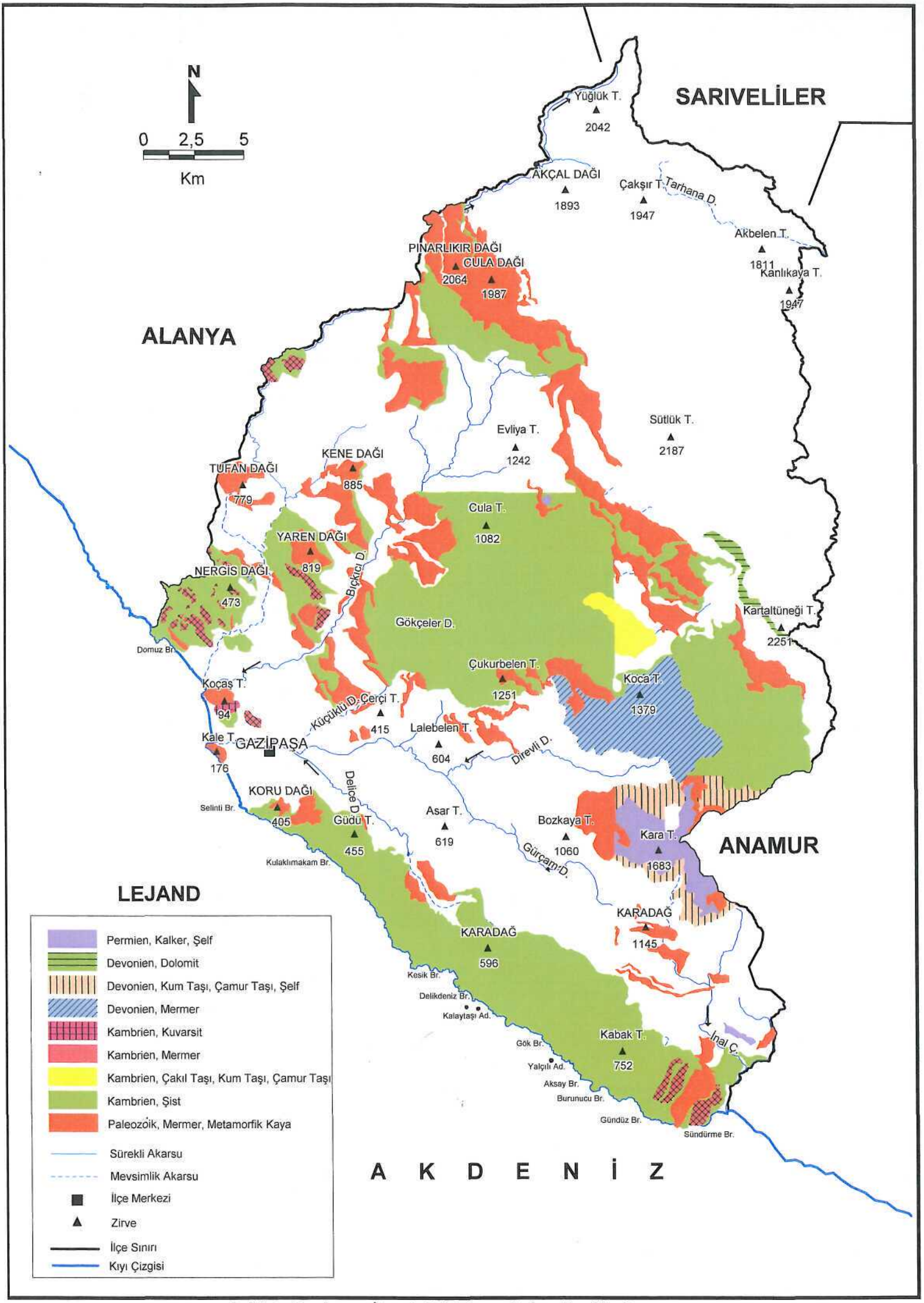
Kambrien yaşlı litolojik birimler içerisinde şistler, sahada en fazla alana (221,5 km²) sahiptir. Şistler, laminer tabakalı, kırıklı ve kıvrımlı bir yapı özelliği göstermektedir (Foto 1). Şistlerden oluşan araziler, parçalar halinde sahanın farklı kesimlerinde yaygın olarak, özellikle sahanın güneybatısında Gökkaklık Tepe ile Nergis Dağı'nın eteklerinde, Karalar Köyü çevresinde; Cula ve Domuzçökeği tepelerinin çevresindeki Sulu ve Sarıyer derelerinin içinde aktığı sahada, Çakmak ve Çörüş köyleri çevresinde; doğuda, Göde, Sünne ve Darı derelerinin içinde aktığı Akoluk ve Gökçesaray köylerinin de bulunduğu sahada; kuzeybatıda, Akdağ'ın güney eteklerinde, Gevinde Yaylası çevresinde, Saz ve Sincan derelerinin sularını drene ettiği sahada ve kıyı boyunca Macarköy'den Anamur İlçesi sınırına kadar olan geniş sahada yüzeylenmektedir. Kambrien yaşlı şistler üzerine Kretase yaşlı kalkerler diskordant oturmuştur.

Şistli serinin kalınlığı, aflörman durumuna göre 300 metre olarak tahmin edilmektedir. Şistli serinin, aşağıdan yukarıya doğru dört fasiyesten oluştuğu tespit edilmiştir. Bu seri, altta grenatlı mikaşistlerle başlar ve sırasıyla yeşil şistler, kalker bankları ve kırmızı kumtaşları ile tamamlanır. Ekaylı yapı gösteren şistlerde tabakalar kuzeye doğru yatımlıdır (Bener, 1974).

Kambrien'e ait diğer kayaçlardan kuvarsitler, Koças Tepe'nin doğu yamaçlarında görülür. Buradaki kuvarsitler pembe, beyaz renkli ve tanelidir. Mermerler, Yeniköy'ün kuzeyinde ve batısında; çakıl taşı, kum taşı ve çamur taşı ise Çörüş Köyü'nün kuzeydoğusunda görülmektedir.

Devonien

Devonien arazilerin sahada kapladığı toplam alan, 32,6 km²'dir. Sahada, Devonien dolomit, mermer, kum taşı ve çamur taşı ile temsil edilmektedir. Bu formasyonlara, Piynerkuşağı ve Darıalanı yaylaları çevresinde ve Kartaltüneği Tepe'nin güney ve güneybatı eteklerinde oldukça dar bir sahada rastlanmaktadır. "Dolomitler, kahverengi, gri renkli ve 1-2 m kalınlık göstermektedir" (Ulu, 1989: 57). Mermerler, Doğanca köyünün kuzeyi, Çimenbağ ve Üçkonak köyleri çevresi ile Koca Tepe'nin eteklerinde; kum taşı ve çamur taşı ise sahanın doğusunda yer alan Solinli ve Çayırcık derelerinin kaynaklarını aldıkları kesimde ve Çile Köyü'nün

Şekil 4. Gazipaşa İlçesi'nin Paleozoik Araziler Haritası

batısında bulunur. Mermerler kalsit çökeller içermekle beraber, sert ve açık gri renklidir.

Permien

Permien devrine ait ve yaklaşık 10,8 km² alan kaplayan kristalize kalkerler gri renkli, orta kalın tabakalıdır. Sahada Permien yaşlı kalkerler, Kara Tepe'nin eteklerinde ve Çamalanı Yaylası'nın çevresinde görülmektedir.

Paleozoik yaşlı mermer, sahanın birçok kesiminde parçalar halinde bulunmaktadır. Bu formasyonlar, 99,3 km²'lik (% 10,7) bir alan kaplamaktadır (Foto 2). Paleozoik olarak yaşlandırılan mermerler, Kene Dağı, Yaren Dağı ve Tufan Dağı eteklerinde, Öznurtepe, Küçüklü ve Beyobası köylerinin çevresinde; Pınarlıkır ve Cula dağları eteklerinde; İnceğiz ve Murtlin yaylaları çevresinde; Çakmak Yaylası'nın güneyinden Çığlık Köyü'ne kadar uzanan kuzeybatı-güneydoğu yönlü bir hat boyunca; Çıkrıcak Yaylası çevresinde; sahanın güneybatısında ve orta kesiminde parçalar halinde ve sahanın kıyı kesiminde Koçaş ve Kale tepeler ile Koru Dağı eteklerinde yer alır.

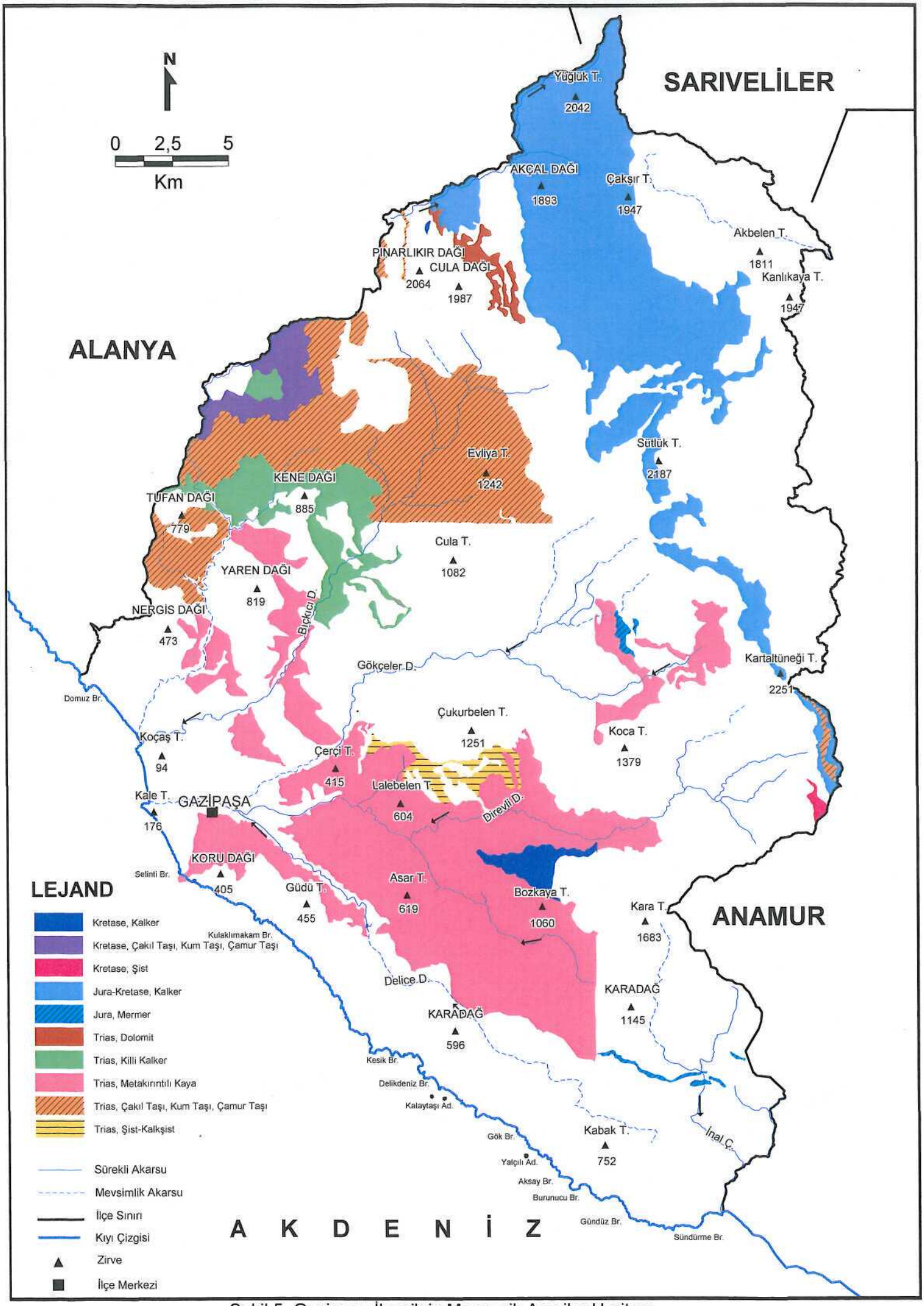
1.1.2. Mesozoik

Mesozoik'e ait araziler, Trias, Jura ve Kretase dönemlerine ait çeşitli formasyonlar ile temsil edilmektedir (Şekil 5).

Trias

Trias yaşlı araziler, sahada 223,0 km² alan kaplamaktadır. Bu araziler killi kalker, şist-kalkşist, dolomit, kum taşı, çamur taşı ve metakırıntılı kayaçlarla temsil edilmektedir. Beyaz renkli, iri taneli özellikte olan dolomit, sahanın kuzeybatısında, İnceğiz Yaylası kuzeyinde, Cula Dağı'nın batısında, Murtlin ve Maha yaylaları arasında yer alır.

Killi kalkerden oluşan araziler, Bıçkıcı Deresi vadisinin yukarı kesiminde, Tufan ve Kene dağlarının kuzey yamaçlarında yer almaktadır. "Killi kalkerler; kırmızı, yeşil, bej renkli, orta-kalın tabakalı ve fosillidir" (Ulu, 1989: 65).

Şekil 5. Gazipaşa İlçesi'nin Mesozoik Araziler Haritası

Metakırıntılı kayaçlar parçalar halinde sahanın birçok kesiminde görülmektedir. Ancak araştırma sahasının kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda geniş bir kütle halinde uzanmaktadır. Trias yaşlı metakırıntılı kayaçlar, batıda, Dutlu Dere vadisinin yukarı kesimi ile Çığlık Köyü'nün kuzeybatı ve güneybatısında; güneyde, Koru Dağı ile Güdü Tepe'nin kuzeyinde, kuzeybatıda Yöreme Tepe çevresinde, Bıçkıcı Dere'nin Küçüklü Köyü sınırları içinde yer alan vadisi boyunca, Delice Dere'nin ovaya açıldığı kesimde ve Beyobası Köyü güneyinde bulunmaktadır. Sahada kütlevi bir özellik gösteren metakırıntılı kayaçlar; doğuda Sazacık Tepe güneyde Kırahmetler, Beyrebucak ve Çobanlar köyleri, batıda Çerçi Tepe, kuzeyde Lalebelen Tepe ile Direvli Dere vadisi ve çevresinde yüzeylenmektedir.

Trias'a ait kum taşı ve çamur taşı, batı ve kuzeybatıda olmak üzere iki farklı sahada yer almaktadır. Bu formasyonlar, batıda Kızılgüney Köyü çevresinde, kuzeybatıda Evliya ve Ardıçlıtaş tepelerin eteklerinde, Ilıca ile Çamlıca köyleri çevresinde ve Karatepe Köyü batısında yer almaktadır.

Şist-kalkşist araziler ise Çukurbelen Tepe'nin güneyinde görülmektedir. "Şistli seri içinde çok az yaygınlık göstermektedir. Beyaz ve sarımsı renkli, 10 m'den fazla kalınlık göstermeyen, küçük boyutlu mercek şeklindedir" (Remzi, 1978: 7). "Taban serisine ait olan şistler, düşük metamorfizma ürünü, çok ince taneli, gri ve kahverengimsi renk tonlarındadır" (Çopuroğlu, 1994: 29).

Jura

Gazipaşa İlçesi'nde Jura mermerler ile temsil edilmektedir. Sahada Çığlık Dere'nin kuzeyi ile Geçemez Dere güneyinde, oldukça dar bir alanda (1,6 km²) görülür.

Jura-Kretase

Araştırma sahasında Jura-Kretase yaşlı kalkerler, 93,0 km² alan kaplamaktadır. "Jura-Kretase yaşlı kalkerler, açık gri, açık kahve, krem renkli, fosilli ve orta-kalın tabakalıdır" (Ulu, 1989: 93). Bu araziler: sahanın kuzeyinde Yüğlük Tepe, Akçal Dağı ve Hüyük Tepe çevresinde, Berem, Maha, Belbaşı, Şemsin, Örücüoluk, Akarca ve Günnercik yaylaları arasındaki geniş sahada; kuzeydoğuda Kartaltüneği Tepe'nin

kuzeyinde, Yarıcakpınar ile Kördenli yaylaları çevresinde; doğuda Dikencik ve Sazak yaylalarının doğusunda görülür.

Kretase

Kretase yaşlı formasyonlar 13,4 km²'lik bir alan kaplamaktadır. Bu formasyonlar arasında kalker, çakıl taşı, kum taşı, çamur taşı ve şistler bulunmaktadır. Kalkerler, Çile Köyü'nün batısında dar bir alanda mostra vermektedir. Çakıl taşı, kum taşı ve çamur taşı sahanın kuzeybatısında, Yeniköy güneyinde ve Bıcık Tepe çevresinde görülmektedir. Çamur taşı, şarabi, kızıl, yeşilimsi sarı, yeşil ve morumsu renklerde, çok iyi yapraklanmalı ve çok ince kırıntılardan oluşmuştur. Kum taşları ise gri, yeşilimsi gri, kirli sarı, kızıl kahverenkli, orta kalın tabakalı, çoğunlukla kum boyu tanelidir. Taneler köşeli yarı yuvarlak ve boylanmıştır (Erbay, 1998).

l.1.3. Tersier

Araştırma sahasında 52,1 km² alan kaplayan Tersier arazisi, Paleosen-Eosen ve Miosen'e ait formasyonlar ile temsil edilmektedir.

Paleosen-Eosen

Paleosen-Eosen'e ait çakıl taşı, kum taşı ve çamur taşı yaklaşık 42,0 km² alana sahiptir. Paleosen-Eosen yaşlı araziler Maha, Belbaşı, Soğukoluk, Çakmak, Ekinçalı, Mihrap, Yarıcakpınar, Piynerkuşağı, Karakurtlu ve Sazak yaylaları ve çevresinde, sahanın kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda bir hat boyunca uzanmaktadır.

Etüt sahasında görülen Paleosen-Eosen yaşlı çakıl taşı, kızıl, krem gri, alacalı renklerde, gevşek tutturulmuş ve kum çimentoludur. Tane boyu, kaba kum ile blok arasında değişir. "Kalker, kuvarsit, mermer ve şist parçalarından oluşan çakıllar, iyi yuvarlanmış olup çakıl taşı tabakalarının kalınlığı 10-30 cm arasında değişir. Kum taşı, kızıl, mor, kahve, alacalı renklerde ve gevşek tutturulmuştur. Boyları, mil ile kaba kum arasında değişen küt köşeli ve yuvarlakça taneler, kuvars, kalker ve metamorfik kaya kırıntılarından oluşur. Çakıl taşı, kum taşı tabakaları bazen birbiri

ile geçişlidir" (Ulu, 1989: 105). Çamur taşı formasyonları kahve, kızıl, gri renklerde, ince tabakalı kül ve mil boyutlarındaki malzemelerden oluşmuştur.

Miosen

Araştırma sahasında Miosen yaşlı çakıl taşı, kum taşı, çamur taşı ve kalker araziler 10,1 km²'lik bir alanda yayılış göstermektedir. Miosen çakıl taşı, kum taşı ve çamur taşı ise sahanın kuzeydoğusundaki Küllin ile Cinbiti yaylaları arasında ve Akbelen Tepe çevresinde görülmektedir. Kalker ise Mahtılı ve Dikencik yaylalarının kuzeyinde orta kalın tabakalı marnlarla ardalanmalı bir şekilde yer almaktadır.

1.1.4. Kuaterner

Sahada Kuaterner alüvyon ve yamaç döküntüleri ile temsil edilmektedir. Kuaterner araziler 162,0 km²'lik bir alan kaplamaktadır. Kuterner yaşlı araziler arasında alüvyonlar, 158,7 km²'lik yüzölçümüne sahiptir.

Kuaterner yaşlı tutturulmuş blok, çakıl, kum, mil ve kilden oluşan alüvyonlar, Delice, Bıçkıcı, Küçüklü, Has dereleri boyunca düzlükler oluşturur. Ayrıca sahanın kuzeybatısında Tarhana Deresi'nin içinde aktığı sahada, Çataldaş, Yunt, Şemsin, Akçamur, Baş, Göksenir, Erikli ve Kaçpazarı yaylaları çevresinde görülmektedir. Alüvyonların ana maddeleri kalker ve şistlerin dekompozisyon ürünlerinden oluşmaktadır. Tane çapları 1-15 cm arasında değişmektedir. Alüvyonları oluşturan malzemelerin boyutları ve kalınlığı farklılık göstermektedir. Alüvyonlar akarsuların Gazipaşa Ovası'na ulaştığı kesimlerde 50-60 m arasında kalınlık ve 5-15 cm arasında boyutlara sahiptir. Kıyı kesimde ise mil ve kil boyutundaki malzemelerden oluşan alüvyon kalınlığı 10-15 m'dir.

Etüt sahasının yüksek kesimlerinde, fiziki çözülme sonucu oluşan yamaç döküntüleri dikkat çeker. Dömeçukuru Tepe'nin güney yamaçlarında blok, çakıl, kum ve mil boyutundaki malzemelerden oluşan yamaç molozları görülmektedir. Ayrıca sahanın bazı kesimlerinde yamaç molozları, yüzeysel suların içerisindeki kalsiyum karbonata bağlı olarak breş haline dönüşmüştür. Taşlı Tepe'nin batı yamaçları ile Gazipaşa-Anamur yol yarmalarında bu durum açık bir şekilde görülmektedir (Foto 3).

1.1.5. Tektonizma

Etüt sahası Alanya Birliği olarak adlandırılmış, allokton konumlu metamorfitlerin içinde açılmış büyük bir tektonik pencerede metamorfizma göstermeyen veya daha az metmorfizma gösteren kaya birimlerini ihtiva eder. Bu pencere Özgül (1976) tarafından "Alanya Tektonik Penceresi" adıyla adlandırılmıştır (Gülseren, 1987).

Araştırma sahası tektonik hareketlerin etkisi altında kırılmış, kıvılmış ve ekaylanmıştır. Bu etki, en altta bulunan Paleozoik yaşlı birimlerde, en üstteki kireç taşlarından daha fazla kendini göstermektedir. Büyüklü küçüklü çok sayıda kırık sisteminin olduğu sahada, kırıklar genellikle kuzey-güney, doğu-batı, kuzeybatı-güneydoğu ve kuzeydoğu-güneybatı yönünde gelişmişlerdir. Tabaka doğrultu ve eğimleri bu yönlerle uyum göstermekte ve eğim 20˚-50˚ arasındadır (Ulu, 1989).

Sahada, önemli tektonik olaylar, Üst Kretase'deki bindirme ile başlamış, daha sonra Alp Orojenezi'nin çeşitli fazlarında gelişen değişik yönlü kuvvetler, farklı özellikteki faylanmalara neden olmuştur. Neo tektonik dönemde ise bölgede çekme kuvvetleri etkili olmuştur. Büyük ölçekteki fayları dar açıyla kesen birçok küçük ölçekli tali fay sistemleri teşekkül etmiştir (Erbay, 1998).

Araştırma sahasının muhtelif kesimlerinde faylar görülmekle beraber bazı sahalarda fay sistemleri dikkat çekmektedir. Sahanın güneybatısında Kene, Yaren ve Tufan dağları ile Cula Tepe çevresinde küçüklü büyüklü birçok fay görülmektedir. Bu faylar arasında en uzunu 4,3 km ile Aydıncık Köyü'nün kuzeyinde yer alır. Fayların yoğunlaştığı alanlardan biri de sahanın kuzeybatısıdır. Genellikle kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu faylar "Üst Miosen ve Neo-tektonik dönemde oluşmuştur. Bu kırık sistemlerine bağlı olarak gelişen Ilıca köyü yakınlarındaki faydan 24,5 ˚C sıcaklıkta Ilıca Kaynak Suyu'nun çıkışı izlenir" (Erbay, 1998: 130).

Sahanın orta kesiminde, Çukurbelen Tepe'nin kuzeyindeki faylar kuzeybatı-güneydoğu yönlü, güneyindeki faylar ise kabaca güney-kuzey yönlüdür. Kırahmetler ve Göçük köyleri arasında yer alan faylar, daha çok kuzey-güney doğrultulu ve Trias yaşlı metakırıntılı kayaçlar içinde görülmektedir. Çığlık Köyü çevresinde görülen

kırık sistemleri arasında en uzun fay 4,5 km'dir. Yakacık Köyü'nün kuzeyindeki fay, kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu ve yaklaşık 5,3 km uzunluğundadır.

Araştırma sahasında birçok bindirme hattı bulunmaktadır. Bunlar özellikle sahanın kuzeybatısında ve güneyinde yer almaktadır. İlçenin güneyinde Koru Dağı'nın eteklerinde Trias yaşlı metakırıntılı kaya ile Paleozoik yaşlı mermer ve Kambrien yaşlı şistler arasındaki sınır oluşturan bindirme hattı 4,5 km'dir. Delice Dere'nin güneyinde, Güdü Tepe'nin kuzeyinde 5 km uzunluğundaki kuzeybatı-güneydoğu yönlü bindirme, Kambrien'e ait şist ile Trias'a ait metakırıntılı kayaçları ayırmaktadır. Muzkent Köyü'nün kuzeyinde, Paleozoik'e ait mermer ile Trias'a ait metakırıntılı kayaçlar arasında 3 km'lik bir bindirme dikkati çeker. Bu bindirme hattının kuzeydoğusunda Çile Köyü'nün güneyinde, Paleozoik yaşlı mermer ile Trias yaşlı metakırıntılı kayaçlar dokanağında bindirme bulunmaktadır. Ayrıca Çile Köyü'nün kuzeyinde de Kretase'ye ait Kalker ile Paleozoik'e ait mermerler arasında bindirme görülmektedir.

Sahanın kuzeybatısında 12 km uzunluğunda, Yeniköy'ün güney ve doğu kesimini oluşturan Kretase'ye ait çakıl taşı, kum taşı ve çamur taşından oluşan sahayı, Trias'a ait çakıl taşı, kum taşı ve çamur taşından ayıran bindirme hattı dikkat çekicidir. Bu kesimde görülen bindirmelerden biri de Ilıca Köyü'nün kuzeydoğusunda, Trias yaşlı çakıl taşı, kum taşı ve çamur taşı ile Paleozoik yaşlı mermer ve Kambrien yaşlı şistler arasında 6,5 km uzunluğuna sahiptir. Karatepe ve Sugözü köylerinin kuzeyinde, genel olarak kuzeybatı-güneydoğu yönlü Trias'a ait çakıl taşı, kum taşı ve çamur taşı ile Kambrien'e ait şistler arasında 5,3 km uzunluğunda bindirme dikkati çeker.

1.2. JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLER

Orta Toroslar'da yer alan araştırma sahası, oldukça sarp ve engebeli bir yapıya sahiptir. Pleistosen'deki neotektonik hareketlerden geniş ölçüde etkilenmiş, böylelikle faylı ve ekaylı bir yapı kazanmıştır. Tektonizma, karstlaşma, erozyonal ve flüvyal faaliyetlerin etkisi ile şekillenen etüt alanı, 4 ana jeomorfolojik üniteden

oluşmuştur. Bunlar dağlık ve tepelik sahalar, alçak ve yüksek plato sahaları, ovalık sahalar ve kıyı bölümüdür (Şekil 6).

1.2.1. Dağlık ve Tepelik Sahalar

Araştırma sahasındaki dağlar, Orta Toraslar'ın güney kesiminde bulunmaktadır. Bu dağlar, çevresindeki plato sahalarından, dik yamaçlarla ayrılmaktadır. Ayrıca akarsular tarafından çok fazla parçalanmış olduğundan, devamlı bir uzanışa sahip olmayıp, yer yer akarsu vadileri tarafından kesintiye uğrarlar. Genel olarak, kuzeybatı-güneydoğu istikametinde uzanan dağların, ortalama yükseltisi 697-2 064 m'ler arasında değişmektedir. Paleozoyik ve Mesozoyik'e ait çeşitli litolojik birimlerden oluşmakla birlikte, yüksek kesimlerde, üstte kalker formasyonlar geniş yer kaplamaktadır.

Etüt sahasında, dağlık ve tepelik saha olarak adlandırılan ünitede yer alan tepe ve dağlar şunlardır:

Pınarlıkır Dağı (2 064 m)-Cula Dağı (1 987 m): İlçe merkezinin kuzeybatısında yer alırlar. Bu dağlar, kuzeybatı-güneydoğu istikametinde uzanmaktadır. Dağların ana litolojik yapısını Paleozoik yaşlı mermer oluşturmuştur. Pınarlıkır ve Cula dağları, kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu faylarla parçalanarak, horst görünümü kazanmıştır. Söz konusu bu dağlar, Berem Çayı ve Sincan Dere tarafından da derin vadilerle yarılarak oldukça engebeli bir görünüm kazanmışlardır.

Bıcık Tepe (845 m): Yeniköy'ün kuzeydoğusunda yer alır. Doğu-batı yönünde uzanan tepenin temel litolojisini, Trias yaşlı killi kalkerler oluşturur. Yoğun karstlaşmadan dolayı, lapya, dolin ve uvala gibi karstik oluşumlara sıkça rastlamaktadır.

Ardıçlıtaş Tepe (697 m): Ilıca Köyü'nün batısında, Kuzey-güney doğrultulu uzanan Ardıçlıtaş Tepe**,** Trias yaşlı çakıl taşı, kum taşı ve çamur taşından oluşur.

Kara Tepe (1 576 m): Karatepe Köyü'nün kuzeydoğusunda yer alır. Kuzey-güney yönünde uzanan tepe, Paleozoik yaşlı mermerlerden müteşekkildir. Sana Dere ve kolları tarından parçalanmıştır. Doğusunda, kuzey-güney yönlü, yaklaşık 3 km uzunluğunda bir fay bulunmaktadır.

SARIVELİLER

ALANYA

ANAMUR

A K D E N İ Z

N

0 2,5 5

Km

Yüğlük T. 2042
Barsal D.
Berem Ç.
AKÇAL DAĞI
1893
Çakşır T. 1947
Tarhana D.
Gölyalağı T. 2088
Akbelen T. 1811
Hüyük T. 1926
PINARLIKIR DAĞI 2064
ÇULA DAĞI 1987
Kanlıkaya T. 1947
Çakıllıca D.
Sazdere
Sıncan D.
Köprü D.
Bıcık T. 845
Kara T. 1576
Sana D.
Akarca Deresi
Cirbat D.
Ardıçlıtaş T. 697
Sütlük T. 2187
Evliya T. 1242
Derviş D.
KENE DAĞI 885
Sinad D.
Güney D.
Olucak T. 1848
Köşürelik D.
TUFAN DAĞI 779
Sağrı T. 636
Çula T. 1082
Sulu D.
Domuzçökeği T.
Bentgözü D.
Kızılgüney D.
YAREN DAĞI 819
Sarıyer D. 863
Değirmen D.
Geçemez D.
Çığlıkdere T. 1927
Dipsiz D.
NERGİS DAĞI 473
Bıçkıcı D.
Kartaltüneği T. 2251
Gökkaklık T. 380
Gökçeler D.
Çığlık D.
Domuz Br.
Yöreme T. 587
Çukurbelen T. 1251
Sakızgedik T. 1255
Koca T. 1379
Darı D.
Koçaş T. 194
Cebeli T. 98
Çerçi T. 415
Küçükü D.
Gündüz D.
Çukur D.
Sünne D.
Göde D.
İnceağrı D.
Kale T. 176
GAZİPAŞA
İnceağrı Has D.
Lalebelen T. 604
Yeldeğirmeni T. 1016
Direvli D.
Delice D.
Bozkaya T. 808
KORUDAKilise T. 405 394
Selinti Br.
Güdü T. 455
Günkaya T.
Çobar T. 619
Çam T. 685
Gürçam D.
Bozkaya T. 1060
Kara T. 1683
Kulaklımakam Br.
Bağbelen T. 707
Sazacik T. 941
KARADAĞ 1145
Sağlı D.
Çayırcık D.
KARADAĞ 596
Yahyapınar D.
Uğurlu D.
Karasini D.
Göz D.
Kesik Br.
Delikdeniz Br.
Kalaytaşı Ad.
Taşlı T. 630
Bük D.
Deligök T. 513
Kabak T. 752
İnalç.
Karedran Ç.
Çolak D.
Gök Br.
Yalçılı Ad.
Aksay Br.
Burunucu Br.
Al D.
Gündüz Br.
Sündürme Br.

LEJAND

- Akarsu Vadileri
- Alçak Plato Sahaları
- Yüksek Plato Sahaları
- Belirgin Tepeler
- Dağlık Sahalar
- Kumlu Plaj
- Ovalık Saha
- Vadi Tabanı
- Polye
- Yamaç
- Yüksek Kıyılar
- Falezler
- Boğaz Vadi
- Kanyon Vadi
- Mağara
- Düden
- Lapyalar
- Heyalanlı Satıhlar
- Hum
- Dolin ve Uvalalar
- Yalıtaşları
- Sıcaksu Su Kaynağı
- Kopmuş Menderes
- Bataklık
- Zirve
- Bindirme
- Fay
- Sürekli Akarsu
- Mevsimlik Akarsu
- İlçe Sınırı
- Kıyı Çizgisi

Şekil 6. Gazipaşa İlçes'nin Jeomorfoloji Haritası

Kene Dağı (885 m)-Yaren Dağı (819 m): Öznurtepe Köyü'nün batısında, Delice Dere ile Bıçkıcı Dere vadileri arasında yer alan dağlar, Sinad ve Bıçkıcı derelerinin kolları ile parçalanmıştır. Alçak plato sahasından dik yamaçlarla ayrılırlar. Dağların temel litolojisini oluşturan Paleozoik yaşlı mermer bloklar, kuzeydoğu-güneybatı yönde kıvrılmıştır. Yamaçlarındaki fay diklikleri ve dik eğimler, dağların epirojenik hareketler sonucunda yükseldiğine işaret etmektedir. Bu faylar, kuzeybatı-güneydoğu doğrultuludur.

Evliya Tepe (1 242 m): Çamlıca köyünün doğusunda yer alır. Doğu-batı yönlü uzanan tepe, Trias yaşlı çakıl taşı, kum taşı ve çamur taşından müteşekkildir. Evliya Tepe'nin kuzey yamaçları yüksek bir eğime sahiptir. Yer yer bu eğim değerleri % 50'nin üzerindedir.

Cula Tepe (1 082 m)-Domuzçökeği Tepe (863 m): Sahanın orta kesiminde yer alan Cula ve Domuzçökeği tepelerinin temel litolojsini, Kambrien yaşlı şistler oluşturur. Cula Tepe'nin güneydoğusunda, kuzeybatı-güneydoğu yönlü 4 fay hattı bulunur.

Sarp Korum Dağı (1 251 m): Karaçukur Köyü'nün kuzeydoğusunda yer alır. Doğu-batı yönünde uzanan dağın ana litolojisini, Paleozoik'e ait mermer ile Kambrien'e ait şist blokları oluşturmaktadır. Dağ, kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu faylarla parçalanmıştır. Sarp Korum Dağı'nın yamaçlarında eğim değerleri % 30-% 45 arasında değişir. Yüksek kesimlerden fiziki çözülme ile oluşan molozlar, fay dikliklerinin önünde büyük depolar oluşturur.

Çığlıkdede Tepe (1 927 m): Geçemez ve Dutlu derelerinin vadileri arasında, kuzey-güney doğrultulusunda uzanır. Tepenin litolojisini, Paleozoik yaşlı mermerler oluşturmuştur. Güneyinde bu mermer bloklar, kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu faylarla parçalanmıştır. Faylı sahada, yamaç molozları dikkati çeker. Çığlıkdede Tepe'nin kuzeyinde mikro ve makro, karstik şekiller görülür. Lapyalarla arızalanmış olan yamaçlarında yüzeysel akış büyük ölçüde yeraltına intikal etmiştir. Yükek plato sahası ile birleştiği kesimlerde yer yer de karstik kaynaklara rastlanmıştır.

Sakızgedik Tepe (1 255 m)-Koca Tepe (1 379 m): Yenigüney Köyü'nün kuzeydoğusunda, kuzeybatı-güneydoğu yönlü uzanan tepelerin temel litolojisini

Devonien ve Paleozoik yaşlı mermerler oluşturur. Çığlık ve Direvli derelerinin kolları ile parçalanmışlardır.

Yeldeğirmeni Tepe (1 016 m): İnceağrı Deresi'nin güneyinde yer alır. Kuzey-güney doğrultusunda uzanan tepenin batısı ve kuzeyi Devonien yaşlı mermer, doğusu ve güneyi Kambrien yaşlı şistlerden müteşekkildir.

Bozkaya Tepe (1 060 m): Çile ve Gürçam köylerinin batısında, kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanır. Temel litolojisini Trias yaşlı metakırıntılı kayaçlar oluşturur. Güneyinde, kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu, 4 km uzunluğunda bir fay bulunmaktadır.

Kara Tepe (1 683 m)-Sazacık Tepe (941 m)-Karadağ (1 145 m)-Kabak Tepe (752 m): Araştırma sahasının kuzeybatısında, genel olarak kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanırlar. Farklı yükseltilerdeki tepelerden oluşan sahada, Paleozoik yaşlı kalker, mermer ve şistler ana jeolojik unsurları oluşturmaktadır.

Etüt sahasındaki dağlık ve tepelik sahalarda yer alan akarsular, dar ve derin vadiler oluşturmuştur. Bu vadilerin oluşumunda, söz konusu sahanın, büyük bir kısmını etkilemiş olan neotektonik hareketler ve karstlaşma etkili olmuştur. Böylece akarsular, önüne çıkan yüksek sahaları yararak, Akdeniz'e ulaşmışlardır. Akarsu vadilerinin taban kesiminden farklı yükseltilerde, taraça sistemleri görülmektedir. Ayrıca akarsu vadileri sahada etkili olan tektonik hareketlerle asimetrik bir görünüm kazanmıştır.

Dağlık ve tepelik sahalarda etkili olan akarsulardan İnceağrı Has Dere, Trias yaşlı metakırıntılı kayaçlar ve Devonien yaşlı mermerler içinde, dar bir vadide akmaktadır. Göde, Sünne ve Darı derelerini bünyesine kattıktan sonra akımı artan İnceağrı Has Dere, dirsek yapar ve Yeldeğirmeni Tepe'nin (1 016 m) kuzeybatısındaki 3 km'lik bir boğazdan geçerek, dağlık sahadan alçak plato sahasına ulaşır.

Çığlık Dere, kaynağını Çığlıkdede Tepe'nin (1 927 m) doğu yamaçları ile yüksek plato sahanın güneyinden alır. Dere, Trias yaşlı, metakırıntılı kayaçlar, Paleozoik yaşlı, mermer ve Kambrien yaşlı, çakıl taşı, kum taşı ve çamur taşı içinde akış göstermektedir. Akarsu vadisinin, Çığlık Köyü ile Çörüş Köyü arasındaki Gedik

mevkiinde, heyelanlı saha dikkat çekmekte ve ulaşım zaman zaman aksamaktadır (Foto 4).

Bıçkıcı Deresi, Şahinler Köyü'nün güneyinde Sazdere, Sana, Sincan dereleri ile birleşir. Yaklaşık 5 km uzunluğunda, oldukça derin bir vadi içine gömülmüş olarak kuzey-güney yönünde akış gösterir.

1.2.2. Plato Sahaları

Etüt alanındaki plato sahaları, Taşeli Platosu'nun güneye doğru uzantısı halindedir. Plato sahalarının oluşumunda, flüviyal, tektonizma, karstlaşma ve erozyonal faaliyetlerin etkileri bulunmaktadır. Plato sahaları, 1 750-2 250 m'ler arasında yüksek, 50-500 m'ler arasında ise alçak plato özelliği gösterir.

1.2.2.1. Yüksek Plato Sahası

1 750-2 250 m'ler arasında yer alan saha yüksek plato olarak belirlenmiştir. Kuzey-güney doğrultusunda uzanan yüksek plato sahası, aynı zamanda Alt-Orta Miosen aşınım yüzeyine tekabül etmektedir. Yüksek plato sahalarının ana jeolojik unsurlarını, kalker, yaşlı çakıl, kum taşı ve çamur taşı oluşturmaktadır. Buna karşılık, Jura-Kretase yaşlı kalkerler, yüksek plato rölyefinin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Bu nedenle, büyük bir kısmı, karstik plato özelliği gösterir. Etüt sahasının en yüksek noktası, Akçal Dağı üzerindeki Deliktaş Zirvesi'dir (2 253 m).

Yüksek plato sahası üzerinde, tepelik sahalar dikkat çekmektedir. Bunlardan en önemlileri arasında, kuzeyden güneye doğru: Jura-Kretase yaşlı kalkerden müteşekkil Akçal Dağı (1 893 m); Yüğlük (2 042 m), Çakşır (1 947 m), Gölyalağı (2 088 m) ve Hüyük (1 926 m) tepeleri; Kuaterner yaşlı alüvyonlar içinde yükselen, Kanlıkaya (1 947 m) Sütlük (2 187 m), Olucak (1 848 m) ve Kartaltüneği (2 251 m) tepeleri ile Miosen yaşlı çakıl taşı, kum taşı ve çamur taşından oluşan Akbelen Tepe (1 811 m) yer alır.

Plato sahası üzerinde küçük dereler görülmektedir. Bunlar, Kösürelik, Akarca, Çakıllıca ve Tarhana dereleridir.

Yüksek plato sahasında, tektonik hareketler, litolojik yapı, iklim ve bitki örtüsü özelliklerine bağlı olarak farklı karstik şekiller oluşmuştur. Bu karstik şekillerin başında, lapya, dolin, uvala, polye, mağara ve düdenler gelmektedir. Karstik şekiller içinde lapya ve dolinler yaygındır.

Lapyalar, sahada hemen hemen her yerde görülmekle birlikte, daha çok plato yüzeyindeki tepelik sahalar ile vadi yamaçlarını oluşturan kayaçlar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Sahada muhtelif çap ve uzunlukta, delikli, kanalcıklı ve oluklu lapyalar görülür. Etüt sahasındaki dolinlerin derinliği 2-4 m, genişliği ise 1-10 m arasında değişmektedir. Söz konusu dolinler farklı kesimlerde görülse de, en fazla yüksek plato sahası üzerinde yoğunluk kazanırlar. Kretase yaşlı kalkerler üzerinde gelişmiş olan bu dolinler içinde, yer yer düdenler de görülmektedir.

Yüksek plato sahası üzerinde, çapları birkaç metre ile 1 000 m arasında değişen, uvalalar yer almaktadır. Genelde Jura-Kretase kalkerleri üzerinde şekillenmiş olan bu karstik şekillerin tabanı düzken, kenar kısımları girintili-çıkıntılıdır. Uvalalar, yayla yerleşmelerinin (Çataldaş, Soğukoluk, Ekinçalı, Gökkuzluk, Topsekisi, Örüceoluk, Günnercik yaylaları gibi) yoğunlaştığı sahalar olarak dikkat çekmektedir.

Yüksek plato sahasında, Sugözü Köyü'nün batı ve güneybatısında, Bümak (1995-1996) tarafından incelenen bazı düdenler söz konusudur (Foto 5). Bunlar, Gökkuzluk Yaylası'nın batısında 2 125 m uzunluk ve -179 m derinlikte, Sacayak Düdeni; Gavurkırıldığı Yaylası'nda, 490 m uzunluk ve -64 m derinlikte, Gavurkırıldığı Düdeni; Akçapınar ve Çörüş yaylalarının kuzeyinde 443 m uzunluk ve -229 m derinlikte, Sukırıldığı Düdeni ve Ekinçalı Yaylası'nın kuzeyinde 519 m uzunluk ve -216 m derinlikte, Macar Düdeni'dir (Delta 7, 1994-2003). Ayrıca, Yarıcakpınar Yaylası'nda, Yarıcakpınar Düdeni bulunmaktadır. Düdenlerden yeraltına intikal eden karstik sular, plato sathı üzerinde, çeşitli kaynaklar vasıtasıyla yeryüzüne çıkmaktadır. Ayrıca, Küllin Yaylası'nda, Miosen yaşlı çakıl taşı, kum taşı ve çamur taşı içinde gelişen Küllin Mağarası bulunmaktadır.

1.2.2.2. Alçak Plato Sahası

Dağlık sahalar ile kıyı arasında bulunan alçak plato sahası, kuzeydoğu-güneybatı istikametinde, dağlık sahalara paralel olarak uzanmaktadır. Yaklaşık 50-500 m'ler arasında olan plato sahası, Post-Pliosen aşınım yüzeyine tekabül etmektedir. Sahada farklı jeolojik yaşta oluşmuş çakıl, kum taşı, çamur taşı, killi kalker, şist, metakırıntılı kayaç ve alüvyon yer alır. Araştırma sahasında bulunan yerleşmelerin yarıya yakını, bu alçak plato sahasında yer almaktadır. Dolayısıyla tarım ve hayvancılık faaliyetleri bu sahalarda yapılmaktadır.

Alçak plato sahası, akarsular tarafından kesintiye uğramıştır. Akdeniz'deki seviye oynamalarına bağlı olarak yataklarına gömülen akarsular, bu sahanın, alçak plato özelliği kazanmasında etkili olmuştur.

Söz konusu akarsulardan, Delice Dere'nin kuzey kesimini oluşturan Sinad Dere, Trias yaşlı çakıl taşı, kum taşı ve çamur taşı içinde, dar ve derin bir vadide aktıktan sonra, Trias yaşlı killi kalkerler içine girer. Burada batıdan gelen Cirbat Dere ile birleşen Delice Deresi, 1 km uzunluğundaki kanyon vadide, güneye doğru uzanır. Daha sonra, eğimin azalmasına bağlı olarak, küçük büklümler yapar ve ovaya açılır. Alçak plato sahası içinde, Derviş ve Güney dereleri bünyesine katan Bıçkıcı Deresi ise, güçlenerek güneye doğru akışını sürdürür. Öznurtepe Köyü'nün güneyinde, Trias'a ait killi kalker tabakaları içinde derin kanyon oluşturmuştur. Kene Dağı'nın güneybatısında açmış olduğu vadi, yaklaşık 1 km uzunluğunda bir kanyon özelliği gösterir. Alçak plato sahasında yer alan, diğer akarsular Gökçeler ve Gürçam dereleridir. Gökçeler Deresi Kambrien yaşlı şistler içinde, Gürçam Deresi ise, Trias yaşlı metakırıntılı kayaçlar içinde açtıkları kertik vadilerde güneye doğru ilerlerler. Bu akarsular, Gazipaşa Ovası'na açıldıkları sahada birleşerek Hacımusa Deresi'ni oluştururlar.

Alçak plato sahası üzerinde münferit tepeler bulunmaktadır. Bu tepeler, aşınıma karşı daha dirençli kayaçlardan oluşmuştur. Batıdan doğuya doğru, Paleozoik yaşlı mermerlerden oluşan Tufan Dağı (779 m) ve Sağrı Tepe (636 m); Kambrien yaşlı şistlerden müteşekkil Gökkaklık Tepe (380 m) ve Nergis Dağı (473 m); Trias yaşlı metakırıntılı kayaçlardan oluşan Yöreme (587 m), Çerçi (415 m),

Lalebelen (604 m), Günkaya (510 m), Asar (619 m) ve Çam (685 m) tepeleri; Paleozoik'e ait mermerden müteşekkil Koru Dağı (405 m) ve Kilise Tepe (394 m); Kambrien yaşlı şistlerden oluşan Güdü Tepe (455 m), Karadağ (596 m) ve Taşlı Tepe (630 m) ile Permien yaşlı kalkerden oluşan Deligök Tepe (513 m), alçak plato sahasındaki bazı önemli tepelerdir.

Alçak plato sahası üzerinde yer yer önemli fay sistemleri meydana gelmiştir. Bunlar içinde Yaren Dağı'nın güneyinde yaklaşık 4 km ve Yöreme Tepe'nin güneyinde yaklaşık 3 km uzunluğundaki kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu faylar dikkat çekicidir. Ayrıca, Tufan Dağı'nın kuzey ve güneyi, Lalebelen ve Çam tepeleri ile Koru ve Kara dağları çevrelerinde küçüklü büyüklü faylar görülmektedir.

Alçak plato sathı üzerindeki en önemli mağara oluşumu, Yalandünya Mağarası'dır. Yalandünya Mağarası, Gazipaşa'nın 10 km güneydoğusundaki, Beyrebucak Köyü'nün kuzeyinde yer alan Asar Tepe'nin (619 m), güney yamacında bulunmaktadır.

Yalandünya Mağarası'nın çevresi, Antalya Birliği'ne ait Permo-Trias yaşlı kayaçlardan oluşmuştur (Ulu, 1986). Şiddetli kıvrım yapısı gösteren kristalize kireçtaşları bol kırıklı ve çatlaklıdır. Kireçtaşlarının altında bulunan Trias birimleri karstlaşma için taban düzeyi konumundadır. Bu nedenle, bölge akarsularca derince yarılmış olmasına rağmen, mağara, bu yarılmaya ayak uyduramadığından yatay olarak gelişmiştir. Yalandünya'nın gelişiminde lito-stratigrafik özellikler ve jeomorfolojik konum kadar çatlak sistemi de son derece etkili olmuştur. Mağaranın keskin dönüşlü uzanım göstermesi, bu çatlak yapısıyla ilgilidir (Nazik vd., 2001).

Toplam uzunluğu 250 m olan Yalandünya Mağarası'nın, geçmişte 4,5 km uzunluğa sahip olduğu fakat çökme sonucu önünün kapandığı, yöre halkı tarafından söylenmektedir. Söz konusu mağara, S şeklinde menderesli bir boyuna profile sahiptir. Başlangıçta kuzeye doğru gelişen mağara, daha sonra güneydoğu, kuzey ve doğuya yönelmiştir.

Yalandünya Mağarası'nın genişliği 1-12 metre, tavan yüksekliği ise 0,5-15 metreler arasında değişektedir. İçerisinde damlataşlar ve ana kayanın oluşturduğu küçük iniş ve çıkışlar ile son bölümün sol yamacında -3 metre derinliğinde üç adet

doğal kuyu yer alır (Foto 6). Taraça konumundaki bu diklikler, mağaranın askıda kalmış eski tabanını, doğal kuyular ise gelişememiş yeni düzeyleri oluştururlar. Kireçtaşlarının hemen altında bulunan geçirimsiz birimler (karst taban düzeyi) nedeniyle, bölgede görülen jeomorfolojik gençleşmeye ayak uyduramayan Yalandünya Mağarası, daha fazla derinleşememiştir. Bu nedenle tek dönemli gelişimi karakterize eden bir yapıya sahiptir. Girişe göre (0 m) en derin noktası -27 m'dir. Deniz düzeyinden 360 m yukarıda yer alan Yalandünya Mağarası, Pliosen'in karakteristik bir şeklidir. Denize yakın bir bölgede bulunan mağaranın sıcak (ortalama 25 ˚C) ve kuru (ortalama % 55 mutlak nem) bir havası vardır. Mağarada insan sağlığını tehdit edecek herhangi bir gaz yoktur. Ancak mağarada yaşayan yarasaların gübrelerinin çürümesi sonucu bir miktar (% 1) metan açığa çıktığı belirlenmiştir (Nazik vd., 2001). Bütün mevsim kuru olan mağarada, yağışlı dönemlerde tavandan damlayan sular, bazı bölümlerde küçük birikintiler oluşturur.

Ayrıca alçak plato sahasında, İnal, Yeniköy ve Sırtlanini mağaraları ile Ilıcaköy'de (Gevinde) Sinad Dere Vadisi'nde tek bir kaynaktan çıkan, Ilıca Kaynağı yer almaktadır.

1.2.3. Ovalık Sahalar

Araştırma sahasında, Gazipaşa, Tarhana ve Murtlin ovaları yer almaktadır.

1.2.3.1. Gazipaşa Ovası

Gazipaşa Ovası, araştırma sahasının güneybatısında yer alır. Yüzölçümü yaklaşık 40 km² olan ovanın kuzey-güney uzunluğu 3,5 km, doğu-batı uzunluğu ise 6,5 km'dir. Ovanın oluşum ve gelişiminde, tektonik ve flüviyal ekiler görülmektedir. Kuzeybatı-güneydoğu yönlü faylarla çöken saha, daha sonra Hacımusa, Bıçkıcı ve Delice derelerinin getirdiği alüvyonlarla dolgulanarak ova şeklini almıştır (Foto 7).

Ardos'a göre (1992): yörede, aşınıma karşı daha az dirençli olan, Neojen formasyonları, -90 m'lik Würm glasyasyonu esnasında, yani taban düzeyinin şimdikinden çok daha düşük olduğu bir devrede aşınmışlar ve süpürülmüşlerdir.

Böylece vadilerin aşağı kesimlerinde derine doğru bir kazma vuku bulmuştur. Daha sonraki Flandriyen transgresyonu ile birlikte, -90 m'lik taban düzeyine göre yataklarını geliştirmekte olan ve bugünkü ovanın oluşumunda rol oynayan akarsular, yataklarını çevreden getirdikleri alüvyonlarla doldurmuşlar ve ovayı oluşturmuşlardır. Ovanın litolojik birimleri, Silurien ve Devonien yaşındaki killi şistler, kuvarsitler ve mermerlerdir. Bunların ortalama kalınlıkları 600 m'den daha fazladır. Farklı aşınıma uğramış olan bu seri, Mesozon metamorfizması özelliklerini göstermektedir. Kıvrım yönleri, Pliokuaterner'deki dislokasyon hatlarına uygun olarak kuzeybatı-güneydoğu'dur. Bu yönde de faylanmışlardır. Faylar, yer yer Neojen formasyonları ile karşı karşıya geldikleri kısımlarda, diklikleri ile kendilerini belli etmektedirler (Ardos, 1992).

Ovayı oluşturan alüvyonların ana maddeleri, kalker ve şistlerin dekompozisyon ürünlerinden oluşmaktadır. Tane çapları 1-15 cm arasında değişmektedir. Alüvyonları oluşturan malzemelerin boyutları ve kalınlığı farklılık göstermektedir. Alüvyonlar, akarsuların Gazipaşa ovasına ulaştığı kesimlerde, 50-60 m arasında kalınlık ve 5-15 cm arasında boyutlara sahiptir. Kıyı kesimde ise kil ve kil boyutundaki malzemelerden oluşan alüvyon kalınlığı, 10-15 m'dir. Ayrıca ovanın kenar kesimlerinde birikinti konileri bulunmaktadır.

Alçak plato sahası ile sınırlandırılmış olan ovanın içerisinde, Paleozoik formasyonlardan oluşmuş üç tepe yer almaktadır. Bunlardan en büyüğü Karadağ'dır. Karadağ üzerindeki Koçaş Tepe 194 m yüksekliğe sahiptir. Diğerleri, Hacımusa Deresi'nin denize döküldüğü sahanın hemen yanında yükselen Kale Tepe ve Karadağ'ın kuzeydoğusundaki Cebeli Tepesi'dir (98 m).

Gazipaşa Ovası'nda, Hacımusa Deresi'nin güneydeki kolu olan Delice Dere, Bağbelen Tepe ile Karadağ arasında, Kambrien yaşlı şitler içindeki dar vadiden aktıktan sonra, küçük bir dirsekle vadi tabanına geçmektedir. Burada yer yer kopmuş menderesler görülmüştür. Delice Dere, vadi tabanı içinde doğu-batı yönlü akışını sürdürüp, ovaya açılır. Ova içerisinde İnceağrı Has, Küçüklü ve Delice dereleri birleşir ve Hacımusa Deresi olarak, yaklaşık 1 km daha batıya doğru akar. Bu kesimde güneye yönelen Hacımusa Deresi, Kale Tepe'nin batısından denize ulaşır. Gazipaşa Ovası'nın oluşumunda etkili olan Bıçkıcı ve Delice dereleri, sahanın

kuzeyinde dar ve derin vadilerden geçtikten sonra ovaya girer. Burada akarsular, eğimin iyice azalmış olmasına bağlı olarak menderesler çizmeye başlarlar. Derinliği azalan akarsu yataklarında, yer yer kum adacıkları görülmektedir. Getirdikleri alüvyon malzemelerden oluşan ova tabanında kıvrılarak Akdeniz'e doğru ilerleyen ve çok yükseklerden gelen akarsular, özellikle kar erimelerinin de etkili olduğu bahar dönemlerinde bol malzeme taşırlar.

Gazipaşa Ovası, kıyıdan kumul setleri ile ayrılmış durumdadır. Akarsuların denize döküldüğü alanların hemen kuzeyinde, dar alanlı bataklıklar bulunmaktadır. Ova içinde, akarsu yatakları boyunca, dere yataklarından yukarıda, yer yer asılı kalmış, çok az tutturulmuş, blok, çakıl taşı, kum taşı ve kil taşından oluşmuş, küçük taraçalar yer alır.

Yüksek taban suyu ve tuzluluk, ovanın en önemli sorunlarındandır. Ova aynı zamanda sahanın en az yağış alan kesimidir. Araştırma sahasında denize yaklaşıldıkça taban suyu yükselmekte ve tuzluluk artmaktadır.

1.2.3.2. Tarhana Ovası

Araştırma sahanın kuzeydoğusundaki, yüksek plato sahası içinde, Çakşır ve Hüyük tepelerinin doğusunda yer alır. Ova doğu-batı yönünde yaklaşık 6 km, kuzey-güney yönünde 5 km uzunluğa sahiptir. Ova, polye tabanında gelişme göstermiştir. Alüvyonlardan oluşan ovayı, Jura-Kretase yaşlı kalkerler ile Miosen yaşlı çakıl, kum taşı ve çamur taşı çevrelemektedir. Ovanın batısındaki Çakşır (1 947 m) ve Hüyük (1 926 m) tepeleri karstlaşmaya elverişli Jura-Kretase yaşlı kalkerlerden oluşmuştur. Dolayısıyla bu kesimde yüzeysel akış geniş ölçüde yer altına intikal etmiş durumdadır. Çataldaş, Küllin, Örüceoluk ve Cinbiti yaylaları arasında yer alan polye tabanı, Tarhana Deresi'nin getirdiği alüvyonlar ile örtülmüştür. Ova tabanında yer yer humlar bulunmaktadır. Bunlardan Akbelen Tepe olarak bilineni, ova tabanına göre yaklaşık 61 m, deniz seviyesine göre 1 811 m yükseltiye sahiptir. Ovanın güneybatısında çok sayıda düden yer almaktadır. Bu düdenler, yağışın fazla olduğu dönemde suları drene etmekte yeterli olamamakta, buna bağlı olarak zaman zaman ova tabanında, periyodik karakterli göl oluşmaktadır.

1.2.3.3. Murtlin Ovası

Murtlin Ovası, İnceğiz Yaylası'nın doğusunda, Murtlin Yaylası'nın kuzeyinde, Trias yaşlı dolomit ve Jura-Kretase yaşlı kalkerler içinde gelişmiştir. Deniz seviyesinden ortalama 1 750 m yüksekte yer alan ovanın yüzölçümü, yaklaşık 1 km²'dir. Kabaca kuzey-güney doğrultusunda uzanan ovayı, Jura-Kretase yaşlı neritik kalkerler çevrelemektedir. Bu kalkerler üzerinde, yüzey karstına ait lapya ve dolin oluşumlarına sıkça rastlanmaktadır.

Tarhana ve Murtlin ovalarının bulunduğu sahalar, aynı zamanda, polye tabanına tekabül etmektedir. Dolayısıyla söz konusu ovalar ve çevresi, araştırma sahasının en önemli polyelerini oluşturmaktadır (Foto 8).

l.2.4. Kıyı Bölgesi

Araştırma sahasında Domuz Burnu'nun batısından, Yakacık (Kaledran) Plajı'nın doğusuna kadar uzanan kıyı şeridi farklı unsurları barındırmaktadır. Bunları, alçak ve yüksek kıyılar olmak üzere, iki başlık altında incelemek mümkündür.

Kıyılar, genel kıyı sınıflamasına göre boyuna kıyı tipine girmektedir. Kıyıların şekillenmesinde, Kuaterner'de, özellikle Pleistosen'de meydana gelen tektonik hareketler ile akarsuların biriktirme faaliyetleri önemli rol oynamıştır. Araştırma sahasının kıyı uzunluğu yaklaşık 50 km'dir. Bu kıyıların 6 km'si alçak kıyı, 44 km'si ise yüksek kıyı özelliği göstermektedir.

l.2.4.1. Yüksek Kıyılar

Etüt sahasında kıyıların 44 km'lik bölümünü, genellikle dayanıklı kayaçların yer aldığı, gerileyen yüksek aşınım kıyıları oluşturmaktadır. Gerileyen yüksek kıyılarda, yükseltileri bir kaç metre ile 50 m arasında değişen falezler dikkat çekmektedir.

Domuz Burnu'nun batısından yüksek kıyı ile başlayan kıyı şeridi, Domuz Burnu'nun doğusunda, Antik Çağ Limanı olan ve günümüzde denize girilen güzel

bir koy olarak değerlendirilen Halil Limanı ile kesilse de Pazarcı Plajı'na kadar devam etmektedir. Buradaki falezlerin yüksekliği 30-40 m arasındadır.

Karadağ'ın güneyinde Korsanini (Korsanlar Aşk) Mağarası bulunmaktadır. Korsanini Mağarası, ilçe merkezinin 4 km batısında, Koçaş Tepe'nin İncirliyayla mevkiine bakan deniz kenarında yer alır. Motor veya sandal ile ancak denizden girilebilen mağara, deniz kıyısında, dik bir felezin altında bulunmaktadır.

Korsanini Mağarası, Perm yaşlı kireçtaşları içinde, Pliyosen aşınım yüzeyinin altında gelişmiştir. Bol çatlaklı yapıları ve lito-stratigrafik özellikleri nedeniyle, karstlaşma ve mağara gelişime son derece uygun olan bu kireçtaşları, bölgede sert çıkıntı ve ada tepeleri oluşturmuştur. Korsanini Mağarası'nın girintili-çıkıntılı ve kafesli bir yapı göstermesi, çatlak sisteminden ileri gelmiştir (Nazik vd., 2001).

Denizden girilebilen iki ağzı olan bu mağara, birbirine bağlı ancak farklı dönemlerde oluşmuş iki bölümden meydana gelmiştir. Girişe göre (0 m) en derin noktası -1 m ve en yüksek noktası 9,5 m'dir. Toplam uzunluğu 297 m olan Korsanini Mağarası'nın fosil kolunun tavan yüksekliği 20 m'ye ulaşır. Buna karşılık, çatlak ve tabaka doğrultusuna uygun olarak gelişen yarı aktif bölümün tavanı ise 0,5-4 m arasındadır. Fosil bölümün sol kesiminde, sarkıt, dikit, sütun ve duvar damlataşları bulunan mağaranın, yarı aktif çatlaklı bölümünde, herhangi bir damlataş oluşumu yoktur. Korsanini Mağarası'nın fosil bölümü, yarı aktif bölüme göre daha yukarıdadır ve tavanı daha yüksektir. Dalgaların etkisine açık olan mağaranın, nemli ve ılık bir havası vardır. Sıcaklık 23-29 ºC ve mutlak nem % 65- 81'dir. Mağaranın fosil bölümünde yaşayan yarasalar dışında, belirgin bir canlı topluluğuna rastlanmamıştır. Yatay olarak gelişmiş, kaynak konumlu fosil bir mağara olan Korsanini Mağarası, damlataş oluşumları açısından, son derece fakirdir (Nazik vd., 2001).

Dalgalı zamanlarda giriş bölümlerine deniz suyu giren Korsanini Mağarası'nın fosil ana bölümü, bütün mevsimler kurudur. Buna karşılık, daha aşağı düzeylerde bulunan çatlaklı dar bölümde, yağışlı dönemlerde yer altı deresi akmaktadır. Bu sular, kurak mevsimlerde çekilerek, uç noktasında küçük sığ göllere dönüşmektedir. Hafif tuzlu olan bu sular, mağaranın 100-150 m batısında yer alan ve içinde sürekli

su bulunan, başka bir mağaradan gelmektedir. KD-GB yönlü bir fay üzerinde gelişen ve içinde birkaç sürekli küçük göl bulunan bu mağarada, yağışlı dönemlerde su düzeyinin yükselmesine bağlı olarak, Korsanini Mağarası'nda akış olmaktadır. Bu suların zaman zaman kuvvetli akış yaptığı, mağaradaki su aşındırma yapılarından anlaşılmaktadır (Nazik vd., 2001). Fiziki özellikleri ve ulaşımının her zaman mümkün olmaması nedeniyle, turizm amaçlı kullanıma fazla uygun değildir. Ancak havaların iyi olduğu zamanlarda, insanların gezmeleri için küçük boyutlu düzenlemeler içeren uygulama projesi hazırlanmıştır.

Koru Dağı'nın güneyinde yer alan Selinti Burnu'ndan, doğuda, Yakacık Plajı'na kadar yüksek falezler yer alır. Bu yüksek falezli kıyılar yer yer küçük koylar ile kesintiye uğrar. Falezlerin ortalama yüksekliği 30-40 m'dir (Foto 9). Ayrıca Delikdeniz ile Aksay burunları arasında, kıyıya yakın, küçük adalar bulunmaktadır. Bunlar, Yalçılı ve Kalaytaşı adalarıdır.

I.2.4.2. Alçak Kıyılar

Araştırma sahasında, kıyılar, akarsuların denize ulaştıkları yerlerde, alçak kıyı özelliği göstermektedir. Sahada 6 km uzunluğa sahip olan plajlı kıyılar, kıyı kumulları, yalıtaşları, mağaralar, aktif ve pasif falezler dikkat çekmektedir.

Domuz Burnu'nun doğusu ile Karadağ (Kocaş Tepe, 194 m) arasında, Kâhyalar Beldesi'nin sınırları içinde, alçak kıyı özelliği gösteren Pazarcı (Kâhyalar) Plajı bulunmaktadır. Bıçkıcı ve Delice derelerinin getirmiş olduğu malzemelerin, denize doğru birikmesi sonucunda oluşan plaj, yaklaşık 2 km uzunluğunda ve 50 m genişliğindedir. Karadağ'ın güney yamaçlarında, yüksekliği 20-30 m arasında değişen aktif ve pasif falezler yer alır. Pazarcı (Kâhyalar) Plajı'nda, yer yer yalıtaşı oluşumu ve plaj hilalleri de görülmektedir (Foto 10). Bu yalıtaşları tabakalar halinde bulunur. Tabakalar, en altta iri çakıllar, bunun üzerinde daha küçük boyutlu unsurlar ve üstte ince kumlar şeklinde sıralanmıştır. Tabakaların eğimleri yaklaşık 5°-6° ve denize doğrudur. Tabaka doğrultuları kıyı çizgisine paraleldir.

Gazipaşa İlçesi'nin batısında, Pazarcı Plajı'nın doğusunda, Gazipaşa şehir merkezine 3 km uzaklıkta, Selinti Plajı (İskele, Selinus Plajı) yer alır. Batısında

Koçaş Tepe (104 m), doğusunda Kale Tepe'nin yer aldığı plaj sahası, Hacımusa Deresi'nin getirmiş olduğu alüvyonlarla dolgulanmıştır. Hacımusa Deresi, Kale Tepe'nin batısından sularını denize boşaltmaktadır. Plajın güney kesimleri tamamen kum ve çakıl kuşaklarından oluşmaktadır. Koçaş Tepe ve Kale Tepe arasında bulunan, yaklaşık 2 km uzunluğundaki Selinti Plajı, kısmen doğal bir liman özelliği de göstermektedir. Söz konusu tepelerin doğu ve batı yamaçlarındaki pasif falezler, denizin bir zamanlar iç kısımlara kadar uzandığını göstermektedir. Falez diklikleri Kale Tepe'nin batısında 4-5 m, Koçaş Tepe'nin güney yamaçlarında ise 30-40 m arasında değişmektedir. Koçaş Tepe'nin güneybatı yamaçlarında, tabaka eğimleri yaklaşık 40° güneybatıya doğrudur.

Selinti Plajı'nın batısında, Koçaş Tepe'nin güney yamaçlarında, Kızılin Mağarası oluşmuştur (Foto 11). Mağara, Koçaş Tepe'den gelen yamaç enkazının içinde teşekkül etmiştir. Gerek deniz suyunun içindeki mineraller, gerekse yüksek kesimlerden sızan yüzeysel suların taşıdığı mineraller, farklı boyuttaki molozun tutturulmasına yol açmıştır. Deniz dalga tesiri ile oluşan mağara girişinin doğu-batı uzunluğu 24 m, yüksekliği 5 m olarak belirlenmiştir. Mağaranın kuzeydoğu ve güneybatıya uzanan iki kolu vardır. Güneybatı kolu, denize doğru açılmaktadır. Mağaranın gelişmesini, Koçaş Tepe'nin ana litolojik birimlerini oluşturan Kambrien yaşlı mermerler engellemiştir.

Selinti Plajı'nın doğusunda, Kale Tepe (176 m) ile Selinti Burnu arasında, Koru Plajı vardır. Koru Mahallesi'nde bulunan bu plaj, 2 km uzunluğunda ve yaklaşık 50 m genişliğindedir. Koru Dağı'nın (405 m) batısında ve güneyinde, yüksekliği 20-30 m arasında değişen falezler görülmektedir. Plajda değişik çapta kum ve çakıllardan oluşan iki kuşak yer alır. Kıyı çizgisinden başlayan, çapları 1-5 cm arasında olan çakıllardan oluşan ilk kuşak, yaklaşık 6 m genişliğindedir. Bunun gerisinde kumlardan oluşan diğer kuşak yer alır. Koru Plajı'na bakan Koru sırtlarında, gelir seviyesi yüksek yöre halkının ve yabancıların tercih ettiği dubleks, tripleks türde özel villalar yapılmıştır.

Koru Plajı'nda yalıtaşı oluşumları dikkat çekicidir. Sahada yalıtaşlarının oluşumunda, litolojik unsurlar, tektonizma, iklim, toprak, kıyı topografyası ile hidrografik faktörler etkili olmuştur. Koru Plajı'nda, kıyıdan itibaren I. seviye

(1,5-2 m); II. seviye (90-100 cm) ve III. seviye (-1,5/-2,5 m) olmak üzere, üç farklı seviyede yalıtaşı oluşumları görülmektedir (Bener,1974).

Kıyı çizgisinden yukarıda olan birinci seviyede, normal oluşum ortamları dışında, kumların altında yer yer yalıtaşı tabakaları görülmektedir. Dağılmış halde bulunan yalıtaşları çakıl, kumlu çakıl ve kum boyutundaki malzemelerden oluşmuştur. Bu malzeme, metamorfik şistler, kuvarsit ve kalker müteşekkildir. Malzemeyi birleştiren çimento ise kristalli kalkerdir. Paralel tabakalaşmanın görüldüğü yalıtaşlarında, altta 5-6 cm kalınlıkta ince kum, 2 cm kalınlığında kumlu küçük çakıl, 6-7 cm kalınlıkta kum ve 3 cm kalınlığında çakıl tabakası yer almaktadır. Kumların altından görülen yalıtaşı tabakalarının eğimi, 2-3° arasında değişmektedir. Tabakaların eğimi denize doğru olduğu gibi karaya doğru da olabilmektedir.

İkinci yalıtaşı oluşum sahasındaki yalıtaşları, eğimi denize doğru olan, birbirine paralel, tabakalar halindedir. Tabakaların üst kısmı, ince kumlardan oluşmuştur (Foto 12). Gözeneksiz olarak çimentolaşmış olan bu yalıtaşlarında, tabakalar konkordant sıralanmıştır. Yalıtaşı tabakaları kuzey-güney doğrultuludur. Kıyının uzanışına paralel olan bu tabakalarda, eğim değerleri 5-6°dir (Foto 13). Yalıtaşlarının üzerinde, enine ve boyuna gelişmiş korrozyon kanalları bulunur. Bunların uzunlukları birkaç cm ile 1,5-2 m'ye kadar değişmektedir. Derinlikleri ise 2-9 cm arasındadır. Yalıtaşlarının deniz suyu ile temas eden kesimlerinde, korrozyon daha kuvvetlidir.

"Üçüncü seviyedeki yalıtaşları, deniz suyu ile örtülü ve -1,5 ve -2,5 m'de, büyük bloklar halinde, üst üste binmiş durumdadır. Üstleri yosunlarla kaplı ve köşeleri yuvarlanmış olan, bu su içindeki bloklar, çok büyüktür. Yalıtaşlarının oluşma sahasının alt sınırı -l m'dir. Bazı alanlarda ise daha derin yerlerde, -1,5 ile -2 m de görülmektedir. Bu derin kesimlerde bulunan yalıtaşı tabakalarının, doğrultu ve eğimlerinin yer yer bozulduğu, yer yer parçalandığı ve üst üste bindiği görülmüştür. Yalıtaşlarında görülen bu deformasyonun sebebi, yalıtaşlarının oluşumundan sonra meydana gelen, genç tektonik hareketlerdir" (Bener,1974: 52-53).

Kıyı bölgesinin en doğusunda, 100 m'si ilçe sınırlarında kalan Yakacık Plajı bulunur. Yakacık Plajı, alçak kıyı özelliği göstermektedir. Kaledran Çayı'nın getirdiği alüvyonlarla dolgulanmıştır. Domuz Burnu'nun doğusunda, Antik Çağ Limanı olan ve günümüzde denize girilen güzel bir koy olarak değerlendirilen Halil Limanı da, kısmen alçak kıyı özelliği göstermektedir.

1.3. İKLİM ÖZELLİKLERİ

İklim, insan yaşamının her aşamasında yer alan ve coğrafi şartların şekillenmesinde etkili olan, önemli fiziki özelliklerinden biridir. Bu nedenle Gazipaşa İlçesi'nin iklim özellikleri*, iklime etki eden faktörler, ikim elemanları ve iklim tipinin belirlenmesi şeklinde ortaya konulacaktır.

1.3.1. İklime Etki Eden Faktörler

Araştırma sahasında iklime etki eden faktörler, planeter ve coğrafi faktörler olarak değerlendirilmiştir.

1.3.1.1. Planeter Faktörler

Araştırma sahası, Akdeniz Havzası'nda görülen genel hava kütlelerinin etkisindedir. Gazipaşa'da mevsimlere göre farklı hava koşularının özellikleri görülür. Kış mevsiminde Asor yüksek basınç çekirdeğinin güneye kayması ve Doğu Avrupa üzerindeki basıncın termik nedenlerle artması sonunda oluşan basınç gradyanı Akdeniz'e doğrudur. Kış mevsiminde hava akımı çizgileri Akdeniz Havzası'nın

---

* Araştırma sahasının yukarı kesimlerini karakterize etmesi için Ermenek, kıyı kesimlerini karakterize etmesi için Gazipaşa ve Anamur meteoroloji istasyonlarının verileri kullanılmıştır. Bu istasyonlardan, Gazipaşa denizden 21 m, Anamur 5 m, Ermenek ise 1 250 m yüksektedir.

güney yarısında güneybatı, kuzey yarısında ise kuzey doğudan esen rüzgârlar şekline dönüşürler. Böylece, Akdeniz Havzası bir konverjans sahası, yani bir alçak basınç sahası halini alır. Bununla birlikte Kuzey Avrupa üzerinden gelen Atlantik depresyonları, Akdeniz'e sık sık sokulan soğuk hava dalgalarını kuzeybatıya doğru iterek, dikey kararsızlıklara ve depresyonların gelişmelerine yol açarlar. Bu durum, fırtına ve bol yağışlara neden olur. Yani, bu mevsimde atmosfer sirkülâsyonunun kuvvetli, siklonik aktivitenin sık olması, frontal yağışları artırır. İlkbahar mevsiminde, Atlantik antisiklonu, Grönland, İzlanda ve Kuzey Afrika üzerindeki yüksek basınçla birleşir ya da yer değiştirir. Bu dönemde, Akdeniz Havzası, yüksek enlemlerden gelen soğuk hava kütleleri ile depresyonların etkileri altındadır. Ancak, İlkbahar'da depresyonlar, muhtemelen deniz yüzünün serinliği ve hava akımlarının Akdeniz'e ulaşmadan önce karalar üzerinde ısınmaya başlaması nedeniyle, aşırı bulutluluğa ve bol yağışlara neden olmaz (Erinç, 1957).

Sıcak ve kurak devrede ise, maritim polar (mP) ve kontinental polar (cP) hava kütleleri kuzeye çekilir ve Türkiye tropikal hava kütlelerinin etkileri altına girer. Genel atmosfer sirkülâsyon koşulları yağışa elverişli olmadığı için, Gazipaşa ve çevresinde de çok kuru ve stabil haldeki kontinental tropikal (cT) hava kütleleri bu devrede etkilerini gösterirler. Ayrıca, Atlantik üzerinden gelen maritim tropikal (mT) hava kütleleri, güneydoğuya doğru yol alırken alttan ısınarak ve nem kaybederek oldukça stabil hale gelirler. Bu mevsimde, nadiren meydana gelen kötü hava koşullarını, Türkiye'ye kuzey ve kuzeybatıdan giren polar hava kütleleri hazırlar. Böylece, zaman zaman frontal yaz yağışları ve sıcaklıklarda kısa süreli düşüşler meydana gelebilmektedir. Yaz mevsiminden Sonbahar mevsimine geçiş, önceleri hissedilemeyecek kadar tedricidir. Fakat Ekim ayında kara ve denizin termik, atmosferin ise dinamik özellikleri nedeniyle durum değişir. Ekim ortalarından itibaren yavaş yavaş soğuk mevsim koşulları görülmeye başlar (Erinç, 1957).

Güneşlenme süresi rasatları, araştırma sahasında ve Anamur'da yapılmıştır. Yıllık ortalama güneşlenme süresi Gazipaşa'da 8 saat 11 dakika ve Anamur'da ise 8 saattir. Temmuz ayı güneşlenme süresi her iki istasyonda yaklaşık 11 saat ile en uzun

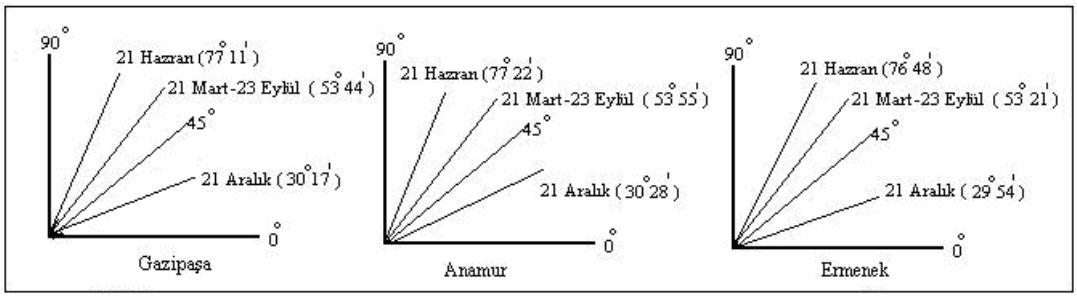
süreye ulaşmaktadır. Aralık ayındaki güneşlenme süresi ise ortalama 4 saat 30 dakikaya düşmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Gazipaşa ve Anamur'da Günlük Ortalama Güneşlenme Sürelerinin Yıl İçindeki Dağılışı (1975-2007)

İlçeler		O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Gazipaşa	Gün.Ort. Gün Sür.	04:42	05:40	07:03	08:03	09:53	11:30	12:11	10:53	10:04	08:09	06:00	04:35	08:11
Anamur	Gün.Ort. Gün Sür.	04:38	05:30	06:51	08:08	09:36	10:43	10:51	10:47	10:10	08:05	06:11	04:30	08:00

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

Etüt sahasında, enleme göre değişen güneş ışınlarının geliş açısı, mevsimlere göre de değişiklik göstermektedir. Gazipaşa'da güneş ışınlarının geliş açışının minimum değeri 21 Aralık'ta 30° 17', maksimum değeri ise 21 Haziran'da 77° 11'dir. 23 Eylül ve 21 Mart'ta ise 53° 44'dır. Maksimum ve minimum değerler arasındaki fark yaklaşık olarak 47°dir (Şekil 7).

Şekil 7. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Belli Tarihlerde Güneşin Ufuk Düzlemindeki Maksimum Yükselme Dereceleri

l.3.1.2. Coğrafi Faktörler

Coğrafi konum itibariyle Gazipaşa İlçesi, 36º 13'-36º 34' kuzey enleminde yer aldığından ılıman iklim kuşağının Akdeniz İklim Bölgesi içindedir. Araştırma sahasının Akdeniz kıyısında yer alması, kıyı kesimde mevsimlik ve günlük sıcaklık farklarını azaltmıştır.

İklim özelliklerine etki eden özel konum ve matematik konumla birlikte, diğer coğrafi şartların da önemi büyüktür. Gazipaşa kuzeyinde yer alan doğu batı doğrultulu, Toros Dağları'nın birer uzantısı olan dağlar, kış mevsiminde tropikal hava kütlelerinin iç kesimlere ve iç taraflardaki polar hava kütlelerinin de kıyı kesimlere geçmesini önler. Dağ yükseltileri hâkim rüzgâr yönlerine etki ettiğinden, hâkim rüzgârlar genellikle dağlar arasındaki vadiler boyunca eserler. Kıyı gerisinde yükselen bu dağ ve tepelerin denize bakan yamaçlarında, yağış süresi ve şiddeti fazla olan orografik yağışlar görülür.

Araştırma sahasının iç kesimlerinde ve dağların kuzeye bakan yamaçlarında sıcaklık değerlerinin azaldığı gözlemlenmiştir. Bu olayda kuzeye doğru yükseltinin artması, denizin ılımanlaştırıcı etkisinin azalması ve bakı şartları etkili olmuştur.

Etüt sahası ve yakın kesimlerindeki istasyonlar, Conrad formülüne göre değerlendirilmiştir. Buna göre bu istasyonlar, hafif karasal iklim özelliğine sahiptir (Gazipaşa'da, 25,7; Anamur'da, 25,3; Ermenek'te, 32,2).

1.3.2. İklim Elemanları

Gazipaşa İlçesi'nin iklim özelliklerini belirlemede, iklim elemanlarından sıcaklık, basınç, rüzgâr, nemlilik ve yağışa yer verilmiştir.

1.3.2.1. Sıcaklık

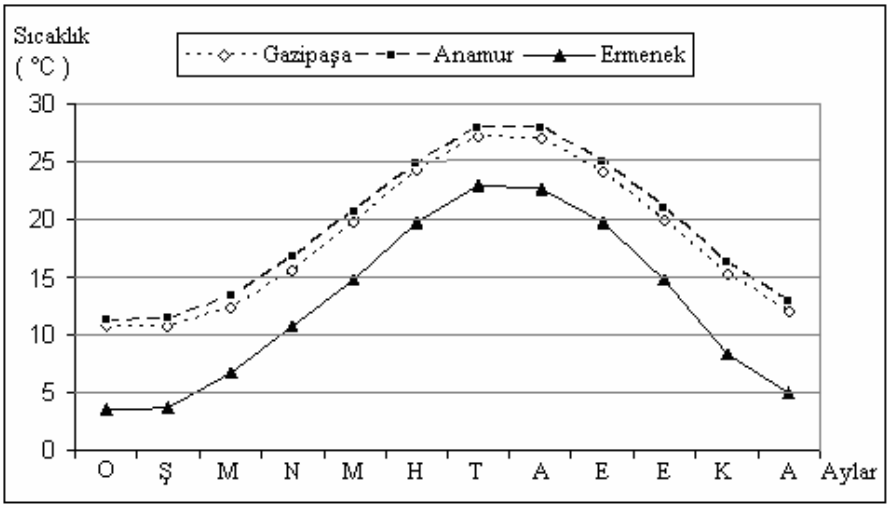
1.3.2.1.1. Ortalama Sıcaklık Miktarları

Gazipaşa'da yıllık ortalama sıcaklık 18,2 °C olarak tespit edilmiştir. Aylık sıcaklık farkı ise 16,4 °C'dir. Araştırma sahasında aylık sıcaklık farkının 20 °C'den az olmasının ana nedeni, denizel etkidir. Aylık ortalama sıcaklık eğrisinin yıl içerisindeki seyrine bakıldığında, en soğuk ayların Ocak ve Şubat (10,7 ºC); en sıcak ayın ise Temmuz (27,1 ºC) olduğu görülür (Tablo 2, Şekil 8). Ayrıca Şubat ayından Temmuz'a kadar sıcaklıkta sürekli bir artma, Temmuz ayından itibaren de sürekli bir azalma dikkati çeker.

Tablo 2. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Sıcaklıkların Aylara Dağılışı (˚C)

İlçeler	R. Süresi	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Gazipaşa	1975-2007	10,7	10,7	12,4	15,6	19,8	24,3	27,1	27,0	24,1	19,9	15,2	12,1	18,2
Anamur	1975-2007	11,3	11,4	13,3	16,7	20,7	24,8	27,9	27,9	25,0	21,0	16,2	12,8	19,1
Ermenek	1975-2004	3,6	3,7	6,7	10,7	14,8	19,8	22,9	22,7	19,8	14,7	8,4	4,9	12,7

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

Şekil 8. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Sıcaklıkların Aylara Dağılışı

Anamur'un yıllık ortalama sıcaklığı (19,1 °C), araştırma sahasının yıllık ortalama sıcaklığına (18,2 °C) yakındır. En düşük sıcaklık 11,3 °C ile Ocak ayında; en yüksek sıcaklıklar ise 27,9 °C ile Temmuz ve Ağustos aylarında görülmektedir. Gazipaşa'da olduğu gibi, Anamur'da da aylık sıcaklık farkının 20 °C'den az olması, denizel etkinin sonucudur.

Ermenek'te yıllık ortalama sıcaklık, 12,7 °C'dir. En düşük ortalama sıcaklık 3,6 °C ile Ocak ayında, en yüksek ortalama sıcaklık ise 22,9 °C ile Temmuz ayındadır. Aylık sıcaklık farkı 19,3 °C olarak belirlenmiştir. Ermenek'in aylık sıcaklık farkının Gazipaşa ve Anamur'dan yüksek olmasında, karasallık ve yükselti etkilidir.

Etüt sahası ve çevresinde ortalama sıcaklığın aylık dağılışına bakıldığında, sıcaklığın Gazipaşa ve Ermenek'te Temmuz ayından, Anamur'da ise Ağustos ayından itibaren azalmaya başladığı görülmüştür. Gazipaşa'da Şubat ayından,

Anamur ve Ermenek'te ise Ocak ayından itibaren sıcaklık artmaya başlamıştır. Gazipaşa ve Anamur'da aylık ortalama sıcaklıklar, yıl boyunca 10 °C'nin altına düşmemektedir (Tablo 2, Şekil 8).

Sıcaklığın mevsimlere dağılışında ise en yüksek sıcaklığın yaz mevsiminde, en düşük sıcaklığın ise kış mevsiminde olduğu görülür (Tablo 3, Şekil 9). Yaz mevsiminde istasyonların ortalama sıcaklık değerleri birbirine yakındır (Gazipaşa'da 26,1 °C, Anamur'da 26,8 °C, Ermenek'te 21,8 °C). Gazipaşa'da, yaz mevsiminde güneş radyasyonu çok kuvvetli, buharlaşma fazladır. Gökyüzü bu sebeple açık ve mavidir.

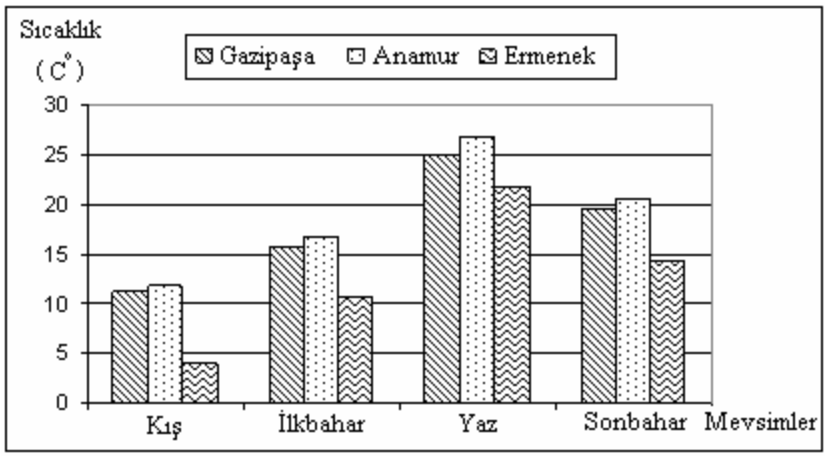
Tablo 3. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Sıcaklıkların Mevsimlere Göre Dağılışı (˚C)

İlçeler	R. Süresi	Kış	İlkbahar	Yaz	Sonbahar
Gazipaşa	1975-2007	11,2	15,9	25,1	19,7
Anamur	1975-2007	11,8	16,9	26,9	20,7
Ermenek	1975-2004	4,1	10,7	21,8	14,3

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

Araştırma sahasında sonbahar mevsiminin başlangıcı yaz mevsiminin devamı gibidir. Ekim ayı sıcaklık ortalaması, 24,1 °C ile yıllık ortalama sıcaklıktan (18,2 °C) fazladır. Bunda yaz mevsimindeki hava ve toprak sıcaklığının çok artmış olması etkilidir. Sonbahar mevsiminde sıcaklık, yıllık ortalama sıcaklığın altına Kasım ayında düşer. Gazipaşa'da bu mevsimde ortalama sıcaklık 19,7 °C, Anamur'da 20,7 °C, Ermenek'te 14,3 °C'dir. Sonbahar mevsimi sıcaklık ortalaması ilkbahar mevsiminden yüksektir. Bunda sonbahar mevsimi öncesinde yaz mevsiminin yaşanması ve ilkbahar mevsiminde güneş enerjisinin büyük bir kısmının toprağın neminin buharlaştırılması için kullanılması etkili olmuştur.

Kış mevsiminde Gazipaşa'nın ortalama sıcaklığı 11,1 °C'dir. Bu mevsiminde Gazipaşa ve Anamur'un ortalama sıcaklığı 11 °C'nin üzerindedir. Sıcaklığın yüksek olmasında, Akdeniz'in ılıcı etkisi ve fön rüzgârları rol oynamaktadır. Ermenek'te ise sıcaklığın diğer istasyonlara göre düşük olmasında, yükselti ve denizel tesirlere kapalı olması etkili olmuştur.

Şekil 9. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Sıcaklıkların Mevsimlere Göre Dağılışı

Gazipaşa'da ilkbahar mevsiminde kararsız hava koşulları görülmektedir. İlkbahar mevsiminin ortalama sıcaklığı, yıllık ortalama sıcaklıktan düşüktür (Gazipaşa'da 15,9 °C, Anamur'da 16,9 °C, Ermenek'te 10,7 °C).

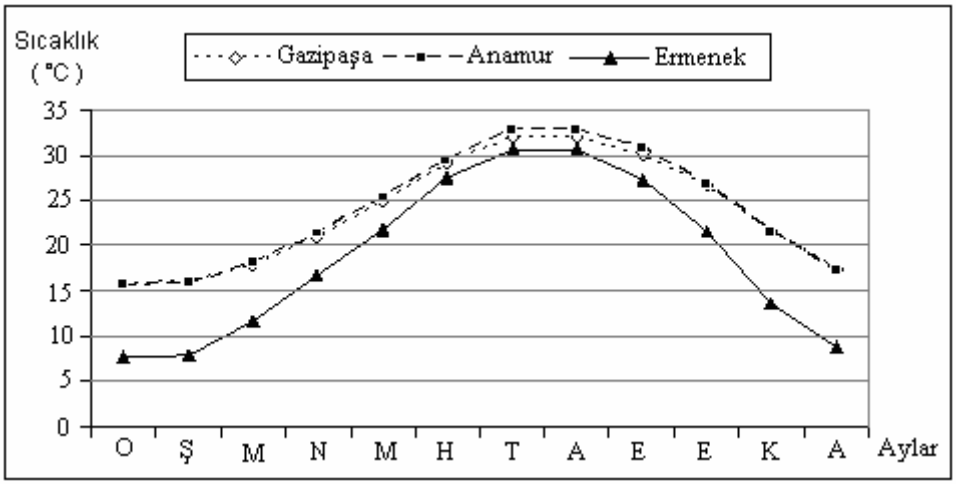
1.3.2.1.2. Ortalama Yüksek ve Düşük Sıcaklıklar

Etüt sahasında ortalama yüksek sıcaklıklar, Ocak ayında (15,9 °C) en düşük seviyeye inmekte, bu aydan itibaren artarak, Ağustos ayında (32,0 °C) en yüksek seviyeye ulaşmaktadır. Mayıs'tan Haziran'a geçerken ani bir artış olduğu görülür. Anamur'da ortalama yüksek sıcaklıklar, Ocak ayından Ağustos ayına kadar sürekli bir artış göstererek, Ağustos'ta 32,9 ºC'ye ulaşır. Ağustos ayından itibaren sürekli düşen sıcaklıklar, Ocak ayında 15,7 ºC'ye iner. Ermenek'te ise ortalama yüksek sıcaklıklar, Ocak ayından Temmuz ayına kadar sürekli bir artış göstermekte ve Temmuz'da 0,5 ºC'ye ulaşmaktadır. Ağustos ayından itibaren sürekli düşen sıcaklıklar, Ocak ayında 7,6 ºC'ye iner (Tablo 4, Şekil 10).

Tablo 4. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Yüksek Sıcaklıkların Aylara Dağılışı (˚C)

İlçeler	R. Süresi	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Gazipaşa	1975-2007	15,9	16,0	17,8	20,9	24,8	29,1	31,9	32,0	30,0	26,6	21,5	17,5	23,7
Anamur	1975-2007	15,7	15,9	18,1	21,3	25,3	29,5	32,8	32,9	30,8	26,9	21,5	17,2	24,0
Ermenek	1975-2004	7,6	8,0	11,7	16,8	21,9	27,5	30,5	30,5	27,4	21,6	13,6	8,9	18,8

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

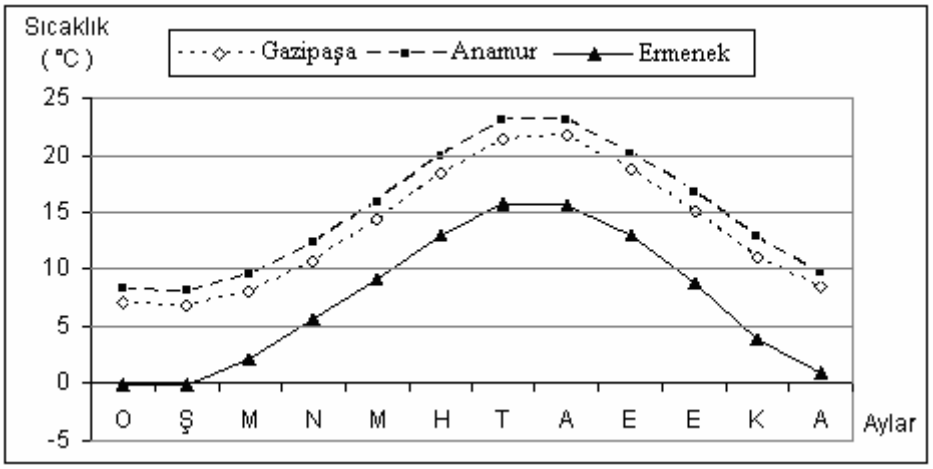
Şekil 10. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Yüksek Sıcaklıkların Aylara Dağılışı

Gazipaşa'da ortalama düşük sıcaklıklar, Şubat ayından itibaren artarak, Ağustos ayında 21,6 °C'e ulaşmaktadır. Bu aydan itibaren azalan sıcaklıklar, Şubat ayında 6,8 °C'ye inmektedir. Anamur ve Ermenek'te ise, ortalama düşük sıcaklıklarda, Şubat ayından Temmuz ayına kadar sürekli bir artış, Temmuz ayından itibaren Şubat ayına kadar sürekli azalış tespit edilmiştir. Anamur ve Gazipaşa'da, ortalama düşük sıcaklıklar, kış aylarında, 0,0 ºC'nin altına düşmezken, Ermenek'te Ocak ve Şubat aylarında, 0,0 ºC'nin altına düşmektedir.

Tablo 5. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Düşük Sıcaklıkların Aylara Dağılışı (˚C)

İlçeler	R. Süresi	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Gazipaşa	1975-2007	7,0	6,8	8,0	10,7	14,3	18,3	21,4	21,6	18,8	15,0	11,0	8,4	13,4
Anamur	1975-2007	8,2	8,0	9,4	12,3	15,9	19,9	23,1	23,0	20,1	16,8	12,8	9,6	14,9
Ermenek	1975-2004	-0,2	-0,2	2,2	5,7	9,2	13,0	15,7	15,6	12,9	8,7	3,9	1,0	7,3

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

Şekil 11. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Düşük Sıcaklıkların Aylara Dağılışı

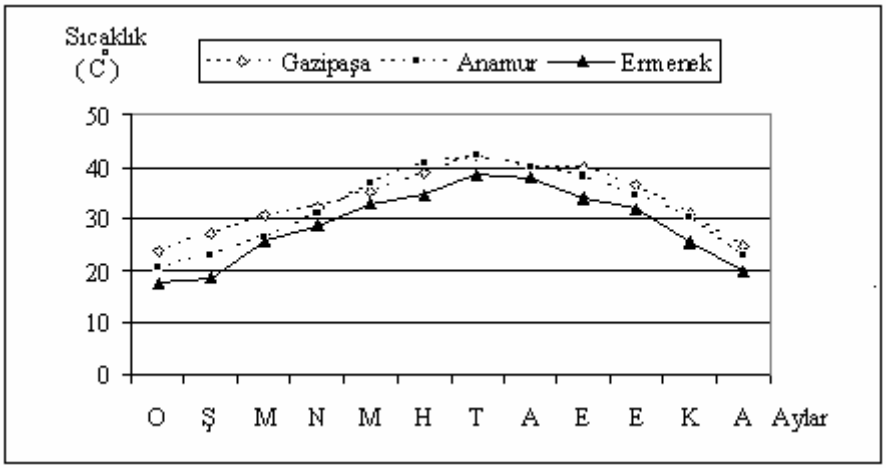
1.3.2.1.3. Mutlak Ekstremler

Araştırma sahasında, mutlak maksimum sıcaklıkların aylara dağılışına bakıldığında, sıcaklıkların, Ocak ayından Temmuz ayına kadar arttığı ve bu ayda en yüksek seviyeye ulaştığı görülür. Bununla birlikte Temmuz ayından itibaren düşen mutlak maksimum sıcaklık, Ocak ayında en düşük değeri göstermektedir. Gazipaşa'da mutlak maksimum sıcaklıklar, Mart-Kasım ayları arasındaki dönemde 30 °C'nin üzerindedir (Tablo 6). Yıllık mutlak maksimum sıcaklıkların ortalaması, Gazipaşa'da 42 °C, Anamur'da 42 °C ve Ermenek'te 38,5 °C olarak tespit edilmiştir. Gazipaşa ve yakın çevresindeki istasyonlarda mutlak maksimum sıcaklıklar, yaz aylarında daha fazla görülmektedir. Bugüne kadar tespit edilen maksimum sıcaklık değer, Gazipaşa'da 29 Temmuz 2007, Anamur'da 29 Temmuz 2002, Ermenek'te 26 Temmuz 1981 tarihindedir.

Tablo 6. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Mutlak Maksimum Sıcaklıkların Aylara Dağılışı (˚C)

İlçeler	R. Süresi	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Gazipaşa	1975-2007	24,0	27,0	30,7	32,2	35,2	39,0	42,0	40,0	39,8	36,5	31,0	24,9	42,0
Anamur	1975-2007	20,7	22,8	26,4	31,2	37,0	41,0	42,0	40,0	38,2	34,6	30,3	23,0	42,0
Ermenek	1975-2004	17,8	18,5	25,9	28,7	33,0	34,5	38,5	37,8	34,0	32,0	25,4	19,8	38,5

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

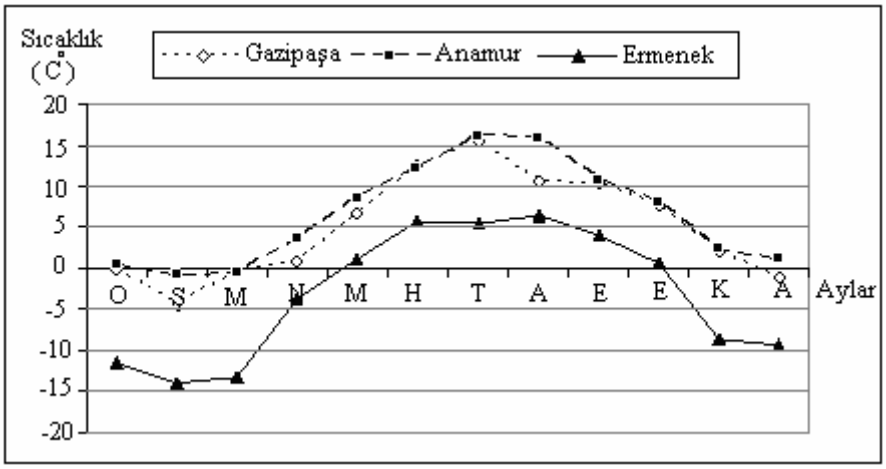
Şekil 12. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Mutlak Maksimum Sıcaklıkların Aylara Dağılışı

Etüt sahasında, mutlak minimum sıcaklıklar, daha çok kış aylarında görülmektedir. Gazipaşa'da Aralık ayından Mart ayına kadar mutlak minimum sıcaklık değerleri, 0,0 °C'nin altındadır. Sahada mutlak minimum sıcaklık değerinin en yüksek olduğu ay 15,3 °C ile Temmuz ayıdır. Anamur'da Şubat ve Mart aylarında 0,0 °C'nin altında olan mutlak minimum sıcaklıklar, Ermenekte, Kasım-Nisan ayları arasındaki 6 aylık dönemde 0,0 °C'nin altına düşmektedir (Tablo 7). Bugüne kadar tespit edilen mutlak minimum değer, Gazipaşa'da 5 Şubat 1997'de (-4,2 °C), Anamur'da 21 Şubat 1983'te (-0,8 °C) ve Ermenek'te 3 Şubat 1982'de (-14,0 °C) kaydedilmiştir.

Tablo 7. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Mutlak Minimum Sıcaklıkların Aylara Dağılışı (˚C)

İlçeler	R. Süresi	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Gazipaşa	1975-2007	0,0	-4,2	-0,4	0,9	6,6	12,5	15,3	10,5	10,4	7,6	2,1	-1,2	-4,2
Anamur	1975-2007	0,3	-0,8	-0,7	3,6	8,6	12,2	16,2	15,8	10,8	8,20	2,3	1,2	-0,8
Ermenek	1975-2004	-11,5	-14,0	-13,1	-3,8	1,2	5,7	5,5	6,5	4,0	0,50	-8,5	-9,4	-14,0

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

Şekil 13. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Mutlak Minimum Sıcaklıkların Aylara Dağılışı

1.3.2.1.4. Toprak Sıcaklıkları

Araştırma sahasında toprak sıcaklıkları, başta tarım faaliyetleri olmak üzere birçok beşeri ve ekonomik faaliyet üzerinde etkilidir. Yıllık ortalama toprak üstü minimum sıcaklık, Gazipaşa'da 10,6 °C, Anamur'da ise 12,4 °C'dir (Tablo 8). Gazipaşa ve Anamur'da ortalama toprak üstü minimum sıcaklık değerleri, yaz aylarında yüksek, kış aylarında ise düşüktür. Her iki istasyonda da, Ağustos ayında en yüksek, Şubat ayında en düşük değerine ulaşan ortalama toprak üstü minimum sıcaklıklar, genel olarak ortalama sıcaklıklar ile paralel gitmektedir. Toprak sıcaklıkları, araştırma sahasındaki ekonomik değeri yüksek olan muz ve çilek tarımı için çok önemlidir.

Tablo 8. Gazipaşa'da Ortalama Toprak Sıcaklıkların Aylara Göre Dağılışı (˚C)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Topr. Üstü Ort. Min. Sıc.	4,5	4,2	5,4	8,3	11,7	15,2	18,3	18,6	15,5	11,7	8,0	5,8	10,6
Topr. Üstü En. Düş. Sıc.	-3,9	-7,2	-36,8	-1,6	1,8	7,2	0,0	10,2	3,0	2,9	-1,8	-3,8	-36,8
Ort. 5 cm Toprak Sıc.	10,6	11,6	15,0	19,5	25,3	30,7	33,9	33,9	30,1	23,1	15,6	11,8	21,8
Ort. 10 cm Toprak Sıc.	10,8	11,6	14,9	19,3	24,7	30,0	33,1	33,1	29,9	23,3	16,0	12,1	21,6
Ort. 20 cm Toprak Sıc.	11,2	11,8	14,8	18,9	24,0	29,0	32,0	32,3	29,6	23,6	16,6	12,6	21,4
Ort. 50 cm Toprak Sıc.	12,3	12,5	14,8	18,5	22,6	27,2	30,3	30,9	29,4	24,5	18,2	14,0	21,3
Ort. 100 cm Toprak Sıc.	13,8	13,4	14,8	17,6	20,6	24,5	27,8	29,1	28,4	25,2	20,2	16,1	21,0

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

Etüt sahasında, toprak üstü en düşük sıcaklık, -36,8 °C, Anamur'da ise -6,0 °C'dir. 5 cm derinlikteki ortalama toprak sıcaklığı, Gazipaşa'da 21,8 °C; Anamur'da 22,2 °C; 10 cm derinlikteki ortalama toprak sıcaklığı, Gazipaşa'da 21,6 °C, Anamur'da 22,1 °C; 20 cm derinlikteki ortalama toprak sıcaklığı, Gazipaşa'da 21,4 °C, Anamur'da 21,8 °C; 50 cm derinlikteki ortalama toprak sıcaklığı, Gazipaşa'da 21,3 °C, Anamur'da 21,7 °C; 100 cm derinlikteki ortalama toprak sıcaklığı, Gazipaşa'da 21,0 °C, Anamur'da 21,2 °C'dir (Tablo 8-9).

Tablo 9. Anamur'da Ortalama Toprak Sıcaklıkların Aylara Göre Dağılışı (˚C)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Topr. Üstü Ort. Min. Sıc.	5,7	5,4	6,6	9,7	13,5	17,4	20,7	20,8	17,4	13,8	10,0	7,3	12,4
Topr. Üstü En. Düş. Sıc.	-3,6	-6,0	-4,2	0,1	1,2	3,2	13,5	12,6	8,1	4,4	-3,3	-4,0	-6,0
Ort. 5 cm Toprak Sıc.	10,7	11,6	15,2	20,4	26,4	31,4	34,6	34	29,9	23,4	16,2	12	22,2
Ort. 10 cm Toprak Sıc.	10,8	11,7	15,2	20,3	26,2	31,1	34	33,5	29,7	23,5	16,4	12,2	22,1
Ort. 20 cm Toprak Sıc.	11,1	11,8	15	20	25,7	30,2	32,8	32,5	29,1	23,5	16,7	12,6	21,8
Ort. 50 cm Toprak Sıc.	12,6	12,8	15,3	19,4	24,2	28,3	30,7	30,9	28,6	24,3	18,5	14,4	21,7
Ort. 100 cm Toprak Sıc.	14,4	14	15,5	18,4	22	25,4	27,7	28,4	27,2	24,5	20,2	16,6	21,2

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

1.3.2.1.5. Deniz Suyu Sıcaklıkları

Araştırma sahasında deniz suyu sıcaklığı ölçülmemiştir. Bu nedenle Anamur'un deniz suyu sıcaklıkları dikkate alınmıştır.

Anamur'da deniz suyu sıcaklığı ile ortalama sıcaklık arasında bir paralellik vardır. Yıllık ortalama deniz suyu sıcaklığı 21,3 °C'dir (Tablo 10). En yüksek deniz suyu sıcaklık değeri Ağustos (27,7 °C); en düşük deniz suyu sıcaklık değeri ise Şubat (16,0 °C) ayına aittir.

Tablo 10. Anamur'da Deniz Suyu Sıcaklıkları ve Ortalama Sıcaklıkların Aylara Dağılışı (˚C)

	R. Süresi	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Deniz Suy. Sıc.	1975-2007	16,8	16,0	16,3	17,6	19,8	23,2	26,4	27,7	26,8	24,6	21,5	18,5	21,3
Ort. Sıcaklık	1975-2007	11,3	11,4	13,3	16,7	20,7	24,8	27,9	27,9	25,0	21,0	16,2	12,8	19,1

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

Genel olarak, deniz suyu sıcaklık değerleri, Mayıs-Ağustos ayları arasındaki dönem hariç diğer dönemlerde ortalama sıcaklık değerinden yüksektir.

Mayıs-Ağustos ayları arasındaki dönemde deniz suyu sıcaklığının, ortalama sıcaklıktan daha düşük olması, denizlerin geç ısınıp geç soğumasıyla ilgilidir.

1.3.2.1.6. Sıcaklık Yönünden Sayılı Günler ve Don Olayı

Gazipaşa'da yılda ortalama 82,2 tropik gün, 164,3 yaz günü, 235,3 ılıman gün; Anamur'da ise 97,8 tropik gün, 169,3 yaz günü, 239,5 ılıman gün yaşanmaktadır (Tablo 11). Araştırma sahasında ılıman günü, yılın her mevsiminde; tropik ve yaz gününü ise ilkbahar mevsimi başlarından, sonbahar mevsimi ortalarına kadar yaşamak mümkündür. Kıyıdan iç kesimlere doğru yükseltinin artması ve karasallığın etkisiyle tropik gün, yaz günü ve ılıman gün sayıları azalmaktadır. Dolayısıyla Ermenek'te yılda ortalama 56,1 gün tropik gün, 126,8 gün yaz günü, 171,2 gün ılıman gün yaşanmaktadır (Tablo 11).

Tablo 11. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te, Sıcaklık Yönünden Sayılı Günlerin Aylara Dağılışı

İlçeler	R. Süresi		O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Gazipaşa	1975-2007	Ort. Tropik Gün Say.			0	0,2	2,2	10,4	24,5	27,8	14,1	3	0		82,2
		Ort. Yaz Günü Say.		0	0,3	2,9	13,8	28,5	31	31	29,9	23,5	3,4		164,3
		Ort. Ilıman Gün Say.	0,8	1,3	5,7	18	30,2	29,8	31	31	30	30,4	22,1	5	235,3
Anamur	1975-2007	Ort. Tropik Gün Say.				0,1	2	12,5	28,2	30,2	21,3	3,5	0		97,8
		Ort. Yaz Günü. Say.			0,1	2,9	16,5	29,3	31	31	29,9	24,6	4		169,3
		Ort. Ilıman Gün Say.	0,4	1,4	7,7	21	30,4	30	31	31	30	30,5	21,6	4,5	239,5
Ermenek	1975-2004	Ort. Tropik Gün Say.					1,1	7,7	20,3	20,1	6,6	0,3			56,1
		Ort. Yaz Günü. Say.			0,1	1,5	8,6	23,8	29	29,8	24,8	9,1	0,1		126
		Ort. Ilıman Gün Say.			1,3	8,7	20,5	28	30	31	28,5	19,9	2,5		171,2

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

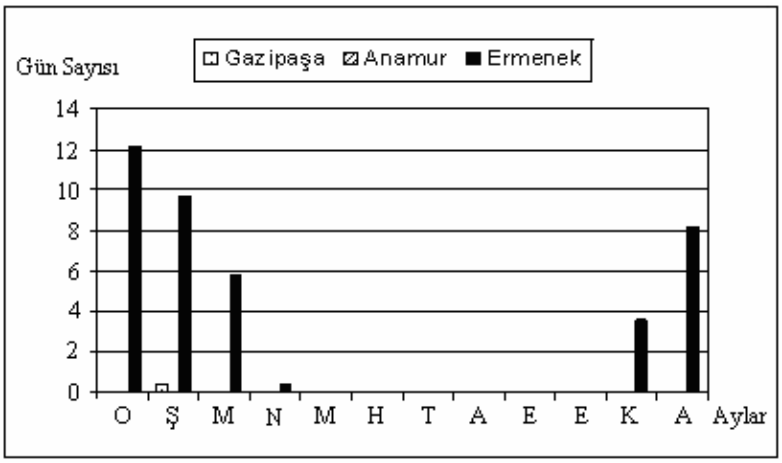
Etüt sahasında yılın 4 ayında don olaylı gün yaşanmış, Nisan-Kasım ayları arasındaki 8 aylık dönemde de don olaylı güne rastlanmamıştır. Gazipaşa'da don olaylı gün sayısı 0,5 gündür. Anamur'da don olaylı gün sayısı 0,1, Ermenek'te 39,7 gündür. Ermenek'te don olaylı gün sayısının Gazipaşa ve Anamur'a göre fazla olmasında yükselti ve karasallık etkili olmuştur. Ermenek'te yıl içerisinde en fazla don olaylı güne, Ocak ayında rastlanır. Bu ayı, Aralık ve Şubat ayları izler. Gazipaşa'da Aralık-Mart ayları arasındaki dönemde gerçekleşen don olayları,

Anamur'da Şubat ve Mart aylarında, Ermenek'te Kasım-Nisan ayları arasındaki dönemde kaydedilmiştir (Tablo 12, Şekil 14).

Tablo 12. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Don Olaylı Günler Sayısının Aylara Dağılışı

İlçeler	R. Süresi	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y.T.
Gazipaşa	1975-2007	0,1	0,4	0,0	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0	0,5
Anamur	1975-2007	-	0,1	0,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,1
Ermenek	1975-2004	12,1	9,7	5,8	0,4	-	-	-	-	-	-	3,6	8,1	39,7

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

Şekil 14. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Don Olaylı Günler Sayısının Aylara Dağılışı

Araştırma sahasında, kış mevsiminde havanın genellikle ılık olması nedeniyle tarım alanlarının bulunduğu alçak yerlerde, don olayları ender görülmektedir. Beklenenden erken ya da geç gerçekleşen don olayları ve şiddetli don olayları tarım üzerine ciddi zararlar vermektedir. Don olaylarının olumsuz etkilerini azaltmak için araştırma sahasında çilek, muz ve sebze üretimi, büyük çoğunlukla seralarda yapılmaktadır.

1.3.2.2. Basınç ve Rüzgârlar

1.3.2.2.1. Basınç*

Gazipaşa'da ortalama basınç 1010,9 mb'dır. Ekstrem aylar arasındaki basınç farkı 11,8 mb olarak belirlenmiştir. Yıl içerisinde en düşük aylık ortalama basınç Temmuz (1003,9 mb), en yüksek basınç ortalaması Aralık ayına (1015,7 mb) rastlar (Tablo 13). Yörede Aralık ayından Temmuz ayına kadar düşen basınç, Temmuz'da minimuma iner. Temmuz-Aralık arasında yükselişe geçen basınç, Aralık'ta maksimuma ulaşır. Ekim-Mart devresinde aylık ortalama hava basıncı değerleri, yıllık ortalama hava basıncı değerinin üzerindedir. Yaz aylarındaki ortalama basınç diğer aylara göre düşüktür. Bunda hava sıcaklığının yükselmesi etkili olmuştur. Ayrıca Gazipaşa'da maksimum hava basıncı 1032,1 mb ile Ocak, minimum hava basıncı 988,1 mb ile Mart ayında kaydedilmiştir.

Tablo 13. Gazipaşa'da (1975-2007) Ortalama Maksimum ve Minimum Hava Basıncının Aylara Dağılışı (mb)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Ort.	1015,5	1013,9	1012,5	1010,6	1009,6	1006,9	1003,9	1004,9	1009,2	1012,8	1015,2	1015,7	1010,9
Mak.	1032,1	1028,7	1025,9	1023,3	1019,9	1015,4	1011,7	1011,4	1019,7	1024,7	1026,9	1028,9	1032,0
Min.	991,7	992,9	988,1	996,1	997,3	995,4	993,8	998,5	999,9	1000,3	998,3	996,0	988,1

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

Anamur'da yıllık ortalama hava basıncı 1012,4 mb'dır (Tablo 14). Anamur'un aylık ortalama hava basıncı değeri, tüm aylarda Gazipaşa'dan daha yüksektir. Anamur'da Aralık ayından Temmuz ayına kadar düşen basınç, Temmuz'da minimuma iner. Temmuz-Aralık arasında yükselişe geçen basınç, Aralık'ta maksimuma ulaşır. Anamur ve Gazipaşa'da ortalama basınç değerleri, kış mevsiminde en yüksek, yaz mevsiminde en düşük seviyeye ulaşmaktadır. Temmuz ve Ağustos aylarında, basınç değerlerindeki düşüş, oldukça belirgindir.

* Ermenek'te basınçlara ilişkin rasat yapılmamıştır.

Tablo 14. Anamur'da (1975-2007) Ortalama Maksimum ve Minimum Hava Basıncının Aylara Dağılışı (mb)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Ort.	1017,2	1015,8	1014,2	1012,2	1011,1	1008,3	1005,2	1006,2	1010,4	1014,1	1016,7	1017,5	1012,4
Mak.	1032,9	1030,3	1027,2	1025,1	1020,8	1016,6	1012,1	1011,7	1019,8	1025,3	1027,5	1030,3	1032,0
Min.	995,0	995,1	989,0	998,2	999,0	996,5	996,6	1000,5	1002,9	1002,5	1000,1	997,7	989,0

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

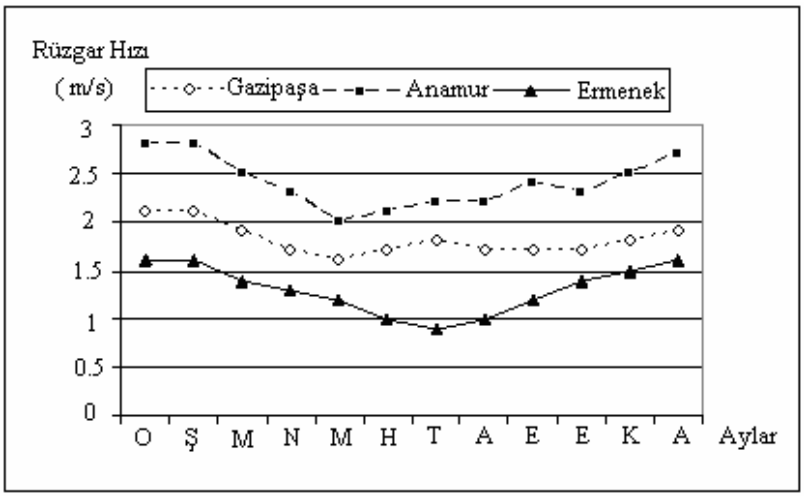
1.3.2.2.2. Rüzgârlar

Gazipaşa ve çevresinde aylık rüzgâr hızları incelendiğinde (Tablo 15, Şekil 15), aylık ortalama rüzgâr hızları az olup, aylar arasında büyük farklar görülmemektedir. Gazipaşa'da yıllık ortalama rüzgâr hızı 1,8 m/sn'dir. Araştırma sahasında, aylık rüzgâr hızına ait maksimum değer, 2,1 m/s ile Ocak ve Şubat aylarına aittir. Minimum değer ise, 1,6 m/s ile Mart ayına rastlar. Maksimum ve minimum ortalama rüzgâr hızları arasındaki fark, 0,5 m/s'dir. Aylık rüzgâr hızları mevsimlere göre farklılık göstermektedir. Kış, rüzgâr hızının en fazla olduğu mevsimdir. Anamur'da yıllık ortalama rüzgâr hızı 2,4 m/sn, Ermenek'te 1,3 m/sn'dir. Anamur'da 2,8 m/sn ile Ocak ve Şubat ayları, Ermenek'te ise 2,4 m/sn ile Mart ayı en yüksek değeri göstermektedir. Gazipaşa ve Anamur'da en düşük rüzgâr hızı Mayıs ayı ile ilkbahar mevsiminde, Ermenek'te ise Temmuz ayı ile yaz mevsiminde kaydedilmiştir.

Tablo 15. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Rüzgâr Hızlarının Aylara Dağılışı (m/s)

İlçeler	R. Süresi	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Gazipaşa	1975-2007	2,1	2,1	1,9	1,7	1,6	1,7	1,8	1,7	1,7	1,7	1,8	1,9	1,8
Anamur	1975-2007	2,8	2,8	2,5	2,3	2,0	2,1	2,2	2,2	2,4	2,3	2,5	2,7	2,4
Ermenek	1975-2004	1,6	1,6	1,4	1,3	1,2	1,0	0,9	1,0	1,2	1,4	1,5	1,6	1,3

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

Şekil 15. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ort. Rüzgâr Hızlarının Aylara Dağılışı

En hızlı esen rüzgârın yönü ve hızlarının aylara dağılışı incelendiğinde (Tablo 16), Gazipaşa'da en hızlı rüzgâr, Şubat ayında, SSW (37,4 m/sn); Anamur'da, Ocak ayında, SSW (35,6 m/sn); Ermenek'te ise Ekim, Şubat ve Nisan aylarında, S ve E (15-18 m/sn-8,0 bofor) sektörlüdür. Bu rüzgârlar, Gazipaşa ve Anamur'da kasırga, Ermenek'te fırtınamsı rüzgâr özelliğindedir.

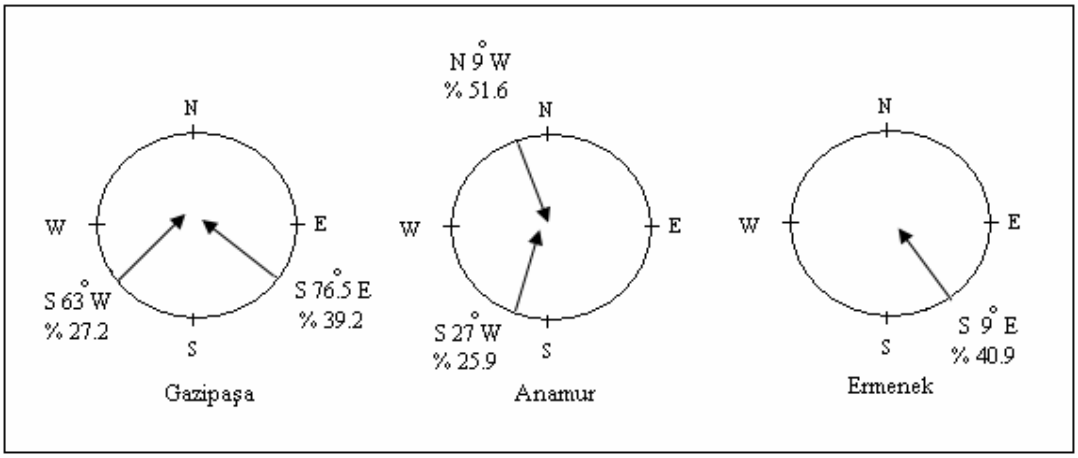
Tablo 16. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te (1975-2007) En Hızlı Esen Rüzgâr Yön ve Hızlarının Aylara Dağılışı (m/sn)

		O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Gazipaşa	**Yönü**	N	SSW	SW	N	NNE	ESE	N	NE	S	ENE	WSW	SSE	SSW
	Hızı	30,6	37,4	25,8	27,0	23,7	24,2	21,0	25,0	28,9	22,6	30,8	27,6	37,4
Anamur	**Yönü**	SSW	NNW	SW	N	NNW	WSW	N	NNW	NNW	SSE	SSE	N	SSW
	Hızı	35,6	26,4	32,6	25,0	21,5	20,6	21,5	16,0	20,5	21,3	32,6	30,4	35,6
Ermenek	**Yönü**	E	S	S	S	E	E	E	S	E	E	S	S	E
	Hızı (Bofor)	6,0	8,0	7,0	8,0	7,0	6,0	7,0	6,0	6,0	8,0	6,0	6,0	8,0

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

İstasyonların hâkim rüzgâr yönü ve frekansları, Rubinstein formülüne göre hazırlanmıştır. Gazipaşa'da birbirinden farklı iki hâkim rüzgâr yönü ve frekansı olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan birincisinin S 76,5° E'ye doğru % 39,2 frekansla; ikincisinin ise S 63° W'ye doğru % 27,2 frekansla estiği görülmektedir (Şekil 16). Rüzgâr frekanslarının mevsimlere göre dağılışında büyük farklılıklar yoktur. En fazla esmenin olduğu kış mevsimi (% 25,6) ile en az esmenin olduğu sonbahar mevsimi

(%24,5) arasındaki fark oldukça azdır. Anamur'da iki hâkim rüzgâr yönü ve frekansı belirlenmiştir. Bunlardan ilki N 9° W'ye doğrudur. Bu yöndeki frekans % 51,6'dır. İkinci hâkim yön ise S 27° W doğrudur. Frekansı % 25,9'dur. Gazipaşa ve Anamur'da yaz mevsiminde, güney sektörlü rüzgârların esme sıklığının arttığı görülmektedir. Ermenek'te ise sadece bir hâkim rüzgâr yönü tespit edilmiştir. S'den 9° E'ye doğru olan rüzgârın esme frekansı, % 40,9'tur. Yaz mevsiminde, Gazipaşa ve Anamur'da, kara ve denizlerin farklı ısınma özelliğinden kaynaklanan, güney yönlü rüzgâr frekanslarındaki artış, Ermenek'te daha zayıftır.

Şekil 16. Ermenek, Anamur ve Gazipaşa'da Hâkim Rüzgâr Yönü ve Frekansı

Etüt sahasında, rüzgârların aylık esme sayıları incelendiğinde, tüm yönler içinde en fazla esme sayısına WSW'den esen rüzgârların sahip olduğu görülür (Tablo 17, Şekil 17). Bunu ESE'den esen rüzgârlar izler. Kuzey istikametinden gelen rüzgârlar içinde en fazla esme sayısı NNE'dan gelen rüzgârlara aittir.

Kış mevsiminde E sektörlü rüzgârların esme sayıları daha fazla olup, en fazla esme sayısı ENE'dan gelen rüzgârlara aittir. Bu mevsimde İç Anadolu'da soğuyup ağırlaşan havanın, araştırma sahasına inme eğilimi göstermesi, ENE'dan gelen rüzgârların esme sayısını artırmıştır. Bu istikametten gelen rüzgârlar kış mevsimi içinde en fazla esme sayısına Ocak ayında ulaşmışlardır. Bu mevsimde S sektörlü rüzgârların esme sayısı azalmaktadır. S'den gelen rüzgârlar SE ve SW'dan gelen rüzgârlardan daha az esme sayısına sahiptir. Çünkü kış mevsiminde ve ilkbahar

mevsiminin ilk aylarında, denizin geç soğumasından dolayı, Gazipaşa ve çevresi, İç Anadolu Bölgesi'ne göre daha sıcaktır.

Tablo 17. Gazipaşa'da Rüzgârların Aylık Esme Sayıları Toplamı (1975-2007)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
N	87	75	53	44	42	52	39	37	25	66	65	71	656
NNE	205	179	170	123	111	86	74	60	62	119	160	186	1 535
NE	128	118	102	75	59	72	51	48	58	85	152	136	1 084
ENE	542	423	350	255	196	155	153	156	197	303	382	507	3 619
E	274	225	228	187	195	131	134	153	186	197	210	235	2 355
ESE	484	391	388	296	225	204	173	206	234	351	437	499	3 888
SE	143	137	162	170	116	126	129	118	138	153	150	162	1 704
SSE	199	178	211	183	172	196	186	186	189	218	171	209	2 298
S	66	54	76	93	94	93	104	104	96	78	53	60	971
SSW	164	180	266	281	336	318	380	371	360	242	186	188	3 272
SW	74	61	106	144	154	160	169	171	118	118	101	70	1 446
WSW	192	195	286	352	502	546	599	553	476	403	245	177	4 526
W	75	81	112	119	148	134	148	164	149	104	91	63	1 388
WNW	155	162	171	182	198	185	231	214	163	186	159	160	2 166
NW	50	50	54	71	100	100	92	96	73	45	48	45	824
NNW	71	58	56	77	72	73	50	44	38	55	40	76	710
Toplam	2 909	2 567	2 791	2 652	2 720	2 631	2 712	2 681	2 562	2 723	2 650	2 844	32 442

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

Yaz mevsiminde en fazla esme sayısı WSW'dan gelen rüzgârlara aittir. WSW sektörlü rüzgârlar, en fazla esme sayısına Temmuz ayında ulaşmıştır. WSW sektörlü rüzgârları, SSW sektörlü rüzgârların esme sayısı takip eder. Yaz mevsiminde ortaya çıkan güney ve batı sektörlü rüzgârlardaki artış büyük ölçüde denizler ve karaların farklı ısınma özelliğinden kaynaklanmaktadır. Mayıs-Eylül ayları arasındaki dönemde rüzgârlar, denizden karaya doğru daha fazla esmektedir. Yani araştırma sahasında rüzgârların yönünü belirleyen en önemli faktörlerden biri, Gazipaşa'nın, Akdeniz'in güney ve batısında yer almasıdır. Diğeri ise, kıyı ile iç kesimler arasında hava akımını sağlayan kuzey güney yönlü vadilerdir

Anamur istasyonunda rüzgârların aylık esme sayıları incelendiğinde, tüm yönler içinde en fazla esme sayısına NNW'den esen rüzgârların sahip olduğu görülür (Tablo 18). Bunu N'den esen rüzgârlar izler. Sahanın genel topografik durumu dikkate alındığında doğu- batı yönlü rüzgârların esme sayıları, kuzey-güney yönlü rüzgârlardan çok daha azdır (Şekil 17).

Tablo 18. Anamur'da Rüzgârların Aylık Esme Sayıları Toplamı (1975-2007)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
N	543	524	481	394	273	209	227	327	406	555	557	615	5 111
NNE	511	444	423	372	306	251	268	317	336	376	393	432	4 429
NE	50	32	32	40	43	61	43	30	27	19	30	38	445
ENE	86	70	51	67	174	206	170	76	23	25	42	73	1 063
E	94	58	69	46	91	146	114	65	14	12	43	111	863
ESE	144	129	116	96	146	163	152	81	13	60	124	148	1 372
SE	100	85	75	88	73	78	58	42	15	45	87	87	833
SSE	108	98	106	127	186	194	177	107	62	104	133	106	1 508
S	63	69	102	118	191	208	173	156	120	127	91	86	1 504
SSW	143	152	232	235	309	344	413	397	379	325	188	136	3 253
SW	75	71	138	168	161	173	227	243	231	148	91	61	1 787
WSW	119	100	177	226	186	196	214	219	224	132	76	76	1 945
W	62	68	82	120	94	85	83	89	80	55	54	57	929
WNW	55	60	106	118	103	68	87	123	130	71	43	58	1 022
NW	101	99	117	94	97	49	58	101	142	151	116	105	1 230
NNW	787	683	678	521	345	223	274	3089	582	772	876	832	9 662
Toplam	3 041	2 742	2 985	2 830	2 778	2 654	2 738	5 462	2 784	2 977	2 944	3 021	36 956

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

Kış mevsiminde N sektörlü rüzgârların esme sayıları daha fazla olup, en fazla esme sayısı NNW'dan gelen rüzgârlara aittir. Bu mevsimde İç Anadolu'da soğuyup ağırlaşan havanın araştırma sahasına inme eğilimi göstermesi NNW'dan gelen rüzgârların esme sayısını artırmıştır. Bu istikametten gelen rüzgârlar, kış mevsimi içinde en fazla esme sayısına Ocak ayında ulaşmışlardır.

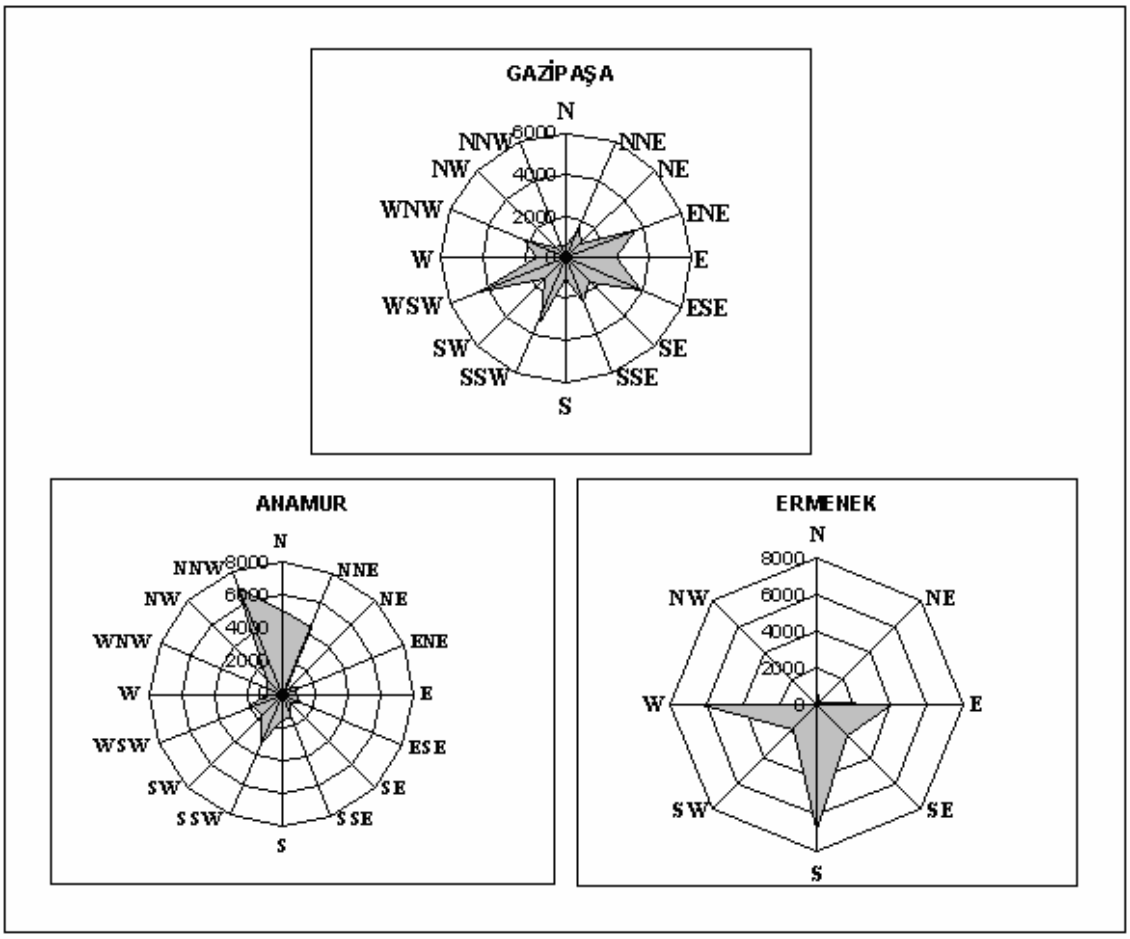
Yaz mevsiminde S sektörlü rüzgârların esme sayısı daha fazladır. En azla esme sayısı SSW'den gelen rüzgârlara aittir. SSW sektörlü rüzgârlar, en fazla esme sayısına Temmuz ayında ulaşmıştır.

Ermenek'te ise rüzgârların aylık esme sayıları incelendiğinde, tüm yönler içinde en fazla esme sayısına S'den esen rüzgârların sahip olduğu görülür. Bunu W'den esen rüzgârlar izler. En fazla (6 793) güney (S) sektörlü rüzgârların görüldüğü sahada, en az (33) kuzeybatı (NW) sektörlü rüzgârlar görülmektedir (Tablo 19, Şekil 17).

Tablo 19. Ermenek'te Rüzgârların Aylık Esme Sayıları Toplamı (1975-2004)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
N	100	103	98	91	101	66	64	60	91	97	102	106	1 079
NE	12	11	5	12	5	5	6	5	4	16	7	24	112
E	378	325	366	338	330	332	307	322	355	362	340	366	4 121
SE	242	205	225	202	186	150	135	133	178	212	199	205	2 272
S	672	630	630	549	523	447	481	484	543	613	566	655	6 793
SW	174	157	158	170	159	152	91	85	118	163	168	174	1 769
W	664	571	602	530	490	431	393	422	505	587	532	595	6 322
NW	3	3	2	3	4	2	2	2	1	4	5	2	33
Toplam	2 245	2 005	2 086	1 895	1 798	1 585	1 479	1 513	1 795	2 054	1 919	2 127	22 501

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

Şekil 17. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'in Rüzgâr Gülü Grafikleri

1.3.2.3. Nem ve Yağışlar

1.3.2.3.1. Nispi Nem

Gazipaşa'ya ait aylık ortalama nispi nem miktarlarının aylara dağılışı incelendiğinde, aylar arasında büyük farklar görülmemektedir (Tablo 20, Şekil 18). Nispi nemin en yüksek olduğu ay Mart (% 70), en düşük olduğu aylar ise Temmuz, Eylül ve Ekim (% 63)'dir. Maksimum ve minimum nispi nem miktarları arasındaki fark, % 7'dir.

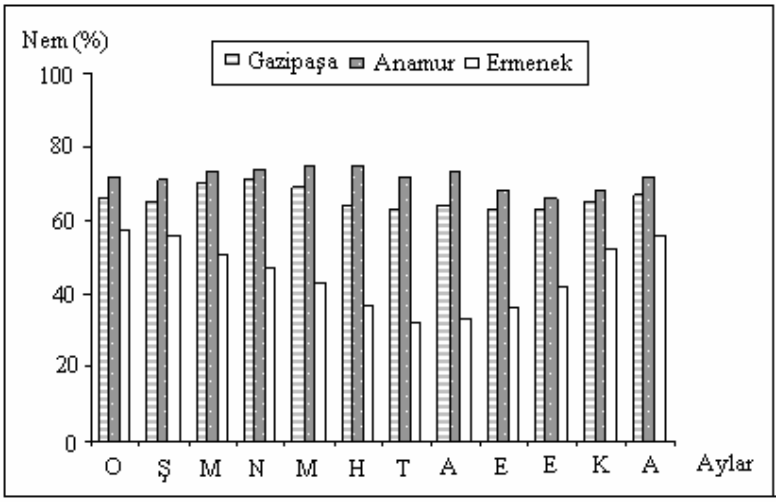
Gazipaşa'da ilkbahar mevsiminde, nisbi nem miktarı yüksektir. Çünkü Akdeniz yüzeyinden olan buharlaşma, kıyıya yakın kesimleri etkisi altına alarak, nispi nemi arttırmaktadır. Bu durum kuraklığı hafifletici etkisi nedeniyle, tarımsal faaliyetler için önemlidir. Haziran-Ekim ayları arasındaki dönemde nispi nem oranı, yıllık ortalamanın altındadır. Yaz aylarında sıcaklığın yüksek, zeminin kuru ve bulutluluk oranının az olması, bağıl nemi düşürmektedir.

Anamur'da yıllık ortalama nispi nem oranı % 71'dir (Tablo 20). Gazipaşa'da olduğu gibi en yüksek nispi nem oranları ilkbahar mevsiminde, en düşük nispi nem oranları ise sonbahar mevsiminde görülmektedir. Anamur ve Gazipaşa'da yılın hemen her döneminde nispi nem oranları yüksek değerler gösterirken daha iç kesimlerde yer alan Ermenek'te ise nispi nem oranları, kış mevsiminde yüksek, yaz mevsiminde oldukça düşüktür. Ermenek'te aylık ortalama nispi nem miktarlarının aylara dağılışı incelendiğinde, nispi nemde Ocak ayından Temmuz ayına kadar sürekli düşme, Ağustos'tan Ocak ayına kadar ki dönemde ise sürekli yükselme görülür Nispi nemin en yüksek olduğu ay Ocak (%57), en düşük olduğu ay ise Temmuz (%32)'dur.

Tablo 20. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Nispi Nemin Aylara Dağılışı (%)

İlçeler	R. Süresi	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Gazipaşa	1975-2007	66	65	70	71	69	64	63	64	63	63	65	67	65
Anamur	1975-2007	72	71	73	74	75	75	72	73	68	66	68	72	71
Ermenek	1975-2004	57	56	51	47	43	37	32	33	36	42	52	56	45

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

Şekil 18. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Nispi Nemin Aylara Dağılışı

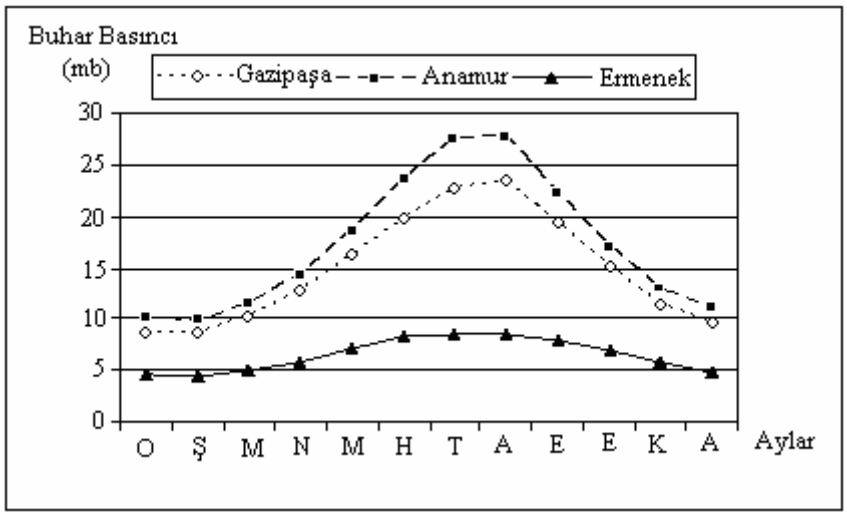
1.3.2.3.1.1. Buharlaşma

Yıllık ortalama buhar basıncı Gazipaşa'da 14,9 mb, Anamur'da 11,2 mb ve Ermenek'te 6,5 mb'dır. Gazipaşa ve Anamur'da, değerlerin daha yüksek olması, denizel etkinin sonucudur. Aylık ortalama buhar basıncı, Ocak ve Şubat aylarında en düşük, Temmuz ve Ağustos aylarında ise en yüksek değere ulaşmaktadır (Tablo 21, Şekil 19).

Tablo 21. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Buhar Basıncının Aylara Dağılışı (mb)

İlçeler	R. Süresi	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Gazipaşa	1975-2007	8,8	8,7	10,3	12,8	16,3	19,8	22,7	23,5	19,4	15,1	11,5	9,7	14,9
Anamur	1975-2007	10,0	9,9	11,4	14,4	18,6	23,6	27,4	27,6	22,3	17,0	12,9	11,0	17,2
Ermenek	1975-2004	4,6	4,5	5,0	5,9	7,1	8,3	8,6	8,5	8,0	6,9	5,8	4,9	6,5

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

Şekil 19. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ort. Buhar Basıncının Aylara Dağılışı

Anamur ve Gazipaşa'da yıllık buharlaşma miktarının en fazla olduğu mevsim yaz mevsimi, en az olduğu mevsim kış mevsimidir. Her iki istasyonda da yaz ve kış mevsimi arasındaki yıllık buharlaşma miktarı farkı oldukça fazladır.

1.3.2.3.1.2. Bulutluluk ve Kapalı Günler Sayısı

Gazipaşa'da yıllık ortalama bulutluluk derecesi (0-10) 3,2'dir (Tablo 22). Kış ve ilkbahar aylarında ortalama bulutluluğun diğer aylara göre yüksek oluşunda frontal faaliyetler etkilidir. Gazipaşa'da yıllık ortalama bulutluluk oranı, Mayıs ayından itibaren azalmaya başlar ve Temmuz ayında 1,2 ile en düşük değere ulaşır. Diğer istasyonlarda ortalama bulutluluk değeri birbirine yakındır (Anamur 2,8; Ermenek 3,0).

Gazipaşa'da, ortalama bulutlu gün sayısı yıllık 165,4 gün, bulutlu gün sayısının en fazla olduğu ay Nisan (17,9 gün), en düşük olduğu ay ise Temmuz (7,6 gün)'dur. İlkbahar mevsiminde havanın kararsız olması, bulutlu gün sayısının artmasına sebep olmuştur. Ortalama bulutlu gün sayısı, Gazipaşa ve Anamur'da birbirine yakın değerler gösterirken, Ermenek'te daha düşüktür (Tablo 22).

Tablo 22. Gazipaşa, Anamur (1975-2007) ve Ermenek'te (1975-2004) Aylık Ortalama Bulutluluk ve Ortalama Bulutlu Günler Sayısı

İlçeler		O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Gazipaşa	Ort. Bulutluluk (0-10)	5,0	4,7	4,3	4,1	3,0	1,5	1,2	1,5	1,6	2,7	3,8	5,0	3,2
	Ort. Bult Gün Say. (2,0-8,0)	16,4	16	17,5	17,9	16,2	8,5	7,6	9,6	9,2	13,2	15,8	17,5	165,4
Anamur	Ort. Bulutluluk (0-10)	4,8	4,5	3,9	3,5	2,4	1,3	0,9	1	1	2,2	3,5	4,7	2,8
	Ort. Bult Gün Say. (2,0-8,0)	18,1	16,9	18,3	18,6	15,8	8,2	5,6	5,6	5,7	12,8	16,8	19,4	161,8
Ermenek	Ort. Bulutluluk (0-10)	4,6	4,4	3,9	3,6	3,0	1,6	1,2	1,1	1,3	2,6	3,9	4,7	3,0
	Ort. Bult Gün Say. (2,0-8,0)	13	13	13,8	14,1	13,1	6,3	6	5,9	7	10,3	13,3	14,8	130,6

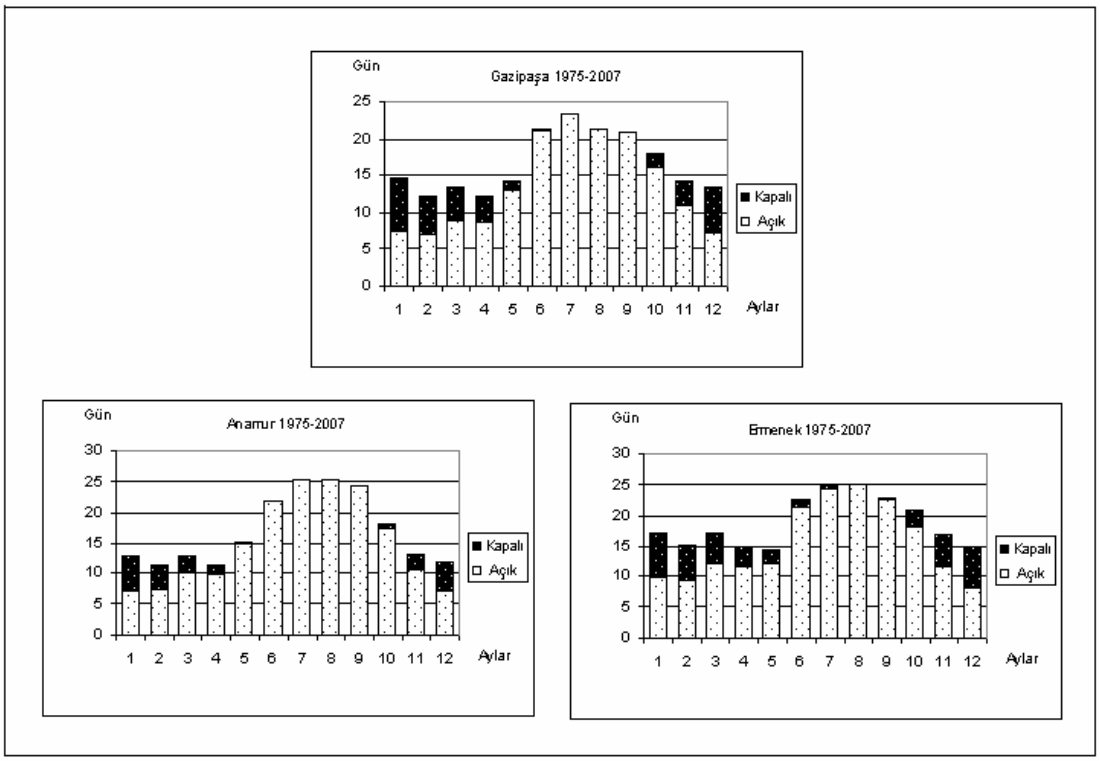
Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

Gazipaşa'da açık günlerin yıllık toplamı 166,0 gündür. Açık günlerin en fazla olduğu ay 23,4 ile Temmuz, en az olduğu ay Şubat (7,0 gün) olmuştur (Tablo 23, Şekil 20). Ortalama 21,9 gün ile yaz mevsimi, açık gün sayısının en fazla olduğu mevsimdir. Kış mevsiminde açık gün sayısı 7,1'dir. Kış mevsimindeki açık gün sayısının azlığı, Akdeniz üzerinden gelen nemli hava kütleleri ile ilgilidir. Yıllık ortalama açık gün sayısı Anamur'da 181,6, Ermenek'te ise 188,1'dir. Her iki istasyonda da maksimum değerler yaz, minimum değerler kış mevsiminde görülmektedir.

Tablo 23. Gazipaşa, Anamur (1975-2007) ve Ermenek'te (1975-2004) Ortalama Açık ve Kapalı Günler Sayısının Aylara Dağılışı

İlçeler		O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Gazipaşa	Ort. Açık Gün Say	7,4	7	9	8,8	13	21,2	23,4	21,3	20,8	16	11	7,1	166
	Ort. Kapalı Gün Say.	7,2	5,3	4,5	3,4	1,4	0,1		0,1	0,1	2,0	3,4	6,3	33,8
Anamur	Ort. Açık Gün Say	7,2	7,4	10,0	9,8	14,8	21,8	25,4	25,4	24,3	17,5	10,8	7,2	181,6
	Ort. Kapalı Gün Say.	5,7	4,0	2,7	1,6	0,4	0,1			0,0	0,6	2,3	4,5	21,9
Ermenek	Ort. Açık Gün Say	9,8	9,4	12,2	11,6	12,2	21,4	24,3	24,9	22,4	18,1	11,6	8,2	188,1
	Ort. Kapalı Gün Say.	7,2	5,8	5,0	3,2	2,3	1,2	0,7	0,2	0,4	2,6	5,1	6,8	40,5

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

Şekil 20. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Açık ve Kapalı Günler Sayısının Aylara Dağılışı

Etüt sahasında kapalı günlerin yıllık toplamı ise, 33,8 gündür. Kapalı gün sayısı en fazla olduğu ay Ocak (7,2 gün)'dır. Temmuz ayında kapalı gün yoktur. Kapalı günlerin en fazla olduğu mevsim kış (6,2 gün), en az olduğu mevsim ise (0,06 gün) yazdır. Yıllık ortalama kapalı gün sayısı, Anamur'da 21,9, Ermenek'te 40,5'tir.

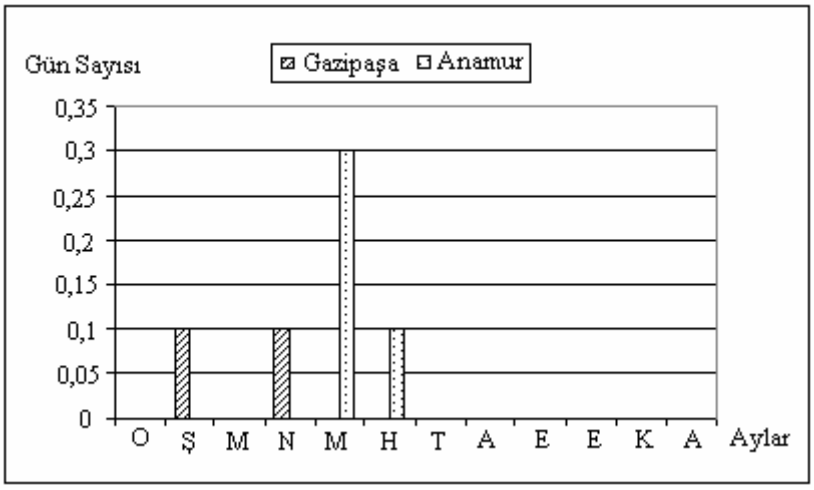
1.3.2.3.1.3. Sisli Günler

Gazipaşa'da, sisli gün sayısı yıllık toplam 0,3 gündür. Dolayısıyla, sisli gün yok denecek kadar azdır. Bunda, araştırma sahasının Akdeniz Bölgesi'nin kıyı kesiminde yer alması etkili olmuştur.

Tablo 24. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Sisli Günlerin Aylara Dağılışı

İlçeler	R. Süresi	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. T.
Gazipaşa	1975-2007	0,0	0,1		0,1	0,0							0,0	0,3
Anamur	1975-2007				0,0	0,3	0,1						0,0	0,4

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007

Şekil 21. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Ortalama Sisli Günlerin Aylara Dağılışı

Anamur'da ortalama sisli günler sayısı 0,4'tür. Gazipaşa'da görülen sisler, nispi nemin arttığı Nisan ayında, Anamur'da ise Mayıs ve Haziran aylarında yoğunlaşmaktadır (Tablo 24, Şekil 21). Bu durum üzerinde, denizden karaya doğru taşınan nemli havanın karalar üzerinde yoğunlaşması etkilidir.

1.3.2.3.2. Yağış

1.3.2.3.2.1. Ortalama Yağış Miktarları

Gazipaşa'da, yıllık ortalama yağış 849,0 mm'dır (Tablo 25, Şekil 22). En fazla yağış Aralık (172,6 mm), en az yağış Temmuz ayında (0,3 mm) görülür. Yağış miktarı Aralık'tan Temmuz'a kadar düşer. Ağustos'tan itibaren de artmaya başlar.

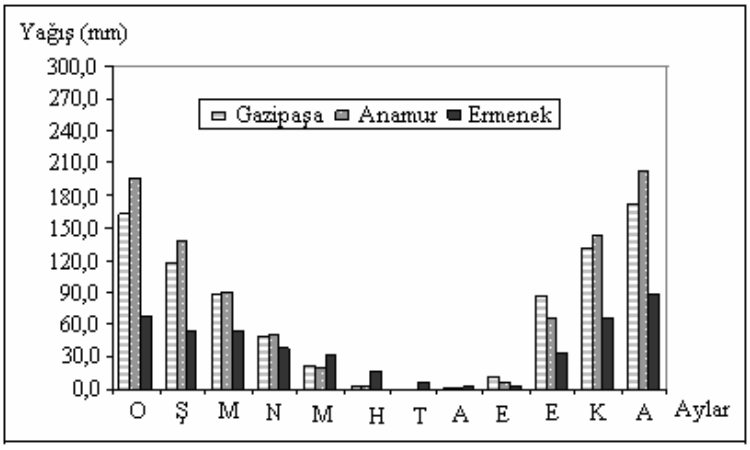
Tablo 25. Gazipaşa, Anamur (1975-2007) ve Ermenek'te (1975-2004) Yıllık Ortalama Yağışın Aylara Dağılışı (mm)

İlçeler	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Gazipaşa	163,8	116,5	88,3	49,8	22,5	3,8	0,3	0,9	12,5	86,5	131,5	172,6	849,0
Anamur	196,6	138,7	90,6	51,6	20,6	4,6	0,3	1,1	6,3	67,2	143,0	202,8	923,4
Ermenek	67,8	54,0	54,0	38,4	31,2	17,4	6,2	2,9	3,9	34,2	67,3	88,8	466,1

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

Anamur ve Ermenek'te yıllık ortalama yağış miktarına bakıldığında, kıyıdan iç kesimlere doğru yağış miktarında azalma olmaktadır. Anamur'da 923,4 mm olan

yıllık ortalama yağış miktarı, kıyıdan 60 km içeride bulunan Ermenek'te 466,1 mm'ye kadar düşer. Anamur'da da, Gazipaşa'da olduğu gibi ortalama yağış miktarının en yüksek olduğu ay Aralık (202,8 mm), en düşük olduğu ay Temmuz (0,3 mm)'dur. Ermenek'te ise Aralık (88,8 mm) ve Ağustos (2,9 mm) ayları, maksimum ve minimum yağış ortalamasının görüldüğü aylardır.

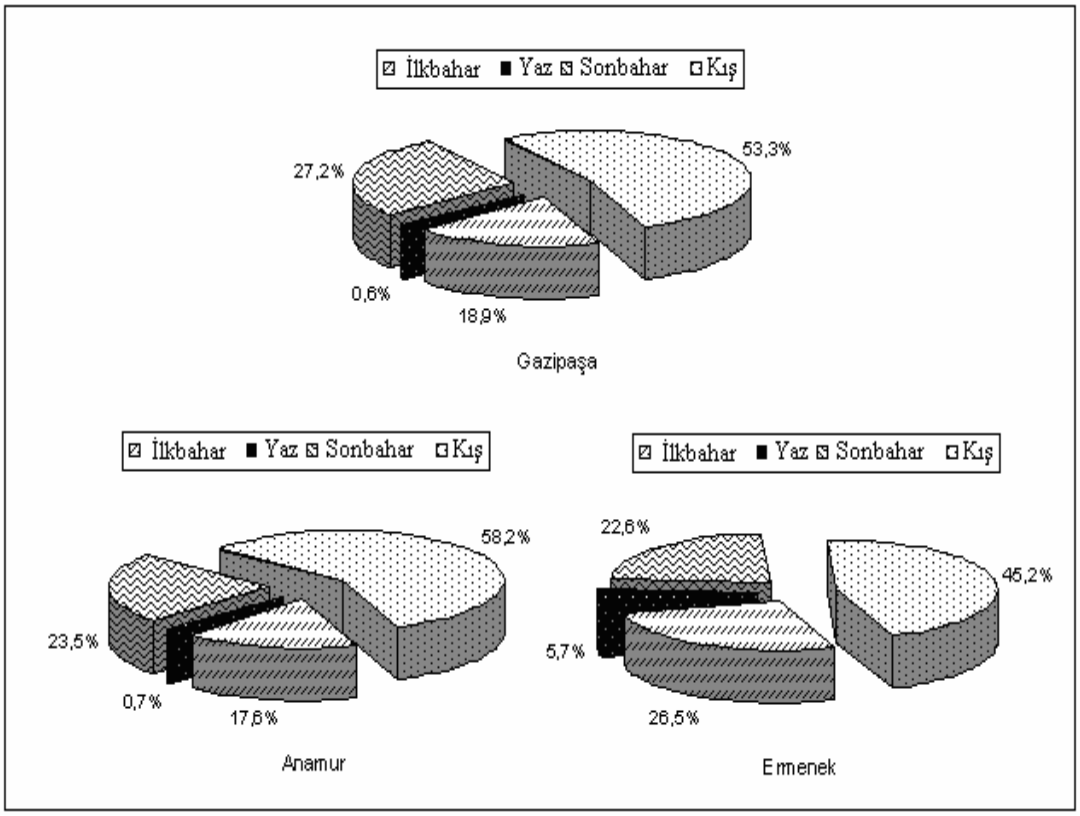
Şekil 22. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Yıllık Ortalama Yağışın Aylara Dağılışı

Yağışın mevsimlere dağılışına bakıldığında, üç istasyonda da, yağışların büyük bir kısmı kış mevsiminde düşmektedir. Gazipaşa'da toplam yağışın % 53,3'ü, Anamur'da % 58,2'si ve Ermenek'te % 45,2'si kış mevsiminde görülmektedir (Tablo 26, Şekil 23). Gazipaşa'da, kış mevsiminde polar ve tropikal hava kütleleri Akdeniz üzerinde karşılaştıkları için, burada, polar cepheye bağlı frontal yağışlar meydana gelmektedir. Ayrıca deniz üzerinden gelen nemli havanın, dağ yamaçları boyunca aniden yükselmesi, orografik yağışlara sebep olmaktadır.

Tablo 26. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Yıllık OrtalamaYağışın Mevsimlere Göre Dağılışı (mm) ve Yüzdeleri

	İlkbahar		**Yaz**		**Sonbahar**		**Kış**	
İlçeler	Yağış	%	Yağış	%	Yağış	%	Yağış	%
Gazipaşa	160.6	18,9	5,0	0,6	230.5	27,2	452.9	53,3
Anamur	162.8	17,6	6.0	0,7	216.5	23,5	538.1	58,2
Ermenek	123.6	26,5	26.5	5,7	105.4	22,6	210.6	45,2

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

Şekil 23. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Yıllık OrtalamaYağışın Mevsimlere Göre Dağılışı

Gazipaşa'da kış mevsiminden ilkbahar mevsimine geçişte, yağışlar önemli miktarda azalmaktadır. Bu mevsimde, deniz yüzeyinin serin olması ve hava akımlarının Akdeniz'e gelmeden önce karalar üzerinde ısınmaya başlaması, yağış ve bulutluluk oranını azaltmaktadır. Gazipaşa'da toplam yağışın % 18,9'u, Anamur'da % 17,6'sı ve Ermenek'te % 26,5'i ilkbahar aylarında görülmektedir (Tablo 26, Şekil 23).

Gazipaşa ve yakın çevresindeki istasyonlarda, yaz mevsiminde, yağışlar oldukça azalmaktadır (Gazipaşa % 0,6; Anamur % 0,7 ve Ermenek % 5,7).

Etüt sahasında, sıcaklıkların düşmeye başladığı sonbahar mevsiminde, yağışlar tekrar artmaya başlar. Bu durum Akdeniz Yağış Rejimi'ne uygunluk gösterir. Yağışlar genel olarak yağmur şeklinde düşmektedir (Tablo 26, Şekil 23).

1.3.2.3.2.2. Yağış Yönünden Belirli Günler

Gazipaşa'da yıllık toplam yağışlı gün sayısı 76,9'dur. Bu değer Anamur'da 76,1, Ermenek'te 54 gündür. Gazipaşa'da, aylık yağışlı gün sayısının en fazla olduğu ay 14,3 gün ile Ocak ayı, en az olan aylar ise 0,2 gün ile Temmuz ve Ağustos aylarıdır (Tablo 27). Etüt sahasında, yağışlı gün sayısının mevsimlere göre dağılımında, 38,5 gün ile kış, en çok yağışın düştüğü mevsimdir. En az yağışın düştüğü mevsim ise 1,3 gün ile yaz mevsimidir.

Ortalama yağış miktarının, ortalama yağışlı gün sayısına bölünmesi ile elde edilen günlük ortalama yağış şiddeti, Gazipaşa için 11,0 mm olarak tespit edilmiştir. Bu değer Ermenek için 8,6 mm, Anamur için 12,1 mm'dir. Gazipaşa'da, en düşük yağış şiddeti (1,5 mm-Temmuz) ile en yüksek yağış şiddeti (14,9 mm-Ekim) arasında 13,4 mm fark vardır (Tablo 27).

Tablo 27. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Yağışlı Belirli Günlerin Aylara Göre Sayısı

Gazipaşa (32 yıllık)	**O**	**Ş**	**M**	**N**	**M**	**H**	**T**	**A**	**E**	**E**	**K**	**A**	**Y. O.**
Yağ. Gün Say.	14,3	11,5	9,3	7,3	3,6	0,9	0,2	0,2	1,6	5,8	9,5	12,7	76,9
Kar Yağ. Gün Say.	0,2	0,2	0,1	-	-	-	-	-	-	0,0	0,1	-	0,6
Karla Ört. Gün Say.	0,0	0,0	0,0	-	-		-	-	-	-	-	-	0,0
Dolulu Gün Say.	0,4	0,8	0,6	0,1	0,1	-	-	-	-	0,1	0,2	0,5	3,0
Kırağılı Gün Say.	1,4	1,2	0,5	-	-	0,1	-	-	-	0,1	0,1	0,5	3,7
Orajlı Gün Say.	5,1	3,8	3,7	2,8	2,2	1,4	0,5	0,5	1,0	4,2	4,4	4,9	34,5
Anamur (32 yıllık)	**O**	**Ş**	**M**	**N**	**M**	**H**	**T**	**A**	**E**	**E**	**K**	**A**	**Y. O.**
Yağ. Günler Say.	13,6	11,7	9,7	7,3	3,6	1,4	0,2	0,2	1,4	5,4	8,6	13,0	76,1
Kar Yağ. Gün Say.	0,0	0,2	0,0	-	-	-	-	-	-	-	0,0	-	0,3
Karla Ört. Gün Say.	-	0,0	-	-	-	-	-	-	-	0,0	-	-	0,0
Dolulu Gün Say.	0,6	0,5	0,4	0,2	0,1	0,0	-	-	0,1	0,1	0,3	0,5	2,7
Kırağılı Gün Say.	0,0	0,2	0,1	-	0,0	-	-	-	-	-	-	-	0,3
Orajlı Gün Say.	3,9	3,3	3,5	2,6	1,8	1,2	0,4	0,1	1,0	4,2	4,4	4,4	30,8
Ermenek (29 yıllık)	**O**	**Ş**	**M**	**N**	**M**	**H**	**T**	**A**	**E**	**E**	**K**	**A**	**Y. O**
Yağ. Günler Say.	8,2	6,3	6,0	5,2	5,2	2,6	1,0	0,5	0,8	3,8	6,0	8,4	54,0
Kar Yağ. Gün Say.	4,0	3,9	1,7	0,3	-	-	-	-	-	0,0	0,8	2,1	12,6
Karla Ört. Gün Say.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
Dolulu Gün Say.	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	-	-	0,1	-	-	0,7
Kırağılı Gün Say.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Orajlı Gün Say.	0,1	0,2	0,3	0,6	1,3	0,5	0,3	0,0	0,2	1,1	0,0	0,3	4,9

Kaynak: DMİGM Verileri, 2007.

Araştırma sahasında, yıllık ortalama kar yağışlı gün sayısı 0,6'dır. Bu değer Anamur'da 0,3, Ermenek'te ise, 12,6 gündür. Gazipaşa'da karla örtülü gün yoktur. Araştırma sahası, karla örtülü gün sayısı bakımından Anamur ile benzer özellikler göstermektedir.

Gazipaşa'da yıllık ortalama dolulu günler sayısı 3,0'dır. Dolulu günlerin en yüksek olduğu mevsim (1,7 gün) kış mevsimidir. Yaz mevsiminde dolu yağışı görülmemektedir. Anamur'da yıllık ortalama dolulu gün sayısı, 2,7'dir. Yaz mevsimi hariç, her mevsimde dolu yağışı görülmektedir. Ermenek ise araştırma sahası ve Anamur'a göre daha az dolu yağışı almaktadır.

Gazipaşa'da yıllık ortalama orajlı günler sayısı, 34,5'tir. Orajlı günlerin en yüksek olduğu mevsim, 13,8 gün ile kış mevsimidir. Orajlı gün sayısının en yüksek olduğu ay, 5,1 gün ile Ocak ayı; en düşük olduğu aylar, 0,5 gün ile Temmuz ve Ağustos aylarıdır. Anamur'da ortalama orajlı günler sayısı 30,8, Ermenek'te 4,9'dur. Şiddetli sağanak yağışların, başta tarım alanları olmak üzere çevreye önemli zararları olabilmektedir.

Araştırma sahasında yıllık ortalama kırağılı gün sayısı, 3,7'dir. Aylık ortalama kırağı yağışlı günlerin en fazla olduğu mevsim kıştır. Seyrek de olsa ilkbahar ve yaz mevsimindeki kırağılı günler, sebze ve meyve üretiminde zarara yol açarlar. Anamur'da yıllık ortalama kırağılı gün sayısı, 0,3 gündür.

1.3.2.3.2.3.Yağış Etkinliği ve İklim Tipi

Gazipaşa'nın iklim tasnifindeki yerini belirlemek amacıyla De Martonne (1923), Erinç (1965), Thornthwaite (1948) formüllerinden yararlanılmış; ayrıca su bilançosu tabloları ve diyagramları (Thornthwaite) ile klimogramlar çizilmiştir.

Bir sahada, yağış biçimi ve gücüne yakından bağlı olan yağış etkinliği o sahaya ait yağış, sıcaklık ve buharlaşma değerleri arasındaki ilişkilerin ve etkileşimlerin hesaplanmasıyla belirlenmektedir. De Martonne'nin yağış etkinliği formülüne göre Gazipaşa'nın yıllık indis değeri 30,1'dir (Tablo 28). Buna göre Gazipaşa, nemli iklimler arasında yer alır. Anamur 31,7 ile nemli, Ermenek ise 20,5 ile yarı nemli iklim tipine girer.

Tablo 28. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te De Martonne (1923) Formülüne Göre Kuraklık İndisi ve Yağış Etkinliği

İlçeler	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Gazipaşa	94,9	67,5	47,3	23,3	9,0	1,3	0	0,2	4,3	34,7	62,6	93,7	30,1
	Ç. N.	Ç. N.	Ç. N.	Y. N.	K.	T. K.	T. K.	T. K.	T. K.	N.	Ç. N.	Ç. N.	N.
Anamur	110,7	77,7	46,6	23,1	8,0	1,5	0	0,3	2,1	26,0	65,4	106,7	31,7
	Ç. N.	Ç. N.	Ç. N.	Y. N.	K.	T. K.	T. K.	T. K.	T. K.	Y. N.	Ç. N.	Ç. N.	N.
Ermenek	59,8	47,2	38,8	22,2	15,0	7,0	2,2	1,0	1,5	16,6	43,8	71,5	20,5
	Ç. N.	Ç. N.	N.	Y. N.	Y. K.	K.	T. K.	T. K.	T. K.	Y. K.	Ç. N.	Ç. N.	Y. N.

De Martonne formülünde indis değerinin en yüksek olduğu Ocak ayı, en nemli ay olarak görülmektedir. En kurak ay ise Temmuz'dur. İndis değeri 40'ın üzerinde olan Kasım, Aralık, Şubat ve Mart ayı çok nemli, Ekim ayı 34,7 ile nemli, Nisan ayı ise 23,3 ile yarı nemli devreyi oluşturur. İndisin 9 olduğu Mart ayı kurak, Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarının değeri ise 5'in altında olduğu için tam kurak veya çöl olarak ifade edilmektedir.

Erinç formülüne göre indis değeri, Gazipaşa'da 35,8, Anamur'da 38,4 ve Ermenek'te 24,7'dir. Üç istasyon da, yarı nemli iklim tipine girmektedir. Araştırma sahası, Kasım-Mart ayları arasındaki dönem çok nemli, Nisan ve Ekim ayları yarı nemli, Mayıs ayı kurak, Haziran ve Eylül aylarındaki dönem ise tam kuraktır (Tablo 29).

Tablo 29. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek'te Erinç (1965) Formülüne Göre Kuraklık İndisi ve Yağış Etkinliği

İlçeler	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Gazipaşa	123,6	87,3	59,5	28,5	10,8	1,5	0,1	0,3	5,0	39,0	73,3	118,3	35,8
	Ç. N.	Ç. N.	Ç. N.	Y. N.	K.	T. K.	T. K.	T. K.	T. K.	Y. N.	Ç. N.	Ç. N.	Y. N.
Anamur	150,2	104,6	60,0	29,0	9,7	1,8	0,1	0,4	2,6	29,9	79,8	141,4	38,4
	Ç. N.	Ç. N.	Ç. N.	Y. N.	K.	T. K.	T. K.	T. K.	T. K.	Y. N.	Ç. N.	Ç. N.	Y. N.
Ermenek	107,0	81,0	55,3	27,4	17,0	7,5	2,4	1,1	1,7	19,0	59,3	119,7	24,7
	Ç. N.	Ç. N.	Ç. N.	Y. N.	Y. K.	T. K.	T. K.	T. K.	T. K.	Y. K.	Ç. N.	Ç. N.	Y. N.

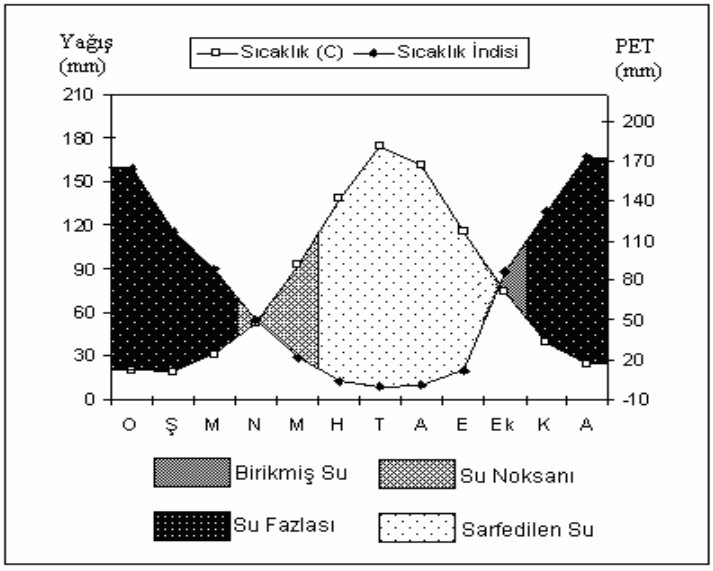
1.3.2.3.2.4. Su Bilançosu

Gazipaşa'ya ait su bilançosu tablosu ve grafiği incelendiğinde sahada, Ekim ayından itibaren toprakta su birikmeye başladığı görülür. Bu aydan itibaren yağış miktarı, potansiyel evapotransprasyon miktarından fazladır. Kasım ayında artan

yağış miktarı ile su fazlası görülmeye başlar. Aralık ve Ocak aylarında yağış miktarının en yüksek seviyeye ulaşması ile su fazlalığı önemli oranda artış gösterir. Su fazlalığı Mart sonuna kadar devam eder. Nisan ayından itibaren buharlaşma ile topraktan su sarfiyatı başlar ve Mayıs ayında rezerv su biter. Dolayısıyla Haziran'dan Ekim ayına kadar ki devrede su eksikliği görülür (Tablo 30, Şekil 24).

Tablo 30. Gazipaşa'nın Thornthwaite (1948) Metoduna Göre Su Bilançosu

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Ort. Sıc. (°C)	10,7	10,7	12,4	15,6	19,8	24,3	27,1	27	24,1	19,9	15,2	12,1	18,2
Sıc. İnd.	3,16	3,16	3,96	5,6	8,03	11	12,9	12,9	10,8	8,1	5,38	3,81	88,7
B.P.E. (mm)	23	23	30,7	47,9	76,2	114	140	139	112	77	45,6	29,2	835,0
D. Kat. Say.	0,87	0,85	1,03	1,1	1,21	1,22	1,24	1,16	1,03	0,97	0,86	0,84	-
D.P.E. (mm)	20	19,6	31,6	52,7	92,2	139	174	162	115	74,7	39,2	24,6	944,0
Yağış (mm)	164	117	88,3	49,8	22,5	3,8	0,3	0,9	12,5	86,5	132	173	849,0
Bir. Su Değ. (mm)	0	0	0	-2,9	-69,7	-27,4	0	0	0	11,8	88,2	0	-
Birikmiş Su (mm)	100	100	100	97,1	27,4	0	0	0	0	11,8	100	100	-
Ger. Evp. (mm)	20	19,6	31,6	52,7	92,2	31,2	0,3	0,9	12,5	74,7	39,2	24,6	400,0
Su Eksiği (mm)	0	0	0	0	0	107	174	161	103	0	0	0	544,0
Su Fazlası (mm)	144	96,9	56,7	0	0	0	0	0	0	0	4,1	148	450,0
Akış (mm)	109	103	80	40	20	10	5	2,5	1,2	0,6	2	75	449,0
Nem Or. (mm)	7,2	4,9	1,8	-0,1	-0,8	-0,1	-0,1	-0,1	-0,9	0,2	2,4	6	-

Şekil 24. Gazipaşa'nın Thornthwaite (1948) Yöntemine Göre Su Bilançosu Diyagramı

Gazipaşa'da toprak Kasım ayından Nisan ayına kadar doymuş haldedir. Buharlaşmanın artmasına karşın yağışın azaldığı Nisan ayında, birikmiş su tüketimi

başlar. Birikmiş suyun 2,9 mm'si Nisan, 69,7 mm'si Mayıs ve 27,4 mm'si de Haziran ayında topraktan alınır. İlçe'de yıllık Pet değeri 943,7 mm, yağış miktarı ise 849 mm'dir. Aylık en yüksek Pet'in Temmuz ayındaki değeri 174 mm'dir . Haziran ayından Eylül ayı sonuna kadar devam eden su eksiği toplamı, 544,3 mm'dir. En yüksek su eksiği, 173,7 mm ile Temmuz ayında görülmüştür.

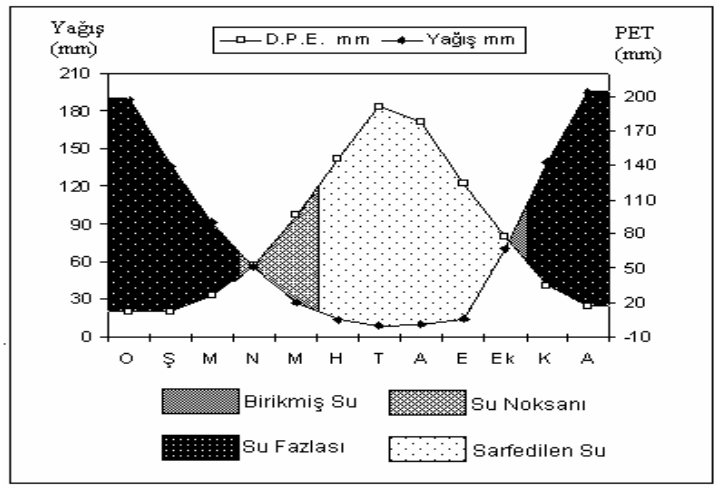
Gazipaşa'da gerçekleşen buharlaşma miktarı 399,5 mm'dir. Topraktaki birikmiş sudan dolayı Mayıs ayında 2,2 mm'lik buharlaşma gerçekleşir. Kasım ve Mart ayları arasındaki dönemde kuraklık yoktur. Mayıs ayından Eylül ayı sonuna kadar ise kuraklık oldukça etkilidir. Bitkilerin bu dönemler arası nem ihtiyacı, mutlaka sulama ile karşılanmalıdır.

Thornthwaite iklim tasnifine göre Gazipaşa'da (C_2 B'_3 s_2 b'_4) yarı nemli, mezotermal, su noksanı yaz mevsiminde ve çok kuvvetli olan, tam deniz etkisine yakın iklim tipi görülmektedir.

Anamur'un su bilânçosuna göre Kasım ayı ile birlikte rezerv su birimi başlamıştır. Kasım ayından Nisan ayının ortalarına kadar toprak suya doyduğu için su fazlası ortaya çıkar. Fazla suyun toplam miktarı, 532 mm'dir. Fazla suya bağlı olarak akışa geçen su miktarı, 532,2 mm'dir. Aylık bazda meydana gelen en fazla su miktarı, 177,8 mm ile Ocak ayında gerçekleşir. Fazla suyun en az gerçekleştiği ay ise Kasım ayıdır (Tablo 31, Şekil 25).

Tablo 31. Anamur'un Thornthwaite (1948) Metoduna Göre Su Bilançosu

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Ort. Sıc. (°C)	11,3	11,4	13,3	16,7	20,7	24,8	27,9	27,9	25,0	21,0	16,2	12,8	19,1
Sıc. İnd.	3,44	3,48	4,4	6,21	8,59	11,3	13,5	13,5	11,44	8,78	5,93	4,15	94,72
B.P.E. (mm)	23,0	23,4	32,2	51,5	80,1	116,2	148,1	148,1	118,1	82,5	48,3	29,8	878,3
D. Kat. Say.	0,87	0,85	1,03	1,1	1,21	1,22	1,24	1,16	1,03	0,97	0,86	0,84	-
D.P.E. (mm)	20,0	19,9	33,2	56,6	96,9	141,8	183,7	171,8	121,7	80	41,6	25	992,1
Yağış (mm)	196,6	138,7	90,6	51,6	20,6	4,6	0,3	1,1	6,3	67,2	143	202,8	923,4
Bir. Su Değ. (mm)	0	0	0	-5	-76,3	-18,7	0	0	0	0	100	0	-
Birikmiş Su (mm)	100	100	100	95	18,7	0	0	0	0	0	100	100	-
Ger. Evp. (mm)	20,0	19,9	33,2	56,6	96,9	23,3	0,3	1,1	6,3	67,2	41,6	25	391,0
Su Eksiği (mm)	0	0	0	0	0	118,5	183,4	170,7	115,4	12,8	0	0	600,8
Su Fazlası (mm)	176,6	118,8	57,4	0	0	0	0	0	0	0	1,4	177,8	532,0
Akış (mm)	133	126	92	46	23	11,5	5,7	2,9	1,5	0,7	0,7	89,2	532,2
Nem Or. (mm)	8,8	6,0	1,7	-0,1	-0,8	-1,0	-1,0	1,0	-0,9	-0,2	2,4	7,1	-

Şekil 25. Anamur'un Thornthwaite (1948) Yöntemine Göre Su Bilançosu Diyagramı

Su eksiği Haziran ile Ekim ayları arasındaki dönemde görülmüştür. İlçede toplam eksik su, 600,8 mm ile oldukça yüksek bir seviyede gerçekleşmiştir. İlçede nemlilik oranı, Nisan ile Ekim ayları arasında sıfırın altında gerçekleşerek, bu aylarda tarımda sulamanın gerekliliğini ortaya koymaktadır.

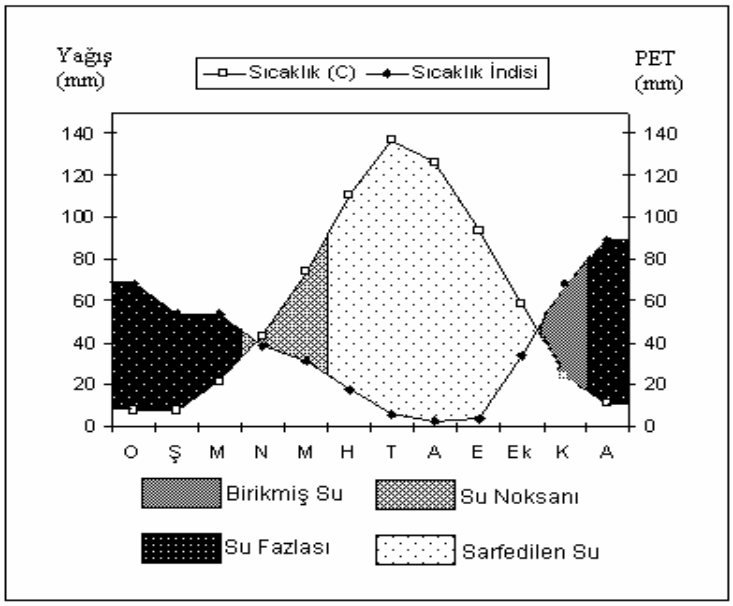
Thornthwaite iklim tasnifine göre, Anamur'da da Gazipaşa'da olduğu gibi (C_2 B'$_3$ s_2 b'$_4$) yarı nemli, mezotermal, su noksan yaz mevsiminde ve çok kuvvetli olan, tam deniz etkisine yakın iklim tipi görülmektedir.

Ermenek'te yıllık ortalama yağış miktarı 466,1 mm ile, Gazipaşa (849,0 mm) ve Anamur'a (923,4 mm) göre oldukça azdır. Topraktaki su fazlası Aralık ayı ile başlar, Mart ayı sonuna kadar devam eder. Su fazlasının en yüksek miktarda gerçekleştiği ay, Ocak (60,1 mm) ayıdır (Tablo 32, Şeki 26).

Yıllık pet miktarı 715,8 mm ile yıllık yağıştan oldukça fazladır. Kasım ayında yağışın buharlaşmayı geçmesiyle toprakta rezerv su birikimi başlar. Topraktaki rezerv su birikimi Aralık ayında tamamlanır. Nisan ayında ortaya çıkan buharlaşma açığı topraktaki birikmiş sudan karşılanır. Topraktaki birikmiş suyun bitmesi ve yağışın çok azalması Haziran-Ekim döneminde toplam 409,1 mm'lik su eksiğini ortaya çıkarmıştır. Gerçekleşen toplam buharlaşma miktarı ise, 306,9 mm'dir. En yüksek buharlaşma miktarı, 73,8 mm ile Mayıs ayında görülmüştür (Tablo 32, Şeki 26).

Tablo 32. Ermenek'in Thornthwaite (1948) Metoduna Göre Su Bilançosu

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Ort. Sıc. (°C)	3,6	3,7	6,7	10,7	14,8	19,8	22,9	22,7	19,8	14,7	8,4	4,9	12,7
Sıc. İnd.	0,61	0,63	1,56	3,16	5,17	8,03	10,01	9,88	8,03	5,12	2,19	0,97	55,36
B.P.E. (mm)	8,9	9,2	20,7	39,2	61	90,7	110,5	109,2	90,7	60,4	28,2	13,6	633,4
D. Kat. Say.	0,87	0,85	1,03	1,1	1,21	1,22	1,24	1,16	1,03	0,97	0,86	0,84	-
D.P.E. (mm)	7,7	7,9	21,4	43,2	73,8	110,6	137	126,7	93,4	58,6	24,3	11,4	715,8
Yağış (mm)	67,8	54	54	38,4	31,2	17,4	6,2	2,9	3,9	34,2	67,3	88,8	466,1
Bir. Su Değ. (mm)	0	0	0	-4,8	-42,6	-52,6	0	0	0	0	43	57	-
Birikmiş Su (mm)	100	100	100	95,2	52,6	0	0	0	0	0	43	100	-
Ger. Evp. (mm)	7,7	7,3	21,4	43,2	73,8	70	6,2	2,9	3,9	34,2	24,3	11,4	306,9
Su Eksiği (mm)	0	0	0	0	0	40,6	130,8	123,8	89,5	24,4	0	0	409,1
Su Fazlası (mm)	60,1	46,1	32,6	0	0	0	0	0	0	0	0	20,4	159,2
Akış (mm)	35,1	40,6	36,6	18,3	9,1	4,6	2,3	1,1	0,6	0,3	0,16	10,2	158,9
Nem Or. (mm)	7,8	5,8	1,5	-0,1	-0,6	-0,8	-0,1	-0,1	-0,1	-0,4	1,8	6,8	-

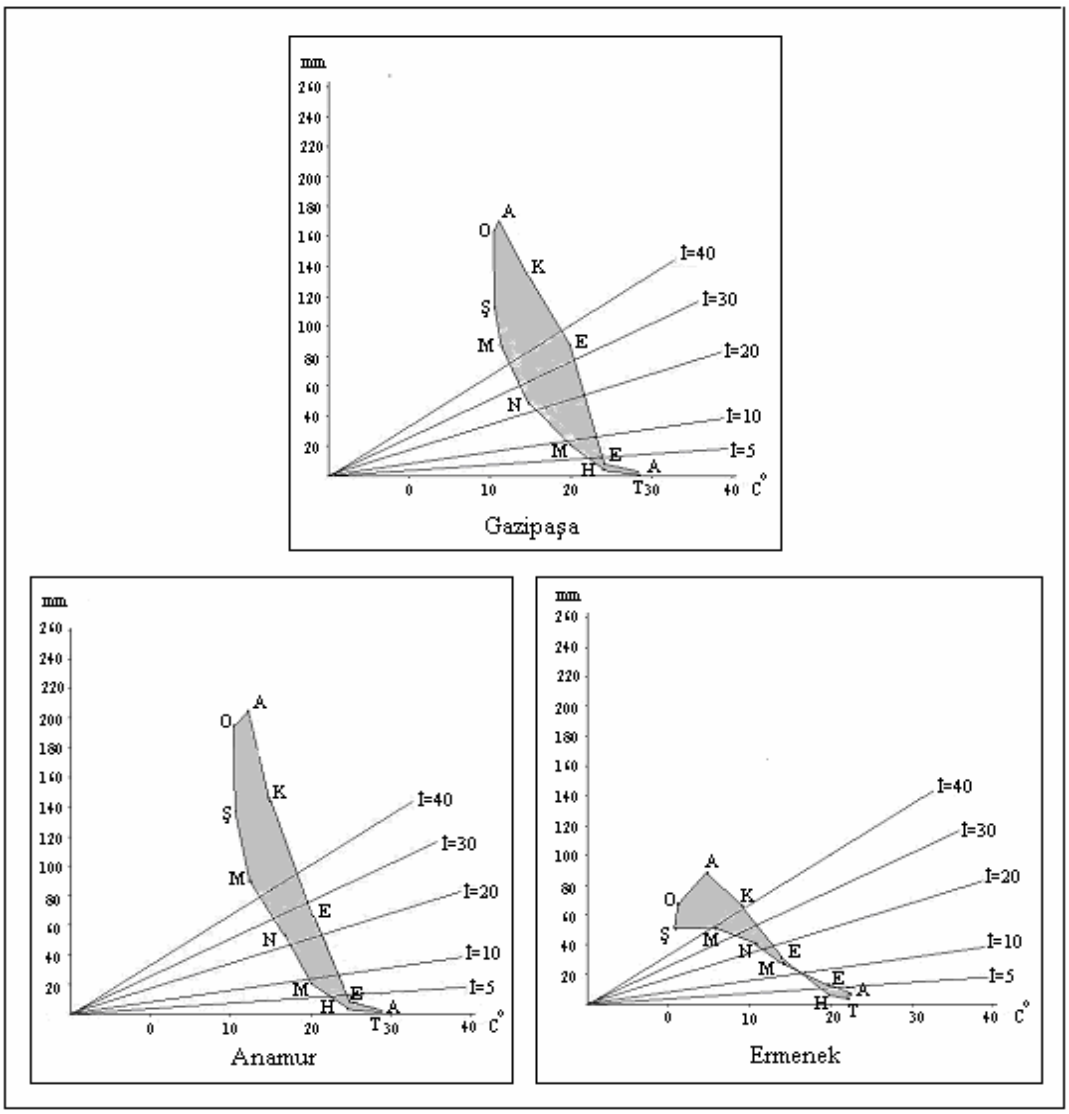
Şekil 26. Ermenek'in Thornthwaite (1948) Yöntemine Göre Su Bilançosu Diyagramı

Thornthwaite iklim tasnifine göre Ermenek'te (C_1 B'_2 s_2 b'_3) az nemli, mezotermal, su fazlası kış mevsiminde ve çok kuvvetli olan, deniz etkili iklim tipi görülmektedir.

Sonuç olarak Gazipaşa (449,5 mm) ve Anamur'da (532 mm) su fazlası Ermenek'e (159,2 mm) göre daha yüksektir. Bununla birlikte yüzeysel akış Gazipaşa ve Anamur'da önemli miktarlara ulaşmaktadır. Şiddetli yaz kuraklığının görüldüğü

araştırma sahasında meydana gelen su fazlası, tarımsal amaçlarda kullanılabilecek seviyededir.

Kuraklık indisleri doğrultusunda araştırma sahasının klimogramı hazırlanmıştır. Bu klimogramına göre, Gazipaşa'da, Kasım ile Mart ayları arasındaki dönemde kuraklık söz konusu olmamaktadır. Bu aylar arası Gazipaşa'da çok nemli bir dönem görülmektedir. Bunda, yağış değerlerinin artmış olması etkilidir. Haziran-Temmuz-Ağustos aylarında ise kuraklık oldukça belirgindir. Mayıs ve Eylül ayları kurak dönem içinde yer alırken, Nisan ayı yarı nemli, Ekim ayı ise nemli dönem içinde yer almaktadır. Yarı kurak dönemi temsil eden bir ay yoktur (Şekil 27).

Şekil 27. Gazipaşa, Anamur ve Ermenek' in Klimogram

Anamur'un klimogramına göre, sahada, Kasım ile Mart ayları arası çok nemli, Haziran-Eylül ayları arası ise çok kurak geçmektedir. Nisan ve Ekim ayları arasında yarı nemli, Mayıs ayında kurak koşullar görülmektedir (Şekil 27).

Ermenek'in klimogramına göre ise, Kasım ile Şubat ayları arası çok nemli, Temmuz-Eylül ayları arası ise çok kurak geçmektedir. Ermenek'te çok nemli ve çok kurak olan dönemler, Gazipaşa ve Anamur'a göre bir ay önce sona ermektedir. Mart ayı nemli, Nisan ayı yarı nemli, Mayıs ve Eylül ayları yarı kurak, Haziran ayı kurak dönemi karakterize etmektedir (Şekil 27).

Gazipaşa'nın klimogramı, yatay ve dikey eksenin açıortaylarına dik bir şekilde uzanmaktadır. Dolayısıyla en sıcak aylar en kurak aylara, en soğuk aylar da yağışı en çok olan aylara isabet etmektedir. Ayrıca üç istasyonda da yaz kuraklığının ortaya çıktığı ve yaklaşık 4-5 ay sürdüğü, kış mevsiminde ise meydana gelen yüksek yağış miktarı nedeniyle tam nemli koşulların söz konusu olduğu görülmektedir.

1.4. HİDROGRAFİK ÖZELLİKLER

Araştırma sahasındaki hidrolojik unsurlar, yerüstü ve yeraltı suları olmak üzere iki başlıkta incelenmiştir.

1.4.1. Yerüstü Suları

Sahada başlıca yerüstü sularını, akarsular ve kaynaklar oluşturmaktadır.

1.4.1.1. Akarsular

Gazipaşa'da sürekli akarsu yok denecek kadar azdır. Bu durumun ortaya çıkmasında araştırma sahasının Akdeniz Bölgesi'nin kıyı kesiminde yer alması ve sahada Akdeniz ikliminin hüküm sürmesi etkili olmaktadır. Sahada yer alan akarsuların seviyesi, yağışlı kış mevsiminde artmakta, kurak yaz mevsiminde ise azalmaktadır. Yaz mevsiminin çok sıcak ve kurak geçmesi, aşırı buharlaşmaya sebep

Şekil 28. Gazipaşa İlçesi'nin Hidrografya Haritası (Harita Genel Müdürlüğü, 1/100 000 Ölçekli Topografya Haritasının P28, P29, O28, O29 Paftalarından Faydalanılarak Hazırlanmıştır.)

olmaktadır. Böylece birçok akarsu bu mevsimde kurumaktadır. Yağışlı kış mevsiminde ise mevsimlik karakterde dereler oluşmaktadır.

Araştırma sahasının genellikle kuzey-kuzeybatı ve doğu kesiminden kaynağını alan akarsular, oldukça yüksek ve eğimli alanlardan geçtikten sonra denize ulaşmaktadır. Dar ve derin vadilerden akan bu akarsular, sağanak yağışlar ve kar erimelerine bağlı olarak taşkınlara sebep olmaktadır. Bu taşkınlarla tarım ve yerleşim alanları sular altında kalmakta ve zarar görmektedir. Akarsu vadi sistemlerindeki taraça yüzeylerinde bulunan ekim sahaları, bu nedenle her sene biraz daha küçülmektedir.

Araştırma sahasının başlıca akarsuları: Hacımusa Deresi, Bıçkıcı Deresi, Delice Deresi, Berem Çayı, İnal Çayı ve Kaledran Çayı'dır (Şekil 28).

Hacımusa Deresi: Bu dere, Küçüklü, İnceağrı Has ve Delice derelerinin birleşmesinden oluşmuştur. Drenaj alanı 426 km²'dir (DSİ, 1973).

Hacımusa Deresi'nin güneydeki kolu olan Delice Dere, kaynağını İnal köyü yakınlarında, yaklaşık 600 m'lerden alır. Bük Deresi adı ile yaklaşık 6 km kuzeybatıya doğru, Kambrien yaşlı şistler içinde akmaktadır. Çok kısa periyotlarla akış gösterebilen küçük derelerin katılımından sonra, Uğurlu Deresi olarak anılır. Karadağ'ın kuzeyinde, Göçük Köyü'nün doğusundan kaynağını alan Yahyapınar Deresi'ni de bünyesine kattıktan sonra, Delice Deresi olarak kuzeybatı yönlü akışına devam etmektedir. Beyrebucak Köyü ile Hacımusa Köprüsü arasında daha fazla karstik kaynaklarla beslendiğinden, daha gür akmaktadır. Derenin uzunluğu 29 km'dir.

Gürçam Dere, Sazcık Tepe'nin doğusundan, yaklaşık 800 m'lerden kaynağını alır. Dere kuzeye doğru akış gösterirken, Gürçam köyü yakınlarında küçük bir dirsek yaparak kuzeybatıya yönelir. Erenler Tepe'nin kuzeyinden kaynağı alan İnceağrı Dere, kuzeyden Göde, Sünne ve Darı derelerini bünyesine aldıktan sonra, hafif bir kavis çizerek güneybatıya yönelir ve Üçkonak Köyü'nün güneyinden itibaren Direvli Dere olarak yaklaşık 12 km doğu-batı yönünde akışını sürdürür. Trias yaşlı metakırıntılı kayaçlar içinde akan Gürçam Dere, Lalebelen Tepe'nin güneyinde Direvli Dere ile birleşir. İnceağrı Has Dere olarak Hacımusa Köprüsüne ulaşır.

Lalebelen Tepe ile Hacımusa Köprüsü arasında, İnceağrı Has Dere'ye bazı önemli yan derelerin katılımı da söz konusudur. Bunlar, kuzeyden Karaçukur köyü çevresindeki kaynaklarla oluşan Gündüz Dere ve Çukur Dere'dir. İnceağrı Has Dere'nin toplam uzunluğu 30 km'dir.

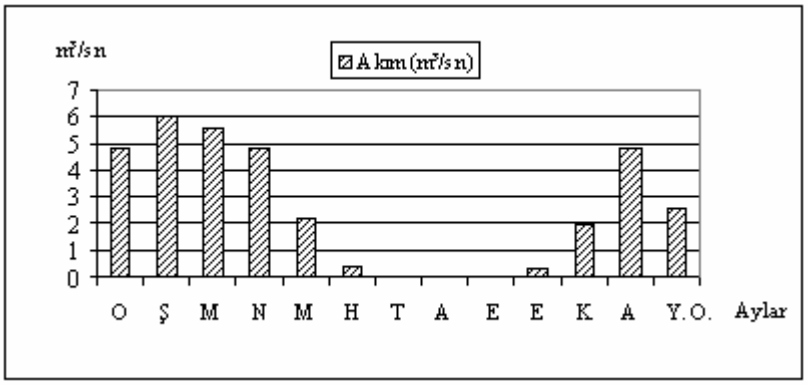
Dutlu Dere, Çığlıkdede Tepe'nin 1 500-1 750 m yükselti aralığından boşalan karstik kaynaklar ile beslenir. Dere güney yönünde akışını sürdürürken, Çığlık Köyü kuzeyinde küçük bir dirsek yaparak güneybatıya yönelir ve Çığlık Dere adını alır. Çığlık Dere, önce güneybatı, daha sonra kuzeybatı yönünde yaklaşık 11 km aktıktan sonra Dömeçukuru Tepe'nin güneyinde, Yarıcakpınar Yaylası çevresindeki karstik kaynaklarla beslenen Değirmen Dere ile birleşir. Değirmen Dere'yi, Subaşı Tepe'nin güneyinden kaynağını alan Geçemez Dere; Tekesarı Tepe eteklerinden kaynağını alan Sarıyer Dere ve Yarıcakpınar Yaylası yakınlarından doğan Bentgözü Dere oluşturmuştur. Çığlık ve Değirmen dereleri birleştikten sonra ırmağın adı Gökçeler Deresi'dir. Yatağı, Kambrien yaşlı şistler üzerinde bulunan Gökçeler Deresi'nin uzunluğu 12 km'dir. Gökçeler Deresi doğu-batı istikametinde dar ve derin bir vadide aktıktan sonra, keskin bir dirsek yaparak güneye doğru yönelir. Çerçi Tepe'nin kuzeybatısından sonra Küçüklü Dere adını alarak, dar ve derin boğazdan ovaya açılmaktadır. Korubaşı Köyü'nün verimli topraklarını suladıktan sonra, Hacımusa Köprüsü'nde, İnceağrı Has Dere ve Delice Dere ile birleşir. Derenin toplam uzunluğu 33 km'dir.

Gökçeler Deresi üzerinde DSİ tarafından kurulan ölçüm istasyonu, (1991-2007) verilerine göre, ölçülen yıllık ortalama akımı, 2,57 m³/sn'dir. En yüksek akım Şubat ayında, en düşük akım ise Ağustos ayında gerçekleşmiştir (Tablo 33, Şekil 29). Akımı kış mevsiminde artan, yaz mevsiminde azalan Gökçeler Deresi'nin akım değerleri, Akdeniz ikliminin yağış rejimi ile paralellik gösterir.

Tablo 33. Gökçeler Deresi (Gazipaşa AGİ) Ortalama Akım Değerleri (1991-2007)

Aylar	**O**	**Ş**	**M**	**N**	**M**	**H**	**T**	**A**	**E**	**E**	**K**	**A**	**Y. O.**
Akım (m³/sn)	4,79	5,99	5,52	4,82	2,23	0,41	0,08	0,0	0,01	0,29	1,94	4,77	2,57

Kaynak: DSİ Etüd ve Pl. D. Bşk., 2009.

Şekil 29. Gökçeler Deresi (Gazipaşa AGİ) Ortalama Akım Değerleri (1991-2007)

Küçüklü Dere, İnceağrı Has Dere ve Delice Dere, Hacımusa köprüsünde birleştikten sonra Hacımusa Deresi adını alır (Foto 14). Hacımusa Deresi, Gemiyakası ve Bakılar mahallesinin arasındaki sahayı doğu-batı istikametinde keserek, Hacımusa İskelesi'nden Akdeniz'e ulaşır. Hacımusa Deresi kollarıyla birlikte dantritik akarsu ağı meydana getirmiştir.

Bıçkıcı Deresi: Karatepe Yaylası'nın kuzeyindeki Cula ve Pınarlıkır dağlarının güney eteklerinden kaynağını alan Sincan Dere, yaklaşık 2 km güneydoğu yönünde akar ve hafif bir kavis yaparak güneybatıya yönelir. Burada Çakmak Yaylası'nın kuzeyinde 1 600 m'lerden doğan Köprü Dere ve Gevinde Yaylası'nın güneyinde 1 250 m'lerden doğan Saz Dere kollarını alarak, güneybatıya doğru akışına devam eder. Akdağ'ın güneydoğusundan doğan 6 km uzunluğundaki Sana Dere, Karatepe Köyü güneyinde Bıçkıcı Deresine katılmaktadır. Döllük Tepe'nin kuzeyinde Derviş Dere ve Güney Dere'yi de bünyesine katan Bıçkıcı Dere, Trias yaşlı killi kalker, metakırıntılı kayaç ve Paleozoik yaşlı mermerler üzerindeki dar ve derin vadilerden ovalık sahaya geçer (Foto 15). Burada menderesler çizerek İnciryalı mevkiinden Akdeniz'e ulaşır. Derenin uzunluğu 29 km, drenaj alanı ise 158 km²'dir. Bıçkıcı Dere ve subsekantları dantritik drenaj ağı göstermektedir.

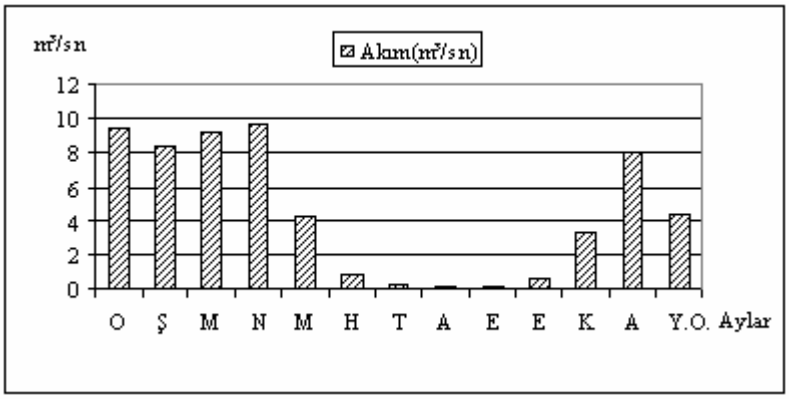
Bıçkıcı Deresi'nin, yıllık ortalama akımı 4,37 m³/sn'dir. En yüksek akım miktarı Ocak ayında (9,45 m³/sn), en düşük akım miktarı ise Eylül ayında (0,07 m³/sn) tespit edilmektedir (Tablo 34, Şekil 30). Aralık-Nisan ayları arasındaki dönemde akım miktarında artışlar görülmektedir. Bunda, araştırma sahasında yağışların en çok kış mevsiminde düşmesi ve Mart ayından itibaren gerçekleşen kar

erimeleri etkili olmuştur. Mayıs ayından itibaren akım değerlerinin azalmasında ise Akdeniz iklim özelliklerine bağlı olarak yağışların azalması, buharlaşma miktarının artması ile tarım alanlarının sulanması etkilidir.

Tablo 34. Bıçkıcı Deresi (İnceğiz AGİ) Ortalama Akım Değerleri (1960-2007)

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y. O.
Akım (m³/sn)	9,45	8,36	9,24	9,66	4,25	0,90	0,30	0,12	0,07	0,58	3,38	8,05	4,37

Kaynak: DSİ Etüd ve Pl. D. Bşk., 2009.

Şekil 30. Bıçkıcı Deresi (Bıçkıcı Kanal AGİ) Ortalama Akım Değerleri (1988-2007)

Delice Deresi: Akdağ'ın güney yamaçlarında 1 700-1 800 m'lerden kaynağını alır. Dere, dar ve derin vadiler boyunca küçük kıvrımlar yaparak güneybatıya doğru akmaktadır. Yarataş mahallesi ile Sağrı Tepe arasında güneydoğu-kuzeybatı yönünde ilerleyerek, Sağrı Tepe'nin kuzeydoğusunda, en önemli kolu olan Sinad Dere ile birleşir. Kızılgüney Köyü'nün güneyinde, Kızılgüney Dere'yi de bünyesine kattıktan sonra güneye doğru akışına devem eder. Delice Deresi, Çalıpınar Köyü'nün batısında küçük bir dirsek yaparak batıya yönelir. 2 km kadar bu yönde aktıktan sonra tekrar güney istikametinde akar ve Gölevizlik mevkiinden Akdeniz'e ulaşır. Delice Dere'nin drenaj alanı 135 km² ve uzunluğu 29 km olarak belirlenmiştir. Rejimi düzeniz olan derenin yaz aylarında suyu yok denecek kadar azalmaktadır.

Berem Çayı: Karasay Tepe'nin kuzey eteklerinden kaynağı alır. Berem Çayı, araştırma sahasının kuzeybatı sınırını oluşturmaktadır. Çay, Göksu Çayı'nın bir koludur. Ortalama 1 250 m yükseklikte, dar ve derin vadiler boyunca, kıvrımlar yaparak, kuzeye doğru akar ve Yüğlük Tepe'nin kuzeyinde Göksu Çayı ile birleşir.

Uzunluğu, 34 km'dir.

İnal Çayı: Çeş Tepe'nin doğusundan kaynağını almaktadır. Gazipaşa-Anamur ilçe sınırını oluşturan Kaledran Çayı'nın bir koludur. Çayırcık Dere ismiyle doğduktan sonra, Göz Dere adını alır. Güneye doğru akışını sürdüren Göz Dere, İnal Köy kuzeyinde güneydoğuya yönelir ve burada İnal Çayı adını alarak Kaledran Çayı ile birleşir. İnal Çayı'nın en önemli kolu, Karasini Deresi'dir. İnal Çayı'nın uzunluğu 11 km'dir.

Kaledran Çayı: Araştırma sahasının güneydoğusunda, Gazipaşa-Anamur ilçe sınırında yer almaktadır. İlçe sınırları içinde doğan İnal Çayı ve Çolak Dere Kaledran Çayı'nı beslemektedir. Kaleran Çayı, Anıtlı Köyü ile Yakacık Köyü sınırından Akdeniz'e ulaşır. "Karstik kaynaklarla beslendiği için sürekli su bulunduran Kaledran Çayı'nın suları, aşağı mecrasında sulamada kullanıldığı için denize çok az miktarda ulaşmaktadır" (Tapur, 2003: 73).

Araştırma sahasında yukarıda adı geçen çay ve derelerin bazı ortak özellikleri dikkati çekmektedir. Bu akarsular, genellikle dantritik drenaj ağı özelliği gösterir. Akarsuların akım değerlerine bakıldığında, yaz mevsiminde akarsuların taşıdığı su miktarının oldukça azaldığı, hatta kuruduğu; yağışların arttığı kış mevsiminde ise su miktarının arttığı görülmektedir. Bu durum üzerinde Akdeniz yağış rejimi etkili olmaktadır. Sahada akarsuların hem yağmur suları, hem kar suları, hem de karstik kaynaklarla besleniyor olması, karma rejimli olduklarını göstermektedir. Sahada yağışlı dönemde gerçekleşen seller ve kurak dönemde görülen çekikler önemli sorunlardandır. Özellikle sahanın üst kesimlerinde, akarsu yatağının çok eğimli olmasından dolayı sağanak yağışların ve ani kar erimelerinin görüldüğü dönemlerde, sahada taşkınlar meydana gelmektedir. Bu kapsamda araştırma sahasında 1 adet taşkın koruma, erozyon ve rusubat kontrol tesisi vardır. Hacımusa Deresi'nin koruma alanı 600 ha ve koruduğu yerleşim yeri sayısı 4'tür (DSİ, Program Bütçe Takdim Raporu, 2009).

1.4.1.2. Kaynaklar

Araştırma sahasında, sıcaklık ve oluşumlarına göre farklı su kaynakları bulunmaktadır. Bunlardan Ilıca ve Sarısı Madensuyu kaynakları en dikkat çekici olanlardır.

1.4.1.2.1. Ilıca Kaynağı

"Ilıca Kaynağı, Ilıcaköy'de (Gevinde), Sinad Dere Vadisi'nde, tek bir kaynaktan çıkmaktadır. Kaynak çıkış yeri vadi tabanında alüvyon altında kaldığından net olarak gözlenememektedir. Ilıca Kaynağı'nın çıkış yeri, dere vadisi içinde, alüvyon altında olduğundan ve dere suyu ile karıştığından debisi tam olarak ölçülememiştir. Ilıca Kaynağı'nın ölçülebilen debisi 2 l/sn'dir. Kaynak 24,5 °C sıcaklıkta, tuzlu ve hidrojen sülfür kokuludur" (Erzenoğlu, 1991: 7). Kaynaktan gaz çıkışı oldukça fazladır.

Kimyasal analiz verilerine göre, Ilıca Kaynak Suyu'nun toplam mineralizasyonu 5 601 mg/l'dir. Toplam mineralizasyonu 1 000 mg/l den fazla olduğu için mineralize sular sınıfına ve sıcaklığı 20°C'den büyük olduğu için de sıcak su sınıfına girmektedir (Erzenoğlu, 1991)

Ilıca Kaynak Suyu'nun Trias yaşlı killer ile temas ederek kimyasal bileşimini kazandığı düşünülmektedir. Kaynaktaki gaz çıkışları, faylara bağlı olarak çok derinlerden gelmektedir. Meteorik sular Ilıcalar bölgesinde süzülürken, killerle iyon alışverişinde bulunmuş, Na+ ve Cl- iyonlarınca zenginleşmiş, ayrıca jeotermik gradyanla sıcaklığı az miktarda artmıştır. Belirli sıcaklık ve basınca ulaşan su, gazlarının etkisiyle, Sinad Dere Vadisi boyunca uzanan fay sistemine bağlı olarak tek bir noktadan yüzeye çıkmaktadır (Erzenoğlu, 1991).

Ilıca Kaynağı, geçmişten günümüze yöre halkı tarafından şifalı su olarak kabul edilmiş ve kullanılmıştır. Ilıca suyunun sıcaklığı artırıldığında, çeşitli tıbbi tedavilerde kullanılabileceği düşünülmektedir. Sinad Dere Vadisi içinde, Ilıca Kaynağı üzerinde küçük bir havuz bulunmaktadır (Foto 16).

1.4.1.2.2. Sarısu Madensuyu Kaynağı:

"Sarısu Madensuyu Kaynağı, Tufan Tepe'nin doğusunda, Sarısu Dere Vadisi'nin kenarındaki bir kaynaktan çıkmaktadır. Sarısu Madensuyu'nun debisi ise 0,5 l/sn'dir. 18 °C sıcaklıkta olup renksiz ve berraktır. Kaynak çıkışında traverten çökelimleri gözlenmektedir. Sarısu Madensuyu'nun toplam mineralizasyonu 1 330 mg/l'dir. Toplam mineralizasyonu 1 000 mg/l'den fazla olduğu için mineralize sular sınıfına girmektedirler" (Erzenoğlu, 1991: 7).

Araştırma sahasının kalkerli yapısından dolayı kaynak çevresinde, çok dar bir alanda traverten oluşumu gözlenmektedir. Kaynak, Sarısu Dere Vadisi boyunca uzanan bir fayla yüzeye çıkmıştır.

Erzenoğlu (1991) tarafından, Sarısu Madensuyu Kaynağı'nın, içme kürlerinde kullanılabileceği, bilhassa bileşimi itibariyle (toplam mineralizasyonunun az oluşu nedeniyle), sindirim sistemi ile ilgili rahatsızlıkları, tedavi edici özellikte olduğu belirtilmektedir. Sarısu Madensuyu üzerinde küçük bir çeşme bulunmaktadır.

1.4.1.2.3. Diğer Kaynaklar:

Araştırma sahasında su potansiyeli fazla veya az olan birçok kaynağa rastlanılmıştır. Bu kaynaklar, kar erimelerine ve yağışlara bağlı taban suyunun beslenmesi şeklindedirler. Sular, geçirimli kayaçlardan sızarak bir akiferde toplanan ve eğim doğrultusunda hareket ederek geçirimli (kireçtaşı) ve geçirimsiz (şişt) tabakaların kontak noktalarında yüzeye çıkarlar.

Arazi çalışmaları sırasında sahada büyüklü küçüklü çok sayıda karstik kaynak tespit edilmiştir. Bu kaynaklar, daha çok dağlık sahalardan plato sahalarına geçiş bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Bunların birçoğu, yöre halkı tarafından üzerine bir çeşme yapılarak daha kullanışlı hale getirilmiştir (Foto 17).

Kaynaklardan biri, Bıçkıcı Deresi'nin Akdeniz'e döküldüğü noktada ve sol sahildeki Karadağ'ın kuzeybatı ucunda, gelişmiş karstik bir mağaranın içindedir. Su kotu deniz seviyesindedir. İkinci kaynak ise, Gazipaşa ilçe merkezinden 6 km güneydoğudaki Tosalak Mahallesi mevkiinde, kaynak grubu şeklindedir. Salmanlar

Mahallesi çevresinde, tepelerdeki kireçtaşlarından süzülerek kireçtaşı-killi-şist kontağından çıkar ve kuzeye doğru akan Kuz Dere vasıtası ile Delice Dere'ye katılır. Mahalli adı Yalancı Dünya Kaynağı'dır. Diğer bir kaynak, ova girişinden itibaren Bıçkıcı Deresi'nin 5 km membaındadır (DSİ, 1973).

Araştırma sahasında baraj bulunmamaktadır. Gökçeler Çayı üzerine kurulacak olan Gökçeler Barajı'ndan alınacak su ile 4 883 ha sahanın sulaması ve 10 adet yerleşim biriminin içme suyu ihtiyacının karşılanması amaçlanmıştır. İçme suyundan yararlanacak yerleşmeler: Beyobası, Beyrebucak, Çobanlar, Hasdere, Karalar, Kâhyalar, Kıcık, Korubaşı, Macarköy ve Aydıncık'tır. Gökçeler barajının gövde hacmi 2,4 hm^3, barajın temelden yüksekliği 100 m, talvegden yüksekliği 105 m ve göl hacmi 56,83 hm^3'tür. Yağış alanı 128,9 km^2 olan barajın tipi ön yüzü beton kaplı kaya dolgudur. DSİ Genel Müdürlüğü tarafından 06.11.2006 tarihinde ihale edilmiş olup yapımına Hidro Dizayn Firması tarafından devam edilmektedir (DSİ, Program Bütçe Takdim Raporu, 2009).

1.4.2. Yeraltı Suları

Araştırma sahasının ova tabanında yer altı su seviyesi genelde yüzeye yakındır. Ovada yer altı suyu taşıyan formasyonlar alüvyon (çakıl ve kum) ile bunun altında bulunan Neojen yaşındaki konglomeralardır. Alüvyon genellikle akarsu yataklarında bulunmaktadır. Delice, Bıçkıcı, Küçüklü ve Has derelerin birleşiminden meydana gelen Hacımusa Deresi, ovada oldukça geniş bir alüvyon birikimine sebep olmuştur. Alüvyonun toplam yayılım alanı takriben 22 km^2'dir. Delice, Bıçkıcı ve Hacımusa derelerinin yataklarına yakın veya bu derelerin mansabında yer alan sahalar, yeraltı suyu işletmesine uygundur. Buradaki kuyular dere yatağına yakın olması, dereden su çekme ihtimali göstermesine rağmen, bu sahalar yer altı suyu işletmesine en uygun yerlerdir (DSİ, 1973). Araştırma sahasında yer altı suları, içme ve sulama amaçlı kullanılmaktadır.

Yöre halkının açmış oldukları artezyen ve adi kuyuların yanında, DSİ tarafından 30 adet araştırma-sulama kuyusu açılmıştır. Araştırma kuyularının bulunduğu yerleşmeler arasında: Çörüş, Çile, Kırahmetler, Muzkent, Zeytinada,

Güneyköy ve Küçüklü köyleri sayılabilir. Ayrıca Gazipaşa Sulama Kooperatifi sahada 22 adet sulama kuyusu açmıştır.

Araştırma sahasında açılmış olan kuyuların derinlikleri 30-120 m, debileri ise 2-20 l/sn arasında değişmektedir. Sulama mevsiminin sonuna doğru kuyulardaki yer altı suyu seviyesi düşmekte, bazı kuyular tamamen kurumaktadır. Dolayısıyla kuyuların verimi düşüktür.

1.5. TOPRAK ÖZELLİKLERİ

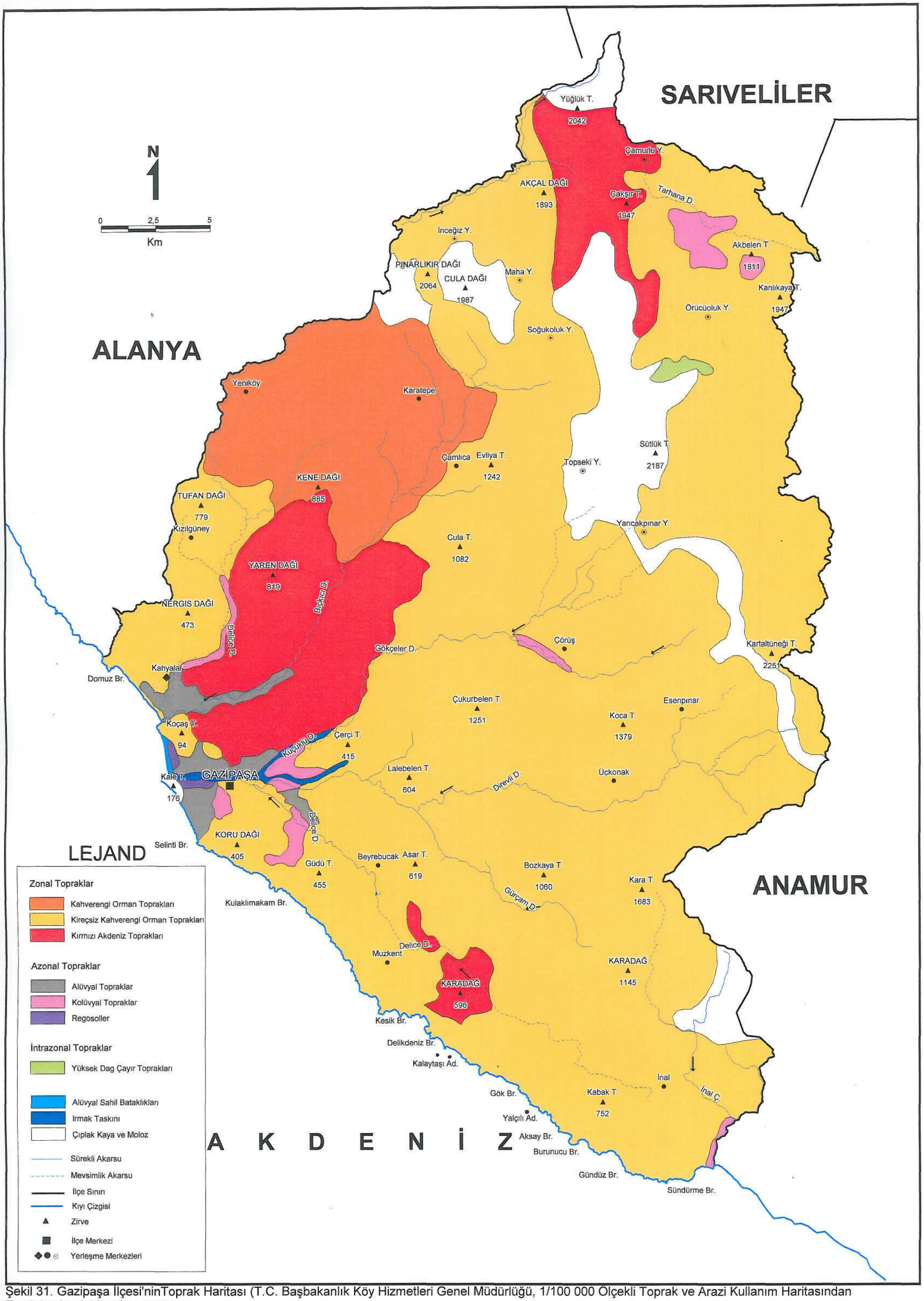
Bilindiği üzere toprak oluşumuna etki eden başlıca faktörler: ana kaya, iklim, topografya, bitki örtüsü, canlılar ve zamandır. Araştırma sahasında bu faktörlere bağlı olarak zonal, azonal ve intrazonal toprak grupları meydana gelmiştir (Şekil 31).

1.5.1. Zonal Topraklar

Gazipaşa'da çok geniş alana sahip zonal topraklar, topografya şekillerinin, iklimin ve bitki örtüsünün etkisi altında teşekkül etmiştir. Araştırma sahasında, yer alan toprakların, % 88,9'luk (818,8 km²) kısmını, zonal topraklar oluşmaktadır. Sahada görülen zonal topraklar içerisinde, kireçsiz kahverengi orman, kahverengi orman ve kırmızı Akdeniz toprak grupları yer alır (Tablo 35).

1.5.1.1. Kireçsiz Kahverengi Orman Toprakları

Araştırma sahasında en yaygın toprak grubu, kireçsiz kahverengi orman topraklarıdır. Bu topraklar sahada 640,6 km²'lik (% 69,5) bir alana yayılmıştır (Tablo 35). Kireçsiz kahverengi orman toprakları, sahanın üç farklı kesiminde görülmektedir: Kuzeydoğuda, Küllin, Yunt, Şemsin, Örüceoluk, Akarca, Baş, Eğrice, Göksenir, Erikli, Dikencik ve Sazak yaylaları çevresinde; güneybatıda, Tufan ve Nergis dağlar ile Gökkaklık ve Sağrı tepeler arasında ve Koçaş Tepe yamaçlarında; kuzeyde, Maha, Belbaşı, İnceğiz, Çakmak yayları çevresinden güneye doğru yayılan geniş bir kütle halinde görülürler.

Şekil 31. Gazipaşa İlçesi'ninToprak Haritası (T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1/100 000 Ölçekli Toprak ve Arazi Kullanım Haritasından Faydalanılarak Hazırlanmıştır.)

Tablo 35. Gazipaşa'da Toprak Gruplarının Yüzölçümleri ve Oranları

Toprak Grubu	Toprak Adı	Toprak Alanı (Km²)	%	Toprak Grubu Alanı (Km²)	%
Zonal Topraklar	Kireçsiz Kahverengi Orman Toprakları	640,6	69,5	818,8	88,9
	Kahverengi Orman Toprakları	80,7	8,8		
	Kırmızı Akdeniz Toprakları	97,5	10,6		
Azonal Topraklar	Alüvyal Topraklar	10,3	1,1	23,7	2,6
	Kolüvyal Topraklar	12,6	1,4		
	Regosol Topraklar	0,8	0,1		
İntrazonal Topraklar	Yüksek Dağ Çayırı Toprakları	1,5	0,2	1,5	0,2
	Çıplak Kaya ve Molozlar	74,3	8,0	-	8,0
	Diğer	2,7	0,3	-	0,3
Toplam		921,0	100,0	-	100,0

Kaynak: T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1/100 000 ölçekli Toprak ve Arazi Kullanım Haritası'ndan faydalanarak hesaplanmıştır.

Kireçsiz kahverengi orman topraklarında ana kayayı, şist, çakıl taşı, kum taşı, çamur taşı, metakırıntılı kayaçlar, mermer ile alüvyon depoları oluşturmaktadır. Bu topraklarda, kalsiyum karbonatın bulunmaması kil birikimini kolaylaştırır. Bu nedenle, su tutma kapasiteleri yüksektir. Böylece, yaz kuraklığında toprağın tamamen kuruması engellenmektedir.

Araştırma sahasında kireçsiz kahverengi orman toprakları genelde şiddetli ve çok şiddetli erozyonun etkisi altındadır (Şekil 32). Özellikle çok şiddetli erozyona maruz kalan sahanın kuzeydoğusunda eğim oranının da artmasına bağlı olarak toprak kalınlığı azalmaktadır.

1.5.1.2. Kahverengi Orman Toprakları

Araştırma sahasında kahverengi orman toprakları 80,7 km² (% 8,8) alana sahiptir. Sahada bu topraklar, kuzeyde Akdağ ile güneyde Kene Dağı arasında; Bıcık

Ardıçlıtaş ve Kara tepeler çevresinde görülmektedir. Bu topraklar, Kene Dağı'nın güneyinde kırmızı Akdeniz, kuzey, doğu ve batı kesimlerinde kireçsiz kahverengi orman toprakları ile çevrelenmektedir. Kahverengi orman toprakları, çakıl taşı, kum taşı, çamur taşı, mermer, kili kalker ve şistli araziler üzerinde gelişme göstermişlerdir.

"Etüt sahasındaki kahverengi orman topraklarının ana özelliği, çok sığ ve geçişli olmasıdır. A horizonu iyi teşekkül etmiş olduğundan açıkça görülür ve gözenekli veya granüler yapıdadır. A horizonundaki organik madde, mineral madde ile iyice karışmış durumdadır. Reaksiyonu genellikle kalevi, nadiren nötrdür. Rengi koyu kahverengidir. B horizonu granürler veya yuvarlak köşeli blok yapıdadır. Rengi açık kahverengi ile kırmızı arasında değişir. B horizonunun kil muhtevası C horizonundan daima fazladır. B horizonunun aşağı kısımlarında $CaCO_3$ bulunur. Derinlik genellikle 50-90 cm arasındadır" (Antalya İli Arazi Varlığı, 1993: 17).

1.5.1.3. Kırmızı Akdeniz Toprakları

Etüt sahasında kırmızı Akdeniz toprakları, 97,5 km²'lik (% 10,6) alanı ile dikkati çeker. Bu topraklar, Öznurtepe Köyü'nün güneyinden Hacı Musa Çayı'nın alüvyon sahasına kadar, Aydıncık Köyü'nün güneyinden, Kene Dağı'nın güney eteklerine kadar yayılmıştır. Ayrıca Kırahmetler Köyü ile Güneyköy arasındaki Karadağ çevresinde, Kırahmetler Köyü'nün kuzey batısında ve sahanın daha kuzeyinde, Yüğlük Tepe'nin güney etekleri ile Gölyalağı Tepe'nin kuzey etekleri arasında görülür. Kırmızı Akdeniz toprakları, metakırıntılı kayaçlar, killi kalker, mermer, şist ve alüvyon, üzerinde gelişmiştir.

Kırmızı Akdeniz toprakları, A, B, C horizonlu, sıcak ve nemli Akdeniz ikliminin etkisi altında, genelde kalkerler üzerinde gelişmiş topaklardır. Zayıf bir A horizonuna sahip olan bu toprakların B horizonu bünyeseldir (Antalya İli Arazi Varlığı, 1993: 18). Organik madde hızlı ayrıştığından, topraktaki miktarı düşük seviyededir. Rengi kiremit kırmızısıdır. Sahada 1 000 m'nin üzerinde de görülebilen kırmızı Akdeniz topraklarının rengi, bu yükseltiden itibaren sıcaklığın düşmesine bağlı olarak, organik madde birikimi arttığından koyulaşmaktadır.

Araştırma sahasının genelde yüksek ve eğimli kesimlerinde yer alan kırmızı Akdeniz toprakları şiddetli ve çok şiddetli erozyon etkisi altındadır. Dolayısıyla B katmanı, soluk renkli C katmanı veya ana kaya yüzeye çıkmıştır. Taşlılık fazladır. Bu durumda toprak, yalnız, kaya çatlaklarında veya küçük çukurluklarda yer alır. Sahada düzlükler az olduğundan, bu topraklar eğimli yamaçlarda, kalker çatlakları ve tabakalaşma yüzeyleri boyunca görülür.

1.5.2. Azonal Topraklar

"Bu gruba giren topraklar, eğimli yamaçlarda, devamlı taşkın ve milleşmeye uğrayan taşkın ovalarında, genç alüvyal ve volkanik depolar üzerinde bulunmaktadırlar" (Atalay, 2006). Toprak profilinin iyi gelişemediği azonal topraklarda, aşındırma ve biriktirme faaliyetleri birlikte gerçekleşmektedir. Sahada azonal toprak çeşitlerinden: alüvyal, kolüvyal ve regosol topraklar görülmektedir. Azonal toprakların araştırma sahasında kapladıkları alan, 23,7 km²'dir (2,6 %).

1.5.2.1. Alüvyal Topraklar

Tarımsal faaliyetler açısından büyük önem taşıyan alüvyal toprakların, araştırma sahasında kapladıkları alan 10,3 km², toprak grupları içindeki payı ise % 1,1'dir. Bu topraklar, Bıçkıcı, Delice ve Hacımusa derelerinin kıyıya yakın, az eğimli vadileri boyunca ve vadi tabanlarında görülmektedir (Foto 18). Araştırma sahasının genelinde dağlar denize paralel uzandıklarından, akarsuların boyları kısadır. Dolayısıyla akarsuların getirdikleri materyallerin oluşturduğu alüvyal toprakların sahada yayılış alanı oldukça dardır.

Sahadaki alüvyal topraklar, A ve C horizonuna sahip, akarsu ve göl orijinli depozitlerin meydana getirdiği ve muhtelif zamanlarda gelen sedimantasyonun durumuna göre, profilinde çeşitli katlar bulunan, genç ve derin topraklardır. Üst toprak, alt toprağa belirsiz olarak geçer. Horizonlaşma ya hiç yok ya da çok azdır (Antalya İli Arazi Varlığı, 1993: 17). Sahadaki alüvyal topraklar, kuzeydeki dağlık araziden yıkanan kireççe zengindir. Alüvyonlar ince bünyeli ve taban suyu seviyesi yüksek olan topraklardır. Bu nedenle geçirgenliği azdır. Sulama imkânlarına bağlı

olarak her türlü kültür bitkisinin yetişebileceği bu topraklar, organik madde açısından oldukça zengindir.

1.5.2.2. Kolüvyal Topraklar

Araştırma sahasında kolüvyal topraklar, 12,6 km² (% 1,4) alanda yayılış gösterirler. Bu topraklar etüt sahasının kuzeydoğusunda, dar bir alanda ve Akbelen Tepe'nin güney eteklerinde görülmektedir. Ayrıca Yakacık Köyü'nün doğusunda ve Koru Dağı ile Güdü Tepe arasındaki sahalarda yer alır.

Kolüvyal topraklar, sahadaki dağlık ve tepelik alanlardaki etekler ile dar vadi tabanlarında, kalker üzerinde gelişmiş, A, C horizonlu topraklardır. Oluşumunda organik madde birikimi ve ayrışma işlemleri etkilidir. Toprak oluşumunun yetersiz olması nedeniyle, üzerinde yer aldıkları ana maddenin özelliklerini yansıtırlar. Ana madde, yumuşak kalker, sert kalker, şistler ya da bunlardan oluşmuş toprak gövdelerinden taşınmıştır. Buna göre kireçli, kireçsiz, kaba veya ince bünyeli olabilirler. İçerisinde yer çekimi ve küçük akıntılarla sürüklenmiş, yakın mesafeden gelmiş köşeli elemanlar bulunmaktadır (Foto 19).

Kolüvyal toprakların, alüvyal topraklara göre su tutma kapasiteleri düşüktür. Bunda, unsur boyutlarının büyük olması etkilidir. Ayrıca yüzey eğimli, drenaj daha iyi ve alüvyonlara oranla daha kurudurlar. Bitki örtüsü zayıf olduğundan, üst toprakta daha az organik madde birikir. Kolüvyal topraklar üzerine bitki örtüsü, otlaktan çalı ve ormana kadar değişir. Taşlılığın çok problem olmadığı yerlerde tarım yapılmaktadır. Toroslar'da, sarp engebeler arasına sıkışmış yerleşim noktaları çevresinde kolüvyal topraklar çok değerlidir. Buralarda toprak sekilenerek meyve ve sebze tarımında kullanılmaktadır.

1.5.2.3. Regosol Topraklar

Hacımusa Deresi'nin denize döküldüğü kesimde, kumlu sedimentler üzerinde gelişmiş topraklardır. Bu toprakların yayılış alanı 0,8 km² (% 0,1) kadardır. Organik madde bakımından son derece fakir olan bu topraklar, soluk renkli ya da açık kahve renklidir.

Gazipaşa'da dar bir alanda gözlenen regosol topraklar, yüksek geçirgenliğe ve düşük su tutma kapasitesine sahiptir. Doğal bitki örtüsü olarak dikenli otlar ve çalılıkların görüldüğü bu toprakların sadece A ve C horizonları gözlenebilir.

1.5.3. İntrazonal Topraklar

İntrazonal toprakların oluşumunda, daha çok ana kayanın özellikleri ve drenaj şartları etkili olmaktadır. Araştırma sahasında, intrazonal topraklardan sadece yüksek dağ çayırı toprakları görülmektedir. Bu tür toprakların sahada yayılış alanı da oldukça dardır.

1.5.3.1. Yüksek Dağ Çayırı Toprakları

Yüksek dağ çayırı toprakları araştırma sahasının kuzeydoğusunda, Günnercik Yaylası çevresinde sınırlı bir sahada görülmektedir. Sahada Jura-Kretase kalkerler üzerinde bulunan bu toprakların yayılış alanı, 1,5 km² (% 0,2) kadardır. Bu topraklar, ormanın üst sınırından itibaren gelişen, organik madde bakımından zengin, asit reaksiyon gösteren sığ ve taşlı topraklardır. Bu toprakların yayılış gösterdiği alanlarda, vejetasyon dönemine de tekabül eden pedojenez süresi, ortalama 3-4 aylık bir dönemi kapsar. Bu durum, ayrışma olaylarını ve profil gelişimini sınırlandırır. Dolayısıyla A, C horizonlu topraklardır (Atalay, 2006: 445). Üzerindeki doğal bitki örtüsü, genellikle yazın, otlatmada kullanılan ot, saz ve çiçekli bitkilerdir.

1.5.4. Çıplak Kaya ve Molozlar

Araştırma sahasında, toprak örtüsünden tamamen yoksun, çıplak kaya ve molozların kapladıkları alan 74,3 km², toprak grupları içindeki payı ise % 8,0'dir. Araştırma sahasının kuzeydoğusunda yer alan yayla yerleşmeleri çevresinde, bu tip araziler oldukça yaygındır. Ayrıca Yüğük Tepe'nin kuzeyinde, Cula Dağı çevresindeki Karatepe ve Murtlin yaylaları ile Akdağ'ın doğusunda Kaş ve Gevinde yaylaları çevreside yayılış gösterirler. Sert kalkerden oluşan bu alanlar, geniş yer kaplamaktadır.

Çıplak kaya ve molozlar, kahverengi orman, kireçsiz kahverengi orman ve kırmızı Akdeniz toprakları ile sınırlandırılmıştır. Molozlar ile örtülü alanların yüzeyinde, kaya çatlakları ve birkaç metrekarelik oyuklarda, çok az miktarda toprak ve çalı örtüsü bulunmaktadır. Bu sarp alanlar, toprak ve bitki gelişimine uygun değildir. Ancak çıplak kayalıklar üzerinde tek tük ağaç formasyonları görülebilmektedir. Bu durum, bitki örtüsünün tahrip edildiğine ve erozyon sonucunda toprak örtüsünün ortadan kalktığına işaret etmektedir. Çıplak kaya ve molozlar, arazi sınıflandırılmasında VIII. sınıf araziyi oluşturmaktadırlar.

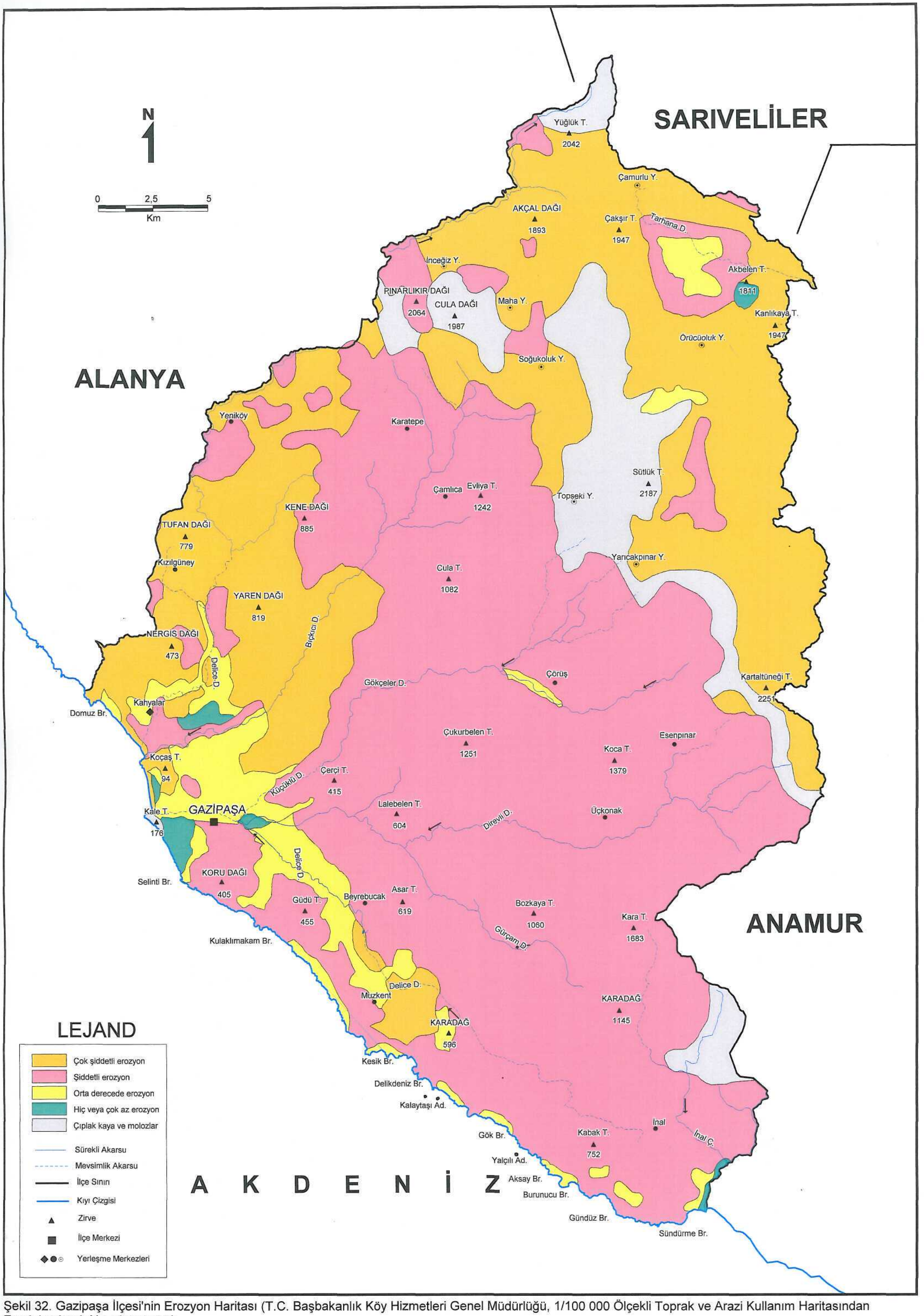
Araştırma sahasında, ayrıca, alüvyal sahil bataklıkları ve ırmak taşkını alanları da mevcuttur. Sınırlı olan bu toprakların yayılış alanı 2,7 km²'dir (% 0,3). Alüvyal sahil bataklıkları deniz kıyısında yer alır ve yılın büyük bir bölümü, yaş ve bataklık durumundadır. Tarımsal değeri olmayan bu topraklar tuzludur. Akarsu boylarında, yılın büyük bir kısmı sular altında bulunan taşlı ve çakıllı yataklar, ince şeritler halinde haritalanmıştır.

Sonuç olarak, araştırma sahasında zonal, intrazonal ve azonal toprak guruplarına ait çeşitli toprak türleri görülmektedir. Özellikle zonal topraklar, diğer toprak gruplarına göre daha fazla alan kaplamaktadır. Bununla birlikte, araştırma sahasındaki toprakların en büyük problemlerinden biri, mâruz kaldıkları erozyondur. Nitekim araştırma sahasının %5,5'sinde (50,2 km²) orta derecede erozyon, % 57,1'inde (525,5 km²) şiddetli erozyon ve % 29,2'inde (269,0 km²) çok şiddetli erozyon görülmektedir. (Tablo 36). Buna göre, araştırma sahasının % 91,8 gibi çok geniş bir kısmında, toprak örtüsünü olumsuz etkileyen bir erozyon mevcuttur.

Tablo 36. Gazipaşa'da Görülen Erozyonun Derecelerine Göre Alansal Dağılışı ve Oranları

Erozyon Durumu	**Yüzölçümü (Km²)**	**%**
Hiç veya Çok Az Erozyon	5,9	0,6
Orta Derecede Erozyon	50,2	5,5
Şiddetli Erozyon	525,5	57,1
Çok Şiddetli	269,0	29,2
Çıplak	70,4	7,6
Toplam	921,0	100,0

Kaynak: T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1/100 000 ölçekli Toprak ve Arazi Kullanım Haritası'ndan faydalanarak hazırlanmıştır.

Şekil 32. Gazipaşa İlçesi'nin Erozyon Haritası (T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1/100 000 Ölçekli Toprak ve Arazi Kullanım Haritasından Faydalanılarak Hazırlanmıştır.)

1.6. BİTKİ ÖRTÜSÜ ÖZELLİKLERİ

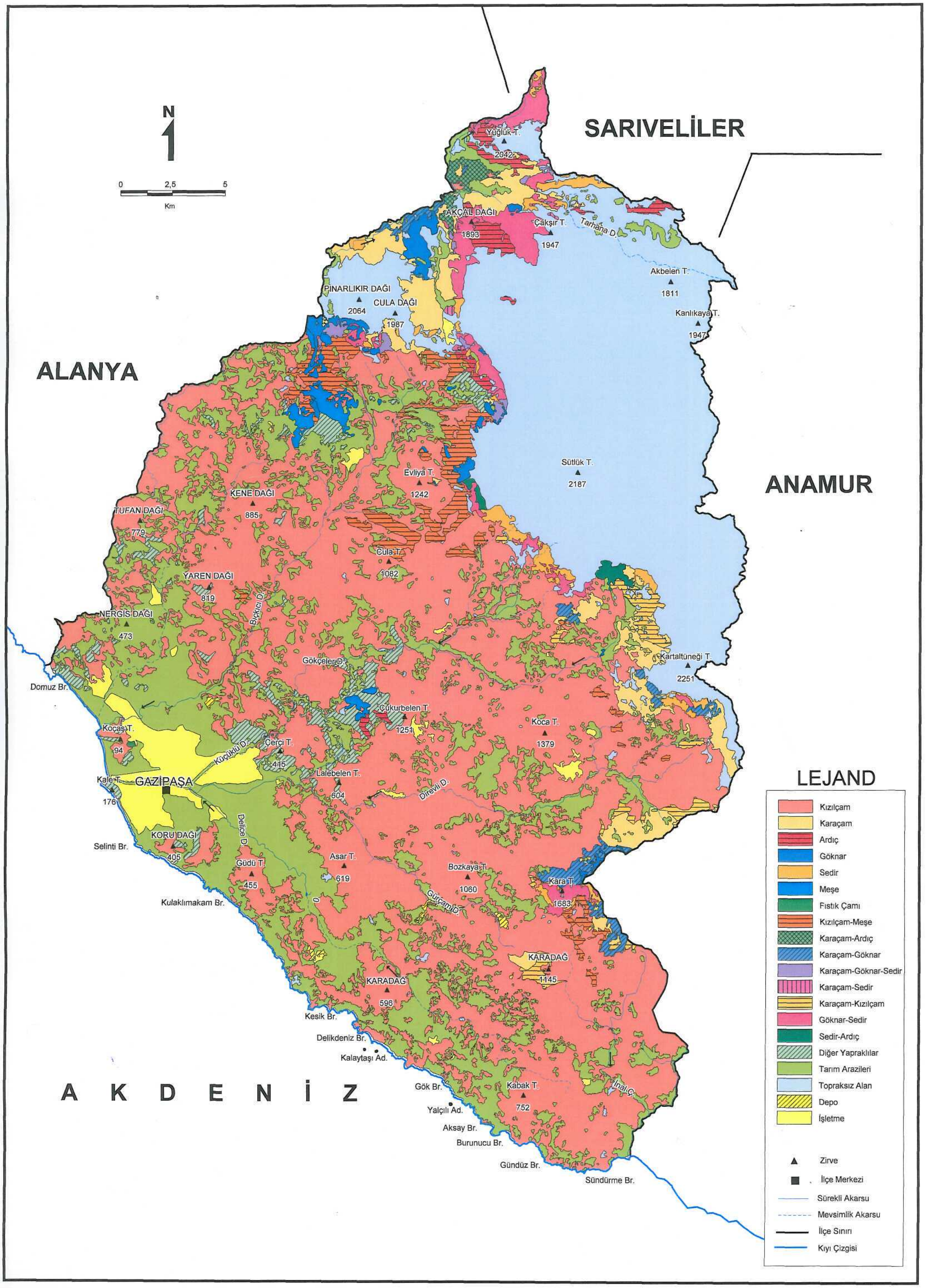
Araştırma sahasının bitki örtüsünü, orman, çalı ve alpin bitki formasyonları oluşturur. Sahada bitki örtüsünün dağılışını ve özelliklerini, iklim, topografya ve toprak gibi fiziki faktörlerin yanında beşeri faktörler de etkilemektedir.

Etüt sahasında en geniş alana sahip bitki topluluğu, orman formasyonudur. Bu formasyonu oluşturan başlıca türler: çam (Pinus sp.), sedir (*Cedrus libani*), ardıç (Juniperus sp.), meşe (Quercus) ve göknar (*Abies cilicica*)'dır (Şekil 33). Bunlar içinde en geniş yayılım gösterenler kızılçam (*Pinus brutia*) ve karaçam (*Pinus nigra*) türleridir. Meşe, ardıç, sedir ve göknar ise daha dar alanda küçük parçalar halinde görülürler. Sahada çalı toplulukları, maki formasyonu ile temsil edilmektedir. Maki bitki örtüsü, asli bir formasyon olmayıp, kızılçamların tahrip edildiği alanlarda oluşmuştur. Alpin bitkiler ise sahada 2 100 m'nin üzerinde yer alan, otsu türler ile cılız çalılardan oluşmaktadır.

1.6.1. Orman Formasyonu

1.6.1.1. Asıl Akdeniz Ormanları

Etüt sahasında asıl Akdeniz ormanları, kıyıdan itibaren, iç kesimlere doğru geniş bir yayılış gösterir. Kıyı ovasında bitki örtüsünün yoğun tahribinden dolayı, küçük topluluklar halinde görülen bu ormanların en karakteristik ağaç türü, kızılçam (Pinus brutia)'dır (Foto 20). Kızılçamlar, kıyı ovasında küçük tepecikler dışında, vadi içlerini ve deniz etkisine açık dağların zirvelerini tamamıyla kaplar. Sahanın güney kesimlerinde kızılçamlar, 1 200 m seviyesine kadar hâkimiyet kurar. Deniz etkisine tamamen açık olan dağların güney yamaçlarında yer yer 1 250-1 500 m seviyelerine kadar çıkar. 1 200 m'ye kadar dominant tür olan kızılçam (*Pinus brutia*), 1 200-1 500 m arasında ise ardıç, göknar, sedir ve karaçamla birlikte karışık ormanlar oluşturur. Sıcaklık ve ışık isteği oldukça fazla olan kızılçamlar, dağların kuzeye dönük yamaçlarında 700-900 m yüksekliklere kadar çıkmaktadır. Pinus brutia,

Şekil 33. Gazipaşa İlçesi'nin Bitki Örtüsü Haritası (Antalya Orman Bölge Müdürlüğü, 1/100 000 Ölçekli Orman Amenejman Haritasının P28, P29, O28, O29 Paftalarından Faydalanılarak Hazırlanmıştır.)

kireçsiz kahverengi orman, kahverengi orman ve kırmızı Akdeniz toprakları üzerinde yayılmıştır.

Kızılçam (*Pinus brutia*) ormanları, 465,4 km² alana yayılmıştır. Kıyıya yakın kesimlerde, Gökkaklık Tepe'nin (380 m) doğu yamaçlarında 50-250 m arasında, Koçaş Tepe'nin (194 m) 150 m yükseltideki yamaçlarına kadar, Koru Dağı'nın (405 m) güneyinde 200-350 m, Kilise Tepe'nin (394 m) doğusunda 150-400 m arasında, Güdü Tepe (455 m) ve Karadağ'ın (596 m) tamamında görülmektedir. Ayrıca, doğudan batıya doğru, Kabak Tepe (752 m), Deligök Tepe (513 m), Karadağ (1 145 m), Sazacık Tepe (941 m), Bağbelen Tepe (707 m), Bozkaya Tepe (1 060 m), Çam Tepe (685 m), Asar Tepe (619 m), Günkaya Tepe (510 m), Koca Tepe (1 379 m), Sakızgedik Tepe (1 255 m), Cula Tepe (1 082 m), Evliya Tepe (1 242 m), Kene Dağı (885 m), Tufan Dağı (779 m) ve Bıcık Tepe'nin (845 m) tamamı kızılçam ormanları ile kaplıdır. Sahada çok geniş alanlarda kesintisiz yayılış yapan kızılçam (*Pinus brutia*) ormanları, tarım arazileri ile kesintiye uğramaktadır. Vadi tabanlarında tarım arazileri içerisinde seyrek de olsa kızılçam (*Pinus brutia*) ve çınar (*Platanus orientalis*) bitki türleri görülür.

Asıl Akdeniz ormanlarının orman altı florası içinde en yaygın tür kermez meşesi (*Quercus coccifera*)'dir. Kermez meşesi dışında, sandal (*Arbutus andracne*), katran ardıcı (*Juniperus oxycedrus*), akçakesme (*Phillyrea latifolia*), zakkum (*Nerium oliander*), laden (*Cistus creticus*), katır tırnağı (*Spartium junceum*), andız (*Juniperus durupacea*), kebere (*Capparis spinosa*), hayıt (*Vitex agnus- castus*), zeytin (*Olea europea var. oleaster*), mersin (*Myrutus communis*), tesbih (*Styrax officinalis*), keçiboynuzu (*Ceratonia siliqua*), menengiç (*Pistacia terebinthus*), defne (*Laurus nobilis*), sakız (*Pistacia lentiscus*) gibi türler görülür. Bu türler, orman altı florasını oluşturmakla beraber, kızılçamların tahrip edildiği bazı alanlarda karışık halde topluluk oluştururlar. Araştırma sahasında, Kara Tepe (1 576 m) ve Cula Tepe'nin (1 082 m) kuzeyi ile Evliya Tepe'nin (1 242 m) kuzey ve güneydoğusunda, kızılçam (Pinus brutia), meşe (Quercus) toplulukları ile karışık halde görülen bu formasyonlar, 21,5 km² alan kaplamaktadır. Kara Tepe (1 576 m) ile Akdağ'ın (1 836 m) arasında ve Karaçukur Köyü'nün kuzeyinde toplam 6,0 km²'lik bir alanda saf meşe (Quercus) ormanları yer almaktadır. Sahada en yaygın olan tür kermez

meşesi (Quercus coccifera)dir. Ayrıca, saçlı meşe (Quercus cerris), mazı meşesi (Quercus infectoria) ve Makedonya meşesi (Quercus trojana) sahada görülen türler arasındadır.

Etüt sahasında 1 200 m'ye kadar saf ormanlar oluşturan kızılçamlar, 1 200-1 500 m seviyelerinde ardıç, sedir, göknar ve karaçamlarla karışık ormanlar oluşturmaktadır. 1 500 m'den itibaren ardıç, sedir, göknar ve karaçamlardan oluşan yarı nemli yüksek dağ ormanları kuşağı başlar.

1.6.1.2. Yarı Nemli Yüksek Dağ Ormanları

Yarı nemli yüksek dağ ormanları, asıl Akdeniz ormanlarının üst sınırından başlayıp, orman üst sınırı olan 2 000-2 100 m'lere kadar yayılış göstermektedir. Bu ormanların hâkim türleri karaçam (*Pinus nigra*), sedir (*Cedrus libani*), ardıç (*Juniperus excelsa, Juniperus foetidissima*) ve göknar (*Abies cilicica*)'dır. Araştırma sahasında, 1 200-1 500 m'ler arasında kızılçamlar ile yarı nemli yüksek dağ ormanları, karışık ormanlar oluşturur. Yarı nemli yüksek dağ ormanları kuşağının alt sınırının belirlenmesinde Cedrus libani ve Abies cilicica'nın yanı sıra Pinus nigra, Juniperus excelsa ve Juniperus foetidissima gibi türlerin yayılış sahaları dikkate alınmaktadır.

Araştırma sahasında karaçamlar (*Pinus nigra*), 1 200-2 000 m arasında bulunur. Derin topraklı sahalar, yamaç depoları ve şistler üzerinde yaygındır. Karaçamlar sahanın iç kesimlerinde daha baskın durumdadır. Gökçesaray Köyü'nün güneyinde 1 100-1 350 m'ler arasında, Sazak Yaylası çevresi ile Karakurtlu Yaylası'nın batısında ve kuzeyinde 1 300-1 600 m'lerde, Çığlıkdede Tepe'nin (1 927 m) tamamı, Cula Dağı'nın (1 987 m) doğusunda, İnceğiz Yaylası'nın kuzeyinde ve Berem Yaylası'nın güneyinde saf karaçam (*Pinus nigra*) ormanları görülmektedir. Bu formasyon, 30,7 km² alanı ile oldukça yaygındır.

Karaçam (*Pinus nigra*), sahanın kuzeybatısında Berem Yaylası'nın batı ve güneybatısında 2,9 km²'lik alanda ardıç (Juniperus) ile; Çığlıkdede Tepe'nin güneybatısında, Mahtılı ve Karakurtlu ve Çamalanı yaylaları çevresinde, Kara Tepe'nin güneydoğusunda 7,5 km² göknar (*Abies cilicica*) ile; Darıalanı Yaylası

güneyinde 1 200-1 500 m arasında, Gökçesaray Köyü'nün doğusunda 1 100-1 200 m'lere kadar kızılçam (*Pinus brutia*) ile karışık haldedir. Ayrıca karaçamlar (*Pinus nigra*)'ın orman altı florasını tespih (*Styrax officinalis)* oluşturur.

Yüksek dağ ormanlarında, karaçamdan sonra en fazla saf ormanlar oluşturan tür, sedir (*Cedrus libani*)'dir. Sedir, Çamurlu Yaylası'nın kuzeyinde, 1 850-2 000 m'ler arasında; Maha Yaylası çevresinde, 1 700-1 900 m'ler arasında; Mihrap Yaylası'nın kuzeybatı-güneydoğu istikametinde, 1 500 m seviyesinde; Darıalanı, Mahtılı ve Çıkrıcak yaylalarının kuzeyinde, 1 400-1 800 m'ler arasında görülmektedir. Saf sedir ormanları 9,0 km²'lik alana yayılmıştır. Ayrıca sahada sedir (*Cedrus libani*)+ardıç (Juniperus) ve Sedir (*Cedrus libani*)+göknar (*Abies cilicica*) türleri karışık ormanlar oluşturmuşlardır. Sedir (*Cedrus libani*)+ardıç (Juniperus) ormanları, Piynerkuşağı Yaylası çevresinde 1,8 km²'lik bir alanda yer almaktadır. Sedir (*Cedrus libani*)+göknar (*Abies cilicica*) karışık ormanları 19,2 km²'lik yayılış alanı ile dikkat çekmektedir. Yüğlük Tepe'nin kuzeyinde, 1 000-1 700 m arasında, Akçal Dağı'nın batı ve doğu yamaçlarında, 1 500-1 900 m arasında; Soğukoluk Yaylası çevresinde, Gevinde Yaylası'nın güneyinde sedir ve göknarlar karışık orman oluşturmaktadır. Sedir (*Cedrus libani*), sahada, kalker ve şistler üzerinde yer alan kireçsiz kahverengi orman toprakları, kahverengi orman toprakları ve kırmızı Akdeniz toprakları üzerinde görülür.

Göknar (*Abies cilicica*) çoğunlukla 1 200-1 800 m'ler arasında bulunur. Güney yamaçlarda daha çok 1 500 m'den sonra görülür ve yer yer orman üst sınırına kadar çıkar. Etüt sahasında Abies cilicica saf ormanlar oluşturduğu gibi, sedir (*Cedrus libani*) ve karaçam (*Pinus nigra*) ile karışık ormanlar da oluşturmaktadır. Göknarların alt kuşağında kızılçam, üst kuşağında ise karaçam (*Pinus nigra*) ve sedir (*Cedrus libani*) bulunur. Göknar (*Abies cilicica*), Gevinde Yaylası'nın kuzeyinde, Akdağ'ın (1 836 m) güneybatısında 1 500-1 650 m'ler seviyesinde; Belbaşı Yaylası'nın kuzeybatısında, Çakmak Yaylası'nın güneyinde, parçalar halinde, 6,8 km²'lik bir alanda yayılışa sahiptir. Araştırma sahasında Cedrus libani ve Abies cilicica, serin ve nemli iklim koşullarında yetişme imkânı bulmuştur. Bu kuşakta yer alan sedirler, göknarlara göre daha az yağışlı ve daha düşük sıcaklıkların etkili olduğu sahalarda yoğunlaşmıştır.

Etüt sahasında kokar ardıç (Juniperus foetidissima), boylu ardıç (*Juniperus excelsa*), katran ardıcı (*Juniperus oxycedrus*) ve andız (*Juniperus drupacea*)'dan oluşan ardıç kuşağı, genellikle kızılçamların üst sınırından itibaren eğim değerlerinin arttığı, ana kayanın yüzeye çıktığı, kötü toprak koşullarının ve kuraklığın etkili olduğu sahalarda yer alır. Özellikle, kuzey iklim şartlarının etkisine açık yamaçlarda yoğunlaşmaktadır. "Sahadaki ardıç toplulukları, ormanların tahrip edildikleri alanlarda görülmektedir" (Atalay, 2002). Sahanın kuzeybatısında Akçal Dağı'nın (1 893 m) güneyinde 1 800-1 900 m'ler arası, Yüğlük Tepe'nin (2 042 m) güney ve güneybatı yamaçlarında 1 600-1 800 m'lere kadar, Kaynarca Yaylası çevresi ve Soğukoluk Yaylası'nın güneybatısı ardıç ormanları ile örtülüdür. Saf ardıç ormanları, toplam 7,7 km² alan kaplamaktadır. Yer yer karaçam ve sedirlerle karışık orman oluşturmuştur.

1.6.2. Çalı Formasyonu

Araştırma sahasında çalı formasyonunun karakteristik bitki topluluğu makilerdir (Foto 21). Makiler kızılçamların tahrip edildiği alanlarda, denizel iklimin iç kesimlere doğru sokulabildiği vadi içlerinde ve dağlık alanların daha çok güneye dönük yamaçlarında görülür. Ayrıca makiler, asıl Akdeniz ormanlarının orman altı florasını oluştururlar. Maki formasyonları dağların deniz etkisine açık yamaçlarında, ortalama 700 m'lere kadar çıkar ve akarsu vadileri boyunca yaklaşık 50-60 km iç kesimlere kadar sokulur. Ancak iç kesimlere doğru yükseltinin artması ve değişen şartlara bağlı olarak makilerin tür sayısında önemli oranda azalma olur. Bununla beraber bazı maki elemanları 1 500 m yükseltide de görülebilmektedir. Sahanın güney kesimlerinde maki formasyonları ile tarım arazileri iç içedir. Bu durum, makilerin tarla açmak için tahrip edildiğini göstermektedir.

Gökkaklık Tepe (380 m) çevresinde 0-300 arasında, Koçaş Tepe'nin (194 m) doğu yamacında, Kale Tepe'nin (380 m) tamamında, Koru Dağı'nın (405 m) güney ve kuzeydoğu yüzünde, Kilise Tepe'nin (394 m) batısında, Güdü Tepe (455 m) ile Asar Tepe (619 m) arasında, Delice Vadisi'nin doğu ve batı yamaçlarında, Lalebelen Tepe'nin (604 m) güneyinde, Çerçi Tepe'nin (415 m) güneydoğu yamaçlarında,

Gündüz Dere ile Gökçeler Deresi vadisi boyunca 550 m'ye kadar, Yaren Dağı'nın (619 m) güneyinde 500-700 m arasında ve Sağrı Tepe'nin (636 m) güneyinde maki formasyonları görülmektedir. Sahada makilerin çıkabildiği en yüksek kesim, Kara Tepe'nin (1 576 m) güneydoğu yamaçlarında 850-1 500 m arasında ve Çakmak Yaylası'nın batısında 1000-1400 m seviyesindedir.

Araştırma sahasında maki elemanları: kocayemiş (*Arbutus unedo*), sandal (*A.andrachne*), menengiç (*Pistacia terebinthus*), sakız (*Pistacia lentiscus*), mersin (*Myrtus communis*), keçiboynuzu (*Ceratonia siligua*), pırnal meşesi (*Quercus ilex*), bozpırnal meşesi (*Quercus aucheri*), kermez meşesi (*Quercus coccifera*), delice (*Olea oleaster*), akçakesme (*Phillyrea latifolia*), defne (*Lauris nobilis*), erguvan (*Cercis siliquastrum*), katran ardıcı (*Juniperus oxycedrus*), katırtırnağı (*Spartium junceum*), zakkum (*Nerium oleander*), tesbih (*Styrax officinalis*), funda (*Erica arborea*), ve süpürge çalısı (*Calluna vulgaris*)'dır. İlçede çalı formasyonlarından odun elde edilmekte ve hayvan otlatmada faydalanılmaktadır.

Maki formasyonunun tahribi ya da aşırı otlatılması nedeniyle, yerleşme merkezleri yakınlarında, garigler sahaya yerleşmiştir. Kurak mevsimin başlaması ile sararan bu formasyon içinde; tüylü laden (*Ciscus creticus*), funda (*Erica arborea*), sütleğen (*Euphorbia sp*.), abdest bozan (*Sarcopotorium spinosum*) ve keçiboğan (*Calyeotome villosa*) gibi türler yer alır. Ayrıca vadi tabanı ile vadi yamaçlarında, maki türlerinin tahrip edildiği alanlarda, zeytin, nar, buğday, çilek ve sera ürünleri görülmektedir.

Daha çok karaçamlardan oluşan yüksek dağ ormanlarında, orman altı florasını oluşturan türler arasında katran ardıcı (*Juniperus oxycedrus*), kermez meşesi (*Quercus coccifera*), tesbih (*Styrax officinalis*), menengiç (*Pistacia terebinthus*) gibi maki elemanları yer almaktadır.

1.6.3. Alpin Bitkiler Sahası

Orman üst sınırından itibaren, 228,9 km²'lik geniş bir saha, topraksız alan olarak belirlenmiştir. Bu saha alpin bitkilerin yayılış alanıdır. Alpin bitkiler, etüt sahasının kuzeybatı, kuzey ve kuzeydoğusundaki, Akdağ (1 836 m), Cula Dağı

(1 987 m), Pınarlıkır Dağı'nın (2 064 m) kuzeyinde, Kartaltüneği Tepe (2 251 m), Sütlük Tepe (2 187 m), Hüyük Tepe (1 926 m), Kanlıkaya Tepe (1 947 m), Akbelen Tepe (1 811 m), Gölyalağı Tepe (2 088 m), Çakşır Tepe (1 947 m) ve Yüğlük Tepe (2 042 m) dağlık kütleleri, üzerinde yer alır. Bu dağların önemli bir kısmı, karstik topografyaya sahip sarp kayalıklardan oluşmuştur. Bununla beraber, yer yer karstik çukurluklarda ve toprak oluşumunun yeterli olduğu alanlarda alpin bitkiler gelişebilmiştir.

Araştırma sahasında alpin bitkilerin yaygın türü, İç Anadolu step formasyonu içinde yer alan, dikenli ve yastık şekilli geven (Astragalus sp.) ile çoban yastığı (Acanthalimon sp.)'dır.

Yaylacıların aşırı hayvan otlatması sonucu oluşan tahribat, eğim değerlerinin ve bakı özelliklerinin değişmesi dağlık kütleler arasında orman üst sınırının önemli farklar göstermesine neden olmuştur.

II. BÖLÜM

2. BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

Araştırma sahasının beşeri coğrafya özellikleri nüfus ve yerleşme olmak üzere iki ana başlıkta incelenmiştir.

2.1. NÜFUS

Gazipaşa'da nüfusun dağılışı ve nüfus hareketleri doğal ve beşeri faktörlerin etkisi altındadır. Yerleşmeyi olumsuz yönde etkileyen doğal koşulların görüldüğü dağlık sahalar, aynı zamanda nüfusun seyrekleştiği alanlardır. Dağlık bölgelerde nüfusun yükselti ile birlikte azaldığı görülür. Sahada nüfus, kıyıya yakın kesimlerde ve hafif eğimli yamaçlar üzerinde yoğunlaşmıştır.

Bu bölümde sayım yıllarına göre nüfusun miktarı, artışı, genel özellikleri, hareketleri, dağılışı ve yoğunluklarına yer verilmiştir.

2.1.1. Sayım Yıllarına Göre Nüfus Miktarı ve Artışı

1935-2008 yılları arasında, Gazipaşa İlçesi'nin nüfusu % 430 artarak 11 303 kişiden, 48 675 kişiye ulaşmıştır (Tablo 37, Şekil 34). Araştırma sahasında dönemler itibari ile en düşük yıllık nüfus artış hızı, 1935-1940, 1945-1950, 1990-2000 ve 2000-2007 yılları arasında; en yüksek yıllık nüfus artış hızı ise 1940-1945, 1950-1965 ile 1980-1985 yılları arasındaki dönemlerde gerçekleşmiştir.

Araştırma sahasında nüfus miktarı, 1940-2008 yılları arasındaki 68 yıllık devrede sürekli artmış; sadece 1935 yılından 1940 yılına kadar geçen beş yıllık sürede 39 kişi azalmıştır. 1935 yılında 11 303 kişi olan Gazipaşa nüfusu; 1940 yılında % -0.06 azalarak 11 264 kişi olmuştur. 1935-1940 döneminde nüfus miktarının azalmasında, 1929 dünya ekonomik bunalımı, "II. Dünya Savaşı'na

hazırlık için yetişkin erkek nüfusun silâhaltına alınması, yani genel seferberlik hali, açlık, kıtlık ve sefaletten dolayı sivil nüfusta görülen yüksek ölüm oranları" (Doğanay, 1994: 149) gibi faktörler etkili olmuştur.

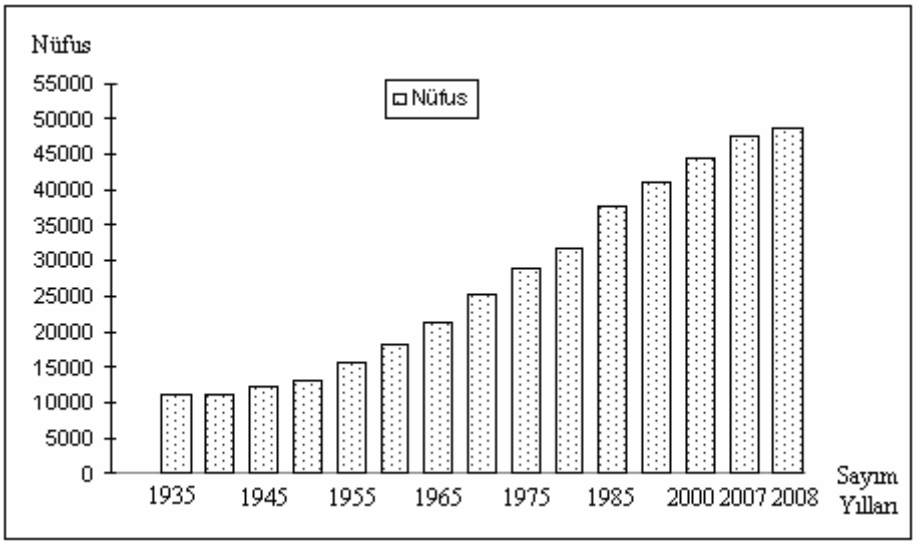
1940 yılında 11 264 kişi olan ilçe nüfusu, 1945 yılında 12 488 kişiye yükselmiştir. 1940-1945 yılları arasında nüfus 1 224 kişi artmış ve yıllık ortalama artış hızı % 2,2'ye ulaşmıştır. Gazipaşa İlçesi'nin nüfusu 1945-1950 yılları arasında 644 kişi artmış ve yıllık ortalama artış hızı % 1,0 olmuştur. Bu değer, 1945-1990 yılları arasında görülen en düşük yıllık ortalama artış oranıdır. Yıllık ortalama artış hızının düşük olmasında, ülkenin savaştan yeni çıkmış olması ve ekonomik sıkıntılar etkili olmuştur (Tablo 37, Şekil 34-35).

Tablo 37. Sayım Yıllarına Göre Gazipaşa'nın Nüfus Değişimi (1935-2008)

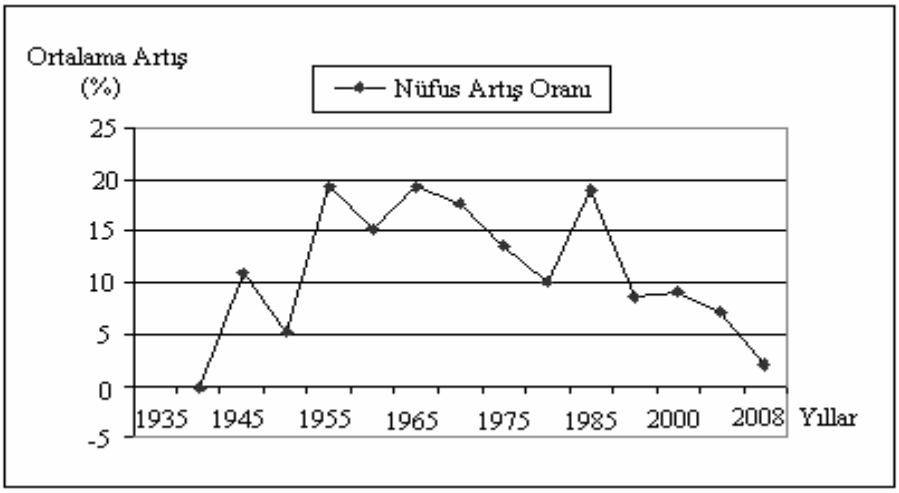
Sayım yılı	Nüfus	Artış Miktarı (Kişi)	Artış (%)	Yıllık Ortalama Artış (%)
1935	11 303	-	-	-
1940	11 264	-39	-0,3	-0,06
1945	12 488	1 224	10,9	2,2
1950	13 132	644	5,2	1,0
1955	15 670	2 538	19,3	3,8
1960	18 042	2 372	15,1	3,0
1965	21 501	3 459	19,2	3,8
1970	25 302	3 801	17,7	3,5
1975	28 714	3 412	13,5	2,7
1980	31 606	2 892	10,1	2,0
1985	37 604	5 998	19,0	3,8
1990	40 840	3 236	8,6	1,7
2000	44 541	3 701	9,1	0,9
2007	47 699	3 158	7,1	1,0
2008	48 675	976	2,0	2,0

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2008.

1950-1955 döneminde nüfus, 2 538 kişi artmış ve yıllık ortalama artış hızı % 3,8'e yükselmiştir. 1955 yılında 15 670 kişiye ulaşan nüfus, 1950 yılına göre % 19,3 oranında artmıştır. Bu dönemle birlikle, 1965 yılına kadar Gazipaşa'da nüfusun artış hızı oldukça yüksektir. Bu hızlı nüfus artışında, savaş döneminden sonra sanayi, eğitim ve ulaşım alanlarındaki kalkınma çalışmaları, tarımda makineleşme ve sağlık koşullarındaki iyileşmeler ile ölüm oranının düşmesi gibi büyük değişimler etkili olmuştur (Tablo 37, Şekil 34-35).

Şekil 34. Gazipaşa'da Sayım Yıllarına Göre Nüfus Değişimi (1935-2008)

Şekil 35. Gazipaşa'da Sayım Yıllarına Göre Nüfus Artış Oranları (1935-2008)

1965 yılından sonra nüfus artış hızı yavaşlamaktadır. Bir önceki dönemde % 3,8 olan yıllık ortalama artış hızı, 1965-1970 yılları arasındaki dönemde % 3,5'e düşmüştür. 1970 yılında 25 302 kişiye yükselen nüfus miktarı, 3 412 kişi artarak, 1975 yılında 28 714 kişiye ulaşmıştır. Bu dönemde yıllık ortalama artış hızı % 2,7'dir. 1975-1980 yılları arasında ortalama artış hızı düşmeye devam etmiş ve % 2,0 olmuştur (Tablo 37, Şekil 34-35).

1980-1985 döneminde, yıllık ortalama artış hızı tekrar yükselişe geçmiştir. 1980 yılı sayımda 31 606 kişi olan araştırma sahasında nüfus, 1985 yılında 37 604

kişi olmuştur. 5 998 kişinin artmış olduğu bu dönemde artış hızı % 19,0'a, yıllık ortalama artış hızı ise % 3,8'e ulaşmıştır. Bu dönemde Gazipaşa nüfusuna katılan kişi sayısının bütün sayım dönemleri içinde en yüksek değeri göstermiş olması dikkat çekicidir. Bunda, ilçede ekonomik değeri yüksek sera ürünleri üretiminin yaygınlaşması etkilidir. 1985-1990 yılları arasındaki dönemde ise artış hızı % 8,6'ya, yıllık ortalama artış hızı ise % 1,7'ye düşmüştür.

1990 yılında 40 840 kişi olan nüfus, 2000 yılında 44 541'e yükselmiş ve bu dönemde (1990-2000) yıllık ortalama artış hızı % 0,9'a gerilemiştir. 1985-1990 döneminde başlayan nüfus artış hızındaki yavaşlama devam etmektedir. Bu düşüşte, Gazipaşa'dan dışarıya yapılan göçler ve aile planlaması etkili olmuştur. 2000-2007 yılları arasındaki yedi yıllık sürede ilçe nüfusu 44 541 kişiden, 47 699 kişiye ulaşmıştır. Bu devrede, 3 158 kişi saha nüfusuna katılmış ve yıllık ortalama artış hızı % 1,0 olarak gerçekleşmiştir. 2007 yılından 2008 yılına kadar geçen bir yılda, Gazipaşa nüfusu 976 kişi artarak 48 675 kişi olmuştur. Bu sürede yıllık ortalama artış hızı % 2,0'dır.

2.1.2. Nüfusun Özellikleri

Araştırma sahasında yaşayan nüfusun kentsel ve kırsal nüfus miktarları, cinsiyete ve yaş gruplarına göre dağılımları, hane halkı büyüklüğü, eğitim, kültür ve sağlık durumları ile nüfus hareketleri ve göçler gibi nüfus özellikleri detaylı bir şekilde ele alınmıştır. [*]

2.1.2.1. Kentsel Nüfus ve Kırsal Nüfus

Araştırma sahasında şehir nüfusu 1950-2008 yılları arasında sürekli artmıştır. Gazipaşa'da şehir nüfusunun yıllık ortalama artış oranları sayım dönemlerinde önemli farklılıklar göstermektedir. Şehir nüfusunun en yüksek artış oranı % 11,2 ile

---

[*] Araştırma sahasının nüfus özellikleri, çoğunlukla TÜİK'in verileri dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Fakat bazı parametrelerde bilgi yetersizliği nedeniyle, İlçe Sağlık Müdürlüğü'nün verilerinden de faydalanılmıştır.

1965-1970 yılları arasındaki dönemde gerçekleşmiştir (Tablo 38, Şekil 36-37). Bir önceki dönemde % 6,4 olan yıllık ortalama artış oranının, bir sonraki dönemde % 11,2 olmasında kırsal kesimden kente olan göçün etkisi vardır. En düşük artış oranı ise % 2,1 ile 1990-2000 döneminde gerçekleşmiştir. Sahada şehirsel nüfus 2000 yılından sonra da artışını sürdürmüş ve 2000-2007 yılları arasında yıllık ortalama artış hızı % 3,1 ve 2007-2008 yılları arasında ise % 6,3'e ulaşmıştır.

Tablo 38. Gazipaşa'da Şehirsel ve Kırsal Nüfusun Sayım Yıllarına Göre Durumu (1935-2008)

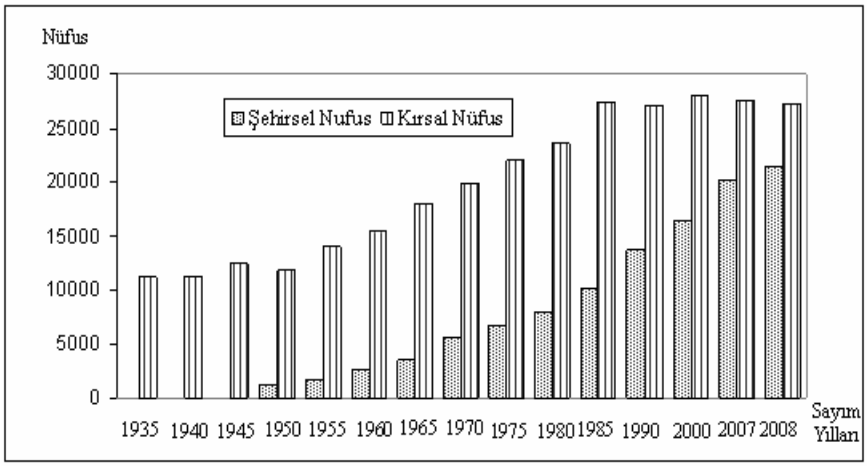
Sayım yılı	Şehirsel Nüfus	Yıllık Ort. Artış Hızı %	Kırsal Nüfus	Yıllık Ort. Artış Hızı %	Toplam Nüfus	Yıllık Ort. Artış Hızı %
1935	Alanya'ya bağlı nahiye		11 303	-	11 303	-
1940	Alanya'ya bağlı nahiye		11 264	-0,06	11 264	-0,06
1945	Alanya'ya bağlı nahiye		12 488	2,2	12 488	2,2
1950	1 246	-	11 886	-0,9	13 132	1,0
1955	1 640	6,3	14 030	3,6	15 670	3,8
1960	2 672	2,2	15 370	1,9	18 042	3,0
1965	3 524	6,4	17 977	3,4	21 501	3,8
1970	5 506	11,2	19 796	2,0	25 302	3,5
1975	6 696	4,3	22 018	4,5	28 714	2,7
1980	7 991	3,9	23 615	1,4	31 606	2,0
1985	10 221	5,6	27 383	3,1	37 604	3,8
1990	13 697	6,8	27 143	-0,2	40 840	1,7
2000	16 536	2,1	28 005	0,2	44 541	0,9
2007	20 149	3,1	27 550	-0,2	47 699	1,0
2008	21 415	6,3	27 260	-1,1	48 675	2,0

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2008.

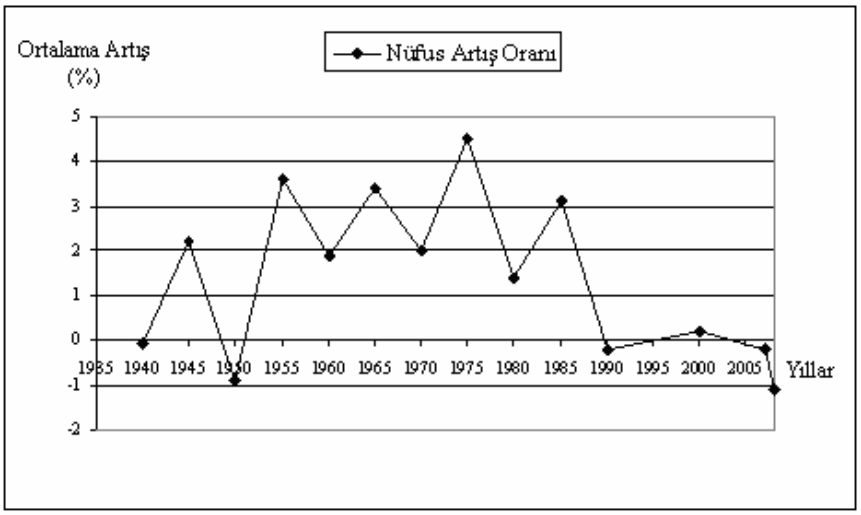
1950-1975 yılları arasında şehir nüfusu, 1 246'dan 6 696'ya yükselmiştir. Bu dönemde % 437 oranında bir artış gerçekleşmiştir. 1975-2008 yılları arasında ise şehir nüfusu, 6 696'dan 21 415'e yükselmiş ve % 220 oranında bir artış göstermiştir. Yıllık ortalama nüfus artış oranları ise 1950-1975 yılları arasında % 17,5; 1975-2008 yılları arasında ise % 9,6'dır.

Gazipaşa'da kırsal nüfusun yıllık ortalama artış hızı, 1935-2008 yılları arasında oldukça değişkendir. Sahada kırsal nüfus miktarı, 1940-1985 yılları arasında (1945-1950 yılları arasındaki dönem hariç) sürekli artmıştır. 1945 yılında, 12 488 kişi olan kırsal nüfus, 1950 yılında, 11 886 kişiye ve bu dönemdeki yıllık ortalama artış hızı

ise -0,9'a düşmüştür. Bu düşüşte, 1947 yılında tekrar ilçe statüsü kazanan Gazipaşa'nın çekiciliği ve II. Dünya savaşının olumsuz etkileri rol oynamıştır.

Şekil 36. Gazipaşa'da Şehirsel ve Kırsal Nüfusun Sayım Yıllarına Dağılımı (1935-2008)

Şekil 37. Gazipaşa'da Sayım Yıllarına Göre Şehirsel ve Kırsal Nüfus Artış Oranları (1935-2008)

1935 yılında 11 303 kişi olan kırsal nüfus, 1985'te 27 383 kişiye yükselmiştir. Bu dönemde kırsal nüfus, % 142 oranında artmıştır. Yıllık ortalama nüfus artış hızı da % 2,9 olarak gerçekleşmiştir. 1985-2008 yılları arasında kırsal nüfusun yıllık ortalama nüfus artış hızında belirgin bir düşüş gözlenmektedir. 1985 yılında, 27 383 kişi olan kırsal nüfus, 2008 yılında 48 675 kişiye ulaşmıştır. Bu dönemde kırsal

nüfus, % 78 oranında artmıştır. Yıllık ortalama artış hızı da % 3,4 olarak gerçekleşmiştir (Tablo 38, Şekil 36-37). 1985 yılından sonra kırsal nüfusun artış hızındaki azalma, kırsal alandan gerek ilçe merkezine, gerekse ilçe dışına yapılan göçlerle alâkalıdır.

Gazipaşa'da şehir nüfusunun toplam nüfus içindeki payı sürekli artmaktadır. 1950 yılında şehir nüfusunun toplam nüfus içindeki payı % 9,5 iken, 2008 yılında bu oran % 44'e yükselmiştir (Tablo 39). Türkiye genelinde 2008 yılında toplam nüfus içinde şehir nüfusu oranının % 74,96 olduğu göz önüne alındığında, Gazipaşa'nın kentleşme sürecinde Türkiye'nin gerisinde kaldığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 39. Gazipaşa'da Şehir ve Köy Nüfusunun Toplam Nüfusa Göre Yüzdelik Dağılımı (1935-2008)

Sayım Yılı	Toplam Nüfus	Şehir Nüfus Toplamı	%	Kır Nüfus Toplamı	%
1935	11 303	Alanya'ya bağlı nahiye	-	11 303	100
1940	11 264	Alanya'ya bağlı nahiye	-	11 264	100
1945	12 488	Alanya'ya bağlı nahiye	-	12 488	100
1950	13 132	1 246	9,5	11 886	90,5
1955	15 670	1 640	10,5	14 030	89,5
1960	18 042	2 672	14,8	15 370	85,2
1965	21 501	3 524	16,4	17 977	83,6
1970	25 302	5 506	21,8	19 796	78,2
1975	28 714	6 696	23,3	22 018	76,7
1980	31 606	7 991	25,3	23 615	74,7
1985	37 604	10 221	27,2	27 383	72,8
1990	40 840	13 697	33,5	27 143	66,5
2000	44 541	16 536	37,1	28 005	62,9
2007	47 699	20 149	42,2	27 550	57,8
2008	48 675	21 415	44,0	27 260	56,0

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2008.

Araştırma sahasında kırsal nüfusun toplam nüfus içindeki payının ise sürekli azaldığını görmekteyiz. 1935 yılında, 11 303 kişi olan kırsal nüfus miktarı, 2008 yılında 27 260 kişiye yükselmiş ve % 31,4 oranında bir artış göstermiştir. Türkiye'de toplam nüfus içinde kırsal nüfus oranı, 1935 yılında % 76,47 iken, 2008 yılında % 25,04'e düşmüştür. Ayrıca, 2008 yılında toplam nüfus içindeki kırsal nüfus oranın % 56,0 olması, ilçenin kırsal karakterini ortaya koyması açısından oldukça önemlidir.

Gazipaşa İlçesi'nde 1965-2008 yılları arasında, yerleşmelerin nüfus değişim yüzdesi incelendiğinde saha genelinde farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Örneğin bu

dönemde, kıyıya yakın, tarım potansiyelinin fazla olduğu yerleşmelerde nüfus artmış; eğim ve yükselti şartlarının olumsuz etkilerinden dolayı, iç kesimlerdeki yerleşmelerde ise nüfus azalmıştır.

1992 yılında belde statüsü kazanan Kâhyalar, bugün hızla modernleşmektedir. Buna bağlı olarak Kâhyalar Beldesi'nin nüfusu, 1965-2008 yılları arasında % 211'lik bir artışla, 1 087 kişiden 3 381 kişiye ulaşmıştır. Gazipaşa'da nüfusu hızla artan diğer yerleşmeler, ilçe merkezi (% 507,7) ile Aydıncık (% 523,1), Beyobası (% 16,9), Çobanlar (% 252,3) ve Muzkent (% 186,5) köyleridir (Tablo 40).

Araştırma sahasında, kırsal yerleşmelerin birçoğunda ekonomik geçim kaynaklarının yetersiz olması nüfus artış hızını düşürmüştür. Özellikle Çığlık, Çamlıca, Çörüş, Esenpınar, Sugözü, Üçkonak gibi yerleşmeler dâhil olmak üzere 21 köyde, 1965-2008 yılları arasında değişim yüzdesi negatif gerçekleşmiştir.

Tablo 40. Gazipaşa'da Yerleşmelerin Nüfus Değişimleri (1965-2008)

Yerleşmeler	Sayım Dönemleri									1965-2008 Değişim %
	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000	2007	2008	
İlçe Merkezi	3 524	5 506	6 696	7 991	10 221	13 697	16 536	20 149	21 415	507,7
Kahyalar	1 087	1 293	1 678	1 975	2 359	2 688	3 258	3 408	3 381	211,0
Akoluk	260	249	240	218	199	190	116	82	83	-68,1
Aydıncık	160	281	525	544	753	828	880	1 017	997	523,1
Beyobası	491	660	809	1 097	1 513	1 686	1 847	2 130	2 047	316,9
Beyrebucak	685	700	910	1 039	1 298	1 378	1 823	1 889	1 821	165,8
Çakmak	278	322	405	351	415	376	286	275	275	-1,1
Çalıpınar	208	245	306	362	412	416	472	503	495	138
Çamlıca	470	620	671	604	658	545	241	217	199	-57,7
Çığlık	653	697	696	781	768	692	445	419	401	-38,6
Çile	333	336	297	484	775	270	257	230	229	-31,2
Çimenbağ	-	185	200	213	225	242	186	143	142	-23,2
Çobanlar	403	486	597	653	761	971	1 347	1 500	1 420	252,3
Çörüş	852	906	951	1 005	1 004	950	316	332	344	-59,
Doğanca	605	588	596	618	654	613	414	376	349	-42,3
Esenpınar	235	221	187	177	152	131	104	87	85	-63,8
Göçük	788	993	1 171	1 264	1 327	1 033	789	741	746	-5,3
Gökçebelen	-	-	-	-	-	308	307	275	267	-13,3
Gökçesaray	266	299	293	339	296	258	198	164	161	-39,5
Güney	369	393	440	493	549	628	628	606	557	50,9
Gürçam	406	451	428	516	497	401	277	237	237	-41,6
Hasdere	532	475	517	509	629	590	625	690	682	28,2
Ilıca	619	646	759	684	712	666	602	641	682	10,1
İnal	331	384	414	446	589	485	461	345	346	4,5
İnceğiz	273	329	370	363	364	357	311	308	314	15,0
Karalar	680	736	821	697	1 105	1 252	1 422	1 511	1 539	126,3
Karaçukur	232	268	281	257	304	241	198	143	142	-38,8
Karatepe	697	868	877	889	980	893	893	758	751	7,7
Sugözü	814	947	621	661	642	548	355	293	340	-58,2
Kırahmetler	-	-	-	-	-	-	230	245	271	17,8
Kızılgüney	359	315	537	603	683	712	649	601	602	67,7
Korubaşı	789	740	841	930	1 176	1 165	1 365	1 510	1 359	72,2
Küçüklü	339	558	323	322	486	761	1 053	630	813	139,8
Macar	451	404	443	548	622	747	1 201	1 232	1 106	145,2
Muzkent	349	544	617	706	696	730	847	935	1 000	186,5
Şahinler	-	-	296	304	338	227	197	153	172	-41,9
Öznurtepe	-	-	-	-	-	-	196	157	153	-21,9
Üçkonak	464	327	300	298	265	228	183	151	163	-64,9
Yakacık	314	331	363	376	503	451	431	375	370	17,8
Yenigüney	384	402	395	405	525	375	284	249	248	-35,4
Yeniköy	462	633	745	770	930	960	904	791	769	66,5
Yeşilyurt	-	-	-	-	-	-	395	353	367	-7,1
Zeytinada	940	964	1 098	1 114	1 219	1 151	1 012	848	835	-11,2
Toplam	**21 501**	**25 302**	**28 714**	**31 606**	**37 604**	**40 840**	**44 541**	**47 699**	**48 675**	**116,4**

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2008.

2.1.2.2. Nüfusun Cinsiyet ve Yaş Yapısı

Gazipaşa'da kadın nüfusun erkek nüfusa oranla daha fazla olduğu görülür. "Toplam nüfus içerisinde 100 veya 1000 kadına isabet eden genel cinsiyet oranı" (Tandoğan, 1994: 58), 1935'de % 86,0; 2008'de de % 102,8 olarak gerçekleşmiştir. (Tablo 41). Yani 1935 yılında her 100 kadına düşen erkek sayısı 86,0 iken, 2008 yılında 102,8'dir.

Tablo 41. Gazipaşa'da Sayım Dönemlerine Göre Genel Cinsiyet Oranları (1935-2008)

Sayım Yılı	Toplam Nüfus	Erkek Nüfusu	%	Kadın Nüfusu	%	Fark	Cins Oranı (%)
1935	11 303	5 226	46,2	6 077	53,8	851	86,0
1940	11 264	5 246	46,6	6 018	53,4	772	87,2
1945	12 488	6 083	48,7	6 405	51,3	322	94,9
1950	13 132	6 454	49,2	6 678	50,8	224	96,6
1955	15 670	7 774	49,6	7 896	50,4	122	98,4
1960	18 042	8 917	49,4	9 125	50,6	208	97,7
1965	21 501	10 866	50,5	10 635	49,5	-231	102,1
1970	25 302	12 605	49,8	12 697	50,2	97	99,2
1975	28 714	14 485	50,4	14 229	49,6	-256	101,7
1980	31 606	15 766	49,8	15 840	50,2	74	99,5
1985	37 604	19 114	50,8	18 490	49,2	-624	103,4
1990	40 840	20 715	50,7	20 125	49,3	-590	102,9
2000	44 541	22 308	50,1	22 233	49,9	-75	100,3
2007	47 699	24 123	50,6	23 576	49,4	-547	102,3
2008	48 675	24 680	50,7	23 995	49,3	-685	102,8

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2008.

Araştırma sahasında genel cinsiyet oranları: 1940 yılında, % 87,2; 1945 yılında % 94,9; 1950 yılında % 96,6; 1955 yılında % 98,4; 1960 yılında % 97,7; 1965 yılında % 102,1; 1970 yılında % 99,2; 1975 yılında % 101,7 ve 1980 yılında % 99,5'tir. 1935-1960 yılları arasındaki dönem ile 1970 ve 1980 yıllarında cinsiyet oranı kadınlar lehindedir. Genel cinsiyet oranının en yüksek değeri % 103,4 ile 1985 yılında hesaplanmıştır. Bu tarihten sonra araştırma sahasında cinsiyet oranları, erkekler lehinde gelişmiştir. 1990 yılında Gazipaşa'daki 40 840 kişinin 20 715'i erkek, 20 125'i kadın nüfustan oluşmaktadır ve her 100 kadına düşen erkek sayısı 102,9'dur. 2000 yılında, 44 541 kişinin 22 308'i erkek, 22 233'ü kadın nüfustan oluşmaktadır. Her 100 kadına düşen erkek sayısı, 100,3'tür. 2008 yılında sahadaki erkek nüfus oranı, kadın nüfus oranından fazla ve genel cinsiyet oranı % 102,3'tür.

Araştırma sahasında kadın ve erkek nüfus oranları, 1935-2008 yılları arasındaki dönemde genel olarak birbirine yakın değerler göstermektedir. 1935-1960 yılları arasında, toplam nüfus miktarı içinde erkek nüfus miktarı, kadın nüfus miktarından azdır (Tablo 41). 1935 yılında her 100 kadına 86 erkek, 1940 yılında her 100 kadına 87,2 erkek düşmektedir. 1935 yılında toplam nüfus içindeki erkek nüfus oranı % 46,2, 1940 yılında ise % 46,6'dır. Bunda, II. Dünya savaşı nedeniyle erkek nüfusun silâhaltına alınması etkilidir. 1940-1945 yılları arasındaki dönemden sonra toplam nüfus içindeki erkek nüfus oranı artmaya başlamıştır. 1955 yılında toplam nüfus içindeki erkek nüfus oranı % 49,2, 1960 yılında ise % 49,6 ile kadın nüfus oranına yaklaşmıştır. 1965 yılında erkek nüfus oranı, kadın nüfus oranını ilk defa geçerek, % 50,5 olmuştur. Bunda, araştırma sahasında ekonomik değeri yüksek tarım ürünleri üretiminin yaygınlaşması etkilidir.

1970 yılında toplam nüfus içindeki erkek nüfus oranı % 49,8, 1975 yılında % 50,4 ve 1980 yılında tekrar % 49,8 olarak belirlenmiştir. Kadın nüfus oranı ise 1970 yılında % 50,2, 1975 yılında % 49,6 ve 1980 yılında tekrar % 50,2 olarak değişkenlik göstermektedir. 1985-2008 yılları arasındaki dönemde, toplam nüfus miktarı içinde erkek nüfus miktarı, kadın nüfus miktarından fazladır. 2000 yılında, 44 541 kişinin % 50,1'i erkek, % 49,9'u kadın; 2007 yılında ise 47 699 kişinin % 50,6'sı erkek, % 49,4'ü kadın nüfustan oluşmaktadır. 2008 yılı değerleri, 2007 yılı değerlerine çok yakındır. 2008 yılında toplam nüfusun % 50,7'si erkek, % 49,3'ü kadındır.

Nüfusun cinsiyet yapısını şehir ve kırsal nüfusa göre değerlendirdiğimizde, 1950-2008 yılları arasındaki dönemde, şehir nüfusu içinde erkek nüfusunun 1950 yılı hariç, bütün sayım yıllarında fazla olduğu görülmektedir. 1950 yılından sonra yapılan göçlerin daha çok kırsal alanlardan olması, bu tarihten itibaren şehir nüfusu içinde erkek nüfusun artmasına sebep olmuştur. Şehir nüfusu içinde erkek nüfusu oranının en yüksek değerleri 1970 (% 53,5) ve 1990 (% 54,9) yıllarında görülmektedir (Tablo 42).

Toplam kır nüfusu içinde ise kadın nüfusu, 1935-1960 yılları arasındaki dönemde erkek nüfusundan daha fazladır. 1965 yılında % 49,7 olan kadın nüfusu oranı, 1970 yılında % 51,2'ye yükselmiştir. 1970 yılında 19 796 kişi olan toplam kır

nüfusu içinde erkek nüfus oranı % 48,8, kadın nüfus oranı ise % 51,2'dir. 1970 yılında kır nüfusu içinde erkek nüfusun azalması, gerek iç göçe, gerekse dış göçe katılanlar arasında erkek nüfusun fazla olması ile ilgilidir. 1975 yılından sonra kırsal kesimden olan göçlerin yavaşlaması ile kır nüfusu içindeki kadın ve erkek nüfus oranları birbirine çok yaklaşmıştır.

Tablo 42. Gazipaşa'da Şehir ve Köy Nüfusunun Cinsiyete Göre Dağılımı (1935-2008)

Sayım Yılı	Şehir Nüfus Toplamı	Erkek Nüfus	%	Kadın Nüfus	%	Kır Nüfus Toplamı	Erkek Nüfus	%	Kadın Nüfus	%
1935	Alanya'ya bağlı nahiye					11 303	5 226	46,2	6 077	53,8
1940	Alanya'ya bağlı nahiye					11 264	5 246	46,6	6 018	53,4
1945	Alanya'ya bağlı nahiye					12 488	6 083	48,7	6 405	51,3
1950	1 246	618	49,6	628	50,4	11 886	5 836	49,1	6 050	50,9
1955	1 640	823	50,2	817	49,8	14 030	6 951	49,5	7 079	50,5
1960	2 672	1 425	53,3	1 247	46,7	15 370	7 492	48,7	7 878	51,3
1965	3 524	1 823	51,7	1 701	48,3	17 977	9 043	50,3	8 934	49,7
1970	5 506	2 946	53,5	2 560	46,5	19 796	9 659	48,8	10 137	51,2
1975	6 696	3 475	51,9	3 221	48,1	22 018	11 010	50,0	11 008	50,0
1980	7 991	4 164	52,1	3 827	48,9	23 615	11 602	49,1	12 013	50,9
1985	10 221	5 294	51,8	4 927	48,2	27 383	13 820	50,5	13 563	49,5
1990	13 697	7 515	54,9	6 182	45,1	27 143	13 200	48,6	13 943	51,4
2000	16 536	8 517	51,5	8 019	48,5	28 005	13 791	49,2	14 214	50,8
2007	20 149	10 235	50,8	9 914	49,2	27 550	13 888	50,4	13 662	49,6
2008	21 415	10 854	50,7	10 561	49,3	27 260	13 826	50,7	13 434	49,3

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2008.

Nüfusun cinsiyet yapısının yanında yaş yapısının da değerlendirilmesi gerekmektedir. Çünkü, hangi yaş gruplarından ne kadar insanın olduğu ancak yaş yapısından anlaşılabilir. Eğitim, sağlık, konut hizmetleri başta olmak üzere pek çok işlerin planlanmasında dar aralıklı yaş gruplandırmasından yararlanılır (Şahin vd., 2003: 64). Bununla birlikte nüfusun cinsiyet ve yaş yapısını gösteren nüfus piramitlerinde geçmiş devrelere ait siyasi, askeri ve demografik olayların izlerine rastlanmaktadır (Tandoğan, 1994: 62).

Gazipaşa ilçe merkezinin 2000 yılı, şehir nüfusunun, dar aralıklı yaş ve cinsiyet yapısı incelendiğinde, 00-04, 10-14, 15-19, 20-24, 25-29, 35-39, 40-44, 45-49, 50-54, 55-59 ve 60-64 yaş gruplarında erkek nüfusun fazla, 5-9 ve 65+ yaş gruplarında ise kadın nüfusun fazla olduğu görülmektedir (Tablo 43).

Tablo 43. Gazipaşa İlçe Merkezinde Şehirsel Nüfusun Dar Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı

Yaş Grubu	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	%
00-04	771	51,7	719	48,3	1 490	9,0
05-09	847	49,9	851	50,1	1 698	10,3
10-14	867	53,0	770	47,0	1 637	9,9
15-19	766	54,0	653	46,0	1 419	8,6
20-24	740	51,0	710	49,0	1 450	8,8
25-29	825	50,4	812	49,6	1 637	9,9
30-34	781	49,3	804	50,7	1 585	9,5
35-39	798	52,5	723	47,5	1 521	9,2
40-44	592	54,8	488	45,2	1 080	6,5
45-49	441	55,1	359	44,9	800	4,8
50-54	313	51,5	295	48,5	608	3,8
55-59	225	54,3	189	45,7	414	2,5
60-64	226	51,5	213	48,5	439	2,7
65-69	162	48,9	169	51,1	331	2,0
70-74	94	38,5	150	61,5	244	1,5
75-79	38	46,9	43	53,1	81	0,5
80-84	14	31,1	31	68,9	45	0,3
85+	12	24,5	37	75,5	49	0,3
Bilinmeyen	5	62,5	3	37,5	8	0,0
Toplam	**8 517**	**51,5**	**8 019**	**48,5**	**16 536**	**100,0**

Kaynak: DİE Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2000.

Araştırma sahasının genelinde ise 2008 yılında, 00-04, 05-09, 10-14, 15-19, 20-24, 25-29, 40-44, 45-49, 50-54 ve 65-69 yaş gruplarında erkek nüfusun; 30-34, 35-39, 55-59, 60-64 ve 70+ yaş gruplarında ise kadın nüfusun fazla olduğu görülmektedir (Tablo 44).

Tablo 44. Gazipaşa İlçesinde Nüfusun Dar Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2008)

Yaş Grubu	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	%
00-04	1 895	52,2	1 735	47,8	3 630	7,6
05-09	1 982	50,5	1 939	49,5	3 921	8,1
10-14	2 306	53,4	2 012	46,6	4 318	8,9
15-19	2 248	51,7	2 097	48,3	4 345	8,9
20-24	1 897	52,2	1 734	47,8	3 631	7,5
25-29	1 908	50,2	1 895	49,8	3 803	7,8
30-34	1 837	48,9	1917	51,1	3 754	7,7
35-39	2 073	48,3	2 217	51,7	4 290	8,8
40-44	2 042	52,2	1 868	47,8	3 910	8,0
45-49	1 646	52,1	1 516	47,9	3 162	6,5
50-54	1 307	52,0	1 208	48,0	2 515	5,2
55-59	930	49,1	963	50,9	1 893	3,9
60-64	546	46,4	631	53,6	1 177	2,4
65-69	771	52,1	708	47,9	1 479	3,0
70-74	633	49,5	647	50,5	1 280	2,6
75-79	417	46,0	490	54,0	907	1,8
80-84	189	38,3	304	61,7	493	1,0
85-89	34	33,0	69	67,0	103	0,2
90+	19	29,7	45	70,3	64	0,1
Toplam	**24 680**	**50,7**	**23 995**	**49,3**	**48 675**	**100,0**

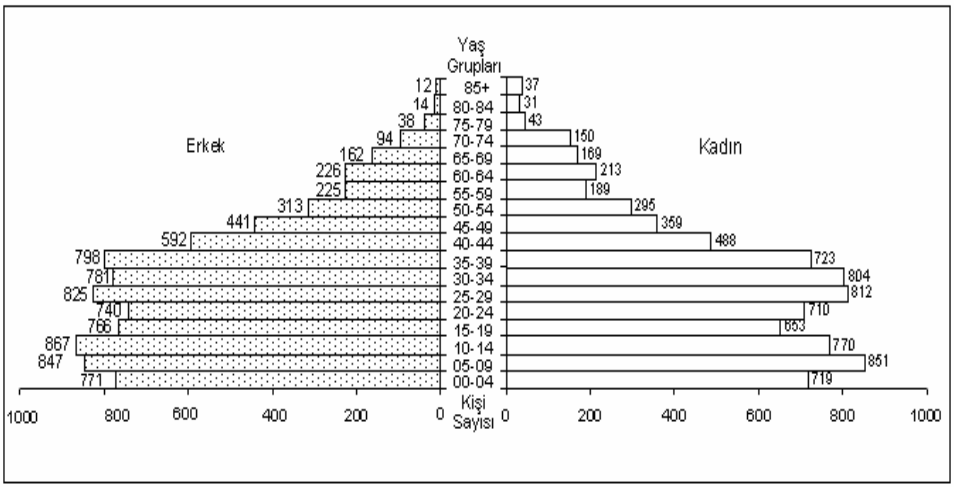
Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2008.

Araştırma sahasının, 2000 yılı nüfus piramidine baktığımızda, toplam nüfus içindeki en büyük payı 05-09 yaş grubu (% 10,3); 2008 yılı nüfus piramidinde ise 10-14 ve 15-19 yaş grupları (% 8,9) almaktadır (Şekil 38-39). 2000 yılında tabanda bulunan 0-4 yaş grubunun, 5-9 ve 10-14 yaş gruplarına göre; 2008 yılında ise tabanda bulunan 0-4 yaş grubunun, 5-9 ve 10-14 yaş gruplarına göre daha az olması, son yıllarda doğurganlık oranının giderek azalmaya başladığını göstermektedir. Doğurganlık oranının azalması üzerinde nüfus planlamaları ve doğum kontrolü çalışmalarıyla birlikte, genç nüfusun göçler ile araştırma sahasından ayrılması etkili olmuştur.

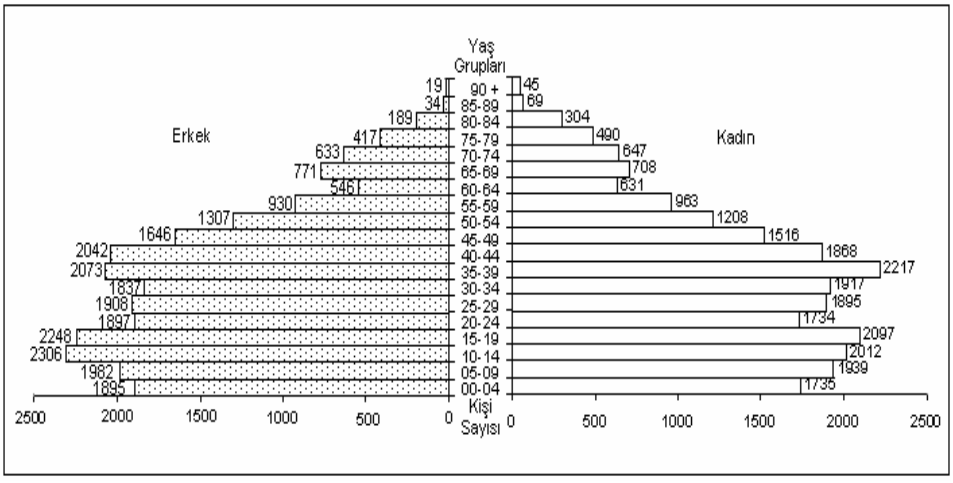
Nüfusun 15-44 yaş grupları arasındaki toplamı incelendiğinde, ilçe merkezindeki nüfusun % 52,5'i (2000); ilçe genelindeki nüfusun % 57,6'sı (2008) bu yaş aralığında bulunmaktadır. Bu değerler, Gazipaşa'da nüfusun oldukça genç olduğunu göstermektedir. 2008 yılı nüfus piramidinde 0-29 yaşları arasında erkek nüfusu, kadın nüfusundan fazla olmakla birlikte, 20-29 yaş grubunda erkek ve kadın nüfus miktarı arasındaki fark azalmaktadır. Ayrıca sahada, 30-39 yaş grubunda kadın

nüfus miktarı daha fazladır. Bunun nedeni, bu yaşlardaki erkek nüfusun çalışmak için başka şehirlere gitmesidir. 2000 yılı nüfus piramidinde ise 05-09, 30-34 yaş grupları dışında 65 yaşına kadar olan erkek nüfusunun ilçe merkezinde fazla olduğu görülmektedir. Araştırma sahasında 45-49 yaş grubundan sonra nüfus oranları genel olarak sürekli azalmaktadır. Bu durum piramidin şişkin olan orta kısmından sonra, yukarıya doğru incelmesine sebep olmaktadır.

Araştırma sahasında, 2000 yılında ilçe merkezinde 65 yaşından, 2008 yılında ilçe genelinde ise 70 yaşından sonra erkek nüfusun kadın nüfustan daha az olduğu görülmektedir (Şekil 38-39).

Şekil 38. Gazipaşa İlçe Merkezinin Nüfus Piramidi (2000)

Şekil 39. Gazipaşa İlçesi'nin Nüfus Piramidi (2008)

Gazipaşa'da göç alan ve göç veren yerleşmelerin nüfus yapılarını ortaya koymak için Beyobası ve Sugözü köylerinin dar aralıklı yaş ve cinsiyet yapısı incelenmiştir (Tablo 45). Çevre köylerden ve Gümüşhane, Konya gibi illerden göç alan Beyobası Köyü'nün nüfusu, 2008 yılında 2 047 kişidir. Köy nüfusu yaş grupları arasında dengeli bir dağılıma sahiptir. 00-04, 05-09 ve 10-14 yaş gruplarındaki azalma, doğurganlık oranının düştüğünü göstermektedir.

Tablo 45. Beyobası Köyü Nüfusunun Dar Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2008)

Yaş Grubu	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	%
00-04	89	54,3	75	45,7	164	8,0
05-09	93	51,7	87	48,3	180	8,8
10-14	97	50,8	94	49,2	191	9,3
15-19	115	56,6	88	43,4	203	9,9
20-24	73	51,7	68	48,3	141	6,9
25-29	93	48,2	100	51,8	193	9,4
30-34	83	49,7	84	50,3	167	8,2
35-39	88	50,0	88	50,0	176	8,6
40-44	93	55,0	76	45,0	169	8,3
45-49	77	55,0	63	45,0	140	6,8
50-54	47	46,5	54	53,5	101	4,9
55-59	36	49,3	37	50,7	73	3,6
60-64	16	42,1	22	57,9	38	1,9
65+	59	53,2	52	46,8	111	5,4
Toplam	**1 059**	**51,7**	**988**	**48,3**	**2 047**	**100,0**

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2008.

Göç veren köylere örnek teşkil eden Sugözü köyünün 2008 yılı nüfus miktarı, 340'tır. Köyün dar aralıklı yaş ve cinsiyet yapısına bakıldığında, toplam nüfus içindeki en büyük pay 65+ yaş grubuna (% 19,4) aittir (Tablo 46). Gazipaşa'da engebeli alanlarda bulunan, ekonomik faaliyetlerin sınırlı olduğu birçok köyde görüldüğü gibi, Sugözü köyünde de genç nüfus göç etmiştir ve köy nüfusunun çoğunluğunu 65+ yaş grubu oluşturmaktadır.

Tablo 46. Sugözü Köyü Nüfusunun Dar Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2008)

Yaş Grubu	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	%
00-04	6	50,0	6	50,0	12	3,5
05-09	9	75,0	3	25,0	12	3,5
10-14	20	71,4	8	28,6	28	8,2
15-19	12	70,6	5	29,4	17	5,0
20-24	19	61,3	12	38,7	31	9,1
25-29	16	66,7	8	33,3	24	7,1
30-34	11	52,4	10	47,6	21	6,2
35-39	15	57,7	11	42,3	26	7,7
40-44	12	48,0	13	52,0	25	7,4
45-49	8	36,4	14	63,6	22	6,5
50-54	10	47,6	11	52,4	21	6,2
55-59	5	33,3	10	66,8	15	4,4
60-64	8	40,0	12	60,0	20	5,8
65+	31	47,0	35	53,0	66	19,4
Toplam	**182**	**53,5**	**158**	**46,5**	**340**	**100,0**

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2008.

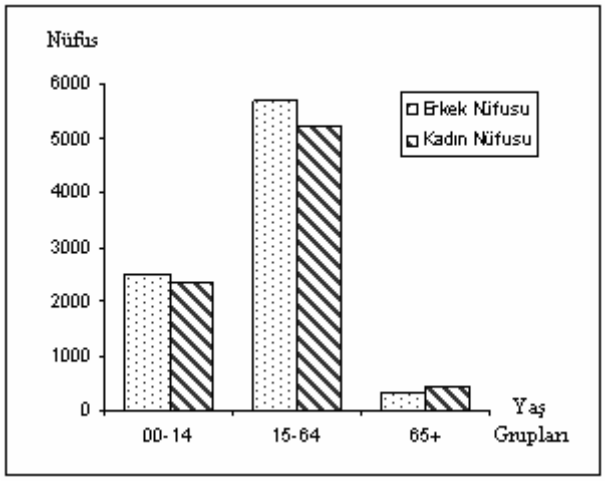
0-14, 15-64 ve 65+ şeklinde yapılan geniş aralıklı yaş gruplandırması, nüfusta bağımlılık oranının ve çalışma çağındaki nüfusun belirlenmesinde oldukça önemlidir. Geniş aralıklı yaş gruplandırmasına göre, 2000 yılında, Gazipaşa ilçe merkezinin nüfusunun % 29,2'si, 0-14; % 66,2'si, 15-64 ve % 4,5'i de 65+ yaş gruplarından oluşmaktadır (Tablo 47, Şekil 40-41).

2008 yılında ise, Gazipaşa ilçe genelinde nüfusun % 24,4'ü, 0-14; % 66,5'i 15-64 ve % 8,9'u da 65+ yaş gruplarındadır. Araştırma sahasında 0-14 ve 15-64 yaş gruplarında erkek nüfusu kadın nüfusundan, 65+ yaş grubunda ise kadın nüfusu erkek nüfusundan fazladır. Geniş aralıklı yaş gruplandırmasına göre, çalışma çağına gelmediği kabul edilen 0-14 yaşlarındaki çocuklar ile 64 yaşın üzerindeki yaşlı nüfus, yani bağımlı nüfus oranı, aktif nüfus olarak değerlendirilen 15-64 yaş grubundaki nüfus oranından azdır (Tablo 47, Şekil 40-41).

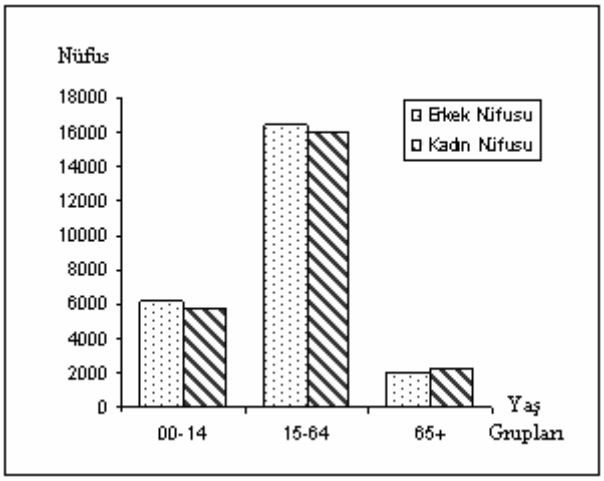
Tablo 47. Araştırma Sahasında Nüfusunun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2008)

Yaş Grubu	Erkek Nüfusu	%	Kadın Nüfusu	%	Toplam Nüfus	%
Gazipaşa	**Şehir Nüfusu (2000)**					
00-14	2 485	51,5	2 340	48,5	4 825	29,2
15-64	5 707	52,1	5 246	47,9	10 953	66,2
65+	320	42,7	430	57,3	750	4,5
Bilinmeyen	5	62,5	3	37,5	8	0,1
Toplam	**8 517**	**51,5**	**8 019**	**48,5**	**16 536**	**100,0**
Gazipaşa	**İlçe Geneli (2008)**					
00-14	6 183	52,1	5 686	47,9	11 869	24,4
15-64	16 434	50,7	15 956	49,3	32 390	66,5
65+	2 063	47,7	2 263	52,3	4 326	8,9
Bilinmeyen			90	100	90	0,2
Toplam	**24 680**	**50,7**	**23 995**	**49,3**	**48 675**	**100,0**
Beyobası Köyü						
00-14	279	52,2	256	47,8	535	26,1
15-64	721	51,5	680	48,5	1 401	68,5
65+	59	53,2	52	46,8	111	5,4
Toplam	**1 059**	**51,7**	**988**	**48,3**	**2 047**	**100,0**
Sugözü Köyü						
00-14	35	67,3	17	32,7	52	15,3
15-64	116	52,3	106	47,7	222	65,3
65+	31	47	35	53	66	19,4
Toplam	**182**	**53,5**	**158**	**46,5**	**340**	**100,0**

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2008.

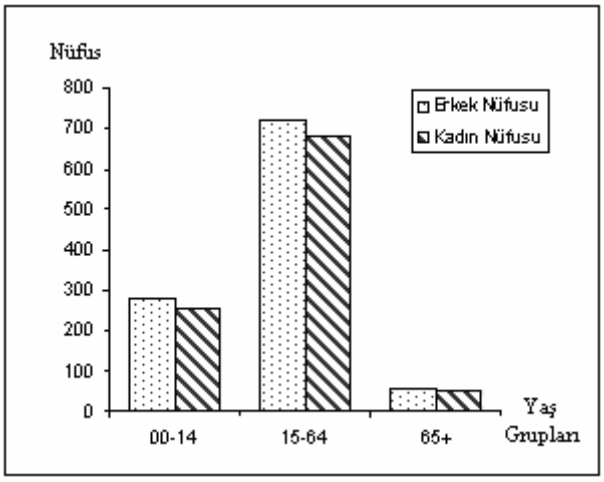

Şekil 40. Gazipaşa'da Şehirsel Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2000)

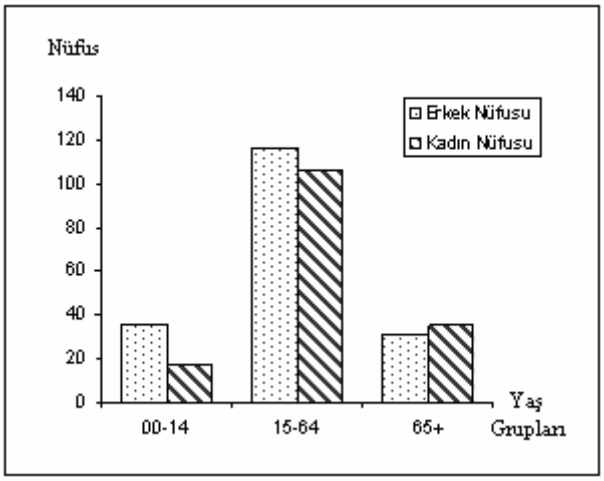

Şekil 41. Gazipaşa'da Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2008)

Geniş aralıklı yaş gruplandırmasına göre, 2008 yılında Beyobası Köyü nüfusunun % 26,1'i, 0-14; % 68,5'i, 15-64 ve % 5,4'ü, 65+ yaş gruplarında almaktadır. Sugözü köyü nüfusunun % 15,3'ü, 0-14; % 65,3'ü, 15-64 ve % 19,4'ü de, 65+ yaş gruplarında yer almaktadır (Tablo 47, Şekil 42-43). Sugözü Köyü'nde 0-14 yaş grubunu nüfusun az ve 65+ yaş grubu nüfusun fazla olması, genç nüfusun göçe katıldığını göstermektedir.

Şekil 42. Beyobası Köyü'nde Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2008)

Şekil 43. Sugözü Köyü'nde Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2008)

Bağımlı nüfus ve aktif nüfus miktarlarına göre, Gazipaşa'da 2000 yılında nüfusun bağımlılık oranı, % 50,9 olarak hesaplanmıştır. 2008 yılında ise bu oran ilçe genelinde % 50,0; ilçe merkezinde % 44,9 ve kırsal nüfusta % 54,1'dir. 2008 yılı Türkiye nüfusunun bağımlılık oranı % 49,5'tir. Buna göre, araştırma sahasında bağımlılık oranı, Türkiye nüfusunun bağımlılık oranına yakındır. Bağımlılık oranının en düşük olduğu yerleşmeler: ilçe merkezi (% 44,9) ve Kâhyalar Beldesi (% 46,8) ile Göçük (% 39,1), Aydıncık (% 45,5), Küçüklü (% 45,9) ve Beyobası (% 46,1) köyleridir. Bağımlılık oranının en yüksek olduğu köyler ise: Ilıca (% 69,6), Kırahmetler (% 69,4), İnceğiz (% 68,8) ve Çörüş (% 68,6)'tür. Bu köylerde bağımlılık oranının yüksek olmasının sebebi, 0-14 yaş grubundaki çocuk sayısının fazla olmasıdır. Ayrıca Çörüş köyünde göçe katılan genç nüfusun fazla olması, 15-64 yaş grubundaki nüfus miktarını düşürmüştür (Tablo 48).

Gazipaşa'da, 2000 yılında 0-14 yaş grubundaki çocuk sayısı 4 825, 2008 yılı itibariyle ilçe genelinde ise, 11 869'dur. 2000 yılında ilçe merkezinde 15-64 yaş grubundaki aktif nüfus miktarı 10 953, 2008 yılı ilçe genelinde 32 390 olarak belirlenmiştir. Buna göre, aktif nüfustan her 100 kişinin bakmakla yükümlü olduğu çocuk sayısı, 2000 yılında 44,0; 2008 yılında ise 36,6'dır. Bu değer, ilçe merkezinde yaşayan nüfusta 36,2, kırsal nüfusta ise 37,0'dır. Araştırma sahasındaki aktif nüfustan her 100 kişinin bakmakla yükümlü olduğu çocuk sayısının saha ortalamasının altında olduğu yerleşmeler: Sugözü (23,4), Çığlık (25,3), Doğanca

(28,3), Zeytinada (28,9), Küçüklü (29,0) ve Yeşilyurt (29,7)'tur. Saha ortalamasının üstünde değerlere sahip yerleşmeler ise; Kırahmetler (54,2), Ilıca (47,2), Muzkent (46,8) ve İnceğiz (45,6)'dir (Tablo 48).

Tablo 48. Gazipaşa Yerleşmelerinde Nüfusun Bağımlılık Oranları ve Çocuk Sayısı (2008)

Yerleşmeler	Toplam	0-14	15-64	65+	Bağımlılık Oranı (%)	Çocuk Sayısı
Merkez İlçe	21 415	5 348	14 770	1 297	44,9	36,2
Kâhyalar	3381	833	2 303	245	46,8	36,1
Aydıncık	997	245	685	67	45,5	35,7
Beyobası	2047	535	1 401	111	46,1	38,1
Beyrebucak	1 821	493	1 197	131	52,1	41,1
Çakmak	275	56	168	51	63,6	33,3
Çalıpınar	495	122	331	42	49,5	36,8
Çığlık	401	62	245	94	63,6	25,3
Çobanlar	1 420	356	946	118	50,1	37,6
Çörüş	344	81	204	59	68,6	39,7
Doğanca	349	62	219	68	59,3	28,3
Göçük	746	160	490	96	39,1	32,6
Gökçebelen	267	67	168	32	58,9	39,8
Güneyköy	557	133	357	67	56,0	37,2
Hasdere	682	151	452	79	50,8	33,4
Ilıca	682	190	402	90	69,6	47,2
İnal	346	77	219	50	57,9	35,1
İnceğiz	314	85	186	43	68,8	45,6
Karalar	1 539	422	995	122	54,6	42,4
Karatepe	751	171	469	111	60,1	36,4
Kırahmetler	271	64	118	18	69,4	54,2
Kızılgüney	602	151	339	52	59,8	44,5
Korubaşı	1 359	335	909	115	49,5	36,8
Küçüklü	813	162	557	94	45,9	29,0
Macar	1 106	308	699	99	58,2	44,0
Muzkent	1 000	293	625	82	60,0	46,8
Sugözü	340	52	222	66	53,1	23,4
Yakacık	370	76	245	49	51,0	31,0
Yeniköy	769	192	480	97	60,2	40,0
Yeşilyurt	367	66	222	79	65,3	29,7
Zeytinada	835	156	539	140	54,9	28,9
Toplam	**48 675**	**11 869**	**32 390**	**4 326**	**50,0**	**36,6**

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2008.

2.1.2.3. Aile Büyüklükleri

Araştırma sahasında, nüfusun niteliklerini belirlemek açısından aile büyüklükleri de değerlendirilmiştir. Gazipaşa'da 2007 yılında hane sayısı 11 710 ve

toplam nüfus miktarı, 47 699'dur. Buna göre, sahadaki ortalama aile büyüklüğü 4,1 kişidir (Tablo 49). Bu değer, Türkiye'nin 2000 yılı ortalaması olan 4,5 değerinin altındadır.

Tablo 49. Gazipaşa'da Hane Halkı Büyüklüklerinin Yerleşmelere Göre Dağılışı (2007)

Köyün Adı	Nüfusu	Hane Sayısı	Ort. Hane Halkı Büy.	Köyün Adı	Nüfusu	Hane Sayısı	Ort. Hane Halkı Büy.
İlçe Merkezi	20 149	4 030	5,0	Ilıca	641	120	5,3
Kâhyalar	3 408	682	5,0	İnal	345	100	3,4
Akoluk	82	16	5,1	İnceğiz	308	60	5,1
Aydıncık	1 017	270	3,8	Karaçukur	143	60	2,4
Beyobası	2 130	1000	2,1	Karalar	1 511	370	4,1
Beyrebucak	1 889	500	3,8	Karatepe	758	182	4,2
Çakmak	275	100	2,8	Kırahmetler	245	65	3,8
Çalıpınar	503	124	4,0	Kızılgüney	601	110	5,5
Çamlıca	217	50	4,3	Korubaşı	1 510	300	5,0
Çığlık	419	150	2,8	Küçüklü	630	187	3,4
Çile	230	100	2,3	Macar	1 232	300	4,1
Çimenbağ	143	50	2,9	Muzkent	935	200	4,7
Çobanlar	1 500	400	3,8	Öznurtepe	157	54	2,9
Çörüş	332	100	3,3	Sugözü	293	110	2,7
Doğanca	376	140	2,7	Şahinler	153	48	3,2
Esenpınar	87	50	1,7	Üçkonak	151	83	1,8
Göçük	741	220	3,4	Yakacık	375	100	3,8
Gökçebelen	275	60	4,6	Yenigüney	249	70	3,4
Gökçesaray	164	60	2,7	Yeniköy	791	174	4,5
Güney	606	130	4,7	Yeşilyurt	353	160	2,2
Gürçam	237	75	3,2	Zeytinada	848	350	2,4
Hasdere	690	200	3,5	**Toplam**	**47 699**	**11 710**	**4,1**

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2007.
Arazide Yapılan Çalışmalar, 2008-2009.

Saha geneline bakıldığında, çekirdek aile yapısı görülmektedir. Ancak sosyo-ekonomik ve kültürel nedenlere bağlı olarak, yerleşmelerdeki ortalama aile büyüklükleri az da olsa farklılık göstermektedir. İlçe genelinde ortalama aile büyüklüğünün en yüksek değerlerine, Kızılgüney (5,5 kişi), Ilıca (5,3 kişi), İnceğiz (5,1 kişi), Korubaşı (5,0 kişi) köyleri ile Kâhyalar Beldesi (5,0 kişi) ve ilçe merkezinde (5,0 kişi) rastlanmaktadır (Tablo 49). Ekonomik geçim kaynaklarının çeşitlendiği bu yerleşmelerin göç alması, bu durum üzerinde etkili olmuştur.

Ortalama aile büyüklüğünün en düşük olduğu yerleşmeler: Esenpınar (1,7 kişi), Yeşilyurt (2,2 kişi), Çile (2,3 kişi), Karaçukur (2,4 kişi) ve Doğanca (2,7 kişi) köyleridir (Tablo 49). Kırsal kesimde bazı köylerde ataerkil aile yapısı etkili olsa da aile bireylerinin büyük bir kısmının kentlere göç etmeleri, kişi sayısının azalmasına

yol açmıştır. Hatta, göçler nedeniyle Çörüş, Çığlık, Esenpınar ve Gökçebelen köylerinde birçok ev boştur. Bu köylerde nüfusun büyük bir kısmını, orta yaşın üzerindeki bireyler oluşturur.

Araştırma sahasında, 2000 yılında hane halkı büyüklüğüne göre, hane halkı sayısını değerlendirdiğimizde şu sonuçlara ulaşırız: Gazipaşa toplam nüfusu 43 345 kişi, toplam hane sayısı 10 478'dir. İlçe merkezinde toplam nüfus 16 056 kişi, toplam hane sayısı 4 155; kırsal kesimde ise toplam nüfus 27 493 kişi, toplam hane sayısı 6 323'dir (Tablo 50).

Tablo 50. Gazipaşa'da Hane Halkı Büyüklüğüne Göre Hane Halkı Sayısı (2000)

İlçe Geneli			Kentsel		Kırsal	
Hane Halkı Büyüklüğü	**Hane Sayısı**	**Yerleşik Nüfus**	**Hane Sayısı**	**Yerleşik Nüfus**	**Hane Sayısı**	**Yerleşik Nüfus**
1 kişi	366	366	161	161	205	205
2 kişi	1 272	2 544	559	1 118	713	1 426
3 kişi	1 854	5 562	914	2 742	940	2 820
4 kişi	2 924	11 696	1 412	5 648	1 512	6 048
5 kişi	1 767	8 835	645	3 225	1 122	5 610
6 kişi	974	5 844	248	1 488	726	4 356
7 kişi	624	4 368	128	896	496	3 472
8 kişi	307	2 456	47	376	260	2 080
9 kişi	186	1 674	22	198	164	1 476
10+ kişi	204	2 040+	19	190 +	185	1 850+
Toplam	**10 478**	**43 345**	**4 155**	**16 056**	**6323**	**27 493**

Kaynak: DİE Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2000.

Araştırma sahasında, hane halkı büyüklüğüne göre en fazla hane sayısı, 4 kişilik ailelere aittir. Bu sayı, ilçe genelinde 2 924 hane, ilçe merkezinde 1 412 hane ve kırsal kesimde 1 512'dir. Bunu ilçe genelinde ve ilçe merkezinde 3 kişilik, kırsal kesimde ise 5 kişilik aileler takip eder. Hane sayısı 9, 10 ve daha yukarı sayıda kişiden oluşan aileler en düşük değere sahiptir (Tablo 50).

2.1.2.4. Nüfusun Eğitim Durumu

Gazipaşa nüfusunun eğitim ve öğretim durumunun bilinmesi, saha nüfusunun özelliklerini belirlemek açısından ayrı bir önem taşımaktadır. Çünkü, bir bölgedeki nüfusun eğitim düzeyi, en önemli gelişmişlik göstergelerindendir. Araştırma

sahasında okur-yazarlık oranı, şehir ve köy yerleşmeleri ile cinsiyete göre değişiklik göstermektedir. Gazipaşa'da, 2008 yılında 6 ve daha yukarı yaştaki nüfus 44 313 kişidir. Okuma-yazma bilmeyenlerin oranı % 6,2'dir. Okuma-yazma bilmeyenlerin % 22,1'ini erkekler, % 77,9'unu da kadınlar oluşturmaktadır. Görüldüğü gibi okuma-yazma bilmeyen nüfus içinde kadın nüfus oranı, erkek nüfusa göre oldukça fazladır. Okuma-yazma bilenler, nüfusun % 89,5'ini oluşturur. Okuma-yazma bilenlerin % 52,8'ini erkekler, % 47,2'sini kadınlar oluşturmaktadır (Tablo 51).

Tablo 51. Gazipaşa'da Nüfusun Cinsiyete Göre Öğrenim Durumu (2008)

Öğrenim Durumu		**İlçe Geneli**					
		Toplam	**%**	**Erkek**	**%**	**Kadın**	**%**
Okuma Yazma Bilmeyen		2 741	6,2	605	22,1	2 136	77,9
Okuma Yazma Bilenler	Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Mezunu Olmayan	9 420	21,3	4 579	48,6	4 841	51,4
	İlkokul Mezunu	16 764	37,8	8 350	49,8	8 414	50,2
	İlköğretim Mezunu	5 098	11,5	2 635	51,7	2 463	48,3
	Ortaokul veya Dengi Okul Mezunu	1 308	3,0	862	65,9	446	34,1
	Lise veya Dengi Okul Mezunu	5 168	11,7	2 899	56,1	2 269	43,9
	Yüksekokul veya Fakülte Mezunu	1 863	4,2	1 203	64,6	660	35,4
	Yüksek Lisan Mezunu	34	0,0	18	52,9	16	47,1
	Doktora Mezunu	6	0,0	3	50	3	50,0
	Toplam	30 241	89,5	20 549	52,8	14 271	47,2
Okuma-Yazma Durumu Bilinmeyen		1 911	4,3	1 234	64,6	677	35,4
Genel Toplam		**44 313**	**100**	**22 388**	**50,5**	**21 925**	**49,5**

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2008.

Okuma-yazma bilenlerin % 21,3'ünü herhangi bir okul bitirmeyenler, % 37,8'ini ilkokul mezunları oluşturur. Herhangi bir okul bitirmeyenlerin % 48,6'sını erkekler, % 51,4'ünü kadınlar; ilkokul mezunlarının % 49,8'ini erkekler, % 50,2'sini kadınlar teşkil eder. Okuma-yazma bilenlerin % 11,5'ini ilköğretim mezunu (bunların 51,7'sini erkekler, % 48,3'ünü kadınlar oluşturur); % 3,0'ını ortaokul veya dengi okul mezunu (bunların % 65,9'unu erkekler, % 34,1'ini kadınlar oluşturur); % 11,7'sini lise veya dengi okul mezunu (bunların % 56,1'ini erkekler, % 43,9'unu kadınlar oluşturur); % 4,2'sini yüksekokul veya fakülte mezunu (bunların % 64,6'sını erkekler, % 35,4'ünü kadınlar oluşturur)'dur. Araştırma sahasında, 18'i erkek, 16'sı kadın olmak üzere toplam 34 kişi yüksek lisans; 3'ü erkek, 3'ü kadın olmak üzere toplam 6 kişi doktora mezunudur (Tablo 51). Okuma-yazma bilen

nüfusu, mezun oldukları son öğretim kurumuna göre incelediğimizde, ilkokul mezunu kişi sayısının fazla olduğu görülmektedir. Okuma yazma bilen fakat bir okul mezunu olmayan ve ilkokul mezunu nüfus içinde kadın nüfus oranı, ilköğretim, ortaokul, lise ve üniversite mezunları arasında ise erkek nüfus oranı ön plana çıkmaktadır.

Gazipaşa'da, 2008 yılında 6 ve daha yukarı yaştaki nüfus, ilçe merkezinde 19 417, kırsal kesimde ise 24 896 kişidir. Okuma-yazma bilmeyenlerin oranı, ilçe merkezinde % 3,9, kırsal kesimde ise % 8,0'dır. Görüldüğü gibi okuma-yazma bilmeyen nüfus oranı, kırsal kesimde ilçe merkezinin yaklaşık iki katıdır. Okuma-yazma bilenlerin oranı, ilçe merkezinde % 91,9, kırsal kesimde ise % 87,5'dir (Tablo 52).

Tablo 52. Gazipaşa'da Kentsel ve Kırsal Nüfusun Cinsiyete Göre Öğrenim Durumu (2008)

Öğrenim Durumu		Kentsel						Kırsal					
		Toplam	%	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	%	Erkek	%	Kadın	%
Okuma Yazma Bilmeyen		760	3,9	108	14,2	652	85,8	1 981	8,0	497	25,1	1 484	74,9
Okuma Yazma Bilenler	Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Mezunu Olmayan	3 587	18,5	1 768	49,3	1 819	50,7	5 833	23,4	2 811	48,2	3 022	51,8
	İlkokul Mezunu	6 287	32,4	3 025	48,1	3 262	51,9	10 477	42,1	5 325	50,8	5 152	49,2
	İlköğretim Mezunu	2 141	11,0	1 094	51,1	1 047	48,9	2 957	11,9	1 541	52,1	1 416	47,9
	Ortaokul veya Dengi Okul Mezunu	834	4,3	518	62,1	316	37,9	474	1,9	344	72,6	130	37,4
	Lise veya Dengi Okul Mezunu	3 377	17,4	1 788	52,9	1 589	47,1	1 791	7,2	1 111	62,0	680	38,0
	Yüksekokul veya Fakülte Mezunu	1 591	8,2	1 001	62,9	590	37,1	272	1,1	202	74,3	70	26,7
	Yüksek Lisan Mezunu	26	0,1	12	46,2	14	53,8	8	0,032	6	75,0	2	25,0
	Doktora Mezunu	4	0,0	3	75,0	1	25,0	2	0,008	0	0,0	2	100,0
	Toplam	17 847	91,9	9 209	52,2	8 638	47,8	21 814	87,5	11 340	53,4	10 474	46,6
Okuma-Yazma Durumu Bilinmeyen		810	4,2	474	58,5	336	41,5	1101	4,4	760	69,0	341	31,0
Genel Toplam		**19 417**	**9,4**	**9 791**	**50,4**	**9 626**	**49,6**	**24 896**	**100,0**	**12 597**	**50,6**	**12 299**	**49,4**

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2008.

İlçe merkezinde erkek nüfusun % 94,0'ı, kadın nüfusun % 89,7'si; kırsal kesimde ise erkek nüfusun % 90,0'ını, kadın nüfusun % 85,1'i okuma yazma bilmektedir. Buna karşın ilçe merkezinde erkek nüfusun % 1,1'i, kadın nüfusun

% 6,8'i; kırsal kesimde ise erkek nüfusun % 3,9'u, kadın nüfusun % 12,1'i okuma yazma bilmemektedir. Sonuçta kadın ve erkek nüfus arasındaki okur-yazarlık oranındaki fark, kırsal kesimlerde daha da belirgindir.

İlçe merkezinde okuma-yazma bilen nüfusun % 18,5'ini herhangi bir okul mezunu olmayan, % 32,4'ünü ilkokul mezunu % 11,0'ını ilköğretim mezunu, % 4,3'ünü ortaokul veya dengi okul mezunu, % 17,4'ünü lise veya dengi okul mezunu, % 8,2'sini yüksekokul veya fakülte mezunu oluşturmaktadır. İlçe merkezinde, 12'si erkek, 14'ü kadın olmak üzere toplam 26 kişi yüksek lisans; 3'ü erkek, 1'i kadın olmak üzere toplam 4 kişi doktora mezunudur.

Kırsal kesimde ise okuma-yazma bilen nüfusun % 23,4'ü herhangi bir okul mezunu olmayan, % 42,1'i ilkokul mezunu, % 11,9'u ilköğretim mezunu, % 1,9'u ortaokul veya dengi okul mezunu, % 7,2'si lise veya dengi okul mezunu, % 1,1'i yüksekokul veya fakülte mezunudur. Kırsal kesimde 6'sı erkek, 2'si kadın olmak üzere toplam 8 kişi yüksek lisans, 2'si de kadın olmak üzere toplam 2 kişi doktora mezunudur. Gerek kırsal kesimde, gerek ilçe merkezinde ilkokul mezunu kişi sayısı oldukça fazladır. Ortaokul, lise ve üniversite mezunlarının sayısı, kırsal kesimde ilçe merkezine göre daha azdır (Tablo 52).

Araştırma sahasındaki yerleşmelerin okuryazarlık oranlarına baktığımızda, dikkat çekici sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Genelde ortalama yükseltisi fazla ve dağlık alanlardaki okullaşma oranının az olduğu yerleşmelerde okuryazarlık oranları düşmektedir. Okuryazarlık oranının en düşük olduğu yerleşmeler: Gürçam (% 74), ve Çamlıca (% 74,6)'dır. Üçkonak (% 75,5), Çığlık (% 76,1), Gökçesaray (% 79,1), Esenpınar (% 79,2) ve Zeytinada (% 79,2) köylerinde de okuryazarlık oranı diğer köylere göre daha düşüktür.

Bununla birlikte okullaşma oranının yüksek olduğu, kıyıya yakın kesimlerdeki yerleşmelerde ise okuryazarlık oranları yükselmektedir. En fazla okuma yazma bilen nüfusa sahip köyler: Beyrebucak (% 94,2) ve Macar (% 94,2)'dır. Okuryazarlık oranının yüksek olduğu diğer yerleşmeler; Muzkent (% 93,9), Çobanlar (% 92), Gökçebelen (% 91,3), Korubaşı (% 91,1), Yakacık (% 90,9), Beyobası (% 90,8), Kâhyalar Beldesi (% 90,5) ve Hasdere (% 90,3)'dir. Ayrıca yerleşmelerin genelinde

okuma yazma bilmeyenlerin çoğunluğunu kadınlar, okuma yazma bilenlerin çoğunluğunu ise erkekler oluşturmaktadır.

Gazipaşa'da 2009 yılı verilerine göre faal durumda 32 ilköğretim okulu, 5 lise, 1 anaokulu ve 3 yaygın eğitim kurumu bulunmaktadır (Tablo 53).

Tablo 53. Gazipaşa'da Okul-Öğretmen ve Öğrenci Sayısının Yıllara Göre Değişimi (2004-2010)

Öğretim Yılı		**2004-2005**	**2005-2006**	**2006-2007**	**2007-2008**	**2008-2009**	**2009-2010**
Okul	İlköğretim	47	40	48	38	37	32
	Lise	3	3	3	4	4	5
	Yaygın Eğt.	3	3	3	3	3	3
	Anaokulu	-	-	-	-	1	1
Öğretmen	İlköğretim	327	304	321	339	339	366
	Lise	111	106	119	114	121	126
	Yaygın Eğt.	21	19	18	17	11	18
Öğrenci	Ana Sınıfı	245	265	235	389	556	619
	İlköğretim	7177	6887	7136	7093	6782	6593
	Lise	1839	2176	2001	2043	2216	2291

Kaynak: Gazipaşa İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2009.

Gazipaşa'da 16 adet resmi 8 yıllık ilköğretim okulu, 2 adet özel 8 yıllık ilköğretim okulu, 7 adet 5 yıllık ilköğretim okulu, 30 adet tamamı taşımadan dolayı kapalı ilköğretim okulu, 11 adet öğrenci yetersizliğinden kapalı olan ilköğretim okulu ve 1 adet anaokulu vardır. Sahadaki faal olan ilköğretim okullarından 10 tanesi ilçe merkezinde, 3 tanesi Kâhyalar Beldesi'nde ve 19 tanesi de köylerde bulunmaktadır.

Gazipaşa İlçesi'nde, 32 ilköğretim kurumu, 6 593 ilköğretim öğrencisi, 280 derslik ve 366 öğretmen bulunmaktadır (Tablo 54). Bu sayılar oranlandığında okul başına düşen öğrenci sayısı 206, derslik başına düşen öğrenci sayısı 23,5 ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 18,0 olarak tespit edilmiştir. Ancak sahada birleştirilmiş sınıflı ve taşımalı eğitim yapan okulların bulunması, bu ortalama değerlerin gerçeği tam olarak yansıtmadığını ortaya koymaktadır.

Tablo 54. Gazipaşa'da İlköğretim Okulları, Sınıflara Göre Öğrenci Sayıları, Derslik Sayıları ve Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayıları (2009)

S. No	Okullar	Öğ. S. 1	Öğ. S. 2	Öğ. S. 3	Öğ. S. 4	Öğ. S. 5	Öğ. S. 6	Öğ. S. 7	Öğ. S. 8	Öğ. S. Toplam	Der. S.	Derslik Başına Öğ. Sayısı
1	Ahmet Tuncer İÖO	35	27	47	31	24	32	36	22	254	14	18,1
2	Akalan İÖO	53	72	70	67	68	56	77	67	530	15	35,3
3	Atatürk İÖO	20	24	15	26	17	19	25	18	164	8	20,5
4	Av. Kemal Akça İÖO	60	63	46	60	60	54	52	51	446	17	26,2
5	Beyrebucak İÖO	49	43	42	35	38	37	39	36	319	13	24,5
6	Burhan İÖO	44	55	64	59	73	173	149	131	748	24	31,1
7	Cumhuriyet İÖO	78	86	106	105	116	111	100	123	825	27	30,5
8	Çobanlar İÖO	16	14	17	22	20	16	16	20	141	8	17,6
9	Doğanca İÖO	12	10	12	13	17	15	12	10	101	8	12,6
10	Fadime Tuncer İÖO	26	22	24	16	20	22	25	27	182	8	22,7
11	Gazi Mustafa K. İÖO	47	55	51	64	67	96	100	111	591	22	26,8
12	İstiklal İÖO	66	68	89	94	80	70	88	82	635	24	26,4
13	Karalar Hüseyinli İÖO	17	16	11	19	12				75	5	15,0
14	Karatepe İÖO	13	28	22	22	41	41	33	32	232	10	23,2
15	MOğuz Galadran İÖO	14	12	23	13	11	16	19	10	118	8	14,7
16	Macarköy İÖO	24	20	33	22	31	45	47	31	253	11	23,0
17	Özel Bilge İÖO	26	14	26	33	20	25	32	24	200	10	20,0
18	Ekmel İÖO	17	17	23	22	27	27	30	17	163	7	23,2
19	Aydıncık İÖO	17	15	14	20	12				78	5	15,6
20	Kahyalar Asarcık İÖO	14	15	11	19	12				71	5	14,2
21	Kahyalar İÖO	13	13	17	12	12				67	5	13,4
22	Karalar İÖO	17	7	15	10	13				62	5	12,4
23	Korubaşı İÖO	11	10	15	13	10				59	5	11,8
24	Muzkent İÖO	22	10	23	15	21				91	5	18,2
25	Küçüklü İÖO	9	3	8						20	1	20,0
26	Ferhat Kocaballı İÖO	6	8	4	6	9				33	2	16,5
27	Kırahmetler İÖO	4	4	6	3	7				24	2	12,0
28	Çalıpınar İÖO	9	8	5	4	14				40	2	20,0
29	Hasdere İÖO	6	7	3						16	1	16,0
30	Yeniköy İÖO	4	11	5						20	1	20,0
31	Ilıcaköy İÖO	11	9	4						24	1	24,0
32	Güneyköy İÖO	4	3	4						11	1	11.0
Toplam		**764**	**769**	**855**	**825**	**852**	**855**	**880**	**812**	**6593**	**280**	**23,5**

Kaynak: Gazipaşa İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2009.

Araştırma sahasında dikkat çekici unsurlardan biri de birleştirilmiş sınıflı ve taşımalı eğitim yapan ilköğretim okullarının olmasıdır. Köylerde öğretmen istihdamı için öğrenci sayısının yeterli olmaması, birleştirilmiş sınıflı okulları ve taşımalı eğitimi zaruri hale getirmiştir. İlçe'de taşıma merkezi olan 8 adet ilköğretim okulu bulunmaktadır. Bunlar: Gazi Mustafa Kemal, Burhan, Beyrebucak, Doğanca, Karatepe, M. Oğuz Galedran, Macar Fahri Özçelik ve Ekmel Şehit Er Mesut Yılmaz ilköğretim okullarıdır.

Sahada 5 Adet (Küçüklü, Hasdere, Yeniköy Bozerkek, Ilıcaköy ve Güneyköy ilköğretim okulları) 1,2,3 birleştirilmiş sınıflı ve 3 Adet (Ferhat Kocaballı, Çalıpınar ve Kırahmetler ilköğretim okulları) 1,2,3-4,5 birleştirilmiş sınıflı olmak üzere, 8 adet birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulu bulunmaktadır.

Gazipaşa'da taşımalı eğitimin başladığı yıl olan 1997-1998 yıllarında ilk yıl 7 taşıma merkezine, 35 okul, 540 öğrenci, 184 iş gününde taşınmştır. İlerleyen yıllarda taşınan okul sayısının ve taşıma merkezlerinin artması, taşıma maliyetinin yükselmesine neden olmuştur. 2005-2006 yılları arasında 9 taşıma merkezine, 53 okul, 1 435 öğrenci, 181 iş gününde taşınmıştır (Tablo 55).

Tablo 55. Gazipaşa'da Taşımalı Eğitim İstatistikleri (1997-2006)

Öğretim Yılı	Taşıma Merkezi Sayısı	Taşınan Okul Sayısı	Taşınan Öğrenci Sayısı	İş Günü
1997-1998	7	35	540	184
1998-1999	7	28	427	182
1999-2000	7	54	1445	185
2000-2001	7	54	1473	182
2001-2002	7	54	1480	181
2002-2003	9	53	1703	184
2003-2004	9	53	1372	185
2004-2005	9	53	1317	180
2005-2006	9	53	1435	181

Kaynak: Gazipaşa İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2009.

Araştırma sahasında 1 adet Anadolu Lisesi, 1 adet Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi, 1 adet Çok Programlı Lise, 1 adet Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi ve 1 adet Genel Lise olmak üzere 5 adet orta dereceli okul bulunmaktadır (Tablo 56). 2009 yılında sahadaki ortaöğretim kurumlarında, 2 291 öğrenci, 81 derslik ve 126 öğretmen bulunmaktadır. Bu sayılar oranlandığında, okul başına düşen öğrenci sayısı 458, derslik başına düşen öğrenci sayısı 28,2 ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 18,1 olarak çıkmaktadır. Orta dereceli okullarda ciddi ölçüde öğretmen ihtiyacı yoktur.

Tablo 56. Gazipaşa'da Orta Öğretim Okulları, Öğrenci Sayıları, Derslik Sayıları, Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayıları ve Personel Durumu (2009)

Sıra No	Okul Adı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik Sayısı	D.lik Başına Öğ. Sayısı	Memur Sayısı	Hizmetli Sayısı
1	Gazipaşa Çok Prg. Lisesi	13	102	6	17,5	-	1
2	Gazipaşa Anadolu Lisesi	28	474	16	29.6	1	-
3	Gazipaşa Mesleki ve Tek. Eğt. Merk.	32	724	18	40,2	-	-
4	Gazipaşa Lisesi	36	772	25	31,1	1	1
5	Gazipaşa Anadolu OTML	17	207	16	13,6	-	-
Toplam		**126**	**2 291**	**81**	**28,2**		

Kaynak: Gazipaşa İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2009.

İlçede yaygın eğitim kurumu olarak, Halk Eğitim Merkezi, Mesleki Eğitim Merkezi ve Pratik Kız Sanat Okulu bulunmaktadır. Bu kurumlarda toplam 10 öğretmen, 7 idareci, 2 memur ve 1 hizmetli görev yapmaktadır (Tablo 57). Yaygın eğitim kurumlarında birçok konuda kurslar açılmakta ve bu eğitimlerin sonunda katılımcılara sertifika verilmektedir.

Tablo 57. Gazipaşa'da Yaygın Eğitim Kurumları ve Personel Sayısı

Okul Kurum Adı	İdareci Sayısı	Öğretmen Sayı	Usta Öğretici Sayısı	Memur Sayısı	Hizmetli Sayısı
Pratik Kız Sanat Okulu	2	3	-	1	1
Mesleki Eğitim Merkezi	2	4	-	-	0
Halk Eğitim Merkezi	3	3	0	1	0
Toplam	**7**	**10**	**-**	**2**	**1**

Kaynak: Gazipaşa İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2009.

Halk Eğitimi Merkezi, 2006 yılında eskiden öğretmen evi lôkali olarak kullanılan bugünkü yerine taşınmıştır. Taşındığı binaya prefabrik derslikler yapılmış, bilgisayar laboratuarı oluşturulmuştur. Merkezi bir yerde olması sebebiyle, öğrenci sayısı giderek artmıştır. Gazipaşa İlçesi'nde Ulusal Eğitime Destek Kampanyası çerçevesinde, ilçenin bütün köy ve mahalleleri taranmış, alan araştırması yapılmış, bu çerçevede okuma yazma kursları açılmıştır. 14-60 yaş arası okuma yazma bilmeyenler, okuma yazma kursundan geçirilmiştir. Bu çalışma, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi tarafından ödüllendirilmiş ve ilçe girişine bir anıt yaptırılarak bu

ödül ölümsüzleştirilmiştir. Gazipaşa Halk Eğitimi Merkezi'nde, ekonomik durumu kötü olan ve dershanelere gidemeyen öğrencilere, SBS ve ÖSS kursları verilmektedir. Ayrıca açık lise ve açık ilköğretim okulu kayıtları da burada yapılmaktadır.

Gazipaşa İlçesi'nde dershaneleşmenin tarihi oldukça yenidir. İlk açılan dershane hal yolu üzerindeki Alanya Dershanesi'dir. Daha sonra Pazar yeri yanına Çağtes Dershanesi açılarak ilçede iki dershane birlikte çalışmaya başlamıştır. Öğrenci sayısının artması ve talebin çoğalması ile birlikte Sistem Akdeniz, Gazipaşa Yöntem, Turgut Reis dershaneleri ve Özel Güray Öğrenci Etüt Eğitim Merkezi açılmıştır. Bu kurumlar faaliyetlerine devam etmektedir. Ayrıca sahada, Kemal Akça Eğitim Okulu rehabilitasyon merkezi olarak hizmet vermektedir.

İlçede, Gazipaşa Motorlu Taşıtlar ve Özfinal Motorlu Taşıtlar olmak üzere iki adet sürücü kursu bulunmaktadır. Gazipaşa'da özel öğrenci yurtları da mevcuttur. Bunlar; Özel Aydın Erkek Öğrenci Yurdu, Özel İstiklal Kız Öğrenci Yurdu, Muzkent Narlıca Kız Öğrenci Yurdu ve Zeytinada Erkek Öğrenci Yurdu şeklindedir.

Gazipaşa İlçesi'nde Halk Kütüphanesi'nin kendine ait bir yeri bulunmamaktadır. İnternet kullanımının artması nedeniyle, kütüphanede ödev yapan öğrenci sayısı azalmış olmakla birlikte, ödünç kitap verme ve üye yapma yoluyla Halk Kütüphanesi, okurlarını arttırma yoluna gitmektedir. Ayrıca, kitap sayısı yıllara göre artış göstermiştir (Tablo 58).

Tablo 58. Gazipaşa'da Halk Kütüphanesinden Yararlanan Okuyucu Sayısı (2005-2009)

Yıl	Kitap Sayısı	Okuyucu Sayısı			Kitap Başına Okuma Oranı(%)
		Çocuk	Yetişkin	Toplam	
2005	10 137	9 208	3 747	12 955	100
2006	10 677	7 666	2 190	9 856	90
2007	10 722	5 371	877	6 248	60
2008	10 802	4 651	1 299	5 950	60
2009	10 835	4 131	3 017	7 148	70

Kaynak: Gazipaşa İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2009.

Sonuç olarak Gazipaşa'da okur-yazar oranı oldukça yüksektir. Okuma-yazma bilenler, 6 ve yukarı yaştaki nüfusun % 89,5'ini oluşturur. Okur-yazar nüfusun büyük

çoğunluğu ilkokul mezunudur. Sahada okuma-yazma bilenlerin % 52,8'ini erkekler, % 47,2'sini kadınlar oluşturmaktadır. Geçmiş yıllarda kız çocuklarının değişik gerekçelerle okula gönderilmemesi nedeniyle, kadın ve erkek nüfus arasındaki okur-yazarlık farkı erkek nüfus lehinedir. Araştırma sahasında, ilköğretim kurumlarının birçoğunda taşımalı eğitim yapılması ve birçoğunun da birleştirilmiş sınıflı olması eğitimi olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca ortaöğretim kurumlarının ilçe merkezinde olması da kırsal kesimde yaşayan öğrencilerin eğitimini sınırlandırmaktadır.

Sorunlardan biri de ilçede fakülte ve yüksek okul bulunmamasıdır. Araştırma sahasında, meslek yüksek okulu yapımına 2006 yılında başlanmıştır. Akdeniz Üniversitesi, Gazipaşa M. Rahmi Büyükballı Meslek Yüksek Okulu adı verilmek üzere hayırsever vatandaş Ali Bal tarafından inşaat üstlenilmiş ve çalışmalar başlamıştır. Projenin büyütülmesi nedeniyle, kalan işlerin Gazipaşa Belediyesi ile birlikte tamamlanması ve meslek yüksek okulunun 2010-2011 eğitim-öğretim yılında açılması planlanmaktadır. Gazipaşa'da yüksek öğretim kurumlarının açılması, ilçeye gerek sosyal ve ekonomik açıdan, gerekse kültürel açısından değer katacaktır.

2.1.2.5. Nüfusun Sağlık Durumu

Gazipaşa'da sağlık hizmetleri, poliklinik hizmeti veren sağlık ocakları ve yataklı tedavi hizmeti veren hastane şeklinde iki ayrı bölümde yürütülmektedir. Gazipaşa İlçesi'nde, Kâhyalar, Çobanlar, Aydıncık, Zeytinada ve Merkez sağlık ocakları ile Gazipaşa Devlet Hastanesi bulunmaktadır.

Sağlık Merkezi olarak 1972 yılında temeli atılan Gazipaşa Devlet Hastanesi, 1977 yılında hizmete açılmıştır. Devlet-vatandaş işbirliği ile tamamlanan hastanede, hekim ve personel eksikleri nedeniyle yataklı tedavi hizmetlerine 1981 yılında başlanabilmiştir. Yatak kapasitesi, 1999 yılında 75'e çıkartılmıştır. Daha önce yapılmış olan 4 dairelik hastane lojmanı, bugün İdari Hizmet Binası olarak kullanılmaktadır. İlerleyen yıllarda hastane bahçesine, vezne, tıbbi atık deposu, tuvalet, çamaşırhane ve depo gibi ek bölümler yapılmıştır. Gazipaşa Devlet Hastanesi'nde, 2004 yılında 10 uzman doktor, 7 pratisyen doktor, 1 diş hekimi,15

teknisyen, 14 ebe, 35 hemşire, 1 müdür, 4 hizmetli ve 2 diğer personel olmak üzere 89 personel; 2009 yılında ise 5 uzman doktor, 7 pratisyen doktor, 2 diş hekimi, 15 teknisyen, 14 ebe, 39 hemşire, 6 sağlık memuru, 6 idari personel ve13 diğer personel olmak üzere toplam 107 personel hizmet vermektedir (Tablo 59).

Tablo 59. Gazipaşa Devlet Hastanesi'nde İstihdam Edilen Personel Sayısı (2004-2009)

Hastane Personeli	Yrd. Doc.	Uzm Dr.	Prt. Dr.	Diş Dr.	Ecz.	Bio.	Tek.	Ebe	Hem.	Md.	Hiz.	Diğer
2004	0	10	7	1	0	0	15	14	35	1	4	2
2006	0	8	6	1	0	0	15	14	34	1	4	2
2009	0	8	6	2	1	0	14	14	39	1	4	2

Kaynak: İlçe Sağlık Grup Başkanlığı, 2009.

Gazipaşa Merkez Sağlık Ocağı, 3 doktor, 3 hemşire, 15 ebe, 4 sağlık memuru, 1 çevre sağlığı teknikeri ve 3 diğer personel olmak üzere toplam 26 personelle hizmet vermektedir. Sağlık Grup Başkanlığında ise 1 doktor, 1 ebe, 1 sağlık memuru, 1 çevre sağlığı teknikeri ve 2 diğer personel olmak üzere toplam 6 personel bulunmaktadır (Tablo 60).

Tablo 60. Gazipaşa İlçe Merkezinde Bulunan Sağlık Ocaklarının 2009 Yılı Personel Sayısı

Sağlık Personeli	Doktor	Diş Doktoru	Hemşire	Ebe	Sağlık Memur	Çevre Sağ. Tek.	Diğer
Sağlık Grup Baş.	1	0	0	1	1	1	2
Merkez Sağlık Ocağı	3	0	3	15	4	1	3
Toplam	**4**	**0**	**3**	**16**	**5**	**2**	**5**

Kaynak: İlçe Sağlık Grup Başkanlığı, 2009.

Gazipaşa ilçe merkezi dışında, köy ve beldelerinde, dört merkezde, sağlık ocağı vardır. Bu sağlık ocaklarında ise toplam, 4 doktor, 12 ebe, 2 sağlık memuru, 1 hemşire, 2 hizmetli ve 1 diğer personel çalışmaktadır (Tablo 61).

Tablo 61. İlçe Merkezi Dışında Bulunan Sağlık Ocaklarının 2009 Yılı Personel İstatistikleri

Sağlık Ocağı Personeli	Kâhyalar	Çobanlar	Aydıncık	Zeytinada
Doktor	1	0	1	2
Diş Doktoru	0	0	0	0
Hemşire	1	0	0	0
Ebe	6	3	1	2
Sağlık Memuru	1	1	0	0
Çevre Sağlığı Teknisyeni	0	0	0	0
Şoför	0	0	0	0
Hizmetli	1	0	1	0
Diğerleri	0	1	0	0
Toplam	**10**	**5**	**3**	**4**

Kaynak: İlçe Sağlık Grup Başkanlığı, 2009.

İlçe genelinde sağlık hizmetleri yetersizdir. Kırsal kesimde yaşayan insanlar, sağlık sorunlarını çözmek için ilçe merkezine ya da kendilerine en yakın sağlık ocaklarına gitmektedir. Fakat köylerin büyük bir kısmında ulaşım sorunu olduğundan, insanlar yeterli sağlık hizmeti alamamaktadır. Araştırma sahasında Gazipaşa Devlet Hastanesinin yanında, Alanya ve Antalya'daki hastanelerden de hizmet alınmaktadır.

Gazipaşa'da sağlık hizmetlerinin istenilen düzeye ulaşması için, öncelikle sağlık kurumlarının sayısı arttırılmalı ve kurumların fiziksel donanımları geliştirilmelidir. Hastalık riskini en aza indirmek için, köylerin su şebekeleri ve kanalizasyon sistemleri tamamlanmalı, halk bulaşıcı hastalıklar konusunda bilgilendirilmelidir.

2.1.2.6. Nüfusun İşgücü Durumu

Gazipaşa'da nüfusun iş gücü durumu, saha içinde farklılık göstermektedir. İlçede, genel olarak iş imkânlarının yetersizliği dikkat çekmektedir. Özellikle kıyıdan iç kesimlerdeki dağlık ve engebeli alanlara doğru bu durum, oldukça belirgindir.

Genel olarak 12-64 yaş grubu, çalışma çağındaki nüfus olarak kabul edilmektedir. Gazipaşa ilçe merkezinde, 2000 yılında, faal olması gereken 12-64 yaş arası nüfus, 12 645 kişi ile toplam nüfusun % 76,4'ünü oluşturur (Tablo 62). Fakat bunun hepsi faal durumda değildir. Faal olan nüfus, 5 642 kişi ile bunun % 44,6'sını

oluşturur. Faal olmayan nüfusun miktarı ve oranı ise 7 002 kişi ile % 55,4'tür. Faal olan nüfus cinsiyete göre değerlendirildiğinde: % 79,1'ini (4 462 kişi) erkek, % 20,9'unu (1 180 kişi) kadın nüfusun oluşturmaktadır. Faal olmayan nüfus içinde ise, kadın nüfusu ön plana çıkmaktadır. Faal olmayan nüfus içinde kadın nüfus oranı % 70,3 (4 923 kişi) ve erkek nüfus oranı % 29,7'dir (2 079 kişi).

Tablo 62. Gazipaşa İlçe Merkezinde Faal Olan ve Olmayan Nüfus Miktarı (12-64+Yaş arası) (2000)

Nüfus	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	%
Faal Olan Nüfus	4 462	79.1	1 180	20.9	5 642	44.6
Faal Olmayan Nüfus	2 079	29.7	4 923	70.3	7 002	55.4
Bilinmeyen	-	-	1	100	1	0.0
12-64+ yaş arası toplam nüfus	6 541	51.7	6 104	48.3	12 645	100

Kaynak: DİE Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2000.

Ekonomik açıdan, faal olan nüfus içinde çalışan nüfusun ve işsiz olanların oranı da önemlidir. İlçe merkezinde 5 642 kişi olan faal nüfusun % 87'sini (4 909 kişi) çalışan nüfus, % 13'ünü (733 kişi) işsiz nüfus oluşturur (Tablo 63). Çalışan nüfus ile işsiz nüfusun cinsiyete göre dağılımı ise şöyledir: 4 909 kişi olan çalışan nüfusun % 80'ini (3 925 kişi) erkek, % 20'sini (984 kişi) kadın nüfus oluşturur. 733 kişi olan işsiz nüfusun % 73,2'sini (537 kişi) erkek, % 26,8'ini (196 kişi) kadın nüfus teşkil eder.

Tablo 63. Gazipaşa İlçe Merkezinde Nüfusun İşgücü Durumuna Göre Dağılımı (2000)

Yaş Grubu	İşgücü (Faal Olan)						İşgücünde (Faal Olmayan)		Bilinmeyen		12-64+ Yaş Arası Toplam Nüfus
	Toplam		İstihdam		İşsiz						
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	
12-14	24	3	21	1	3	2	485	422			934
15-19	287	108	210	72	77	36	479	545			1 419
20-24	642	220	539	157	103	63	98	490			1 450
25-29	753	217	642	186	111	31	72	595			1 637
30-34	730	201	655	175	75	26	51	603			1 585
35-39	732	180	656	163	76	17	66	543			1 521
40-44	533	118	488	105	45	13	59	370			1 080
45-49	337	53	317	48	20	5	104	306			800
50-54	170	34	161	33	9	1	143	261			608
55-59	95	16	88	16	7		130	173			414
60-64	75	16	68	15	7	1	151	197			439
65+	80	14	77	13	3	1	240	416			750
Bilinmeyen	4		3		1		1	2		1	8
Toplam	**4 462**	**1 180**	**3 925**	**984**	**537**	**196**	**2 079**	**4 923**		**1**	**12 645**

Kaynak: DİE Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2000.

İlçe merkezinde faal olmayan nüfusun % 5,9'unu iş arayanlar; % 24,6'sını öğrenciler; % 54,2'sini ev kadınları; % 11,4'ünü emekliler; % 3'ünü irad sahipleri; % 0,8'ini diğerleri oluşturur (Tablo 64).

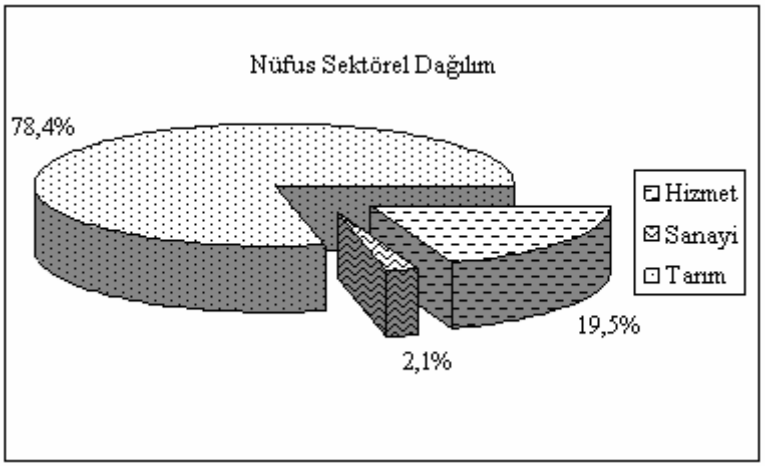
Tablo 64. Gazipaşa İlçe Merkezinde Faal Olmayan Nüfusun Gruplandırılması (12-64+ Yaş Arası), (2000)

Faal Olmayan Nüfus	Erkek	Kadın	Toplam	%
İş arayıp son üç ayda iş arama kanalı kullanmayanlar	251	160	411	5,9
Öğrenci	964	757	1 721	24,6
Ev kadını	-	3 798	3 798	54,2
Emekli	632	168	800	11,4
İrad sahibi	172	35	207	3,0
Diğerleri	60	5	65	0,9
Toplam	**2079**	**4923**	**7002**	**100,0**

Kaynak: DEİ Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2000.

Faal olmayan nüfus gruplandırılmasında, faal olması gereken 12-64 yaş arası nüfus dikkate alınmıştır. 0-11 yaş grubu çalışma çağının altında kaldığından, faal olmayan nüfusun toplam nüfustaki oranına göre dağılım yaparken, 0-11 yaş grubuna da yer verilebilir. Çünkü Gazipaşa ilçe merkezindeki 0-11 yaş grubunun nüfusu, 3 891 kişidir. Bu miktar 12-64 yaş grubundaki faal olmayan nüfusa (7 002) eklendiğinde, ilçe merkezi toplam nüfusu içinde faal olmayan nüfus, 10 893 kişi olarak belirlenmektedir.

Gazipaşa İlçesi genelinde, çalışan nüfusun sektörel dağılımında tarım, % 78,4 oranla (18 389 kişi) ilk sırada yer alır. Bunu % 19,5 oranla (4 588 kişi) hizmet sektörü ve % 2,1 oranla (486 kişi) sanayi sektörü izler (Tablo 64, Şekil 44). Ayrıca ilçe genelinde istihdam edilen nüfus, 23 463 kişidir. Bunun 12 960'ını erkek nüfus, 10 503'ünü kadın nüfus oluşturmaktadır. 2000 yılında ilçe merkezinde çalışan nüfusun sektörel dağılımında ilk sırada % 63,2 oranla (3 103 kişi) hizmet sektörü yer alır. Bunu % 30,9 oranla (1 517 kişi) tarım sektörü ve % 5,9 oranla (289 kişi) sanayi sektörü izler.

Şekil 44. Gazipaşa'da Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı (2000)

Gazipaşa ilçe genelinde, çalışan nüfusun ekonomik faaliyete göre dağılışında: ziraat, avcılık, ormancılık ve balıkçılık (% 78,4) birinci sırada yer alır. Bunu sırasıyla: toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetler (% 9,0); ticaret, lokanta ve oteller (% 5,4); inşaat (% 2,5); imalat sanayi (% 2); ulaştırma ve haberleşme (% 1,3), mali kurumlar, sigorta kuruluşları (% 1,2); elektrik, gaz ve su (% 0,08) ve madencilik (% 0,07) izler.

Araştırma sahasına bağlı yerleşmelerdeki nüfusun sektörel dağılımına bakıldığında, tarım sektörünün bütün yerleşmelerde ilk sırada olduğu görülmektedir. Sahadaki bütün yerleşmelerde hizmet sektörü ikinci sırada yer alırken, sanayi sektörü son sıradadır (Tablo 65).

Sahadaki diğer yerleşmelere göre Kâhyalar Beldesi (% 13,3) ile Aydıncık (% 13,3), Beyobası (% 13,3), Çalıpınar (% 13,3) ve Korubaşı (% 13,3) köylerinde, hizmet sektöründe çalışan kişi sayısı daha fazladır (Tablo 65). Bu durum üzerinde, bu yerleşmelerin ilçe merkezine yakın olması etkilidir.

Tablo 65. Gazipaşa'da Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı (2000)

Yerleşmeler	Hizmet	%	Sanayi	%	Tarım	%	İstihdam Edilen Toplam Nüfus
İlçe Merkezi	3 103	63,2	289	5,9	1 517	30,9	4 909
Kâhyalar	283	13,3	49	2,3	1 791	84,4	2 123
Akoluk	3	3,6			81	96,4	84
Aydıncık	60	10,7	5	0,9	496	88,4	561
Beyobası	169	14,6	31	2,7	956	82,7	1 156
Beyrebucak	61	5,1	6	0,5	1 130	94,4	1 197
Çakmak	9	4,5			190	95,5	199
Çalıpınar	36	11,4	3	1	276	87,6	315
Çamlıca	4	2,3			174	97,7	178
Çığlık	8	2,5	1	0,3	309	97,2	318
Çile	8	4,5			170	95,5	178
Çimenbağ	6	5,1			111	94,9	117
Çobanlar	61	7,1	4	0,5	794	92,4	859
Çörüş	5	2,4			206	97,6	211
Doğanca	34	11,2	3	1	267	87,8	304
Esenpınar	4	5,1			75	94,9	79
Göçük	47	8,7	2	0,4	490	90,9	539
Gökçebelen	7	3,6	2	1	185	95,4	194
Gökçesaray	10	6,9			134	93,1	144
Güney	37	8,8	3	0,7	381	90,5	421
Gürçam	8	3,6			213	96,4	221
Hasdere	32	7,5	12	2,9	377	89,6	421
Ilıca	15	4			358	96	373
İnal	7	2,2			315	97,8	322
İnceğiz	6	2,8	2	0,9	206	96,3	214
Karaçukur	12	8,3			133	91,7	145
Karalar	83	9,2	27	3	788	87,8	898
Karatepe	47	8,2	1	0,2	529	91,6	577
Kırahmetler	7	4,7			141	95,3	148
Kızılgüney	38	8,9	6	1,4	382	89,7	426
Korubaşı	95	10,8	13	1,5	768	87,7	876
Küçüklü	58	8	4	0,5	666	91,5	728
Macar	39	5	4	0,5	740	94,5	783
Muzkent	22	3,8			563	96,2	585
Öznurtepe	6	4,4	1	0,7	129	94,9	136
Sugözü	14	5,5	2	0,8	240	93,7	256
Şahinler	5	4	1	0,8	119	95,2	125
Üçkonak	4	3,2			120	96,8	124
Yakacık	16	5,8	1	0,4	261	93,8	278
Yenigüney	6	3,1	3	1,6	184	95,3	193
Yeniköy	26	4,6	9	1,6	528	93,8	563
Yeşilyurt	14	5,2	1	0,4	254	94,4	269
Zeytinada	72	10	1	0,2	642	89,8	715
Toplam	**4 588**	**19,5**	**486**	**2,1**	**18 389**	**78,4**	**23 463**

Kaynak: DİE Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2000.

Sonuç olarak, Gazipaşa'da faal olması gereken nüfusun büyük bir kısmı, faal durumda değildir. Faal olmayan nüfusun toplam nüfus içerisindeki payı da büyüktür. Buradan, çalışan nüfusun bakmakla yükümlü olduğu kişi sayısının fazla olduğu sonucu çıkmaktadır. Çalışan nüfusun cinsiyete göre dağılımında, erkek nüfus, kadın nüfusa oranla daha fazladır. Araştırma sahasında, kadınların çalışma hayatındaki oranının çok az olması dikkat çekicidir.

2.1.3. Nüfus Hareketleri

Nüfus miktarındaki değişime yol açan faktörler: doğumlar, ölümler ve göçlerdir.

2.1.3.1. Doğum ve Ölüm Oranları

Doğumlar ve ölümler, nüfusun miktar olarak değişmesine etki eden doğal faktörlerdir. Araştırma sahasında, 2007 yılında toplam 817 canlı doğum olmuştur. Canlı doğum sayısının genel nüfusa oranı ile tespit dilen ham (genel) doğum oranı ‰ 17,1' dir (Tablo 66). Ham doğum oranının, yaş, cinsiyet yapısının hesaba katılmaması nedeniyle kullanış değeri az olduğundan, toplam nüfus yerine, 15-49 yaş arası kadın nüfusu esas alınarak genel doğurganlık oranı hesaplanmıştır (Tümertekin, 1994: 143). Buna göre, Gazipaşa da, 15-49 yaş grubu toplam nüfustan, 1000 kadın başına düşen yıllık doğum sayısı, ‰ 63'tür. Araştırma sahasında, ham doğum oranı ile genel doğurganlık oranının oldukça yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 66).

Tablo 66. Gazipaşa'da Genel Doğum ve Doğurganlık Oranları (2007)

İlçe	Canlı Doğum	15-49 Yaş Kadın Nüfusu	Toplam Nüfus	Genel Doğurganlık Oranı (‰)	Genel (Ham) Doğum Oranı (‰)
Gazipaşa	817	12 960	47 699	63,0	17,1

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2007.
Sağlık Grup Başkanlığı, 2007.

Gazipaşa'da 2007 yılında 151 ölüm olayı gerçekleşmiştir. Bu rakam, genel nüfusa oranlandığında ölüm oranının ‰ 3,1; ham doğum oranının ‰ 17,1 ve doğal nüfus artış hızının da ‰ 14 olduğu ortaya çıkar.

2.1.3.2. Göçler

Nüfusun önemli bir sosyal yönünü oluşturan göçler, demografik yapıyı etkileyen faktörlerden biridir. Araştırma sahasında meydana gelen göçleri, iç göçler ve dış göçler olmak üzere iki grupta toplayabiliriz. *

İç Göçler: Araştırma sahasında, ekonomik faaliyetlerin sınırlı olduğu dağlık ve engebeli alanlardaki kırsal yerleşmelerden büyük şehirlere ve ilçe merkezlerine doğru nüfus hareketi olmaktadır. Ekilebilir arazinin sınırlı olması, orman koruması nedeniyle hayvancılığın yeterince gelişememesi, turizm ve sanayinin az gelişmiş olması, ulaşımın oldukça zor, eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetersiz olması, ilçeden gerçekleşen göçün ana nedenleridir. Çalışmak ve daha iyi ekonomik şartlara kavuşmak amacıyla, istihdam imkânlarının yüksek olduğu yerlere göç edenler arasında genç nüfusun daha fazla olduğu görülmektedir. 2000 yılı DİE verilerine göre, 2 002 kişi ilçeden ayrılarak başka illere göç etmiştir. Gazipaşa İlçesi'nin en fazla göç verdiği illerin başında, Antalya (400 kişi) gelmektedir. Antalya'yı, İçel (166 kişi), Konya (126 kişi), Karaman (119 kişi), İstanbul (111 kişi), Ankara (90 kişi) ve İzmir (83 kişi) izlemektedir (Tablo 67). Bu rakamlar göstermiştir ki, ilçeden yapılan göçler, daha çok ekonomik nedenlere dayanmaktadır. Ayrıca meslekleri (öğretmen, doktor, asker, polis, hâkim vb.) gereği de çok sayıda kişi, çeşitli illere göç etmiştir. Büyük kentlere yapılan göçler, günümüzde de hızla devam etmektedir.

Araştırma sahasında, 2000 yılı verilerine göre, alınan göç miktarı 1 940 kişidir. En çok göç alınan iller: Mersin (294 kişi) ve Antalya'dır (250 kişi). Bunu, Karaman (174 kişi), İstanbul (143 kişi), Ankara (119 kişi), Konya (85 kişi), Hatay (71 kişi) ve Kahramanmaraş (63 kişi) takip eder (Tablo 68).

---

* Sahadaki göç olayları ile ilgili sayısal veriler; TÜİK verilerine ve sahada yapılan anket ve mülakat sonuçlarına dayanır.

Tablo 67. Gazipaşa İlçesi'nin Diğer İllere Verdiği Göç Miktarı

İller	Kişi Sayısı	İller	Kişi Sayısı
Adana	34	Konya	126
Adıyaman	6	Kütahya	13
Afyon	20	Malatya	15
Ağrı	13	Manisa	17
Amasya	4	Kahramanmaraş	12
Ankara	90	Mardin	21
Antalya	400	Muğla	24
Artvin	1	Muş	4
Aydın	14	Nevşehir	12
Balıkesir	5	Niğde	43
Bilecik	2	Ordu	1
Bingöl	5	Rize	6
Bitlis	5	Sakarya	11
Bolu	5	Samsun	7
Burdur	48	Siirt	10
Bursa	24	Sinop	-
Çanakkale	19	Sivas	14
Çankırı	2	Tekirdağ	3
Çorum	9	Tokat	18
Denizli	8	Trabzon	15
Diyarbakır	36	Tunceli	10
Edirne	2	Şanlıurfa	17
Elazığ	7	Uşak	7
Erzincan	14	Van	19
Erzurum	18	Yozgat	11
Eskişehir	19	Zonguldak	6
Gaziantep	12	Aksaray	32
Giresun	2	Bayburt	-
Gümüşhane	4	Karaman	119
Hakkâri	4	Kırıkkale	8
Hatay	26	Batman	3
Isparta	77	Şırnak	6
İçel	166	Bartın	3
İstanbul	111	Ardahan	2
İzmir	83	Iğdır	6
Kars	8	Yalova	4
Kastamonu	4	Karabük	1
Kayseri	18	Kilis	-
Kırklareli	4	Osmaniye	19
Kırşehir	3	Düzce	2
Kocaeli	23	**Toplam**	**2 002**

Kaynak:DİE Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2000.

Tablo 68. Gazipaşa İlçesi'nin Diğer İllerden Aldığı Göç Miktarı

İller	Kişi Sayısı	İller	Kişi Sayısı
Adana	46	Konya	85
Adıyaman	17	Kütahya	15
Afyon	12	Malatya	13
Ağrı	9	Manisa	11
Amasya	11	Kahramanmaraş	63
Ankara	119	Mardin	27
Antalya	250	Muğla	12
Artvin	4	Muş	13
Aydın	12	Nevşehir	1
Balıkesir	15	Niğde	10
Bilecik	1	Ordu	5
Bingöl	5	Rize	4
Bitlis	1	Sakarya	10
Bolu	13	Samsun	14
Burdur	12	Siirt	7
Bursa	26	Sinop	-
Çanakkale	7	Sivas	36
Çankırı	4	Tekirdağ	11
Çorum	18	Tokat	22
Denizli	13	Trabzon	7
Diyarbakır	51	Tunceli	6
Edirne	2	Şanlıurfa	22
Elazığ	17	Uşak	7
Erzincan	13	Van	13
Erzurum	51	Yozgat	22
Eskişehir	13	Zonguldak	7
Gaziantep	30	Aksaray	6
Giresun	2	Bayburt	-
Gümüşhane	4	Karaman	174
Hakkari	6	Kırıkkale	15
Hatay	71	Batman	16
Isparta	28	Şırnak	2
İçel	294	Bartın	3
İstanbul	143	Ardahan	3
İzmir	41	Iğdır	2
Kars	7	Yalova	-
Kastamonu	5	Karabük	2
Kayseri	30	Kilis	3
Kırklareli	8	Osmaniye	31
Kırşehir	5	Düzce	10
Kocaeli	14	**Toplam**	**1 940**

Kaynak:DİE Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2000.

Araştırma sahasına göç eden nüfus, yerleşme yeri olarak öncelikle ilçe merkezini seçmiştir. Bununla birlikte gerek ilçe içerisinden, gerekse ilçe dışından göçlere katılan nüfus, genel olarak hemşerilerinin bulundukları yerleşmeleri tercih etmektedir. Bu yerleşmelere, Beyobası Köyü'nde Gümüşhanelilerin oturduğu mahalle örnek gösterilebilir.

Sahada gerçekleşen yurt içi göç hareketlerinin bir diğer türü, mevsimlik göçlerdir. Bu nüfus hareketinde sahadaki ekonomik faaliyetlerin sınırlı olduğu köylerden ve yakın çevredeki illerden, geniş ve verimli tarım arazilerine yakın olan yerleşmelere tarım işçisi gelmektedir. Tarım ürünlerinin yetiştirilmesi ve hasadı amacıyla kıyı ovasına inen bu kişiler, sezon sonrası tekrar köylerine dönmektedir. Mevsimlik işçi göçü alan yerleşmeler arasında, ilçe merkezi ve Kâhyalar Beldesi ile Beyobası, Muzkent, Güney, Beyrebucak, Macar, Hasdere ve Yakacık köyleri sayılabilir. Sahaya en fazla, Diyarbakır, Kahramanmaraş, Gaziantep ve Hatay'dan, mevsimlik tarım işçisi gelmektedir.

Gazipaşa'da mevsimlik göç hareketi içinde, turizm sektöründe çalışmak için yapılan göçler de dikkat çekicidir. Çalışmak için yaz mevsimi başında Alanya ve Antalya gibi turistik bölgelere giden işçiler, sezon boyunca çalıştıktan sonra köylerine geri dönmektedir. Bu göçlere, 15-30 yaş arası nüfusun daha fazla katıldığı belirlenmiştir.

Ayrıca, dağlık ve engebeli sahalarda bulunan birçok yerleşmeden, geniş ve verimli tarım arazilerine yakın olan yerleşmelere günübirlik tarım işçisi göçü ve bazı köylerde de orman işçisi göçü görülmektedir. İnceğiz, Yeniköy, Göçük ve Çimenbağ köylerinden günü birlik tarım işçisi; Çamlıca, Çile, Gürçam, İnal, Öznurtepe ve Yenigüney köylerinden bazen günübirlik bazen birkaç günü bulan orman işçisi göçü yapılmaktadır.

Mevsimlik göçlerde etkisi olan diğer faktör de eğitimdir. Özellikle genç nüfus, eğitimine devam edebilmek için üniversitelerin bulunduğu illere göç etmektedir. Bununla birlikte, Gazipaşa ilçe merkezine köylerden öğrenci gelmekte ve bu öğrencilerin bir kısmı yurtlarda ve yatılı okullarda kalmaktadır. Bir kısmı ise günübirlik köylerine gidip gelmektedir.

Araştırma sahasında mevsimlik göçlerden yaylacılık faaliyetlerinin ayrı bir yeri vardır. Sahadaki yörük aşiretlerinin yerleşik hayata geçmesinden sonra yaylacılık faaliyetleri daha çok rekreasyonel amaçlı yapılmaya başlanmıştır. Gazipaşa'da İnal Köy hariç, bütün yerleşmeler yaylacılık faaliyetlerine katılmaktadır. Yüksek sıcaklıkların etkisiyle birçok insan sahanın kuzey ve kuzeydoğusunda yer alan yaylalara göç etmektedir.

Sonuç olarak, araştırma sahası Türkiye'nin hemen hemen bütün illerinden göç aldığı gibi bütün illere de göç vermiştir. Ancak, son yıllarda Gazipaşa'dan göç eden kişi sayısı artmaktadır.

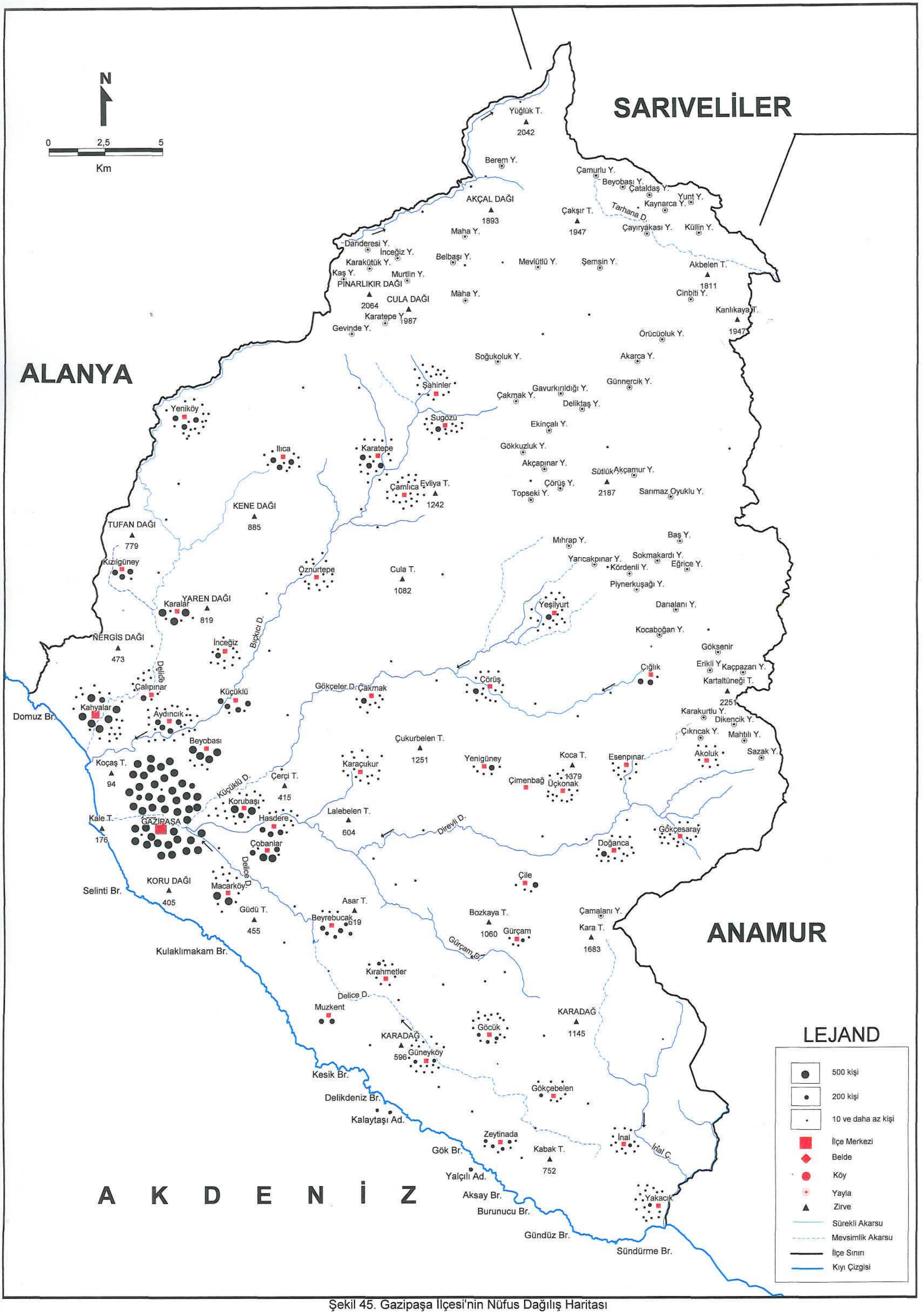
Dış Göçler: Araştırma sahasında dış göçler, dış ülkelerden Gazipaşa'ya ve Gazipaşa'dan dış ülkelere şeklinde gerçekleşmektedir. Yurt dışına yapılan göçlerde en fazla göç edilen ülke, Almanya'dır. Bunu sırasıyla Hollanda, Avusturya ve Fransa izler. Gazipaşa'dan dışarıya olan göçlerde en önemli etken, işsizliktir.

Ayrıca son yıllarda iklimi ve doğal güzellikleri nedeniyle, özellikle Kuzey Avrupa ülkelerinden Gazipaşa'ya tatil için gelen turistlerin bir kısmı, konut ve arazi satın almakta ve yılın belli bir bölümünü Gazipaşa'da geçirmektedir.

2.1.4. Nüfusun Dağılışı ve Nüfus Yoğunlukları

Araştırma sahasında nüfusun dağılışı üzerinde, yeryüzü şekilleri, yükselti, iklim, su kaynakları ve bitki örtüsü gibi doğal faktörler ile tarım arazilerinin dağılışı, ulaşım avantajları ve göç gibi beşeri faktörler etkilidir.

Sahada 41 köy, 1 kasaba, 1 ilçe merkezi olmak üzere toplam 43 yerleşim birimi vardır. Araştırma sahasındaki yerleşmelerin 2008 yılında ortalama nüfus büyüklüğü 1 132 kişidir. Yerleşmelerin nüfus büyüklüklerine göre dağılışı incelendiğinde: 12 yerleşme (% 27,9), 0-250; 12 yerleşme (% 27,9), 251-500; 5 yerleşme (% 11,6), 501-750; 6 yerleşme (% 14,0), 751-1 000 kişi arasında ve 8 yerleşme (% 18,6) 1 000 kişiden fazla nüfusa sahiptir (Tablo 69).

Şekil 45. Gazipaşa İlçesi'nin Nüfus Dağılış Haritası

Tablo 69. Gazipaşa'da Yerleşmelerin Nüfus Büyüklüklerine Göre Dağılışı (2008)

Nüfus Büyüklüğü (Kişi)	250 ve daha az	251-500	501-750	751-1000	1 000 ve daha fazla	Toplam
Yerleşme sayısı	12	12	5	6	8	43
Yüzde (%)	27,9	27,9	11,6	14,0	18,6	100,0

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2008.

Araştırma sahasında nüfusun en fazla olduğu yer, Gazipaşa ilçe merkezidir. Toplam nüfusun % 44,0'ı burada toplanmıştır. Bunda coğrafi konumun, ulaşımın ve şehirsel fonksiyonların etkisi vardır. İlçe merkezinden sonra nüfusun en fazla olduğu yerleşme, Kâhyalar Beldesi'dir. Kâhyalar Belediye örgütlü bir yerleşme olduğu için köylere oranla daha fazla nüfuslanmıştır. Belde'nin toplam nüfus içindeki payı % 7,0'dır. Köy yerleşmelerinin payı ise % 49,0'dır. Özellikle tarımın temel geçim kaynağı olduğu köyler, diğer köylere göre daha fazla nüfusludur. Bu alanlarda alüvyal toprakların olması tarımda verimliliği arttırmış ve buda nüfusun artmasında etkili olmuştur. Gazipaşa'da Beyobası, Beyrebucak, Çobanlar, Karalar, Korubaşı ve Macar köyleri 1000 kişiden fazla nüfusa sahiptir. Sahada Akoluk, Çimenbağ, Esenpınar ve Karaçukur köylerinin nüfusları ise 150 kişinin altındadır. Bu köylerin nüfusları göçler sebebiyle sürekli azalmaktadır.

Araştırma sahasında nüfusun dağılışında yükselti ve eğim şartlarının etkisi büyüktür. 2008'de, 48 675 kişiden oluşan saha nüfusunun % 77,9'u (37 895 kişi) 0-250 m; % 12,7'si (6 163 kişi) 251-500 m; % 6,0'ı (2 897 kişi) 501-750 m ve % 3,5'i (1 720 kişi) 751-1000 m'lik yüselti basamaklarında yer almaktadır. 0-250 m yükselti aralığında yerleşme sayısı 15 (% 34,9) olmasına karşın, nüfusun çok büyük bir kısmı (% 77,9) bu aralıkta toplanmıştır (Tablo 70). Bunda, Gazipaşa ilçe merkezi ile nüfusu fazla yerleşmelerin 0-250 m aralığında toplanması etkili olmuştur.

Tablo 70. Gazipaşa'da Yerleşmelerin ve Nüfusun Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı (2008)

Yükselti Basamağı (m)	Yerleşme Sayısı	%	Nüfus Miktarı	%
0-250	15	34,9	37 895	77,9
251-500	11	25,6	6 163	12,7
501-750	10	23,3	2 897	6,0
750-1000	7	16,3	1 720	3,5
Toplam	**43**	**100,0**	**48 675**	**100,0**

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2008.
Arazide Yapılan Gözlemler, 2008-2009.

N

0 2,5 5

Km

SARIVELİLER

ALANYA

ANAMUR

A K D E N İ Z

Yüğlük T. 2042
Berem Y.
Çamurlu Y.
Beyobası Y.
Çataldaş Y.
Yunt Y.
Kaynarca Y.
AKÇAL DAĞI 1893
Çakşır T. 1947
Tarhana D.
Çayıryakası Y.
Küllin Y.
Maha Y.
Darıderesi Y.
İnceğiz Y.
Karakütük Y.
Kaş Y.
Murtlin Y.
Belbaşı Y.
Mevlütlü Y.
Şemsin Y.
Akbelen T.
PINARLIKIR DAĞI
CULA DAĞI 2064
Karatepe Y.
Gevinde Y. 1987
Maha Y.
Cinbiti Y. 2011
Kanlıkaya T. 1947
Örücüoluk Y.
Soğukoluk Y.
Akarca Y.
Günnercik Y.
Gavurkırıldığı Y.
Çakmak Y.
Deliktaş Y.
Şahinler
Sugözü
Yeniköy
Karatepe
Ekinçalı Y.
Gökkuzluk Y.
Akçapınar Y.
Akçamur Y.
Sütlük T.
Çörüş Y.
Topseki Y.
2187
Sarımaz Oyuklu Y.
Ilıca
Çamlıca
Evliya T. 1242
KENE DAĞI 885
TUFAN DAĞI 779
Kızılgüney
Öznurtepe
Cula T. 1082
Mihrap Y.
Baş Y.
Yarıcakpınar Y.
Sokmakardı Y.
Körđenli Y.
Eğrice Y.
Piynerkuşağı Y.
Karalar
YAREN DAĞI 819
Darıalanı Y.
Yeşilyurt
Kocaboğan Y.
İnceğiz
Bıçkıcı D.
NERGİS DAĞI 473
Delice D.
Çalıpınar
Göksenir
Erikli Y.
Kaçpazarı Y.
Gökçeler D.
Çakmak
Çörüş
Çığlık
Kartaltüneği T. 2251
Küçüklü
Kahyalar
Domuz Br.
Aydıncık
Karakurtlu Y.
Dikencik Y.
Çıkrıcak Y.
Mahtılı Y.
Beyobası
Çukurbelen T. 1251
Esenpınar
Sazak Y.
Koçaş T. 94
Karaçukur
Yenigüney
Koca T. 1379
Akoluk
Küçüklü D.
Çerçi T. 415
Korubaşı
Üçkonak
Çimenbağ
Kale T. 176
GAZİPAŞA
Hasdere
Lalebelen T. 604
Direvli D.
Çobanlar
Doğanca
Gökçesaray
Delice D.
KORU DAĞI 405
Selinti Br.
Macarköy
Beyrebucak
Asar T. 619
Güdü T. 455
Çile
Bozkaya T. 1060
Çamalanı Y.
Kara T. 1683
Gürçam D.
Gürçam
Kulaklımakam Br.
Kirahmetler
Delice D.
Muzkent
Göcük
KARADAĞ 1145
KARADAĞ 596
Güneyköy
Kesik Br.
Gökçebelen
Delikdeniz Br.
Kalaytaşı Ad.
İnal
İnal Ç.
Zeytinada
Gök Br.
Kabak T. 752
Yalçılı Ad.
Aksay Br.
Yakacık
Burunucu Br.
Gündüz Br.
Sündürme Br.

LEJAND

Yükselti Basamakları
- 0-250 m arası
- 250-500 m arası
- 500-750 m arası
- 750-1 000 m arası
- 1 000 m'den fazla

- İlçe Merkezi
- Belde
- Köy
- Yayla
- Zirve
- Sürekli Akarsu
- Mevsimlik Akarsu
- İlçe Sınırı
- Kıyı Çizgisi

Şekil 46. Gazipaşa İlçesi'nde Yerleşmelerin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılış Haritası

Akarsular tarafından derince parçalanmış olan sahada, alçak kesimlerden yükseklere doğru çıkıldıkça, nüfus miktarı ve yoğunluğu belirgin bir şekilde azalmaktadır. Çünkü, yükselti arttıkça orman alanlarının genişlemesi ve tarım alanlarının sınırlanması yerleşme sayısının azalmasına neden olmuştur. Sahada yükselti şartlarının kısa mesafede değişmesi ve topografyanın engebeli olması nedeniyle 950-1000 m'den sonra daimi yerleşmeler ortadan kalkmaktadır.

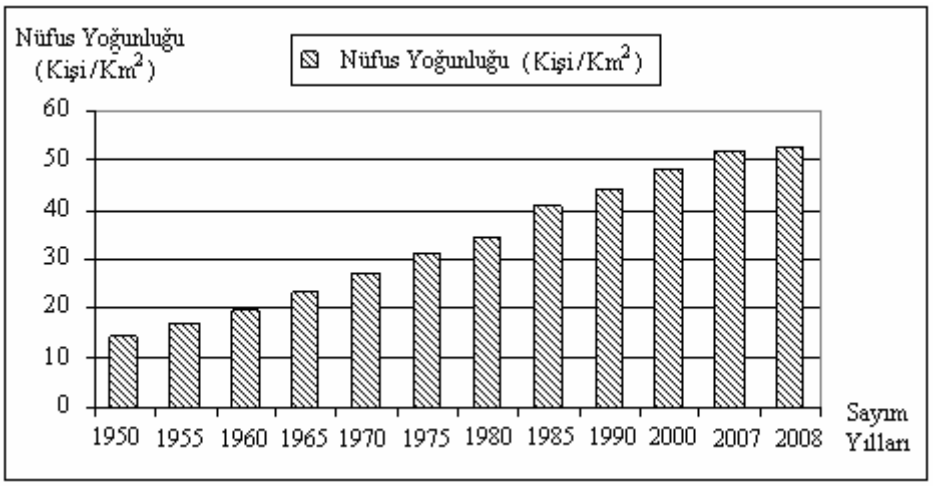
2.1.4.1. Aritmetik Nüfus Yoğunluğu

Araştırma sahasında 1950 yılında km²'ye düşen kişi sayısı 14,3'tür. Daha sonraki yıllarda nüfus artışına paralele olarak km²'ye düşen kişi sayısı da artarak 1970 yılında 27,5; 1990 yılında, 44,3; 2000 yılında, 48,4 ve 2008 yılında, 52,9 kişiye ulaşmıştır. Gazipaşa İlçesi'nde yıllar itibariyle (1950-2008) aritmetik nüfus yoğunluğu artmasına karşın, sürekli olarak Türkiye ortalamasının altında kalmıştır (Tablo 71, Şekil 47).

Tablo 71. Türkiye'nin ve Gazipaşa'nın Sayım Yıllarına Göre Aritmetik Nüfus Yoğunlukları

Sayım Yılı	Nüfus (Kişi)	Yüzölçümü (Km²)	Gazipaşa'nın Arit. Nüfus Yoğunluğu (Kişi/km²)	Türkiye'nin Arit. Nüfus Yoğunluğu (Kişi/km²)
1950	13 132	921,0	14,3	27
1955	15 670	921,0	17,0	31
1960	18 042	921,0	19,6	36
1965	21 501	921,0	23,3	41
1970	25 302	921,0	27,5	46
1975	28 714	921,0	31,2	52
1980	31 606	921,0	34,3	58
1985	37 604	921,0	40,8	65
1990	40 840	921,0	44,3	73
2000	44 541	921,0	48,4	88
2007	47 699	921,0	51,8	92
2008	48 675	921,0	52,9	93

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2008.

Şekil 47. Gazipaşa'da Sayım Yıllarına Göre Aritmetik Nüfus Yoğunlukları

Araştırma sahasının 2008 yılı aritmetik nüfus yoğunluğu ortalaması 52,9 kişi/km² olsa da, yerleşmeler arasında çok farklı değerler tespit edilmiştir. İlçe merkezi (856,6 kişi/km²), Aydıncık (398,8 kişi/km²), Beyobası (288,3 kişi/km²), Kâhyalar Beldesi (264,1 kişi/km²), Çobanlar (171,0 kişi/km²), Korubaşı (165,7 kişi/km²) ve Çalıpınar (165,0 kişi/km²) aritmetik nüfus yoğunluğunun fazla olduğu yerleşmelerdir (Tablo 72, Şekil 48).

Gazipaşa İlçesi'nde aritmetik nüfus yoğunluğunun fazla olduğu yerleşmeler, genelde tarım alanlarının geniş, ulaşım koşullarının elverişli olduğu Gazipaşa Şehri'ne yakın alçak düzlüklerin kenarındaki yamaçlarda toplanmıştır. Ayrıca bu yerleşmelerin yüzölçümlerinin az olması da nüfus yoğunluğunun fazla olmasında etkilidir.

Tablo 72. Gazipaşa İlçesi'ne Bağlı Yerleşmelerin Aritmetik Nüfus Yoğunlukları (2008)

Yerleşmenin Adı	Nüfus Miktarı	Yüzölçümü (Km²)	Aritmetik Yoğunluk (Kişi/Km²)	Yerleşmenin Adı	Nüfus Miktarı	Yüzölçümü (Km²)	Aritmetik Yoğunluk (Kişi/Km²)
İlçe Merkezi	21 415	25,0	856,6	Ilıca	682	25,4	26,8
Kâhyalar	3 381	12,8	264,1	İnal	346	37,7	9,1
Akoluk	83	15,9	5,2	İnceğiz	314	16,7	18,8
Aydıncık	997	2,5	398,8	Karaçukur	142	13,3	10,6
Beyobası	2 047	7,1	288,3	Karalar	1539	17,9	85,9
Beyrebucak	1 821	24,7	73,7	Karatepe	751	29,3	25,6
Çakmak	275	21,1	13	Kırahmetler	271	3,5	77,4
Çalıpınar	495	3,0	165	Kızılgüney	602	10,1	59,6
Çamlıca	199	38,2	5,2	Korubaşı	1359	8,2	165,7
Çığlık	401	53,5	7,4	Küçüklü	813	11,5	70,6
Çile	229	25,7	8,9	Macar	1 106	9,1	121,5
Çimenbağ	142	1,7	83,5	Muzkent	1 000	9,1	109,8
Çobanlar	1 420	8,3	171	Öznurtepe	153	11,3	13,5
Çörüş	344	40,6	8,4	Sugözü	340	19,9	17
Doğanca	349	14,0	24,9	Şahinler	172	13,7	12,5
Esenpınar	85	8,4	10,1	Üçkonak	163	6,9	23,6
Göçük	746	24,9	29,9	Yakacık	370	9,4	39,3
Gökçebelen	267	10,0	26,7	Yenigüney	248	17,9	13,8
Gökçesaray	161	20,3	7,9	Yeniköy	769	32,9	23,3
Güney	557	11,7	47,6	Yeşilyurt	367	10,4	35,2
Gürçam	237	28,8	8,2	Zeytinada	835	26,2	31,8
Hasdere	682	6,8	100,2	**Toplam**	**48 675**	**744,8**	**65,3**

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2008.
Gazipaşa Kadastro Müdürlüğü Verileri, 2010.

Geçim kaynaklarının sınırlı oluşu nedeniyle nüfuslanamamış veya göçlerle nüfus kaybetmiş köylerde nüfus yoğunluğu oldukça düşüktür. Araştırma sahasında aritmetik nüfus yoğunluğunun en az olduğu yerleşmelere örnek olarak: Akoluk (5,2 kişi/km²), Çamlıca (5,2 kişi/km²), Çığlık (7,4 kişi/km²), Gökçesaray (7,9 kişi/km²), Gürçam (8,2 kişi/km²), Çörüş (8,4 kişi/km²), Çile (8,9 kişi/km²), İnal (9,1 kişi/km²) ve Çakmak (13 kişi/km²) köyleri gösterilebilir (Tablo 72, Şekil 48). Bu yerleşmelerde tarıma uygun alanların azlığı, ulaşım şartlarının güçlüğü, yükselti ve engebenin fazla olması, nüfus yoğunluğunun düşük olmasına neden olmuştur.

Yerleşmelerin aritmetik nüfus yoğunluklarına göre dağılımında, 19 (% 44,2) yerleşmenin, 01-25 kişi; 8 (% 18,6) yerleşmenin 26-50 kişi ; 3 (% 7,0) yerleşmenin

N

0 2,5 5

Km

SARIVELİLER

ALANYA

ANAMUR

Yüğlük T. 2042
Berem Y.
Çamurlu Y.
Beyobası Y.
Çataldaş Y.
Yunt Y.
Kaynarca Y.
AKÇAL DAĞI 1893
Çakşır T. 1947
Tarhana D.
Çayıryakası Y.
Küllin Y.
Maha Y.
Darıderesi Y.
İnceğiz Y.
Karakütük Y.
Belbaşı Y.
Mevlütlü Y.
Şemsin Y.
Akbelen T. 1811
Kas Y.
Murtlin Y.
PINARLIKIR DAĞI 2064
CULA DAĞI 1987
Maha Y.
Cinbiti Y.
Kanlıkaya T. 1947
Karatepe Y.
Gevinde Y.
Örücüoluk Y.
Soğukoluk Y.
Akarca Y.
Günnercik Y.
Şahinler
Gavurkıldığı Y.
Çakmak Y.
Delikdaş Y.
Yeniköy
Sugözü
Karatepe
Ekincalı Y.
Ilıca
Gökkuzluk Y.
Akçapınar Y.
Sütlük Akçamur Y. 2187
Çamlıca
Evliya T. 1242
Görüş Y.
Topseki Y.
Sarımaz Oyuklu Y.
KENE DAĞI 885
TUFAN DAĞI 779
Baş Y.
Mihrap Y.
Sokmakardı Y.
Yarıcakpınar Y.
Eğrice Y.
Kızılgüney
Öznurtepe
Cula T. 1082
Kördenli Y.
Piynerkuşağı Y.
Karalar
AREN DAĞI 819
Darıalanı Y.
Yeşilyurt
Bıçkıcı D.
İnceğiz
Kocaboğan Y.
NERGİS DAĞI 473
Göksenir
Erikli Y.
Kaçpazarı Y.
Delice D.
Çalıpınar
Çakmak
Gökçeler D.
Çörüş
Çığlık
Kartaltüneği T. 2251
Küçüklü
Kahyalar
Karakurtlu Y.
Dikencik Y.
Domuz Br.
Aydıncık
Çıkrıcak Y.
Mahtılı Y.
Beyobası
Çukurbelen T. 1251
Esenpınar
Sazak Y.
Koçaş T. 94
Karaçukur
Yenigüney
Koca T. 1379
Akoluk
Çerçi T. 415
Küçüklü D.
Korubaşı
Üçkonak
Çimenbağ
Kale T. 176
GAZİPAŞA
Hasdere
Lalebelen T. 604
Direvli D.
Çobanlar
Doğanca
Gökçesaray
Delice
KORU DAĞI 405
Macarköy
Selinti Br.
Çile
Güdü T. 455
Beyrebucak
Asar T. 619
Bozkaya T. 1060
Çamalanı Y.
Kara T. 1683
Gürçam
Gürçam D.
Kulaklımakam Br.
Kırahmetler
Delice D.
Müzkent
Göcük
KARADAĞ 1145
KARADAĞ 596
Güneyköy
Kesik Br.
Gökçebelen
Delikdeniz Br.
Kalaytaşı Ad.
İnal
İnal Ç.
Gök Br.
Zeytinada
Kabak T. 752
Yalçılı Ad.
Aksay Br.
Yakacık
Burunucu Br.
Gündüz Br.
Sündürme Br.

A K D E N İ Z

LEJAND

Nüfus Yoğunlukları

- 25 ve daha az kişi
- 26-50 kişi
- 51-75 kişi
- 76-100 kişi
- 100 ve daha fazla kişi

- Köy Sınırı
- İlçe Merkezi
- Belde
- Köy
- Yayla
- Zirve
- Sürekli Akarsu
- Mevsimlik Akarsu
- İlçe Sınırı
- Kıyı Çizgisi

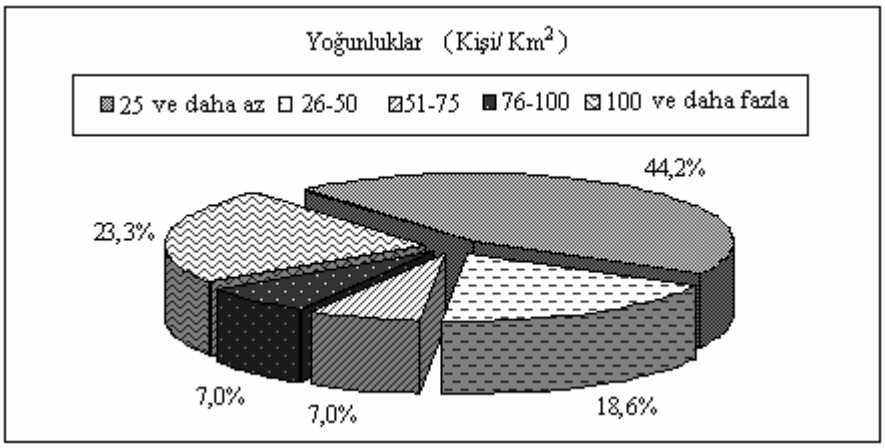
Şekil 48. Gazipaşa İlçesi'ne Bağlı Yerleşmelerin Aritmetik Nüfus Yoğunlukları Haritası

51-75 kişi; 3 (% 7,0) yerleşmenin 76-100 kişi arasında ve 10 (% 23,3) yerleşmenin 100 kişiden fazla aritmetik nüfus yoğunluğuna sahip olduğu görülmektedir (Tablo 73, Şekil 49). Nüfus yoğunluğu 01-25 kişi/km² arasında olan köyler en yüksek paya sahipken, nüfus yoğunluğu 51-75 kişi/km² ve 76-100 kişi/km² arasında değişen köyler ise en düşük paya sahiptir.

Tablo 73. Gazipaşa İlçesi'ne Bağlı Yerleşmelerin Aritmetik Nüfus Yoğunluklarına Göre Dağılımı ve Oranları (2008)

Yoğunluklar (Kişi/km²)	**25 ve daha az**	**26-50**	**51-75**	**76-100**	**100 ve daha fazla**	**Toplam**
Yerleşme sayısı	19	8	3	3	10	**43**
Yüzde (%)	44,2	18,6	7,0	7,0	23,3	**100,0**

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2008.
Gazipaşa Kadastro Müdürlüğü Verileri, 2010.

Şekil 49. Yerleşmelerin Aritmetik Nüfus Yoğunluklarına Göre Dağılımı (2008)

2.1.4.2. Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu

Aritmetik nüfus yoğunluğunun eksik yönlerini azaltmak için, toplam nüfusun tarım yapılan ekili-dikili alana bölünmesi ile elde edilen fizyolojik nüfus yoğunluğu oluşturulmaktadır. Gazipaşa İlçesi'nde 2008 yılında fizyolojik nüfus yoğunluğu 294,6 kişi/km² olarak tespit edilmiştir. (Tablo 74).

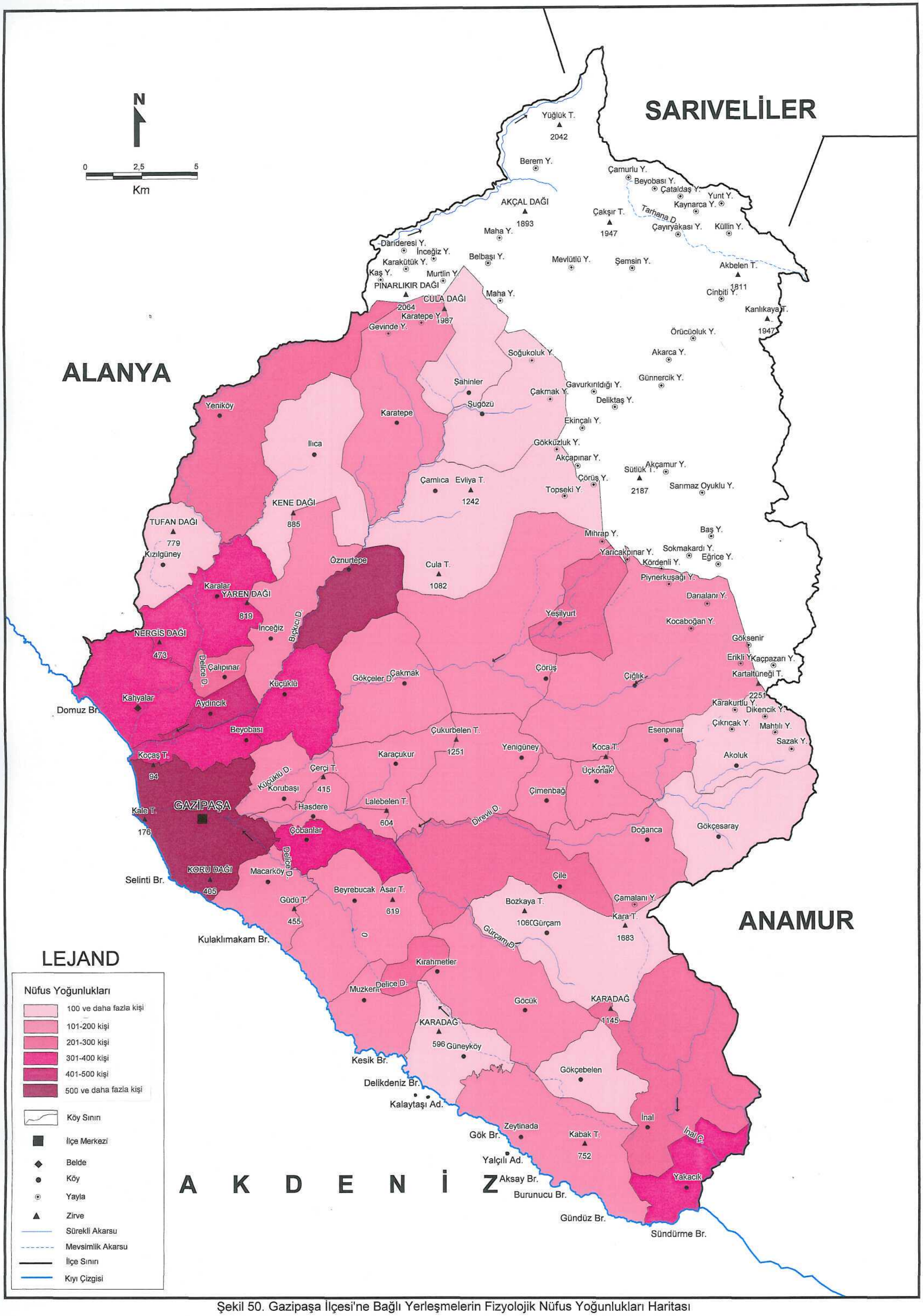
Fizyolojik nüfus yoğunluğu, ilçedeki yerleşmeler arasında farklılıklar göstermektedir. Bu farklıkların ortaya çıkmasında, tarım alanlarının azlığı ve dengesiz dağılımı en önemli faktör olarak dikkati çekmektedir (Tablo 74).

Tablo 74. Gazipaşa İlçesi'ne Bağlı Yerleşmelerin Fizyolojik Nüfus Yoğunlukları (2008)

Yerleşmenin Adı	Toplam Nüfus	Tarım Alanı (Km²)	Fizyolojik Yoğunluk (Kişi/Km²)	Yerleşmenin Adı	Toplam Nüfus	Tarım Alanı (Km²)	Fizyolojik Yoğunluk (Kişi/Km²)
İlçe Merkezi	21 415	22,3	960,3	Ilıca	682	8,0	85,3
Kâhyalar	3 381	8,8	384,2	İnal	346	1,5	230,7
Akoluk	83	1,2	69,2	İnceğiz	314	2,2	142,7
Aydıncık	997	2,4	415,4	Karaçukur	142	1,8	158,0
Beyobası	2 047	5,7	359,1	Karalar	1 539	4,5	342,0
Beyrebucak	1 821	9,1	200,1	Karatepe	751	6,8	110,4
Çakmak	275	1,6	171,9	Kırahmetler	340	1,3	261,5
Çalıpınar	495	1,8	275,0	Kızılgüney	271	3,3	82,1
Çamlıca	199,	2,1	94,8	Korubaşı	602	4,1	146,8
Çığlık	401	3,4	117,9	Küçüklü	1 359	4,3	316,0
Çile	229	1,0	229,0	Macar	813	4,9	165,9
Çimenbağ	142	1,0	142,0	Muzkent	1 106	6,6	167,6
Çobanlar	1 420	4,4	322,7	Öznurtepe	1 000	1,4	714,3
Çörüş	344	1,8	191,1	Sugözü	172	4,0	43,0
Doğanca	349	3,3	105,8	Şahinler	153	1,6	95,6
Esenpınar	85	0,6	141,7	Üçkonak	163	1,1	148,2
Göçük	746	4,0	186,5	Yakacık	370	1,0	370,0
Gökçebelen	267	2,8	95,4	Yenigüney	248	2,0	124,0
Gökçesaray	161	1,8	89,4	Yeniköy	769	2,8	274,6
Güney	557	6,3	88,4	Yeşilyurt	367	1,7	215,9
Gürçam	237	3,1	76,5	Zeytinada	835	8,1	103,1
Hasdere	682	3,7	184,3	**Toplam**	**48 675**	**165,2**	**294,6**

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2008.
Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Etüt sahasında fizyolojik nüfus yoğunluğunun yüksek olduğu yerleşmelerin başında ilçe merkezi (960,3 kişi/km²) gelmektedir. İlçe merkezini, Kâhyalar Beldesi (384,2 kişi/km²) ile Aydıncık Köyü (415,4 kişi/km²), Yakacık (370,0 kişi/km²), Beyobası (359,1 kişi/km²), Karalar (342,0 kişi/km²), Çobanlar (322,7 kişi/km²) ve Küçüklü (316,0 kişi/km²) köyleri takip eder (Tablo 74, Şekil 50). Bu yerleşmelerde nüfusun nispeten fazla olması, yoğunluğun nedenini oluşturmaktadır. Ayrıca Öznurtepe (714,3 kişi/km²) ve Karaçukur (855,0 kişi/km²) köylerinin tarım alanlarını

Şekil 50. Gazipaşa İlçesi'ne Bağlı Yerleşmelerin Fizyolojik Nüfus Yoğunlukları Haritası

kısıtlayan engebeli ve dağlık topografyası, bu yerleşmelerde fizyolojik nüfus yoğunluğunun artmasına neden olmuştur.

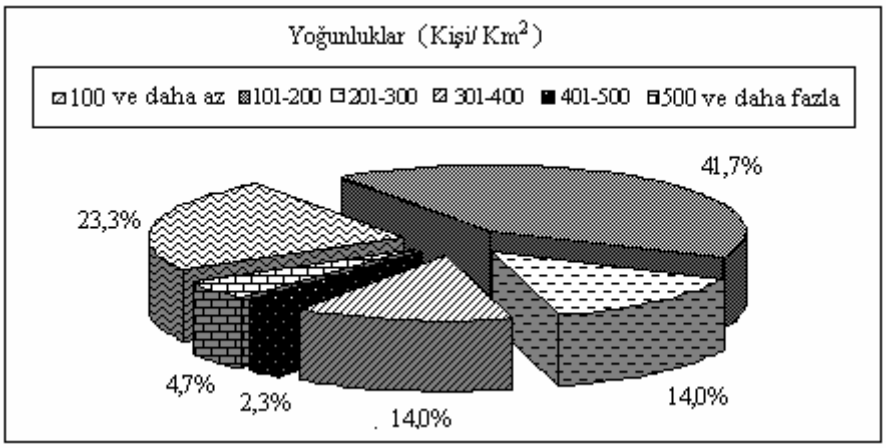
Sahada fizyolojik nüfus yoğunluğunun düşük olduğu yerleşmelerin başında; Sugözü (43,0 kişi/km²), Akoluk (69,2 kişi/km²), Gürçam (76,5 kişi/km²), Ilıca (85,3 kişi/km²), Şahinler(95,6 kişi/km²) ve Gökçesaray (89,4 kişi/km²) köyleri gelmektedir. Bu yerleşmelerin ortak özelliği, hem tarım arazilerinin hem de nüfus miktarlarının az olmasıdır.

Araştırma sahasındaki yerleşmelerin % 23,3'ü (10 yerleşme) 0-100; % 41,7'si (18 yerleşme)101-200; % 14,0'ı (6 yerleşme) 201-300; % 14,0'ı (5 yerleşme) 301-400; % 2,3'ü (1 yerleşme) 401-500 kişi arasında ve % 4,7'si (2 yerleşme) 500 kişinin üzerinde fizyolojik nüfus yoğunluğuna sahiptir (Tablo 75). Yerleşmelerin fizyolojik nüfus yoğunluklarına göre dağılımında, yerleşmelerin % 79,2'si (34 yerleşme) 0-300 kişi arasında yoğunlaşmıştır.

Tablo 75. Gazipaşa İlçesi'ne Bağlı Yerleşmelerin Fizyolojik Nüfus Yoğunluklarına Göre Dağılımı ve Oranları (2008)

Yoğunluklar (Kişi/km²)	**100 ve daha az**	**101-200**	**201-300**	**301-400**	**401-500**	**500 ve daha fazla**	**Toplam**
Yerleşme sayısı	10	18	6	6	1	2	**43**
Yüzde (%)	23,3	41,7	14,0	14,0	2,3	4,7	**100,0**

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2008.
Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Şekil 51. Yerleşmelerin Fizyolojik Nüfus Yoğunluklarına Göre Dağılımı (2008)

Fizyolojik yoğunluk değeri, araştırma sahasında tarım alanlarının beslemek zorunda olduğu nüfus miktarını ve tarım alanları üzerindeki yükü göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Temel geçim kaynağının tarımsal faaliyetler olduğu sahada, ekili-dikili alanlar üzerindeki baskı, Gazipaşa'dan gerçekleşen göç olayını hızlandırmaktadır.

2.1.4.3. Tarımsal Nüfus Yoğunluğu

Bilindiği gibi nüfus ile tarım alanları arasındaki ilişki, tarımsal nüfus yoğunluğu açısından değerlendirildiğinde, aritmetik ve fizyolojik nüfus yoğunluklarına oranla daha isabetli sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Araştırma sahasında 2008 yılı verilerine göre tarımsal nüfus yoğunluğu, 111,3 kişi/km²'dir (Tablo 75).

Tarımsal nüfus yoğunluğunun fazla olduğu yerleşmeler: İnal (210,0 kişi/km²), Yeniköy (188,6 kişi/km²), Karalar (175,0 kişi/km²) ve Çile (170,0 kişi/km²) köyleridir (Tablo 76 Şekil 52). Genel olarak Gazipaşa İlçesi'nin yüksek ve engebeli kesimlerinde, tarımsal nüfus yoğunluğunun fazla olduğu dikkati çekmektedir. Buna karşın, alçak kesimlerinde yer alan bazı yerleşmelerde de tarımsal nüfus yoğunluğu yüksektir. Bu yerleşmelere: Kâhyalar Beldesi (203,5 kişi/km²), Aydıncık (206,7 kişi/km²), Beyobası (167,7 kişi/km²), Çalıpınar (153,3 kişi/km²), Korubaşı (187,3 kişi/km²), ve Küçüklü (154,9 kişi/km²) köyleri örnek verilebilir. Genelde geniş ve verimli tarım alanlarına sahip olan bu yerleşmelerde, tarım ve hayvancılıkla uğraşan nüfus miktarının fazla olmasının yanında, önceki yıllarda yoğun bir şekilde göç almış olmaları da tarımsal nüfus yoğunluğunun artmasına yol açmıştır. Ayrıca, söz konusu yerleşmelerde, artan nüfustan dolayı tarım arazilerinin önemli bir bölümü konut yapımına ayrılmaktadır.

Tablo 76. Gazipaşa İlçesi'ne Bağlı Yerleşmelerin Tarımsal Nüfus Yoğunlukları (2008)

Yerleşmenin Adı	Tarımla Uğraşan Nüfus	Tarım Alanı (Km²)	Tarımsal Yoğunluk (Kişi/Km²)	Yerleşmenin Adı	Tarımla Uğraşan Nüfus	Tarım Alanı (Km²)	Tarımsal Yoğunluk (Kişi/Km²)
İlçe Merkezi	1 517	22,30	68,0	Ilıca	358	8,00	44,8
Kâhyalar	1791	8,80	203,5	İnal	315	1,50	210,0
Akoluk	81	1,20	67,5	İnceğiz	206	2,20	93,6
Aydıncık	496	2,40	206,7	Karaçukur	133	1,80	73,9
Beyobası	956	5,70	167,7	Karalar	788	4,50	175,1
Beyrebucak	1 130	9,10	124,2	Karatepe	529	6,80	77,8
Çakmak	190	1,60	118,8	Kırahmetler	141	1,30	108,5
Çalıpınar	276	1,80	153,3	Kızılgüney	382	3,30	115,8
Çamlıca	174	2,10	82,9	Korubaşı	768	4,10	187,3
Çığlık	309	3,40	90,9	Küçüklü	666	4,30	154,9
Çile	170	1,00	170,0	Macar	740	4,90	45,0
Çimenbağ	111	1,00	111,0	Muzkent	563	6,60	85,3
Çobanlar	794	4,40	180,5	Öznurtepe	129	1,40	92,1
Çörüş	206	1,80	114,4	Sugözü	240	4,00	60,0
Doğanca	267	3,30	80,9	Şahinler	119	1,60	74,4
Esenpınar	75	0,60	125,0	Üçkonak	120	1,10	109,1
Göçük	490	4,00	122,5	Yakacık	261	1,00	261,0
Gökçebelen	185	2,80	66,1	Yenigüney	184	2,00	92,0
Gökçesaray	134	1,80	74,4	Yeniköy	528	2,80	188,6
Güney	381	6,30	60,5	Yeşilyurt	254	1,70	149,4
Gürçam	213	3,10	68,7	Zeytinada	642	8,10	79,3
Hasdere	377	3,70	101,9	**Toplam**	**18 389**	**165,20**	**111,3**

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.
DİE Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2000.

İlçede tarımsal nüfus yoğunluğunun düşük olduğu yerleşmeler: Ilıca (44,8 kişi/km²), Macar (45,0 kişi/km²), Akoluk (67,5 kişi/km²), Sugözü (60,0 kişi/km²), Gökçebelen (66,1 kişi/km²), Doğanca (80,9 kişi/km²), Çamlıca (82,9 kişi/km²) ve Çığlık (90,9 kişi/km²) köyleridir. Bu yerleşmeler göç verdikleri için, yerleşmelerde tarımla uğraşan nüfus azalmış, dolayısıyla tarımsal nüfus yoğunluğu düşmüştür. Ayrıca ilçe merkezinde de yoğunluk 68,0 kişi/km²'dir. İlçe merkezinde tarımsal nüfus yoğunluğunun fizyolojik nüfus yoğunluğundan düşük olması, tarımsal nüfusun giderek azalması ile ilgilidir.

Sahadaki yerleşmelerin nüfus yoğunluklarının gruplarına göre dağılımında: 2 (% 4,6) yerleşme, 01-50; 18 (% 41,9) yerleşme, 51-100; 11 (% 25,6) yerleşme, 101-150; 8 (% 18,6) yerleşme, 151-200 ve 3 (% 7,0) yerleşme

N

0 2,5 5

Km

SARIVELİLER

ALANYA

ANAMUR

A K D E N İ Z

Yüğlük T. 2042
Berem Y.
Çamurlu Y.
Beyobası Y.
Çataldaş Y.
Yunt Y.
Kaynarca Y.
AKÇAL DAĞI 1893
Çakşır T. 1947
Tarhana D.
Çayıryakası Y.
Küllin Y.
Maha Y.
Darıderesi Y.
İnceğiz Y.
Karakütük Y.
Belbaşı Y.
Mevlütlü Y.
Şemsin Y.
Akbelen T. 1811
Kaş Y.
Murtlin Y.
PINARLIKIR DAĞI 2064
CULA DAĞI 987
Maha Y.
Cinbiti Y.
Karatepe Y.
Gevinde Y.
Kanlıkaya T. 1947
Örücüoluk Y.
Akarca Y.
Soğukoluk Y.
Günnercik Y.
Şahinler
Gavurkırıldığı Y.
Çakmak Y.
Deliktaş Y.
Yeniköy
Sugözü
Karatepe
Ekinçalı Y.
Ilıca
Gökkuzluk Y.
Akçapınar Y.
Sütlük T. 2187
Akçamur Y.
Çörüş Y.
Sarımaz Oyuklu Y.
Çamlıca
Evliya T. 1242
Topseki Y.
KENE DAĞI 885
TUFAN DAĞI 779
Baş Y.
Mihrap Y.
Sokmakardı Y.
Yarıcakpınar Y.
Eğrice Y.
Kızılgüney
Öznurtepe
Kördenli Y.
Cula T. 1082
Piynerkuşağı Y.
Karalar
YAREN DAĞI 819
Darıalanı Y.
Yeşilyurt
Kocaboğan Y.
NERGİS DAĞI 473
İnceğiz
Bıçkıcı D.
Göksenir
Erikli Y.
Kaçpazarı Y.
Çalıpınar
Delice D.
Çörüş
Çığlık
Kartaltüneği T. 2251
Gökçeler D.
Çakmak
Küçüklü
Karakurtlu Y.
Dikencik Y.
Çıkrıcak Y.
Mahtılı Y.
Domuz Br.
Kahyalar
Aydıncık
Çukurbelen T. 1251
Esenpınar
Sazak Y.
Beyobası
Yenigüney
Koca T. 1379
Akoluk
Koçaş T. 94
Karaçukur
Küçüklü D.
Çerçi T. 415
Üçkonak
Korubaşı
Çimenbağ
Lalebelen T. 604
Kale T. 176
GAZİPAŞA
Hasdere
Direvli D.
Doğanca
Gökçesaray
Çobanlar
Delice D.
KORU DAĞI 405
Selinti Br.
Macarköy
Çile
Çamalanı Y.
Beyrebucak
Asar T. 619
Güdü T. 455
Bozkaya T. 1060
Gürçam
Kara T. 1683
Gürçamı D.
Kulaklımakam Br.
Kırahmetler
Delice D.
Muzkent
Göcük
KARADAĞ 1145
KARADAĞ 596
Güneyköy
Kesik Br.
Gökçebelen
Delikdeniz Br.
Kalaytaşı Ad.
İnal
İnal Ç.
Gök Br.
Zeytinada
Kabak T. 752
Yalçılı Ad.
Yakacık
Aksay Br.
Burunucu Br.
Gündüz Br.
Sündürme Br.

LEJAND

Nüfus Yoğunlukları

- 50 ve daha az kişi
- 51-100 kişi
- 101-150 kişi
- 151-200 kişi
- 201-250 kişi
- 250 ve daha fazla kişi

- Köy Sınırı
- İlçe Merkezi
- Belde
- Köy
- Yayla
- Zirve
- Sürekli Akarsu
- Mevsimlik Akarsu
- İlçe Sınırı
- Kıyı Çizgisi

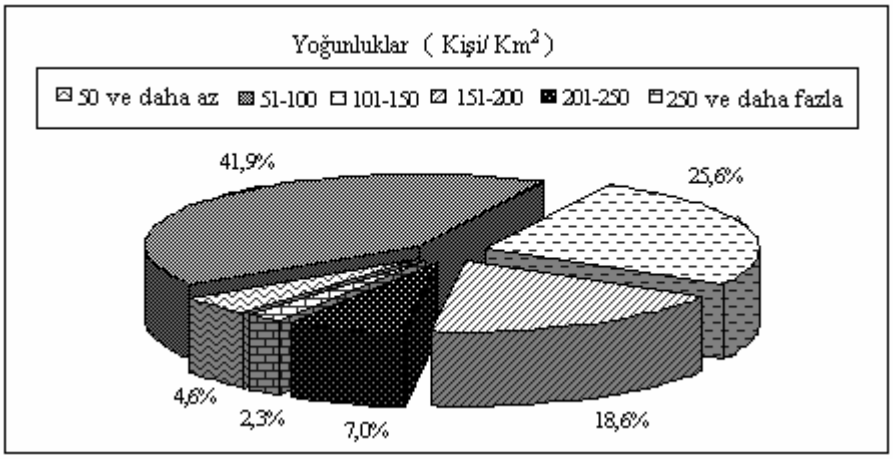
Şekil 52. Gazipaşa İlçesi'ne Bağlı Yerleşmelerin Tarımsal Nüfus Yoğunlukları Haritası

201-250 kişilik gruplarda yer almaktadır. 1 (% 2,3) yerleşme ise 500 kişiden fazla tarımsal nüfus yoğunluğuna sahiptir (Tablo 77, Şekil 53).

Tablo 77. Gazipaşa İlçesi'ne Bağlı Yerleşmelerin Tarımsal Nüfus Yoğunluklarına Göre Dağılımı ve Oranları (2008)

Yoğunluklar (Kişi/km²)	50 ve daha az	51-100	101-150	151-200	201-250	250 ve daha fazla	Toplam
Yerleşme sayısı	2	18	11	8	3	1	**43**
Yüzde (%)	4,6	41,9	25,6	18,6	7,0	2,3	**100,0**

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.
DİE Nüfus Sayımı İstatistikleri, 2000.

Şekil 53. Yerleşmelerin Tarımsal Nüfus Yoğunluklarına Göre Dağılımı (2008)

Araştırma sahasındaki yerleşmelerin tarımsal nüfus yoğunluklarına bakıldığında, yerleşim alanları arasında önemli farklar görülmektedir. Ayrıca kırsal yerleşmelerdeki nüfusun tamamına yakınını tarımsal nüfus oluşturduğu için, yerleşmelerde fizyolojik nüfus yoğunluğu ile tarımsal nüfus yoğunluğu arasında belirgin farklar ortaya çıkmamaktadır.

2.2. YERLEŞME

Araştırma sahasında 1 şehir, 1 belde, 41 köy, 211 mahalle ve 52 yayla yerleşmesi belirlenmiştir (Şekil 54). Yerleşim yerlerinin seçiminde ve dağılışında

verimli tarım arazileri, su kaynakları, yükselti, iklim ve bitki örtüsü gibi fiziki coğrafya faktörlerinin yanında ulaşım gibi beşeri faktörler de etkili olmuştur.

Etüt sahası, akarsular tarafından parçalanmış dağlık bir görünüme sahiptir. Sınırlı olan tarım arazileri ve su kaynaklarının dağılımı gibi faktörler, sahadaki köylerin çoğunun (% 61,0) yamaçta kurulmasına sebep olmuştur. Bu yerleşmelerin birçoğunun, akarsu boylarında ya da akarsuların kaynak noktalarındaki yamaçlarda kurulmuş olması dikkat çekicidir. Bunda, deniz etkisi, ulaşım ve iklim avantajları ile su temininin kolaylığı etkili olmuştur.

Yerleşmelerin büyük bir kısmında su kaynakları yetersiz olsa da, sahanın parçalanmış ve arızalı topografyası, dağınık sahada yerleşmeyi zorunlu kılmıştır. Eğimin arttığı, topografyanın arızalı olduğu, ulaşım imkânlarının güçleştiği yüksek dağlık ve tepelik alanlarda yerleşme sayısı azalmakta; kıyıya yakın alçak sahalardaki ovalık ve düzlüklerde yerleşme sayısı artmaktadır. Ayrıca ekonomik getirisi yüksek tarım ürünlerinin yetiştirildiği, ulaşım şartlarının elverişli olduğu alanlarda yerleşmeler yoğunlaşmaktadır.

2.2.1. Sahanın Yerleşme Tarihi

Gazipaşa'da yerleşmenin tarihsel serüveninin MÖ 3000'lere kadar olan geçmişi bilinebiliyor. "MÖ 3000 yılında Sümerlerin bir kolu olan Luviler Anadolu'ya gelerek, Taşeli bölgesine yerleşmişlerdir. Karatepe (Sivastı) civarındaki kalıntılar içinde yer alan aslan figürleri, bunu doğrular niteliktedir. Luviler yıkılınca bunların yerini, yerel Arzawa Krallığı almıştır" (Memiş, 2001: 44). "Hitit İmparatorluğunun yıkılışından sonra bölgede, irili ufaklı Krallıklar doğmuştur. Bunlardan biri olan ve Mut'tan Alanya'ya kadar bütün Akdeniz sahiline hükmeden Kue Krallığı sahayı hâkimiyeti altına almıştır (Yıldız, 2008: 17).

"MÖ XI. yüzyılda Fenikeliler Akdeniz Bölgesi'nin tamamına egemen olarak, bir ticaret merkezi kurup, adına da Kral Kiliks'ten dolayı Kilikya demiştir. Kilikya 210 yıl kadar Pers egemenliğinde kaldıktan sonra, Büyük İskender'in egemenliğine girmiştir. Saha Büyük İskender'in Babil'de hastalanıp ölmesi ile oğlu olmadığı için komutanlar arasında süren saltanat kavgasına kadar Helenlerin elinde kalmıştır. MÖ

Şekil 54. Gazipaşa İlçesi'ndeki Yerleşmelerin Dağılış Haritası

323-312 yılları arasında, İskender'in komutanları arasındaki kavgadan istifade eden Mısır, verimli kereste ormanlarının kaynağı olan Kilikya'yı, 10 yıl kadar bir süre egemenliğinde tutmuştur. Büyük İskender'in komutanlarından Selefkos, komutanlar arası mücadeleyi kazanarak Helenlerden Kilikya'yı almıştır. Araştırma sahası, MÖ 312-64 yılları arasında 250 yıl hüküm süren Selefkos Krallığı döneminde, bu krallığa bağlanmıştır. Selevkos'un ölümünden sonra, Selefkoslardan Antiochus ve Dimitrius arasındaki taht mücadelesinden yararlanan Mısır'daki Ptoleme'ler Krallığınca ele geçirilen Kilikya da, yeniden bir Mısır devri görülmüştür. Selefkoslardan Antiochus III, tahta geçince bölgeyi karadan ve denizden kuşatarak Mısırlılardan geri almıştır. Böylece saha merkezi Adıyaman'da bulunan Komagene Krallığına bağlanmıştır." (Yıldız, 2008: 17). "Nohut yeri yerleşimi, Komagene Kralı Antiochus adına adanmıştır" (Gazipaşa Kaymakamlığı 2009 Brifing Raporu). "Antiochus III, MÖ 189 yılında, Manisa ovasında Roma Ordularına yenilince bu tarihten, Romalı Komutan Pompeus devrine yani MÖ 64 yılına kadar, Kilikya adeta kendi kendini idare etmiştir" (Demircioğlu, 1998: 343).

"Pompeus'un ölümünden sonra Romalı Komutan Antonyus yönetimine geçmiştir. Taşeli 459 yıl Roma İmparatorluğuna bağlı kalmış ama bu süre içinde kimi zaman başka devletlerin olmuş ya da Roma adına başka toplumlarca yönetilmiştir. Çoğu zaman da bağımsız sayılabilecek bir konumu olmuştur. MÖ 30 yıllarında Kilikya ve Karakesyon (Alanya) gemi yapımı ve benzer amaçlarla kullanılabilecek olan zengin kerestelik ormanlara sahip olduğundan, Romalı Komutan Antonyus tarafından, Mısır Kraliçesi Kleopatra'ya hediye edilmiştir. Stranapolis Krallığı döneminde, Gazipaşa'nın adı, Kral Stran'ın kızından dolayı bir süre SELINUS olarak söylenmiştir" (Yıldız, 2008: 17). "MS I. yüzyılda doğu seferine çıkan Roma Kralı Trajanus hastalanarak Selinus'a gelmiş ancak iyileşemeyerek burada ölmüştür. Yerine tahta geçecek olan Hadrianus, Trajanus anısına bir mezar yaptırmıştır. Bu nedenle Selinus bir süre Trajanapolis adıyla anılmıştır. MÖ I. yüzyılda başlayan Roma İmparatorluğu dönemi yörede 6. yüzyıla kadar devam etmiştir. Roma'nın Hıristiyanlık döneminde ise Seleukeia-Silifke Başpiskoposluğu'na bağlı Piskoposluk Merkezi olmuştur. Roma İmparatorluğunun gücünü kaybetmeye başlamasıyla 6. yüzyıldan itibaren Güney Akdeniz, Bizans

İmparatorluğu'nun egemenliğine girmiştir" (Gazipaşa Kaymakamlığı Brifing Raporu, 2009).

Sultan I. Alâeddin Keykubat, 1221 yılında Alanya, Gazipaşa çevresini Selçuklu topraklarına katmıştır. Bu dönemde, Gazipaşa yöresine "Selinti" adı verilmiştir. Anadolu Beylikleri Dönemi'nde, Antalya ve civarı, Teke Beyliği'nin; Gazipaşa'nın (Selinti) doğusu ve kuzey kesimleri Karamanoğulları beyliğinin egemenliği altına girmiştir (Gazipaşa Kaymakamlığı Brifing Raporu, 2009).

Osmanlı Döneminde, Fatih Sultan Mehmet'in Deniz Kuvvetleri Komutanı (Kaptan'ı Derya) Gedik Ahmet Paşa, 1472 yılında Selinti (Gazipaşa), Anamur ve Silifke yöresini Karamanoğlu Beyliği'nden alarak Osmanlı hâkimiyetine katmıştır. Bu dönemde Selinti, önce Kıbrıs Beylerbeyliğine, sonra sancak merkezi Silifke olan Adana Eyaleti İç İl Sancağı'na bağlanmıştır (Gazipaşa Kaymakamlığı Brifing Raporu, 2009).

İstiklal Savaşı'nda Selinti (Gazipaşa) halkı Mustafa Kemal ve ulusal kurtuluşçu güçlerin tarafında yer almıştır. Bozkır çevresinde başlayan Delibaş isyanının bastırılmasında, aşiret yörükleri etkin rol oynamıştır. Yöre halkının, İstiklal Savaşı sırasındaki yararlılıklarını ödüllendirmek için, Mustafa Kemal Paşa'nın unvanı olan Gazipaşa adı, 21 Ekim 1922'de Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile yerleşmeye verilmiştir. Böylece İçel Sancağı'nın Anamur Kazası'na bağlı Selenti Nahiyesi, Gazipaşa adı ile ilçe olmuştur. 1926 yılında nüfusunun azlığı nedeniyle ilçeliği kaldırılmış ve Hacımusa Çayı'nın doğusu Şansa Nahiyesi olarak Anamur'a, batısı ise Pazarcı Gazipaşa olarak Alanya'ya bağlanmıştır. Yeniden ilçe oluşu 1947 yılında 5 071 sayılı Büyük Millet Meclisi kararı ile gerçekleşmiş ve Kaledran Çayı ile Anamur'dan ayrılmıştır" (Gazipaşa Kaymakamlığı Brifing Raporu, 2009).

2.2.2. Yerleşme Şekilleri

Beşeri Coğrafya'da yerleşmeler, kır yerleşmeleri, kasaba yerleşmeleri ve şehir yerleşmeleri olmak üzere gruplandırılmaktadır. Çeşitli faaliyetlerin yürütülebilmesi için, yerleşmelerde ya sürekli olarak ya da yılın belirli döneminde barınılmaktadır. Bu duruma göre yerleşmeleri, devamlı yerleşmeler ve dönemlik yerleşmeler şeklinde

de sınıflandırmak mümkündür (Güner vd., 2010: 113). Araştırma sahasında köyler, mahalleler, Kâhyalar Beldesi ve Gazipaşa Şehri devamlı yerleşmelerdendir. Yaylalar, dinlenme tesisleri, benzinlikler, yangın gözetleme kuleleri ve yazlık evler geçici yerleşmelerdendir.

2.2.2.1. Kır Yerleşmeleri

Gazipaşa İlçesi'nde kır yerleşmeleri, devamlı ve geçici kır yerleşmeleri olmak üzere ikiye ayrılır.

2.2.2.1.1. Devamlı Kır Yerleşmeleri

Etüt sahasında devamlı kır yerleşmelerinden olan 41 köy ve bu köylere bağlı 199 mahalle yerleşmesi bulunmaktadır.

2.2.2.1.1.1. Köy Yerleşmeleri

Araştırma sahasındaki köy yerleşmeleri*, ekonomik bakımdan tarım faaliyetlerinin öne çıktığı, doğal çevrenin özelliklerini yansıtan yerleşmeler olarak dikkati çeker.

Gazipaşa'da İlçesi'ndeki köy yerleşmeleri, adları, kuruluş yerleri, dokuları, ekonomik faaliyetleri ve yüzölçümleri bakımından farklılıklar göstermektedir.

---

* Köyün farklı tanımları yapılmakla birlikte yürürlükteki 1924 Tarih ve 442 Sayılı Köy Kanunu'nda "cami, mektep, otlak, baltalık gibi ortak malları bulunan ve toplu ya da dağınık evlerde oturan insanlar, bağ, bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil eder" şeklinde tanımlanmaktadır. Doğanay'a göre; köyler, ekonomik yapısı büyük ölçüde tarıma dayanan, kendine özgü toplumsal ilişkileri bulunan, belirli bir yerleşme bölgesi sınırlarına sahip, en küçük idari üniteyi teşkil eden ve nüfusu 2000'e kadar olan yerleşmelerdir (Doğanay,1994: 246). Yani köyler, kuruluş yeri seçimi, ortak malları ve sosyal yaşantısı ile birlikte değerlendirilmektedir.

2.2.2.1.1.1.1 Adlarına Göre Köyler

Araştırma sahasındaki köylerin adları, çoğu zaman bulunduğu sahanın, tarihi ve coğrafi özellikleri hakkında genel bilgiler vermektedir.

Gazipaşa'da köylerin bazıları adını, fiziki coğrafya özelliklerine göre almıştır. Karaçukur, Karatepe ve Öznurtepe köyleri bulunduğu sahanın topografik özelliklerini yansıtmaktadır (Tablo 78).

Tablo 78. Gazipaşa'da Köylerin Adlarına Göre Sınıflandırılması

Fiziki Coğrafya İle İlgili Yer Adları	
Yeryüzü şekilleri ile ilgili olanlar	Gökçebelen, Karaçukur, Karatepe, Öznurtepe
İklim ve hidrografya ile ilgili olanlar	Akoluk, Çalıpınar, Çığlık, Esentepe, Hasdere, Ilıca, İnceğiz, Sugözü, Yakacık
Kayaçlarla ilgili olanlar	Çakmak
Biyocoğrafya ile ilgili olanlar	Çimenbağ, Gürçam, Çamlıca, Korubaşı, Çörüş, Yeşilyurt, Doğanca, Şahinler
Beşeri ve Ekonomik Coğrafya İle İlgili Yer Adları	
Kişi ve aşiret adları ile ilgili olanlar	Aydıncık, Beyrebucak, Beyobası, Macar, Küçüklü, Göçük, İnal, Karalar, Güney, Kızılgüney, Yenigüney, Kırahmetler
Tarihi ve dini mekânlarla ilgili olanlar	Gökçesaray, Üçkonak
Ekonomik faaliyetler ile ilgili olanlar	Muzkent, Zeytinada, Çobanlar, Çile

Kaynak: Arazide Yapılan Gözlemler, 2009-2010.

Araştırma sahasında hidrografik özelliklerden adını alan köyler, Akoluk, Çalıpınar, Çığlık, Esenpınar, Hasdere, Ilıca, İnceğiz, Sugözü ve Yakacık'dır. Örneğin Çığlık köyünün adı, dere çağlamasını ifade eden "çağlayık"tan gelmektedir. Akarsu vadilerinin kenarlarında ve su kaynaklarının başında kurulmuş olan bu köyler, araştırma sahasında su kaynaklarının ve akarsuların önemine işaret etmektedir.

Bitki örtüsü ile ilgili adlandırmaların yapıldığı yerleşmeler ise: Çimenbağ, Gürçam, Çamlıca, Korubaşı, Çörüş ve Yeşilyurt'tur. Doğanca ve Şahinler köylerinin adları ise hayvanlarla ilgili adlara örnektir.

Köy yerleşmelerinden bazılarının adı, sahada yetiştirilen tarım ürünlerinden esinlenerek verilmiştir. Muzkent ve Zeytinada bu köylere örnek olarak verilebilir.

Araştırma sahasında köy yerleşmelerinden bazılarının adı, sahada yaşayan oymak, aşiret ve cemaatlerin isimleri ile benzerlik göstermektedir. Aydıncık Köyü sakinlerinin Aydınlı Yörükleri ile bağlantıları vardır. Beyrebucak Köyü adını Berriye'den almıştır. Beyreli ve Beyre sözcüğü Berriye'den değişmiştir. Arapça Berriye sözcüğü, kara, bozkır ve çöl anlamında kullanılmıştır. Anadolu'ya gelen Türkmenlerin ilk durakladıkları yerlerden biri Mardin-Urfa civarındaki kurak alanlardır. Buralara gelip yerleştikten sonra Anadolu içlerine gidenler, "Berriye'den gelenler" olarak adlandırılmıştır. Güney, Kızılgüney, Yenigüney köyleri adını, Güney Yörüklerinden almıştır. Küçüklü ve Göçük köylerinin adı "Küçüklü" denilen Türkmen Yörüklerini ifade eder. İnal Köyü, Oğuzların 24 boyundan biri olan Boz-ok koluna mensup İnal aşiretinden adını almaktadır. Karalar Köyü adını Danişment Türkmenlerinin, Karalar aşiretinden almıştır. Macar Köyü, Gülnar Derebeyliklerinden, Yeni Yörük Derebeyliğine bağlı Ilısu Türkmenleri yerleştiği bir köydür. Bazı kaynaklarda adı "Ilısuluk" olarak geçmektedir (Yıldız, 2008).

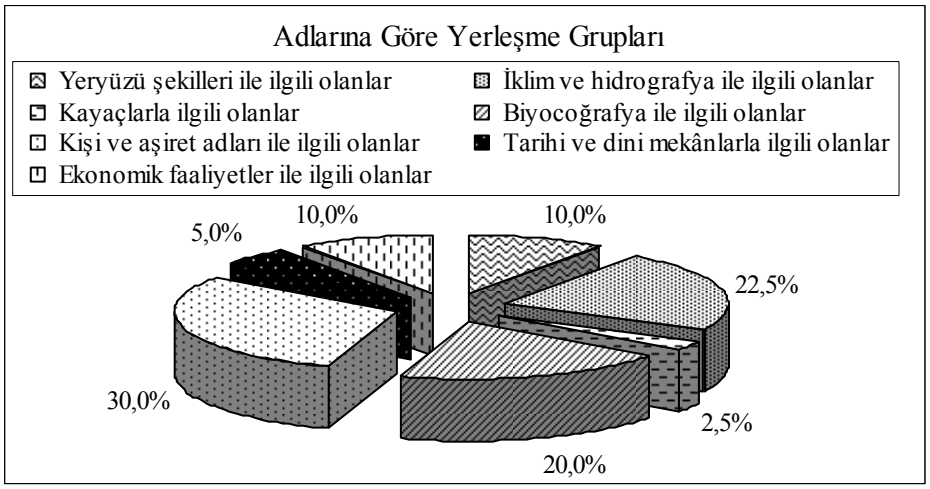
Gazipaşa İlçesi'ndeki Çobanlar köyünün adı, bir meslek olan "çobanlık"tan gelmektedir. Beyobası, eskiden geçici kır yerleşmesiyken zamanla devamlı kır yerleşmesine dönüşmüştür. Gökçebelen, yerleşmenin bulunduğu mevki ve yönden; Gökçesaray ve Üçkonak köyleri ise tarihi değerlerden esinlenerek isimlendirilmiştir. Kırahmetler köyü adını, köyü kuran kişiden almıştır. Çakmak köyünün adı, yörenin litolojik özelliğini yansıtırken, Yeniköy ise Gevinde köyünden ayrılmış ve isminin yeni konulmasından dolayı bu ismi almıştır. Çile köyü de keklik avında kullanılan "çele bezi"nden esinlenerek isimlendirilmiştir. Bununla birlikte köy halkının bir kısmı da köyün adının "çile çekmek"ten geldiğini vurgulamaktadır. Geçmişte yaylalara yapılan göçler sırasında beşiklerde bebekler ile oldukça sarp arazilerden geçildiğini ve bu durumun kendilerini çok yorduğunu, bu yüzden köyün bu şekilde isimlendirildiğini belirtmişlerdir.

Etüt sahasında, fiziki coğrafya ile ilgili olan köy sayısı 22, beşeri ve ekonomik coğrafya ile ilgili olan köy sayısı ise 18'dir. Yeniköy, yakın tarihte bu ismi aldığından tabloya dâhil edilmemiştir (Tablo 79, Şekil 55).

Tablo 79. Gazipaşa'da Adlarına Göre Köy Yerleşmelerinin Grupları ve Sayısı

Adlarına Göre Yerleşme Grupları	Yerleşme Sayısı	%
Yeryüzü şekilleri ile ilgili olanlar	4	10,0
İklim ve hidrografya ile ilgili olanlar	9	22,5
Kayaçlarla ilgili olanlar	1	2,5
Biyocoğrafya ile ilgili olanlar	8	20,0
Kişi ve aşiret adları ile ilgili olanlar	12	30,0
Tarihi ve dini mekânlarla ilgili olanlar	2	5,0
Ekonomik faaliyetler ile ilgili olanlar	4	10,0
Toplam	**40**	**100,0**

Kaynak: Arazide Yapılan Gözlemler, 2009-2010.

Şekil 55. Gazipaşa'da Adlarına Göre Köy Yerleşme Grupları

Gazipaşa'da köy adları ile ilgili dikkat çekici bir diğer husus da, birçok köyün adının 1960 yılından sonra değiştirilmiş olmasıdır. Bugün kullanılan yerleşme adlarının seçiminde, genellikle yerleşmelerin kurulduğu konumun ve coğrafi özelliklerin dikkate alındığı görülmektedir. Sünne, Akoluk; Çamurlu olan yerleşim yerinin adı Aydıncık; Muhiler olan köyün ismi, Çakmak; Murtlin olan köyün ismi, Çalıpınar; Gevenes olan köyün ismi, Esenpınar; Bilhos olan köyün ismi, Gürçam; İnceağrı olan köyün ismi, Hasdere; Gevinde olan köyün ismi, Ilıca; Sivastı olan köyün ismi, Karatepe; Parekende Küçüklü olan köyün ismi, Küçüklü; Macar olan köyün ismi, Macarköy; Kıcık olan köyün ismi, Muzkent; Kurukarı olan köyün ismi, Sugözü olarak değiştirilmiştir. Kaledran olan köyün ismi, Yakacık, Şevikgüney olan

köyün ismi, Yenigüney ve Seyfe olan köyün ismi ise Zeytinada olarak değiştirilmiştir (Tablo 80).

Bunların dışında, Hayradost olan köyün ismi, Çamlıca olarak değiştirilmiştir. Eski belgelerde Hayradüzü-Hoyradüsü olarak kaydı vardır. Hoyranlılardan gelme bir isimdir. Direvli olan köyün ismi, Doğanca olarak değiştirilmiştir. Doğanca Köyüne hem Doğancı hem de Beyrelü yörükleri yerleştirilmiştir. Gökçesaray Köyü'nün ismi kayıtlarda Kerestine-Keristine-Kinistine-Kilistine olarak geçmektedir. Bu sözcük Osmanlıca'ya Farsça'dan geçmiştir. Orman alanların fazla olduğu bölgede, kereste ticaretinin yoğun yapılığını ve binlerce yıllık bir meslek ve meşguliyetin o bölgeye ad olarak verildiğini işaret etmektedir. Kilistine olan köyün adı, daha sonra Gökçesaray olarak değiştirilmiştir. Enteşegüney olan köyün ismi, zamanla telaffuz hatasıyla Endişegüney'e dönüşmüş ve daha sonra köyün adı Güney olarak değiştirilmiştir. Yivil Hardim olan köyün ismi, Üçkonak olarak değiştirilmiştir. Hardım adı, Horzum aşiretinin adından gelmektedir (Yıldız, 2008).

Tablo 80. Gazipaşa'da Adı Değiştirilen Köy Yerleşmeleri

Yerleşmenin Eski Adı	**Yerleşmenin Yeni Adı**
Sünne	Akoluk
Çamurlu	Aydıncık
Muhiler	Çakmak
Murtlin	Çalıpınar
Gevenes	Esenpınar
Bilhos	Gürçam
İnceağrı	Hasdere
Gevinde	Ilıca
Sivastı	Karatepe
Parekende Küçüklü	Küçüklü
Macar	Macarköy
Kıcık	Muzkent
Kurukarı	Sugözü
Kaledran	Yakacık
Şevikgüney	Yenigüney
Seyfe	Zeytinada
Hayradost	Çamlıca
Direvli	Doğanca
Kilistine	Gökçesaray
Endişegüney	Güney
Yivil Hardim	Üçkonak

Kaynak: Arazide Yapılan Anketler, 2009-2010.

2.2.2.1.1.1.2. Kuruluş Yerlerine Göre Köyler

Araştırma sahasının topografik özellikleri, köylerin kuruluş yerinin belirlenmesinde önemli rol oynamıştır. Ayrıca, yer altı ve yerüstü kaynaklarının dağılışı, toprak, iklim ve bitki örtüsü de yerleşmelerin kuruluş yerlerinin seçiminde etkili olan diğer fiziki coğrafya şartlarıdır.

Araştırma sahasının akarsular tarafından parçalanmış dağlık bir görünüme sahip olması, sahadaki köylerin % 61,0'ının yamaçta kurulmasına sebep olmuştur (Tablo 81, Şekil 56). Bu durum üzerinde, ayrıca, sınırlı olan tarım arazilerinden daha fazla yararlanma ve taşkınlardan korunma isteği ile yamaçların, su kaynakları ve iklim özellikleri bakımından elverişli şartlara sahip olması etkili olmuştur. Vadi yamacına kurulan köyler: Akoluk, Çakmak, Çığlık, Çimenbağ, Çörüş, Doğanca, Esenpınar, Göçük, Gökçebelen, Gökçesaray, Gürçam, İnceğiz, Ilıca, İnal, Karalar, Karaçukur, Karatepe, Sugözü, Kızılgüney, Küçüklü, Şahinler Üçkonak, Yenigüney, Yeniköy ve Yeşilyurt köyleridir. Yamaç yerleşmelerinin büyük bir kısmının güney, güneybatı ve güneydoğuya dönük yamaçlarda kurulması da, köylerin kuruluş yerinin seçiminde güneşlenme şartlarının önemini göstermektedir (Foto 22).

Araştırma sahasında, köylerin % 19,5'i akarsu vadilerinde kurulmuştur. Aslında bu köylerin büyük bir kısmı, vadi tabanı ile dik yamaçlar arasındaki az eğimli sahalarda yer almaktadır. Vadilerin, köylerin kuruluş yeri olarak seçilmesinde, verimli tarım alanlarının olması ve ulaşım kolaylığı etkilidir. Genellikle karayollarının vadileri takip etmesi, bu köylerin ulaşımında avantaj sağlamaktadır. Araştırma sahasında, Beyrebucak, Çalıpınar, Güneyköy, Kırahmetler, Korubaşı, Macar, Muzkent ve Zeytinada köyleri akarsu vadilerinde kurulmuştur.

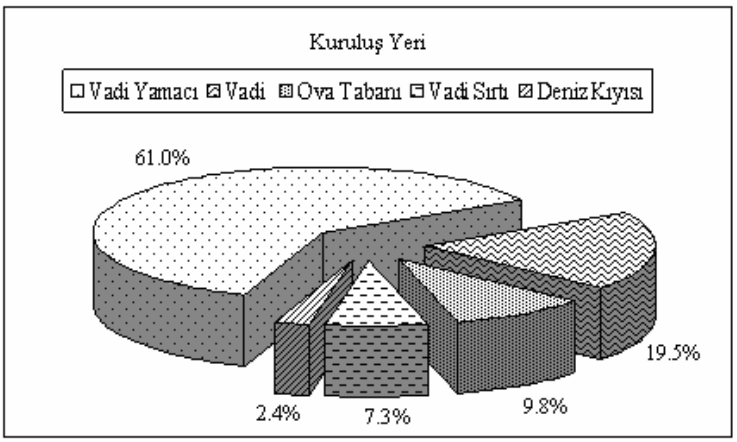
Araştırma sahasında, ova tabanındaki yerleşmeler % 9,8'lik bir paya sahiptir. Bu tür yerleşmelerde, ekonomik değeri yüksek olan örtü altı sebze ve meyve üretimi yapılmaktadır. Dolayısıyla hâkim ekonomik faaliyet tarımdır. Ova tabanındaki yerleşmelerin ilçe merkezine yakın olması, ticaretin gelişmesini de sağlamıştır. Verimli tarım arazileri üzerinde yerleşmelerin yayılması ve zaman zaman ortaya çıkan taşkın tehlikesi, ova tabanındaki köylerde karşılaşılan önemli sorunlardandır.

Aydıncık, Beyobası, Çobanlar ve Hasdere köyleri, kuruluş yeri olarak ova tabanını seçen yerleşmelerdir.

Tablo 81. Gazipaşa'da Köy Yerleşmelerinin Kuruluş Yerlerine Göre Sınıflandırılması

Kuruluş Yeri	**Yerleşme Sayısı**	**%**
Vadi Yamacı	25	61,0
Vadi	8	19,5
Ova Tabanı	4	9,8
Vadi Sırtı	3	7,3
Deniz Kıyısı	1	2,4
Toplam	**41**	**100,0**

Kaynak: Arazide Yapılan Gözlemler, 2009-2010

Şekil 56. Gazipaşa'da Köy Yerleşmelerinin Kuruluş Yerlerine Göre Sınıflandırılması

Engebeli bir topografyaya sahip olan Gazipaşa'da, köylerin % 7,3'ü sırtlarda kurulmuştur. Dağlık ve tepelik alanlardaki eğimli yüzeylerde kurulan sırt köylerinde tarım alanları oldukça sınırlıdır. Bu tür yerleşmelerdeki zaten dar olan tarım alanlarında şiddetli erozyon nedeniyle verim de azalmaktadır. Bu köylerde karşılaşılan sorunlardan biri de içme ve sulama suyu teminidir. Bu nedenle sırt köylerinde öne çıkan ekonomik faaliyetler, hayvancılık ve orman işçiliğidir. Araştırma sahasında Çamlıca, Çile ve Öznurtepe köyleri vadi sırtında kurulmuştur. Bu köylerin kuruluş yerlerinin temelini vadi sırtları oluştursa da, yerleşmelerin bazı mahallelerinin vadi yamaçlarına doğru yayıldıkları görülmektedir.

Akdeniz'e sınırı olan araştırma sahasında sadece, Yakacık Köyü deniz kıyısında kurulmuştur. Gazipaşa İlçesi'nin en doğusunda yer alan Yakacık Köyü,

Anamur'un Anıtlı Köyü ile sınır komşusudur. En önemli geçim kaynakları tarım, ticaret ve balıkçılıktır. Kaledran Çayı'nın getirdiği verimli topraklar üzerinde, muz, narenciye ve avokado üretimi yapılmaktadır. Yakacık plajının bulunduğu köyde, denize girmek için güzel koylar da mevcuttur.

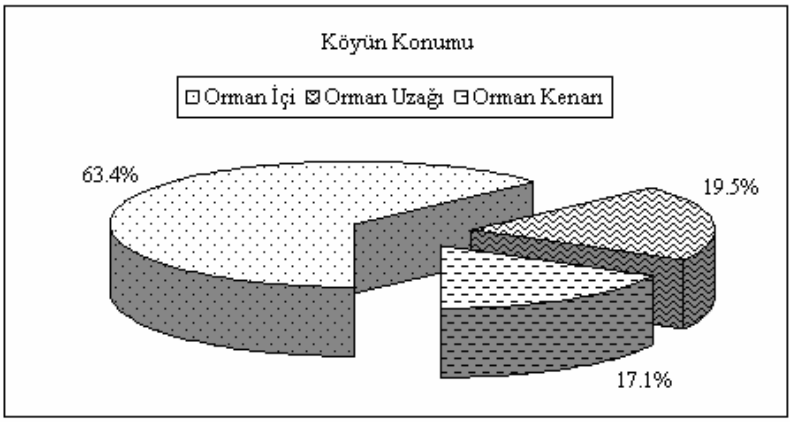
2.2.2.1.1.1.3. Ormana Göre Köyler

Araştırma sahasında orman örtüsünün yoğun olması nedeniyle, köylerin % 63,4'ü orman içi köyüdür (Tablo 82, Şekil 57). Orman içi köyleri, sahanın kuzeydoğu, kuzey ve kuzeybatısına yayılmış durumdadır. Orman içi köyleri: Akoluk, Çakmak, Çamlıca, Çığlık, Çile, Çimenbağ, Çörüş, Doğanca, Esenpınar, Gökçebelen, Gökçesaray, Gürçam, Ilıca, İnal, İnceğiz, Karalar, Karaçukur, Karatepe, Sugözü, Kızılgüney, Şahinler, Öznurtepe, Üçkonak, Yenigüney, Yeniköy ve Yeşilyurt'tur.

Tablo 82. Gazipaşa'da Köy Yerleşmelerinin Ormana Göre Konumları

Köyün Konumu	**Yerleşme Sayısı**	**%**
Orman İçi	26	63,4
Orman Uzağı	8	19,5
Orman Kenarı	7	17,1
Toplam	**41**	**100,0**

Kaynak: Arazide Yapılan Gözlemler, 2009-2010

Şekil 57. Gazipaşa'da Köy Yerleşmelerinin Ormana Göre Konumları

Araştırma sahasında Aydıncık, Beyobası, Çobanlar, Güneyköy, Hasdere, Korubaşı, Macar ve Muzkent köyleri, orman uzağı köy yerleşmeleridir. Orman uzağı

yerleşmeler, sahadaki 41 köyün % 19,5'i oluşturmaktadır. Bu köyler, sahanın kıyı kesiminde, konut alanlarının ve tarımsal alanların yoğun olduğu yerleşmelerdir.

Gazipaşa'da köylerin % 17,1'i orman kenarı köylerden oluşmaktadır. Beyrebucak, Çalıpınar, Göçük, Kırahmetler, Küçüklü, Yakacık ve Zeytinada köyleri daha önceki dönemlerde orman içi köy durumundayken, ormanların tahribi sonucu orman kenarı köy durumuna gelmişlerdir. Ortalama yükseltileri 200-300 m olan bu köyler, araştırma sahasının güneybatısında yoğunlaşmıştır.

2.2.2.1.1.1.4. Yükselti Basamaklarına Göre Köyler

Köylerin kuruluş yerleri ve dağılışını etkileyen doğal çevre şartlarından biri de yükselti faktörüdür. Araştırma sahasında güneyden kuzeye doğru artan yükseltinin, köy yerleşmelerinin kuruluş ve dağılışında etkisi büyüktür. Sahada yükselti şartlarının kısa mesafede değişmesi ve topografyanın engebeli olması nedeniyle 950-1000 m'den sonra daimi yerleşmeler ortadan kalkmaktadır.

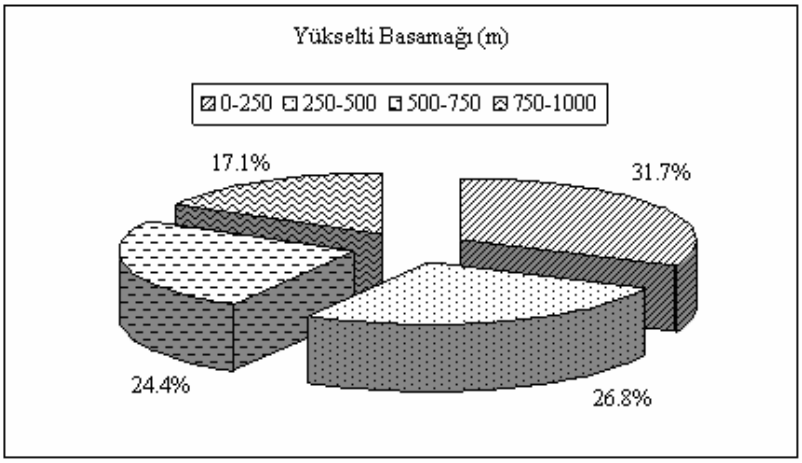
Gazipaşa İlçesi'ndeki yerleşmelerin kıyı kesiminde yoğunlaştığı görülür. Köylerin % 58,5'i, 0-500 m; % 82,9'u, 0-750 m aralıklarında toplamıştır. Ayrıca 27 260 kişi olan kırsal nüfusun % 81,3'ü de, 0-750 m yükselti basamağındaki köylerde yaşamaktadır. Köylerin % 41,5'inin 500-1000 m aralığında bulunması, kıyıdan iç kesimlere doğru kısa mesafelerde değişen yükselti şartları ile ilgilidir.

Araştırma sahasındaki 41 köyün % 31,7'si, en alt yükselti basamağı olan 0-250 m arasında bulunmaktadır (Tablo 83, Şekil 58). Kırsal nüfusun % 45'i (12 264 kişi) 0-250 m yükselti aralığındaki köylerde yaşamaktadır. Tarım açısından elverişli şartlara sahip Korubaşı (33 m), Aydıncık (41 m), Hasdere (43 m), Çobanlar (44 m), Yakacık (50 m), Beyobası (69 m) ve Çalıpınar (98 m) köyleri, 0-100 m yükselti aralığında yer almaktadır. Beyrebucak (117 m), Karalar (137 m), Zeytinada (138 m), Macar (214 m), Öznurtepe (241 m) ve Çakmak (241 m) köyleri ise 100-250 m yükselti aralığındaki yerleşmelerdir. Özellikle ekonomik getirisi yüksek örtü altı meyve ve sebzelerin yetiştirildiği bu vadi tabanı köylerinin ulaşım, topografya ve iklim açısından da avantajları vardır.

Tablo 83. Gazipaşa'da Köy Yerleşmelerinin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı

Yükselti Basamağı (m)	Yerleşme Sayısı	%
0-250	13	31,7
251-500	11	26,8
501-750	10	24,4
751-1000	7	17,1
Toplam	**41**	**100,0**

Kaynak: Arazide Yapılan Gözlemler, 2009-2010

Şekil 58. Gazipaşa'da Köy Yerleşmelerinin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı

Sahadaki köy yerleşmelerinin % 26,8'i 250-500 m yükselti basamağında yer almaktadır. Vadi ve vadi yamaçlarına yayılmış olan bu yükselti aralığındaki köylerde, genellikle tarım ve hayvancılık faaliyetleri birlikte yürütülmektedir. 250-500 m yükselti kademesindeki köyler: Kırahmetler (268 m), Güneyköy (287 m), Göçük (295 m), Küçüklü (295 m), Muzkent (386 m), Gökçebelen (410 m), Ilıca (472 m), İnceğiz (426 m), Karaçukur (452 m), Kızılgüney (330 m) ve Yeniköy'dür (465 m).

Araştırma sahasında, 500-750 m yükselti kademesinde bulunan köylerin oranı % 24,4'tür. Bu yükselti aralığında: Çamlıca (613 m), Çığlık (558 m), Çimenbağ (719 m), Çörüş (623 m), Doğanca (525 m), Gürçam (669 m), İnal (566 m), Sugözü (605 m), Şahinler (649 m), ve Yeşilyurt (501 m) köyleri yer almaktadır. Sınırlı miktarda bahçe tarımının yapıldığı bu köylerde, orman ve tarım işçiliği öne çıkan ekonomik faaliyetlerdir.

Etüt sahasında 750-1 000 m arasında, sadece 7 (%17,1) köy yer almaktadır. Yükseltinin artması ile düz ve düze yakın arazilerin azaldığı, bununla birlikte parçalanmış yüksek eğimli yamaçların geniş yer tuttuğu sahada, topografyanın çok engebeli olması köy sayısının azalmasına neden olmuştur. Akoluk (921 m), Çile (756 m), Esenpınar (950 m), Gökçesaray (842 m), Karatepe (882 m), Üçkonak (887 m) ve Yenigüney (814 m) köyleri, 750-1000 m yükselti aralığında bulunan yerleşmelerdir. Kırsal nüfusun % 6,3'ünün (1 720 kişi) yaşadığı bu köyler, ilçe merkezine ve ilçe dışına en fazla göç veren yerleşmelerdir. Bu durum üzerinde tarım topraklarının sınırlı olması, sulama imkânlarının bulunmaması, iklim ve ulaşım şartlarındaki olumsuzluklar etkili olmuştur.

Sonuç olarak araştırma sahasında köylerin kuruluş yerleri ve dağılışı üzerinde yükselti oldukça etkilidir. Sahada yükselti arttıkça yerleşmelerin sayısı azalmakta ve yaklaşık 950-1 000 m'den sonra devamlı kır yerleşmeleri ortadan kalkmaktadır.

2.2.2.1.1.1.5. Yüzölçümü Büyüklüklerine Göre Köyler

Araştırma sahasında köylerin ekonomik faaliyet sahalarının genişliği, çevrelerindeki geçim kaynaklarının zenginliğine göre değişmektedir. Sahada tarımsal etkinliklerin arttığı ve doğal çevre faktörlerinin daha uygun olduğu alçak kesimlere doğru köy sayısı artmakta ve dolayısı ile köy yüzölçümleri daralmaktadır. Yüksek ve engebeli alanlar da ise köy sayısı azalmakta, köy yüzölçümleri genişlemektedir. Araştırma sahasında fiziki çevre faktörleri kısa mesafede değiştiği için yerleşmeler düzenli bir dağılım göstermemektedir.

Araştırma sahasındaki köy yerleşmelerinin yüzölçümü, 707,0 km²'dir. Buna göre sahada ortalama köy büyüklüğü, 17,2 km² olarak hesaplanmıştır. Fakat yerleşmeler ayrı ayrı değerlendirildiğinde, yüzölçümlerinde büyük farklılıklar dikkati çeker (Çimenbağ Köyü 1,7 km², Çığlık Köyü, 53,5 km²).

Gazipaşa İlçesi'ne ait köylerden, 36 km²'nin üzerinde yüzölçümüne sahip olanlar: Çamlıca (38,2 km²), Çığlık (53,5 km²), Çörüş (40,6 km²) ve İnal (37,7 km²) yerleşmeleridir. Eğim değerlerinin arttığı parçalanmış topografyaya sahip bu alanlarda, orman arazisinin de fazla olması, bu köylerin yüzölçümlerinin

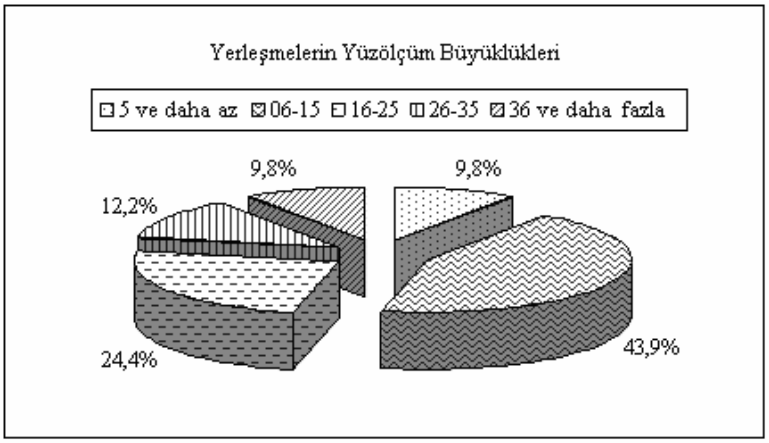
genişlemesine neden olmuştur. Ayrıca bu köyler sahanın yüksek kesimlerinde bulunmaktadır.

Araştırma sahasındaki köylerin % 12,2'sinin (5 köy) yüzölçümü, 26-35 km² arasında yer alır (Tablo 84, Şekil 59). Bunlar: Çile (25,7 km²), Karatepe (29,3 km²), Gürçam (28,8 km²), Yeniköy (32,9 km²) ve Zeytinada (26,2 km²) köyleridir. 16-25 km² arasında yüzölçümü olan köyler ise, % 24,4'lük orana sahiptir. Akoluk, (15,9 km²), Beyrebucak, (24,7 km²), Çakmak (21,1 km²), Ilıca (25,4 km²), İnceğiz (16,7 km²), Karalar (17,9 km²), Sugözü (19,9 km²), Göçük (24,9 km²), Gökçesaray (20,3 km²) ve Yenigüney (17,9 km²) köyleri bu grupta (16-25 km²) yer almaktadır.

Tablo 84. Gazipaşa Köy Yerleşmelerinin Yüzölçümü Büyüklüklerine Göre Dağılışı

Yüzölçümü (Km²)	**Yerleşme Sayısı**	**%**
5 ve daha az	4	9,8
6-15	18	43,9
16-25	10	24,4
26-35	5	12,2
36 ve daha fazla	4	9,8
Toplam	**41**	**100,0**

Kaynak: Gazipaşa İlçe Kadastro Müdürlüğü verilerinden faydalanılarak hesaplanmıştır (2010).

Şekil 59. Gazipaşa'da Köy Yerleşmelerinin Yüzölçümü Büyülüklerine Göre Dağılışı

Sahadaki köy yerleşmelerinin % 43,9'u (18 köy) 6-15 km² arasında yüzölçümüne sahiptir. Bunlar: Beyobası, (7,1 km²), Çobanlar (8,3 km²), Doğanca (14,0 km²), Esenpınar (8,4 km²), Karaçukur (13,3 km²), Kızılgüney (10,1 km²),

Korubaşı (8,2 km²), Küçüklü (11,5 km²), Macar (9,1 km²), Muzkent (9,1 km²), Öznurtepe (11,3 km²), Şahinler (13,7 km²), Üçkonak (6,9 km²), Gökçebelen (10,0 km²), Güney (11,7 km²), Hasdere (6,8 km²), Yakacık (9,4 km²) ve Yeşilyurt (10,4 km²) köyleridir.

Yüzölçümü 5 km² ve daha az olan köyler ise: Aydıncık (2,5 km²), Çalıpınar (3,0 km²), Çimenbağ (1,7 km²) ve Kırahmetler (3,5 km²)'dir. Araştırma sahasında bu yerleşmeler % 9,8'lik bir paya sahiptir. Bu köylerin toplam alanları içinde, tarım arazilerinin geniş yer tutması dikkat çekicidir. Örneğin, sahada en küçük yüzölçümüne sahip yerleşmelerden biri olan Aydıncık Köyü'nün tarım arazisi 2,4 km²'dir. Toplam alanı da 2,5 km² olan köyün, tamamen tarım arazisi üzerine kurulduğu görülmektedir.

Sonuç olarak, köylerin % 78,1'inin (32 köy) yüzölçümünün 01-25 km² arasında oldukları görülmektedir (Tablo 84).

2.2.2.1.1.1.6. Yerleşme Dokularına Göre Köyler

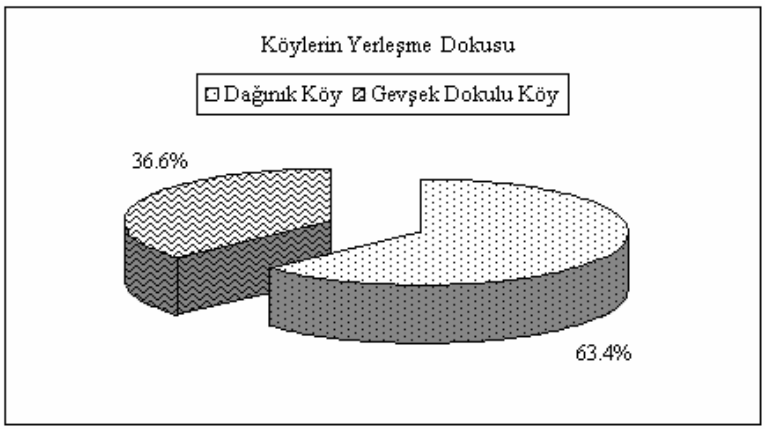
Yüzey şekillerinin engebeli oluşu ve su kaynaklarının dağılışı, köylerin yerleşme dokularını etkileyen önemli faktörlerdir. Araştırma sahasında köyler, dağınık ve gevşek dokulu yerleşmelerden oluşmaktadır. İlçede toplu köy yerleşmesi bulunmamaktadır.

Sahadaki köylerin % 63,4'ü dağınık yerleşme dokusundadır (Tablo 85, Şekil 60). Akoluk, Çakmak, Çamlıca, Çığlık, Çile, Çimenbağ, Çörüş, Doğanca, Esenpınar, Göçük, Gökçebelen, Gökçesaray, Gürçam, Ilıca, İnal, İnceğiz, Karaçukur, Kızılgüney, Küçüklü, Şahinler, Öznurtepe, Üçkonak, Yenigüney, Yeniköy, Yeşilyurt ve Zeytinada köyleri dağınık yerleşmelerdir. Bu köylerin büyük bir kısmında su kaynakları yetersiz olsa da, sahanın parçalanmış ve arızalı topografyası dağınık yerleşmeyi zorunlu kılmıştır. Çünkü kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanan akarsular ve bunların kolları araziyi derince parçalamıştır. Yöre halkının tarım arazisine yakın olma isteği ile eğimli küçük parseller şeklindeki tarım alanları kenarına konutlarını inşa etmesi, dağınık yerleşmeyi oluşturmuştur (Foto 23).

Tablo 85. Gazipaşa Köy Yerleşmelerinin Yerleşme Dokularına Göre Dağılışı

Köylerin Yerleşme Dokusu	**Köy Sayısı**	**%**
Toplu Köy	---	---
Dağınık Köy	26	63,4
Gevşek Dokulu Köy	15	36,6
Toplam	**41**	**100,0**

Kaynak: Arazide Yapılan Gözlemler, 2009-2010

Şekil 60. Gazipaşa Köy Yerleşmelerinin Yerleşme Dokularına Göre Dağılışı

Gazipaşa'daki köylerin % 36,6'sı da gevşek yerleşme dokusundadır. Özellikle verimli tarım arazilerinin kenarında yer alan ve su sorununun azaldığı yerleşmelerde, gevşek yerleşme dokusuna rastlanmaktadır. Bu yerleşmeler: Aydıncık, Beyobası, Beyrebucak, Çalıpınar, Çobanlar, Güneyköy, Hasdere, Karalar, Karatepe, Sugözü, Kırahmetler, Korubaşı, Macar, Muzkent ve Yakacık köyleridir.

Gazipaşa İlçesi'ndeki köyler, dağınık ve gevşek dokulu yerleşmelerden oluşmakla birlikte, birkaç köyün bazı mahallelerinde dağınık-toplu yerleşme de görülmektedir. Bu köylere, Ilıca (Merkez), Karalar (Merkez), Karatepe (Kehbaşlı), Kızılgüney (Merkez) ve Yeniköy (Ardıçlı) örnek teşkil eder.

2.2.2.1.1.1.7. Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Köyler

Araştırma sahasında ekonomik etkinlikler birbirini tamamlayıcı özelliktedir. Köylerin ekonomik faaliyet kollarına göre sınıflandırılmasında, halkın geçiminde öne çıkan ekonomik faaliyet ya da faaliyetler dikkate alınmıştır. Buna göre köylerin

ekonomik etkinlikleri: tarım, tarım ve hayvancılık, tarım, hayvancılık ve işçilik, tarım ve ticaret olmak üzere dört farklı gruba ayrılmıştır.

Gazipaşa İlçesi'ndeki köy yerleşmelerinin 16'sında (% 39,0) tarım ve hayvancılık; 11'inde (% 26,8), tarım; 10'unda (% 24,4), tarım, hayvancılık ve işçilik; 4'ünde (% 9,8) tarım ve ticaret temel geçim kaynağını oluşturmaktadır (Tablo 86, Şekil 61). Bu veriler, sahadaki köylerin büyük bölümünde tarım etkinliklerinin hâkim olduğunu göstermektedir.

Etüt sahasındaki Akoluk, Çakmak, Çığlık, Çörüş, Doğanca, Esenpınar, Gökçebelen, Gökçesaray, Karalar, Karaçukur, Karatepe, Sugözü, Kızılgüney, Şahinler Üçkonak ve Yeşilyurt köylerinde tarım ve hayvancılık faaliyetleri birlikte yapılmaktadır. Bahçe tarımının ön plana çıktığı bu yamaç köylerinde, çekirdeksiz nar, keçiboynuzu, zeytin, badem, kiraz ve elma en fazla yetiştirilen ürünlerdir. Hayvancılık halkın kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir.

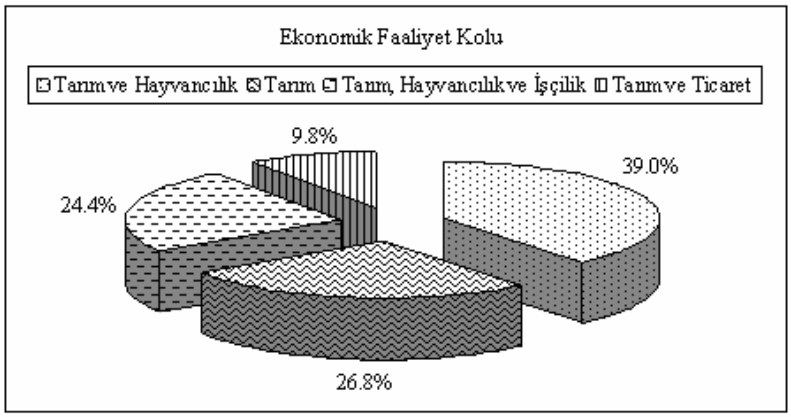
Araştırma sahasındaki en önemli ekonomik faaliyet tarımdır. Beyrebucak, Çalıpınar, Çobanlar, Güneyköy, Hasdere, Ilıca, Kırahmetler, Küçüklü, Macar, Muzkent ve Zeytinada, gerek örtü altı, gerekse açıkta sebze ve meyve üretiminin en fazla yapıldığı yerleşmelerdir. Verimli tarım alanlarının bulunduğu, ekonomisi tarıma dayalı olan bu köyler, aynı zamanda iş gücü alan yerleşmelerdir.

Yüksek dağlık alanlarda yer alan köylerde (10 köy), tarım, hayvancılık ve işçilik birlikte yürütülen faaliyetlerdir. Bu köylerde tarım ve hayvancılık, daha çok yöre halkının ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Ormanda hayvan otlatma yasağı nedeniyle hayvancılık, bir ekonomik faaliyet olarak bitme noktasına gelmiştir. Hayvancılık faaliyetleri ticari amaçla yapılmamaktadır. Dolayısıyla sahadaki bu köyler, iş gücü veren yerleşmelerdir. İnceğiz, Yeniköy, Göçük ve Çimenbağ köylerinde günü birlik tarım işçiliği; Çamlıca, Çile, Gürçam, İnal, Öznurtepe ve Yenigüney köylerinde ise orman işçiliği, tarım ve hayvancık faaliyetleri yanında ön plana çıkan faaliyetlerdir.

Tablo 86. Gazipaşa Köy Yerleşmelerinin Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılışı

Ekonomik Faaliyet Kolu	Köy Sayısı	%
Tarım ve Hayvancılık	16	39,0
Tarım	11	26,8
Tarım, Hayvancılık ve İşçilik	10	24,4
Tarım ve Ticaret	4	9,8
Toplam	**41**	**100,0**

Kaynak: Arazide Yapılan Gözlemler, 2009-2010

Şekil 61. Gazipaşa Köy Yerleşmelerinin Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılışı

Aydıncık, Beyobası, Korubaşı ve Yakacık köylerinde tarım ve ticaret, ekonomik bakımdan önem kazanmıştır. Sulama sorununun az da olsa ortadan kalktığı verimli tarım topraklarına sahip bu köylerde, tarım faaliyetleri yanında ticari faaliyetler de gelişmiştir. Bu yerleşmelerin ilçe merkezine yakınlığı, nüfusunun fazla olması ve ulaşım avantajları ticaretin de gelişmesini sağlamıştır. Bu köylerde yaşayanların gelir seviyesi daha yüksek olduğu için konutlar daha moderndir.

Araştırma sahasındaki köy yerleşmelerinin ekonomik yapısında, mevsimlik işçi göçlerinin de etkisi vardır. Özellikle turizm sektöründe çalışmak için yaz mevsimi başında Alanya ve Antalya gibi turistik bölgelere giden işçiler, sezon boyunca çalıştıktan sonra köylerine geri dönmektedir. Ayrıca sahada mevsimlik tarım işçisi olarak çalışıp geçimini sağlayan aileler de bulunmaktadır.

Sonuç olarak araştırma sahasındaki köylerin bulundukları alanların jeomorfolojik özellikleri, kırsal nüfusun ekonomik etkinliklerini büyük ölçüde etkilemektedir. Doğal çevre şartları açısından daha avantajlı durumda olan ovalık

sahalardaki köylerde, tarım; vadi yamaçlarındaki köylerde ise tarım ve hayvancılık hâkim ekonomik faaliyettir. Engebeli yüksek kesimlerdeki orman içi köylerinde, tarım ve hayvancılık ile birlikte önemli ekonomik faaliyet türü, orman işçiliğidir. Bununla birlikte bazı köylerde, tarım alanlarında çalışmak üzere günübirlik ova köylerine veya ovanın kenarında kurulmuş köylere giden tarım işçileri vardır.

2.2.2.1.1.1.8. Tarım Arazisine Göre Köyler

Araştırma sahasındaki köy yerleşmeleri tarım arazisine göre: tarım arazisi kenarı, tarım arazisinin ortasında ve tarım arazisinin uzağında olmak üzere üç grupta ele alınmıştır.

Etüt sahasında tarım arazisi kenarında kurulmuş 19 köy (% 46,3) bulunmaktadır (Tablo 87, Şekil 62). Genel olarak vadi yamaçlarında kurulmuş olan Çakmak, Çalıpınar, Çörüş, Göçük, Gökçebelen, Ilıca, İnal, İnceğiz, Karalar, Sugözü, Kızılgüney, Küçüklü, Muzkent, Şahinler, Öznurtepe, Yakacık, Yeniköy, Yeşilyurt ve Zeytinada köylerinin tarım arazisi kenarında yer aldığı görülür. Bu tip köylerin tarım arazisi kenarına kurulmasıda, tarım arazilerine yakın olma isteği etkili olmuştur.

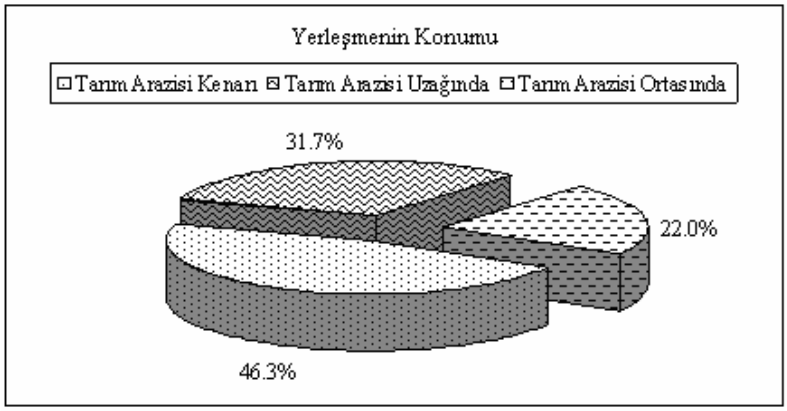
Tarım arazisinin uzağında bulunan köy sayısı 13'dür (% 31,7). Tarım arazisi uzağı köyler; Akoluk, Çamlıca, Çığlık, Çile, Çimenbağ, Doğanca, Esenpınar, Gökçesaray, Gürçam, Karaçukur, Karatepe, Üçkonak ve Yenigüney'dir.

Tarım arazisinin ortasında 9 köy (% 22) bulunmaktadır. Bu köyler: Aydıncık, Beyobası, Beyrebucak, Çobanlar, Güneyköy, Hasdere, Kırahmetler, Korubaşı ve Macar'dır.

Tablo 87. Gazipaşa Köy Yerleşmelerinin Tarım Arazisine Göre Konumları

Yerleşmenin Konumu	Yerleşmenin Sayısı	%
Tarım Arazisi Kenarı	19	46,3
Tarım Arazisi Uzağında	13	31,7
Tarım Arazisi Ortasında	9	22,0
Toplam	**41**	**100,0**

Kaynak: Arazide Yapılan Gözlemler, 2009-2010

Şekil 62. Gazipaşa Köy Yerleşmelerinin Tarım Arazisine Göre Konumları

Görüldüğü gibi tarım arazisi kenarında ve tarım arazisinin ortasında yer alan köy yerleşmeleri % 78,0 gibi yüksek bir orana sahiptir. Bu da köy yerleşmelerinin kuruluş yeri olarak seçiminde, tarım arazilerinin ne kadar etkili olduğunu göstermektedir.

2.2.2.1.1.2. Mahalle Yerleşmeleri

Gazipaşa İlçesi'nde 211 adet mahalle yerleşmesi tespit edilmiştir (Tablo 88). Mahalle sayısının fazla olmasında, sahanın dağlık ve engebeli olması, tarım arazilerinin küçük ve dağınık olması gibi faktörler etkili olmuştur.

Sahada köy yerleşmelerine bağlı 199, İlçe merkezi ve Kâhyalar Beldesi'ne bağlı 12 mahalle bulunmaktadır. İlçe merkezi ve Kâhyalar Beldesi'ndeki mahalleler idari bir statüye sahiptir ve muhtar tarafından yönetilmektedir.

Gazipaşa'da mahalle yerleşmelerinin ortaya çıkışında, aynı kökten gelen akrabaların bir araya gelerek bir yerleşim birimi kuracak şekilde yerleşme isteği etkili olmuştur. Dolayısıyla mahalle yerleşmelerinde aşiret ya da sülale isimlerine rastlanmaktadır. Beyobası'nda, Kerimler; Ilıca'da, Kamberli; İnceğiz'de, Keçeliler; Küçüklü'de, Yörükler; Kızılgüney'de, Sarılar ve Beyrebucak'ta, İbrahimler mahalleleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

Mahalle yerleşmelerinin önemli bir kısmı, geçici yerleşim alanlarının zamanla sürekli yerleşim alanına dönüşmesi şeklinde meydana gelmiştir. Nitekim araştırma sahasındaki bazı mahallelerin isimleri de bunu doğrulamaktadır: Aydıncık'ta,

Tablo 88. Gazipaşa'daki Yerleşmeler ve Bu Yerleşmelere Bağlı Mahalleler

Yerleşme Adı	**Mahalle Adı**
Gazipaşa	Aydın, Bakılar, Cumhuriyet, Ekmel, Gazi, İstiklal, Koru, Pazarcı, Yeni, Esentepe
Kâhyalar	Burhan, Sarıağaç
Akoluk	Merkez, Bükderesi, Derekışla
Aydıncık	Merkez, Tahtabaşı, Yukarıoba, Memişli, Düvençalanı, Sarıağaç
Beyobası	Çandırlı, Mırıklar, Kerimler, Baksak
Beyrebucak	Beyre, Bucak, Tosalak, Dere, İbrahimler, Salman, Karaçevlik
Çakmak	Mühüler, Tataracı, Karakaya, Kömürlük
Çalıpınar	Merkez, Hülümeler, Hocalar
Çamlıca	Merkez, Kaman
Çığlık	Merkez, Dere, Hışır, Cileğir, Günleryeri, Bükceğiz, Çökele, Narlıca, İnönü, Sazak, Karaağaçoğlu, Dutlu, Arkıtçı, Aşağı
Çile	Merkez, Bor, Adanda, Kabakbükü
Çimenbağ	Sarınç, Hardım
Çobanlar	Kızıllar, Gökbelen, Seydim, Çongara, Yukarı, Orta
Çörüş	Çörüş, Dere, Karaguz, Armutalanı
Doğanca	Karaaslan, Sincapkonağı, Narlıca, Kayabaşı, Zeytinburnu
Esenpınar	Dendensini, Hoyralca, Murtluca, Yukarı, Aşağı
Göçük	Alan, Teknecik, Sazak, Örtübükü, Sümbüller, Eğrikorum
Gökçebelen	Merkez, Çayır, Cedir, Haşimler, Uğurlu
Gökçesaray	Merkez, Kozalan, Hekimler, Kabakaya
Güney	Güney, Nohutyeri, Hazelli, Araplar, Mezarönü, Kızılalan, Aşağıboğaz
Gürçam	Merkez, Alibağ, Güründü (Dere)
Hasdere	Sabık, Pınaralanı
Ilıca	Merkez, Köseler, Ardıçlı, Manavlı, Balımlar, Kamberli
İnal	Merkez, Nazma, Araplar
İnceğiz	Merkez, Ürünlüce, Özeğir, Keçeliler, Gölcük, Hülülüler
Karalar	Merkez, Dere, Yukarı
Karaçukur	Hüseyinli, Gözüllü, Yapıcallı, Ortaköy, Yanıkali, Karacoke
Karatepe	Kızılbeleni, Gersekli, Kehbaşlı, Piladan, Karaçukur, Akkaya, Hıdırlı
Sugözü	Beşilli, Bülüçlü, Kapan, Çukur, Çomruk
Kırahmetler	Merkez
Kızılgüney	Merkez, Sarılar, Sağır, Köprübaşı, Ulualan
Korubaşı	Sarıağaç, Canavarcık, Sabık
Küçüklü	Yörükler, Yöreme, Tefekli, Balcılar, Sarıyer, Çakmak, Gökçeler
Macar	Merkez, Yörükler
Muzkent	Merkez, Alan, Tol
Şahinler	Merkez
Öznurtepe	Nenek, Örcün, Sofran, Hacıhese, Sögütsekisi
Üçkonak	Yivil, Yalnızdemirci, Kışla
Yakacık	İskele, Çiftçiler, Ballık, Koyak
Yenigüney	Çayır, Çınarcık (Piladan), Ekşiler, Kavakbükü
Yeniköy	Merkez, Marıf, Bozerkek, Burhandere, Yarataş, Kuyubeden, Ardıçlı, Muratdamı, Sünmen, Bağlıkoyak, Bademağacı, Yılanlıca, Sumaklı
Yeşilyurt	Merkez, Tamaslar, Değirmendere, Hasılcık, Sarıcavur, Köprübaşı
Zeytinada	Şansa, Karapınar, Orta Seyfe, Çatalçivlik, Nergizardı, Kışla, Helvalık, Çeçek, Sazak

Kaynak: Arazide Yapılan Gözlemler, 2009-2010.

Yukarıoba; Üçkonak'ta, Kışla mahalleleri, göçebe hayattan yerleşik düzene geçildiğine işaret etmektedir. Aynı durum Beyobası köyünün ilk kuruluşunda da etkili olmuştur.

2.2.2.1.2. Geçici Kır Yerleşmeleri

Gazipaşa İlçesi'nde, köy altı yerleşmesi olarak da adlandırılan geçici kır yerleşmelerinden, yayla yerleşmeleri görülmektedir. Yaylalar ile birlikte sahada bulunan dinlenme tesisleri, benzinlikler, yangın gözetleme kuleleri ve yazlık evler de geçici yerleşmelerdendir. Ancak bu geçici yerleşmelerin bir kısmı kırsal alanda, bir kısmı da şehirsel alan içinde bulunduğundan, kır ya da şehir yerleşmesi olarak ayrımını yapmak zordur.

Etüt sahasında yaylacılık faaliyetleri, yaşamın geleneksel bir parçası olarak yüzyıllardır devam etmektedir. Sahada 52 adet yayla yerleşmesi tespit edilmiştir (Tablo 89). Yayla yerleşmeleri, araştırma sahasının doğu, kuzeydoğu ve kuzeyinde yoğunlaşmaktadır. Araştırma sahasında yer alan yaylalar genellikle 1 000 m'den yüksek sahalardaki uvala ve poyle tabanlarında yer almaktadır. Araştırma sahasında: Doğuda, Sütlük (2 187 m), Kanlıkaya (1 947 m), Akbelen (1 811 m) dağlık kütleleri; kuzeyde, Hüyük (1 926 m), Çakşır (1 947 m), Gölyalağı (2 088 m) dağlık kütleleri ile Akçal Dağı (1 893 m); batıda, Cula Dağı (1 987 m), Pınarlık Dağı (2 064m) ve Akdağ Dağ (1 836 m) üzerindeki nispeten küçük düzlükler, yaylacılık faaliyetlerinin toplandığı yerlerdir (Foto 24).

Araştırma sahasının kısa mesafelerde ciddi yükselti farklarının oluşmasına neden olan fiziki yapısı, yaylacılık faaliyetleri açısından önemli sonuçlar doğurmuştur. Yükselti farkları sonucu iklim, bitki örtüsü ve diğer faktörlerin değişimi, bu alanları, yayla yerleşmeleri açısından değerli kılmaktadır.

Su kaynakları, yaylacılık faaliyetleri alanlarının belirlenmesinde ve dağılışında oldukça önemlidir. Araştırma sahasındaki yaylalarda, bir veya daha fazla kaynağın olması dikkat çekicidir. Soğukoluk, Örücüoluk, Akarca ve Akçapınar yaylalarının adlarını su kaynaklarından almış olması, yaylacılık faaliyetlerinde su kaynaklarının önemini vurgulamaktadır. Sahada yaşayan halkın çok büyük bir kısmının yaylacılık

Tablo 89. Gazipaşa'da Yayla Yerleşmelerinin Bağlı Olduğu Köyler (2010)

Yerleşmeler	**Yaylalar**
Gazipaşa	Belbaşı, Maha, Berem, Soğukoluk, Günnercik, Gökkuzluk, Ekinçalı, Çayıryakası, Şemsin, Yunt, Topsekisi, Yarıcakpınarı, Cinbiti, Çataldaş
Kahyalar	Maha, Göktepe
Akoluk	Göksenir, Kaçpazarı, Çıkrıcak
Aydıncık	Çayıryakası
Beyobası	Çayıryakası
Beyrebucak	Oyuklu, Günnercik, Örüceoluk, Yunt, Akarca
Çakmak	Çakmak, Şemsin
Çalıpınar	Murtlin
Çamlıca	Gökkuzluk, Ekinçalı
Çığlık	Yarıcakpınar, Darıalanı
Çile	Dikencik
Çimenbağ	Sokmakardı
Çobanlar	Akarca
Çörüş	Topsekisi, Kaynarca
Doğanca	Çamalanı, Dikencik
Esenpınar	Erikli, Karakurtlu, Göksenir
Göçük	Balca
Gökçebelen	Deliktaş
Gökçesaray	Çellikalanı (Dikencik)
Güney	Yunt
Gürçam	Karatepe
Hasdere	Sazak, Örüceoluk
Ilıca	Kaş, Barcın, Göktepe, Berem
İnal	- - -
İnceğiz	Karatepe
Karalar	Göktepe
Karaçukur	Kocaboğan
Karatepe	Baş, Barcın
Sugözü	Gavurkırıldığı, Deliktaş, Çakmak
Kırahmetler	Yunt
Kızılgüney	Berem
Korubaşı	Günnercik, Küllin
Küçüklü	Barcın
Macar	Yunt, Akçamur
Muzkent	Cinbiti
Şahinler	Belbaşı
Öznurtepe	Topsekisi
Üçkonak	Mahtılı
Yakacık	Kaş, Dikencik
Yenigüney	Sokmakardı
Yeniköy	Kaş, Barcın
Yeşilyurt	Mihrap,Topsekisi
Zeytinada	Yunt, Şansa

Kaynak: Arazide Yapılan Gözlemler, 2009-2010.

faaliyetlerine katılıyor olması, göçebe kültürünün getirdiği bir alışkanlık olarak da değerlendirilebilir.

Araştırma sahasında bir köye ait birden fazla yayla olabildiği gibi, bazı köylerin bir yaylası bulunmaktadır (Tablo 89). Sahada sadece İnal Köyü'nün, yayla yerleşmesi olmadığı belirlenmiştir. Gazipaşa'daki bazı yaylalar ise birden fazla yerleşme tarafından kullanılır: Maha, Yunt, Topsekisi, Kaş, Çayıryakası ve Berem yaylaları, birden fazla yerleşme tarafından kullan yaylalara örnek gösterilebilir.

Sahada yaylacılık faaliyetleri genel olarak ilçe sınırları içinde yoğunlaşmıştır. Ancak yöre halkından, Alanya, Sarıveliler ve Anamur ilçelerinin sınırları içerisinde kalan yaylalara çıkan yaylacılar olduğu tespit edilmiştir. Buna Barcın, Göktepe ve Şansa yaylaları örnek gösterilebilir. Ayrıca Kaşpazarı ve Çellikalanı yaylalarındaki bazı konutlar, Anamur İlçe sınırı içerisinde yer almaktadır.

Gazipaşa'da yaylacılık faaliyetleri, göçebe hayvancılığa bağlı yaylacılık ve rekreasyonel amaçlı yaylacılık şeklinde iki grupta incelenebilir. Ancak, sahada göçebe hayvancılığa bağlı yaylacılık faaliyetleri eski önemini kaybetmiştir. Bununla birlikte zaman içerisinde değişen şartlara bağlı olarak, göçebe yörük aşiretlerinin büyük bir kısmı da yerleşik düzene geçmiştir. Sahada göçebe yörüklerin yüzyıllardır sürdürdükleri hayvancılığa dayalı yaylacılık faaliyetleri çok azalmış olmakla birlikte, yer yer varlığını korumaktadır. Bu faaliyet Mart-Nisan aylarında başlar, Ekim-Kasım aylarına kadar devam eder. Günnercik, Oyuklu, Örüceoluk, Yunt gibi yaylalar hayvancılık fonksiyonu belirli ölçülerde devam eden, köy altı yerleşmelerine örnektir (Foto 25).

Araştırma sahasındaki yaylaların hemen hepsinde, sayfiye amaçlı yaylacılık ve hayvancılık faaliyetlerine dayalı yaylacılık birlikte sürdürülse de, bugün ilçede görülen yaylacılık faaliyetleri, daha çok rekreasyonel amaçlıdır. Sahanın büyük bir kısmında, yazın hâkim olan bunaltıcı sıcaklarından uzaklaşmak, rahat ve serin bir yaz tatili geçirmek için yaylalar ideal mekânlardır. Bu nedenle, özellikle kıyı kesiminden yaylalara her yaz önemli bir göç yaşanmaktadır. Sahada: Gökkuzluk, Berem, Maha, Topsekisi ve Belbaşı yaylaları rekreasyonel amaçlı yaylacılık faaliyetlerinin öne çıktığı yaylalardır. Rekreasyonel amaçlı yaylacılık faaliyetleri Haziran-Eylül ayları

arasındaki dönemde gerçekleştirilmektedir. Yayla takviminin oluşmasında, okulların açılış ve kapanış tarihleri, çalışanlar için yıllık izin tarihleri ile sıcaklıkların artması ya da azalması etkili olmaktadır.

Araştırma sahasındaki yaylaların hemen hemen hepsinde, az da olsa, açıkta sebze-meyve yetiştiriciliği yapılmaktadır. Ancak bu üretimin ticari bir boyutu yoktur. Yaylacılar, kendi ihtiyaçları doğrultusunda üretim yaparlar. Bununla birlikte, Çataltaş-Yunt yaylaları civarında buğday ve arpa benzeri ürünler de yetiştirilmektedir. Ayrıca, Berem Yaylası'nda, küçük seyyar tünellerde az miktarda da olsa üretim yapılmaktadır. Yaylaya çıkan yöre halkı kendi üretimleri dışındaki ihtiyaçlarını, Kaş, Gökkuzluk, Yarıcakpınar ve Topsekisi yaylarında Cuma günü kurulan pazarlardan ve yaylalara gelen satıcılardan karşılamaktadır. Bununla birlikte, bazı yaylalarda küçük bir bakkal bulunmaktadır.

Daha önceki yıllarda eşek, at, deve gibi hayvanlarla çıkılan yaylalara artık araçlarla çıkılabilmektedir. Fakat yayla yolları genellikle tesviye yol olduğundan ulaşım zordur. Bununla birlikte yol yapım çalışmaları devam etmektedir. Sahada yaylacılık faaliyetleri ile ilgili karşılaşılan en önemli sorunlardan biri, yaylacılık faaliyet alanlarının hazine arazisi olmasıdır. Bu alanlarda tapu kadastro çalışmalarının devam etmesi nedeniyle konut yapımına izin verilmemesi, su kaynaklarının yetersiz olması, Gökkuzluk, Topsekisi, Belbaşı ve Maha yaylaları dışında hiçbir yaylada elektrik olmayışı, ülkemizde hizmet veren GSM operatörlerinin bazılarında sık sık erişim problemleri yaşanması, yayla yerleşmelerinin önemli sorunları olarak öne çıkmaktadır.

Sonuç olarak, sahada yayla ve yaylacılık kavramları değişim göstermiştir. Eskilerde yaylaya gitmekteki birincil amaç hayvanların otlak ihtiyacı iken, günümüzde gezme-eğlenme, tatil yapma ve yer edinmeye dönüşmüştür.

Araştırma sahasındaki geçici yerleşmelerden olan yazlık konutların sayısı TÜİK (2008) verilerine göre, 514'dür. Ancak sahada bulunan yazlık konutlardan bazıları, zaman içinde sürekli oturulan konutlara dönüşmüştür. İlçe merkezinde yer alan 51 adet yazlık konut, daha çok deniz-kum-güneş şeklinde gelişen tatil anlayışına bağlı olarak edinilmiştir. Sugözü (113 adet), Yeniköy (123 adet) ve Yeşilyurt

(117 adet) köylerinde bulunan yazlık konutlar ise ilçe merkezinde veya ilçe dışında yaşayan köylülere aittir. Bu konutlar, hafta sonları ya da yaz tatillerinde kullanılmaktadır. Sahada yazlık konutların sayısı gün geçtikçe artmaktadır.

Araştırma sahasında 4 adet yangın gözetleme kulesi vardır. Bunlar: Sivastı, Evliyatepe, Karatepe ve Asarbaşı yangın gözetleme kuleleridir. Sahada yer alan 10 benzinlik ve 4 dinlenme tesisi de geçici yerleşmelerdendir.

2.2.2.2. Kasaba Yerleşmeleri

Kasaba yerleşmeleri* şehir ile köy arasında geçiş özelliği gösterir ve devamlı yerleşmelerdendir.

Araştırma sahasında sadece 1 tane kasaba yerleşmesi vardır. 1992 yılında belediye olan Kâhyalar Beldesi'nin yerleşim tarihi oldukça eskilere dayamaktadır. Tarihi Halil Limanı, bu beldenin sınırları içinde yer alır. Kâhyalar Beldesi adını, köye ilk yerleşen Mehmet Keya'dan aldığı bilinmektedir.

Burhan ve Sarıağaç mahallelerinden oluşan beldenin 2008 yılı nüfusu, 3 381 kişidir. 1965 yılında 1 087 kişi olan nüfusu, bu yıldan sonra sürekli artmıştır. 1970'de, 1 293'e; 1980'de, 1 975'e; 1990'da, 2 688'e, 2000'de, 3 258'e ve 2008 de, 3 381'e yükselmiştir. Buna göre, 2008 yılında sahadaki kır nüfusunun (27 260 kişi) % 12,4'ü, toplam nüfusun (48 675 kişi) ise % 6,9'u Kâhyalar Beldesi'nde yaşamaktadır.

Beldede istihdam edilen 2 123 kişinin % 84,4'ü tarım, % 13,3'ü hizmet ve % 2,3'ü sanayi sektöründe çalışmaktadır. Delice ve Bıçkıcı çaylarının getirdiği verimli alüvyonlar üzerinde kurulan Kâhyalar Kasabası'nda halkın temel geçim kaynağı,

---

* Türkiye idarî olarak il, ilçe ve köye ayrılarak yönetilmektedir. Ancak bazı yerleşmelere belediye kurularak belde ismi verilmekte ve bazı araştırmacılar da kasaba yerine belde terimini kullanmaktadırlar. Belde isminin yerleşmelerin fonksiyonları göz önüne alınmadan verilmesi kargaşaya neden olmaktadır. Nitekim belde, nüfusu 2000'nin üzerinde olan, idarî fonksiyonu bulunmayan, belediye teşkilatı kurulan ve coğrafi olarak köy, kasaba ve şehir özelliği gösterebilen yerleşmelerdir (Özçağlar,1997: 211).

tarımdır. Yoğun olarak turfanda sebzeciliğin yapıldığı beldede, 2008 yılında 8 767 dekar tarım alanı bulunmaktadır. Toplam tarım alanının 1 740 dekarında tarla tarımı; 1 900 dekarında meyve; 860 dekarında açıkta sebze; 2 940 dekarında kapalı meyve ve sebze üretimi yapılırken, 700 dekarı nadasa ayrılmıştır. 627 dekar ekilmeyen alanın bulunduğu beldede, yaklaşık 475 tane büyükbaş hayvan, 1 250 tane küçükbaş hayvan ve 400 arı kovanı bulunmaktadır (İlçe Tarım Müd., 2009). Hayvancılık faaliyetleri halkın ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Ticari faaliyetlerin gün geçtikçe arttığı Kâhyalarda, halkın bir bölümü geçimini tarım faaliyetleri yanında hizmet sektöründe çalışarak sağlamaktadır.

Eğitim-öğretim faaliyetleri açısından da gelişme gösteren Kâhyalar Beldesi'nde, 3 ilköğretim okulu bulunmaktadır. Sağlık hizmetleri, Sağlık Ocağı tarafından yürütülmektedir. Ancak kasaba halkı tedavi olmak için daha çok Gazipaşa Devlet Hastanesi'ni tercih etmektedir.

Kâhyaların Antalya-Mersin karayolunun kenarında uzanan yerleşim alanı, neredeyse Gazipaşa İlçesi ile birleşme noktasına gelmiştir. Turizmde kullanılabilecek 1 500 dönüm kıyı arazisine sahip olan beldede, Kâhyalar Halk ve Halil Limanı plajları bulunmaktadır. Ayrıca Gazipaşa Havaalanı ve Komisyoncu Hâli de Kâhyalar Beldesi sınırları içersinde yer almaktadır. Yaz aylarında belde halkı Maha ve Göktepe yaylalarına göçmektedir.

Kâhyalar Beldesi, Antalya-Mersin karayolu boyunca uzanmakta ve Gazipaşa İlçesi'nin devamı özelliği göstermektedir. Kâhyaların sahip olduğu doğal ve beşeri coğrafya özellikleri, çevresindeki köylere göre daha gelişmiş bir yerleşme olarak ortaya çıkmasını sağlamıştır. Kâhyalarda nüfusun atmasına bağlı olarak yeni inşa edilen konutlar, yerleşmeye bir şehir görünümü vermektedir. İşte bu özellikleri ile Kâhyalar Kasabası, diğer kır yerleşmelerinden ayrılarak farklı bir yerleşme karakteri sergilemektedir.

2.2.2.3. Şehir Yerleşmeleri

Ülkemizde kır ve şehri yerleşmelerinin ayırımında değişik kriterler kullanılmış, bazı ortak noktalar belirlenmiş, fakat tam bir düşünce birliği sağlanamamıştır.

Yerleşmelerin nüfus miktarları, ekonomik ve sosyal fonksiyonları ile idari sınırları kır ve kent ayrımında üzerinde en çok durulan kriterlerdir.

Kır-şehir ayrımında araştırmacıların genel olarak birinci sırada incelediği, yerleşim alanının nüfus büyüklüğü kriteridir. Bu konuda en yaygın görüşe göre, 10 000 nüfus barajı dikkate alındığında, sahadaki tek şehir yerleşmesi Gazipaşa ilçe merkezi'dir. Ayrıca Gazipaşa ilçe merkezi sadece nüfus kriterine göre değil, şehirsel fonksiyonları açısından da değerlendirildiğinde, şehir yerleşmesi olma özelliğine sahiptir.

2.2.2.3.1.Gazipaşa Şehri ve Şehirsel Fonksiyonlar

Şehir, öncelikli olarak, çevresindeki kırsal yerleşmelere göre çeşitli hizmet alanları açısından bir merkez konumundadır. Gazipaşa Şehri'nde hizmet fonksiyonu başta olmak üzere, tarım ve sanayi fonksiyonları gelişmiştir. 2000 yılında, ilçe merkezinde çalışan nüfusun sektörel dağılımında, ilk sırada % 63,2 oranla (3 103 kişi) hizmet sektörü yer alır. Bunu % 30,9 oranla (1 517 kişi) tarım sektörü ve % 5,9 oranla (289 kişi) sanayi sektörü izler.

2.2.2.3.1.1. Hizmet Fonksiyonu

Gazipaşa Şehri'nde faal nüfusun büyük bir kısmı, hizmet sektöründe çalışmaktadır. 4 909 kişi olan istihdam edilen nüfusun % 63,2'si (3 103 kişi) hizmet sektöründe yer alır (Tablo 61). Hizmetler fonksiyonunun gelişmesi, Gazipaşa Şehri'nin ortaya çıkmasında oldukça önemlidir. Gazipaşa ilçe merkezinde yönetim fonksiyonu ile ilgili toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetler alanında çalışanların toplam istihdam edilen nüfus içindeki oranı, (1 367 kişi) % 27,8'dir.

2.2.2.3.1.2. Yönetim Fonksiyonu

Gazipaşa, 1 belde, 41 köy ve 211 mahallenin bağlı olduğu bir ilçe yönetim merkezidir. Gazipaşa Belediyesi sınırları içerisinde 10 mahalle bulunmaktadır. Son yıllarda kent alanı hızla büyümektedir. Bunun için, yakın köylerin bazı mahalleleri

zamanla belediye sınırları içine dâhil edilmiş ve şehrin birer mahallesi haline getirilmiştir. Şehirle en son birleşen mahalle, Beyobası Köyü'nün Esentepe Mahallesi'dir.

Etüt sahası nüfusu, 1950'de 1 246 kişi iken, 2008'de 21 415 kişiye yükselmiş ve nüfus miktarında yaklaşık 17 kat artış olmuştur. Bu artış üzerinde, Gazipaşa'nın yönetim merkezi olması etkili olmuştur. Çünkü şehirde yönetim fonksiyonunun gelişmesine bağlı olarak, zamanla diğer fonksiyonlar da gelişmiş ve şehir merkezinin çevre yerleşmeler üzerindeki etkisi artmıştır.

Gazipaşa Şehri'nde, ilçe teşkilatında bulunması gereken zorunlu kamu kurum ve kuruluşlarının hepsi mevcuttur. Bunların dışında çeşitli odalar (Esnaf ve Sanatkârlar Odası, Ticaret ve Sanayi Odası Temsilciliği gibi), kooperatifler (Tarım Kredi Kooperatifi gibi) ile parti, sendika, dernek ve vakıf temsilcilikleri de bulunmaktadır. Şehirde, genel idarenin taşra teşkilatına ait ilçe birimleri ve adli teşkilat ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları çalışmalarını birlikte yürütmektedirler.

Gazipaşa Belediyesi: Başkan ve Başkan yardımcısının yanı sıra Yazı işleri Müdürlüğü, Mali Hizmetler Müdürlüğü, İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Fen İşleri Müdürlüğü, Zabıta Amirliği, Su ve Kanalizasyon Müdürlüğü, Park ve Bahçeler Müdürlüğü, Temizlik İşleri Müdürlüğü, İtfaiye Amirliği ve Hal Müdürlüğü birimlerinden oluşmaktadır. Belediye bünyesinde 29 memur, 1 sözleşmeli personel ve 86 işçi kadrolu olarak çalışmaktadır. Ayrıca işlerin düzenli yürütülebilmesi için ihale ile işçilik hizmeti satın alınmakta, buna bağlı olarak da işçi çalıştırılmaktadır. 2008 yılında belediye bünyesinde şirket alımı ile 60 civarında işçi hizmet vermektedir.

2.2.2.3.1.3. Ticaret Fonksiyonu

Gazipaşa Şehri, araştırma sahasında ticari faaliyetlerin en yoğun olduğu yerleşmedir. Buna rağmen ticari faaliyetler istenilen düzeyde değildir. 2000 yılında Gazipaşa Şehri'nde çalışan nüfusun % 19,0'ı, toptan ve perakende ticaret, lokanta ve otellerde çalışmaktadır. Gazipaşa Şehri, sahada üretilen tarımsal ürünlerin bir

kısmının tüketildiği ve bir kısmın da dışarıya pazarlandığı merkez durumundadır. Turizm sektörüne yönelik ticari kuruluşlar da burada yoğunlaşmıştır

İlçede ticari faaliyetler, tarım ve az da olsa turizm sektörü gelişme göstermiştir. Sahada ticari işletmeler içinde bakkal, fırın, lokanta, restorant, kahvehane, sebze ve meyve komisyoncuları, gübre ve zirai ilaç bayileri ile fideciler önemli yere sahiptir. Yerel ihtiyaçları karşılamaya yönelik olan ticari aktiviteler, daha çok perakende ticari faaliyetlerdir.

Şehrin ortasından geçen karayolu ana caddeyi oluşturmuş ve ticari işletmeler bu ana cadde üzerinde yer almıştır (Foto 26). İlçe merkezindeki Ziraat Bankası, Halk Bankası, Vakıflar Bankası, Türkiye İş Bankası, Deniz Bank, Yapı Kredi Bankası ve Akbank ticari faaliyetler açısından büyük önem taşımaktadır.

Şehirde Pazartesi ve Cuma günleri kurulan pazarlarda, sebze, meyve, giyim ve zücaciyeye yönelik ürünler bulunmaktadır. Pazar kurulan günlerde, ilçede ticari faaliyetler canlanmaktadır (Foto 27).

2.2.2.3.1.4. Sağlık Fonksiyonu

Gazipaşa Şehri'nde sağlık hizmetleri, 1 Devlet Hastanesi ve 2 Sağlık Ocağı tarafından yürütülmektedir.

Gazipaşa Devlet Hastanesinde 10 poliklinik vardır. Dâhiliye, genel cerrahi, kadın doğum, ortopedi, diş, kulak-burun-boğaz, üroloji, diyetisyen ve 2 çocuk polikliniği bulunmaktadır. Gazipaşa Devlet Hastanesi 75 yatak kapasitelidir. Hastanenin Acil Servisi'nde 1 pratisyen hekim ile 3 hemşire çalışmaktadır. Acil Servis tüm gerekli teknik ve teşhis üniteleri ile 24 saat (hafta sonları, resmi ve bayram tatilleri dâhil olmak üzere) hizmet vermektedir. Laboratuarda 5 laboratuar teknisyeni ve 2 hemşire tarafından biyokimya, hemogram, hormon, idrar ve sedimantasyon testleri yapılmaktadır. MR, tomografi, kemik dansite, momografi ve ultrason tetkikleri için hasta, Alanya Devlet Hastanesine sevk edilmektedir. Bilgisayar ağ bağlantısı ile tam otomasyon sistemine geçilmiştir. Bu birimde 15 bilgisayar işletmeni görev yapmaktadır.

2009 yılında 5 uzman doktor, 7 pratisyen doktor, 2 diş hekimi, 15 teknisyen, 14 ebe, 39 hemşire, 6 sağlık memuru, 6 idari personel ve13 diğer personel olmak üzere toplam 107 personel hizmet vermektedir. Hastane temizliği ve güvenliği özel firmalar tarafından yürütülmektedir. Yemek ise hastane bünyesinde çalışan aşçılar tarafından yapılmaktadır.

Gazipaşa Merkez Sağlık Ocağı, 3 doktor, 3 hemşire, 15 ebe, 4 sağlık memuru, 1 çevre sağlığı teknikeri ve 3 diğer personel olmak üzere, toplam 26 personelle hizmet vermektedir. Sağlık Grup Başkanlığında ise 1 doktor, 1 ebe, 1 sağlık memuru, 1 çevre sağlığı teknikeri ve 2 diğer personel olmak üzere toplam 6 personel bulunmaktadır.

Gazipaşa Şehri'ndeki mevcut sağlık kuruluşları, sağlık hizmetlerinin yürütülmesinde yetersiz kalmaktadır. Gazipaşa'da tedavisi yapılamayan hastalar, başta Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi olmak üzere Antalya'daki hastanelere sevk edilmektedir.

2.2.2.3.1.5. Kültürel Fonksiyonu

Şehirler, kültürel faaliyetleri ortaya çıkaran yerleşme şekilleridir. Gazipaşa Şehri'ndeki kültürel fonksiyonlar içerisinde eğitim kurumları başta gelir. Şehir merkezinde 1 anaokulu, 10 ilköğretim okulu (2'si özel ilköğretim okulu), 5 lise, 1 mesleki eğitim merkezi, 1 halk eğitim merkezi, 1 pratik kız sanat okulu, 4 dershane, 2 sürücü kursu, 2 öğrenci yurdu vardır. İlköğretim okullarında 4 334 öğrenci ve 168 derslik, liselerde ise 2 291 öğrenci, 81 derslik ve 126 öğretmen vardır. Buna göre okullarda ortalama olarak derslik başına 26,6 öğrenci düşmektedir.

Liselerin etki alanı, ilköğretim okullarına göre daha geniştir. Liselerin tamamının ilçe merkezinde olması, kırsal kesimden birçok öğrencinin, lise eğitimini tamamlamak için şehir merkezine gelmesine sebep olmaktadır. Aynı zamanda ilköğretim ikinci kademe eğitimi için de, şehir merkezine taşıma söz konusudur. Şehir merkezine yakın okulların kalabalık olması, gün içinde şehir merkezinde nüfusun fazlalaşmasında önemli bir etkendir.

Gazipaşa Şehri'ndeki 3 yaygın eğitim kurumunda, toplam 10 öğretmen, 7 idareci, 2 memur ve 1 hizmetli görev yapmaktadır. Yaygın eğitim kurumlarında birçok konuda kurslar açılmakta ve bu eğitimlerin sonunda katılımcılara sertifika verilmektedir.

Gazipaşa Halk Kütüphanesi de, yöre halkına kültür hizmeti veren kurumlar arasındadır. Kütüphaneden çoğunlukla, ilk ve orta öğretim öğrencileri yararlanmaktadır. Gazeteler, sahadaki kültürel faaliyetler arasında önemli bir yere sahiptir. İlçede üç adet yerel gazete yayınlanmaktadır. Bunlar Gündem, Selinus ve Gazipaşa Sahil gazeteleridir. Ayrıca süreli yayın olarak, Gazipaşa Yaşam ve Nar dergileri çıkarılmaktadır. Sahada özel yayın yapan televizyon ve radyo istasyonu yoktur.

Gazipaşa Şehri'nde fakülte ve yüksek okulların bulunmayışı, kültürel açıdan önemli bir sorundur. Şehirde fakülte ve yüksek okulların açılması, gerek bölgede ihtiyaç duyulan nitelikli ara eleman gücünü yetiştirilmesinde, gerekse şehrin kültürel hayatının gelişmesinde etkili olacaktır.

Gazipaşa'da su ve doğa sporlarını yaygınlaştırmak ve insanlara doğa sevgisini aşılamak amacıyla 2004 yılında kurulan, Su ve Doğa Sporları Kulübü, ilçede birçok sportif etkinlikler düzenlemektedir. Artık geleneksel hale gelen doğa yürüyüşlerine katılım oldukça fazladır. İlçede paletli ve paletsiz dalış eğitimleri verilmektedir. İlçede bulunan halı sahalarda zaman zaman futbol turnuvaları düzenlenmektedir. Ayrıca Gazipaşa Atatürk'ü Anma ve Çekirdeksiz Nar Festivali, Gökkuzluk Yayla Şenliği ve Gazipaşa Tarım Fuarı, şehrin kültürel fonksiyonunu artıran etkinliklerdir.

Yörük kültürünün hâkim olduğu Gazipaşa'da, gelenek ve göreneklerde bu kültürün etkisi günümüzde de hissedilmektedir. Özellikle doğum, düğün ve ölüm olaylarında halkın geleneklerine bağlılığı görülmektedir.

2.2.2.3.1.6. Tarım Fonksiyonu

Gazipaşa Şehri'nde tarımsal faaliyetler, eskiden beri önemli bir gelir kaynağıdır. Gazipaşa ilçe merkezinde tarımla uğraşan nüfus, toplam istihdam edilen nüfusun % 30,9'unu oluşturmaktadır. Gazipaşa Şehri'nin verimli tarım alanları

üzerinde kurulmuş olması, halkın büyük bir kısmının tarımla uğraşmasında etkili olmuştur.

Gazipaşa Şehri'nin tarım arazisi 22 262 dekardır. Toplam tarım alanının 12 810 dekarında, tarla tarımı; 4 625 dekarında, meyve; 600 dekarında, açıkta sebze; 3 652 dekarında ise kapalı meyve ve sebze üretimi yapılmaktadır. 300 dekarı nadasa ayrılmış olan, toplam tarım arazisinin içinde, 273 dekar ekilmeyen alan bulunurken, 2 dekar alanda süs bitkisi yetiştirilmektedir (İlçe Tarım Müd., 2008). Tarımla uğraşan nüfus ise 18 389 kişidir. Tarım arazisinin büyüklüğü, şehrin ekonomisinde tarımın önemini göstermektedir. Tarımsal faaliyet olarak, en çok, örtü altı, sebze-meyve üretimi yapılmaktadır.

Gazipaşa'da sera alanlarının şehrin merkezi mahallelerine kadar sokulması, meskenlerin seralarla iç içe olmasına neden olmuştur. Bununla beraber son yıllarda, hızlı kentleşme ve konut ihtiyacının artmasına paralel olarak, seraların bir kısmının söküldüğü ve yerine modern konutların yapıldığı sıkça gözlenmektedir. Bu nedenle tarımla uğraşan nüfus giderek azalmaktadır. Bununla beraber, Gazipaşa Şehri, tarımsal etkinlikler açısından, önemli bir merkez olmaya devam etmektedir. İlçe merkezinde 1 tane Tarım Kredi Kooperatifi vardır. 1074 Sayılı Gazipaşa Tarım Kredi Kooperatifi'nin 1 550 üyesi mevcuttur (İlçe Tarım Müd., 2010).

Geçmişte, Gazipaşa Şehri'nde, tarla işleri ile uğraşanların büyük bir kısmı, aynı zamanda hayvan da beslemekteydi. Fakat günümüzde bu durum değişmiştir. İlçe merkezinde, kent yaşamının bir sonucu olarak hayvancılık faaliyetleri azalmıştır. Yine de kenar mahallelerde bazı ailelerin, bu faaliyeti devam ettirdiği görülmüştür. 2008 yılında Gazipaşa Şehri'nde 1 098 tane büyükbaş hayvan, 2 250 tane küçükbaş hayvan ve 200 arı kovanı bulunmaktadır (İlçe Tarım Müd., 2009).

2.2.2.3.1.7. Sanayi Fonksiyonu

Gazipaşa Şehri'nde, sanayinin payı oldukça düşüktür. Sınırlı sayıdaki sanayi faaliyetleri de, tarıma dayalı sanayi faaliyetleridir. 2000 yılı verilerine göre, sahada çalışan nüfusun % 5,9'unun istihdam edildiği sanayi sektörü, faal nüfusun içindeki payı itibarı ile hizmetler ve tarım sektörlerinden sonra üçüncü sırada gelir.

Gazipaşa Şehri'nde, 1 adet zeytinyağı fabrikası, 1 adet sıvı ve katı gübre imalatı yapan fabrika ile 1 adet sanayi sitesi vardır. Şehirde sanayi tesisleri, daha çok küçük atölyeler şeklindedir. Bunların büyük bir kısmını da tamir ve bakım atölyeleri oluşturur.

Gazipaşa Sanayi Sitesi, farklı alanlarda hizmet veren sanayi esnaflarından oluşmaktadır. 2009 yılsonu verilerine göre, Sanayi Sitesi'nde toplam 242 işyeri bulunmakta ve bu işyerlerinde yaklaşık 750 kişi istihdam edilmektedir. Gazipaşa Esnaf ve Sanatkârlar Odası'nın 2009 yılı kayıtlarına göre, Gazipaşa Sanayi Sitesi'nde 56 meslek grubu belirlenmiştir. Bunlar arasında oto tamircisi (27 adet), soğuk demirci (19 adet), oto kaportacı (16 adet), oto elektrikçi (12 adet), hızarcı (12 adet), mobilya imalatçısı (10 adet), sıcak demirci (9 adet), tornacı (9 adet) ve oto boyacı (9 adet), en fazla iş yerine sahip meslek gruplarıdır.

Şehirde bulunan Akdeniz Zeytinyağı Fabrikası, 2006 yılında üretime başlamıştır. Ekmel mahallesinde bulunan işletmede, 1 adet daimi işçi ve sezon zamanı 8 personel çalışmaktadır. Çobanoğlu Gübre Tarım Ticaret Limitet Şirketi, 2004 yılında üretime başlamıştır. Gazipaşa Toptancı Hali içinde bulunan işletmenin bünyesinde 9 işçi çalışmaktadır.

2.2.2.3.2. Gazipaşa Şehri'nin Adı

Araştırma sahası için geçmişte "Selene, Sallune, Selinus ve Selendi" adları kullanılmıştır. Orta Asya'da, Selene Irmağı boylarından gelen Luwiler'in, Doğu Kilikya'da çok etkin olan Hurilerin ve Hititlerin yaşadığı sahada birçok ad, bu kavimlerden kalmıştır. Araştırma sahasının adı Asur metinlerinde " Sallune" olarak geçmektedir. Gazipaşa'nın antik adı olan Selene, daha sonraki dönemde Yunanca Seleneli anlamında -us eki alarak "Seleneus" (Selinus) olmuştur" (Yıldız, 2008: 13).

Selçuklu döneminde Sultan I. Alâeddin Keykubat 1221 yılında Gazipaşa çevresine hâkim olmuş ve bu dönemde araştırma sahasının adı "Selinti" olarak değiştirilmiştir (Gazipaşa Kaymakamlığı 2009 Brifing Raporu). Bu ad Toroslar'dan kaynaklanıp şehir merkezinden geçerek denize karışan akarsuların zaman zaman sel baskınına neden olmasından kaynaklanmaktadır. Yani "Selinti" adı "sel olaylarının

fazla görüldüğü yer" manasında kullanılmıştır. Aynı zamanda, halk arasında, sel sularının getirdiği malzemelere de "Selinti" denilmektedir " (Akış, 1997: 2).

İstiklal Savaşı'nda Selinti halkı, Mustafa Kemal ve ulusal kurtuluşçu güçlerin tarafında yer almıştır. Bozkır çevresinde başlayan Delibaş isyanının bastırılmasında etkin rol oynamışlardır. Yöre halkının, İstiklal Savaşı sırasındaki yararlılıklarını da ödüllendirmek için, Mustafa Kemal Paşa'nın unvanı olan Gazipaşa adı, 21 Ekim 1922'de Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile araştırma sahasına verilmiştir.

2.2.3. Yerleşmelerde Mesken Tipleri

Araştırma sahasında meskenler köy meskenleri, yayla meskenleri ve şehir meskenleri olarak üç grupta incelenmiştir.

2.2.3.1. Köy Meskenleri

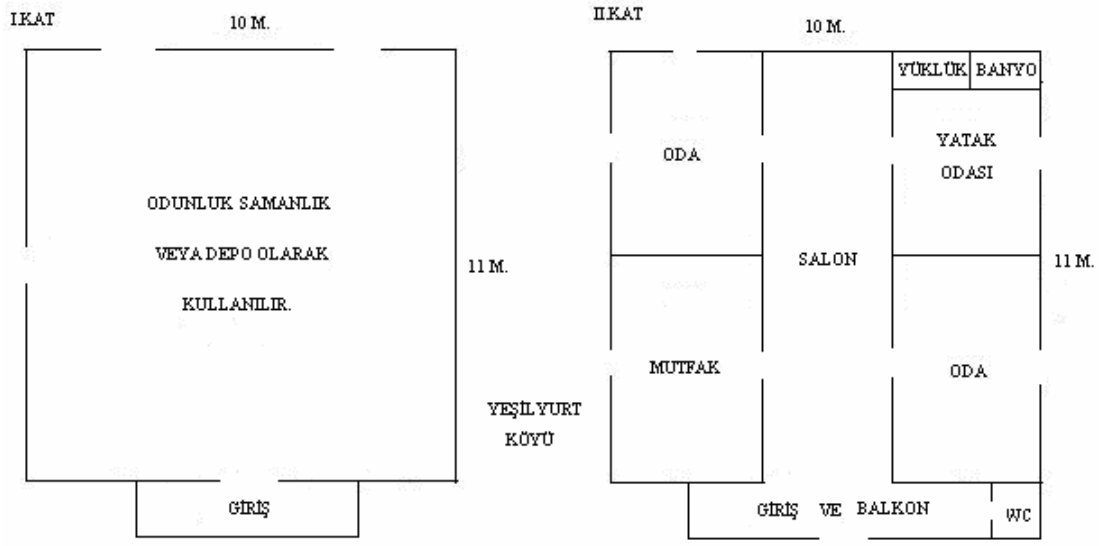
Kır meskenlerinin biçimlenmesinde ve çeşitli şekiller kazanmasında coğrafi çevre faktörlerinden yüzey şekilleri, jeolojik yapı, litoloji, iklim ve bitki örtüsünün etkisi büyüktür. Meskenler coğrafi çevre ile birlikte insanların sosyal, kültürel ve ekonomik özelliklerini de yansıtırlar (Tunçdilek, 1967: 51).

Sahada kullanılan yapı malzemesi, geleneksel ve çağdaş meskenler arasında, farklılık göstermektedir. Meskenlerin geleneksel veya çağdaş olmaları, plan ve işlevleri, kat sayıları ve oda sayıları sosyo-ekonomik şartlarla yakından ilgilidir. Araştırma sahasında, mesken yapımında kullanılan malzemeler, genellikle yakın çevreden temin edilen taş ve ahşaptır. İlçede, kolay işlenebilen ve kolay şekil alabilen kalkerler, en önemli yapı malzemelerinden biridir. Ahşap malzeme olarak Toros sediri, Toros göknarı, kızılçam, karaçam ve bazen ardıç gibi ağaçlar kullanılmaktadır.

İlçede, geleneksel meskenlerde, taş, ahşap ve toprak; çağdaş meskenlerde ise biriket, tuğla ve çimento gibi yapı gereçleri kullanılmıştır (Foto 28). Araştırma sahasında, kıyıdan iç kesimlere doğru geleneksel metotlarla yapılmış konut sayısı artmaktadır. Bu evlerde duvarlarda taş; bölmelerde ve üstlerindeki toprak altı malzeme olarak ağaç; damlarda örtü malzemesi olarak harç ile toprak kullanılmıştır.

Duvarların kalınlıkları sahanın kuzeyinde ve yüksek yerlerde 50-60 cm. iken, güney kesimde ise 40-50 cm. kadardır. Meskenlerin giriş kapıları, genellikle güney, doğu bazen de batı kesimde yer almaktadır. Pencere genişliği genellikle 80×100 cm'dir.

Araştırma sahasındaki konutlar genellikle 2 katlıdır. Geleneksel konutlarda üst kat, bazı farklılıklar olmakla birlikte üç oda ve mutfaktan oluşmaktadır. Daha alçak tavanlı olan alt kat ise, ahır, samanlık, odunluk ya da depo olarak kullanılmaktadır (Şekil 63). Evin içinde bulunan mutfak, evin en büyük odalarından biridir. Her mutfakta şömineye benzeyen, ekmek vb. yiyecekleri pişirmeye yarayan ocaklar bulunmaktadır. Duvarlarda metalden ya da ahşaptan yapılma raflar bulunur ve bu raflarda tabak ve bardaklar muhafaza edilir. Bunun dışında, mutfaklarda beton bir çıkıntı halinde tezgâhlar vardır. Bu tezgâhların altındaki eşya konulan bölümlere, kapalı durması için perde yapılmıştır. Banyolar çoğunlukla yatak odasının köşesinde küçük bir bölümdür. Tuvaletler ise ya evin kenarında, ya da biraz dışarıda bulunur. Bununla birlikte son yıllarda, eski evlere de banyo ve tuvaletler inşa edilmiştir. Bu evlerde iklim özelliğine bağlı olarak, oldukça geniş balkonlar mevcuttur (Foto 29). Bazı balkonların köşesinde ikinci bir mutfak tezgâhı yer almaktadır.

Şekil 63. Yeşilyurt Köyü'den Mesken Planı

Gazipaşa'da çağdaş meskenler, özellikle kıyı kesimi başta olmak üzere saha genelinde hızla artmaktadır. Bu konutlar 2 veya 3 katlıdır. Bu meskenlerin plan elamanları: oda, mutfak, ahır, odunluk, tuvalet ve banyodur. Geniş balkonlar çağdaş meskenlerde de öne çıkmaktadır. Zemin katta ahır, samanlık, odunluk veya depo bulunur. Gerek çağdaş gerekse geleneksel bazı konutlarda, hayvan barınağı, samanlık ve odunluğun evin eklentisi şeklinde de kullanıldığı görülmüştür (Foto 30).

Araştırma sahasında evlerin üzeri beton ile örtülmüş düz bir görünüme sahiptir. Yöre halkı damlarda kışlık yiyecekler kurutmakta, yazın bunaltıcı sıcaklarda yatma ve oturma amaçlı olarak da bu damları kullanmaktadır (Foto 31). Bununla birlikte, ileriki yıllarda üzerine kat çıkma ihtimali düşünülerek, bu tür damlar daha fazla tercih edilmektedir. Ayrıca birçok meskende, damlara güneş kollektörleri yerleştirilmiştir.

Sahada çardak denilen, üzeri tamamen açık çıkmalar oldukça yaygındır. Bunlar, çoğunlukla evin önünde yer almaktadır (Foto 32). Bu çardaklar bazen evin bir eklentisi şeklindedir. Sahadaki evlerde çok geniş avlular yoktur. Bu durum üzerinde, arazinin eğimli ve dağlık olması etkili olmuştur. Ancak evlerin önünde oturmak, çamaşır asmak, çiçek, sebze ve meyve ekmek için küçük bahçeler vardır.

Gazipaşa İlçesi'nde TÜİK (2008) verilerine göre, 41 köyde, toplam 8 381 adet konut bulunmaktadır (Tablo 90).

Tablo 90. Gazipaşa'da Konut Sayıları (2008)

Yerleşme Adı	Konut Sayısı	Yazlık Konut Sayısı	Yerleşme Adı	Konut Sayısı	Yazlık Konut Sayısı
Akoluk	36	36	İnal	115	
Aydıncık	330		İnceğiz	68	
Beyobası	829		Karalar	325	
Beyrebucak	578		Karaçukur	62	
Çakmak	99		Karatepe	213	3
Çalıpınar	165		Sugözü	147	113
Çamlıca	122		Kırahmetler	74	
Çığlık	200	18	Kızılgüney	128	
Çile	89	20	Korubaşı	551	
Çimenbağ	51	2	Küçüklü	207	
Çobanlar	536		Macar	466	
Çörüş	108		Muzkent	267	
Doğanca	162	18	Şahinler	62	
Esenpınar	95		Öznurtepe	58	
Göçük	240	1	Üçkonak	70	7
Gökçebelen	76		Yakacık	155	
Gökçesaray	133		Yenigüney	76	3
Güney	186		Yeniköy	137	123
Gürçam	116	1	Yeşilyurt	165	117
Hasdere	234		Zeytinada	360	1
Ilıca	240		Toplam	8 381	463

Kaynak: TÜİK Verileri, 2008.

Sonuç olarak, sahada görülen sosyal ve ekonomik değişim ile birlikte, modern yapı malzemelerinin kullanıldığı konutların sayısı oldukça artmıştır. Uzun bir süre modern yapı malzemelerini temin etmekte güçlük çeken kırsal nüfus, gelir seviyesinin yükselmesi, yapı malzemelerinin kolay temin edilmesi ve ulaşım şartlarının iyileşmesi ile tuğla, briket, çimento ve demir gibi inşaat malzemelerini sıklıkla kullanmaya başlamıştır.

2.2.3.2. Yayla Meskenleri

Araştırma sahasında yayla meskenleri, genellikle tek katlıdır. Bu konutların temel yapı malzemesi taştır. Yaylalardaki meskenlerin yaklaşık % 90'ının taş, % 10'unun ise betonarme olduğu söylenebilir. En fazla üç odası bulunan taş evlerin büyük bir kısmı tek oda, mutfak, banyo ve tuvaletten oluşmaktadır (Foto 33).

Tek katlı, taş meskenlerin eski örnekleri, düz ve toprak damlı olmakla birlikte, günümüzde, yöre halkı tarafından "manar" denilen çatı sistemi yaygılaşmaktadır. Manar: Ahşaptan iskelesi oluşturulup üzeri oluklu saçlarla kapatılan, iki yöne eğimli beşikörtüsü adı verilen çatı tarzıdır (Foto 34).

Birçok yayla konutunun önünde veya yanında çardak bulunmaktadır. Bahçesinde ağaç bulunan haneler, ağacın gövdesini çevreleyen ve yerden yüksekte kurdukları çardakta, ağacın gölgesi altında, günün en sıcak saatlerini geçirmektedirler. Hayvanların barınağı ise genellikle konutun biraz uzağında, taştan ve ağaçtan yapılan, üzeri bazen naylon ile kapatılan basit eklentilerdir.

Günümüzde ekonomik durumu iyi olan yöre halkı, taş meskenler yerine, oda sayısı fazla olan modern yapı gereçlerinin kullanıldığı, betonarme meskenleri tercih etmektedir.

2.2.3.3. Şehir Meskenleri

Gazipaşa ilçe merkezinde bulunan binalarda yapı gereci olarak tuğla, briket, çimento gibi malzemeler kullanılmıştır. Geneli karkas olan bu binaların iç ve dış yüzeyleri kum-kireç harcı ile sıvanmıştır. Şehir merkezinde çok katlı evlerin yapımı 1980'li yıllarda başlamıştır. Binalar ortalama 5 katlıdır. Bununla birlikte kenar mahallelerde kat sayısı 2'dir. Genelde 3 oda, 1 salon şeklinde inşa edilmiş daireler, 130-150 m² arasında bir genişliğe sahiptir. Sahanın yazları çok sıcak olması nedeniyle, evlerin oldukça geniş balkonları vardır.

Dubleks, tripleks türde özel villalar da şehir meskenleri arasında yer almaktadır. Özellikle gelir düzeyi yüksek yöre halkının ve yabancıların tercih ettiği bu tip evlerin yapımı, 2000 yılından sonra ağırlık kazanmıştır. Koru Dağı sırtlarında ve Seyir Tepe sırtlarında bu ev örneklerini görmek mümkündür (Foto 35).

İlçe merkezinde evlerin önemli bir kısmı, üzeri beton ile örtülü, düz çatılı bir görünüme sahiptir. Bu tür evler, çatıdan yararlanmak ve ileriki yıllarda üzerine kat çıkmak gibi amaçlarla düz beton çatılıdır. Ayrıca, çatılarda güneş kollektörleri bulunmaktadır.

Kâhyalar Beldesi'nde kamuya ait binalar karkas şeklinde yapılmasına karşın, halka ait olanlarda taş ve betonarme meskenler daha fazladır. Binalarda kat sayısı genellikle 2'dir. Beldede çoğunlukla kamuya ait binaların bulunduğu merkezi alanlarda, kısmen modern yapı malzemeleri ile inşa edilmiş meskenleri görmek mümkündür.

2008 yılı TÜİK verilerine göre, ilçe merkezinde 8 110 adet ve Kâhyalar Beldesi'nde 1 083 adet konut bulunmaktadır.

III. BÖLÜM

3. EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

Bir bölgedeki ekonomik faaliyetler, o bölgenin fiziki ve beşeri özellikleriyle sıkı bir ilişki içerisindedir. Araştırma sahasında dikkat çeken ekonomik faaliyetlerin başında: tarım, hayvancılık, ormancılık, madencilik, sanayi, ticaret, ulaşım ve turizm gelmektedir.

3.1. TARIM

Araştırma sahasında tarım oldukça önemli bir ekonomik faaliyettir. Sahanın büyük bir bölümünde yapılan tarım faaliyetleri geçimlik tarımdır. Ticari amaçlı tarım faaliyetleri, daha çok ilçenin güneyinde sulanabilen tarım alanları üzerinde yapılmaktadır. Ekonomik değeri yüksek sera ürünleri üretimi, ovalık alanlarda daha yaygındır. Kıyıdan dağlık sahaya doğru gidildikçe, tarım ürünlerinin çeşidinin azaldığı görülür.

Etüt sahasında tarımı, fiziki (yüzey şekilleri, iklim, toprak ve su kaynakları) ve beşeri (uygulanan tarım metotları, sermaye, pazarlama ve ulaşım) faktörler etkilemektedir.

Gazipaşa'da sulama ve ıslah çalışmaları DSİ tarafından ve çiftçilerin kendi imkânları ile gerçekleştirilmektedir. Gazipaşa İlçesi'nde 165 150 hektarlık tarım alanının 1 371 hektarı Köy Hizmetleri; 2 085 hektarı DSİ tarafından; 5 000 hektarı da çiftçiler tarafından, kendi imkânları ile sulanmaktadır. İlçe'de tarım alanlarının toplam % 5,1'i sulanmaktadır (Tablo 91).

Tablo 91. Gazipaşa'da Sulanan Tarım Alanlarının Dağılımı (2008)

Toplam Tarım Alanı (Ha)	Devlet Sulamaları				Halkın Suladığı Alan (Ha)	Toplam Sulanan Alan (Ha)	Tarım Alanı İçinde (%)
	Köy Hizmetleri		DSİ				
	Proje Adedi	Alan (Ha)	Alan (Ha)	Toplam Alan (Ha)			
16 515	41	1 371	2 085	3 456	5 000	8 456	5,1

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Ayrıca araştırma sahasında yer alan akarsular çevresinde özellikle kış ve ilkbahar aylarında zaman zaman yaşanan seyelan, taşkınlar ve toprak erozyonu tarım arazilerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu çerçevede yine DSİ tarafından taşkın koruma, erozyon ve rusubat kontrol tesisleri inşa edilmiştir.

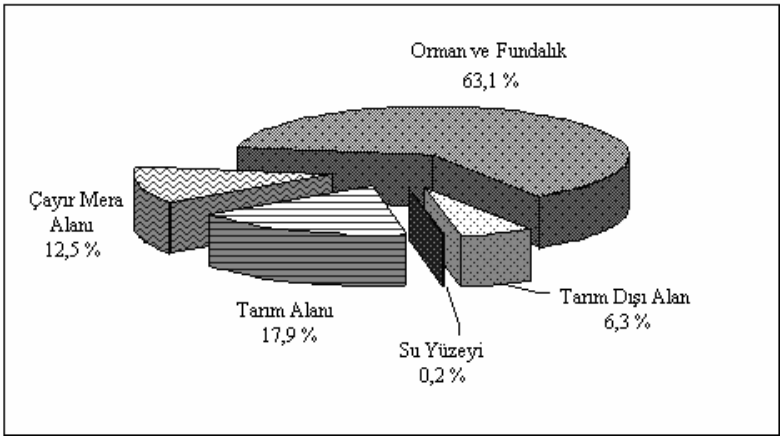
3.1.1. Arazi Varlığı

Gazipaşa İlçesi'nin toplam yüzölçümü 921 000 dekardır. İlçe arazisinin dağılımı: 165 150 dekarı tarım; 114 760 dekarı çayır ve mera; 581 290 dekarı orman ve fundalık, 1 480 dekarı su yüzeyi ve 58 320 dekarı da tarım dışı alanlar şeklindedir. Arazinin % 17,9'u tarım alanı, % 12,5'i çayır-mera alanı, % 63,1'i ormanlık ve fundalık, % 0,2'si su yüzeyi ve % 6,3'ü tarım dışı alanlardan oluşmaktadır (Tablo 92, Şekil 64).

Tablo 92. Gazipaşa'da (2008) Arazi Dağılımı (Dekar)

Kullanım Durumu	Alanı (Dekar)	%
Tarım Alanı	165 150	17,9
Çayır Mera Alanı	114 760	12,5
Orman ve Fundalık	581 290	63,1
Su Yüzeyi	1 480	0,2
Tarım Dışı Alan	58 320	6,3
Toplam	921 000	100,0

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Şekil 64. Gazipaşa'da Arazi Dağılımı

Araştırma sahasında tarım arazilerinden maksimum verim almak için çok çeşitli tarımsal alet ve makineler kullanılmaktadır. İlçede 2008 yılı verilerine göre: 554 traktör, 80 harman makinesi (patos), 550 atomizör, 1 300 karasaban, 1 012 pulluk, 4 rotovatör, 350 derin kuyu pompası, 17 kimyevi gübre dağıtıcısı, 148 külvatör, 113 tırmık (diskli ve diğer), 8 000 pülvarizatör, 55 tınaz makinesi, 330 motopomp, 90 krema makinesi, 360 römork ve 150 su tankeri bulunmaktadır (Tablo 93).

Tablo 93. Gazipaşa'da (2005-2008) Kullanılan Tarımsal Araç ve Gereçler (Adet)

Alet ve Makinenin Cinsi	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**
Traktör	400	470	509	554
Harman Makinesi (Patos)	85	85	83	80
Atomizör	500	500	500	550
Karasaban	1 350	1 350	1 350	1 300
Pulluklar	910	930	940	1 012
Rotovatör	6	6	6	4
Derin Kuyu Pompaları	310	330	330	350
Kimyevi Gübre Dağıtıcısı	14	15	15	17
Külvatör	120	130	135	148
Tırmık (Diskli ve Diğer)	105	105	105	113
Pülvarizatör	7 300	7 700	7 700	8 000
Tınaz Makinesi	40	30	30	55
Yem Kırma Makinesi	6	-	-	-
Motopomp	600	280	280	330
Krema Makinesi	150	130	100	90
Römork	300	350	350	360
Su Tankeri	150	150	150	150

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

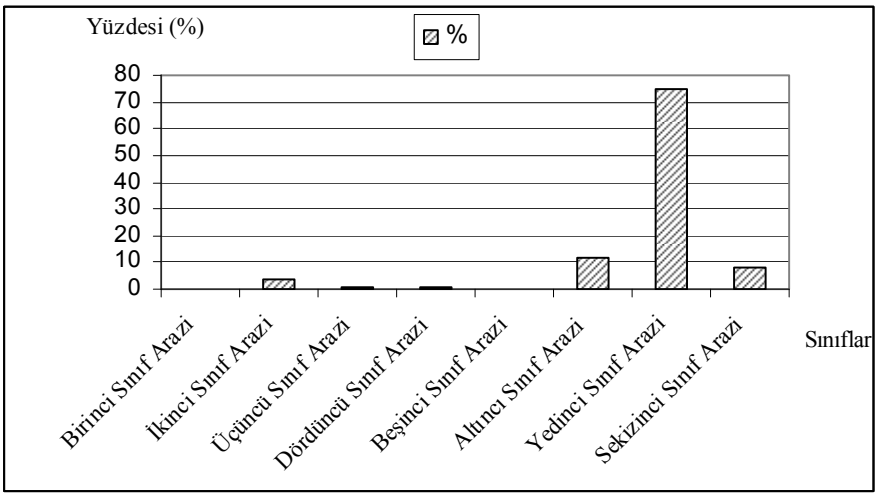
3.1.1.1. Arazi Sınıfları ve Özellikleri

Gazipaşa'da I. sınıf araziden VIII. sınıf araziye kadar her sınıfta araziyi görmek mümkündür. Sahadaki arazi verimlilik sınıfının belirlenmesinde, rölyef, iklim, drenaj ve toprak erozyonu gibi fiziki faktörler etkili olmuştur. I. sınıf araziler, toplam arazi içinde % 0,2'lik (2,0 km²) çok küçük bir paya sahiptir (Tablo 94, Şekil 65). Yüksek verimlilik kapasiteleri ile tarıma uygun olan I. sınıf arazilerin araştırma sahasında bu kadar az olması, tarım faaliyetlerinin gelişimi açısından sınırlayıcı bir faktördür.

Tablo 94. Gazipaşa'da Arazinin Verimlilik Sınıflarına Göre Dağılımı

Arazi Sınıfları	**Yüzölçümü (Km²)**	**%**
Birinci Sınıf Arazi	2,0	0,2
İkinci Sınıf Arazi	32,7	3,5
Üçüncü Sınıf Arazi	7,5	0,8
Dördüncü Sınıf Arazi	9,8	1,1
Beşinci Sınıf Arazi	0,7	0,1
Altıncı Sınıf Arazi	107,7	11,7
Yedinci Sınıf Arazi	686,0	74,5
Sekizinci Sınıf Arazi	74,6	8,1
Toplam	**921,0**	**100,0**

Kaynak: T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1997.

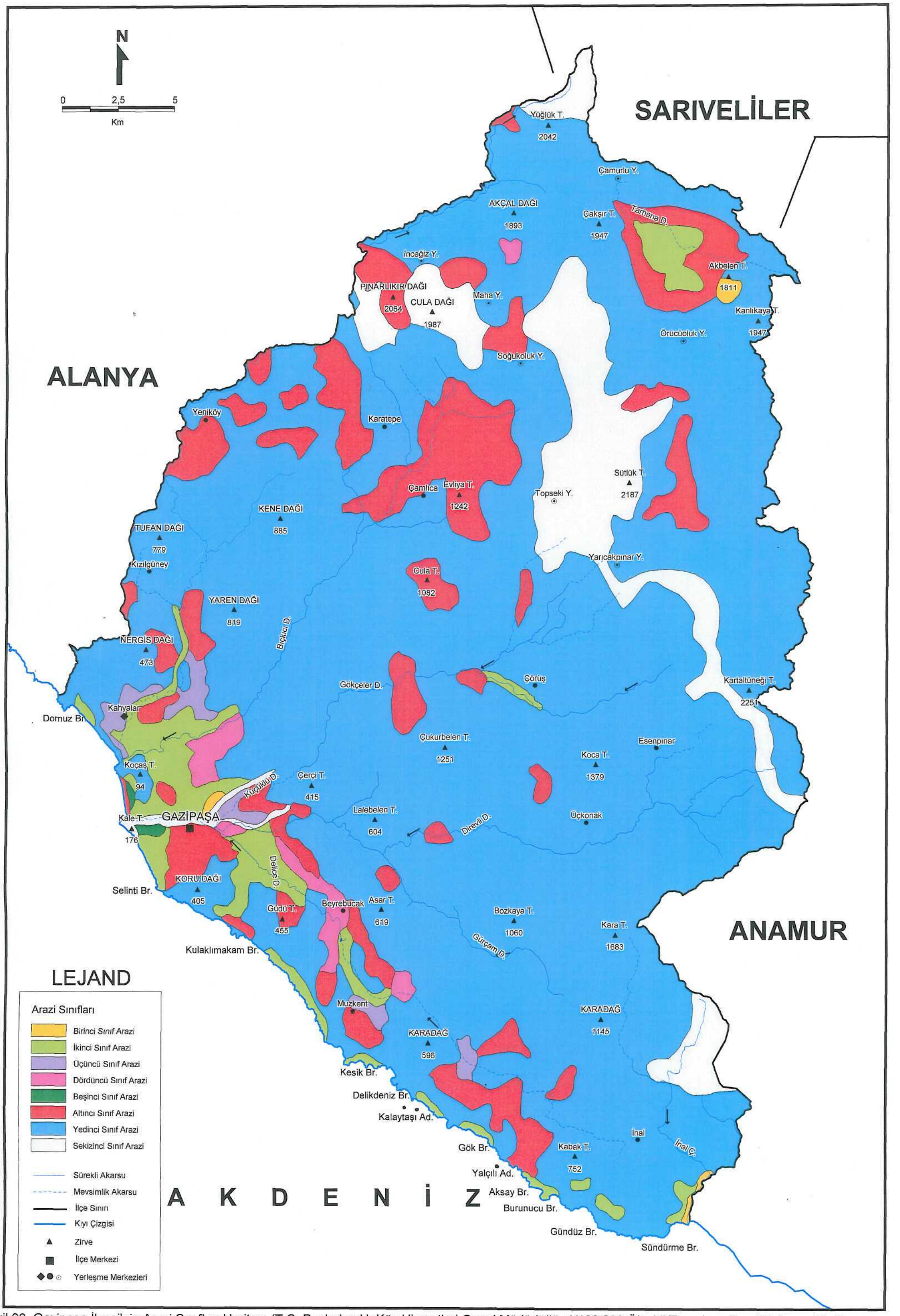
Şekil 65. Gazipaşa'da Arazinin Verimlilik Sınıflarına Göre Dağılımı

Her türlü bitki yetiştirilmesi bakımından birinci sınıfa göre daha elverişsiz olan II. sınıf araziler, araştırma sahasında % 3,5 (32,7 km²) oranında yer kaplamaktadır. II. sınıf araziler, az eğimli ovalık alanlarda yayılmaktadır. II. sınıf arazilerde alüvyal,

kırmızı Akdeniz ve kireçsiz kahverengi orman toprakları başlıca toprak türlerini oluştururlar. Bu sınıf arazilerin bulunduğu yerler, orta derecede erozyon ve az miktarda sel gibi tarımsal faaliyetleri sınırlayıcı bazı faktörlerin etkisi altındadır. Kuru ve sulu tarıma uygun olan bu arazilerde, ekonomik getirisi yüksek sera ürünleri tarımı yapılmaktadır. Muz bahçelerinin de II. sınıf araziler üzerinde yayılmış olması dikkat çekicidir.

Tarım faaliyetleri bakımından II. sınıf arazilere göre daha fazla olumsuz faktörlerin etkisi altında bulunan III. ve IV. sınıf araziler, sahada 17,3 km² alan teşkil ederler. Sahada 7,5 km² yer kaplayan III. sınıf araziler, arazi genelinin % 0,8'ini oluştururken, 9,8 km² yüzölçümüne sahip IV. sınıf araziler % 1,1'lik bölümünü oluşturur. III. ve IV. sınıf araziler genelde Delice ve Bıçkıcı çaylarının kenarlarındaki hafif eğimli yamaçlar üzerinde ve Güneyköy ile Muzkent yerleşmelerinin kuzey taraflarında yayılırlar (Şekil 66). Kuru tarım yönteminin hâkim olduğu bu sahalarda, tahıl tarımı ve zeytincilik faaliyetleri öne çıkmaktadır. Orta derecede erozyonun görüldüğü III. ve IV. sınıf arazilerde, ileri düzeyde toprak koruma ve bakım çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

V. sınıf araziler, 0,7 km²'lik yüzölçümü ile çok az bir orana (% 0,1) sahiptir. Hacımusa Deresi'nin denize döküldüğü kesimde görülen bu tip arazilerde alüvyal topraklar yaygındır. Bununla birlikte önemli oranda yayılışa sahip araziler VI. ve VII. sınıf arazilerdir. Sahada, VI. sınıf araziler 107,7 km² (% 11,7) alan kaplamaktadır. VI. sınıf arazilerin, dağlık sahaların az eğimli birçok kesiminde, dar alanlı olarak yayıldıkları görülmektedir. VII. sınıf araziler ise 686,0 km²'lik (% 74,5) alanı ile sahada en fazla yer tutan arazilerdir. VII. sınıf araziler, sahanın geneline yayılmış durumdadır. Bu araziler, yüksek eğim nedeniyle çok şiddetli erozyon ve yer yer ana kayanın yüzeye çıkması gibi önemli problemler ile karşı karşıyadır. Zirai faaliyetlere elverişsiz olan VI. ve VII. sınıf araziler, fundalık, ormanlık ve mera alanı olarak kullanılmaktadır. Zirai faaliyetler için hiç kullanılmayan VI. ve VII. sınıf arazilerin sahanın % 86,2'sını oluşturması, oldukça dikkat çekicidir. Bu nedenle tarım yapmaya uygun I. II. III. ve IV. sınıf arazilerin en iyi şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Şekil 66. Gazipaşa İlçesi'nin Arazi Sınıfları Haritası (T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1/100 000 Ölçekli Toprak ve Arazi Kullanım Haritası ve Arazi Calısmalarımıza Göre Hazırlanmıstır.)

Araştırma sahasında VIII. sınıf araziler, 74,6 km²'lik (% 8,1) alan teşkil ederler. Bu araziler sahanın kuzeyinde, dağlık ve tepelik alanlarda bulunurlar. Ayrıca bu sınıfa giren düz araziler de vardır. Hacımusa Deresi'nin delta alanında drenajı bozuk, tuzlu alkali toprakların yer aldığı alanlar VIII. sınıf arazilerden oluşmaktadır. Boş sahalar olarak nitelendirilebilecek bu araziler, taşlık, kayalık ve şiddetli erozyon gibi faktörlerin etkisi altındadır.

3.1.1.2. Arazi Kullanımı

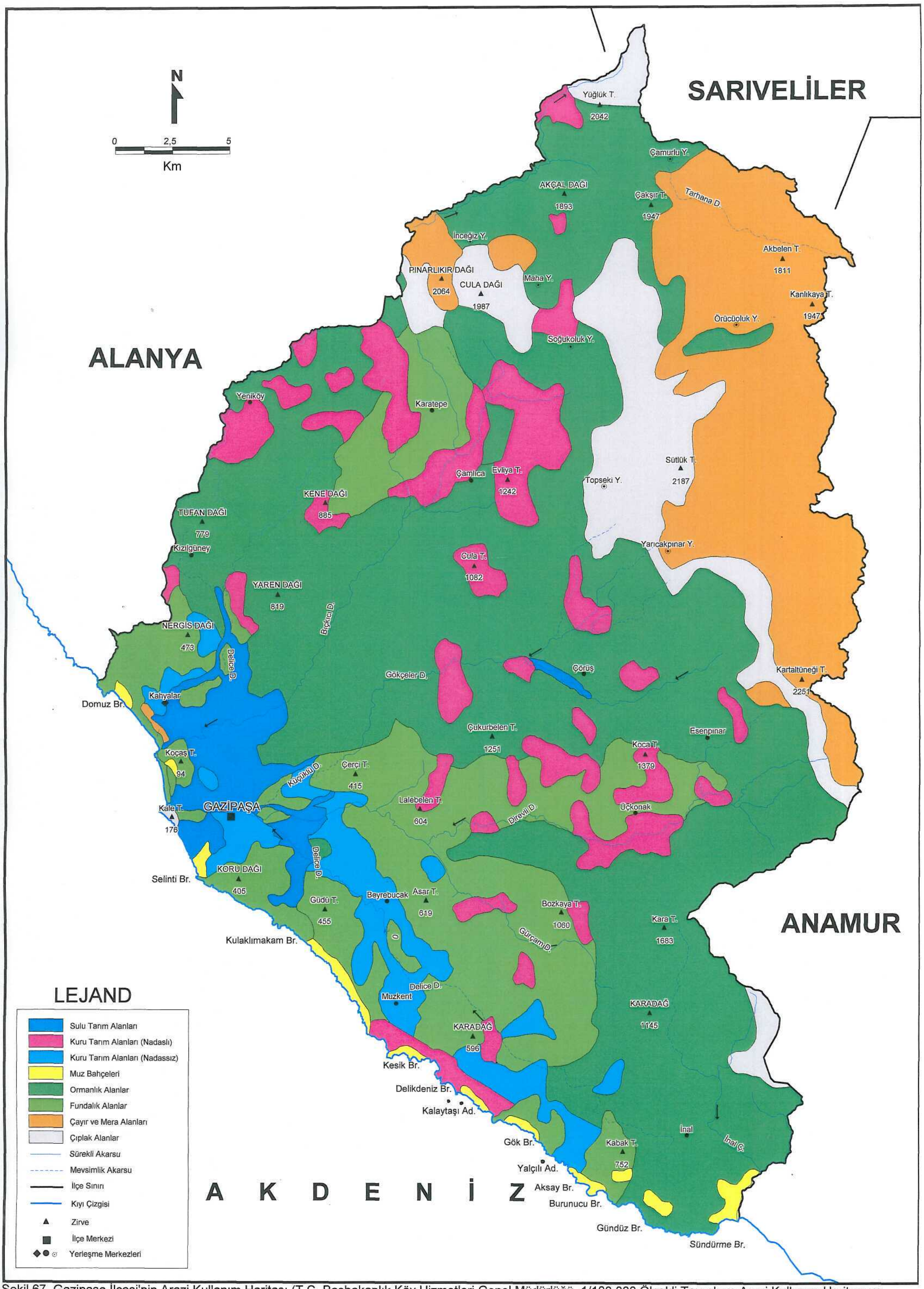
Araştırma sahasında arazi kullanım durumu incelendiğinde, en geniş yayılışı % 45,7'lik (421,0 km²) oranı ile ormanlık alanların oluşturulduğu görülmektedir (Tablo 95, Şekil 67-68). Ormanlık alanları, % 17,4'lük (160,3 km²) oranı ile fundalık alanlar izlemektedir. Saha arazilerinin % 12,4'lük (114,4 km²) bölümü ise çayır ve mera arazisi olarak kullanılmaktadır. Böylece Gazipaşa İlçesi'nde orman, funda ve meraların, genel arazinin % 75,5'ini (695,7 km²) oluşturduğu tespit edilmektedir.

Tarım faaliyetlerin gerçekleştirildiği ekili-dikili arazilerin alanı 165,2 km²'dir (% 17,9). Bu arazilerin % 3,3'ünü (30,5 km²) sulu tarım; % 9,6'sını (88,5 km²) kuru tarım (nadaslı); % 4,1'ini (38,4 km²) kuru tarım (nadassız) alanları ve % 0,9'unu (7,8 km²) da muz bahçeleri oluşturmaktadır. Araştırma sahasının % 6,5'i (60,1 km²), hiçbir ekonomik kullanışa uygun olmayan çıplak araziler durumundadır.

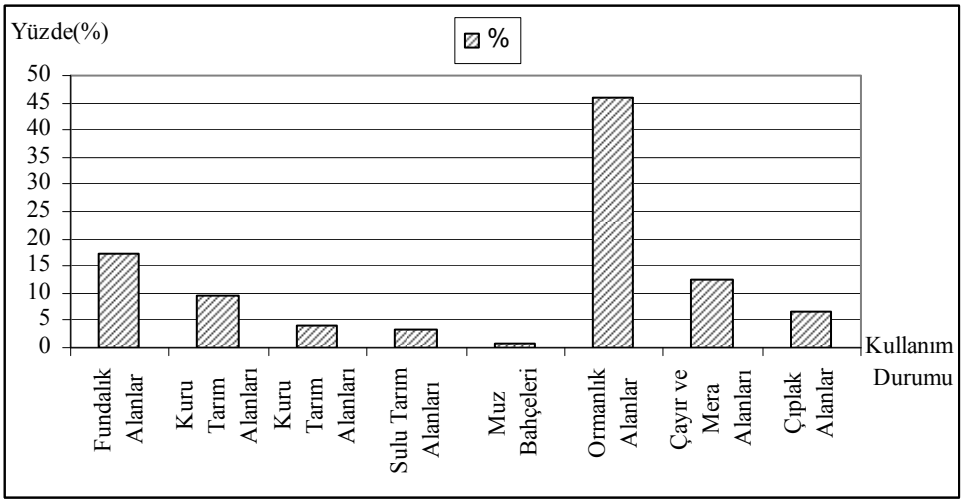
Tablo 95. Gazipaşa'da Arazinin Kullanım Şekli

Kullanım Durumu	**Alanı (Km²)**	**%**
Fundalık Alanlar	160,3	17,4
Kuru Tarım Alanları (Nadaslı)	88,5	9,6
Kuru Tarım Alanları (Nadassız)	38,4	4,1
Sulu Tarım Alanları	30,5	3,3
Muz Bahçeleri	7,8	0,9
Ormanlık Alanlar	421,0	45,8
Çayır ve Mera Alanları	114,4	12,4
Çıplak Alanlar	60,1	6,5
Toplam	921,0	100,0

Kaynak: T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü (1997) verilerinden faydalanılmıştır.

Şekil 67. Gazipaşa İlçesi'nin Arazi Kullanım Haritası (T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1/100 000 Ölçekli Toprak ve Arazi Kullanım Haritası ve Arazi Çalışmalarımıza Göre Hazırlanmıştır.)

Şekil 68. Gazipaşa'da Arazinin Kullanım Şekli

Tarım alanı olarak kullanılan araziler genellikle, Gazipaşa Ovası ve çevresinde yoğunlaşmıştır (Şekil 68). Bunda, Hacımusa, Bıçkıcı ve Delice dereleri ile buna bağlı olarak teşekkül eden alüvyal topraklar etkili olmuştur.

3.1.2. Tarımsal Üretim

Araştırma sahasının jeomorfolojik ve iklim özellikleri, tarımsal faaliyetlerin genel karakterini belirlemiştir. Sahada bulunan akarsular sayesinde, sulanabilen arazi miktarı ve yetiştirilen ürün çeşidi artmıştır.

İlçede, sıcak ve kurak devrelerde tarım topraklarının su ihtiyacı çok fazladır. Çünkü bitkilerin terlemesi, buharlaşma ve sızma gibi yollarla su kaybı artmaktadır. Sahada, yetişme devresi boyunca önemli ölçüde su ihtiyacı olan bütün sera ürünleri ve açıkta üretilen fasulye, biber, domates, patlıcan, kavun, kabak, karpuz, muz, çilek, kiraz, elma, narenciye, erik, elma ile avokado gibi kültür bitkileri, sulu tarım metodu ile yetiştirilebilmektedir. Bu alanlarda akarsuların ve artezyen kuyularının sularından yaralanılmaktadır. Ayrıca sahada küçük sulama kanalları da vardır, fakat yetersizdir. Bu nedenle, Gazipaşa'da sulama kanalları geliştirilmeli ve sayısı arttırılmalıdır. Böylece ilçede sulu tarım yapılan arazi miktarı ile tarımsal üretimde verim artacaktır. Araştırma sahasının genelinde, tarım alanlarının dar ve parçalı olması ile su yetersizliği önemli problemlerdir. Köylülerin içmek ve kullanmak için bile su

sıkıntısı çektiği dağlık sahalarda kuru tarım metodu, geleneksel yöntemler ile uygulanmaktadır. Bu alanlarda toprak erozyonu, verim düşüklüğü ve susuzluğun tarımsal faaliyetleri kısıtlamasından dolayı, yetiştirilen kültür bitkisi çeşidi azalmaktadır. Dolayısıyla kuru tarım metodu ile üretilen buğday, arpa, tritikale ve çavdar ön plana çıkmaktadır.

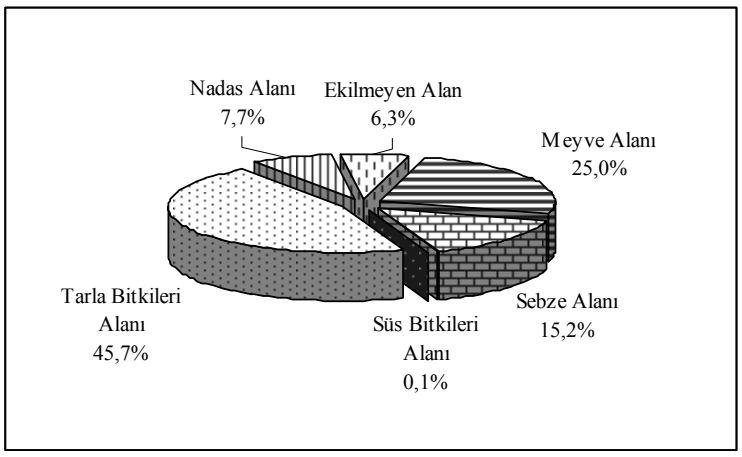
Gazipaşa'da 165 150 dekar olan tarım alanlarının 75 370 dekarında tarla ürünleri; 25 150 dekarında sebzeler; 41 410 dekarında meyveler; 5 dekarında süsü bitkileri üretilmektedir. 12 670 dekar nadas alanı ve 10 545 dekarı ise ekilmeyen arazidir (Tablo 96).

Tablo 96. Gazipaşa'da 2008 Yılına Ait Tarım Arazisinin Dağılımı (Dekar)

Cinsi	**Alanı (Dekar)**	**%**
Tarla Bitkileri Alanı	75 370	45,7
Nadas Alanı	12 670	7,7
Ekilmeyen Alan	10 545	6,3
Meyve Alanı	41 410	25,0
Sebze Alanı	25 150	15,2
Süs Bitkileri Alanı	5	0,1
Toplam	**165 150**	**100,0**

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Gazipaşa'da tarım alanlarının % 45,7'sinde tarla ürünleri; % 15,2'sinde sebzeler; % 25,0'ında meyveler; % 0,1'inde süs bitkileri yetiştirilmektedir. Ayrca % 7,7'sini nadas ve % 6,3'ünü ekilmeyen alanlar oluşturmaktadır (Şekil 69).

Şekil 69. Gazipaşa'da Tarım Arazisinin Dağılımı (2008)

Tarım ürünleri içinde, gerek ekim alanları gerekse üretim miktarları açısından en büyük pay, tarla bitkilerine aittir. Tarla bitkilerinin ekim alanlarının büyük bir bölümü, kuru tarım alanlarıdır. Kuru tarım alanlarında tahıl üretimi yapılmaktadır. Sulu tarıma ihtiyaç duyan kültür bitkileri sahanın kuzeyinde sınırlı bir alana sahipken, sahanın güneyinde daha geniş yer kaplamaktadır

Gazipaşa'da, tarım arazisinin yerleşmelere göre dağılımına bakıldığında, en fazla tarım arazisinin ilçe merkezi ve Kâhyalar Beldesi ile Beyobası, Beyrebucak, Güneyköy, Ilıca, Karatepe, Muzkent ve Zeytinada köylerinde olduğu görülmektedir (Tablo 97). En az tarım arazisine sahip yerleşmeler ise engebeli ve dağlık arazide bulunan Çimenbağ, Esenpınar, Çile ve Akoluk köyleridir.

Tablo 97. Gazipaşa'da Tarım Arazisinin Yerleşmelere Göre Dağılımı (2008)

Yerleşim Yeri	Tarla (Da)	Meyve (Da)	Açıkta Sebze (Da)	Kapalı Mey.-Seb. (Da)	Nadas (Da)	Ekilmeyen (Da)	Süs Bitkisi	Toplam (Da)
İlçe Merkezi	12 810	4 625	600	3 652	300	273	2	22 262
Akoluk	880	50	100	0	80	70		1 180
Aydıncık	915	255	295	830	80	38		2 413
Beyobası	1 550	595	530	2 480	300	230		5 685
Beyrebucak	3 188	2 340	520	2 353	400	309		9 110
Çakmak	985	475	130	10	27	10		1 637
Çalıpınar	570	335	140	670	63	10		1 788
Çamlıca	1 490	300	95	0	90	145		2 120
Çığlık	1 990	660	360	0	220	214		3 444
Çile	335	375	115	0	100	93		1 018
Çimenbağ	555	225	100	0	30	32		942
Çobanlar	310	1 025	190	2 290	300	254		4 369
Çörüş	1 210	290	80	50	90	68		1 788
Doğanca	1 490	1 525	190	20	40	40		3 305
Esenpınar	265	110	40	0	90	85		590
Göçük	2 180	660	200	635	150	175		4 000
Gökçebelen	1 950	150	70	0	292	310		2 772
Gökçesaray	1 090	560	100	0	60	20		1 830
Güneyköy	3 310	870	100	300	972	700		6 252
Gürçam	1 600	455	220	0	418	416		3 109
Hasdere	590	1 250	250	440	628	500		3 658
Ilıca	5 310	1 175	215	0	520	783		8 003
İnal	750	225	210	100	150	80		1 515
İnceğiz	1 250	360	40	55	250	263		2 218
Kâhyalar	1 740	1 900	860	2 940	700	627		8 767
Karaçukur	1 062	240	180	0	190	125		1 797
Karalar	2 900	335	240	170	550	260		4 455
Karatepe	5 321	360	130	40	530	407	3	6 791
Kırahmetler	360	170	70	500	150	83		1 333
Kızılgüney	1 930	160	100	50	510	583		3 333
Korubaşı	390	415	340	2 275	500	199		4 119
Küçüklü	1 910	395	210	655	700	497		4 367
Macar	200	1 630	220	2 543	200	109		4 902
Muzkent	1 410	2 820	280	970	600	489		6 569
Öznurtepe	890	230	50	0	142	100		1 412
Sugözü	2 150	305	285	0	750	487		3 977
Şahinler	920	330	130	0	100	70		1 550
Üçkonak	750	190	50	0	100	57		1 147
Yakacık	40	400	60	520	17	10		1 047
Yenigüney	960	445	235	0	145	154		1 939
Yeniköy	1 660	235	160	0	486	303		2 844
Yeşilyurt	820	535	140	0	150	42		1 687
Zeytinada	3 384	3325	50	22	500	825		8 106
Toplam	**75 370**	**33 310**	**8 680**	**24 570**	**12 670**	**10 545**	**5**	**165 150**

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

3.1.2.1. Tahıllar

Araştırma sahasında tahıl tarımı, vadi yamaçları ile ovalık alanlardaki kuru tarım sahalarında yapılmaktadır. Engebeli alanlardaki eğimli yamaçlarda, erozyonun şiddetli etkisi ve sulamanın yapılamaması, bu alanlarda tahıl tarımını zorunlu hale getirmektedir. Yöre halkının önemli besin maddelerinden birinin buğday olması ve hayvancılığın temel geçim kaynakları arasında yer alması, tahıl üretiminin artmasına neden olmuştur. Bununla birlikte, ekonomik getirisi yüksek sera ürünleri üretiminin ön planda olması tahıl tarımı yapılan alanları kısıtlamaktadır. Sahada tahıl üretimi, daha çok geçimlik tarım yapan aileler tarafından gerçekleştirilmektedir.

Tahıllar içinde en büyük paya buğday sahiptir. Buğday ekim alanları 2006 yılından 2008 yılına kadar düşüş göstermiştir. 2006 yılında, 60 000 dekar alanda 13 800 ton; 2008 yılında ise 50 000 dekar alanda 11 000 ton buğday üretimi gerçekleştirilmiştir (Tablo 98). Saha genelinde dekar başına verim, ortalama 220 kg'dır. Ancak sahanın kuzey kesimi ile güney kesimi arasında verim farklılıkları görülmektedir. Bunda, eğim değerleri, yağış miktarı ve toprak kalınlığı etkilidir. Saha içinde sulama imkânlarının geliştiği alanlarda verim değeri artmakta ve üretimde yıllara bağlı dalgalanmalar azaltmaktadır.

İlçe'de buğday ekim alanlarının en fazla olduğu yerleşmeler: Şahinler, Gökçesaray, Ilıca, Çığlık, Sugözü ve Karatepe köyleri ile İlçe Merkezi'dir. Buğday üretimi, yerli halkın kendi yiyecek ihtiyacını karşılamak için yapılmakta, ticari amaçlarla alınıp satılmamaktadır.

Araştırma sahasında buğdaydan sonra en fazla, arpa üretilmektedir. Arpa üretimi daha çok yüksek kesimlerde yapılmaktadır. Sahada 2008 yılında, 10 000 dekar alanda 2 000 ton arpa üretilmiştir (Tablo 98). İlçede dekar başına buğday ve arpa veriminin (220-230 kg) çok düşük olduğu görülür. Bu düşüklüğün nedeni, tahıllara ayrılan alanların genellikle eğimli ve kıraç olmasıdır. Bununla birlikte, son yıllarda insanların ekonomik değeri daha yüksek ürünlere yönelmiş olması da etkilidir. Arpa küçük değirmenlerde kırdırılarak yem haline getirilmekte ve hayvan yemi olarak tüketilmektedir.

Tablo 98. Gazipaşa'da (2006-2008) Tahıl Ürünlerinin Ekiliş Alanı (Da), Verim ve Üretim Miktarı (Ton)

Ürün Adı		**2006**	**2007**	**2008**
Buğday	Ekiliş	60 000	50 000	50 000
	Verim	230	180	220
	Üretim	13 800	9 000	11 000
Arpa	Ekiliş	11 000	10 000	10 000
	Verim	220	170	230
	Üretim	2 420	1 700	2 000
Diğerleri (çavdar, tritikale, fiğ)	Ekiliş	3 450	4 650	5000
	Verim	-	-	-
	Üretim	837	948	1 227

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Araştırma sahasında tarıma ayrılmış araziler üzerinde çok az miktarda yem bitkisi ekimi yapılmaktadır. Kıyı kesimindeki köylerde tarımsal değeri yüksek ürünlere öncelik verildiğinden ve hayvancılık faaliyetleri eski önemi kaybetmeye başladığından, yem bitkileri ekimi tercih edilmemektedir.

3.1.2.2. Endüstri Bitkileri

İlçe merkezinde yoğun olarak yapılan yer fıstığı üretimi, bu alanlarda seracılık faaliyetlerinin artmasıyla gün geçtikçe azalmıştır. Yer fıstığı üretimi 2008 yılında, 850 dekar alanda 170 ton olarak gerçekleştirilmiştir (Tablo 99). Yer fıstığı üretimi en çok Sugözü Köyü'nde ve bunu takiben Karatepe, Şahinler, Çığlık, Doğanca ve Çakmak köylerinde yapılmaktadır.

Araştırma sahasındaki mısır üretimi 2008 yılında, 2 500 dekarda 4 750 tondur (Tablo 99). Sahada mısır, halkın kendi ihtiyacını karşılamak için üretilmektedir. İlçede üretilen mısırın bir kısmı, hayvan yemi olarak da kullanılmaktadır. İlçe Tarım Müdürlüğü silajlık mısır üretimini desteklediği halde, sahada silajlık mısır üretimini yapılmamaktadır. Bunda, araştırma sahasında hayvancılık faaliyetlerinin azalması ve ilçede silaj makinesinin olmaması etkilidir.

Tablo 99. Gazipaşa'da (2006-2008) Endüstri Bitkilerinin Ekiliş Alanı (Dekar), Verim ve Üretim Miktarı (Ton)

Ürün Adı		**2006**	**2007**	**2008**
Yer Fıstığı	Ekiliş	800	800	850
	Verim	200	200	200
	Üretim	160	160	170
Mısır	Ekiliş	3 000	3 000	2 500
	Verim	-	-	-
	Üretim	4 500	4 500	4 750

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

3.1.2.3. Yumrulu Bitkiler

Araştırma sahasında patates üretimi, daha çok yaylalarda, halkın kendi ihtiyacını karşılayacak kadar yapılmaktadır. 2006 yılında, 200 dekar alanda üretimi yapılan patatesin üretim alanı giderek daralmış ve 2008 yılında, 80 dekarda 120 ton patates üretilmiştir (Tablo 100). Türkiye genelinde olduğu gibi sahada da patates üretimi zamanla azalmaktadır. Bunda, patateslerde görülen hastalıkların etkisi büyüktür.

Tablo 100. Gazipaşa'da (2006-2008) Yumrulu Bitkilerin Ekiliş Alanı (Dekar), Verim (Ton/Da) ve Üretim Miktarı (Ton)

Ürün Adı		**2006**	**2007**	**2008**
Patates	Ekiliş	200	100	80
	Verim	1 500	1 500	1 500
	Üretim	300	150	120
Soğan	Ekiliş	3 000	3 000	3 000
	Verim	2 000	2 200	2 200
	Üretim	6 000	6 600	6 600

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Kuru soğan üretimi gün geçtikçe artmakta ve ticareti yapılmaktadır. Yumrulu bitkilerden soğanın ekim alanı da üretimi de, patatesten daha fazladır. 2008 yılında, 3 000 dekarda 6 600 ton soğan üretilmiştir (Tablo 100). Karatepe, Ilıca, Şahinler ve Sugözü köyleri, soğan üretiminde ön plana çıkan yerleşmelerdir.

3.1.2.4. Baklagiller

Gazipaşa'da kuru bakla üretimi de halkın kendi ihtiyacını karşılayacak kadar yapılmaktadır. 2006 yılında, 2 400 dekar alanda üretimi yapılan baklanın üretim alanı giderek artmış ve 2008 yılında, 3 200 dekarda 660 ton bakla üretilmiştir (Tablo 101).

Tablo 101. Gazipaşa'da (2006-2008) Baklagil Ekim Alanı (Dekar), Verim (Ton/Da) ve Üretim Miktarı (Ton)

Ürün Adı		**2006**	**2007**	**2008**
Bakla	Ekiliş	2 400	3 200	3 200
	Verim	160	400	206
	Üretim	384	640	660
Diğerleri (Nohut, Mercimek)	Ekiliş	410	500	200
	Verim	-	-	150
	Üretim	40	75	30

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Araştırma sahasında, 2006 yılında, 410 dekarda 40; 2007 yılında, 500 dekarda 75; 2008 yılında, 200 dekarda 30 ton nohut, mercimek gibi diğer baklagillerin üretimi yapılmıştır (Tablo 101). Pazara dönük sebze yetiştiriciliğinin yaygın olduğu sahada, baklagillerin ekonomik değeri yüksek olmadığından, baklagil ekim alanı oldukça daralmıştır.

3.1.2.5. Sebzecilik

Araştırma sahasında sebze üretimi, oldukça yüksek getirisi olan bir ekonomik faaliyettir. İlçede sebzecilik çoğunlukla örtü altında yapılmaktadır. Sahada açık tarla sebze yetiştiriciliği, örtü altı sebze yetiştiriciliğine göre oldukça azdır.

Gazipaşa'da tarım alanlarının % 15'inde sebze yetiştirilmektedir. İlçede toplam sebze üretiminin yapıldığı 25 150 dekar alanın, 16 470 (% 65,5) dekarında örtü altı, 8 680 (%34,5) dekarında da açık tarla şeklinde üretim yapılmaktadır (Tablo 102). Sahada yetiştirilen sebzelerden biber, enginar, bezelye, brokoli, taze bakla ile karpuz açıkta ve tek mahsul olarak; salatalık ve kabak ise örtü altında yetiştirilmektedir. Domates, patlıcan ve taze fasulye üretimi ise hem açıkta, hem de örtü altında yapılmaktadır.

Gazipaşa'da 2008 yılında, 1 300 dekarda 3 900 ton domates; 550 dekarda 660 ton patlıcan; 2 550 dekarda 2 550 ton taze fasulye; 600 dekarda 600 ton biber (sivri-dolmalık); 1 000 dekarda 1 000 ton enginar; 1 250 dekarda 500 ton bezelye; 60 dekarda 90 ton brokoli; 500 dekarda 500 ton taze bakla ve 600 dekarda 2 700 ton karpuz, açıkta üretilmiştir (Tablo 102).

Tablo 102. Gazipaşa'da (2006-2008) Açıkta Üretilen Sebzelerin Ekiliş Alanı (Dekar), Verim (kg/da) ve Üretim Miktarı (Ton)

Sebze Adı		**2006**	**2007**	**2008**
Domates	Ekiliş	1 100	1 200	1 300
	Verim	3 000	3 000	3 000
	Üretim	3 300	3 600	3 900
Patlıcan	Ekiliş	400	500	550
	Verim	1 200	1 200	1 200
	Üretim	480	600	660
Taze Fasulye	Ekiliş	2 200	2 500	2 550
	Verim	1 000	1 000	1 000
	Üretim	2 200	2 500	2 550
Biber Sivri, Dolmalık)	Ekiliş	500	600	600
	Verim	1 400	1 000	1 000
	Üretim	700	600	600
Enginar	Ekiliş	3 000	1 500	1 000
	Verim	1 000	1 000	1 000
	Üretim	3 000	1 000	1 000
Bezelye	Ekiliş	1 100	1 200	1 250
	Verim	372	400	400
	Üretim	410	480	500
Brokoli	Ekiliş	100	50	60
	Verim	1 500	1 500	1 500
	Üretim	150	75	90
Taze Bakla	Ekiliş	200	300	500
	Verim	500	1 000	1 000
	Üretim	100	300	500
Karpuz	Ekiliş	100	500	600
	Verim	4 000	4 500	4 500
	Üretim	100	2 250	2 700

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Araştırma sahasında açıkta sebzenin en fazla yetiştirildiği yerler: Kâhyalar (860 da) ve ilçe merkezidir (600 da). Bunu Beyobası (530 da), Beyrebucak (520 da), Çığlık (360 da), Korubaşı (340 da), Aydıncık (295 da), Sugözü (285 da) ve Muzkent (280 da) köyleri takip eder (Tablo 97).

Araştırma sahasında seracılık, öne çıkan ekonomik faaliyetlerdendir. 1970'li yıllardan itibaren başlayan seracılık faaliyetleri, o günden bu güne hızla gelişerek, ilçenin ekonomik yaşamında en önemli gelir kaynağı olmuştur. Gazipaşa'nın sahip olduğu iklim, tarım alanları ile yeterli iş gücü, seracılık faaliyetleri için oldukça uygundur. Bu nedenle, ilçede seracılık faaliyetleri gün geçtikçe artmaktadır. Birçok insanın geçimini sağladığı seracılık, ilçe halkına önemli bir istihdam sağlamaktadır. Sahada tarımla uğraşanların % 80'i geçimini seracılıktan sağlamaktadır. İlçe merkezi ve Kâhyalar Beldesi ile Beyrebucak, Beyobası, Aydıncık, Çobanlar, Korubaşı, Macar ve Muzkent köyleri, seracılık faaliyetlerinin en fazla geliştiği yerleşmelerdir (Foto 36).

Araştırma sahasında yıllık ortalama sıcaklık 18,2 °C ve yıllık ortalama düşük sıcaklık 13,4 °C'dir. Yıllık kar yağışlı gün sayısı (0,6) ve yıllık don olaylı gün sayısının (0,5) düşük olması gibi özellikler, seracılık faaliyetleri için olumlu iklim koşullarıdır.

İlçede örtü altı sebzeciliği, cam ve plastik seralarda (alçak ve yüksel plastik tüneller) yapılmaktadır. Araştırma sahasında 2008 yılında, 24 570 dekar sera alanı bulunmaktadır. Bunun 12 280 (% 49) dekarı cam sera, 12 290 (% 51) dekarı ise plastik seradır (Tablo 103).

Tablo 103. Gazipaşa'da (2005-2008) Sera Alanları (Dekar)

Tesislerin Cinsi	**2005-2006**		**2006-2007**		**2007-2008**	
	Alan (Da)	%	Alan (Da)	%	Alan (Da)	%
Cam Sera	11 519	52	12 200	52	12 280	49
Plastik Sera	10 346	48	11 275	48	12 290	51
Toplam Örtülü Alan	21 865	100	23 475	100	24 570	100
Toplam Örtülü Alan Ekilişi	29.170	133	32.400	138	36.500	148

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Seralarda üretim, ilkbahar ve sonbahar dikimi olmak üzere çift ekiliş ve tek mahsul yetiştiriciliği şeklinde yapılmaktadır. Bazı alanlarda çift ekiliş yapıldığından, 2008 yılında toplam örtülü alan ekilişi, 36 500 dekardır (Tablo 103).

Araştırma sahasında örtü altında üretilen sebzelerin gerek üretim alanında, gerekse üretim miktarında genel bir artış görülmektedir. İlçede en fazla üretilen

sebze olan salatalık, ilkbahar ve sonbahar dikimi şeklinde örtü altında yetiştirilmektedir (Foto 37). Salatalığın üretim alanı 2006'da 12 900 dekardan, 2008'de 13 300 dekara; üretim miktarı ise 2006'da 164 300 tondan, 2008'de 169 300 tona yükselmiştir (Tablo 104).

Tablo 104. Gazipaşa'da (2006-2008) Örtü Altında Üretilen Sebzelerin Ekiliş Alanı (Dekar), Verim (kg/da) ve Üretim Miktarı (Ton)

Sebze Adı		**2006**	**2007**	**2008**
Domates	Ekiliş	9 700	10 000	10 000
	Verim	8 666	8 666	8 666
	Üretim	94 100	97 000	97 000
Patlıcan	Ekiliş	420	700	720
	Verim	4 166	4 166	4 166
	Üretim	1 760	3 000	3 630
Salatalık	Ekiliş	12 900	13 300	13 300
	Verim	8 000	8 000	8 000
	Üretim	164 300	169 300	169 300
Kabak	Ekiliş	200	200	210
	Verim	2 000	2 000	2 000
	Üretim	400	400	420
Taze Fasulye	Ekiliş	5 950	6 300	4 800
	Verim	3 000	3 000	3 000
	Üretim	18 375	19 600	18 000

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Gazipaşa'da 2008 yılında, 1 000 dekarda 97 000 ton domates; 720 dekarda 3 630 ton patlıcan; 210 dekarda 420 ton kabak ve 4 800 dekarda 18 000 ton taze fasulye, örtü altında üretilmiştir (Tablo 104). Domates ve taze fasulye, ilkbahar ve sonbahar dikimi şeklinde, patlıcan ise tek mahsul yetiştiriciliği şeklinde üretilmektedir.

Araştırma sahasında örtü altı sebze yetiştiriciliğinin en fazla yapıldığı yerler, ilçe merkezi (3 652 da) ve Kâhyalar Beldesi'dir (2 940 da). Bunu Macar (2 543 da), Beyobası (2 480 da), Beyrebucak (2 353 da), Çobanlar (2 290 da), Korubaşı (2 275 da), ve Muzkent (970 da) köyleri takip eder (Tablo 97).

Seracılıkta kullanılan tohumun kalitesi, verimi büyük oranda etkilemektedir. Araştırma sahasında genellikle, İsrail ve Hollanda gibi ülkelerden ithal edilen tohumlar kullanılmaktadır. Bu durum, üretim maliyetlerini arttırmaktadır. Seracılık

için gerekli tohumun yurt içinde üretilmesi, dışarından yüksek fiyatla alınan tohumun daha az ithal edilmesini sağlayacaktır. Dolayısıyla, üretim giderleri azalacak ve çiftçiler için kar oranları artacaktır. Aynı zamanda önemli bir sorun ise, ekilen tohumların kalitesiz çıkmasıdır. Bu durumun önüne geçilmesi için ziraat mühendisleri ve tarım bitkileri araştırma merkezlerine büyük görev düşmektedir. Tohum ıslahı ülke içerisinde yapılmalı, böylece tohum alımında dışa bağımlılık en aza indirilmelidir.

Seralarda yaşanan en önemli problemlerden biri, zaman zaman etkili olan ve bitkilere ciddi zararlar veren hastalıklardır. Bu hastalıklar: fidelerinin yanması (solması), yapraklarda olan paslanma ve ürün üzerinde oluşan lekelenmelerdir. Bu hastalıklara çeşitli ilaçlarla müdahale edilmekte ve zararlar en aza indirilmeye çalışılmaktadır. Ancak, ilaçlamanın bilinçli yapılmadığı durumlarda ürünün kalitesi düşmektedir. Bununla birlikte, yapılan ilaçlama maliyeti yükselmekte ve verimde düşüşlere sebep olmaktadır. Bu durumun önüne geçilmesi için uygun ekim yapılmalı, kaliteli tohum kullanılmalı, uygun tekniklerle sulama yapılmalıdır. Ayrıca hormonlama, bitkinin doğal yapısının bozulmaması için uygun dozda ve uygun teknikle yapılmalıdır.

İlçede seralar, genellikle rüzgârların çok fazla etkili olmadığı korunaklı alanlarda kurulmaktadır. Bu durum, seralarda meydana gelen hasarların önlenmesinde alan seçiminin önemini göstermektedir.

Araştırma sahasında seracılık faaliyetlerinin gelişmesi için örtü altı tarım işletmeleri, modern tarım işletmeleri haline dönüştürülmelidir. Çünkü İlçe'de örtü altı işletmelerinin büyük çoğunluğu geleneksel yapıda ve küçük ölçeklidir. Bununla birlikte yeni yapılan seralar projeli, modern seralardır. Modern sera üretimi ile verim ve kalitenin artması, ürünün iç ve dış pazarda yüksek fiyatla alıcı bulması, iş gücünden tasarruf ve üretimde erkencilik sağlanacaktır. Ayrıca sahada AB uyum süreci ve tüketici talepleri doğrultusunda, sağlıklı koşullarda üretim ortamı oluşturulması ve AB ülkelerinin geliştirdiği kalite güvenlik belgelerinin alınması gerekmektedir.

3.1.2.6. Meyvecilik

Araştırma sahasında meyve bahçelerinin kapladığı alan, toplam tarım alanlarının % 25'ini (41 410 da) oluşturur (Tablo 96). Bu değerler, sahada yetiştirilen tarımsal ürünler arasında meyvelerin önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Gazipaşa'da tropik meyvelerden muz, avokado, mango ve kivi; subtropik meyvelerden portakal, limon, mandalina, yenidünya, hünnap, mersin, keçiboynuzu, zeytin, incir, nar ve badem; ılıman iklim meyvelerinden elma, armut, kiraz, erik, kayısı ve şeftali yetiştiriciliği yapılmaktadır.

2008 yılında meyve üretiminde birinci sırayı, yıllık 45 100 ton üretim ile muz almaktadır. Muzluklar, plantasyonlar halindedir. Muz üretimi 12 100 dekar alanda yapılmaktadır (Tablo 105). İlçede muz üretimindeki gelişmeler, 1950'lerde başlamıştır. Gazipaşa'da, 1984 yılına kadar devamlı yükselen üretim, ithalatla düşme eğilimine girmiştir. Güney Amerika ve Güney Afrika'dan gelen ithal muzların, Akdeniz muzlarına göre çok iri ve fiyatlarının da daha ucuz olması, yerli muz üreticilerini sıkıntıya sokmuştur. Bu sebeple, araştırma sahasında muz üretimi, bu yıllarda hızla düşmeye başlamıştır.

Muz aylık ortalama 26-27 °C sıcaklık istemektedir. Aylık yağış toplamı 100 mm civarında olmalıdır. Yetiştirildiği sahada nem % 60'dan aşağı düşmemelidir. Gazipaşa'da denize bakan yamaçlar, denizden gelen rüzgârın getirdiği nemden daha iyi yararlandığı için muz bahçeleri buralarda daha yoğundur (Foto 38). Muz yetiştiriciliği için en iyi topraklar ise besin maddelerince ve humusça zengin, geçirgen, iyi havalanan, kumlu-tınlı ve hafif alkali derin topraklardır. Toprak taşsız ve iyi işlenmiş olmalıdır.

Gazipaşa'da, "Musa Cavendish" (Dwarf Cavendish) denilen bodur muz üretimi yapılmaktadır. Muzların gerçek gövdeleri, toprak altında soğan biçiminde bulunuyor ve buradan çıkan sürgünlerle çoğalıp yaprak veriyorlar. Yaprakların iç içe geçmiş olan kınları, odunsu olmayan yalancı gövdeyi oluşturuyor. 25-30 yaprak çıktıktan sonra, çiçek tomurcuğu gelişip çiçek topluluğunu oluşturuyor. Yalancı gövdenin ortasından çıkarak yaprak demetinin arasından havaya yükselen çiçek sapı da çiçek topluluğunu taşıyor. Çiçek topluluğu da muz hevengini oluşturuyor. Hevenk

kesildikten sonra o gövde, o sezon bir daha muz vermiyor. Ağustos ortalarında dal vermek denilen doğurma sürecinde, çiçeklerin kendilerini saran kabuktan çıkıp muz hevengini oluşturması sırasında gövdede meydana gelen yırtılmalar ses çıkarmaktadır. Bu süreç, gözle görülebilecek kadar hızlı olur.

Haziran ayında çiçeklenen muzların kesimi, en kısa 76 gün, en uzun ise 110 gün sonra yapılmaktadır. Temmuz ayının ilk haftasında çiçeklenmeye başlayan muzlar, ortalama 124 gün, temmuzun son haftasında çiçeklenen muzlar ise ortalama 138 gün sonra hasat olgunluğuna ulaşıyor. Ağustos ayının ilk haftasında oluşan çiçekler ise, 27 Aralık ile 18 Ocak tarihleri arasında hasat olgunluğuna erişiyor. Ağustosun 2. 3. ve 4. haftalarında oluşan çiçekler ise sırasıyla 162, 164 ve 173 gün sonra kesime uygun yetişkinliğe ulaşıyor.

Eylül ve Ekim aylarında az miktarda başlayan hasat, Kasım ile Şubat ayları arasında artıyor. Muz, genellikle yeşilken toplanmakta ve sarartmak için soğuk hava depolarına götürülmektedir (Foto 39). Olgunlaşmanın başlamasını geciktirmek için sıcaklığın 12,5 °C'nın altına düşmediği, iyi havalandırılan ortamlarda saklanıyor. Geciktirme üç dört haftaya kadar uzatılabiliyor. Olgunlaşmanın başlaması isteniyorsa sıcaklık 16 °C'ye yükseltiliyor ve gelişmenin homojen olması için de etilen püskürtülüyor. İlçede eskiden çok kullanılan karpitle sarartma ise artık pek yapılmamaktadır.

Gazipaşa'da muz üreticileri, seralarda muz üretime yönelmiştir. Çünkü, seralarda üretilen muzdan, açıkta üretilen muzun iki katı verim alınmakta ve daha kaliteli üretim yapılmaktadır. Çiftlik gübresi kullanarak, doğal, kaliteli ve hoş kokulu muzun üretildiği sahada, 12 ay boyunca muz tarımı yapılabilmektedir. Mevsimlik bir bitki olan muzun seralara alınması ile muz üreticiliği, Gazipaşa çiftçisine 12 ay iş imkânı sağlamaktadır.

Tablo 105. Gazipaşa'da (2007-2008) Meyvelik Alanlar (Dekar) ve Üretim Miktarı (Ton)

Meyve Adı	2007		2008	
	Alan	Üretim	Alan	Üretim
Armut	100	220	80	228
Ayva	50	140	50	147
Elma	358	255	380	357
Yeni Dünya	350	120	320	208
Erik	250	170	250	171
Kiraz	1 500	700	1 700	822
Şeftali	670	384	670	387
Ceviz	410	384	410	390
Badem	3 900	1 630	3 900	1 631
Keçi Boynuzu	100	800	90	847
Nar	900	775	1 000	832
Üzüm	400	500	350	350
Kayısı	180	136	190	142
İncir	50	200	60	197
Çilek	6 100	21 350	7 000	24 500
Kivi	70	76	70	76
Muz	12 100	45 100	12 100	45 100
Portakal	2 200	2 160	2 100	2 048
Limon	200	600	180	470
Mandalina	100	116	90	111
Zeytin	9 750	3 000	10 000	4 240
Avokado	350	158	400	178
Dut	10	26	10	26
Trabzon Hurması	10	10	10	10
Toplam	**40 108**	**79 010**	**41 410**	**83 468**

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Gazipaşa'da muz üretiminin en fazla yapıldığı yerleşmeler: Yakacık, Zeytinada, Güneyköy, Muzkent, Beyrebucak, Beyobası ve Macar köyleri ile Kâhyalar Beldesi ve ilçe merkezidir. Üretilen muzun tamamı, iç piyasada tüketilmektedir.

Araştırma sahasında muz üretimini olumsuz etkileyen faktörlerden biri, çok sık olmasa da sıcaklığın sıfırın altına düşmesidir. Ancak, son yıllarda sera malzemelerinin ucuzlaması ile muz ağaçları seralara alınmıştır. Böylece, sıcaklığın çok düştüğü günlerde seralar ısıtılarak üretime devam edilmektedir.

Zaman zaman ortaya çıkan, muz üretimini kısıtlayan iklimsel nedenlerin yanında, muz yetiştiriciliği yapılan sahaların mülkiyet sorunu da üretimin sınırlanmasına neden olmuştur. Muz plantasyonlarının sahipleri, Orman İdaresi veya Hazine ile davalı durumdadır. Ayrıca Gazipaşa'da, su sıkıntısından dolayı daha çok kuyu suları kullanılmakta ve muzun dibine dökülecek hayvan gübresi ise diğer il ve ilçelerden karşılanmaktadır. Sulama ve gübreleme maliyetlerinin yüksek oluşu ile girdi maliyetlerinin her yıl artmasına rağmen, muzun fiyatının çok fazla değişmemesi, Gazipaşa'da her geçen gün muz üretiminin cazibesini yitirmesine neden olmaktadır.

Araştırma sahasında çilek yetiştiriciliği, bilhassa küçük ve orta büyüklükteki işletmeler için önemli bir ziraat koludur. Bu meyve yetiştiriciliği, yatırımların kısa zamanda geriye dönmesi nedeniyle küçük aile işletmeciliğine uygundur. Pazarda taze meyvenin az olduğu dönemde olgunlaşması nedeniyle iyi bir pazar avantajına sahiptir. Birim alandan elde edilen gelir oldukça yüksektir. Çileğin kullanım alanı da oldukça geniştir. Çilek üretimi 2007 yılında, 6 100 dekarda 21 350 ton; 2008 yılında ise gerek üretim alanı, gerekse üretim miktarı artarak 7 000 dekarda 24 500 ton olarak gerçekleştirilmiştir (Tablo 105).

Çilek üretiminde en iyi günlük sıcaklık, 23 °C kabul edilmektedir. Çilek, saçak köklü bir bitki olup genel olarak derin, verimli, su tutma kapasitesi yüksek, iyi drene edilmiş, kumlu, killi topraklarda daha iyi yetişmektedir. Araştırma sahasında üreticilerin çeşit tercihi, camarosa'dır. Bunun sebebi, yola dayanıklılığı, lezzeti ve meyve kalitesidir. Ayrıca, sahada sweetcharly çilek çeşitleri de üretilmektedir. Sweetcharly türü çilekler de lezzetlidir. Fakat yaz dönemi başlangıcında dayanma süresi, camarosa'ya göre daha azdır.

Gazipaşa'da çilek üretimi, çoğunlukla kış mevsiminde, turfanda olarak yapılmaktadır. Seralarda hiç ısıtma yapmadan turfanda çilek yetiştiriciliği yapılabilmektedir. Bu nedenle, çilek üretiminde harcanan ısıtma maliyetleri, seralarda yetiştirilen diğer ürünlerin ısıtma maliyetlerine göre daha azdır.

İlçede genellikle yolma fide ve viyolde taze fide dikimi yapmaktadır. Dikim aşamasında fideyi tutturabilmek için üstten yağmurlama sistemi kurulur ve aynı

zamanda damlama sulama yöntemiyle de sulama yapılarak dikim kaybı yaşanmaması sağlanır. Dikimden hasada kadar geçen süre içinde bakım, ilaçlama ve gübreleme yapılmaktadır.

Sahada topal tünel ve alçak eğmeçlerde dikim, genelde Eylül ayının, seralarda ise dikim, Ekim ayının ortalarında gerçekleştirilir. Örtü altı turfanda çilek yetiştiriciliğinde ilk hasat, Aralık ayının sonunda başlamaktadır. Ancak, esas hasat Ocak ayının 15'inde başlar ve Mart ayı sonuna kadar devam eder. Bu aylar, çilek fiyatlarının en yüksek ortalamalarda satıldığı dönemlerdir. Turfanda yetiştiriciliğin amacı da bu aylarda yapılan satışların gelirleridir. Açık tarlalarda yetiştiricilik yapanların da mahsulleri, Nisan ayı ortalarında çıkmaya başlar ve fiyatlar da düşüşe geçer.

Gazipaşa'da çilek üretiminin en fazla yapıldığı yerleşmeler: Beyobası, Çobanlar, Beyrebucak, Hasdere, Güneyköy, Muzkent, Kırahmetler, İnal ve Yakacık köyleri ile Kâhyalar Beldesi ve ilçe merkezidir. Sahada açıkta çilek üretimi ise çok az miktarda yapılmaktadır. Araştırma sahasında açıkta çilek yetiştiriciliği, Hasdere ve Çobanlar köyleri ile Kâhyalar Beldesi ve ilçe merkezinde gerçekleştirilir (Foto 40).

İlçede, 2 bine yakın aile çilek üretimi yaparken, çilek tarlalarında dikiminden, çapasına ve toplanmasına kadar 8 aylık süreçte, yaklaşık 10 bin kadın çalışmaktadır. İlçenin dağlık kesimindeki köylerden otobüslerle ovaya gelen kadın tarım işçileri, çilek tarlalarında çalışarak aile bütçesine katkıda bulunmaktadır (İlçe Tarım Müd., 2009).

Çilek yetiştiriciliğinde en çok karşılaşılan problemler: kök çürüklüğü, külleme, Botrytis, kırmızı örümcek, tirips ve bazı dönemde kurt mücadelesidir. Çilek yetiştiriciliğinde karşılaşılan sorunlardan biri de Gazipaşa'da yetiştirilen camarosa çilek türünün iri bir çeşit olması ve tüketicide hormon kullanılmış hissi uyandırmasıdır. Bunun yanında, çileğin tarladan tüketiciye ulaşıncaya kadar çok fazla el değiştirmesi ve bu süreçte fiyatının artması, üretiminin çok yoğun emek istemesi ve masraflı olması da sahada çilek üretimini kısıtlamaktadır.

Araştırma sahasında üretilen çilek, hem iç pazara hem de dış pazara satılmaktadır. Çilek ihracatının yapıldığı başlıca ülkeler: Rusya Federasyonu, Romanya, Polonya, Ukrayna, Bulgaristan, Hırvatistan ve Macaristan'dır. İlçede 1990 yılında başlayan çilek üretimi her geçen yıl artarak devam etmektedir. Öyle ki, 2003-2004 yıllarında sahada enginar ekilen alanlarda, bu yıllardan itibaren çilek üretimi başlamıştır. Kaymakamlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Başkanlığı ile İlçe Tarım Müdürlüğü ortaklığında proje hazırlanarak sahada çilek yetiştiriciliği teşvik edilmektedir.

Ekonomik önem sıralamasında çileğin ardından, zeytin gelmekte ve zeytin alanları gün geçtikçe artmaktadır. Sahada 2008 yılında, 10 000 dekar alandan 4 240 ton zeytin üretilmiştir (Tablo 105). Ağaç sayısı bakımından zeytin, ilk sırada yer almaktadır. Aynı yıl sahada, 240 000 adet zeytin ağacı mevcuttur (Tablo 106). Gazipaşa'da çiftçiler, özel idare desteği ile çok az katkı payı ödeyerek zeytin fidanları temin etmektedir. 2008 yılında, 120 000 tane zeytin fidanı, bu yolla çiftçilere ulaştırılmıştır. Bu proje çiftçinin zeytin üretimine yönelmesinde oldukça etkili olmuştur. Ayrıca, ilçede 2 tane zeytinyağı fabrikasının bulunması ve zeytin tarımından elde edilen gelirin de nispeten yüksek olması, zeytin tarımının önemini daha çok arttırmıştır.

Daha çok kıraç ve eğimli sahalarda yer alan zeytin bahçelerinde, genellikle kuru tarım yapılmaktadır. Ancak sulanabilen alanlarda, zeytin verimini arttırmak için sulama yapılmaktadır. Sahada elde edilen zeytinlerden yağ miktarı düşük ve iri olanlar kahvaltılık olarak değerlendirilmekte, yağ miktarı yüksek ve küçük olanlar ise zeytinyağı fabrikalarında sıktırılmaktadır.

Araştırma sahasında badem üretimi de oldukça önemlidir. 2008 yılında, 3 900 dekarda 82 350 adet badem ağacından, 1 631 ton badem elde edilmiştir. Budama ve ilaçlamanın daha modern tekniklerle yapılması, sahada badem üretimini arttırmıştır. Gazipaşa'da zeytin ve badem üretimi bütün yerleşmelerde yapılmakla birlikte, son yıllarda ilçe merkezinde zeytin bahçelerinin sayısı artmaktadır. Her iki ürün de saha içinde tüketilmektedir.

Tablo 106. Gazipaşa'da (2006-2008) Meyvelik Alanlardaki Ağaç Sayısı (Adet) ve Alınan Verim

Meyve Adı	Yıllar	2006	2007	2008
Elma	Ağaç Sayısı	24 650	13 100	16 610
	Verim (Kg/Ağaç)	30	40	40
Şeftali	Ağaç Sayısı	17 820	18 070	17 500
	Verim (Kg/Ağaç)	25	30	30
Portakal	Ağaç Sayısı	60 300	58 000	55 100
	Verim (Kg/Ağaç)	30	40	40
Limon	Ağaç Sayısı	17 900	13 000	13 000
	Verim (Kg/Ağaç)	35	40	40
Mandalina	Ağaç Sayısı	2 900	3 700	3 500
	Verim (Kg/Ağaç)	30	40	40
Zeytin	Ağaç Sayısı	114 000	233 000	240 000
	Verim (Kg/Ağaç)	12	30	40
Çilek	Alan	5 360	6 100	7 000
	Verim Kg/Da.	3 500	3 500	3 500
Muz	Alan (Da.)	11 800	12 100	12 100
	Verim (Kg/Da.)	2 700	3 500	3 500
Avokado	Ağaç Sayısı	6 900	8 200	9 300
	Verim (Kg/Ağaç)	35	35	35
Bağ	Alan (Da.)	500	400	350
	Verim (Kg/Da.)	1 000	600	550
Armut	Ağaç sayısı	10 600	7 500	7 300
	Verim (Kg/Ağaç)	30	40	40
Ayva	Ağaç Sayısı	4 200	1 450	1 520
	Verim (Kg/Ağaç)	30	40	40
Yeni Dünya	Ağaç Sayısı	9 400	7 800	7 280
	Verim (Kg/Ağaç)	25	30	30
Erik	Ağaç Sayısı	5 300	5 350	5 450
	Verim (Kg/Ağaç)	30	35	35
Kiraz	Ağaç Sayısı	18 200	31 200	35 300
	Verim (Kg/Ağaç)	25	40	40
Ceviz	Ağaç sayısı	17 500	14 730	14 780
	Verim (Kg/Ağaç)	30	30	30
Badem	Ağaç Sayısı	82 250	82 250	82 350
	Verim (Kg/Ağaç)	20	20	20
Keçi Boynuzu	Ağaç Sayısı	16 800	17 500	18 450
	Verim (Kg/Ağaç)	65	50	50
Kayısı	Ağaç Sayısı	3 900	4 200	4 500
	Verim (Kg/Ağaç)	40	40	40
İncir	Ağaç Sayısı	12 100	8 200	8 100
	Verim (Kg/Ağaç)	14	25	25
Nar	Ağaç Sayısı	31 500	39 500	43 800
	Verim (Kg/Ağaç)	20	23	25
Toplam	Ağaç Sayısı	456 720	567 150	583 840

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Gazipaşa'da avokado ve kivi üretim alanları artış göstermekte, elma alanlarıysa azalmaktadır. Sahada 2008 yılında, 400 dekarda 9 300 adet avokado ağacından, 178 ton avokado ve 70 dekarda 76 ton kivi elde edilmiştir. Elma üretimi ise 380 dekarda 16 610 ağaçtan, 357 ton olarak gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra kiraz, nar ve kayısı alanlarında da artışlar görülmektedir. İlçede 2008 yılında, 1 700 dekarda 822 ton kiraz; 1000 dekarda 832 ton nar ve 190 dekarda 142 ton kayısı üretilmiştir (Tablo 105). Aynı yıl araştırma sahasında, 35 300 adet kiraz ağacı, 43 800 adet nar ağacı ve 4 500 adet kayısı ağacı bulunmaktadır (Tablo 106).

Araştırma sahasında narenciye üretimi de oldukça önemlidir. Narenciye üretiminde ilk sırayı, portakal almaktadır. İlçede 2008 yılında, 2 100 dekarda 2 048 ton portakal; 180 dekarda 470 ton limon üretilmiştir (Tablo 105). Limon ve mandalina 2. ve 3. sırada yer almaktadır. 2008 yılında araştırma sahasında 55 100 adet portakal ağacı, 13 000 adet limon ağacı ve 3 500 adet mandalina ağacı bulunmaktadır (Tablo 106). Narenciye üretiminde yaşanan en belirgin sorunlardan biri, fiyatlarda yaşanan istikrarsızlıktır. İlçede bağcılık yeterince gelişememiştir. Son yıllarda sebze seralarında bağ yetiştirilmeye çalışılmış, ancak istenen erkencilik sağlanamamıştır.

Gazipaşa'da meyve bahçelerinin dağılışını, sulanabilen alanlar ve iklim şartları belirlemektedir. Yazlar sıcak ve kurak geçtiği için meyve üretiminde sulu tarım yapılmaktadır. Araştırma sahasında meyve bahçeleri, çoğunlukla ova üzerinde ve iklim şartlarının uygun olduğu sulanabilen alanlara yayılmıştır. Kıyıdaki ovalık alandan iç kesimlere doğru gidildikçe sıcaklık değerleri değişmekte ve sulama imkânları azalmaktadır. Bununla birlikte, bu alanlarda meyve ağaçlarının sayısı ve meyve üretimi de azalmaktadır.

2008 yılında en fazla meyve bahçesi, ilçe merkezinde (4 625 da) ve Zeytinada (3 325 da) köyünde bulunmaktadır. Bundan sonra sırasıyla: Muzkent (2 820 da), Beyrebucak (2 340 da) Kâhyalar Beldesi (1 900 da), Macar (1 630 da), Doğanca (1 525 da), Hasdere (1 250 da), Ilıca (1 175 da) ve Çobanlar (1 025 da) köyleri gelmektedir. En az meyve bahçesi ise Akoluk (50 da), Esenpınar (110 da) ve Kızılgüney (160 da) köylerindedir (Tablo 97).

Tarımsal üretimi geliştirmek için ilçe tarım müdürlüğü tarafından, eğitim ve yayım çalışmaları yapılmaktadır. 2007 yılında, seralarda hormon ve zirai ilaç kullanımı, süt sığırı yetiştiriciliğinde sunni tohumlamanın önemi, süt sığırı veriminin düşüş nedenleri, süt sığırcılığında mastitis, kuş gribi, nar tesislerinde verim düşüklüğü, buğdayda verim düşüklüğü nedenleri, bodur kiraz bahçe bakım ve budama, arıcılık ve kekik yetiştiriciliği konularında çiftçi toplantıları yapılmış ve bu toplantılara toplam 524 kişi katılmıştır. 2008 yılında ise 39 çiftçi toplantısı yapılmış, toplantılara 969 kişi katılmıştır (İlçe Tarım Müd., 2009).

1982 yılında, Alanya Meyvecilik Üretme İstasyonu Müdürlüğüne bağlı Gazipaşa Meyvecilik Üretme İstasyonu adıyla kurulan birim, 2001 yılında, İlçe Tarım Müdürlüğü bünyesine alınmıştır. Kuruluş amacı Akdeniz ve yakın bölge çiftçilerinin ihtiyacı olan narenciye, tropik ve subtropik meyve fidanlarını, standartlara uygun, sağlıklı ve sertifikalı bir şekilde üretmektir. Meyvecilik projesi kapsamında 2007 yılında, 250 adet bodur elma, 130 adet erik ve 120 adet kiraz fidanı, İlçe Tarım Müdürlüğü Sosyal Yardımlaşma Fonu tarafından çiftçilere dağıtılmıştır (İlçe Tarım Müd., 2009).

Sonuç olarak, temel geçim kaynağının tarımsal faaliyetler olduğu sahada, tarımsal üretim, istenen düzeyde değildir. Tarımda verimin yükseltilmesi için öncelikle, entansif tarım metotları uygulanmalı ve verimli tarım toprakları üzerine sulama sistemleri kurulmalıdır. Çünkü, yaz kuraklığının çok etkili olduğu sahada sulama imkânlarının yetersiz olması, önemli tarımsal sorunlardan biridir. Tarım ürünlerinin gerçek değerinde satılabilmesi için, üretici ve tüketici arasındaki aracı sayısı azaltılmalı ve kooperatifleşme yoluna gidilmelidir. Tarım sektöründeki eğitim ve örgütlülük düzeyi açısından yetersiz olan yöre halkı, bu konularda bilinçlendirilmelidir. Ayrıca yanlış gübreleme ve ilaçlamadan doğacak sorunları önlemek için bilimsel metotlar uygulanmalı, soğuk hava depoları sayı ve teknik donanım bakımından geliştirilmelidir.

Araştırma sahasında tarım arazilerini tehdit eden sorunlardan biri de, bu arazilerin amaç dışı kullanımıdır. Tarım alanlarının yerleşim yerlerine, kara yollarına yakın olmaları, tarım arazilerini kayba uğratabilmektedir (Foto 41). Bu nedenle, tarım alanlarının kayba uğramaları engellenmeli, amaç dışı arazi kullanımının önüne

geçilmelidir. Önemli turfanda üretim alanı olan ilçedeki birinci sınıf tarım arazileri, tarımsal sit alanı ilan edilerek korunmalıdır. Araştırma sahasında tarım topraklarının çok parçalı olması, tarımsal alet ve makinelerin verimli kullanımını engellemektedir. Bu nedenle sahada arazi toplulaştırılması yapılmalıdır.

Araştırma sahasında, sağanak yağışlar sonucu oluşan sel baskınları da çiftçileri zarara uğratmaktadır. 2009 yılı Kâhyalar Beldesi ve Karalar Köyü'nde gerçekleşen sel felaketinde ürünler, tarım alanları ve seralar hasar görmüş, çiftçiler 55 950 TL zarar etmiştir.

İlçedeki tarım potansiyelinin tam kapasite ile kullanımı, araştırma sahasının ekonomik yönden kalkınmasını sağlanacaktır.

3.1.3 Gazipaşa Tarım Fuarı ve Çekirdeksiz Nar Festivali

Araştırma sahasında tarımsal faaliyetleri istenilen düzeye ulaştırmak ve tarımsal üretime dikkat çekmek için, "Gazipaşa Tarım Fuarı" ve "Gazipaşa Atatürk'ü Anma ve Çekirdeksiz Nar Festivali" düzenlenmektedir. Gazipaşa İlçesi, turfanda sebze üretimi yapan önemli tarım merkezlerinden biridir. Bu özelliğinden dolayı Türkiye 1. Hıyar Semineri, 1978 yılında Gazipaşa İlçesi'nde düzenlenmiştir.

Modern tarım tekniklerinin ve ileri teknolojilerin yöre tarımına kazandırılması amacıyla, 1998 yılının Nisan ayında, 1. Tarım Fuarı gerçekleştirilmiştir. Gazipaşalı üreticilerin fuara yoğun ilgi göstermeleri nedeniyle, Gazipaşa Tarım, Kültür ve Turizm Derneği kurulmuştur. Derneğin amaçlarından biri de bu organizasyonun daha düzenli yapılmasını sağlamaktır. İki yılda bir, Nisan ayının son haftasında gerçekleştirilen fuarda, tarım alet ve makineleri, tarım ürünleri ambalaj sanayisi, tohum üreticileri, gübre ve torfçular, tarımsal sigorta kuruluşları, tarım ilaçları, sera örtüleri, meyve sebze fidancılığı, damlama sulama sistemleri, sera donanımı, toprak ve su laboratuarları ile ihracatçı firmalar gibi sektörlerden firmalar yer almaktadır. Fuar kapsamında, çiftçiler arasında tarımsal üretim yarışmaları yapılmakta, bunun yanında kültürel etkinliklere de yer verilmektedir.

Fuardan sağlanan gelir ile Belediye Kültür Salonu'nun ve pazar yeri olarak da kullanılan Fuar Alanı'nın düzenlenmesine katkıda bulunulmuştur. 22-25 Nisan 2009

tarihleri arasında ilçede, 7. Tarım Fuarı gerçekleştirilmiştir. Gazipaşa Tarım Fuarında yeni teknolojiye sahip firmalar, mevcut bilgi birikimlerini aracısız olarak üreticilere aktarmakta, ayrıca bu yolla ilçenin tanıtımını da yapılmaktadır.

İlçe'de düzenlenen Gazipaşa Atatürk'ü Anma ve Çekirdeksiz Nar Festivali'nin amacı ise, araştırma sahasının tarımsal üretiminde önemli bir yere sahip çekirdeksiz narın ulusal ve uluslar arası tanıtımını yapmak ve İlçe'nin adının Atatürk tarafından veriliş yıl dönümü kutlamaktır. Bununla birlikte, yöre halkının açtığı stantlarda, köylerin kültürel ve tarımsal zenginliklerini de tanıtılmaktadır. 21-22 Ekim 2009 tarihleri arasında, ilçede, 4. Atatürk'ü Anma ve Çekirdeksiz Nar Festivali düzenlenmiştir.

3.2. HAYVANCILIK

Etüt sahasında hayvancılık, tarımsal faaliyetlerden sonra gelmektedir. Yörede hayvancılığı iklim ve topografya şartları teşvik etmektedir. Önceleri daha yaygın ve etkin olan hayvancılık, halkın büyük çoğunluğunun yerleşik hayata geçmesi ile giderek azalmıştır. Bu azalışta, ekonomik değeri yüksek tarım ürünleri yetiştiriciliğinin daha fazla tercih edilmesi de etkili olmuştur.

Araştırma sahasında yapılan hayvancılık, basit ve aile işletmeciliği şeklindedir. Hayvancılık faaliyetleri, sahanın her tarafında yapılmakla birlikte, kuzey ve güney kesimlerde farklılıklar arz eder. Güney kesimde tarım arazilerinin daha geniş olması nedeniyle hayvancılık geri planda kalmıştır. Kuzey kesimlerde, engebenin artması sebebiyle tarım alanlarının daralması ve yağış miktarındaki artış ile mera alanlarının genişlemesi neticesinde, yöre halkı, tarımla birlikte hayvancılığa yönelmiştir.

Sahada hayvancılık, genellikle kıl keçisi yetiştiriciliği şeklindedir. Ancak yörenin orman bölgesi olması sebebiyle, kıl keçisinin ormana verdiği zarar dikkate alınarak bu faaliyette kısıtlamaya gidilmiştir. Bu durum, hayvancılıkla uğraşan insanların bir kısmını koyun ve sığır besiciliğine yöneltse de, sahada hayvancılık bitme noktasına gelmiştir.

Araştırma sahasında 2008 yılında, 6 740'ı büyükbaş, 31 000'i küçükbaş olmak üzere toplam, 37 740 baş hayvan bulunmaktadır (Tablo 107). 2008 yılı nüfus miktarı 48 675 kişi olan sahada, her 100 kişiye 13,8 baş sığır, 12,3 baş koyun ve 51,3 baş keçi düşmektedir. Toplamda ise her 100 kişiye 77,5 büyükbaş ve küçükbaş hayvan düşmektedir.

Tablo 107. Araştırma Sahasında Hayvan Varlığı (2008)

Hayvan Cinsi	**Miktarı**
Sığır	6 740
Koyun	6 000
Kıl Keçisi	25 000
Tek Tırnaklı	1 000
Kanatlı	64 340
Fenni Kovan	6 500

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Gazipaşa'da çayır ve mera arazisi miktarı 114 760 dekar, toplam küçükbaş ve büyükbaş hayvan sayısı 37 740'dır. Buna göre ilçede hayvan başına 3,0 dekar mera arazisi düşmektedir. Sığır başına düşen mera arazisi 17,0 da, koyun başına düşen 19,1 da ve keçi başına düşen mera arazisi de 4,6 da'dır.

3.2.1. Küçükbaş Hayvancılık

Araştırma sahasında 2008 yılı verilerine göre, toplam küçükbaş hayvan sayısı 31 000'dir. Bu değer, toplam hayvan varlığının % 30'unu oluşturur. Küçükbaş hayvanların % 5,8'i (6 000 baş) koyunlar, % 24,2'si (25 000 baş) de keçilerden oluşur (Tablo 108). Sahada ivesi, merinos ve melez cinsi koyunlar ile kıl keçisi beslenmektedir.

Tablo 108. Gazipaşa'da (2000-2008) Küçükbaş Hayvan Varlığının Türlere Göre Dağılımı (Baş)

Hayvan Türü	**2000**	**2002**	**2004**	**2006**	**2008**
Koyun (Yerli)	9 100	10 000	10 000	9 300	6 000
Kıl Keçisi	37 900	40 000	40 000	32 000	25 000
Toplam	**47 000**	**50 000**	**50 000**	**41300**	**31 000**

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Küçükbaş hayvancılığın dağılışında, fiziki coğrafya faktörlerinin etkisi büyüktür. Sahanın rölyef özellikleri, keçi yetiştiriciliğine, koyun yetiştiriciliğinden daha uygundur. Eğimin ve yükseltinin arttığı sahalarda, keçi yetiştiriciliği ön plana çıkar (Foto 42). Koyun üretimine daha elverişli olan kıyı ovası üzerinde de küçükbaş hayvancılık oldukça sınırlı olduğundan, sahada koyun sayısı azdır.

Gazipaşa'da küçükbaş hayvan sayısı 1 000'in üzerinde olan 10 adet yerleşme bulunmaktadır. Bu yerleşmeler: ilçe merkezi, Kâhyalar Beldesi, Beyrebucak, Çığlık, Göçük, Karatepe, Karalar, Kızılgüney, Küçüklü ve Yenigüney köyleridir. Ayrıca ilçe merkezi, Kâhyalar Beldesi, Yeniköy ve Küçüklü köylerinde koyun yetiştiriciliği; Karalar, Küçüklü, Gökçebelen, Göçük ve Ilıca köylerinde ise keçi yetiştiriciliği daha fazla yapılmaktadır.

Araştırma sahasında küçükbaş hayvancılık, bazı aileler için başlıca ekonomik faaliyettir. Sadece küçükbaş hayvancılık faaliyetleri ile geçinen aile sayısı çok az olsa da sahada kurbanlık hayvan besiciliği ile geçinen aileler vardır. Yörük kültürünün hâkim olduğu sahada, yöre halkının, toprakların dar olması, ekonomik sıkıntılar ve geleneğinden kopmak istememesi gibi nedenlerden dolayı küçükbaş hayvancılığı devam ettirdikleri görülmektedir.

2008 yılında sağılan toplam hayvan sayısı, 6 300 ve toplam süt üretimi 669,9 tondur. Sağılan 2 100 baş koyundan 170,1 ton; sağılan 4 200 baş keçiden ise 499,8 ton süt elde edilmiştir (Tablo 109). Buna göre ortalama süt verimi koyun başına yaklaşık 81 kg/yıl, keçi başına da 119 kg/yıl'dır.

Tablo 109. Gazipaşa'da (2000-2008) Sağılan Küçükbaş Hayvan Sayısı (Baş) ve Süt Üretim Miktarı (Ton)

Hayvan Türü	2000		2002		2004		2006		2008	
	Sağılan Hayvan Sayısı	Süt Üretimi	Sağılan Hayvan Sayısı	Süt Üretimi	Sağılan Hayvan Sayısı	Süt Üretimi	Sağılan Hayvan Sayısı	Süt Üretimi	Sağılan Hayvan Sayısı	Süt Üretimi
Koyun (Yerli)	5 292	216,9	4 872	199,7	840	68	3 150	255,1	2 100	170,1
Kıl Keçisi	23 352	1 097,5	20 496	963,3	1 680	199,9	3 780	449,8	4 200	499,8
Toplam	**28 644**	**1 314,4**	**25 368**	**1163**	**2 520**	**267,9**	**6 930**	**704,9**	**6 300**	**669,9**

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Küçükbaş hayvan kesimi, ilçe merkezinde Belediye mezbahasında yapılırken, köylerde yöre halkının kendi imkânlarıyla gerçekleştirilmektedir. Yörede beslenen bu hayvanlardan koyunlar, genellikle ilçedeki kasaplara pazarlanırken, keçiler ve koyunların bir kısmı, yazın sayfiye amaçlı yayla yerleşmelerindeki halkın et ihtiyacını giderir. 2008 yılında kesilen 1 200 baş koyundan 25,2 ton et, 8 428 baş keçiden 168,5 ton et üretimi gerçekleştirilmiştir (Tablo 110). Buna göre ortalama et verimi, koyun başına yaklaşık 21 kg/yıl, keçi başına da 20 kg/yıl olarak hesaplanmıştır.

Tablo 110. Gazipaşa'da (2000-2008) Kesilen Küçükbaş Hayvan Sayısı (Baş) ve Et Üretim Miktarı (Ton)

Hayvan Türü	2000		2002		2004		2006		2008	
	Kesilen Hayvan Sayısı	Et Üretimi	Kesilen Hayvan Sayısı	Et Üretimi	Kesilen Hayvan Sayısı	Et Üretimi	Kesilen Hayvan Sayısı	Et Üretimi	Kesilen Hayvan Sayısı	Et Üretimi
Koyun (Yerli)	569	10,8	578	11,5	1 245	22,4	1 900	34,2	1 200	25,2
Kıl Keçisi	4 995	94,9	4 729	122,9	5 808	98,7	8 307	157,8	8 428	168,5
Toplam	**5 564**	**105,7**	**5 307**	**134,4**	**7 053**	**121,1**	**10 207**	**192**	**9 628**	**193,7**

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008

Araştırma sahasında et ve süt üretiminin yanında, yapağı ve kıl üretimi de gerçekleştirilmektedir. Sahada, 2008 yılında kırkılan küçükbaş hayvanlardan 8,5 ton yapağı ve 17,5 ton kıl üretilmiştir.

Gazipaşa genelinde küçükbaş hayvancılık, her geçen gün önemli ölçüde azalmaktadır. Özellikle bu azalma, keçi üretiminde daha belirgin olarak görülmektedir. Keçilerin ormana zarar vermesi sebebiyle getirilen sınırlamalar, bu durumun temel nedenidir. 2000 yılında koyun sayısı 9 100 iken, 2008 yılında bu sayı 6 000'e düşmüştür. Keçi sayısı ise 2000 yılında 37 900 iken, 2008 yılında 25 000'e düşmüştür (Tablo 108). Yörede küçükbaş hayvancılığın kıl keçisi üretimine yönelik olması ve kıl keçisi yetiştiriciliğinin önemli ölçüde sınırlandırılmış olması, küçükbaş hayvancılığın, et ve süt verimi açısından büyükbaş hayvancılığın gerisinde kalması, diğer geçim kaynaklarının (çilek, muz ve sebze seracılığı gibi) ön plana çıkması, pazarlamada yaşanan sıkıntılar, mera alanlarının yetersizliği ve verim düşüklüğü,

halkın verimi yüksek hayvan türleri ve hayvan soylarının ıslahı konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması ve köylerde hayvancılıkla uğraşacak nüfusun önemli ölçüde göç etmiş olması küçükbaş hayvancılık faaliyetlerinin azalmasına neden olmuştur.

Küçükbaş hayvancılık faaliyetlerinin istenilen düzeye ulaşması için öncelikle mera alanları ıslah edilmeli ve ot verimi arttırılmalı; yöre halkı, hayvan türleri ve hayvan soylarının ıslahı konusunda bilgilendirilmelidir.

3.1.2. Büyükbaş Hayvancılık

Araştırma sahasında 2008 yılında, toplam, 6 740 baş büyükbaş hayvan mevcut olup toplam hayvan varlığının % 6,5'ini oluşturur. Bunlar yerli, kültür (Holstein, Simmental) ve melez ırkı sığırlardır. Toplam büyükbaş hayvanların 1 500 başı yerli ırklardan, 470 başı kültür ırklardan ve 4 770 başı melez ırklardan oluşmaktadır (Tablo 111).

Sahada büyükbaş hayvan varlığı içinde en fazla melez ırk hayvanlar bulunmaktadır (Tablo 111). Bunu yerli ırk hayvanlar takip ederken, en az ise kültür ırkı hayvanlar yer alır. Melez ırk hayvan sayısının fazla olmasının nedeni, et, süt ve deri veriminin yüksek olmasıdır. Yerli ırk sığırlarda süt ve et verimi düşük olduğu için, sahada Tarım İlçe Müdürlüğü ve özel veterinerler tarafından yapılan sunni tohumlama yolu ile melez ırklar üretilmektedir. Bu nedenle, her geçen gün yerli ırk sayısı azalmaktadır. Gazipaşa'da 2008 yılında 1 102 baş sığıra özel veterinerler tarafından sunni tohumlama yapılmıştır (İlçe Tarım Müd., 2009).

Tablo 111. Gazipaşa'da (2000-2008) Büyükbaş Hayvan Varlığının Türlere Göre Dağılımı (Baş)

Hayvan Türü	**2000**	**2002**	**2004**	**2006**	**2008**
Sığır (Yerli)	2 500	4 000	4 000	2 692	1 500
Sığır (Kültür)	-	-	-	366	470
Sığır (Melez)	7 500	5 000	5 000	6 300	4 770
Toplam	**-**	**-**	**-**	**9 358**	**6 740**

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Sahada büyükbaş hayvancılık, genellikle yazın mera hayvancılığı, kışın ise ahır hayvancılığı şeklinde yapılmaktadır. Gazipaşa'da kıyıya yakın alanlarda ve ilçe

merkezinde ahır hayvancılığı, iç kesimlerde ise mera hayvancılığı daha yaygındır. Yaylacılık faaliyetlerin yoğun olduğu sahada, yaylaya çıkan yöre halkı, hayvanlarını da yaylaya götürmektedir. Araştırma sahasındaki yerleşim alanlarında büyükbaş hayvan barınakları, genelde evlerin altındaki ahırlardır. Ancak, son yıllarda bazı köylerde evlerin yakınına besi damları yapılmış ve besicilikte gelişme sağlanmıştır. Araştırma sahasında, ilçe merkezi (1 adet) ile Göçük (4 adet), İnal (1 adet), Karalar (1 adet), Karatepe (1 adet) ve Sugözü (1 adet) köylerinde 9 adet besi çiftliği vardır.

Araştırma sahasında küçükbaş hayvancılığa oranla, büyükbaş hayvan sayısı oldukça azdır. Çünkü arazinin dağlık, engebeli ve taşlık olması, büyükbaş hayvancılık için yeterince elverişli değildir. Saha içinde 2008 yılında büyükbaş hayvan sayısı 250'nin üzerinde olan yerleşmeler: ilçe merkezi (1 098 baş), Ilıca (250 baş), Kâhyalar (475 baş), Karalar (495 baş), Karatepe (272 baş), Küçüklü (271 baş) ve Yeniköy'dür (427 baş). Genel olarak yerleşim alanlarında büyükbaş hayvancılık faaliyetleri, küçük aile işletmeciliği şeklinde olduğundan ve çalışma yaşındaki genç nüfusun çoğunlukla göç etmiş olmasına bağlı olarak, büyükbaş hayvana sahip aile sayısı azalmıştır.

2008 yılında sağılan toplam büyükbaş hayvan sayısı 3 933 baş ve toplam süt üretimi 9 561,7 tondur (Tablo 112). Buna göre ortalama süt verimi 2 431 kg/yıl'dır. Ayrıca süt verimi, yerli ırk sığır başına yaklaşık 1 369 kg/yıl, kültür ırkı sığır başına 3 617 kg/yıl ve melez ırkı sığır başına 2 665 kg/yıl olarak hesaplanmıştır. Görüldüğü gibi en fazla süt verimi, kültür ırktadır.

Tablo 112. Gazipaşa'da (2000-2008) Sağılan Büyükbaş Hayvan Sayısı (Baş) ve Süt Üretim Miktarı (Ton)

Hayvan Türü	2000		2002		2004		2006		2008	
	Sağılan Hayvan Sayısı	Süt Üretimi	Sağılan Hayvan Sayısı	Süt Üretimi	Sağılan Hayvan Sayısı	Süt Üretimi	Sağılan Hayvan Sayısı	Süt Üretimi	Sağılan Hayvan Sayısı	Süt Üretimi
Sığır (Yerli)	1 278	990,4	1 980	1 534,5	1 980	1 270,6	1 127	1 542,5	855	1 170,4
Sığır (Kültür)	-	-	-	-	-	-	135	488,2	198	716,1
Sığır (Melez)	3 510	7 729	1 620	3 567,2	1 620	4 317,3	3 488	9 294,1	2 880	7 675,2
Toplam	**4 788**	**8 719,4**	**3 600**	**5 101,7**	**1 800**	**4 587,9**	**4 750**	**11 324,8**	**3 933**	**9 561,7**

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008

2006 yılında, araştırma sahasında 336 baş sığır kesilmiş ve toplam 60 ton et üretimi gerçekleştirilmiştir (Tablo 113). Sığır başına et verimi ise yaklaşık 178,5 kg/yıl'dır.

Tablo 113. Gazipaşa'da (2000-2008) Kesilen Büyükbaş Hayvan Sayısı (Baş) ve Et Üretim Miktarı (Ton)

Hayvan Türü	2000		2002		2004		2006	
	Kesilen Hayvan Sayısı	Et Üretimi	Kesilen Hayvan Sayısı	Et Üretimi	Kesilen Hayvan Sayısı	Et Üretimi	Kesilen Hayvan Sayısı	Et Üretimi
Sığır (Yerli)	6	0,9	44	7,3	42	6,5	53	7,4
Sığır (Kültür)	-	-	-	-	-	-	-	-
Sığır (Melez)	18	3,2	66	12,5	338	56,7	283	52,6
Toplam	**24**	**4,1**	**110**	**19,8**	**380**	**63,2**	**336**	**60**

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Sahada üretilen hayvansal ürünlerin (süt, yoğurt, tereyağı, peynir vb.) bir kısmı, üreticiler tarafından kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere ayrılmaktadır. Geri kalan kısmı da ilçe pazarlarında satılmaktadır. Ayrıca 2004 yılından itibaren ilçede üretilen sütler, Anamur süt birliği tarafından değerlendirilmektedir.

Hayvan hastalıkları ve zararlıları ile mücadele için, koruma ve kontrol hizmetleri kapsamında, 2007 yılında, büyükbaş hayvanlara 11 375 adet şap aşısı, küçükbaş hayvanlara 5 200 adet brucella aşısı ve 242 adet kuduz aşısı yapılmıştır. Ayrıca 58 187 hayvan sağlık taramasından geçirilmiştir. 2008 yılında mihrak ve klinik olarak toplam 71 942 baş hayvan programa alınmış, 16 319 baş hayvan aşılanmış ve 43 mihrakta 44 760 baş hayvan sağlık taramasından geçirilmiştir (İlçe Tarım Müd., 2009).

3.2.3. Yük ve Çeki Hayvanları

Araştırma sahasında yük ve çeki hayvanlarından at, eşek ve katır bulunmaktadır. 2008 yılında ilçede toplam yük ve çeki hayvanı sayısı 1 000 baştır. Tek tırnaklılar içerisinde atın payı % 30 (300 baş), katırın payı % 30 (300 baş) ve eşeğin payı % 40 (400 baş)'tır (Tablo 114).

Tablo 114. Gazipaşa'da (2000-2008) Yük ve Çeki Hayvan Varlığının Türlere Göre Dağılımı (Baş)

Hayvan Türü	2000	2002	2004	2006	2008
At	150	200	200	220	300
Katır	400	600	500	420	300
Eşek	250	500	500	370	400
Toplam	**800**	**1 300**	**1200**	**1010**	**1000**

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Tek tırnaklılar da denilen bu hayvanların sahadaki dağılışı, topografya şartları ile ekonomik özelliklerin etkisi altındadır. Arazi şatlarının olumsuz olduğu, tarım alanlarının küçük parçalar halinde birbirinden uzakta bulunduğu, fazla eğimli ve yüksek alanlarda yük ve çeki hayvanlarına olan ihtiyaç artmaktadır. Buna bağlı olarak, bu alanlarda tek tırnaklı hayvan sayısı da fazladır. Bu yerleşmelere Akoluk, Çile, Esenpınar, Gökçesaray, Üçkonak ve Yenigüney köyleri örnek gösterilebilir.

Az eğimli, kıyıya yakın, ovalık alanlarda ise gelir seviyesi daha yüksek ve ulaşım ağı daha gelişmiştir. Bu nedenle, bu alanlarda yük ve çeki hayvanları sayısı azalmakta, motorlu araç ve tarım makineleri sayısı artmaktadır.

3.2.4. Kümes Hayvancılığı

Araştırma sahasında kümes hayvancılığını, aileler, kendi ihtiyaçlarını karşılamak için yapmaktadır. Bu nedenle, önemli bir gelir kaynağı değildir. Sahada kümes hayvanlarından tavuk, ördek, kaz ve hindi yetiştirilmektedir. 2008 yılında kümes hayvanlarının toplamı 64 340'tır (Tablo 115). Kümes hayvanlarının 2008 yılı verilerine göre, toplam hayvan sayısı içersindeki payı ise % 62,5'dir.

Tablo 115. Gazipaşa'da (2000-2008) Kümes Hayvanların Türlere Göre Dağılımı (2000-2008)

Hayvan Türü	2000	2002	2004	2006	2008
Yumurta Tavuğu	60 000	55 000	50 000	64 000	64 000
Ördek	145	140	155	150	150
Hindi	140	145	140	150	150
Kaz	50	40	50	40	40
Toplam	**60 335**	**60 325**	**60 345**	**64 340**	**64 340**

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Kümes hayvanları içerisinde 64 000 (% 99,5) adet ile yumurta tavuğu, birinci sıradadır. Hindi ve ördek sayısı aynıdır. İlçede kümes hayvanları içerisinde 150 (% 0,2) adet hindi, 150 (% 0,2) adet ördek ve 40 (% 0,1) adet kaz bulunmaktadır (Tablo 115).

Gazipaşa'da 2008 yılında, 64 000 adet yumurta tavuğundan 6 000 000 adet yumurta elde edilmiştir. Aynı yıl, 20 ton beyaz et üretimi gerçekleştirilmiştir. Üreticiler, ihtiyaçları dışındaki kümes hayvanlarını ve bunlardan elde ettikleri ürünleri sahadaki pazarlarda satmaktadır.

Araştırma sahasında tavukçuluk, evlerin yanındaki kümeslerde, geleneksel yöntemlerle yapılmaktadır. Bu şekildeki aile tavukçuluğunda et ve yumurta verimi oldukça düşüktür. Bununla birlikte, kümeslerin oldukça ilkel ve bakımsız olması, salgın hastalıklara ve kümes hayvanlarının telef olmasına yol açmaktadır. Bu durum, ekonomik bakımdan kümes hayvancılığını daha da güçleştirmektedir.

3.2.5. Arıcılık

Araştırma sahası arıcılık için gerek iklim şartları, gerekse bitki çeşitliliği bakımından önemli bir potansiyele sahiptir. Köylerin yakınındaki yamaçlar, yaylalar ve çam ormanları, sahadaki arıcılık potansiyelini desteklemektedir. Buna rağmen, arıcılık faaliyetleri yeterince gelişmemiştir.

Gazipaşa'da 2008 yılında 6 500 adet arı kovanı mevuttur (Tablo 116). Aynı yıl bal üretimi 48 ton, bal mumumu üretimi 3 ton ve kovan başına ortalama verim 7,4 kg'dır. "Türkiye genelinde ortalama verimin 40-50 kg olduğu dikkate alındığında, sahada kovan başına verimin ne kadar düşük olduğu ortaya çıkmaktadır" (Doğanay, 1992: 310).

Tablo 116. Gazipaşa'da Arıcılık Faaliyeti Yapan Köy Sayısı, Kovan Sayısı, Bal ve Bal Mumu Üretimi (2005-2008)

	2000	**2002**	**2004**	**2006**	**2008**
Köy Sayısı (Adet)	35	41	41	41	41
Kovan Sayısı (Adet)	7 100	6 810	6 500	6 500	6 500
Bal Üretimi (Kg)	42 000	68 100	65 000	60 000	48 000
Bal Mumu Üretimi (Kg)	-	-	-	-	3 000

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Saha içinde kovan sayısı 200 ve üzerinde olan yerleşmeler: ilçe merkezi (200 adet), Kâhyalar Beldesi (250 adet), Beyrebucak (450 adet), Göçük (450 adet), Yeşilyurt (250 adet), Korubaşı (250 adet), Ilıca (200 adet), Küçüklü (210 adet), Karatepe (200 adet), Gökçesaray (200 adet) ve Çakmak (200 adet) köyleridir (Foto 43).

Araştırma sahasında arıcılık, gezici ve yerleşik sistemle yapılmaktadır. Gezici arıcılığı daha çok, çevre illerden (Konya, Karaman, Aksaray) sahaya gelen arıcılar yapmaktadır. Gezici arıcılık yapanlar, sahaya arılarını kışlatmaya gelmektedir. Gezici arıcılık sisteminde yükselti şartları ve polen akımı değiştiği için bal verimi artmaktadır. Gazipaşa'da her köyde arıcılık yapılmaktadır. Ancak, sahada arıcılık faaliyetleri istenilen düzeyde değildir.

Koloni sayılarının düşük olması, bu faaliyetin bilinçli yapılmaması, araştırma sahasında arıcılığın gelişmesini engellemiştir. Arıcılık faaliyetinin yaygınlaştırılması ve bal veriminin arttırılması için İlçe Tarım Müdürlüğü toplantılar düzenlemektedir. İlçede arıcılık konusunda bilgi eksiklerinin giderilmesi ve arıcıların bilinçlendirilmesi ile bu ekonomik faaliyet istenilen düzeye ulaşacaktır.

İlçede bal üretimi az olduğu için pazarlama sıkıntısı yoktur. Üreticiler kendi ihtiyaçlarını ayırdıktan sonra, ihtiyaçları dışındaki balı yöresel pazarlarda satmaktadır.

3.2.6. İpek Böcekçiliği

Araştırma sahasında giderek önemini kaybeden hayvancılık faaliyetlerinden biri de ipek böcekçiliğidir. İpek böcekçiliği işletmeleri, küçük aile işletmeleri şeklindedir. 2008 yılında 7 köyde, 109 hanede bu faaliyet gerçekleştirilmiş; 5 126 kg yaş koza üretilmiştir (Tablo 117).

Tablo 117. Gazipaşa'da İpek Böcekçiliği Faaliyeti Yapan Köy Sayısı, Hane Sayısı ve Yaş Koza Üretimi (2005-2008)

	2000	**2002**	**2004**	**2006**	**2008**
Köy Sayısı (Adet)	7	9	9	8	7
Hane (Adet)	91	145	156	136	109
Yaş Koza (Kg)	1 244	5 041	5 785	6 101	5 126

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

İpek üretimi, örtü altı sebzeciliğin artması, suni ipeğin üretime katılması ve fiyatlardaki istikrarsızlık nedeniyle azalmaya başlamıştır.

3.2.7. Balıkçılık

Araştırma sahasında balıkçılık, yeterince gelişmemiş bir ekonomik faaliyettir. Sahada balıkçılık daha çok geçimlik olarak yapılmaktadır. Balıkçılık faaliyeti yapan hane sayısı, yaklaşık 40-50 adettir. Tarım İlçe Müdürlüğü'nün verilerine göre, 2009 yılında ruhsatlı balıkçı teknesi sayısı 28 adettir. Ancak, bunların hepsi küçük tekneler olduklarından, kıyı balıkçılığında kullanılmaktadır (Foto 44). Sahada balık ticareti yapan 5 adet iş yeri bulunmaktadır. Avlanan balıklar saha içinde tüketilmektedir. İlçede kaçak balıkçılığı engellemek amacıyla, balıkçı teknelerine Tarım İlçe Müdürlüğü tarafından plaka verilmekte, sahil güvenlik tarafından liman kontrolü yapılmakta ve satış noktaları denetlenmektedir.

2008 yılı verilerine göre: kültür balıklarının üretim miktarı 840 678 kg, üretim değeri 16 813 560 YTL; deniz ürünlerinin üretim miktarı ise 8 500 kg, üretim değeri 79 200 YTL olarak belirlenmiştir (Tablo 118). Sahada Macar Köyü açıklarındaki 3 adet balık çiftliğinde, kültür balığı olarak sadece orkinos üretilmektedir (Foto 45). Denizden yakalanan balıklar içinde, karagöz, akya, lagos, kolyoz, kefal, mercan, istavrit, kupes ve levrek yaygın türlerdir.

Tablo 118. Gazipaşa'da Su Ürünleri Üretim Miktarı (2005-2008)

Su Ürünleri Üretimi (Kg)	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**
Deniz Ürünleri	8 000	-	9 305	8 500
Kültür Balıkları	1 700 000	2 973 000	220 000	840 678

Kaynak: Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2008.

Araştırma sahasında kültür balıkları üretiminin 2006 yılından sonra birden bire düşmesinin sebebi, sahada faaliyet gösteren Dardanel, Başaran ve Aktuna balıkçılık şirketlerinin bu yıldan sonra kapanmasıdır. 2007'den sonra, kültür balıkları üretiminde artış gerçekleşmiştir. Bunda, Macar Köy açıklarına balık çiftliği kurulması etkili olmuştur.

Gazipaşa'da balıkçılığın yeterince gelişmemesinde, balıkçıların yeterli bilgi düzeyine sahip olmamaları, balıkçı teknelerinin küçük teknelerden oluşması ve açık deniz balıkçılığının yapılmaması etkilidir. Ayrıca Gazipaşa kıyılarında son yıllarda görülen zehirli balon balığı miktarındaki artış, balıkçılık faaliyetleri açısından endişe vericidir. Bu nedenle, İlçede balıkçılıkla ilgili çalışmalar arttırılmalı, balıkçıların teknik açıdan daha donanımlı büyük teknelere sahip olmaları sağlanmalı ve balıkçıların avlanma bölgeleri genişletilmelidir.

Sonuç olarak, araştırma sahasında hayvancılık önemli bir ekonomik faaliyet iken gün geçtikçe önemini kaybetmektedir. Ancak, sahada hayvancılığın gelişmesini engelleyen bir takım sorunlar da bulunmaktadır. Bu sorunların başında, mera alanlarının yetersizliği gelmektedir. Mera alanları, aşırı ve zamansız otlatma nedeniyle gittikçe verimsizleşmektedir. Bu nedenlerle, öncelikle mera alanları iyileştirilmeli, ot verimi arttırılmalı ve mera alanlarının amaç dışı kullanımı engellenmelidir. Ayrıca, 4342 Sayılı Mera Kanunu ve ilgili Yönetmelik gereğince oluşturulan İl Mera Komisyonu'nca İlçe sınırları içerisinde yer alan mera, yaylak ve kışlakların tespit, tahdit ve tahsis çalışmalarının sonuçlandırılması, teknik heyetlere yerel teknik eleman alınması, böylece yayla işgalleri ve buna dayalı ihtilafların önlenmesi sağlanmalıdır.

Araştırma sahasında hayvan işletmelerinin büyük bölümü, küçük ölçekli aile işletmesi tarzındadır. Sahada et ve süt verimini arttırmak için, hayvan yetiştiriciliğinde entansif metotlar uygulanmalı, melez ve kültür ırkı sığır varlığı arttırılmalıdır. İnceleme sahasında mera alanları yetersiz olduğundan hayvanların yem ihtiyacının büyük bir bölümü kaba ve ince yemlerden karşılanmaktadır. Bu sebeple, yem bitkilerinin ekiliş alanları genişletilmeli, çiftçiler yem bitkisi üretmek için teşvik edilmelidir. Üretilen hayvansal ürünlerin işlenmesinde ve pazarlanmasında yaşanan sorunları ortadan kaldırmak için mandıralar kurulmalı ve üreticiler arasında örgütlenme sağlanmalıdır. Böylece, pazarlamada yaşanan fiyat dengesizliği de önlenecektir. Araştırma sahasında önemli bir geçim kaynağı olan kıl keçisi varlığı, Orman İdaresi tarafından yayılım alanlarının yasaklanması nedeni ile gün geçtikçe azalmaktadır. Bu konuda da önlemler alınmalı, alternatif hayvancılık

faaliyetleri devreye sokulmalıdır. Bu konuda, arıcılık potansiyeli en iyi şekilde değerlendirilmelidir.

3.3. ORMANCILIK

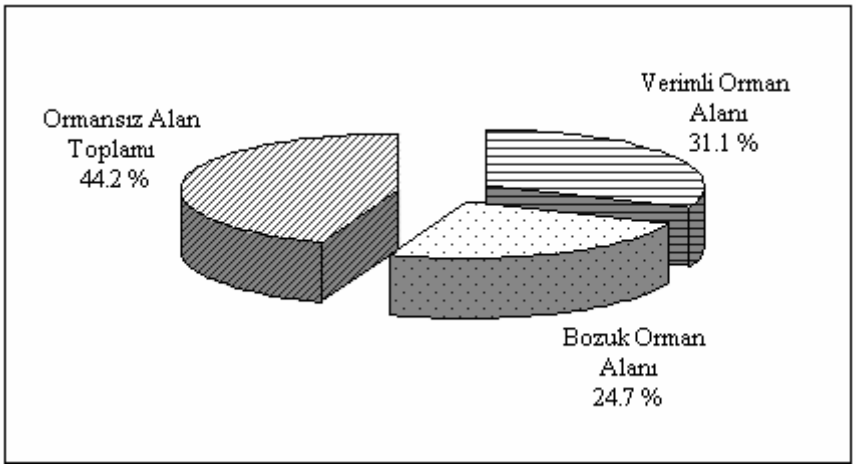
Gazipaşa İlçesi'ndeki orman alanları, Gazipaşa Orman İşletme Müdürlüğü ve buna bağlı Orman İşletme Şeflikleri tarafından takip edilmektedir. Orman arazilerinin korunması, mevcut ormanların bakımı, kesimi, taşınması, istiflenmesi, bakıma muhtaç sahalarda gerekli bakımların yaptırılması, orman yangınları ve kaçakçılıkla mücadele hizmetleri ve büro işleri Gazipaşa Orman İşletme Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmektedir.

Araştırma sahasında: 34 188 hektar koru ormanı, 27 223 hektar bozuk koru ormanı, 48 695 hektar açık alan bulunmaktadır (Tablo 119, Şekil 70). Toplam orman alanının, 14 025 hektarı (% 22,8) Gazipaşa; 17 470 hektarı (% 22,7) Doğanca; 13 966 hektarı (% 28,5) Sıvastı; 15 950 hektarı (% 26,0) Karatepe Orman İşletme Şefliği sınırları içindedir.

Tablo 119. Gazipaşa'da Orman Varlığı (Hektar), (2008)

Bölgesi	**Verimli Orman Alanı**	**Bozuk Orman Alanı**	**Orman Alanı Toplamı**	**Ormansız Alan Toplamı**	**Genel Toplam**
Gazipaşa	7 652	6 373	14 025	9 508	23533
Doğanca	10 928	6 542	17 470	15 278	32 748
Sıvastı	7 514	6 452	13 966	15 687	29 653
Karatepe	8 094	7 856	15 950	8 222	24 172
Toplam	**34 188**	**27 223**	**61 411**	**48 695**	**110 106**

Kaynak: Gazipaşa Orman İşletme Müdürlüğü, 2008

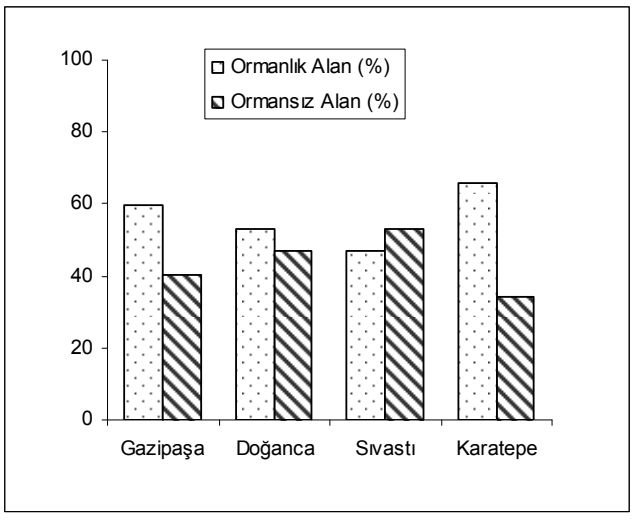
Şekil 70. Gazipaşa'da Orman Varlığı

Sahada 110 106 hektar toplam alanın 48 695 hektarı (% 44,2) ormansız alan, 61 411 hektarı (% 55,8) ise orman alanıdır (Tablo 120, Şekil 71).

Tablo 120. Gazipaşa'da Ormanlık ve Ormansız Alanlar Toplamı (Ha), (2008)

Bölgesi	**Ormanlık Alan Toplamı**	**%**	**Ormansız Alan Toplamı**	**%**	**Toplam**	**%**
Gazipaşa	14 025	59,6	9 508	40,4	23 533	21,4
Doğanca	17470	53,3	15 278	46,7	32 748	29,7
Sıvastı	13 966	47,1	15 687	52,9	29 653	26,9
Karatepe	15 950	66,0	8 222	34,0	24 172	22,0
Saha Toplamı	61 411	55,8	48 695	44,2	110 106	100,0

Kaynak: Gazipaşa Orman İşletme Müdürlüğü, 2008

Şekil 71. Gazipaşa'da Ormanlık ve Ormansız Alanlar Toplamı

Araştırma sahasındaki kızılçamlar, 46 549,8 hektarlık alanı ile en fazla yer kaplayan ağaç türüdür (Tablo 121). Karaçam, 3 076,7 hektar alanla ikinci sırada yer almaktadır. Kızılçam ve karaçam ile birlikte göknar, sedir, ardıç, fıstık çamı ve meşe ilçe ormanlarındaki başlıca ağaç türleridir. Araştırma sahası ormanları içinde, maki formasyonu ve az da olsa alpin çayır bitkileri de yer almaktadır.

Tablo 121. Gazipaşa'da Orman Alanının Ağaç Türlerine Göre Dağılımı (Ha), (2008)

İşl. Şef. Adı	Kızılçam	Karaçam	Göknar	Sedir	Ardıç	Fıstık Çamı	Meşe	Diğer Yapraklı	İbreli	Yapraklı	İğne ve Geniş Yap. Kar.	Genel Toplam
Doğanca	14 048,9	1 333,8	48,7	458,9			4,5		1 371,3		203,7	**17 470**
Gazipaşa	11 177,1	0,0	0,0	0,0	63,3	9,3	89,1	0,0	100,0	2 007,6	578,2	**14 025**
Karatepe	14 903,2	144,7	0,0	80,4	0,0	0,0	0,0	87,0	543,5	0,0	191,2	**15 950**
Sivastı	6 420,6	1 598,2	640,6	368,3	706,2	0,0	509,7	0,0	2 177,0	367,5	1 177,5	**13 966**
Toplam	**46 549,8**	**3 076,7**	**689,3**	**907,6**	**769,5**	**9,3**	**603,3**	**87,0**	**4 191,8**	**2 375,1**	**2 150,6**	**61 411**

Kaynak: Gazipaşa Orman İşletme Müdürlüğü, 2008.

Gazipaşa Orman İşletme Müdürlüğü, üretim faaliyetlerine esas teşkil eden Amenajman planına göre, orman emvali üretimini gerçekleştirmektedir. Buna göre, 2008 yılı üretim programı 11 608 m³ kabuklu gövde hacmi olarak belirtilmiştir. 2008 yıl sonunda 11 608 m³ damga yapılarak, program % 97 olarak gerçekleştirilmiştir. Bu miktarın bir kısmı, ilgili orman köyleri tarımsal kalkınma kooperatiflerine (Karatepe, İnal, Gökçebelen, Yeniköy, Yeşilyurt, Çamlıca, Alanya, Çamlıca ve Doğanca) verilerek endüstriyel odun üretilmiş ve Demirliçeşme satış deposuna nakledilmiştir. Depoya getirilen orman emvalleri (tomruk, maden direği, sanayi odunu), belirlenen satış takvimine göre açık arttırmalı, ihale usulü ile satılmaktadır.

Araştırma sahası ormanlarından, tomruk, tel direği, maden direği, sanayi odunu, ebatlı kâğıtlık odun, lif-yonga ve yakacak odun elde edilmektedir. 2008 yılında ilçe ormanlarından toplam, 26 330 m³ orman ürünü elde edilmiştir. Bunun 7074 m³'ü tomruk, 406 m³'ü tel direği, 1 408 m³'ü maden direği, 1 191 m³'ü sanayi odunu, 3 994 m³'ü ebatlı kâğıtlık odun, 2 422 m³'ü lif-yonga ve 9 835 m³'ü yakacak odundur (Tablo 122). 2007 yılında ise ilçe ormanlarından elde edilen toplam orman ürünü, 21 840 m³'tür.

Tablo 122. Gazipaşa'da Orman Ürünleri Üretim İstatistikleri (m³), (2007-2008)

Yıl	Tomruk	Tel Direk	Maden Direk	Sanayi Odun	Ebatlı Kâğıtlık Odun	Lif Yonga Odun	Yakacak Odun	Genel Toplam
2007	6 517	511	1 278	911	2 025	2 830	7 768	**21840**
2008	7 074	406	1 408	1 191	3 994	2 422	9 835	**26330**
Toplam	**13 591**	**917**	**2 686**	**2 102**	**6 019**	**5 252**	**17 603**	**48170**

Kaynak: Gazipaşa Orman İşletme Müdürlüğü, 2008.

Gazipaşa ormanlarından 2008 yılında 11 608 m³'lük enval, 11 582 sterli enval üretimi yapılmıştır. Bu üretimden yıllık 324 771,06 YTL kar elde edilmiştir (Tablo 123). 2007 yılında 11 563 m³'lük enval, 12 446 sterli enval üretimi yapılmıştır. 2006 yılında ise m³'lük enval üretimi, 2007 ve 2008 yıllarına göre daha yüksek olup, 15 429'dur.

Tablo 123. Gazipaşa'da Orman Ürünleri Üretim ve Satış İstatistikleri (2006-2008)

Yıl	M³'lük Enval Üretim	Sterli Enval Üretim	Yıllık Satış	Yıllık Gider	Yıllık Kar
2006	15 429	11 413	3 664 662,46	2 553 555,67	1 111 106,79
2007	11 563	12 446	3 505 27,67	2 647 982,87	857 724,80
2008	11 608	11 582	3 399 825,70	3 075 054,64	324 771,06

Kaynak: Gazipaşa Orman İşletme Müdürlüğü, 2008.

Araştırma sahasında 2008 yılında 6,5 hektar alanda suni tensil, 156,5 hektar alanda da tabî tensil yoluyla ağaçlandırma çalışmaları yapılmıştır (Tablo 124). 700 hektar bozuk orman alanında, gençleştirme ve iyileştirme çalışmaları yapılmıştır.

Tablo 124. Gazipaşa (1999-2008) Ormanlarındaki Ağaçlandırma İstatistikleri (Hektar)

Faaliyet	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Suni Tensil	40,0	124,0	114,0	9,5	38,0	49,0	20,0	28,0	-	6,5
Tabî Tensil	117,0	109,0	73,0	50,5	85,0	62,5	26,0	81,0	90,5	156,5
Rehabilitasyon	-	-	-	-	-	-	200,0	1350,0	600,0	700,0
Ağaçlandırma	-	53,0	-	150,0	40,0	50,0	75,0	-	-	-

Kaynak: Gazipaşa Orman İşletme Müdürlüğü, 2008.

Gazipaşa ormanlarındaki yapılanma istatistiklerin baktığımızda: 2008 yılında, 3,7 km yeni yol, 10,3 km sanat yapısı, 2 km traktör yolu, 4 km de büyük onarım yapılmıştır (Tablo 125).

Tablo 125. Gazipaşa Ormanlarındaki Yapılanma İstatistikleri (Km), (2008)

Faaliyet	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Yeni Yol	9,2	5,5	2,2	8,5	8,2	9,2	3,7
Sanat Yapısı	28,5	15,6	36,2	6	-	18,2	10,3
Traktör Yolu	0,9	-	1,4	3,9	2	2	2
Büyük Onarım	-	3	11,2	6	2,2	4	4

Kaynak: Gazipaşa Orman İşletme Müdürlüğü, 2008.

Gazipaşa ormanlarına, tarla açma, yangın, usulsüz ve kaçak kesim şeklinde oldukça büyük zararlar verilmektedir. 1999-2008 yılları arasında toplam 185,6 hektara, bu şekilde zarar verilmiştir. 1999-2008 yılları arasında, toplam 473 m³ usulsüz, 53.763 m³ kaçak kereste kesimi yapılmıştır. 1999-2006 yılları arasında toplam, 114 adet yangın çıkmıştır (Tablo 126).

Tablo 126. Gazipaşa Ormanlarına Verilen Zarar İstatistikleri (1999-2008)

Yıl	Usulsüz Kesim m³	Açma Suçu Adeti	Kaçak Kereste m³	Çıkan Yangın Adeti	Zayi Alan (Ha)
1999	20	3	1	11	18,87
2000	42	29	5	14	12,6
2001	67	17	17	13	3,5
2002	29	17	0,133	7	4
2003	214	4	0271	7	7,6
2004	35	8	1	9	12,2
2005	44	10	1	11	18,2
2006	22	11	1	10	7,8
2007	-	3	24,045	18	81
2008	-	2	29,692	14	19,8
Toplam	**473**	**104**	**53,763**	**114**	**185,6**

Kaynak: Gazipaşa Orman İşletme Müdürlüğü, 2008

2002 yılında çıkan 7 yangında 4,0 dekar, 2004 yılında çıkan 9 yangında 12,2 dekar, 2007 yılında çıkan yangınlarda 81,0 dekar alan yanmıştır (Tablo 127). 2002-2007 yılları arasında çıkan yangınlarda toplam, 130,8 dekar alan yanmıştır. Ağaçlandırma ve söndürme bedeli olarak yaklaşık 135 548 966 TL harcanmıştır.

Tablo 127. Gazipaşa'da Yanan Alan, Ağaçlandırma ve Söndürme Bedeli (2002-2007)

Yangın Çıkan Bölgeler	2002			2003			2004			2005			2006			2007		
	Yanan Alan (Dekar)	Ağaçlandırma Bedeli	Söndürme Bedeli	Yanan Alan (Dekar)	Ağaçlandırma Bedeli	Söndürme Bedeli	Yanan Alan (Dekar)	Ağaçlandırma Bedeli	Söndürme Bedeli	Yanan Alan (Dekar)	Ağaçlandırma Bedeli	Söndürme Bedeli	Yanan Alan (Dekar)	Ağaçlandırma Bedeli	Söndürme Bedeli	Yanan Alan (Dekar)	Ağaçlandırma Bedeli	Söndürme Bedeli
Doğanca Sivastı Gazipaşa Karatepe	4.0	1.854.235.000	2.295.423.000	7.6	617.100.000	2.524.293.000	12.2	13.120.000.000	3.071.816.700	18.2	571.741.00	99.408.48	7.8	9.817.00	35.581.65	81.0	115.923.60	238.189.252.355

Kaynak: Gazipaşa Orman İşletme Müdürlüğü, 2008.

Araştırma sahasında, yangın mevsimi sırasında, İç Anadolu'nun kuru hava kütlelerini taşıyan N, NE ve NW yönlü rüzgârlar, havadaki nispi nemi ve yanıcı maddelerin nem miktarını azaltarak yangınların çıkmasında ve yayılmasında etkili olmaktadır. Sıcaklık, yakıt üzerinde önemli bir rol oynarken, yüksek sıcaklıklar yakıtların kolayca tutuşabilme özelliğini arttırmaktadır. En küçük bir kıvılcım bile, yakıt nem kapasitesine bağlı olarak yangın tehlikesini artırmaktadır. İlçe ormanları birinci derece yangın risk sınıfı içindedir. Yangın risk değeri 12,0'dır.

İşletmede orman yangınları ile mücadelede kullanılmak üzere 9 adet arazöz, 1 adet dozer,1 adet greyder bulunmakta; yetersiz kalınan durumlarda ise bölge müdürlüğüne bağlı civar işletme müdürlüklerinden personel ve araç takviyesi istenmektedir. Çıkabilecek orman yangının durumuna göre, Manavgat ve Antalya da konuşlandırılan yangın helikopterlerinden de faydalanılmaktadır.

Orman yangın sezonunda, aylık ortalama 70 mevsimlik işçi çalıştırılmaktadır. Yangınları gözetleyebilmek ve haberleşmeyi sağlamak amacı ile 4 adet yangın gözetleme kulesi mevcuttur. Buradaki personel, yaz boyunca 24 saat görev yapmaktadır. Yangın sezonunda, muhabere amacıyla 1 adet röle istasyonu mevcuttur. Muhaberede 10 adet sabit, 15 adet mobil ve 24 adet seyyar telsiz kullanılmaktadır.

Orman yangınlarını önlemek amacı ile yangın sezonunda, İlçe Jandarma Bölük Komutanlığı ile iş birliği içerisinde ormanlarda devriye görevi yapılmaktadır. Bu da, vatandaşların daha dikkatli ve tedbirli olmaları açısından olumlu sonuçlar vermektedir. Ayrıca, bu amaçla köylerdeki ilköğretim okullarında vatandaşlara zaman zaman eğitici seminerler verilip, toplantılar düzenlenmektedir. Yangınlarla mücadelede, İlçe'deki tüm kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yapılmaktadır.

Koruma faaliyetleri, 4 adet toplu koruma ekibinde görevli 12 adet orman muhafaza memuru ile yürütülmekte, bu ekiplere araç sağlanmaktadır. Gazipaşa Orman İşletme Müdürlüğünde 2 Toyota hizmet aracı, 4 Isuzu hizmet aracı, 4 motosiklet, 9 yangın arazözü, 1 Caterpiller dozer, 1 Champion greyder olmak üzere toplam 21 araç ve makine mevcuttur.

3.4. MADENCİLİK

Gazipaşa İlçesi yer altı kaynakları bakımından zengin değildir. Sahada bulunan madenler hakkında da maalesef detaylı etüt çalışmaları tam olarak yapılmamıştır. Dolayısıyla sahada bulunan madenlerin ekonomik bakımdan İlçe'ye önemli bir katkıları yoktur.

Araştırma sahasında kurşun, çinko, manganez, barit, kuvarsit ve mermer madenleri bulunmaktadır. Sahada yer alan madenlerin çıkarıldığı alanlar, rezervi ve tenörü (MTA, 1980) şöyledir:

Kurşun: Karalar köyü Zeytinli Koyak mevkiinde yer almaktadır. Tenöründe % 3,12 Pb vardır.

Kurşun-Çinko: Karalar köyü, Sırtlanini, Gümüşdere ve Sudeliği mevkilerinde yer almaktadır. Tenöründe % 3,81-11,18 Pb, % 0,10-0,21 Zn vardır. Daha önce Fransızlar tarafından üretimi yapılmıştır.

Manganez: Kızılgüney köyü, Berem Çayı kenarında, 100 cm uzunluk, 32 cm kalınlık gösteren bir mostra bulunmaktadır.

Barit: Gazipaşa İlçesi'nde farklı kesimlerde barit yatakları bulunmaktadır. Bunlar: Karalar Köyü, Suluocak yatağı: Burada yer alan barit madeninin tenörü % 97,35 BaSO4, rezervi görünür+muhtemel 39 780 tondur. Beyobası Köyü yatağında barit filonlar halinde yer almaktadır. Göztaşı yatağı ise bir ara işletilmiştir. Karalar Köyü, Kelemenci Tepe yatağı: Tenör % 86,43 BaSO4, görünür rezervi 1 171 365 tondur. Karalar Köyü Boyalık Tepe yatağı: Tenör % 78,20 BaSO4, muhtemel rezerv 2 055 000 tondur. Karalar Köyü Madendere mevkii yatağı: Tenör % 98,96 BaSO4, jeolojik rezerv 192 000 tondur. Örencik, Çömlek Uçan mevkii yatağı: Tenör % 96,00 BaSO4, jeolojik rezerv 36 000 ton ve Küçüklüdere mevkii yatağı: Tenör % 86,16 BaSO4, jeolojik rezerv 56 000 tondur.

Kuvarsit: Yakacık Köyünde yer alan bu maden, kimyevi ve petrografik yönden iyi kalitededir. Tenörü % 98,45-98,61 SiO2, görünür rezervi 560 000 ve muhtemel rezervi 880 000 tondur.

Mermer: Sahanın birçok kesiminde, parçalar halinde Paleozoik yaşlı mermer bulunmaktadır. Bu formasyonlar, 99,3 km² (% 10,7)'lik bir alan kaplamaktadır Ancak, mermer yataklarının parçanmış olması ekonomik değerini düşürmektedir. Mermerler kalsit çökeller içermekle beraber, sert ve açık gri renklidir. Sahanın güneyinde, Göçük Köyü yakınlarında bulunan mermer yatağı, Akmer Mermer Fabrikası; sahanın kuzeyinde Akçal Dağı zirvesinde, dünyada nadir bulunan, Çin'in milli taşı emparator türü bej mermer yatağı, UĞUR Soğutma Makineleri Tekstil, Maden ve Mermer Sanayi A.Ş. tarafından işletilmektedir.

3.5. SANAYİ

Gazipaşa İlçesi'nde sanayi gelişmemiştir. Sınırlı sayıdaki sanayi faaliyetleri de tarıma dayalı sanayidir. Sahada, 1 adet sanayi sitesi, 2 adet zeytin yağ fabrikası ile 1 adet sıvı ve katı gübre imalatı yapan fabrika vardır.

Gazipaşa Sanayi Sitesi, farklı alanlarda hizmet veren sanayi esnaflarından oluşmaktadır. 2009 yılsonu verilerine göre, Sanayi Sitesi'nde toplam 242 işyeri bulunmakta ve bu işyerlerinde yaklaşık 750 kişi istihdam edilmektedir. Gazipaşa

Esnaf ve Sanatkârlar Odası 2009 yılı kayıtlarına göre, Gazipaşa Sanayi Sitesi'nde 56 meslek grubu belirlenmiştir. Bunlar arasında oto tamircisi (27 adet), soğuk demirci (19 adet), oto kaportacı (16 adet), oto elektrikçi (12 adet), hızarcı (12 adet), mobilya imalatçısı (10 adet), sıcak demirci (9 adet), tornacı (9 adet), ve oto boyacı (9 adet) en fazla iş yerine sahip meslek gruplarıdır.

İlçede yer alan zeytinyağı fabrikalarından Büyükakça Zeytinyağı Fabrikası, 1987 yılında kurulmuştur. Bünyesinde 1 adet daimi işçi, sezonda ise 10 işçi çalışmaktadır. Fabrika, Çobanlar Köyü sınırları içinde yer alır. İlçe merkezine 5 km uzaklıktadır. Bir diğer zeytinyağı fabrikası, Akdeniz Zeytinyağı Fabrikasıdır. 2006 yılında üretime başlamıştır. Ekmel mahallesinde bulunan işletmede, 1 adet daimi işçi ve sezonda ise 8 personel çalışmaktadır (Foto 46). Hammadde kaynaklarının yılın belli döneminde artıp azalmasına bağlı olarak, zeytinyağı fabrikalarının çalışma yoğunlukları değişmektedir. Bu nedenle, işletmelerin daimi işçi sayıları ile sezonda çalıştırdıkları işçi sayıları farklıdır.

Çobanoğlu Gübre Tarım Ticaret Limitet Şirketi, 2004 yılında üretime başlamıştır. Gazipaşa Toptancı Hali içinde bulunan işletmenin bünyesinde 9 işçi çalışmaktadır.

Araştırma sahasında, eski önemini kaybetmekle birlikte kilim, çuval ve heybe dokumacılığı ile ağaçtan kaşık yapımcılığı gibi el sanatları devam etmektedir.

3.6. ULAŞIM

İlçe merkezinden doğu-batı istikametinde Antalya-Mersin D 400 Devlet karayolu geçmektedir. Araştırma sahasında, karayolları ağı yeryüzü şekillerinin uzanışına paralellik göstermektedir. Gazipaşa'da kıyı kesimi ile sahanın kuzeyindeki yerleşmeleri birbirine bağlayan yollar, genellikle vadi boylarını izlemektedir.

D 400 karayolunun Gazipaşa sınırları içinde kalan bölümünün, dar ve çok virajlı olması ulaşımın istenilen ölçüde gelişmesini engellemektedir. Buna rağmen

trafik akışı oldukça yoğundur. Servis araçları ve ağır tonajlı kamyonların geçiş güzergâhı olması nedeniyle, yolun birçok yerinde fiziksel bozulmalar görülmektedir.

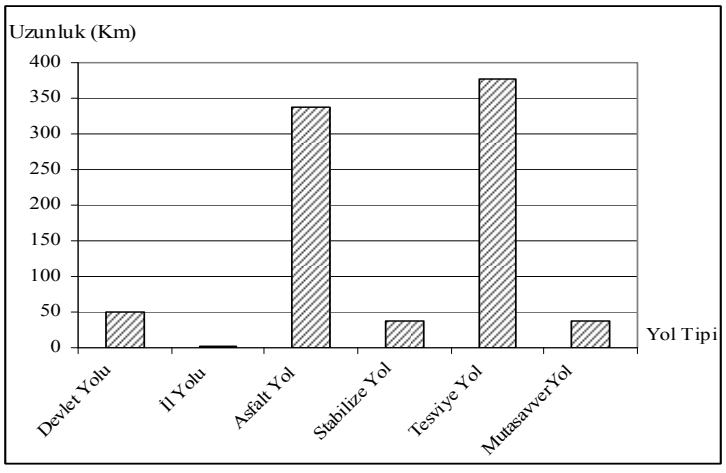
İlçe'den geçen Antalya-Mersin D 400 Devlet karayolunun yıllık ortalama günlük trafik sayısı 2 039'dur. Yıllık ortalama günlük trafik sayısı içinde % 67,5'lik (1 377) pay otomobillere aittir. Bunu % 14,6 (298) kamyon, % 8,9 (182) orta yüklü ticari taşıt, % 5,1 (105) otobüs ve % 3,8 (77) kamyon, römork, çekici ve yarı römork takip eder (Antalya Karayolları Böl. Müd., 2009).

Araştırma sahasında, 2009 yılı itibariyle toplam 845 km uzunluğunda karayolu ağı bulunmaktadır. Bunun 338 km'lik kısmı asfalt, 378 km'si tesviye, 38,5 km'si stabilize ve 38 km'si de mutasavver yol durumundadır (Tablo 128, Şekil 72-73).

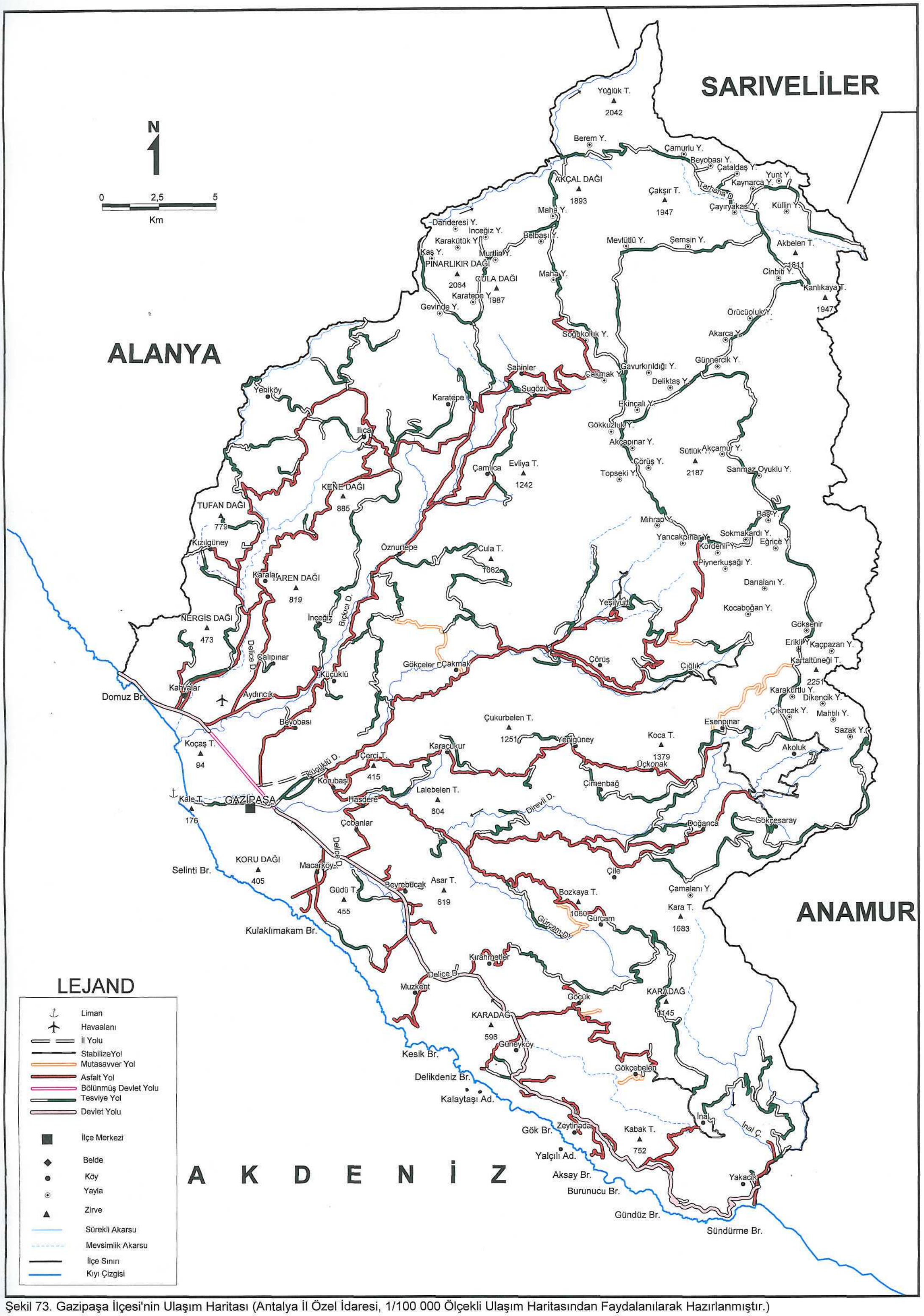
Tablo 128. Gazipaşa'da Yol Tipleri Uzunlukları ve Oranları (2009)

Yollar	**(Km)**	**%**
Devlet Yolu	50	5,9
İl Yolu	2,5	0,3
Asfalt Yol	338	40,0
Stabilize Yol	38,5	4,6
Tesviye Yol	378	44,7
MutasavverYol	38	4,5
Toplam	**845**	**100,0**

Kaynak: Antalya İl Özel İdaresi, 2009.

Şekil 72. Gazipaşa'da Yol Tipleri ve Uzunlukları (2009)

Şekil 73. Gazipaşa İlçesi'nin Ulaşım Haritası (Antalya İl Özel İdaresi, 1/100 000 Ölçekli Ulaşım Haritasından Faydalanılarak Hazırlanmıştır.)

D 400 karayolu bölünmüş yol olup ilçe sınırları içindeki uzunluğu 50 km'dir. Bu yolun belediye imar sınırları içindeki 5 km 2×2 bölünmüş asfalt sathi kaplama; geriye kalan 45 km ise 2×1 bölünmüş asfalt sathi kaplama yoldur. İlçe sınırları içindeki il yolu uzunluğu ise 2,5 km'dir.

Gazipaşa'da şehirlerarası yolcu taşımacılığı, otobüs firmalarıyla sağlanmaktadır. Ayrıca, araştırma sahasının Antalya-Mersin karayolu üzerinde bulunması ve bu istikamette yolcu taşıyan şehirlerarası otobüsler ilçede ulaşımını kolaylaştırmaktadır.

Araştırma sahasında yüksek kesimlerdeki yerleşmelerde ulaşım önemli bir sorundur. Bu köylerde, sahanın oldukça engebeli olmasının yanında, yolların bozuk stabilize yol olması ulaşımı güçleştirmektedir. Bununla birlikte, yağışların arttığı kış döneminde ulaşım aksamakta, yol yapım ve bakım masrafları da artmaktadır. İlçe merkezi ile köyler arasında ulaşım, otobüs ve minibüs seferleri ile sağlandığı gibi, halkın kendi imkânlarıyla da sağlanmaktadır. Sahada dikkat çekici unsurlardan biri de gelir seviyesi düşük köylerde ulaşım aracı olarak daha çok motosiklet kullanılırken, gelir seviyesi yüksek köylerde binek otoların kullanılmasıdır.

Araştırma sahasında, ilçe merkezi ile köyler arasında düzenli olarak ulaşımı sağlayan minibüsler ve küçük otobüsler vardır. Bu minibüsler ve otobüsler bazı köylerde günlük gidiş gelişler yaparken, bazı köylerde haftanın birkaç günü gidiş geliş yapılmaktadır. Örneğin, arazinin parçalanmış olduğu, yüksekliğin arttığı ve nüfusun azaldığı Çığlık, Akoluk, Gökçesaray, Çimenbağ, Esenpınar, Şahinler ve Öznurtepe köylerinde haftanın 3 günü ilçe merkezine minibüs seferi vardır. Ayrıca bu köyler, ilçe merkezine en uzak olan yerleşmelerdir (Tablo 129).

Tablo 129. Gazipaşa'da Yerleşmelerin Antalya'ya ve İlçe Merkezine Olan Uzaklıkları (Km)

Köyler	İle Uzaklık	İlçeye Uzaklık	Köyler	İle Uzaklık	İlçeye Uzaklık
Akoluk	226	44	İnal	210	28
Aydıncık	178	7	İnceğiz	192	14
Beyobası	186	4	Karaçukur	192	10
Beyrebucak	192	10	Karalar	192	14
Çakmak	197	12	Karatepe	211	33
Çalıpınar	188	10	Kırahmetler	195	13
Çamlıca	206	24	Kızılgüney	195	18
Çığlık	215	32	Korubaşı	183	1
Çile	211	29	Küçüklü	190	8
Çimenbağ	205	23	Macar	189	7
Çobanlar	190	8	Muzkent	195	13
Çörüş	201	19	Öznurtepe	199	7
Doğanca	414	35	Sugözü	210	28
Esenpınar	212	30	Şahinler	213	41
Göçük	201	19	Üçkonak	206	24
Gökçebelen	211	29	Yakacık	212	30
Gökçesaray	210	38	Yenigüney	201	19
Güneyköy	199	17	Yeniköy	211	35
Gürçam	215	33	Yeşilyurt	205	23
Hasdere	193	11	Zeytinada	200	18

Kaynak: Gazipaşa Kaymakamlığı Brifing Raporu, 2009.

İlçede karayolları dışında diğer ulaşım sistemleri henüz gelişmemiştir. Araştırma sahasında, bir havaalanı bulunmaktadır. Kâhyalar Beldesi sınırları içinde kalan Gazipaşa Havaalanı'nın yapımına 1989 yılında başlanmış ve havaalanı, 2009 yılı Temmuz ayında hava trafiğine açılmıştır. A 319, Boeing 737-300/500'lerin ve jetlerin rahatlıkla inebileceği, tahditli bir havaalanıdır. Ancak istimlâk ve genişletme çalışmaları bittiği zaman tarifeli uçaklar ve turist taşıyan charter uçaklar da inmeye başlayacaktır. Gazipaşa Havaalanı, Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMİ) tarafından 25 yıllığına TAV firmasına kiralanmıştır. Havaalanının toplam uzunluğu 1 244 metredir. Bunun 1 122 metresinin eni 24 metre, 122 metresinin eni ise (kara tarafında) 30 metre olan bir piste sahiptir. Havalimanında, 110-18 metre ebadında araç yolu ve 50-80 metre ebadında 1 uçak kapasiteli apron mevcuttur. 500 bin yolcu kapasiteli havaalanının terminal binası 2 144 m² toplam alana sahiptir. Denizden 30 metre yüksekliğe sahip havaalanında, arazi eğimi % 1'dir. Terminal, havaalanı işletmeciliği için gerekli elektrik, elektronik, mekanik sistem ve teçhizatlarla

donatılmıştır. Gazipaşa Havaalanı 105 araç kapasiteli otopark alanına sahiptir (Foto 47).

Gazipaşa Havaalanı'nın ilçe ve bölge turizmine büyük katkısı olacaktır. Havaalanının aktif olarak faaliyete geçmesi ile Antalya'dan Alanya'ya 3-4 saatte ulaşabilen yerli ve yabancı turistler, Gazipaşa'dan Alanya'ya 40 dakika gibi kısa bir sürede ulaşabilecektir. Böylece Gazipaşa Havaalanı, hem Antalya Havalimanı'nın sıkışan kapasitesine destek sağlayacak, hem de turistlerin ulaşımda harcadığı zamanı kısaltacaktır. Ayrıca, tarımsal üretimin dış pazarlara ulaştırılması da kolaylaşacaktır.

Sahanın güney sınırını oluşturan kıyı şeridinin birçok kesiminde kayalıkların bulunması, denizcilik faaliyetlerini ve deniz ulaşımının gelişmesini engellemiştir. Henüz inşaatı devam eden yat limanı ve feribot iskelesi yakın bir gelecekte hizmete açıldığında, Gazipaşa, demiryolu dışında tüm ana ulaşım imkânlarından yararlanıyor olacaktır.

Araştırma sahasında haberleşme imkânları da hızla gelişmektedir. İlçe merkezi ve köyler, 14 adet otomatik santral aracılığı ile şehirlerarası ve uluslararası otomatik telefon görüşmelerine açıktır. 2008 yılında, ilçe merkezinde 5 855, köylerde 4 012 olmak üzere sahada toplam 9 867 abone mevcuttur. Güneyköy, Karatepe, Doğanca ve Çobanlar santralleri hariç, diğer bütün santrallerde ADSL bağlantısı yapılabilmektedir. İlçede, Türkiye'de hizmet veren GSM operatörlerinin hepsi faal durumdadır. Ancak şehirden uzak dağlık ve engebeli yerleşmelerde zaman zaman erişim problemi yaşanmaktadır. Ayrıca belediye tarafından kurulan TV vericileri ile bütün uydu yayınları izlenebilmektedir. Saha sınırları içinde doğalgaz iletim hattı bulunmamaktadır

3.7. TİCARET

Araştırma sahasında, genellikle bölgesel ihtiyaçları karşılamaya yönelik olan ticari faaliyetler, yeterince gelişmemiştir. Bu durum üzerinde, ilçede sanayi faaliyetlerinin gelişmemiş olması, sahanın daha fazla ticari potansiyele sahip Alanya'ya yakın olması ve yöre halkının Alanya'dan alış veriş yapması etkilidir.

Gazipaşa'da ticaret, tarım sektörü ile az da olsa turizm sektörü arasında kurulmuştur. Tarım ve turizm faaliyetleri, araştırma sahasının güneyinde ve ilçe merkezinde yoğunlaştığından, ticari faaliyetler de sahanın bu kesimlerinde yoğunluk kazanmaktadır. Gazipaşa ticaretinin lokomotifi tarım sektörüdür.

Gazipaşa'da üretilen sebze ve meyvelerin satışı, Gazipaşa ve Kâhyalar hallerinde gerçekleşmektedir. Gazipaşa Toptancı Hali 1 Ocak 1980 yılında açılmıştır. Günümüzde 40 000 m² alan üzerinde, 87 dükkân ve 6 ardiyeden oluşmaktadır. Gazipaşa Toptancı Hali'nde yaklaşık 270 kişi daimi, 200 kişi de sezonda mevsimlik işçi olarak çalışmaktadır. Hal müdürlüğü 2009 yılında 15 personelle Gazipaşa çiftçisine hizmet vermektedir. Kâhyalar Toptancı Hali ise 6 000 m² alan üzerinde 20 adet dükkândan oluşur ve 30 adet çalışanı vardır.

2009 yılında sahada, 2000'den fazla ticari işyeri bulunmaktadır. Bakkal (175 adet), kahvehane (73 adet) ve berber (58 adet) gibi işyerleri sahadaki ticarethaneler arasında öne çıkmaktadır. Gazipaşa'da işletmelerin çapları küçüktür. İşçi sayıları 2-5 arasında değişmektedir. En fazla çalışana sahip meslekler kahvehaneler, lokantalar, fırınlar ve oto tamircileridir.

Sahada, değişen şartlar itibariyle özellikle turizm faaliyetlerinin ilçeye girmesiyle birlikte, inşaat sektörü ve buna bağlı olarak marangozluk, mobilya, iç dekorasyon gibi faaliyetler nitelik ve nicelik olarak zenginleşmiştir. Ayrıca, Gazipaşa'da zirai ilaç ve gübre bayiliği de önemli bir yer tutmaktadır.

İlçe merkezinde haftanın iki günü kurulan pazarlar ve haftanın belirli günleri köylere gelen satıcılar da ticaret açısından önemlidir. Sahada Pazartesi günü kurulan pazar, giyim ve zücaciyeye; Cuma günleri kurulan pazar ise sebze, meyve ve gıdaya yöneliktir.

Gazipaşa'da 2008 yılı itibariyle Esnaf ve Sanatkârlar Odası'na bağlı 1 328, Antalya Ticaret ve Sanayi Odası Temsilciliği'ne kayıtlı 541, Şoförler ve Sanatkârlar Odasına kayıtlı 403 ve Baro Temsilciliği'ne bağlı 15 üye vardır (Tablo 130).

Tablo 130. Gazipaşa'da Yer Alan Mesleki Kuruluşlar ve Üye Sayıları (2007-2008)

Mesleki Kuruluşlar	Üye Sayısı (2007)	Üye Sayısı (2008)
Esnaf ve Sanatkârlar Odası	1 230	1 328
Şoförler ve Sanatkârlar Odası	401	403
Ticaret ve Sanayi Odası Temsilciliği	550	541
Baro Temsilciliği	13	15
Toplam	**2 194**	**2 287**

Kaynak: İlçe Brifing Raporu, 2008.

3.8. TURİZM

Turizm potansiyelinin oldukça yüksek olduğu Gazipaşa'da doğal ve beşeri sınırlılıklar nedeniyle birçok turistik aktivite yapılamamaktadır. Araştırma sahasında turizm potansiyelini oluşturan çekicilikler, doğal çekicilikler ile tarihi ve kültürel çekicilikler olmak üzere iki ana grupta incelenmiştir.

3.8.1. Doğal Çekicilikler

Gazipaşa'da doğal çekiciliklerin başında: dağlık alanlar, akarsu ve kaynaklar, mağaralar, deniz ve kumsallar, Koru Doğal Havuzları, sualtı, Sugözü Mesire Alanı, Evliya Tepe Doğal Koruma Alanı, flora ve fauna gelmektedir (Şekil 74).

Dağlık Alanlar: Araştırma sahasında yer alan, Sütlük (2 187 m), Kanlıkaya (1 947 m), Akbelen (1 811 m), Hüyük (1 926 m), Çakşır (1 947 m), Gölyalağı (2 088 m), Akçal (1 893 m), Cula (1 987 m) ve Pınarlık (2 064 m) dağlık kütleleri, dağ yürüyüşleri ve tırmanışları açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Bitki örtüsü ve orman varlığı bakımından oldukça zengin olan bu dağlık alanlar, kayak sporu açısından da değerlendirilebilecek doğal çekiciliklerdendir. Dağlık alanlardaki bu potansiyel, planlı bir yaklaşımla değerlendirilirse, ilçe turizmi içerisinde önemli bir yere sahip olacaktır.

SARIVELİLER

N

0 2,5 5

Km

Çamurlu Y.

Tarhana D.

İnceğiz Y.

Akbelen T.

1811

Maha Y.

CULA DAĞI

1987

Örücüoluk Y.

Soğukoluk Y.

ALANYA

Yeniköy

Karatepe

Sütlük T.

2187

Çamlıca

Topseki Y.

KENE DAĞI

885

Yarıcakpınar Y.

Kızılgüney

Bıçkıcı D.

Delice D.

Çörüş

Gökçeler D.

Kahyalar

Domuz Br.

Çukurbelen T.

1251

Esenpınar

Küçüklü D.

GAZİPAŞA

Üçkonak

Direvli D.

Delice D.

Selinti Br.

Beyrebucak

Asar T.

619

Bozkaya T.

1060

ANAMUR

Gürçam D.

Kulaklımakam Br.

Delice D.

Muzkent

KARADAĞ

1145

Kesik Br.

Delikdeniz Br.

Kalaytaşı Ad.

İnal

İnal Ç.

Gök Br.

Yalçılı Ad.

Aksay Br.

Burunucu Br.

Gündüz Br.

Sündürme Br.

A K D E N İ Z

LEJAND

- Ören Yeri
- Manastır
- Kule
- Antik Kent
- Plaj
- Mağara
- Türbe ve Mezarlar
- Tümülüs
- Mesire Yeri
- Düden
- Han
- Sıcak Su Kaynağı
- Yerleşme Merkezleri
- İlçe Merkezi
- Zirve
- Sürekli Akarsu
- Mevsimlik Akarsu
- İlçe Sınırı
- Kıyı Çizgisi

Şekil 74. Gazipaşa İlçesi'nin Turizm Değerleri Haritası

Akarsu ve Kaynaklar: Gazipaşa İlçesi'ndeki akarsular, morfometrik ve hidrolojik özellikleri bakımından, rafting, kano ve nehir kayağı gibi su sporları açısından çok avantajlı sayılmazlar. Ancak, özellikle yağışların fazla olduğu kış mevsiminde ve eriyen karların yağışlara eklendiği bahar aylarında, Bıçkıcı ve Gökçeler derelerinde, rafting ve kano sporları yapılabilir. Bununla birlikte, akarsu boylarında amatör balıkçılık faaliyeti ve rekreasyonel etkinlikler de gerçekleştirilebilir. Araştırma sahasındaki Ilıca ve Sarısu Madensuyu kaynakları, sağlık turizmi açısından dikkat çekmektedir.

Ilıca Kaynağı: Ilıcaköy (Gevinde)'de, Sinad Dere Vadisi'nde, tek bir kaynaktan çıkmaktadır. Ilıca kaynağının ölçülebilen debisi 2 l/sn'dir. Kaynak 24,5 °C sıcaklıkta, tuzlu ve hidrojen sülfür kokuludur (Erzenoğlu,1997). Kaynaktan bol miktarda gaz çıkışı gözlenmektedir. Ilıca Kaynağı astım, kadın hastalıkları, ülser ve romatizmal hastalıkları tedavi edici özelliktedir.

Sarısu Madensuyu Kaynağı: Tufan Tepe'nin doğusunda, Sarısu Dere Vadisi'nin kenarındaki bir kaynaktan çıkmaktadır. Sarısu Madensuyu'nun debisi, 0,5 lt/sn'dir. Kaynak, 18 °C sıcaklıkta olup renksiz ve berraktır (Erzenoğlu, 1997). Kaynak çıkışında traverten çökelimleri gözlenmektedir. Sarısu Madensuyu Kaynağı, içme kürlerinde, bileşimi itibariyle (toplam mineralizasyonunun az oluşu nedeniyle) sindirim sistemi ile ilgili rahatsızlıklarda kullanılabilecektir. Sarısu Madensuyu üzerinde küçük bir çeşme vardır. Ancak bu zenginlik sadece yöre halkı tarafından bilinmekte ve turizm açısından değerlendirilmemektedir.

Mağaralar: İnceleme sahasındaki mağaralar, turizm için önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Bu potansiyelin değerlendirilmesi turizme katkı sağlayacaktır. Bu açıdan dikkat çeken mağaraların başında: Yalandünya, Korsanini ve Sırtlanini gelmektedir.

Yalandünya Mağarası: Gazipaşa'nın 10 km güneydoğusundaki Beyrebucak Köyü'nün kuzeyinde yer alan Asar Tepe'nin (619 m) güney yamacında bulunmaktadır. Mağara, tabanı toprak, çakıl ve molozlarla kaplı olmasına karşın, içerisinde sarkıt, dikit, sütun gibi damlataşı oluşumları barındırmaktadır. Oluşum ve gelişimlerini tamamlayan bu şekiller, çoğu yerde birleşerek mağarayı salon ve

odacıklara ayırmıştır. Bütün mevsim kuru olan mağarada yağışlı dönemlerde tavandan damlayan sular, bazı bölümlerde küçük birikintiler oluşturur. Sahip olduğu özelliklerin yanında, ulaşım kolaylığı ve doğal çevre güzelliği mağaranın turizm değerini arttırmaktadır. Bu özellikleri nedeniyle, önceki yıllarda basit düzenlemelerle turizme açılmıştır. Ancak, gerekli projeler hazırlanmadan, gelişigüzel yöntemlerle yapılan bu düzenlemeler ekonomik olmadığı gibi mağaranın tahribatına da yol açmıştır (Nazik vd., 2001). Turizm amaçlı kullanım için, mimari ve elektrik projelerinden oluşan uygulama projesi hazırlanarak, mağara turizme kazandırılmalıdır.

Korsanini Mağarası: Korsanini Mağarası, ilçe merkezinin 4 km batısında, Koçaş Tepe'nin İncirliyayla mevkiine bakan deniz kenarında yer alır. Motor veya sandal ile ancak denizden girilebilen mağara, deniz kıyısında, dik bir felezin altında bulunmaktadır. İki ağzı olan bu mağara, birbirine bağlı ancak farklı dönemlerde oluşmuş iki bölümden meydana gelmiştir. Mağaranın toplam uzunluğu 297 m'dir. Dalgaların etkisine açık olan mağaranın nemli, ılık havası vardır. Sıcaklık 23 ºC-29 ºC ve mutlak nem % 65-% 81'dir (Nazik vd., 2001). İlçede Kızılkaya Mağarası veya Korsanlar Aşk Mağarası da denilen, Korsanini Mağarası, efsanelere konu olmuştur. Antik çağda, mağaranın derinliklerinde aşk suyu olduğu inancı yaygındır. Mağaranın iyotlu havasının astım hastalığına iyi geldiği bilinmektedir. Ayrıca mağara, Caretta Caretta kaplumbağaları ile Akdeniz Foklarının uğrak yerlerinden biridir (Gazipaşa Kaymakamlığı Brifing Raporu, 2009). Fiziki özellikleri ve ulaşımının her zaman mümkün olmaması nedeniyle, turizm amaçlı kullanılamamaktadır. Ancak havaların iyi olduğu zamanlarda, insanların gezmeleri için küçük boyutlu düzenlemeler içeren uygulama projesi hazırlanmıştır. Macera arayan turistler için iyi bir alternatif olabilir.

Sırtlanini Mağarası: Karalar Köyü yakınlarında, yaklaşık 1 100 m yüksekte bulunan mağaraya, 30 dakikalık bir tırmanışla ulaşılmaktadır. Sırtlanini mağarası yatay özellikler gösteren fosil bir mağaradır.

Araştırma sahasında, Mavi, Yeniköy (Yeniköy), İnal (Yakacık Köyü), Küllin (Çayıryakası Yaylası) ve Kızılin (Selinus Plajı) mağaraları mevuttur. Bunların dışında, dağlık sahalarda keşfedilmeyi bekleyen birçok mağara bulunmaktadır.

Deniz ve Kumsallar: Gazipaşa İlçesi'nin kıyı şeridi uzunluğu, 50 km'dir. Bu kıyı şeridinde kumsallar, kayalıklara göre daha az olsa da, denize girmek için çok uygun plajlar bulunmaktadır. Fakat, kayalıkların arasına gizlenmiş müthiş güzellikte koylar da denize girmek için ideal mekânlardır (Foto 48). Ayrıca, birçok yerde kıyıdan kilometrelerce açığa kadar derinliğin 30-40 metreyi geçmemesi de, deniz turizmi için bir avantajdır. Kıyı şeridi boyunca, Selinus, Koru ve Kâhyalar plajları, sahip oldukları özellikler ile insanları büyülemektedir.

Selinus (İskele) Plajı: Gazipaşa İlçesi'nin batısında, Pazarcı Plajı'nın doğusunda, şehir merkezine 3 km uzaklıktadır. Plaj genellikle tatilcilerin en çok tercih ettiği bir plaj özelliği taşımakta ve bungalov evleri ile de dikkat çekmektedir (Foto 49).

Koru Plajı: Selinti Plajı'nın doğusunda, Kale Tepe (176 m) ile Selinti Burnu arasında yer alır. Koru Mahallesi sınırları içinde kalan plaj, 2 km uzunluğunda ve 50 m genişliğindedir. Koru Plajı'nda yalıtaşı oluşumları dikkat çekicidir. Yalıtaşları, burada, üç doğal havuz oluşturmuştur. Yalıtaşlarından oluşmuş Koru Doğal Havuzları, doğanın Gazipaşa'ya sunduğu ender güzelliklerden biridir. Dalga olmadığı zamanlarda, denizle bağı geçici olarak kopan küçük havuzların suyu iyice ısınıp, çocuklar için eğlenceli bir oyun havuzuna dönüşmektedir. Ayrıca yalıtaşlarına ve havuzlara dalga ile gelip dönen deniz suyu, yabancı maddelerden temizlenmektedir. Yani doğal arıtma tesisi işlevi de gören bu havuzlar, Gazipaşa sahillerinde denizin temizliğine katkıda bulunmaktadır. Bu havuzlarda dalış eğitimleri de rahatlıkla verilmektedir. Bununla birlikte, farklı bir deneyim yaşamak isteyen turistlerin yüzmek için tercih edebilecekleri çok güzel bir noktadır (Foto 50).

Kahyalar (Pazarcı) Plajı: Domuz Burnu'nun doğusu ile Karadağ (Kocaş Tepe, 194 m) arasında, Kâhyalar Beldesi'nin sınırları içinde yer alır. Plaj, 2 km uzunluğunda ve Akdeniz'e hâkim bir konumdadır**.**

Ayrıca sahada, Yakacık Plajı ile Halil Limanı da, eşsiz doğasıyla insanları cezbeden küçük plaj sahalarıdır.

Su Altı: Gazipaşa, su altında da özelliği olan bir yerdir. Araştırma sahasının, antik çağlarda önemli bir liman kenti olması ve buna bağlı olarak kıyılarında yoğun

bir deniz trafiği yaşanması, su altını, arkeolojik kalıntılar bakımından öne çıkarmaktadır. Akdeniz'in diğer kıyılarına göre oldukça temiz kalmış ve doğası bozulmamış olan Gazipaşa açıklarında, Lahoz, Orfoz, Mercan, Trança ve Sinağrit gibi değerli balık türlerini görmek mümkündür. Gazipaşa kıyılarında bazı yerlerde, kilometrelerce açığa kadar 30-40 metre olan deniz derinliği, bazı yerlerde ise kıyıdan 100 metre açılmadan 300 metre derinliğe inmektedir. Ayrıca "zengin balık populasyonun görülebileceği dik ve sarp yamaçların altında doğal meralar ve su altı mağaraları mevcuttur" (Sualtı Gazetesi, 2009).

Gazipaşa, gerek serbest dalış, gerekse tüplü dalış için oldukça zengin bir coğrafyaya sahiptir. Uzun bir kıyı şeridinden dolayı, dalış yapılacak çok sayıda nokta bulunmaktadır. Gazipaşa Su ve Doğa Sporları Kulübü, dalış turizminde yeni bir merkez oluşturmak için Gazipaşa kıyılarında dalış parkurlarını belirlemeye çalışmaktadır. Deniz Feneri bölgesinde bulunan ve denizden girilip 63 metrelik bir su altı mağarasını takip ederek karaya çıkılan Mavi Mağara'da da, parkur çalışması yapılmıştır. Mavi Mağara, denizden karaya çıkılabilen ender oluşumlardan biridir. Mavinin bütün tonlarının görülebileceği denizi ve sualtında keşfedilmeyi bekleyen gizemi ile Gazipaşa, dalış sporcularının adrenalin yaşamada yeni gözdesi olacaktır.

Sugözü Irmağı Mesire Alanı: Sugözü Irmağı, ilçede en çok rağbet gören mesire yerlerinden biridir. Sugözü'ne gitmek için, ilçe merkezinden, Beyobası, Küçüklü, Öznurtepe ve Sugözü yolunu izlemek gerekmektedir. Küçük bir hidroelektrik santralının da bulunduğu Sugözü Irmağı'na, alabalık yavruları bırakılarak üremeleri sağlanmıştır. Mesire alanında birkaç kır lokantası bulunmaktadır. İstenirse yazın en sıcak günlerinde bile, Sugözü'nün soğuk olan suyuna da girilebilmektedir.

Evliya Tepe Doğal Koruma Alanı: Toros Dağları'nın Akdeniz'e uzantısı olan Evliya Tepe, flora ve fauna çeşitliliği ile doğa yaşamının gözlenebildiği bir orman içi dinlenme alanıdır. İlçe merkezine 5 km mesafede, deniz kenarında, 50 hektar kullanım alanına sahiptir. Bu mesire yeri, yemyeşil ağaçları ve müthiş manzarası ile hafta sonu pikniğe gidilecek en ideal mekânlardan biridir. Kızılin Kayalıkları, Kosanlar Aşk Mağarası ve Orman Kampı Su Kaynakları'nı bünyesinde barındırmaktadır.

Flora ve Fauna: İnceleme sahasının engebeli ve dağlık olması, yükseltinin kısa mesafede değişmesi ve iklim özellikleri, sahada, çeşitli bitki türlerinin görülmesine neden olmuştur. Kıyı kesimlerde kızılçam ve maki türleri; iç kesimlere doğru karaçam, göknar, sedir, ardıç türlerinin oluşturduğu ormanlar yer alır.

Araştırma sahasının faunası da oldukça dikkat çekicidir. "Yaban domuzu, tilki, kurt, çakal, kızıl sincap, kirpi, yarasa, Toros kerkenkelesi, karatavuk, bıldırcın, keklik ve uysal yılan" bazı hayvan türlerini oluşturmaktadır. Araştırma sahasını fauna bakımından özel kılan nedenlerden biri de, Gazipaşa sahillerinin Türkiye'de Caretta Caretta (deniz kaplumbağası)'ların yumurta bıraktığı 17 sahilden biri olmasıdır. Ayrıca, nesli tükenmekte olan Akdeniz fokları (Monachus Monachus)'nın da Gazipaşa kıyılarında yaşamaları, Gazipaşa kıyılarının ne kadar temiz oluğunu kanıtlamaktadır. "Akdeniz Foku IUCN (Dünya Doğayı Koruma Birliği) tarafından koruma altına alınan 12 canlı türünden biri olup, bilim adamlarına göre dünyadaki sayılarının 200-300 civarında olduğu, bunun 50 tanesinin Türkiye sularında yaşadığı tahmin edilmektedir" (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2009).

Dolayısıyla, zengin olduğunu düşündüğümüz bu fauna ve flora potansiyeli, saha turizminin çeşitlenmesine katkıda bulunacağı gibi, sahanın ekonomisine ve sosyal yaşamına da katkıda bulunacaktır.

3.8.2. Tarihi ve Kültürel Çekicilikler

Yüzyıllar boyunca farklı kültür ve uygarlıklara sahne olan araştırma sahası, kültürel ve tarihi değerler bakımından oldukça zengindir. Ayrıca Gazipaşa'nın sahip olduğu tarihi ve kültürel çekicilikler, iklimi ve elverişli coğrafi konumu sayesinde her mevsim gezilebilmektedir. Kültür turizmi kapsamında ele alınacak bu zenginliklerin korunması ve turizm açından değerlendirilmesi gerekmektedir.

3.8.2.1. Tarihi Değeri Olan Yerler

Gazipaşa'da yerleşmenin tarihi, MÖ 3000'lere, Sümer egemenliğine kadar uzanmaktadır. Saha Hitit, Fenike, Pers, Helen, Mısır, Roma, Bizans, Selçuklu, Teke

Beyliği, Karamanoğulları Beyliği ve Osmanlı hâkimiyetinde kalmıştır. Dolayısıyla sahanın tarihi zenginlikleri de, bu dönemlerden günümüze ulaşmıştır. Araştırma sahasında tarihi değerler içinde: antik kentler, ören yerleri, su kemerleri, türbe ve mezarlar yer alır.

Selinus Antik Kenti: Gazipaşa İlçesi sınırları içerisinde, bugünkü adıyla Hacımusa, antik adıyla Selinus Potamos olan çayın denize döküldüğü yerde, Kale Tepe'nin üzerinde ve yamacında yer almaktadır. Selinus, antik çağın meşhur araştırmacılarına da konu olmuş, günümüze kadar birçok seyyah ve arkeolog tarafından ziyaret edilerek incelenmiştir. Dağlık Kilikia (Kilikia Trakheia) Bölgesi'nin en önemli kentlerinden biri olan Selinus'un tarihi, MÖ 6. yy'a kadar uzanmaktadır. Son yıllarda yapılan bilimsel çalışmalarda, Asur kaynaklarında, kentin adının "Sallune" olarak geçtiği; Prindu Kralı'nın egemenlik sınırları içerisinde kaldığı ve deniz yoluyla Kıbrıs ile bağlantısı olduğu saptanmıştır. Kentin önemli yapılarından sur duvarlarının bir kısmı, Thekla'ya adanmış kilise, sarnıç ve su kemerleri, günümüze ulaşmış kalıntılardır (Foto 51). Diğer yapıların birçoğu tahrip olmuştur. İmparator Trajanus adına yapılan sanal anıt mezar olan Şekerhane Köşkü de, Selinus Antik Kenti içinde yer almaktadır (Antalya Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Kültür Envanteri, 2005).

Nephelis (Muzkent): Muzkent Köyü sınırları içerisindedir. Nephelis Antik Kenti'ne ulaşım, Gazipaşa-Mersin karayolunun 15. km'sinden güneye sapan, 5 km'lik stabilize yol ile sağlanmaktadır.

Cestrus Antik Kenti-Macar Öreni: Gazipaşa İlçesi'nin 6 km güneydoğusunda yer alır. Kalıntılar yaklaşık 400 metrekarelik bir alana yayılmıştır. Yazıtlara göre, Cestrus Antik Kenti olarak lokalize edilmiş ve MS I. ve II. yy'a tarihlenmiştir (Antalya Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Kültür Envanteri, 2005).

Julıa Sebaste Antik Kenti: Göçük Köyü sınırları içerisinde bulunmaktadır. Kentteki yoğun tahribat, yapıların fonksiyonunun anlaşılmasını güçleştirmektedir Ancak kentin doğusunda yan yana podyumların yer aldığı bir yapı vardır. Bu podyumların biri yazıtlı olup, kentin adı geçmektedir. Toplam üç adet yazıt tespit

edilmiştir. Bunlardan birisi Helenistik döneme tarihlenmektedir (Antalya Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Kültür Envanteri, 2005).

Antıocheıa Ad Gragum: İlçe merkezinden 18 km uzaklıktaki Güney Köyü'nde yer alır. Nohut yeri olarak da bilinir. İsmini Kommegene Kralı IV. Antiochis'den alan bu kentin bulunduğu bölge, denize dik inen dağlık bir araziden oluşmaktadır. Deniz seviyesinden yüksekliği 300 metredir. Kent daha sonra Roma ve Bizans dönemlerinde iskân görmüştür (Antalya Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Kültür Envanteri, 2005).

Adandalamos Antik Kenti-Adanda*:* Gazipaşa İlçesi'nin 15 km kuzeydoğusundadır. Bugünkü Çile Köyü'nde, yüksek ve sarp bir dağın zirvesinde kurulmuştur. Kentin adı "Ana Tanrıça Tapınıcısı" anlamına gelmektedir. Kent surla çevrili olup doğuya bakan kente giriş kapısının güneyinde büyük bir kule yer almaktadır. Kentin diğer yapıları arasında, agora, doğal kayaya oyulmuş çeşme ve tapınaklar bulunmaktadır (Gazipaşa Kaymakamlığı Brifing Raporu, 2009).

Altıkapı Han: Gazipaşa İlçesi'nin Yakacık Köyü sınırları içerisinde yer alır. Han, yaklaşık dikdörtgen planlı moloz taş ve harç kullanılarak yapılmıştır. Önde revak kısmı bulunmaktadır. Revak açıklıkları kemerli kapılarla sağlanmış. Bunlardan üç tanesi tam olarak kalmış, diğerleri yıkılmış durumdadır (Gazipaşa Kaymakamlığı Brifing Raporu, 2009).

Bıçkıcı Manastırı: Selinus Plajı'nın 3 km kuzeybatısında bulunur. Kalıntılar, Erken Bizans dönemi olarak tarihlenmektedir. Manastır kalıntıları günümüzde sarnıca dönüştürülmüştür.

Orta Çağ Kulesi-Bıçkıcı: Kâhyalar Beldesi'nde yer alan Bıçkıcı Manastırı'nın batı tarafındaki sahil düzlüğünde yer alan iki katlı moloz taş duvar örgülü yapıdır.

Hasdere Köyü'ndeki Türbe ve Mezarlar*:* Gazipaşa İlçesi'ne 5 km uzaklıktadır. Gazipaşa İlçesi'nin ilk yerleşim yeri olduğu söylenen bu köyde, yöre mimarisini yansıtan sivil mimarlık örnekleri bulunmaktadır. Burada bulunan türbenin kime ait olduğu bilinmemektedir. Etrafında başka mezarlar da yer almaktadır.

Aydap (İotape): Gazipaşa'nın batısında, Alanya ilçesi sınırında yer alır. Adını, MS 38-72 yıllarında yaşamış olan Kommagene Kralı IV. Antiochus'un karısı

İotape'den almıştır (Gazipaşa Kaymakamlığı Brifing Raporu, 2009). Günümüzde, Gazipaşa-Alanya karayolu, antik kentin içinden geçmekte ve kenti ikiye bölmektedir. Antik liman kalıntılarının bulunduğu küçük koy, denize girmek için ideal bir kumsala sahiptir. Şimdi plaj olarak değerlendirilen, denizi çok temiz olan bu kesimin yöredeki adı, Halil Limanı'dır (Foto 52).

Ekmel Mahallesi Tümülüsü: Gazipaşa ilçe merkezinde yer alır. Tümülüsün uzunluğu güneydoğu-kuzeybatı istikametinde 27 m, genişliği kuzeydoğu-güneybatı istikametinde 25 m, yüksekliği yaklaşık 6 m'dir (Antalya Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Kültür Envanteri, 2005).

Gevinde: Gazipaşa'ya bağlı Sivastı (Karatepe) yerleşiminin 3,5 km kuzeybatısında bulunmaktadır. Erken Bizans yerleşmelerindendir. Gevinde yakın tarihte Ilıca adıyla anılmaya başlanmıştır.

Gazipaşa'da yer alan diğer örenler yerleri arasında: Alacadağ, Asar, Asar Tepe, Asarboynu, Asartaş, Büget, Dedebeleni, Ilıca, İnceğiz, Tepeçukur, Karatepe, Kızılgüney, Kömürlütepe, Nenek Kale, Yalmantepe ve Yüğlük Tepe bulunmaktadır.

3.8.2.2. Kültürel Çekicilikler

Araştırma sahasındaki diğer bir çekicilik unsuru da, kültürel değerlerdir. Yaylacılık, festival ve şenlikler, el sanatları ve geleneksel kıyafetler sahadaki kültürel çekiciliklerdendir.

Yaylacılık: Günümüzde, stresli şehir hayatı ve bu hayatın getirdiği olumsuzluklar, insanları bozulmamış bir doğada tatil yapmaya yönlendirmektedir. Bu nedenle, yaylalar, zengin bitki örtüsü, temiz ve serin havası, canlı türlerinin çeşitliliği, yer altı ve yer üstü kaynakları, gelenekleri, şenlikleri ve kendilerine has yaşam tarzlarının devam ettiği önemli turizm merkezlerindendir.

Araştırma sahasında yaylacılık, yaşamın geleneksel bir parçası olarak yüzyıllardır devam etmektedir. Yayla yerleşmeleri, araştırma sahasının doğu, kuzeydoğu ve kuzeyinde yoğunlaşmaktadır. Araştırma sahasında yer alan yaylalar, genellikle 1000 m'den yüksek sahalardaki uvala ve poyle tabanlarında yer

almaktadır. Araştırma sahasında: doğuda, Sütlük (2 187 m), Kanlıkaya (1 947 m), Akbelen (1 811 m) dağlık kütleleri; kuzeyde, Hüyük (1 926 m), Çakşır (1 947 m), Gölyalağı (2 088 m) dağlık kütleleri ile Akçal Dağı (1 893 m); batıda, Cula Dağı (1 987 m), Pınarlık Dağı (2 064m) ve Akdağ Dağ (1 836 m) üzerindeki nispeten küçük düzlükler, yaylacılık faaliyetlerinin toplandığı yerlerdir. Sahada, 52 adet yayla yerleşmesi tespit edilmiştir. Gazipaşa yaylalarının başlıcaları: Belbaşı, Maha, Gökkuzluk, Topsekisi, Örcün, Yarıcakpınar, Ekinçalı, Gavurkırıldığı, Cimbiti, Çataltaş, Yunt, Berem, Murtlin, Çörüş, Gevinde, Çobanlar'dır.

Gazipaşa'da gerçekleştirilen yaylacılık, göçebe hayvancılığa bağlı yaylacılık ve rekreasyonel amaçlı yaylacılık şeklinde iki grupta incelenebilir. Ancak, sahada göçebe hayvancılığa bağlı yaylacılık faaliyetleri eski önemini kaybetmiştir. Bununla birlikte zaman içerisinde, değişen şartlara bağlı olarak, göçebe yörük aşiretlerinin büyük bir kısmı da, yerleşik düzene geçmiştir. Bugün ilçede yaylacılık faaliyetleri, daha çok rekreasyonel amaçlıdır. Yazın sahanın büyük bir kısmında hâkim olan bunaltıcı sıcaklardan uzaklaşmak, rahat ve serin bir yaz tatili geçirmek için yaylalar, ideal mekânlardır. Bu nedenle, özellikle kıyı kesiminden yaylalara her yaz önemli bir göç yaşanmaktadır. Sonuç olarak, sahada yayla ve yaylacılık kavramları değişim göstermiştir. Eskilerde yaylaya gitmekteki birincil amaç hayvanların otlak ihtiyacı iken, günümüzde gezme-eğlenme, tatil yapma ve yer edinmeye dönüşmüştür.

Deniz-kum-güneş şeklindeki tatil anlayışının değişmeye başladığı son yıllarda, Gazipaşa yaylaları, giderek artan eko-turizm ve bu turizm aktivitesine katılan insanlar için eşsiz ortamlardır.

Festival ve Şenlikler: İlçede düzenlenen festival ve şenlikler, turizmi canlandıran temel etkinlikler arasındadır. Sahada, "Gazipaşa Atatürk'ü Anma ve Çekirdeksiz Nar Festivali", "Tarım Fuarı" ve "Gökkuzluk Yayla Şenliği" düzenlenmektedir (Tablo 131).

Araştırma sahasında tarımsal faaliyetleri istenilen düzeye ulaştırmak ve tarımsal üretime dikkat çekmek amacıyla Tarım Fuarı; tarımsal üretiminde önemli bir yere sahip olan çekirdeksiz narın, ulusal ve uluslar arası tanıtımını yapmak ve ilçenin adının Atatürk tarafından veriliş yıl dönümünü kutlamak amacıyla da

Gazipaşa Atatürk'ü Anma ve Çekirdeksiz Nar Festivali düzenlenmektedir. Kültürel faaliyetlerin sınırlı olduğu ilçede, Nar Festivali ve Tarım Fuarının ardından, Gökkuzluk Yayla Şenliği yapılmaya başlanmıştır. Bu şenlik, yöre halkının hayatında çok önemli yer tutan yaylacılığın güzelliklerinin paylaşılabilmesi ve yeni nesillere bu kültürün aktarılabilmesi açısından önemlidir.

Tablo 131. Gazipaşa'da Düzenlenen Festival ve Şenlikler

Etkinliğin Adı	Yeri	Tarihi
Gazipaşa Atatürk'ü Anma ve Çekirdeksiz Nar Festivali	Gazipaşa	21 Ekim
Tarım Fuarı	Gazipaşa	Tekli yıllarda Nisan ayının son haftası İle Mayıs ayının ilk haftası
Yayla Şenliği	Gazipaşa Gökkuzluk Yaylası	Çiftli yıllarda Temmuz ayının son haftası

Kaynak: İl Turizm ve Kültür Müdürlüğü, 2010.

El Sanatları: İlçede birbirinden güzel motif ve desenlerde kilim, çuval ve heybeler dokunmaktadır. Bunlar ıstar ve çulfalık denilen el tezgâhlarında, kıl, yün ve iplikten yapıldığı gibi kumaş parçalarından da yapılmaktadır. Yakın zamana kadar ipek böcekçiliğinden elde edilen ipeklerden adına "canfes" denilen kumaşlar dokunmaktadır. Bu kumaştan, yöre halkının geleneksel kıyafetini oluşturan, bele sarılan kuşaklar yapılmaktaydı. Son yıllarda dokuma sanatı teknolojiye yenik düşmüştür. Artık dokuma işin, yapan kişiler yok denecek kadar azdır. Dokumanın dışında, ağaçtan yapılan kaşıklar da günümüzde kullanılmaktadır.

3.8.3. Ulaşım ve Konaklama İmkanları

Gazipaşa'nın çevre il ve ilçelerle düzenli karayolu bağlantısı bulunmaktadır. İlçenin Mersin-Antalya karayolu üzerinde olması, günün her saatinde, bu güzergâhtan ulaşımı mümkün kılmaktadır. Bununla birlikte, araştırma sahasında ulaşım imkânları hızla gelişmektedir. Gazipaşa Havaalanı, 2009 yılı Temmuz ayında hava trafiğine açılmıştır. Henüz inşaatı devam eden yat limanı ve feribot iskelesi de, yakın bir gelecekte hizmete açıldığında, ilçe, demiryolu dışında tüm ana ulaşım imkânlarından yararlanıyor olacaktır. Bu gelişmelere rağmen, birçok doğal, tarihi ve

kültürel çekicilik alanı, ulaşım ve konaklama imkânlarının yetersizliği nedeniyle turizme kazandırılamamıştır.

Araştırma sahasında turizm tesisleri, daha çok ilçe merkezinde yoğunlaşmıştır. Günümüzde ilçe, turistik oteller, Gazipaşa Belediyesi Deniz Tesisleri İşletmesine ait bungalovlar ve 1 adet tatil sitesiyle turistlere hizmet vermektedir (Tablo 132). Ayrıca, motel ve otel inşaatları da devam etmektedir.

Tablo 132. Gazipaşa'da Belediye Belgeli Tesisler, Oda ve Yatak Sayıları (2008)

Konaklama Tesisinin Adı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Selinus Otel	45	150
Baysal Apart Otel	40	80
Güven Otel	30	70
Nil Apart Otel	12	24
Kent Otel	18	45
Delfin Pansiyon	10	20
Yalçın Kamping	10	20

Kaynak: İlçe Brifing Raporu, 2008.

Sonuç olarak, araştırma sahası, bozulmamış doğası, kültürel ve tarihi birikimi ile turizm bakımından çok büyük bir potansiyele sahiptir. Ancak, Gazipaşa sahip olduğu doğal, kültürel ve tarihsel zenginliklere rağmen turizmde hak ettiği seviyeye ulaşamamıştır. Bu konuda Gazipaşa İlçesi'nin turizm potansiyelinin belirlenmesi, tanıtılması ve gerekli yatırımların öncelikli olarak yapılması gerekmektedir. Türkiye'nin turizm merkezlerinden biri olan Antalya'nın turizm yoğunluğunun bir kısmının Gazipaşa'ya kaydırılması önemli sonuçlar doğuracaktır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Gazipaşa İlçesi, Akdeniz Bölgesi'nin Adana Bölümü'nde yer alır. İlçe, 36º 13'-36º 34' kuzey enlemleri ile 32º 15'-32º 38' doğu boylamları arasındadır. Yüzölçümü 921 km²'dir. Gazipaşa'nın batısında Alanya, kuzeyinde Sarıveliler, doğusunda Anamur ilçeleri ve güneyinde Akdeniz bulunmaktadır.

Gazipaşa İlçesi sınırları içerisinde kalan sahada, Paleozoik, Mesozoik, Tersier ve Kuaterner'e ait formasyonlar yer almaktadır. Bu formasyonlar içinde, Paleozoik (% 40,8) ve Mesozoik (% 35,9) yaşlı birimler geniş yer tutar. Ayrıca, Neo tektonik dönemde meydana gelen hareketler, sahanın faylı ve ekaylı bir yapı kazanmasına neden olmuştur.

Araştırma sahası, oldukça sarp ve engebeli bir yapıya sahiptir. Sahanın şekillenmesinde tektonizma, karstlaşma, erozyonal ve flüvyal faaliyetler etkili olmuştur ve bunların bir sonucu olarak, dağlık ve tepelik sahalar, alçak ve yüksek plato sahaları, ovalık sahalar ve kıyı bölümü olmak üzere faklı morfolojik üniteler ortaya çıkmıştır.

Gazipaşa İlçesi, ülkemizin en önemli karst alanı içinde yer almaktadır. Özellikle alçak ve yüksek plato sahası yoğun bir karstlaşmaya uğramıştır. Söz konusu plato sahalarında, karst topografyasına ait çözünme ve çökelme şekillerinin en güzel örneklerine rastlanmaktadır.

Gazipaşa'da Karakteristik Akdeniz İklimi etkilidir. İlçede, yarı nemli, mezotermal, su noksanı yaz mevsiminde ve çok kuvvetli olan, tam deniz etkisine yakın, iklim tipinin (C_2 B'$_3$ s_2 b'$_4$) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın, kış mevsiminde İç Anadolu Bölgesi'ndeki soğuk hava kütlesi, zaman zaman Toroslar'daki vadileri geçerek Gazipaşa'ya ulaşmaktadır. Bu durum, hava sıcaklıklarının 0 ºC'nin altına düşmesine ve sebzelerin donma tehlikesi ile karşı karşıya kalmasına yol açar.

Etüt sahasının genellikle kuzey-kuzeybatı ve doğu kesiminden kaynağını alan akarsular, oldukça yüksek ve eğimli alanlardan geçtikten sonra denize ulaşmaktadır. Kış ve ilkbahar mevsimlerinde, yağmur ve kar suları ile beslenen akarsular, yaz

mevsimde yağış azlığı ve aşırı buharlaşma nedeniyle kurumaktadır. Gazipaşa'da Delice, Bıçkıcı ve Hacımusa dereleri, sahanın öne çıkan akarsularıdır.

Gazipaşa İlçesi'ni oluşturan sahada, büyük toprak gruplarından, kireçsiz kahverengi orman, kahverengi orman ve kırmızı Akdeniz, alüvyal, kolüvyal, regosol ve yüksek dağ çayır toprakları yer almaktadır. Bu topraklarda sığlık, taşlılık, erozyon ve drenaj önemli problemler olarak dikkat çekmektedir.

İnceleme alanındaki bitki toplulukları: orman, çalı ve alpin formasyonlar olmak üzere üç ana gruba ayrılmaktadır. Kıyı kesimlerde kızılçam ve maki türleri hâkimdir. Yükseklere doğru karaçam, göknar, sedir, ardıç türlerinin oluşturduğu ormanlar yer alır. Ormanlar tarla açmak ve yakacak temini gibi nedenlerle tahrip edilmektedir. Bu durum, gelecekte de önemli bir sorun teşkil edecektir.

1935-2008 yılları arasında Gazipaşa İlçesi'nin nüfusu % 430 artarak 11 303 kişiden, 48 675 kişiye ulaşmıştır. Saha nüfusunun % 44,0'ı (21 415) şehir, % 56,0'ı (27 260) kırsal yerleşmelerde yaşamaktadır. Nüfusun dengesiz dağıldığı sahada, ilçe merkezi ile ova tabanlarını çevreleyen yamaçlarda yoğunlaşma görülmektedir.

Gazipaşa'da şehir nüfusunun toplam nüfus içindeki payı sürekli artmaktadır. Araştırma sahasında, 1950 yılında şehir nüfusunun toplam nüfus içindeki payı % 9,5 iken, 2008 yılında bu oran % 44'e yükselmiştir. Türkiye genelinde, 2008 yılında toplam nüfus içinde şehir nüfusu oranının % 74,96 olduğu göz önüne alındığında, Gazipaşa'nın kentleşme sürecinde, Türkiye'nin gerisinde kaldığı ortaya çıkmaktadır. Araştırma sahasında, kırsal nüfusun toplam nüfus içindeki payı ise sürekli azalmaktadır. İlçede, 1935 yılında 11 303 kişi olan kırsal nüfus miktarı, 2008 yılında 27 260 kişiye yükselmiş ve % 31,4 oranında bir artış göstermiştir. Türkiye'de toplam nüfus içinde kırsal nüfus oranı, 1935 yılında % 76,47'den, 2008 yılında % 25,04'e düşmüştür. Gazipaşa'da 2008 yılında, toplam nüfus içindeki kırsal nüfus oranın % 56,0 olması, ilçenin kırsal karakterini ortaya koyması açısından oldukça önemlidir.

2008 yılında bağımlılık oranı, ilçe genelinde % 50,0; ilçe merkezinde % 44,9 ve kırsal nüfusta % 54,1'dir. 2008 yılı Türkiye nüfusunun bağımlılık oranı % 49,5'tir. Buna göre, araştırma sahasında bağımlılık oranı, Türkiye nüfusunun bağımlılık oranına yakındır.

Gazipaşa'da 2009 yılı verilerine göre, faal durumda 32 ilköğretim okulu, 5 lise, 1 anaokulu ve 3 yaygın eğitim kurumu bulunmaktadır. Gazipaşa'da okur-yazar oranı oldukça yüksektir. Okuma-yazma bilenler, 6 ve yukarı yaştaki nüfusun % 89,5'ini oluşturur. Okur-yazar nüfusun büyük çoğunluğu ilkokul mezunudur. Sahada okuma-yazma bilenlerin % 52,8'ini erkekler, % 47,2'sini kadınlar oluşturmaktadır. Geçmiş yıllarda kız çocuklarının değişik gerekçelerle okula gönderilmemesi nedeniyle, kadın ve erkek nüfus arasındaki okur-yazarlık farkı, erkek nüfus lehinedir. Araştırma sahasındaki ilköğretim okullarının birçoğunda taşımalı eğitim ve birleştirilmiş sınıflı eğitim yapılması, eğitimi olumsuz yönde etkilemiştir. Ayrıca ortaöğretim kurumlarının ilçe merkezinde olması, kırsal kesimde yaşayan öğrencilerin eğitimini sınırlandırmaktadır. Sahada eğitim-öğretim veren tüm okullar donanım, fiziki altyapı bakımından yeterli hale getirilmeli, coğrafi konumu elverişli yerleşmelere de lise veya meslek liseleri açılmalıdır.

İlçede fakülte ve yüksek okul bulunmayışı da diğer bir sorundur. Gazipaşa'da yüksek öğretim kurumlarının açılması, ilçeye gerek sosyal ve ekonomik gelişme açısından, gerekse eğitim ve kültürel gelişme açısından değer katacaktır.

Sahada beş sağlık ocağı ve 1 hastane vardır. İlçe genelinde sağlık hizmetleri yetersizdir. Kırsal kesimde yaşayan insanlar sağlık sorunlarını çözmek için ilçe merkezine ya da kendilerine en yakın sağlık ocaklarına gitmektedir. Fakat köylerin büyük bir kısmında ulaşım sorunu olduğundan insanlar yeterli sağlık hizmeti alamamaktadır. Araştırma sahasında Gazipaşa Devlet Hastanesinin yanında, Alanya ve Antalya'daki hastanelerden de hizmet alınmaktadır. Gazipaşa'da sağlık hizmetlerinin istenilen düzeye ulaşması için öncelikle sağlık kurumlarının sayısı arttırılmalı ve kurumların fiziksel donanımları geliştirilmelidir. Hastalık riskini en aza indirmek için köylerin su şebekeleri ve kanalizasyon sistemleri tamamlanmalı, halk bulaşıcı hastalıklara karşı bilgilendirilmelidir.

Gazipaşa İlçesi'nin yüksek kesimlerdeki yerleşmelerde geçim kaynaklarının sınırlı olması göçlere neden olmaktadır. Ayrıca ilçeden dışarıya yapılan göçlerde, ekilebilir arazinin sınırlı olması, ormanın korunması nedeniyle hayvancılığın yeterince gelişememesi, turizm ve sanayinin az gelişmiş olması, ulaşım, eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetersiz olması gibi nedenler etkili olmaktadır. Bu nüfus

hareketine genç ve aktif nüfus daha yoğun olarak katılmaktadır. DİE verilerine (2000) göre; 2 002 kişi ilçeden göç etmiştir. Bu göçlerin önüne geçmek için, sahada turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi ve alternatif geçim kaynaklarının oluşturulması gerekmektedir.

Gazipaşa'da nüfusun iş gücü durumu saha içinde farklılık göstermektedir. İlçede genel olarak iş imkânlarının yetersizliği dikkat çekmektedir. Bu durum özellikle kıyıdan iç kesimlere doğru artmaktadır.

Araştırma sahasında 2008 yılı aritmetik nüfus yoğunluğu 52,9 kişi/km²; fizyolojik nüfus yoğunluğu 294,6 kişi/km²; tarımsal nüfus yoğunluğu da 111,3 kişi/km² olarak tespit edilmiştir. Bu değerler Gazipaşa İlçesi'nin aritmetik nüfus yoğunluğunun Türkiye ortalamasının altında, tarımsal nüfus yoğunluğunun ise üzerinde olduğunu ifade etmektedir. Sahanın dağlık ve engebeli olması, tarımla uğraşan nüfusun fazlalığı, tarımsal arazinin azlığı gibi nedenler aritmetik ve tarımsal nüfus yoğunluğu üzerinde etkili olmuştur.

Gazipaşa'da yerleşmenin tarihi MÖ 3000'lerde Sümer egemenliğine kadar uzanmaktadır. Bu dönemden MÖ I. yüzyıla kadar geçen süreçte Hitit, Fenike, Pers, Helen ve Mısır hâkimiyetlerinde kalan bölge, bu tarihten MS VI. yüzyıla kadar Roma egemenliğine, daha sonra da Bizans idaresi altına girmiştir. Sultan I. Alâeddin Keykubat 1221 yılında bölgede hâkimiyeti ele geçirmiş ve sahanın adını "Selinti" olarak değiştirmiştir. Selçuklular'ın yıkılışı ile 1472 yılları arasında, önce Teke Beyliği, ardından da Karamanoğulları'nın hâkimiyetinde kalmıştır. 1472 yılında Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Araştırma sahasında günümüzde, Gazipaşa Belediyesi ve Kâhyalar Belediyesi olmak üzere 2 belediye, 41 köy ve 211 mahalle yerleşmesi olduğu tespit edilmiştir.

Etüt sahasında alçak kesimlerden yükseklere doğru çıkıldıkça nüfus miktarı, yoğunluğu ve yerleşme sayısı azalmıştır.

İlçede ekonomik faaliyetler, güney ve kuzey kesimlerde farklılık gösterir. Güneyde, tarım ve ticaret; kuzeyde, tarım, hayvancılık ve ormancılık ön plana çıkar. Verimli tarım alanlarının daha geniş yer tuttuğu güney kesimde, sera ürünleri

üretimi, kuzeydeki dağlık ve engebeli sahalarda tahıl ve soğuklara daha dayanıklı sebze ve meyve üretimi yaygındır.

Gazipaşa'da tarım alanlarının % 45,7'si tarla ürünleri, % 15,2'si sebze, % 25'i meyve, % 0,1'i süs bitkileri yetiştiriciliğinde kullanılmaktadır. Geriye kalan % 14'lük tarım alanını nadas (% 7,7) ve ekilmeyen alanlar (% 6,3) oluşturmaktadır.

Gazipaşa'da tarım alanlarının % 15'inde sebze yetiştirilmektedir. İlçede toplam sebze üretiminin yapıldığı 25 150 dekar alanın 16 470 (% 65,5) dekar alanında örtü altı, 8 680 (%34,5) dekar alanında da açık tarla şeklinde üretim yapılmaktadır. Sahada yetiştirilen sebzelerden biber, enginar, bezelye, brokoli, taze bakla ile karpuz açıkta ve tek mahsul; salatalık ve kabak ise örtü altında yetiştirilmektedir. Domates, patlıcan ve taze fasulye üretimi ise hem açıkta hem de örtü altında yapılmaktadır.

Araştırma sahasında seracılık öne çıkan ekonomik faaliyetlerdendir. 1970'li yıllardan itibaren başlayan seracılık faaliyetleri, o günden bu güne hızla gelişerek ilçenin ekonomik yaşamında en önemli gelir kaynağı olmuştur. Seracılık, ilçe halkına önemli bir istihdam sağlamaktadır. Sahada tarımla uğraşanların % 80'i geçimini seracılıktan sağlamaktadır. İlçe merkezi ve Kâhyalar Beldesi ile Beyrebucak, Beyobası, Aydıncık, Çobanlar, Korubaşı, Macar ve Muzkent köyleri seracılık faaliyetlerinin en fazla geliştiği yerleşmelerdir.

Seracılıkta kullanılan tohumun kalitesi, verimi büyük oranda etkilemektedir. Araştırma sahasında genellikle İsrail ve Hollanda gibi ülkelerden ithal edilen tohumlar kullanılmaktadır. Bu durum üretim maliyetlerini arttırmaktadır. Seracılık için gerekli tohumun yurt içinde üretilmesi, dışarından yüksek fiyatla alınan tohumun daha az ithal edilmesini sağlayacaktır. Dolayısıyla üretim giderleri azalacak ve çiftçiler için kar oranları artacaktır. Aynı zamanda, ekilen tohumların kalitesiz çıkması da önemli bir sorundur. Bu durumun önüne geçilmesi için ziraat mühendisleri ve tarım bitkileri araştırma merkezlerine büyük görev düşmektedir. Tohum ıslahı ülke içerisinde yapılmalı, böylece tohum alımında dışa bağımlılık en aza indirilmelidir.

Seralarda yaşanan en önemli problemlerden biri, zaman zaman etkili olan ve bitkilere ciddi zararlar veren hastalıklardır. Bu hastalıklar, fidelerin yanması

(solması), yapraklarda olan paslanma ve ürün üzerinde oluşan lekelenmelerdir. Bu hastalıklara çeşitli ilaçlarla müdahale edilmekte ve zararlar en aza indirilmeye çalışılmaktadır. Ancak, ilaçlamanın bilinçli yapılmadığı durumlarda ürünün kalitesi düşmektedir. Bununla birlikte, yapılan ilaçlama maliyeti yükselmekte ve verimde düşüşlere sebep olmaktadır. Bu durumun önüne geçilmesi için uygun ekim yapılmalı, kaliteli tohum kullanılmalı, uygun tekniklerle sulama yapılmalıdır. Ayrıca, hormonlama, bitkinin doğal yapısının bozulmaması için uygun dozda ve uygun teknikle yapılmalıdır.

Araştırma sahasında seracılık faaliyetlerinin gelişmesi için örtü altı tarım işletmeleri, modern tarım işletmeleri haline dönüştürülmelidir. Çünkü ilçede örtü altı işletmelerinin büyük çoğunluğu geleneksel yapıda ve küçük ölçeklidir. Bununla birlikte, yeni yapılan seralar projeli, modern seralardır. Modern sera üretimi ile verim ve kalitenin artması, ürünün iç ve dış pazarda yüksek fiyatla alıcı bulması, iş gücünden tasarruf ve üretimde erkencilik sağlanacaktır. Ayrıca sahada AB uyum süreci ve tüketici talepleri doğrultusunda sağlıklı koşullarda üretim ortamı oluşturulması ve AB ülkelerinin geliştirdiği kalite güvenlik belgelerinin alınması gerekmektedir. Yani, sera özellikleri hakkında bir çalışma yapılarak seralara standart getirilmelidir.

Gazipaşa İlçesi'nde iş gücünün büyük bir kısmını istihdam eden seracılığın daha bilinçli yapılması gerekmektedir. Bu konuda gerekli eğitimin verilmesi, uygun meslek yüksek okullarının açılması, sera ürünlerini değerlendirme teknolojilerinin yöreye kazandırılması öncelikli yapılacak işler olarak görülmektedir.

İlçede, mango, ananas gibi tropikal meyve üretimi yeni gelişmeye başlamıştır. İklim şartlarının tropikal meyve üretimi için oldukça uygun olduğu sahada bu potansiyel değerlendirilmelidir.

Gazipaşa'da muzun yetiştirildiği alanlarda yaklaşık 1 000 parselde, 10 000 dekar alanda mülkiyet sorunu bulunmaktadır. Bu parseller şu anda, orman arazisi durumundadır. Söz konusu muz alanlarının mülkiyet sorununun yasalarda yapılacak değişiklikle bir an önce halledilmesi gerekmektedir.

Muz Yetiştiriciliğinde muz çeşitleri, bilimsel gübreleme, sera tipi ve teknoloji kullanımı gibi konularda üreticiler bilinçlendirilmelidir. Muz yatırımları teşvik kapsamına alınmalı ve üreticiler düşük faizli kredi verilerek desteklenmelidir. Muz yetiştiriciliği konusunda Tarım Bakanlığına bağlı araştırma kuruluşlarında ve üniversitelerde araştırma-deneme çalışmaları yapılmalı; elde edilen sonuçların bölgeye uygulanması sağlanmalıdır.

Yerli muzun en önemli sorunlarından biri de işleme ve pazarlama teknolojisinin olmayışı nedeniyle raf ömrünün kısalığıdır. İşleme ve pazarlama sırasında karşılaşılan sorunlar nedeniyle yerli muzun meyve kabuğu çatlamakta, kararmakta ve rafta kısa sürede bozulmaktadır. Yerli muz, bu olumsuzluğu nedeniyle büyük marketlerdeki pazarlarda yer alamamaktadır. Raf ömrünün uzatılması konusunda gerekli çalışmalar yapılarak uygulamaya aktarılmalı, yerli muzun ithal muz karşısındaki bu durumu giderilmelidir. Bakanlık muz işleme ve pazarlama tesislerine bir standart getirmeli ve kontrol altına almalıdır. Bu tür tesislere barkot uygulaması gibi standartlar getirilmelidir.

Çilek ve muz gibi ürünlerin tarladan tüketiciye ulaşıncaya kadar çok fazla el değiştirmesi ve bu süreçte fiyatının artmasını önlemek için büyük şehirlerde belediyelerin çiftçilere ait satış reyonları kurması gerekmektedir. Muz hasadının başladığı eylül-ekim aylarında ithal muz girişi engellenerek, yerli üreticiler korunmalıdır. Ayrıca, gümrükten yapılan kaçak muz girişleri önlenmelidir. Muz üretiminin yoğun olduğu Muzkent, Güneyköy, Beyrebucak, Macarköy ve Zeytinada Köylerinin sulama suyu sorununun çözümü için, Zeytinada Sulama Göleti Devlet Yatırım Programına alınmalıdır.

İlçe halkının temel geçim kaynağı olan muzculuk ve seracılığın çoğunlukla yeraltı sulamasına dayalı olması nedeniyle, yüksek enerji masraflarından kaynaklanan üretim maliyetlerinin düşürülmesi için, projesi tamamlanmış olan Gökçeler Barajının Devlet Yatırım Programına alınması sağlanmalıdır.

İlçede sahil bandında yer alan köylerle orman köylerinde yaşayan halkın gelir düzeyleri arasındaki büyük farklılığın giderilmesi amacıyla, tarımsal projelerin

uygulamaya geçirilebilmesi için, bu köylerde bulunan engebeli arazilerde teraslama çalışması yapılmalıdır.

Gazipaşa, pazarlama merkezlerine uzak, yolları dar ve virajlı, ulaşımı zor bir ilçedir. Sahadaki pazarlama firmaları küçük çaplıdır. İklimlendirilmiş taşıma araçları olmadığı için sera ürünlerinin kışın soğuk ve donlu bölgelere pazarlama ve satışı yapılamamaktadır. İlçenin yolları genişletilmeli ve virajları azaltılmalı, pazarlama firmalarının iklimlendirilmiş taşıma araçları kullanmaları teşvik edilmelidir.

Araştırma sahasında tarım arazilerini tehdit eden sorunlardan biri de, bu arazilerin amaç dışı kullanımıdır. Tarım alanlarının yerleşim yerlerine, kara yollarına yakın olmaları, tarım arazilerini kayba uğratabilmektedir. Bu nedenle, tarım alanlarının kayba uğramaları engellenmeli; amaç dışı arazi kullanımının önüne geçilmelidir. Önemli turfanda üretim alanı olan ilçedeki birinci sınıf tarım arazileri, tarımsal sit alanı ilan edilerek korunmalıdır. Araştırma sahasında tarım topraklarının çok parçalı olması tarımsal alet ve makinelerin verimli kullanımını engellemektedir. Bu nedenle, sahada arazi toplulaştırılması yapılmalıdır. Ayrıca, ilçede zaman zaman meydana gelen taşkınlar ekili-dikili alanlara zarar vermektedir. Gerek bu problemin önlenmesi, gerekse kuru tarım alanlarının sulu tarım alanı haline dönüştürülebilmesi amacıyla, mevcut projelerin yanında ek projeler yapılarak uygulamaya konulması ilçe ekonomisine katkı sağlayacaktır. Yüksek sahalarda, genelde dar alanlı ve parçalı şekilde bulunan tarım arazileri, toprak erozyonu nedeniyle verim kaybına uğradığından bu durumun önüne geçilmelidir.

Gazipaşa İlçesi'ndeki ekonomik unsurlar bir plan dahilinde yürütülmelidir. Bu konuda tarım sahaları, sit alanları ve omanlık sahalar ekolojik özelliklerine göre yeniden belirlenmelidir. Özellikle yanlış arazi kullanımının önüne geçilmelidir.

Araştırma sahasında hayvancılık önemli bir ekonomik faaliyetken, gün geçtikçe önemini kaybetmektedir. Ancak, sahada hayvancılığın gelişmesini engelleyen bir takım sorunlar da bulunmaktadır. Bu sorunların başında, mera alanlarının yetersizliği gelmektedir. Mera alanları aşırı ve zamansız otlatma nedeniyle gittikçe verimsizleşmektedir. Bu nedenlerle öncelikle mera alanları iyileştirilmeli, ot verimi arttırılmalı ve mera alanlarının amaç dışı kullanımı

engellenmelidir. Ayrıca, 4342 Sayılı Mera Kanunu ve ilgili Yönetmelik gereğince oluşturulan İl Mera Komisyonu'nca İlçe sınırları içerisinde yer alan mera, yaylak ve kışlakların tespit ve tahsis çalışmalarının sonuçlandırılması, teknik heyetlere yerel teknik eleman alınması, böylece yayla işgalleri ve buna dayalı ihtilafların önlenmesi sağlanmalıdır. İlçede balıkçılıkla ilgili çalışmalar arttırılmalı, balıkçıların teknik açıdan daha donanımlı büyük teknelere sahip olmaları sağlanmalı ve balıkçıların avlanma bölgeleri genişletilmelidir.

Araştırma sahasında hayvan işletmelerinin büyük bölümü, küçük ölçekli aile işletmesi tarzındadır. Sahada et ve süt verimini arttırmak için hayvan yetiştiriciliğinde entansif metotlar uygulanmalı, melez ve kültür ırkı sığır varlığı arttırılmalıdır. İnceleme sahasında mera alanları yetersiz olduğundan, hayvanların yem ihtiyacının büyük bir bölümü kaba ve ince yemlerden karşılanmaktadır. Bu sebeple, yem bitkilerinin ekiliş alanları genişletilmeli, çiftçiler yem bitkisi üretmek için teşvik edilmelidir.

Üretilen hayvansal ürünlerin işlenmesinde ve pazarlanmasında yaşanan sorunları ortadan kaldırmak için sahada mandıralar kurulmalı ve üreticiler arasında örgütlenme sağlanmalıdır. Böylece pazarlamada yaşanan fiyat dengesizliği de önlenecektir. Araştırma sahasında önemli bir geçim kaynağı olan kıl keçisi varlığı, Orman İdaresi tarafından yayılım alanlarının yasaklanması nedeni ile gün geçtikçe azalmaktadır. Bu konuda da önlemler alınmalı, besi hayvancılığı ile alternatif geçim kaynakları geliştirme çalışmaları yapılmalıdır. Bu nedenle ilçenin arıcılık potansiyeli en iyi şekilde değerlendirilmelidir. Sahanın iç kesimlerinde büyükbaş hayvancılık teşvik edilmeli ve uygun koşullara sahip köylere çiftlikler kurulmalıdır.

Etüt sahasında sanayi faaliyetleri gelişmemiştir. Bu konuda işadamları ve yabancı sermayenin yöreye çekilmesi şarttır. Araştırma sahasının kaynakları göz önüne alınarak, uzun ve kısa vadede, sahada sanayi işletmelerinin kurulması gerekmektedir. Tarımsal üretimin oldukça fazla olduğu sahada, tarıma dayalı sanayi kuruluşları geliştirilmelidir. Bu kapsamda; konserve, domates salçası, ketçap, turşu, reçel, marmelat ve meyve suyu yapımı üzerine fabrikalar kurulmalı, üretici düşük faizli krediler ile desteklenmelidir.

Gazipaşa'nın güney kesiminde yer alan yerleşmelerde ulaşım kolaylıkla sağlandığı halde, yüksek kesimlerdeki yerleşmelerde ulaşım olanakları çok sınırlıdır. Düşük standartlı stabilize yollardan oluşan bu yerleşmelerin ulaşım ağında iyileştirme çalışmaları mutlaka yapılmalı ve yol kalitesi artırılmalıdır.

Araştırma sahası bozulmamış doğası, kültürel ve tarihi birikimi ile turizm bakımından çok büyük bir potansiyele sahiptir. Ancak, Gazipaşa sahip olduğu doğal, kültürel ve tarihsel zenginliklere rağmen turizmde hak ettiği seviyeye ulaşamamıştır. Bu konuda, Gazipaşa İlçesi'nin turizm potansiyelini belirlenmesi, tanıtılması ve gerekli yatırımların öncelikli olarak yapılması gerekmektedir. Ancak turizm faaliyetleri bir plan dâhilinde geliştirilmeli, saha turizmin olumsuz etkilerinden korunmalıdır. Gazipaşa'da plaj sahasına çok yakın kesimlerde konut yapımının arttığı gözlenmiştir. Bu durumun önüne geçilmelidir.

Sahanın tarımsal üretim potansiyeli sayesinde, turizm tesislerinin tarımsal gıda ihtiyaçları daha ekonomik yollardan karşılanacaktır. Böylece, turizm giderleri azalacağından, yöreye gelen turist daha ucuz tatil yapacaktır.

Turizm tanıtımlarında sahanın bozulmamış doğası ön plana çıkarılmalı; Alanya ile rekabeti sağlanmalıdır. Bu konuda, yaylalardaki yüksek turizm potansiyeli safari turları ile tanıtılmalı, tarihi ve kültürel değerler gün yüzüne çıkarılmalıdır. Türkiye'nin turizm merkezlerinden biri olan Antalya'nın turizm yoğunluğunun bir kısmının Gazipaşa'ya kaydırılması önemli sonuçlar doğuracaktır.

KAYNAKÇA

Akay, E., Uysal, Ş., 1988, Orta Torosların Post Eosen Tektoniği, MTA Dergisi, Sayı:108, sf. 57-68, Ankara.

Akçakoca, A., 1973, Antalya-Gazipaşa Yaylası, Berem Mahallesi Yöresindeki Kurşun Sahasına Ait Ön Jeolojik Rapor, MTA II. Bölge Müdürlüğü, Rap. No:243, sf:5, Konya.

Akış, A.,1997, Gazipaşa'nın İklimi, Selçuk Üniv., Sos. Bil. Enst., Yükek Lisans Tezi, Konya.

Akkuş, A., 1995, Jeomorfolojiye Giriş, Öz Eğitim Yayınları, Konya.

Akkuş, A., ve Bozyiğit, R., 1998, Hidroğrafya'ya Giriş, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Akkuş, A.-Bozyiğit, R., 2000, Çarşamba Çayı Havzası'nın Fiziki Coğrafyası, S.Ü., Araştırma Fonu, Proje no: 97/002, Konya.

Alagöz, C.A., 1944, Türkiye'de Karst Olayları, Türk. Coğr. Kur. Yay. Sayı:1, Ankara.

Ardel, A., 1968, Türkiye Kıyılarının Teşekkülü ve Tekamülüne Toplu Bakış, Türk Coğrafya Dergisi, No:24-25, İstanbul.

Ardos, M, 1992, Türkiye'de Kuaterner Jeomorfolojisi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.

Ardos, M, 1995, Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi, Çantay Kitabevi, Cilt 2, İstanbul.

Atalay, İ., 1987, Sedir Ormanlarının Yayılış Gösterdiği Alanlar ve Yakın Çevresinin Genel Ekolojik Özellikleri ile Sedir Tohum Rejiyonlaması, O.G.M. Yay.,Genel No: 663, Seri No: 63, sf:33, Ankara.

Atalay, İ., 1987, Türkiye Jeomorfolojisine Giriş, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No: 9, İzmir.

Atalay, İ., 1988, Toros Dağları'nda Karstlaşma ve Karstik Alanların Ekolojisi, Jeom. Derg. S. 16, sf:1-8, Ankara.

Atalay, İ., 1994, Türkiye Vejetasyon Coğrafyası, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.

Atalay, İ., 2002, Türkiye'nin Ekolojik Bölgeleri, Orman Bakanlığı Yayınları No: 163, Meta Basımevi, İzmir.

Atalay, İ., 2006, Toprak Oluşumu, Sınıflandırılması ve Coğrafyası, Meta Basım Matbaacılık, İzmir.

Avşarcan, B., 1997, Yalıtaşı Oluşumu İle İlgili Kuramlar ve Türkiye Kıyılarındaki Yalıtaşlarının Bazı Özellikleri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi, Sayı:5, sf:259-282, İstanbul.

Ayhan, A., 1981, Burhan-Yuları Köyü (Gazipaşa-Antalya) Yöresi Kurşunlu Barit Yataklarının Kökensel Yorumu, TJK 35. Bilimsel ve Teknik Kurultayı Bildiri Özetleri, sf:5-6, Ankara.

Ayhan, A., 1982, Burhan-Yuları Köyü Arasında Bulunan Galenitli Barit Yatakları (Gazipaşa-Antalya), TJK Bült., Sayı:25, sf:105-116, Ankara.

Baç, C., 2006, Gazipaşa (Antalya) Florası Üzerine Bir Araştırma, Akdeniz Ünv., Fen Bil. Enst., Yüksek Lisans Tezi, Antalya.

Bener, M., 1974, Antalya-Gazipaşa Kıyı Kesiminde Yalıtaşı Oluşumu, İ. Ü. Ed. Fak. Yay. No:1758, Coğr. Enst. Yay. No:75, İstanbul.

Bilgisu, A., 1976, Gazipaşa-Karalar Bölgesi Jeolojik Etüd Raporu, MTA II. Bölge Müdürlüğü, Rap. No:325, sf:6, Konya.

Biricik, A.S., 1982, Beyşehir Gölü Havzası'nın Strüktüral ve Jeomorfolojik Etüdü, İst. Üniv. Coğr. Enst. Yay. No 119, İstanbul.

Biricik, A.S., Bozıyiğit, R., Kurt, H., 1999, Kayaköy Polyesi ve Yakın Çevresinin Jeomorfolojisi, Marmara Ün., Marm. Coğr. Derg. sayı 2, 150-173 İstanbul

Blumenthal, M., M., 1951, Batı Toslarda Alanya Ard Ülkesinde Jeolojik Araştırmalar, MTA Yayınları, Sayı:5, sf:134, Ankara.

Bozyiğit, R.,1998, Eşen Çayı Havzasının Jeomorfolojisi, Marmara Üniv., Sos. Bil. Enst., Doktora Tezi, İstanbul.

Bozyiğit, R., 2002, Seydişehir'in İklim Özellikleri, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:13, sf:39-63, Konya.

Bozyiğit, R., 2000, Çarşamba Çayı Havzası'nın Toprak Özellikleri., Selçuk Üniv., Eğitim Fak. Derg., S.10, s.367-384, Konya.

Bozyiğit, S., 2005, Seydişehir'in Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, Selçuk Üniv., Sos. Bil. Enst., Yükek Lisans Tezi, Konya.

Buldur, A., 1998, Yukarı Göksu Havzası'nın Hidrojeomorfolojisi, Marmara Ün. Sosyal Bil. Ens., Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.

Çopuroğlu, İ., 1986, Karalar-Gazipaşa (Antalya) Galenit-Barit Yatağının Mineralojik, Petrografik ve Jenetik İncelenmesi, MTA Dergisi, Sayı:116, sf:29-37, Ankara.

Dalkılıç, H., 1982, Gazipaşa İlçesi (Antalya İli) Civarının Jelojisi, MTA Genel Müdürlüğü, Jeoloji Dairesi Raporu, No:157, Ankara.

Darkot, B., 1961, Türkiye'nin Nüfus Hareketleri Üzerinde Yeni Gözlemler, Türk Coğrafya Dergisi, Sayı: 21, sf:1-12, İstanbul.

Darkot, B., 1967, Şehir Ayırımında Nüfus Sayısı ve Fonksiyon Kriterleri, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi, Sayı: 8(16), sf:3-8, İstanbul.

Delta 7, 1994-2003, Gazipaşa Yaylaları, Delta 7, sf:6-83, İstanbul.

Demircioğlu, H., 1998, Roma Tarihi I, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Doğanay, H., 1983, Erzurum'un Şehirsel Fonksiyonları ve Başlıca Planlama Sorunları, Atatürk Üniv., Ed. Fak., Coğr. Böl., (Basılmış Doktora Tezi), Erzurum.

Doğanay, H., 1992, Türkiye Ekonomik Coğrafyası I (2. Baskı), Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 737, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Yayınları No: 26, Erzurum.

Doğanay, H.,1993, Coğrafya'da Metodoloji, Milli Eğt. Yay., İstanbul.

Doğanay, H.,1994, Türkiye Beşeri Coğrafyası, Gazi Büro Kitabevi, Ankara.

Doğaner, S., 2001, Türkiye Turizm Coğrafyası, Çantay Kitapevi, İstanbul.

Dönmez, Y., 1985, Bitki Coğrafyası, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 3319, Coğrafya Enstitüsü Yayınları No: 3213, İstanbul.

Emiroğlu, E., 1972, Türkiye'de Orman İçi Kırsal Yerleşmeleri ve Bolu Örneği, Ank. Üniv., D.T.C.F. Coğrafya Araştırmaları Enst., Coğr. Derg. Sayı:1-2, Ankara.

Erbay, G., 1998, Demirtaş-Gazipaşa Civarının Jelojik, Mineralojik ve Petrografik Özellikleri, Süleyman Demirel Ünv., Fen Bil. Enst., Doktora Tezi, Isparta.

Erginal, A., E., Ertek, T., A., 2009, Gökçeada Yalıtaşının Mikro Analiz Yöntemleri ile İncelenmesi: Oluşum Ortamı Konusunda Göstergeler, Türk Coğrafya Dergisi, Sayı:52, sf:1-8, İstanbul.

Erinç, S., 1957, Tatbiki Klimatoloji ve Türkiye'nin İklim Şartarı, İTÜ Hidrojeoloji Ens. Yay. No: 2, İstanbul.

Erinç, S., 1996, Klimatoloji ve Metodları (Genişletilmiş 4. Baskı), Alfa BasınYayın Dağıtım, İstanbul.

Erinç, S., 2000, Jeomorfoloji I-II, Der Yayınları, İstanbul.

Erol, O., 1971, Gelibolu Yarımadasında yalıtaşı teşekkülleri, Ankara Üniversitesi Coğrafya Araştırmaları Dergisi, Sayı:3-4, sf:1-12, Ankara.

Erol, O., 1983, Türkiye'nin Genç Tektonik ve Neotektonik Gelişimi, Jeom. Derg. S. 11, sf:1-22, Ankara.

Erol, O., 2004,Genel Klimatoloji, Çantay Kitabevi, İstanbul.

Ertek, T., A., 2001, Sahilköy-Şile Arasındaki Kıyılarda Genç Tektonik Hareketler ve Yalıtaşı Oluşumu, Türkiye Kuaterneri Çalıştayı, 21-22 Mayıs 2001, Bildiri Özetleri, sf:24-31, İTÜ Avrasya Yerbilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Erzenoğlu, Z., 1991, Antalya Gazipaşa Ilıcaköy (Gevinde) Ilıcası ve Sarısu Madensuyunun Hidrojeoloji Etüdü, MTA II. Bölge Müdürlüğü, Rap. No:301, Konya.

Göney, S., 1984, Şehir Coğrafyası, Yerleşme Coğrafyası I (İkinci Baskı), İst. Üniv. Ed. Fak. Yay no: 2274, Coğr. Enst. Yay no:91, İstanbul.

Güçlü, Y., 2008, Alanya-Samandağ Kıyı Kuşağında Konforlu Olma Süresi ve Deniz Turizmi Mevsiminin İklim Koşullarına Göre Belirlenmesi, Türk Coğrafya Dergisi, Sayı 50, sf:1-20, İstanbul.

Güldalı, N., Nazik, L., Soylu, C., Aksoy, B., 1987, Alanya-Manavgat ve Gazipaşa Çevresinin Mağaraları, MTA Raporu, Derleme No: 8059, Ankara.

Gülseren, E., 1987, Gazipaşa ve Civarı Barit Zuhurlarının Maden Jeolojisi Raporu, MTA II. Bölge Müdürlüğü, Rap. No:275, sf:22, Konya.

Günal, N., 1997, Türkiye'de Başlıca Ağaç Türlerinin Coğrafi Yayılışları, Ekolojik ve Floristik Özellikleri, Çantay Kitapevi, İstanbul.

Güner, İ., Bulut, İ., Zaman, M., Özdemir, N., Kılıçarslan, A., Özdemir, T., Atasoy, E., Akış, A., Kaya E., Gökmen, B., 2010, Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.

Güngördü, E., 1997, Coğrafyada Veri Toplama ve Değerlendirme Metodu, İdeal Basım Yayın, Ankara.

Güvenç, T., 1980, Alanya Gazipaşa Bölgesinin Jeolojisi ve Kıyı Şeridi Deniz Tabanıyla Yapısal İlişkileri, Ege Ünv. Deniz Bilimleri ve Teknojisi Ens. Yay., İzmir.

Işık, V., 1992, Alanya Metamorfitlerinin Doğu Kesiminin Yapısı, Stratigrafisi ve Petrografisi (Anamur), Ankara Ünv., Fen Bil. Enst., Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

İmamoğlu, Ş., 1991, Antalya-Alanya-Gazipaşa Bölgesi 1991 Yılı Kuvarsit aramaları İle İlgili Ön Rapor, MTA II. Bölge Müdürlüğü, Rap. No:2729, Konya.

İnan, N.,1988, Konya Ovası'nın İklimi, Selçuk Üniv., Sos. Bil. Enst., (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Konya.

İzbırak, R., 1986, Coğrafya Terimler Sözlüğü, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

İzbırak, R., 2001, Türkiye I, II, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları Öğretmen Kitapları Dizisi, İstanbul.

İzbırak, R.,1992, Coğrafya Terimler Sözlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları Öğretmen Kitapları Dizisi, İstanbul.

Kadıoğlu, Y., 2003, Akçabat İlçesi'nin (Trabzon) Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Özellikleri, Atatürk Üniv., Sos. Bil. Enst., (Basılmamış Doktora Tezi), Erzurum.

Karabağ, S. ve Şahin, Ş., 2003, Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.

Karabulut, Y., 2000, Türkiye Enerji Kaynakları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.

Karauğuz, G., Akış, A., Kunt, H., İ., 2010, Zonguldak Bölgesi Arkeoloji, Eskiçağ Tarihi ve Coğrafya Araştırmaları, Çizgi Kitabevi, Konya.

Katrancı, D., 1982, Akdeniz Bölgesi'nde Doğal Ağaç ve Çalı Türlerinin Yayılışı ile Bölgesel Yetişme Ortamı Arasındaki İlişkiler, İst. Ünv., Orman Fak. Yayını, No:330, İstanbul.

Kaya, B.,2002, Manavgat Çayı Havzası'nın Bitki Coğrafyası, Selçuk Üniv., Sos. Bil. Enst., Doktora Tezi, Konya.

Koçman, A.,1993, Türkiye'nin İklimi, Ege Üniv. Ed. Fak. Yay no:72, sf:49-72, İzmir.

Kunduracı, O.,1995, Batı Toroslarda Bulunan Geleneksel Konutlar, Selçuk Üniv., Sos. Bil. Enst., Doktora Tezi, Konya.

Kurt, H.,2000, Batı Toros Polyeleri, Marmara Üniv., Sos. Bil. Enst., Doktora Tezi, İstanbul.

Nazik, L., Derici, Ş., Kutlay, H., Törk, K., Özel, E., Mengi, H., Aksoy, B. ve Acar, C., 2001, Yalandünya ve Korsanini Mağaraları (Gazipaşa-Antalya) Araştırma Raporu, Mimari ve Elektrifikasyon Uygulama Projesi, MTA Raporu, Derleme No:10404, Ankara.

Özçağlar, A., 1996, Türkiye'nin İdari Coğrafyası Bakımından Köy, Bucak, İlçe, İl ve Belde Kavramları Üzerine Düşünceler, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Coğrafya Araştırmaları Dergisi, Sayı:12, sf:7-24, Ankara.

Özçağlar, A., 1997, Türkiye'de Belediye Örgütlü Yerleşmeler (Kasabalar-Şehirler), Ekol Yayınevi, Ankara.

Özçağlar, A., ve Kasarcı, R., 1996, Türkiye'de Hanehalkı Sayılarının Coğrafi Dağılışı ve Kır Kesimi Hanehalkı Sayısının Ekonomik Faaliyete Göre Ayrımı, Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, Sayı: 5, sf:1-27, Ankara.

Özdemir, M., A., Bahadır, M., 2007, Türkiye'de Önemli Bir Seracılık Alanı, Yalova İli, Coğrafi Bilimler Dergisi, Cilt:5, Sayı:1, sf:17-36, Ankara.

Özgül, N., 1976, Torosların Bazı Temel Jeoloji Özellikleri, Türkiye Jeoloji Kurumu Bülteni, Cilt:19, Sayı:1, sf:65-78, Ankara.

Petrascheck, W., E., 1966, Gazipaşa ve Anamur Çevresi Kurşun ve Barit Yatakları, MTA Rapor No:681, Ankara.

Peyronnet, P., 1971, Alanya Bölgesi'nin (Güney Toroslar) Jeoloji, Metamorfik Boksitin Kökeni, MTA Dergisi, Sayı:76, sf:98-124, Ankara.

Pınar, H., 2007, Türkiye'de Muz Yetiştiriciliği, Sorunları, Çözüm Önerileri, Alatarım, Cilt:6, Sayı:2, sf:15-20, Mersin.

Remzi, H., 1978, Alanya-Gazipaşa Çevresine Ait Barit Etüd Raporu, MTA II. Bölge Müdürlüğü, Ankara.

Saç, F.,1996, Antalya Ekonomisinde Turizmin Yeri, Doktora Tezi, İstanbul Ünv. Sos. Bil. Enst. , İstanbul.

Sertdemir, C., 1996, Akdeniz Bölgesi Kıyı Şeridi İllerinin Turizm Potansyeli Açısından Arkeolojik Değerleri, İstanbl Üniv. Sos. Bil. Enst., Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Sun, F., 2003, Kitle Turizminin Türkiye Kıyı Alanlarına Etkileri, Alanya-Gazipaşa Kıyı Bandı, Yıldız Teknik Ünv., Fen Bil. Enst., Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Sür, A., 1977, Alanya'nın İklimi, A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yay.No: 270, Ankara.

Şahin, C.-Doğanay, H.-Özcan, N.H..,2005, Türkiye Coğrafyası (Fiziki, Beşeri, Ekonomik ve Jeopolitik), Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.

Şengün, M., 1986, Alanya Masifin Jeolojisi, MTA II. Bölge Müdürlüğü, Rap. No:328, Konya.

Tandoğan, A., 1994, Türkiye Nüfusu, Eser Ofset Matbaacılık, Trabzon.

Tapur, T., 2003, Anamur-Silifke Kıyı Bölgesi'nin Coğrafi Etüdü, Selçuk Üniv., Sos. Bil. Enst., Doktora Tezi, Konya.

Tapur, T., 2008, Barcın Yaylası (Karaman /Sarıveliler), Türk Coğrafya Dergisi, Sayı 51, sf: 33-52, İstanbul.

Tapur, T., 2009, Karaman Şehir Coğrafyası, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya.

Temurçin, K., 2004, Isparta İli Ekonomik Coğrafyası, Ankara Ünv., Sos. Bil. Enst., Doktora Tezi, Ankara.

Tunçdilek, N., 1967, Türkiye İskan Coğrafyası, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları: 1283, Coğrafya Enstitüsü Yayınları No: 49, İstanbul.

Turoğlu, H., Cürebal, İ., 2005, Karaburun (İstanbul) ve Ulubat (Bursa) Yalıtaşları, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi, Sayı 13, sf: 57–66, İstanbul.

Tümertekin, E., 1973, Türkiye'de Şehirleşme ve Şehirsel Fonksiyonlar, İstanbul Üniversitesi Yayınları No:1840, Coğrafya Enstitüsü Yayınları No:72, İstanbul.

Tümertekin, E., 1994, Beşeri Coğrafya Giriş. İstanbul Üniversitesi Yayın Türkiye Coğrafyası Araştırma Ve Uygulama Merkezi Dergisi, Sayı:5, sf:1-27. İstanbul.

Ulu, Ü., 1986, Gazipaşa Sugözü (Antalya) Alanının Jeolojisi, TMMMOB, Jeo. Müh. Od., No:16, Ankara.

Ulu, Ü., 1989, Gazipaşa (Antalya İli) Bölgesinin Jeolojisi, İst. Ünv., Fen Bil. Enst., Doktora Tezi, İstanbul.

Uysal, Y., 2008, Gazipaşa'da Folklor ve Halk Edebiyatı Ürünleri, Selçuk Üniv. Sos. Bil. Enst., Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Yalçınlar, İ., 1976, Türkiye Jeolojisine Giriş (Paleozoik Açısından), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:2089, Coğrafya Enstitüsü Yayınları No: 87, İstanbul.

Yıldız, A., 2008, Dünden Bugüne Gazipaşa Tarihi, Çağdaş Matbaacılık, Antalya.

Zaman, S., 2007, Fonksiyonel Değişim Sürecinde Antalya Beydağları Yaylaları, Atatürk Ünv. Yay. No:967, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Yayınları No:125, Araştırmalar Serisi No:50, Araştırma Proje No: 2007-216, Erzurum.

FAYDALANILAN BÜLTEN VE RAPORLAR

T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1997, Antalya İli Arazi Varlığı, Köy Hizmetleri Gen. Müd. Yay., Ankara.

DİE, 1935, 1940, 1945, 1950, 1955, 1960, 1965, 1970, 1975, 1980, 1990, 1997, 2000; Genel Nüfus Sayımları, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (Antalya), T.C.Başbakanlık D.İ.E. Yayınları, Ankara.

TÜİK, 2007, 2008, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, Ankara

DİE, 1997, Köy Envanteri, (Antalya), T. C. Başbakanlık D.İ.E. Yayınları, Ankara.

DMİGM, 2007, Meteoroloji Bülteni, Ankara.

DSİ Genel Müdürlüğü, 1973, Gazipaşa Ovası Hidrojeolojik Etüd Raporu, Ankara

İller Bankası Genel Müdürlüğü, İçme Suyu Dairesi Başkanlığı, 1994, Gazipaşa (Antalya) İlçesi Hidrojeolojik Etüd Raporu, Ankara

DSİ Genel Müdürlüğü, 2008, Faaliyet Raporu, Ankara

Antalya Devlet Su İşleri Müdürlüğü Rasat Yıllıkları, 1960-2007, Antalya

Antalya Devlet Su İşleri Müdürlüğü, 2009, Program Bütçe Takdim Raporu, Antalya

Antalya Valiliği İl Çevre Müdürlüğü, 2008, Çevre Durum Raporu, Antalya

Antalya Valiliği İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü, 2008, İlçe Brifingi, Antalya

Antalya İl Tarım Müdürlüğü, 2008, Faaliyet Raporu, Antalya

Gazipaşa İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2006, 2007, 2008, 2009, Faaliyet Raporu

Gazipaşa İlçe Tarım Müdürlüğü, 2006, 2007, 2008, 2009, Faaliyet Raporu.

Gazipaşa Kaymakamlığı, 2008, Brifing Raporu

FAYDALANILAN HARİTALAR

Harita Genel Komutanlığı, 1966, 1/100 000 Ölçekli Türkiye Topografya Haritası'nın P 28, P 29, O 28, O 29 Paftaları.

T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1993, 1/100 000 Ölçekli Toprak ve Arazi Kullanım Haritası (Antalya İli Arazi Varlığı), Ankara.

T.C. Başbakanlık Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü, 2002, 1/100 000 Ölçekli Türkiye Jeoloji Haritası'nın P 28, P 29, O 28, O 29 Paftaları, Ankara.

Antalya Orman Bölge Müdürlüğü, 2009, 1/100 000 Ölçekli Orman Amenejman Haritası'nın P28, P29, 028, 029 Paftaları.

Antalya İl Özel İdaresi, 2009, Gazipaşa İlçesi Ulaşım Haritası, Antalya

FAYDALANILAN İNTERNET SİTELERİ

Çevre ve Orman Bakanlığı, 2009, www.cevreormon.gov.tr/fauna 01.html adresinden 9/12/2009 tarihinde edinilmiştir.

Bümak, 2010, Türkiye'deki En Derin ve En Uzun Mağaralar, www.bumak.boun.edu.tr adresinden 21/3/2010 tarihinde edinilmiştir.

Antalya İl Kütür ve Turizm Müdürlüğü, 2010, İlçelerimiz, www.antalyakulturturizm.gov.tr adresinden 2/1/2010 tarihinde edinilmiştir.

www.gazipaşa.gov.tr., 2009.

www.tuik.gov.tr., 2009.

FOTOĞRAFLAR

Foto 1. Çakmak Köyü Çaltık Mevkiindeki Kıvrımlanmış Şist Tabakalarından Bir Görünüş.

Foto 2. Gazipaşa İlçesi'nin Birçok Kesiminde Parçalar Halinde Bulunan Paleozoik Yaşlı Mermerlerden Bir Görünüş (Muzkent Köyü-Dere Yatağı Mevkii).

Foto 3. Yüzeysel Suların İçerisindeki Kalsiyum Karbonata Bağlı Olarak Breş Haline Dönüşmüş Yamaç Molozlarından Bir Görünüş (Gazipaşa-Anamur Yolu 20. km).

Foto 4. Çığlık Köyü ile Çörüş Köyü Arasında Gedik Mevkiindeki Heyelanlı Saha.

Foto 5. Gökkuzluk Yaylası'nın Batısındaki Sacayak Düdeni.

Foto 6. Yalandünya Mağarası İçinde Oluşmuş Sarkıt ve Dikitlerden Bir Görünüş.

Foto 7. Asar Tepe'den Gazipaşa Ovası'nın Görünüşü (Doğu-Batı).

Foto 8. Jura-Kretase Kalkerleri Üzerinde Oluşmuş Bir Polye (Örücüoluk Yaylası Kuzeyi).

Foto 9. Kale Tepe'nin Batı ve Güney Yamaçlarında Yer Alan Falezler.

Foto 10. Plaj Hilalleri (Pazarcı (Kâhyalar) Plajı).

Foto 11. Koçaş Tepe'den gelen yamaç enkazının içinde oluşmuş Kızılin Mağarası.

Foto 12. Koru Plajı'nda Çakıl, Kumlu Çakıl ve Kum Boyutundaki Malzemelerden Oluşmuş Birbirine Paralel ve Tabakalar Halindeki Yalıtaşlarından Bir Görünüş.

Foto 13. Koru Plajı'nda Denize Doğru Eğimli Yalıtaşlarından Bir Görünüş.

Foto 14. Gazipaşa İlçesi'nin Ovalık Kesiminde Doğu-Batı Yönünde Akan Hacımusa Deresi'nin Kale Tepe'den Görünüşü.

Foto 15. Beyobası Köyü Kuzeyinden Ovaya Açılan Bıçkıcı Dere Vadisi.

Foto 16. Ilıca Kaynağı (Ilıca Köy).

Foto 17. Yöre Halkı Tarafından Üzerine Çeşme Yapılan, Şistli Araziden Doğan, Debisi Az Bir Kaynak.

Foto 18. Selinus Plajı Kuzeyinde Görülen Alüvyal Topraklardan Bir Kesit.

Foto 19. Gazipaşa-Anamur Yolu Üzerinde, Kırahmetler Köyü Güneyinde, Kalker ve Şistlerden Oluşmuş Kolüvyal Topraklardan Bir Görünüş.

Foto 20. Zeytinada Köyü'nün Güneybatısında Tahrip Edilmiş Kızılçam Ormanları.

Foto 21. Gazipaşa İlçesi'nde Çalı Formasyonunun Karakteristik Bitki Topluluğu Makiler (Çalıpınar Köyü-Sakızlı Mevkii).

Foto 22. Vadi Yamacında Kurulmuş Esenpınar Köyü'nün Kuzeydoğudan Görünüşü.

Foto 23. Dağınık Yerleşme Özelliği Gösteren Akoluk Köyü'nden Bir Görünüş.

Foto 24. Yarıcakpınar Yaylası'ndan Bir Görünüş.

Foto 25. Hayvancılık Fonksiyonu Belirli Ölçülerde Devam Eden Yaylardan Günnercik Yaylası'ndan Bir Görünüş.

Foto 26. Atatürk Caddesi'nin Güneyden Görünüşü (Gazipaşa İlçe Merkezi).

Foto 27. Gazipaşa İlçe Merkezindeki Pazar Yerinden Bir Görünüş.

Foto 28. Gazipaşa İlçesi'nde Taş, Ahşap, Toprak Gibi Yapı Gereçlerinin Kullanıldığı Geleneksel ve Biriket, Tuğla, Çimento Gibi Yapı Gereçlerinin Kullanıldığı Çağdaş Meskenlere Birer Örnek (Hasdere Köyü).

Foto 29. Araştırma Sahasındaki Geleneksel Evlerden Bir Görünüş (Çile Köyü).

Foto 30. Mesken Eklentisi Şeklinde Kullanılan Hayvan Barınağı (Zeytinada Köyü).

Foto 31. Üzerinde Kışlık Yiyecekler Kurutulan Damlardan Bir Görünüş (Çörüş Köyü).

Foto 32. Çoğunlukla Meskenlerin Önünde Yer Alan Çardak (Çile Köyü).

Foto 33. Genellikle Tek Oda, Mutfak, Banyo ve Tuvaletten Oluşan Yayla Evlerinden Bir Görünüş (Belbaşı Yaylası).

Foto 34. Modern Yapı Gereçlerinin Kullanıldığı, "Manar" Denilen Çatı Sistemi ile Yapılan, Betonarme Yayla Meskenlerinden Bir Görünüş (Topsekisi Yaylası).

Foto 35. Koru Dağı Sırtlarında Bulunan Dubleks ve Tripleks Villalar.

Foto 36. Seracılık Faaliyetlerinin En Fazla Geliştiği Yerleşmelerden Kâhyalar Beldesi'nden Bir Görünüş.

Foto 37. Salatalık Serasından Bir Görünüş (Macar Köyü).

Foto 38. Gazipaşa'da Denize Bakan Yamaçlarda Bulunan Muz Bahçelerinden Bir Görünüş (Muzkent Köyü).

Foto 39. Soğuk Hava Deposu (Muzkent Köyü).

Foto 40. Çilek Bahçesi (Gazipaşa Ovası).

Foto 41. Yanlış Arazi Kullanımı Sonucunda İnşa Edilmiş Konutlar (Koru Mahallesi).

Foto 42. Çamlıca Köyü Güneyinde Bir Kıl Keçisi Sürüsü.

Foto 43. Arı Kovanları (Göçük Köyü).

Foto 44. Kıyı Balıkçılığı Yapan Bir Balıkçı ve Teknesi.

Foto 45. Macar Köyü Açıklarındaki Orkinos Balık Çiftliğinin Doğudan Görünüşü.

Foto 46. Akdeniz Zeytinyağı Fabrikası (Ekmel Mahallesi).

Foto 47. Gazipaşa Havaalanı (Kahyalar Mahallesi).

Foto 48. Kral Koyu (Güney Köy).

Foto 49. Selinus Plajı'nın Batıdan Görünüşü.

Foto 50. Koru Doğal Havuzu.

Foto 51. Selinus Antik Kenti Su İhtiyacını Karşılamak İçin İnşa Edilmiş Su Kemeri Kalıntılarından Bir Görünüş (Anamur-Gazipaşa Yolu 10. Km).

Foto 52. Aydap (İotape) Antik Kenti Kalıntıları ve Halil Limanı.

Ek: Mülakat Formu

MÜLAKAT SORULARI

Yerleşmenin Adı: Eski Adı: ..... Yeni Adı: .....
Yerleşmenin yeri değişti mi:
Yükseltisi:
Yerleşmenin Konumu: Vadi tabanı □ Vadi yamacı □Vadi sırtı □Ova tabanı □Plato yüzeyi □Dağlık saha
Yerleşmedeki mahalle sayısı: ..... ,İsimleri: .....

Hane sayısı: ..... , Aile büyüklüğü: .....
Yerleşmedeki İlköğretim sayısı ..... ,, Adı: ..... ,, ... ; Sağlık Ocağı sayısı: ..... Adı: .....
Eğitim için nerelere gidiliyor? .....
Taşımalı eğitim var mı? □ Var □Yok Varsa nereye gidiliyor? .....
Sağlık hizmetleri için nerelere gidiliyor? .....
Köyde ne kadar özürlü bulunmaktadır? .....
Köye ait yayla, oba, çiftlik, ağıl yerleşmesi var mı? □Yayla □Ağıl □Çiftlik □Oba □Diğer
İsimleri: .....

Köyden nerelere göç var? □Başka bir köye □İlçe merkezine □İl merkezine □Diğer illere □Yurt dışına
Göç eden kişi sayısı
Köyden göçün sebepleri: .....
Köye başka yerlerden göç var mı?
□Başka köyden k. göç., □İlçe merkezinden k. göç□İl merkezinden k. göç □Diğer illerden k göç
Köye göçün sebepleri: .....
Yerleşmenin Dokusu: □Toplu □Gevşek □Dağınık
Yerleşmede bu güne kadar doğal afet olmuş mu? □Sel baskını □Deprem □Kaya düşmesi □Heyelan
□Yıldırım düşmesi □Dolu □Diğer .....
Yerleşmedeki konutların yapı özellikleri: □Ahşap □Kerpiç '□Bağdadi □Tuğla □Taş □Beton
Yerleşmedeki mesken türü: □Ahşap □Kerpiç □Taş □Yığma □Betonarme
Meskenlerde kullanılan örtü gereci: □Kiremit □Çinko □Toprak □Kabuk □Beton
Meskenlerde kat sayısı: ..... Meskenlerde çatı eğimi: ..... Meskenlerde oda sayısı: .....
Meskenlerde kullanılan içme suyu, tuvalet ve banyo gibi unsurlar mesken içinde mi? yoksa dışında mı ?
İçme-kullanma suyu □İç □Dış Tuvalet □İç □Dış Banyo □İç □Dış
Yerleşmenin içme-kullanma suyu nereden sağlanıyor?
□Kaynak suyu □Yer altı suyu □Göl □Gölet □Akarsu □Diğer; .....
Konutların tarım arazisine göre konumları: □Tanm arazisi kenarında □Ortasında □Uzağında
Ormana göre köyün konumu: □Orman içi □Orman kenarı □Orman yakını □Ormansız saha
Yerleşmenin en önemli sorunları: □Su □Yol □Eğitim □Sağlık □İşsizlik □Diğer .....
Tarım arazisi kullanımında: Sulu tarım alanı veya oranı: ..... Kurutanın alanı veya oranı: .....
Yerleşmede en önemli gelir kaynağı: □Tanm □Hayvancılık □Sanayi □Diğer .....
Tarımda en fazla yer tutan ürünler: □Buğday □Arpa □Şekerpancarı □Mısır □Sebze ve meyveler
Tarımın en önemli sorunları □Sulama, □Gübre □İlaç □Makine □Pazarlama□Ulaşım □Diğer .....
Tarım alanlarında mülkiyet durumu
Kooperatifleşme ve adı

Köyde hangi tür hayvancılık yaygındır? □Büyükbaş □Küçükbaş □Kümes □Arıcılık □Balıkçılık
Köydeki hayvan sayıları: Büyükbaş sayısı: ..... , Küçükbaş hayvan sayısı ..... ,, Kovan sayısı ..... ,
Kümes hayvanları ..... İpek böceği .....
Köyde hangi tür sanayi mevcuttur? □Ev tipi □Atölye tipi sanayi □Tamirhane □Demirci □Değirmen □Marangoz
Köyde Pazar kuruluyor mu? □Evet □Hayır Ne zaman? .....
Köy sınırları içersinde maden yatağı var mı?Varsa işletiliyor mu? .....
Köy sınırlan içersinde turizm açısından önemli bir yer var mı?
.....
Köyün yakıt sorunu nereden sağlanıyor? □Odun □Kömür □Tezek □Diğer .. ,, ...
Köyün ortak malları

Köyün şehre ulaşımı ve yol durumu
Köyün önemli problemleri

Diğer Özellikler: .....

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Şenay GÜNGÖR		İmza:	
Doğum Yeri:	Adana			
Doğum Tarihi:	15/12/1981			
Medeni Durumu:	Evli			
Öğrenim Durumu				
Derece	**Okulun Adı**	**Program**	**Yer**	**Yıl**
İlköğretim	Tahsilli İlköğetim Okulu	---	Adana	1987-1992
Ortaöğretim	Adana İmam Hatip Lisesi Orta Kısmı	---	Adana	1992-1995
Lise	Açıköğretim Lisesi	---	Adana	1995-1999
Lisans	S.Ü. Eğitim Fakültesi	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı	Konya	1999-2004
Yüksek Lisans	S.Ü. Eğitim Fakültesi	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı	Konya	1999-2004
Becerileri	Eğitim, öğretim			
İlgi Alanları:	Coğrafya, kitap okumak, doğa gezileri, spor yapmak			
İş Deneyimi:	6 yıl			
Aldığı Ödüller:	Teşekkür belgesi			
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Özlem Hekimoğlu, Konya Anadolu Lisesi Matematik Öğretmeni:506 2987676 Elçin Kuzucu, Konya Bilim Sanat Merkezi İngilizce Öğretmeni: 507 3407506			
Tel:	0505 2631246			
Adres	Necip Fazıl Mh. Günalan Sk. Akın St. B Blok No:12 Meram/KONYA			